

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

Culegere de jurisprudență CEDO
(cauze recente împotriva României)

- vol. III -

BUCUREȘTI 2012

Coordonator de volum: Costin Leonard Fălcuță

Traducere și revizie lingvistică: Raluca Magdalena Brad, Mihai Constandache, Ionela Suzana Haralambie, Mihaela Papa, Mona Răus

Revizie juridică: Costin Leonard Fălcuță, Ana-Maria Georgescu, Maria Carolina Ionescu, Daniela Livia Rădulescu

Tehnoredactare și copertă: Monica Dumitrescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA (București)
Culegere de jurisprudență CEDO: (cauze recente împotriva României) / Institutul European din România ; coord. lucrare: Laura Ana-Maria Vrabie ; pref.: Virgil Andreieș ; cuv. înainte: Gabriela Drăgan ; trad. și rev. lingvistică: Gabriela Andreea Andreica, Oana Gherăsoiu-Roșu. - București : Institutul European din România, 2009-
vol.
ISBN 978-973-7736-90-1
Vol. 3 / coord. de colecție: Laura Ana-Maria Mihăilescu ; coord. volum: Costin Leonard Fălcuță ; pref.: Irina Cambrea ; cuv. înainte: Gabriela Drăgan ; trad.: Raluca Magdalena Brad, Mihai Constandache, Ionela Suzana Haralambie, ... ; rev. juridică: Costin Leonard Fălcuță, Ana-Maria Georgescu, Maria Carolina Ionescu, Daniela Livia Rădulescu ; colab.: Raluca Bujoreanu, Oana Călbăjos ; grafică & DTP: Monica Dumitrescu. - 2012. - Index. - ISBN 978-606-8202-29-7
I. Mihăilescu, Laura Ana-Maria (coord.)
II. Fălcuță, Costin Leonard (coord.)
III. Cambrea, Irina (pref.)
IV. Drăgan, Gabriela (pref.)
V. Brad, Raluca Magdalena (trad.)
VI. Constandache, Mihai (trad.)
VII. Haralambie, Ionela Suzana (trad.)
VIII. Georgescu, Ana-Maria
IX. Ionescu, Maria Carolina
X. Rădulescu, Daniela Livia
XI. Bujoreanu, Raluca
XII. Călbăjos Oana
XIII. Dumitrescu, Monica (il.)
341.24(4:498)"2008"
341.645.5(4:498)(094.9)

AVERTISMENT: Hotărârile din prezenta culegere pot suferi modificări în momentul publicării acestora în Monitorul Oficial.

© 2012 INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

Tipărire: Alpha Media Print SRL București, Splaiul Unirii nr. 313, www.amprint.ro

PREFAȚĂ

Prin Protocolul de colaborare semnat în aprilie 2011 între Ministerul Afacerilor Externe, prin Agentul Governamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul European din România, părțile și-au manifestat dorința de a conlucra în vederea îmbunătățirii accesului la jurisprudența instanței de la Strasbourg, în special în cazul magistraților, dar și în cazul celorlalte categorii de persoane interesate.

Printre activitățile desfășurate urmare a încheierii acestui protocol, se numără în primul rând traducerea și revizia hotărârilor CEDO privind cauzele îndreptate împotriva României, dar și împotriva altor state, precum și elaborarea, publicarea și distribuirea către magistrați și alte categorii de persoane interesate, a unor culegeri, sinteze și alte materiale având conținut de informare asupra jurisprudenței din materia drepturilor omului.

Scopul principal al acestei activități de diseminare îl reprezintă o mai bună implementare a standardelor Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția) la nivel național și, în consecință, prevenirea unor eventuale încălcări ale drepturilor omului.

În egală măsură, traducerea și publicarea unor decizii și hotărâri prin care instanța europeană a constatat că prevederile Convenției au fost respectate de către statul pârât, au menirea de a contribui la o mai bună înțelegere a jurisprudenței CEDO, constituind, în special pentru magistrați, un instrument util în vederea unei corecte aplicări a Convenției.

Nu în ultimul rând, activitatea de informare cu privire la hotărârile instanței de la Strasbourg urmărește reducerea numărului de plângeri inadmisibile ce încarcă rolul Curții și determină o durată mai mare de soluționare a plângerilor admisibile.

Diseminarea jurisprudenței CEDO și a standardelor Convenției reprezintă unul din atribuțiile Agentului Governamental, care alături de executarea hotărârilor CEDO determină componenta preventivă a activității acestuia.

Având în vedere aceste aspecte, considerăm deosebit de importantă publicarea celui de-al treilea volum al *Culegerii de jurisprudență CEDO – Cauze recente împotriva României* și ne exprimăm speranța că acesta va contribui la creșterea gradului de informare cu privire la hotărârile instanței europene, atât în ceea ce-i privește pe teoreticienii și practicienii dreptului, cât și pe justițiabili.

Apreciem inițiativa Institutului European din România de a publica această culegere, precum și implicarea sa continuă în domeniul diseminării jurisprudenței CEDO, care

îi conferă statutul de partener important în activitatea de sensibilizare a autorităților naționale cu privire la standardele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În contextul creșterii numărului de cereri formulate în fața Curții Europene și soluționate de aceasta, demersul Institutului European din România de a continua publicarea celor mai importante decizii și hotărâri recente pronunțate în cauze împotriva României se dovedește foarte util, contribuind la interpretarea și aplicarea corectă a Convenției.

Irina Cambrea

Co-agentul Governamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ministerul Afacerilor Externe

CUVÂNT ÎNAINTE

În contextul sprijinirii și fundamentării accesului la dreptul comunitar, la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și la dreptul românesc relevant pentru materia drepturilor omului, *Institutul European din România* vă oferă un nou volum din seria Culegere de jurisprudență CEDO. Al treilea volum al seriei *Culegerii de jurisprudență CEDO – Cauze recente împotriva României* cuprinde o selecție de 34 de hotărâri relevante pronunțate în perioada ianuarie 2011 – iunie 2012 și se adresează atât teoreticienilor și practicienilor dreptului, cât și celor interesați în cunoașterea soluțiilor Curții europene pronunțate împotriva României sau de materia drepturilor omului, în general.

Hotărârile incluse în acest volum abordează, printre altele, problematici de principiu soluționate de Curtea europeană, cum ar fi dreptul la viață, dreptul la libertate și siguranță, dreptul la libera exprimare (în special în ceea ce privește presa sau administrarea justiției), dreptul la respectarea vieții private și de familie, dreptul la un proces echitabil, dreptul la un recurs efectiv etc. Prin selecția făcută s-a insistat, fără a se fi epuizat subiectul, asupra jurisprudenței care prezintă anumite particularități prin raportare la dreptul românesc, cum ar fi problema revocării decretului de grațiere (cauza *Miron Cozma*), măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar (cauzele *Felicia Mihăieș* și *Ionel Panfile*), refuzul de numire în postul de procuror stagiar (cauza *Ovidiu Trăilescu*) ori procedura de *exequatur* (cauza *Agache*). De asemenea, pe fundalul intrării în vigoare, la 1 octombrie 2012, a noului Cod civil, au fost semnalate noile prevederi normative relevante pentru soluțiile adoptate de Curte.

Utilitatea lucrării de față rezultă și din indexul alfabetic pe materii, articole, cuvinte-cheie, sintagme, instituții juridice naționale și internaționale, index care permite identificarea rapidă a hotărârii sau a hotărârilor Curții incidente în materia căutată.

Prin următoarele volume ce vor fi publicate, Institutul European din România va continua traducerea în limba română a celor mai relevante cauze și publicarea acestora, asigurând astfel îmbunătățirea accesului la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Prof. univ. dr. Gabriela Drăgan

Director General
Institutul European din România

CUPRINS

Prefață	p. III
Cuvânt înainte	p. V
Cuprins	p. VII
Cauza Iorga și alții împotriva României (hotărâre din 25 ianuarie 2011)	p. 11
Cauza Ioan Pop împotriva României (decizie din 25 iunie 2011)	p. 34
Cauza Zelca și alții împotriva României (decizie din 22 iulie 2011)	p. 42
Cauza Agache împotriva României (hotărâre din 4 octombrie 2011)	p. 49
Cauza Miron Cozma împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 61
Cauza Dorina Stih-Boos împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 67
Cauza Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 79
Cauza Păvălache împotriva României (hotărâre din 18 octombrie 2011)	p. 86
Cauza Marcel Țehanciu împotriva României (decizie din 22 noiembrie 2011)	p. 104
Cauza Marin Stănculescu împotriva României (decizie din 22 noiembrie 2011)	p. 111
Cauzele Felicia Mihăieș împotriva României și Adrian Gavril Senteș împotriva României (decizie din 6 decembrie 2011)	p. 118
Cauza Petre Tănăsoaica împotriva României (decizie din 13 decembrie 2011)	p. 122
Cauza Mihai Sîrghi împotriva României (decizie din 13 decembrie 2011)	p. 131
Cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2) (hotărâre din 20 decembrie 2011)	p. 136
Cauza A.M.M. împotriva României (hotărâre din 14 februarie 2012)	p. 144
Cauza Antonescu împotriva României (hotărâre din 21 februarie 2012)	p. 155
Cauza Marcel Groza împotriva României (decizie din 21 februarie 2012)	p. 161
Cauza Dumitru David împotriva României și șapte alte cereri (decizie din 6 martie 2012)	p. 166
Cauza Șega împotriva României (hotărâre din 13 martie 2012)	p. 172
Cauza Parascineti împotriva României (hotărâre din 13 martie 2012)	p. 181

Cauza Marius Haiducu împotriva României și alte 16 cereri (decizie din 13 martie 2012)	p. 195
Cauza Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României (decizie din 13 martie 2012)	p. 200
Cauza Ionel Panfile împotriva României (decizie din 20 martie 2012)	p. 208
Cauza Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României (decizie din 3 aprilie 2012)	p. 217
Cauza Nicoleta Gheorghe împotriva României (hotărâre din 3 aprilie 2012)	p. 231
Cauza Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României (decizie din 10 aprilie 2012)	p. 240
Cauza Panaitescu împotriva României (hotărâre din 10 aprilie 2012)	p. 246
Cauza Elena Pop Blaga împotriva României (decizie din 10 aprilie 2012)	p. 258
Cauza Constantin Hațegan împotriva României (decizie din 17 aprilie 2012)	p. 286
Cauza Frășilă și Ciocîrlan împotriva României (hotărâre din 10 mai 2012)	p. 292
Cauza Paula Bulgaru împotriva României (decizie din 15 mai 2012)	p. 315
Cauza Ovidiu Trăilescu împotriva României (decizie din 22 mai 2012)	p. 323
Cauza Constantin Florea împotriva României (hotărâre din 19 iunie 2012)	p. 338
Cauza Tănăsoaica împotriva României (hotărâre din 19 iunie 2012)	p. 348
INDEX	p. 361

Culegere de jurisprudență CEDO
(cauze recente împotriva României)

- vol. III -

INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

Culegere de jurisprudență CEDO
(cauze recente împotriva României)

- vol. III -

BUCUREȘTI 2012

Coordonator de volum: Costin Leonard Fălcuță

Traducere și revizie lingvistică: Raluca Magdalena Brad, Mihai Constandache, Ionela Suzana Haralambie, Mihaela Papa, Mona Răus

Revizie juridică: Costin Leonard Fălcuță, Ana-Maria Georgescu, Maria Carolina Ionescu, Daniela Livia Rădulescu

Tehnoredactare și copertă: Monica Dumitrescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA (București)
Culegere de jurisprudență CEDO: (cauze recente împotriva României) / Institutul European din România ; coord. lucrare: Laura Ana-Maria Vrabie ; pref.: Virgil Andreieș ; cuv. înainte: Gabriela Drăgan ; trad. și rev. lingvistică: Gabriela Andreea Andreica, Oana Gherăsoiu-Roșu. - București : Institutul European din România, 2009-
vol.
ISBN 978-973-7736-90-1
Vol. 3 / coord. de colecție: Laura Ana-Maria Mihăilescu ; coord. volum: Costin Leonard Fălcuță ; pref.: Irina Cambrea ; cuv. înainte: Gabriela Drăgan ; trad.: Raluca Magdalena Brad, Mihai Constandache, Ionela Suzana Haralambie, ... ; rev. juridică: Costin Leonard Fălcuță, Ana-Maria Georgescu, Maria Carolina Ionescu, Daniela Livia Rădulescu ; colab.: Raluca Bujoreanu, Oana Călbăjos ; grafică & DTP: Monica Dumitrescu. - 2012. - Index. - ISBN 978-606-8202-29-7
I. Mihăilescu, Laura Ana-Maria (coord.)
II. Fălcuță, Costin Leonard (coord.)
III. Cambrea, Irina (pref.)
IV. Drăgan, Gabriela (pref.)
V. Brad, Raluca Magdalena (trad.)
VI. Constandache, Mihai (trad.)
VII. Haralambie, Ionela Suzana (trad.)
VIII. Georgescu, Ana-Maria
IX. Ionescu, Maria Carolina
X. Rădulescu, Daniela Livia
XI. Bujoreanu, Raluca
XII. Călbăjos Oana
XIII. Dumitrescu, Monica (il.)
341.24(4:498)"2008"
341.645.5(4:498)(094.9)

AVERTISMENT: Hotărârile din prezenta culegere pot suferi modificări în momentul publicării acestora în Monitorul Oficial.

© 2012 INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA

Tipărire: Alpha Media Print SRL București, Splaiul Unirii nr. 313, www.amprint.ro

PREFAȚĂ

Prin Protocolul de colaborare semnat în aprilie 2011 între Ministerul Afacerilor Externe, prin Agentul Governamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul European din România, părțile și-au manifestat dorința de a conlucra în vederea îmbunătățirii accesului la jurisprudența instanței de la Strasbourg, în special în cazul magistraților, dar și în cazul celorlalte categorii de persoane interesate.

Printre activitățile desfășurate urmare a încheierii acestui protocol, se numără în primul rând traducerea și revizia hotărârilor CEDO privind cauzele îndreptate împotriva României, dar și împotriva altor state, precum și elaborarea, publicarea și distribuirea către magistrați și alte categorii de persoane interesate, a unor culegeri, sinteze și alte materiale având conținut de informare asupra jurisprudenței din materia drepturilor omului.

Scopul principal al acestei activități de diseminare îl reprezintă o mai bună implementare a standardelor Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția) la nivel național și, în consecință, prevenirea unor eventuale încălcări ale drepturilor omului.

În egală măsură, traducerea și publicarea unor decizii și hotărâri prin care instanța europeană a constatat că prevederile Convenției au fost respectate de către statul pârât, au menirea de a contribui la o mai bună înțelegere a jurisprudenței CEDO, constituind, în special pentru magistrați, un instrument util în vederea unei corecte aplicări a Convenției.

Nu în ultimul rând, activitatea de informare cu privire la hotărârile instanței de la Strasbourg urmărește reducerea numărului de plângeri inadmisibile ce încarcă rolul Curții și determină o durată mai mare de soluționare a plângerilor admisibile.

Diseminarea jurisprudenței CEDO și a standardelor Convenției reprezintă unul din atributele Agentului Governamental, care alături de executarea hotărârilor CEDO determină componenta preventivă a activității acestuia.

Având în vedere aceste aspecte, considerăm deosebit de importantă publicarea celui de-al treilea volum al *Culegerii de jurisprudență CEDO – Cauze recente împotriva României* și ne exprimăm speranța că acesta va contribui la creșterea gradului de informare cu privire la hotărârile instanței europene, atât în ceea ce-i privește pe teoreticienii și practicienii dreptului, cât și pe justițiabili.

Apreciem inițiativa Institutului European din România de a publica această culegere, precum și implicarea sa continuă în domeniul diseminării jurisprudenței CEDO, care

îi conferă statutul de partener important în activitatea de sensibilizare a autorităților naționale cu privire la standardele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În contextul creșterii numărului de cereri formulate în fața Curții Europene și soluționate de aceasta, demersul Institutului European din România de a continua publicarea celor mai importante decizii și hotărâri recente pronunțate în cauze împotriva României se dovedește foarte util, contribuind la interpretarea și aplicarea corectă a Convenției.

Irina Cambrea

Co-agentul Governamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ministerul Afacerilor Externe

CUVÂNT ÎNAINTE

În contextul sprijinirii și fundamentării accesului la dreptul comunitar, la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și la dreptul românesc relevant pentru materia drepturilor omului, *Institutul European din România* vă oferă un nou volum din seria Culegere de jurisprudență CEDO. Al treilea volum al seriei *Culegerii de jurisprudență CEDO – Cauze recente împotriva României* cuprinde o selecție de 34 de hotărâri relevante pronunțate în perioada ianuarie 2011 – iunie 2012 și se adresează atât teoreticienilor și practicienilor dreptului, cât și celor interesați în cunoașterea soluțiilor Curții europene pronunțate împotriva României sau de materia drepturilor omului, în general.

Hotărârile incluse în acest volum abordează, printre altele, problematici de principiu soluționate de Curtea europeană, cum ar fi dreptul la viață, dreptul la libertate și siguranță, dreptul la libera exprimare (în special în ceea ce privește presa sau administrarea justiției), dreptul la respectarea vieții private și de familie, dreptul la un proces echitabil, dreptul la un recurs efectiv etc. Prin selecția făcută s-a insistat, fără a se fi epuizat subiectul, asupra jurisprudenței care prezintă anumite particularități prin raportare la dreptul românesc, cum ar fi problema revocării decretului de grațiere (cauza *Miron Cozma*), măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar (cauzele *Felicia Mihăieș* și *Ionel Panfile*), refuzul de numire în postul de procuror stagiar (cauza *Ovidiu Trăilescu*) ori procedura de *exequatur* (cauza *Agache*). De asemenea, pe fundalul intrării în vigoare, la 1 octombrie 2012, a noului Cod civil, au fost semnalate noile prevederi normative relevante pentru soluțiile adoptate de Curte.

Utilitatea lucrării de față rezultă și din indexul alfabetic pe materii, articole, cuvinte-cheie, sintagme, instituții juridice naționale și internaționale, index care permite identificarea rapidă a hotărârii sau a hotărârilor Curții incidente în materia căutată.

Prin următoarele volume ce vor fi publicate, Institutul European din România va continua traducerea în limba română a celor mai relevante cauze și publicarea acestora, asigurând astfel îmbunătățirea accesului la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Prof. univ. dr. Gabriela Drăgan

Director General
Institutul European din România

CUPRINS

Prefață	p. III
Cuvânt înainte	p. V
Cuprins	p. VII
Cauza Iorga și alții împotriva României (hotărâre din 25 ianuarie 2011)	p. 11
Cauza Ioan Pop împotriva României (decizie din 25 iunie 2011)	p. 34
Cauza Zelca și alții împotriva României (decizie din 22 iulie 2011)	p. 42
Cauza Agache împotriva României (hotărâre din 4 octombrie 2011)	p. 49
Cauza Miron Cozma împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 61
Cauza Dorina Stih-Boos împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 67
Cauza Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României (decizie din 11 octombrie 2011)	p. 79
Cauza Păvălache împotriva României (hotărâre din 18 octombrie 2011)	p. 86
Cauza Marcel Țehanciu împotriva României (decizie din 22 noiembrie 2011)	p. 104
Cauza Marin Stănculescu împotriva României (decizie din 22 noiembrie 2011)	p. 111
Cauzele Felicia Mihăieș împotriva României și Adrian Gavril Senteș împotriva României (decizie din 6 decembrie 2011)	p. 118
Cauza Petre Tănăsoaica împotriva României (decizie din 13 decembrie 2011)	p. 122
Cauza Mihai Sîrghi împotriva României (decizie din 13 decembrie 2011)	p. 131
Cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2) (hotărâre din 20 decembrie 2011)	p. 136
Cauza A.M.M. împotriva României (hotărâre din 14 februarie 2012)	p. 144
Cauza Antonescu împotriva României (hotărâre din 21 februarie 2012)	p. 155
Cauza Marcel Groza împotriva României (decizie din 21 februarie 2012)	p. 161
Cauza Dumitru David împotriva României și șapte alte cereri (decizie din 6 martie 2012)	p. 166
Cauza Șega împotriva României (hotărâre din 13 martie 2012)	p. 172
Cauza Parascineti împotriva României (hotărâre din 13 martie 2012)	p. 181

Cauza Marius Haiducu împotriva României și alte 16 cereri (decizie din 13 martie 2012)	p. 195
Cauza Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României (decizie din 13 martie 2012)	p. 200
Cauza Ionel Panfile împotriva României (decizie din 20 martie 2012)	p. 208
Cauza Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României (decizie din 3 aprilie 2012)	p. 217
Cauza Nicoleta Gheorghe împotriva României (hotărâre din 3 aprilie 2012)	p. 231
Cauza Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României (decizie din 10 aprilie 2012)	p. 240
Cauza Panaitescu împotriva României (hotărâre din 10 aprilie 2012)	p. 246
Cauza Elena Pop Blaga împotriva României (decizie din 10 aprilie 2012)	p. 258
Cauza Constantin Hațegan împotriva României (decizie din 17 aprilie 2012)	p. 286
Cauza Frășilă și Ciocîrlan împotriva României (hotărâre din 10 mai 2012)	p. 292
Cauza Paula Bulgaru împotriva României (decizie din 15 mai 2012)	p. 315
Cauza Ovidiu Trăilescu împotriva României (decizie din 22 mai 2012)	p. 323
Cauza Constantin Florea împotriva României (hotărâre din 19 iunie 2012)	p. 338
Cauza Tănăsoaica împotriva României (hotărâre din 19 iunie 2012)	p. 348
INDEX	p. 361

Culegere de jurisprudență CEDO
(cauze recente împotriva României)

- vol. III -

CAUZA IORGA ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 26246/05)

Hotărârea din 25 ianuarie 2011

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Iorga și alții împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 4 ianuarie 2011,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 26246/05 îndreptată împotriva României prin care trei resortisanți ai acestui stat, Bănică Iorga, Nicolae Iorga și Elena Iorga („reclamanții”), au sesizat Curtea la 14 iulie 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de Diana-Elena Dragomir, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții pretind, în special, neluarea de către stat a măsurilor necesare pentru protejarea vieții lui I.M., fiul primului reclamant și fratele celorlalți doi, și neefectuarea unei anchete efective în urma decesului lui I.M. în timp ce se afla în arestul Inspectoratului de Poliție Județean Prahova.

4. La 23 octombrie 2008, președintele celei de-a treia secții a decis să comunice cererea Guvernului în conformitate cu art. 2 din convenție, atât sub aspect material, cât și procedural. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanții sunt cetățeni români care au domiciliul la Călugăreni.

1. *Încarcerarea lui I.M. și faptele care au condus la decesul acestuia*

6. La 12 martie 2002, I.M., fiul primului reclamant și fratele celorlalți doi, a fost încarcerat în arestul Inspectoratului de Poliție Județean Prahova în vederea executării unei pedepse de patruzeci de zile de închisoare contravențională. Această pedeapsă i-a fost aplicată lui I.M. de către instanța care, după ce a constatat că acesta nu a plătit amenda de 800 000 lei românești (ROL) [echivalentul a 20 euro (EUR)], a transformat-o în pedeapsă cu închisoarea contravențională în temeiul legislației naționale în vigoare la data faptelor (infra, pct. 51). Paznicii de la închisoarea respectivă erau, la vremea aceea, cadre militare active ce aparțineau Ministerului de Interne.

7. Înainte de a fi închis, I.M. a fost supus unui control medical care a stabilit că prezenta un vechi traumatism cerebral și un hematom mediu la nivelul toracelui și că era într-o stare accentuată de confuzie. Medicul care l-a examinat a mai arătat că I.M. consuma băuturi alcoolice în cantități mari și foarte frecvent. Acesta a apreciat că I.M. totuși îndeplinea toate condițiile să fie încarcerat. A fost plasat mai întâi în celula nr. 36 și, apoi, în celula nr. 3.

8. Din informațiile furnizate de Guvern, oprirea de către acesta a consumului de alcool, fiind dependent, fenomen cunoscut și sub numele de sevraj alcoolic, a condus la o modificare a comportamentului persoanei respective, cu repercusiuni fiziologice și psihologice care se caracterizează printr-un anumit număr de *simptome*, dintre care cele mai grave survin în a doua și a treia zi de la ultima doză de alcool; persoana respectivă este agitată, confuză, este incoerentă și delirează. Uneori, sevrajul este însoțit de o criză de anxietate, insomnii, de o stare depresivă sau de atacuri de panică. Pentru calmarea crizelor de sevraj, se recomandă să se recurgă la medicamente din familia benzodiazepinelor, precum diazepam.

a) **Încarcerarea în celula nr. 36**

9. I.M. împărțea celula nr. 36 cu paisprezece alți deținuți condamnați definitiv pentru infracțiuni grave (de exemplu, pentru tâlhărie, omor sau viol).

10. La 13 martie 2002, a doua zi de la încarcerare, în momentul în care autoritățile voiau să treacă la prelevarea de amprente lui I.M., acesta s-a prăbușit și și-a pierdut temporar cunoștința din cauza unei crize de sevraj alcoolic. A fost examinat de medicul U.M. din închisoare care i-a prescris un tratament anticonvulsiv pentru calmarea crizelor de sevraj. Medicamentele au fost administrate de ceilalți deținuți din celulă și de paznicii închisorii.

11. În opinia reclamanzilor, chiar de la sosirea lui în celula nr. 36, I.M. a fost lovit de D.F., deținutul „șef de celulă”, care executa o pedeapsă de patru ani închisoare pentru șantaj, și de ceilalți codeținuți. Deși biroul paznicilor era aproape de celula nr. 36, supraveghetorii nu au intervenit decât în noaptea de 15 spre 16 martie 2002, la ora 2 dimineața, când starea lui I.M. devenise critică.

12. Guvernul arată că nu au fost incidente în celula nr. 36 înainte de noaptea de 15 spre 16 martie 2002, atunci când paznicul E.V., la ora 2:25, alertat de zgomot, s-a dus

în celulă și a constatat că I.M. a făcut o nouă criză de sevraj alcoolic și că îi deranjase pe ceilalți codeținuți; a constatat, de asemenea, că I.M. a fost lovit de colegii săi de celulă, dar a considerat că leziunile de pe corpul său nu erau grave.

13. I.M. a fost apoi dus la infirmeria închisorii, care a decis să-l trimită la spitalul din Ploiești. La spital, I.M. a fost examinat de un medic specialist psihiatru, care a considerat că nu era necesară spitalizarea; medicul a arătat că I.M. avea numeroase echimoze la nivelul toracelui, feselor și ochilor. I s-a recomandat un examen neurologic și o electroencefalogramă. Reiese din registrul de consultații al spitalului că lui I.M. i-a fost administrat diazepam și fenobarbital. Nu s-a efectuat niciun examen neurologic sau electroencefalogramă.

14. După această consultație, în noaptea de 15 spre 16 martie 2002, I.M. a fost dus înapoi la aceeași închisoare și plasat în celula nr. 3.

b) Încarcerarea în celula nr. 3

15. Deținutul „șef al camerei” nr. 3, pe care reclamantul o împărțea cu optsprezece alți codeținuți, era D.V., care era fratele deținutului „șef al camerei” nr. 36 și care executa o pedeapsă de nouă ani închisoare pentru omor. Guvernul arată că alegerea acestei celule a fost făcută pentru protejarea lui I.M., având în vedere, în special, numărul important de deținuți din această nouă celulă și faptul că ceilalți codeținuți asigurau în permanență, pe rând, funcția de planton.

16. Încă de la sosirea în celulă, I.M. a fost lovit cu picioarele și pumnii în zona capului și a toracelui de către deținutul D.V., care l-a forțat să intre sub un pat. În opinia reclamanților, D.V. și o parte din codeținuți au continuat să-l lovească pe I.M. pentru a nu ieși de sub pat.

17. Reiese din declarația unuia dintre codeținuții lui I.M. că, în noaptea de 15 spre 16 martie 2002, în timp ce era sub pat și un alt deținut era întins în patul sub care acesta se afla, I.M. a urinat, fiind într-o stare de inconștiență. Paznicii nu au intervenit, deși încăperea în care se aflau era adiacentă celulei nr. 3. I.M. a petrecut noaptea sub pat până la apelul de dimineață, când a avut nevoie de ajutorul altor doi deținuți pentru a se prezenta. D.V. l-ar fi lovit apoi din nou în cap și l-ar fi plasat iar cu forța sub pat. Reiese din declarațiile codeținuților că lui I.M. i-au fost administrate comprimate de diazepam de către deținutul șef al celulei, care a primit instrucțiuni de la paznicii închisorii pentru a-i calma crizele de sevraj.

18. La 16 martie 2002, I.M. a căzut într-o stare de somnolență profundă, rămânând toată ziua întins în celulă. Reiese din declarațiile codeținuților audiați ulterior de către parchetul militar că I.M. respira greu; fața i se umflase și avea o colorație cianotică. Paznicii au deschis de mai multe ori vizeta ușii celulei sale pentru a-l întreba pe „șeful de cameră” dacă I.M. se simțea bine. „Șeful de cameră” le-a răspuns că l-a tranchilizat, ceea ce îi amuza pe paznici care au intrat să verifice spusele lui D.V. În jurul orelor 19:30, la apelul de seară, paznicii au trecut prin fața celulei și s-au mulțumit să vadă că I.M. se odihnea în urma administrării medicamentelor, după spusele lui D.V. Niciun paznic nu a încercat să-l clatine sau să vadă din ce motiv era nemișcat. În noaptea de 16 spre

17 martie 2002, I.M. a rămas în aceeași poziție, fără ca vreunul dintre supraveghetori să se îngrijoreze de soarta sa.

19. În opinia Guvernului, I.M. a dormit toată ziua de 16 martie 2002. În jurul orelor 19:30, atunci când paznicii au trecut pentru apelul de seară, au observat că I.M. se odihnea în urma administrării medicamentelor, așa cum au fost informați de șeful de cameră D.V. Noaptea de 16 spre 17 martie s-ar fi scurs fără incidente, paznicii nefiind sesizați cu nici un incident legat de I.M.

20. La 17 martie 2002, la apelul de dimineață, paznicii și-au dat seama că I.M. era în stare de inconștiență. A fost apoi dus la Spitalul de urgență din Ploiești, unde medicii au descoperit că acesta avea multiple contuzii hemoragice și fracturi la nivelul craniului, precum și un edem cerebral difuz. Din cauza gravității leziunilor, I.M. a fost transferat, la 17 martie 2002, la Spitalul de urgență Floreasca din București, unde a decedat la 21 martie 2002. În raportul autopsiei, medicul a notat că decesul a survenit în urma loviturilor repetate făcute asupra victimei cu un corp dur, lovituri ce puteau data din 16 martie 2002.

2. Ancheta efectuată de autorități în urma decesului lui I.M.

21. După decesul lui I.M., Parchetul militar din Ploiești s-a sesizat din oficiu și a început o anchetă pentru a stabili cauza decesului și eventualele persoane răspunzătoare. La 17 martie 2002, procurorul însărcinat cu ancheta a mers la locul de deținere unde au fost comise faptele și a alcătuit lista persoanelor care au împărțit celula cu reclamantul, precum și documentele medicale ale acestuia. A doua zi, parchetul militar a sesizat Parchetul de pe lângă Tribunalul Prahova pentru a efectua investigații cu privire la D.V., deținutul „șef al camerei” nr. 3.

a) Ancheta parchetului militar cu privire la personalul medical din arestul Inspectoratului de Poliție Județean Prahova, paznicii arestului și codeținuții lui I.M. (cu excepția lui D.V.)

22. Parchetul militar i-a audiat pe codeținuții lui I.M. din celula nr. 3 și din celula nr. 36, pe paznicii închisorii inspectoratului de poliție Prahova care au fost de serviciu în perioada 12 – 17 martie 2002 și care, în temeiul legislației în vigoare la momentul comiterii faptelor, erau cadre militare active, care nu puteau fi urmărite penal și judecate, după caz, decât de către pachete și instanțele militare. Tatăl și fratele lui I.M. au fost și ei audiați de parchet. Declarațiile personalului medical din închisoare care i-a prescris medicamente și l-a examinat pe I.M. în perioada 12 – 17 martie 2002 au fost, de asemenea, atașate la dosarul anchetei.

23. În fața Parchetului militar din Ploiești, unii codeținuți ai lui I.M. au mărturisit că paznicii au dat dovadă, în opinia lor, de multă superficialitate și nu și-au făcut griji de soarta lui I.M., limitându-se să-l întrebe din când în când pe D.V., deținutul „șef de cameră”, dacă I.M. se simțea bine. Atunci când I.M. respira greu, când fața i se umflase și căpătase o colorație albastruie în urma numeroaselor lovituri aplicate de

D.V., paznicii s-au mulțumit cu răspunsul afirmativ al lui D.V., fără să intre în celulă să verifice ei înșiși dacă chiar așa era. Unul din codeținuți a arătat că, în opinia lui, I.M. a fost plasat în celula nr. 3 special pentru a nu tulbura liniștea închisorii din cauza violențelor la care urma să fie supus din partea codeținuților. Un alt codeținut a precizat că toate zgomotele de intensitate medie din celula nr. 3 puteau fi auzite de paznici, pentru că peretele care dădea înspre culoarul unde erau supraveghetorii avea doar un grilaj. Codeținuții au arătat că deținutul „șef al camerei” a primit instrucțiuni de la paznici să-i administreze din când în când lui I.M. comprimate de diazepam pentru a-i calma crizele de sevraj alcoolic. Ei au precizat că se temeau de D.V. pentru că era cunoscut ca fiind foarte violent și că, în plus, a fost autorizat de către paznici să țină asupra lui anumite obiecte susceptibile să provoace moartea unei persoane, cum ar fi un foarfece sau un ciocan metalic.

24. La 27 iunie 2002, un procuror militar din cadrul Parchetului militar din Ploiești a pronunțat o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale cu privire la cadrele militare din arestul Inspectoratului de Poliție Județean Prahova și la personalul medical din arest în urma anchetei efectuate împotriva lor pentru neglijență în îndeplinirea funcțiilor lor. El a considerat că elementele constitutive ale acestei infracțiuni prevăzută în Codul penal nu erau îndeplinite în speță cu privire la modul în care paznicii și personalul medical și-au îndeplinit atribuțiile de serviciu. El a notat că paznicii l-au transferat pe I.M. în celula nr. 3 cu scopul precis de a-i asigura protecția deoarece era vorba de celula cea mai populată din închisoare, unde nu s-a înregistrat niciun incident înainte și unde un serviciu de planton era asigurat pe rând de către codeținuți. Procurorul a arătat, de asemenea, că incidentul violent dintre I.M. și D.V., deținutul „șef de cameră”, a fost de scurtă durată, că lui I.M. i-a fost administrat un tratament sedativ și că D.V. a spus paznicilor că I.M. dormea, circumstanțe care nu au permis supraveghetorilor să se sesizeze și să intervină.

Procurorul a arătat, de altfel, că faptele au fost favorizate în speță de anumite elemente obiective, printre care supraaglomerarea arestului Inspectoratului de Poliție Județean Prahova, unde, în ciuda capacității sale de nouăzeci de deținuți, se aflau două sute de persoane. La asta s-a adăugat, în opinia procurorului însărcinat cu ancheta, încălcarea de către conducerea închisorii a regulamentului interior și a Ordinului nr. 901 din 10 mai 1996 al ministrului de interne care interzice plasarea, în aceeași celulă, a deținuților condamnați la pedeapsa simplă cu închisoare și a deținuților aflați în arest preventiv sau condamnați printr-o hotărâre definitivă de săvârșirea de infracțiuni mai grave. În această privință, procurorul a arătat că, la data la care reclamantul a fost încarcerat, numai alte patru persoane, dintre care două femei, au fost încarcerate pentru executarea unei pedepse cu închisoare contravențională, ceea ce făcea, în opinia lui, imposibilă asigurarea unei celule speciale, astfel cum impunea regulamentul interior. Procurorul a notat că transferul lui I.M. într-un alt penitenciar nu ar fi putut avea loc, conform protocolului în vigoare, decât după prelevarea analizelor sale medicale, operațiune care ar fi putut avea loc cel mai devreme la 18 martie 2003 într-o clinică a Ministerului de Interne, deoarece aceste analize se plăteau în spitalele ce aparțineau Ministerului Sănătății.

Constatând, în cele din urmă, că supravegherea este greu de realizat în mod corespunzător în toate celulele închisorii, procurorul a arătat că, în speță, nerespectările regulamentului interior comise de paznici nu erau de natură să angajeze răspunderea lor penală.

Parchetul a dat, de asemenea, o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale pentru acuzația de lovire și alte violențe provocate de către codeținuți asupra lui I.M., cu excepția lui D.V., deținutul „șef de cameră”.

25. Reclamanții nu au fost niciodată informați de rezultatul acestei anchete, rezoluția de neîncepere a urmăririi penale din 27 iunie 2002 nefiindu-le comunicată pe motiv că ancheta a fost efectuată din oficiu.

26. La 2 iulie 2002, colonelul V.P., procuror militar șef adjunct al Secției parchetelor militare, a întocmit un raport ce arăta că era de acord, în principiu, cu soluția Parchetului militar din Ploiești. Cu toate acestea, a propus superiorului său ierarhic înapoierea cauzei la parchetul respectiv, apreciind că rezoluția din 27 iunie 2002 prezenta unele deficiențe în motivare, care era, în opinia sa, prea sumară, ambiguă și prost redactată. El a mai propus sesizarea ministrului de interne cu privire la deficiențele de la nivelul arestului Inspectoratului de Poliție Județean Prahova pentru a se lua măsurile necesare în vederea prevenirii altor situații similare. Acest raport nu a fost comunicat reclamanților. El cuprinde o mențiune scrisă de mână de către procurorul militar șef indicând că este de acord cu propunerea făcută de adjunctul său.

27. Printr-o notă datată din „octombrie 2002”, același colonel V.P. a informat ministrul de interne cu privire la deficiențele constatate de procurorii militari la nivelul arestului Inspectoratului de Poliție Județean Prahova în timpul anchetei deschise în urma decesului lui I.M. El a arătat că trebuiau luate măsuri pentru prevenirea neregulilor constatate de procurorii militari, în special încălcarea Ordinului nr. 0901 din 10 mai 1999 al ministrului de interne ce impunea separarea deținuților ce executau o pedeapsă cu închisoare contravențională de cei aflați în arest preventiv sau condamnați. A arătat, de asemenea, că, la data agresiunii a cărui victimă a fost I.M., arestul Inspectoratului de Poliție Județean Prahova era supraaglomerat, având două sute de persoane, în vreme ce capacitatea sa maximă era de nouăzeci de deținuți. A atras atenția asupra faptului că anterior, la 18 martie 1996, un alt deținut care executa o pedeapsă cu închisoare contravențională a decedat în urma agresiunilor comise de codeținuții săi în aceeași închisoare supraaglomerată.

Această notă nu a fost comunicată reclamanților. Ea are pe margine o mențiune făcută în acest sens: „Având în vedere competențele parchetului militar, consider că nu este necesară intervenția la Inspectoratul General al Poliției și la Ministerul de Interne, care sunt la curent cu faptele pe care vrem să le aducem la cunoștință. De clasificat.”

28. Nicio altă informație cu privire la o eventuală reluare a anchetei de către parchetul militar cu privire la cauzele decesului lui I.M. nu figurează în dosar.

b) Ancheta efectuată cu privire la codeținutul D.V. pentru acuzația de omor

29. Parchetul de pe lângă Tribunalul Prahova a deschis din oficiu, în urma decesului

lui I.M., o anchetă împotriva deținutului D.V. Procurorul însărcinat cu ancheta a mers la închisoarea respectivă la 17 martie 2002. El a procedat la audierea, în calitate de martori, a mai multor codeținuți ai lui I.M. încarcerati în celulele nr. 3 și 36, printre care și D.V. Copiile declarațiilor făcute de codeținuții lui I.M. în fața parchetului militar (supra, pct. 15) și copia rezoluției de neîncepere a urmăririi penale a acestui parchet din 27 iunie 2002 au fost atașate la dosarul deschis de către Parchetul de pe lângă Tribunalul Prahova.

30. Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Tribunalul Prahova din 29 noiembrie 2002, D.V. a fost trimis în judecată pentru omor, infracțiune prevăzută la art. 174 și art. 176 C. pen. Parchetul a notat că D.V. era răspunzător de moartea lui I.M. din cauza loviturilor și rănilor pe care i le-a provocat în mai multe rânduri, obligându-l să stea sub un pat și lovindu-l de fiecare dată când încerca să se ridice.

31. În fața Tribunalului Prahova, competent pentru soluționarea cauzei, reclamanții s-au constituit părți civile, cerând rambursarea cheltuielilor pentru înmormântarea lui I.M., precum și despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit.

32. După mai multe ședințe de judecată în fața Tribunalului Prahova, cauza a fost retrimisă la Tribunalul Hunedoara, prin decizia Curții Supreme de Justiție. La 17 februarie 2003, avocatul reclamanților a cerut copii ale documentelor depuse la dosar, cerere admisă de instanță.

33. Prin hotărârea din 16 iunie 2004, instanța a apreciat că D.V. era răspunzător de decesul lui I.M. și l-a condamnat la o pedeapsă de zece ani închisoare pentru omor deosebit de grav. A notat că, din ansamblul elementelor depuse la dosar, rezultă că D.V. a avut o atitudine foarte violentă față de I.M., lovindu-l de mai multe ori după ce a fost adus în celulă până când a căzut pe jos și s-a supus ordinului său de a sta sub pat. Tribunalul a reținut că I.M. a fost lovit din nou de D.V. la 16 martie 2002, atunci când a încercat să se ridice și a subliniat că I.M. a intrat apoi într-o stare de inconștiență până a doua zi, adică 17 martie 2002 dimineața, când D.V., la cererea codeținuților, a alertat paznicul, care l-a transferat la spital. Tribunalul a arătat, de altfel, că ancheta pe care a efectuat-o parchetul militar a constatat că nu se putea angaja răspunderea penală față de personalul medical sau față de paznicii arestului Inspectoratului de Poliție Județean Prahova.

Instanța a admis cererea reclamanților pentru rambursarea cheltuielilor pentru înmormântarea lui I.M., precum și obținerea de despăgubiri pentru prejudiciul moral și l-a condamnat pe D.V. la plata, fiecăruia dintre reclamanți, a sumei de 16,6 milioane ROL (echivalentul a aproximativ 400 euro la paritatea euro/lei) pentru cheltuielile pentru înmormântarea lui I.M., precum și 400 milioane ROL (aproximativ 9 600 euro la paritatea euro/lei) cu titlu de prejudiciu moral.

34. Parchetul, D.V. și reclamanții au declarat recurs împotriva acestei hotărâri. În temeiul art. 362 C. proc. pen., astfel cum era redactat la momentul faptelor, recursul reclamanților, părți civile la proces, nu putea privi decât aspectul civil al hotărârii.

35. Prin hotărârea din 8 septembrie 2004, Curtea de Apel din Alba-Iulia a respins ca nefondat recursul tatălui și al fratelui lui I.M., apreciind că soluția Tribunalului Hunedoara cu privire la aspectul civil al cauzei era corectă. În ceea ce privește aspectul

penal, Curtea a admis recursul parchetului, care a solicitat majorarea pedepsei lui D.V., iar pedeapsa acestuia a fost mărită la 16 ani închisoare.

36. Prin hotărârea din 14 ianuarie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat, în urma recursului lui D.V., temeinicia condamnării sale de către instanțele inferioare.

37. În timpul derulării procesului penal împotriva lui D.V., reclamantii au scris un memoriu Procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, plângându-se de decizia de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002 și cerând reluarea anchetei penale efectuată de parchetele militare împotriva paznicilor închisorii și împotriva personalului medical. Reclamantii au notat în memoriu că D.V. nu era decât un țap ispășitor în această cauză și că organele de anchetă competente pentru determinarea eventualei răspunderi a paznicilor și a personalului medical al arestului au căutat să minimizeze faptele în ciuda numeroaselor elemente din dosar care dovedeau că mai multe persoane au participat la comiterea faptelor care au provocat decesul lui I.M., care nu s-ar fi produs, în opinia lor, fără atitudinea neglijentă a paznicilor. Ei au subliniat că instanțele de drept comun care erau competente pentru examinarea acuzațiilor aduse de către parchet împotriva lui D.V. au indicat faptul că paznicii și personalul medical al arestului au fost exonați de către organul care avea competență specială având în vedere calitatea de militari activi a paznicilor închisorii și că, prin urmare, procesul penal împotriva lui D.V. nu putea fi extins și la ei. Au cerut Procurorului general să se ia măsuri pentru ca cei într-adevăr vinovați de comiterea faptelor care au provocat decesul lui I.M. să fie găsiți și trimiși în judecată. Nu reiese din elementele dosarului că reclamantii ar fi primit vreun răspuns sau că le-a fost dat curs cererii lor.

38. Reclamantii nu au primit sumele la plata cărora D.V. a fost obligat cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciu material și moral prin hotărârea din 16 iunie 2004 rămasă definitivă.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ RELEVANTĂ

1. *Codul de procedură penală*

39. Dispozițiile relevante cu privire la căile de atac disponibile pentru contestarea unei decizii a parchetului sunt redactate în felul următor:

Art. 275. Dreptul de a face plângere

„Orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime.”

Art. 278. Plângerea contra actelor procurorului

„Plângerea împotriva măsurilor luate sau actelor efectuate de procuror sau efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta se rezolvă de prim-procurorul parchetului. În cazul când măsurile și actele sunt ale prim-procurorului ori luate sau efectuate pe baza dispozițiilor date de către acesta, plângerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior.”

Art. 278¹. Plângerea în fața instanței împotriva rezoluțiilor sau a ordonanțelor procurorului de neprimire în judecată¹

„1. După respingerea plângerii făcute conform art. 275 și 278 din Codul de procedură penală împotriva deciziei de neîncepere a urmăririi penale date de procuror, persoana vătămată, precum și orice alte persoane ale căror interese legitime sunt vătămate pot face plângere în termen de 20 de zile de la data comunicării de către procuror a modului de rezolvare, la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

[...]

40. Ansamblul dispozițiilor relevante din Codul de procedură penală (art. 278 și art. 278¹ introdus de Legea nr. 281 din 24 iunie 2003) privind căile de atac disponibile pentru a contesta o rezoluție a parchetului sunt citate exhaustiv în cauzele *Dumitru Popescu (nr. 1)*, nr. 49234/99, pct. 43-46, 26 aprilie 2007) și *Stoica împotriva României*, nr. 42722/02, pct. 45, 4 martie 2008.

41. Dispozițiile relevante din Codul de procedură penală cu privire la persoanele ce pot face uz de căile de atac împotriva unei hotărâri pronunțate în primă instanță erau redactate în felul următor:

Art. 362

„Pot face apel:

- a) procurorul, în ce privește latura penală și latura civilă;
- b) inculpatul, în ce privește latura penală și latura civilă;
- c) partea vătămată, în cauzele în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă, dar numai în ce privește latura penală [...]
- d) partea civilă și partea responsabilă civilmente, în ce privește latura civilă.”

Art. 385²

„Pot face recurs persoanele arătate în art. 362.”

42. Prin deciziile nr. 45, nr. 157 și nr. 261, pronunțate la 14 martie 2000, 21 septembrie 2000 și, respectiv, 24 septembrie 2002, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a art. 362 și art. 385² C. proc. pen. cu privire la imposibilitatea părții civile sau a părții vătămate de a ataca o decizie pe care o consideră incorectă la instanțele superioare. Curtea Constituțională a arătat, în special, că, în calitate sa de titular al acțiunii publice, se consideră că parchetul apără, în temeiul art. 130 din Constituție, interesele generale ale societății, statul de drept și drepturile și libertățile cetățenilor, printre care și cele ale părții vătămate sau ale părții civile la un proces penal. Din opiniile separate atașate la deciziile citate, judecătorii minoritari au arătat că imposibilitatea părții civile sau a părții vătămate de a exercita personal și direct dreptul de a ataca o hotărâre pe care o consideră incorectă la instanțele superioare constituie

¹ Art. 278¹ C. proc. pen. a fost introdus prin Legea nr. 281/2003 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală.

o atingere a dreptului lor de acces la o instanță, garantat prin art. 21 din Constituție, precum și o încălcare a principiului constituțional de egalitate în fața legii.

43. Prin decizia nr. 100 din 9 martie 2004, publicată în Monitorul Oficial din 24 martie 2004, Curtea Constituțională și-a revizuit poziția anterioară și a hotărât că partea vătămată în procesul penal putea apela o hotărâre pronunțată în primă instanță independent de modul – din oficiu sau la plângerea prealabilă – în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare.

2. Cu privire la statutul procurorilor militari și al polițiștilor

44. La data comiterii faptelor, supraveghetorii deținuților din arestul inspectoratelor de poliție erau militari activi. Urmărirea penală și judecarea celor dintre ei care au comis fapte prevăzute de legea penală erau, prin calitatea lor de militari activi, de competența parchetelor și instanțelor militare.

45. Prin Legea nr. 293 din 28 iunie 2004, membrii personalului conducerii penitenciarului au dobândit calitatea de funcționari publici. Urmărirea penală și judecarea personalului conducerii penitenciarului erau, de acum înainte, de competența parchetelor și a instanțelor ordinare.

46. Ansamblul dispozițiilor relevante din dreptul intern cu privire la statutul militarilor se găsește în hotărârea *Barbu Anghelescu împotriva României* (nr. 46430/99, pct. 40, 5 octombrie 2004) [a se vedea, de asemenea, *Notar împotriva României* (dec.), nr. 42860/98, 13 noiembrie 2003].

3. Cu privire la modalitățile de executare a pedepselor private de libertate

a) Rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT)

47. În unul din recentele sale rapoarte cu privire la România, CPT le-a recomandat autorităților române, în urma unei alte vizite din iunie 2006 în diferite centre de detenție și penitenciare românești, să ia măsuri imediate pentru reducerea semnificativă a gradului de ocupare a celulelor și ca toți deținuții să beneficieze de un pat, de saltele și lenjerii curate. În constatările sale, CPT a evidențiat că penitenciarele românești, în special aresturile poliției, se confruntau, în general, cu un grad de supraaglomerare deosebit de ridicat, ceea ce implica faptul că deținuții erau adesea obligați să împartă paturile, că trăiau în spații mici și că nu desfășurau aproape deloc activități în afara celulei, ceea ce presupunea o lipsă constantă de intimitate, o tensiune sporită și, prin urmare, un nivel ridicat de violență între ei sau între ei și personalul închisorii.

48. CPT s-a declarat intens preocupat de faptul că lipsa paturilor apărea, de mai mulți ani, ca o problemă cronică la scară națională și le-a recomandat autorităților române să ia măsuri pentru a asigura respectarea normei privind spațiul vital de 4 m² pentru fiecare deținut în celulele colective ale tuturor penitenciarelor din țară. Problema supraaglomerării penitenciarelor din România este, de asemenea, subliniată

în rapoartele CPT întocmite după diversele sale vizite efectuate în perioadele 15 – 21 iunie 2004, 8 – 19 iunie 2006 și 28 septembrie – 2 octombrie 2009.

b) Recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei și al Parlamentului European privind supraaglomerarea din închisori

49. În Recomandarea nr. R (99) 22 cu privire la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor adoptată la 30 septembrie 1999, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei anticipează un ansamblu de dispoziții care vizează reorientarea politicii penale spre recurgerea minimă la încarcerare. Angajat în special în promovarea alternativelor la detenție, Comitetul de Miniștri consideră că „privarea de libertate ar trebui considerată ca fiind o sancțiune sau măsură de ultimă instanță și nu trebuie, prin urmare, să fie prevăzută decât în cazul în care gravitatea infracțiunii ar face în mod vădit inadecvată orice altă sancțiune sau măsură”. Consideră că extinderea numărului de penitenciare „ar trebui mai degrabă să fie o măsură excepțională, deoarece nu este, ca regulă generală, adecvată să ofere o soluție durabilă problemei supraaglomerării”. Acesta solicită statelor să „determine procurorii și instanțele să recurgă cât de mult posibil la măsuri alternative detenției, numite «sancțiuni și măsuri aplicate în interesul comunității»”. De asemenea, încurajează țările membre ale Consiliului Europei să „examineze oportunitatea de dezincriminare a anumitor tipuri de delictе sau de reîncadrare a lor astfel încât să evite să facă apel la pedepse privative de libertate.”

50. În rezoluția din 17 decembrie 1998, Parlamentul European se declară, de asemenea, „în favoarea extinderii, în diferitele sisteme, a măsurilor alternative închisorii și pedepselor de substituire ca mijloace flexibile de asigurare a executării pedepselor”.

c) Regimul juridic aplicabil contravențiilor

51. La momentul faptelor, în cazul în care contravenientul refuză executarea amenzii, ca pedeapsă aplicată, instanța poate înlocui amenda cu o pedeapsă privativă de libertate. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003, publicată în Monitorul Oficial la 26 decembrie 2003, închisoarea contravențională a fost scoasă de pe lista sancțiunilor aplicabile în materia contravențiilor. Astfel, principalele sancțiuni aplicabile au rămas avertismentul, amenda și obligația de a presta muncă în folosul comunității. Această ultimă sancțiune nu poate fi aplicată decât de o instanță. Pedeapsa cu închisoarea contravențională prevăzută de actele normative în vigoare se transformă în muncă în folosul comunității. În cazul în care contravenientul refuză executarea pedepsei, instanța o poate înlocui cu amenda. Executarea pedepsei cu amenda se face conform regulilor privind executarea creanțelor bănești, în caz de neplată nemaifiind posibilă transformarea amenzii într-o pedeapsă privativă de libertate.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 2 DIN CONVENȚIE

52. Reclamanți se plâng că autoritățile nu au luat măsurile necesare pentru a-i proteja viața lui I.M. și nu au efectuat o anchetă efectivă în urma decesului său în închisoare. Aceștia invocă art. 3 și art. 6 din convenție.

53. Curtea reamintește că, fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor cauzei, nu se consideră legată de încadrarea făcută de reclamanți sau de Guvern. În temeiul principiului *jura novit curia*, aceasta a examinat, de exemplu, din oficiu capetele de cerere din perspectiva unui articol sau paragraf pe care părțile nu l-au invocat. Un capăt de cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță și nu doar prin simplele motive sau argumente de drept invocate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Guerra și alții împotriva Italiei* din 19 februarie 1998, pct. 44, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I, și *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22493/93, pct. 167, 1 martie 2001). În lumina acestor principii, Curtea consideră necesar, în circumstanțele speței, să examineze întregul capăt de cerere din perspectiva art. 2 din convenție, formulat după cum urmează în părțile sale relevante:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

54. Guvernul invocă inadmisibilitatea cererii mai întâi pentru nerespectarea termenului de șase luni și apoi pentru neepuizarea căilor de atac interne. Acesta subliniază, pe de o parte, că reclamanții ar fi trebuit să depună cererea în termen de șase luni de data la care au luat cunoștință de rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002, adică în termen de șase luni începând cu 17 februarie 2003, când avocatul lor a consultat documentele depuse la dosarul cauzei penale împotriva lui D.V. Guvernul pretinde, pe de altă parte, că reclamanții au omis să introducă o plângere împotriva aceleiași decizii de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002 la procurorul ierarhic superior, astfel cum le permitea art. 278 C. proc. pen. Susține că persoanele în cauză nu au mai atacat această rezoluție în fața instanței în temeiul art. 278¹ C. proc. pen. coroborat cu art. IX din Legea nr. 281/2003.

55. Reclamanții resping teza guvernului. În opinia lor, ultima hotărâre internă definitivă pronunțată în cazul de față este hotărârea din 14 ianuarie 2005 a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Reclamanții arată că, atâta vreme cât era înscrisă pe rolul instanțelor naționale o cauză vizând cercetarea circumstanțelor în care I.M. a decedat, cauză în care ei aveau calitatea de părți civile, erau obligați să aștepte rezultatul cauzei. Subliniază că rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002 nu reprezintă ultima hotărâre internă definitivă, în sensul art. 35 § 1 din

convenție, întrucât ar fi putut fi confirmată sau infirmată ulterior de procurorii ierarhic superiori până la prescrierea răspunderii penale a învinuiților. Aceștia notează că, în orice caz, decizia respectivă nu le-a fost niciodată notificată pentru a putea exercita căile de atac prevăzute de dispozițiile naționale. Reclamanții indică, de altfel, că la data la care au luat cunoștință de existența acelei decizii, s-au plâns procurorului ierarhic superior, cerându-i reluarea investigației față de gardieni și personalul închisorii în care a stat I.M.

56. Curtea reamintește că, în temeiul art. 35 § 1 din convenție, nu poate fi sesizată decât în urma epuizării căilor de atac interne, astfel cum reiese din principiile de drept internațional general recunoscute, și în termen de șase luni de la data hotărârii interne definitive.

Regula de epuizare a căilor de atac interne enunțată la art. 35 din convenție le obligă, prin urmare, pe persoanele doritoare să introducă împotriva unui stat o acțiune în fața Curții să utilizeze înainte căile de atac oferite de sistemul juridic din țara lor. Termenul de șase luni se scurge de la data hotărârii definitive în cadrul epuizării căilor de atac interne [*Paul și Audrey Edwards împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 46477/99, 7 iunie 2001]. Aceste căi de atac trebuie să aibă un grad suficient de certitudine, practic și teoretic, fără de care le lipsește efectivitatea și accesibilitatea dorite (a se vedea, în special, *Dalia împotriva Franței*, 19 februarie 1998, pct. 38, *Culegere*, 1998-I). Epuizarea căilor de atac interne este examinată în mod normal la data introducerii cererii la Curte. Totuși, această regulă are și excepții, care pot fi justificate de circumstanțele speciale ale cauzei [*Brusco*, menționată anterior, și *Prodan împotriva Moldovei*, nr. 49806/99, pct. 39, CEDO 2004-III (extrase)].

57. Aplicând aceste principii cazului de față, Curtea arată mai întâi că rezoluția de încetare a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002 considerată de Guvern ca fiind ultima decizie internă definitivă în sensul art. 35 § 1 din convenție nu a fost niciodată notificată reclamanților. La data la care au luat cunoștință (supra, pct. 29 și 32), reclamanții au fost angajați, în calitate de părți civile, într-o procedură ce vizează cercetarea răspunderii lui D.V. pentru faptele ce au condus la decesul lui I.M. Această procedură avea o incidență directă asupra problemei de a ști cine era răspunzător de decesul lui I.M., și era susceptibilă să clarifice circumstanțele în care s-a produs, având în vedere în special că documentele întocmite în cadrul anchetei efectuate de parchetul militar care au constatat nereguli comise de paznici la regulamentul interior al închisorii au fost depuse la dosarul cauzei (supra, pct. 29). Nu putem reproșa reclamanților că au așteptat rezultatul acestei proceduri înainte de a sesiza Curtea în termen de șase luni de la pronunțarea hotărârii definitive de către Înalta Curte de Casație și Justiție, la 14 ianuarie 2005.

58. Mai mult, Curtea nu este convinsă că rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar din 27 iunie 2002 ar putea trece, în speță, ca fiind ultima hotărâre internă definitivă, în sensul art. 35 § 1 din convenție, întrucât, în temeiul art. 278 C. proc. pen., această decizie ar fi putut fi confirmată sau infirmată ulterior de procurorii ierarhic superiori celui care a luat-o. Reiese de altfel din elementele furnizate de părți că, după adoptare, un procuror al parchetului militar ierarhic superior a cerut retrimiteră

cauzei Parchetului militar teritorial din Ploiești, având în vedere că rezoluția în litigiu prezenta deficiențe din punctul de vedere al motivației sale (supra, pct. 26).

59. Curtea arată, în plus, că după ce a luat cunoștință de rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului militar consultând documentele unui alt dosar de anchetă, reclamații, contrar afirmațiilor Guvernului, s-au plâns Procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, cerându-i reluarea anchetei (supra, pct. 37).

60. În ceea ce privește calea de atac indicată de Guvern pe baza art. 278¹ C. proc. pen. coroborat cu art. IX din Legea nr. 281 din 26 iunie 2003, aceasta nu a devenit disponibilă decât la 1 iulie 2003, adică după data introducerii cererii. Presupunând chiar că se face o excepție, în speță, de la regula conform căreia căile de atac trebuie să fie disponibile la data introducerii cererii (*Brusco*, citată anterior, și *Prodan*, citată anterior, pct. 39), nu este deloc sigur că această cale de atac ar fi putut fi folosită în circumstanțele deosebite ale prezentei cauze. În această privință, Curtea arată că art. 278¹ C. proc. pen. permite persoanei vătămate sau oricărei alte persoane ale cărei interese legitime sunt vătămate de o decizie de respingere a plângerii depuse în temeiul art. 278 și art. 278 C. proc. pen. împotriva unei rezoluții de neîncepere a urmăririi penale date de procuror să facă plângere, în termen de 20 de zile de la data comunicării deciziei, la instanța care este, potrivit legii, competentă să judece cauza în primă instanță. Or, nu reiese din actele dosarului că reclamațiilor li s-ar notificat o decizie ca răspuns la plângerea lor împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale din 27 iunie 2002, act pe care l-ar fi putut apoi ataca în justiție prin intermediul dispoziției citate de Guvern.

61. Curtea nu poate admite, prin urmare, excepțiile preliminare ale Guvernului. De asemenea, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar așadar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Cu privire la aspectul material al art. 2 din convenție

62. Reclamanții denunță neluarea de către autorități a măsurilor necesare pentru protejarea vieții lui I.M. Arată că I.M. a trebuit să împartă celula cu deținuți condamnați pentru infracțiuni grave, în ciuda naturii pedepsei sale, ce impunea o detenție separată de ceilalți deținuți condamnați prin hotărâri definitive. Ei subliniază că paznicii nu și-au făcut datoria de supraveghere și au omis să ia măsuri pentru a se interesa de soarta lui I.M., în pofida faptului că erau la curent cu crizele sale de sevraj alcoolic și cu incidentele violente din partea codeținuților săi. Reclamanții arată, de asemenea, că medicii închisorii s-au mulțumit să dea medicamentele paznicilor pentru a i le administra lui I.M. în caz de criză de sevraj alcoolic și că această sarcină a fost apoi încredințată deținutului șef de cameră, ceea ce ei consideră a fi contrar deontologiei medicale și datoriei lor de supraveghere.

63. Guvernul consideră că autoritățile au luat toate măsurile previzibile pentru protejarea vieții lui I.M. El subliniază că, din motive de ordin obiectiv, legate de supraaglomerarea închisorii Inspectoratului de Poliție Județean Prahova, autoritățile penitenciare au trebuit să încalce regula conform căreia persoanele care executau o pedeapsă cu închisoare contravențională trebuiau să fie separate de cele arestate preventiv sau condamnate definitiv pentru infracțiuni prevăzute în Codul penal. Notează că autoritățile penitenciare au considerat că I.M. nu putea coabita cu A.N., o altă persoană care executa un mandat de arestare contravențională, pe motiv că I.M. putea reprezenta un pericol pentru acesta din urmă, în vârstă de 60 ani, din cauza crizelor de sevraj alcoolic. Subliniază că autoritățile penitenciare au decis instalarea lui I.M. în celula nr. 36 și, apoi, în celula nr. 3 tocmai pentru a putea fi supravegheat și îngrijit de ceilalți deținuți, care îi administrau efectiv medicamentele prescrise de medici. Consideră că paznicii și-au îndeplinit datoria de supraveghere verificând starea lui I.M. de două ori pe zi, la schimbul turei, dar că au fost induși în eroare de spusele deținutului „șef de cameră”, care le-a indicat că I.M. dormea în urma administrării de sedative.

64. Curtea reiterează că prima teză din art. 2 § 1 din convenție obligă statul nu numai să nu provoace cu intenție moartea unei persoane, ci să și ia măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Această dispoziție cuprinde, de asemenea, în anumite circumstanțe definite, obligația pozitivă a statelor de a lua preventiv măsuri de ordin practic pentru a proteja individul a cărui viață este amenințată (a se vedea, de exemplu, *Osman împotriva Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, pct. 115, *Culegere 1998-VIII*, *Mahmut Kaya împotriva Turciei*, nr. 22535/93, pct. 85, CEDO 2000-III, *L.C.B. împotriva Regatului Unit*, 9 iunie 1998, pct. 36, *Culegere 1998-III*, și *Anguelova împotriva Bulgariei*, nr. 38361/97, pct. 125-131, CEDO 2002-IV). Aceasta se aplică, în special, atunci când este vorba de persoane reținute sau arestate care se află astfel într-un raport de dependență cu statul, astfel cum este cazul lui I.M. după încarcerarea sa în închisoarea Inspectoratului de Poliție Județean Prahova.

65. Datoria Curții este de a verifica dacă, în speță, autoritățile au luat, în cadrul atribuțiilor lor, măsuri care, din punct de vedere rezonabil, ar fi putut preveni rezultatul fatal pentru persoana în cauză, în timpul în care acesta se afla sub supravegherea paznicilor închisorii. În cazul în care sunt formulate acuzații în temeiul art. 2, ca în cazul de față, Curtea trebuie să înceapă o examinare deosebit de detaliată; pentru asta, pe bază pe ansamblul elementelor furnizate de părți sau, dacă este necesar, pe cele pe care și le procură din oficiu (*H.L.R. împotriva Franței*, 29 aprilie 1997, pct. 37, *Culegere 1997-III*). Criteriul ce trebuie folosit în cadrul convenției este cel al probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”; o astfel de probă poate reieși dintr-o serie de indicii sau din supoziții care nu au fost respinse, suficient de grave, precise și concordante (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 18 ianuarie 1978, pct. 161, seria A nr. 25). În ceea ce privește aprecierea probelor, Curtea are un rol subsidiar de jucat și trebuie să fie prudentă înainte de a-și asuma rolul de instanță de prim grad de jurisdicție chemată să cunoască faptele, atunci când circumstanțele unei cauze date nu îi dispun acest lucru [*Tahsin Acar împotriva Turciei* (MC), nr. 26307/95, pct. 216, CEDO 2004-III].

66. Curtea arată mai întâi că autoritățile penitenciare erau la curent, chiar de când l-au închis pe I.M., de dependența pe care o avea de alcool și puteau, așadar, să prevadă în mod rezonabil consecințele pe care stoparea consumului acestei substanțe le putea provoca, cum ar fi o stare de agitație sau de confuzie, de anxietate, de insomnii sau halucinații (supra, pct. 8). Acestea erau elemente importante ce trebuiau luate în considerare la plasarea unui deținut într-o celulă sau alta.

67. Or, trebuie să se constate că autoritățile penitenciare l-au plasat pe I.M. într-o celulă pe care trebuia s-o împartă cu mai mulți deținuți condamnați pentru infracțiuni grave prevăzute în Codul penal, cu încălcarea regulamentului centrelor de detenție respective, conform căruia deținuții care executau o pedeapsă de închisoare contravențională trebuiau să stea separați de cei care erau arestați sau condamnați printr-o hotărâre judecătorească definitivă. Faptul invocat de Guvern de a dori să-l protejeze pe A.N., celălalt deținut din închisoare care ispășea, în același timp cu I.M., o pedeapsă cu închisoare contravențională, și care ar fi putut fi pus în pericol din cauza crizelor de sevraj alcoolic ale lui I.M., nu le scutea deloc pe autoritățile penitenciare de obligația de a lua măsuri corespunzătoare pentru protejarea lui I.M. Oriunde ar fi fost plasat, acesta din urma necesita, în special în primele zile de detenție, când se manifestau cele mai puternice simptome de sevraj, o atenție și o supraveghere cu totul deosebite. Or, nu s-a întâmplat nimic.

68. Nu a fost contestat faptul că, după primele trei zile de încarcerare, I.M. prezenta numeroase echimoze la nivelul toracelui, feselor și ochilor, provocate de loviturile care i-au fost aplicate de către codeținuții din celula nr. 36 după încarcerare.

69. De asemenea, nu s-a contestat nici faptul că, după tratamentele aplicate de către codeținuți, I.M. nu a beneficiat de un examen neurologic și de o electroencefalogramă, astfel cum a indicat totuși medicul care l-a consultat în noaptea de 15 spre 16 martie 2002. Omiterea autorităților penitenciare de a-l duce pe I.M. la examinările prescrise, la care se adaugă faptul că au delegat codeținuților sarcina de a-i administra lui I.M. medicamentele prescrise pentru calmarea crizelor de sevraj alcoolic, ridică îndoieli serioase cu privire la respectarea de către stat a obligației de protejare a vieții oferind cu diligență îngrijiri medicale atunci când starea de sănătate a unei persoane le necesită pentru prevenirea unui rezultat fatal (*Anguelova*, citată anterior, pct. 125-131, și *ScavuzzoHager și alții împotriva Elveției*, nr. 41773/98, pct. 65, 7 februarie 2006).

70. La asta se adaugă modul cu siguranță defectuos în care autoritățile și-au exercitat obligația de supraveghere după ce I.M. a fost înapoiat la închisoare, la 16 martie 2002. O simplă vizită a paznicilor în celula în care a fost plasat I.M. în acea zi le-ar fi permis să vadă că I.M. a fost din nou agresat de codeținuți. Era vorba de o măsură care nu depășea atribuțiile de bază ale paznicilor și care ar fi putut evita decesul lui I.M. dacă ar fi fost luate măsuri de urgență. Or, codeținuții lui I.M., audiați atât de parchetul civil, cât și de cel militar, convin să declare că paznicii nu și-au făcut griji pentru I.M. după ce a fost plasat în celula nr. 3 și că s-au limitat să întrebe, din când în când, pe deținutul „șef de cameră” dacă I.M. era bine, fără să verifice dacă într-adevăr așa era. Curtea apreciază că o atenție deosebită din partea supraveghetorilor era cu atât mai mult necesară în ziua respectivă știind că I.M. fusese deja agresat de codeținuții din celula în care a stat

înainte și că i s-au administrat tranchilizante care îi slăbeau capacitatea de a rezista potențialilor agresori sau de a cere ajutor.

71. Faptul, indicat de Guvern, că închisoarea respectivă era supraaglomerată la momentul comiterii – lucru confirmat de CPT în rapoartele sale pregătite în urma vizitelor efectuate în închisorile din România (supra, pct. 47) – nu îi scutea pe paznici de obligația de a asigura o supraveghere efectivă a lui I.M. Și asta cu atât mai mult cu cât, în aceeași închisoare, un alt deținut care executa, ca și I.M., o pedeapsă cu închisoare contravențională, a decedat cu câțiva ani în urmă, în urma agresiunilor aplicate acestuia de către codeținuți (supra, pct. 27 *in fine*).

72. Mai pe larg, Curtea apreciază că supraaglomerarea închisorilor din țară nu constituie o circumstanță susceptibilă de exonerare a statelor contractante de obligația de a lua, la nivel național, măsurile necesare pentru ca dreptul garantat de art. 2 din convenție să fie respectat, cum sunt măsurile preconizate de Recomandarea nr. R (99) 22 cu privire la supraaglomerarea și inflația populației închisorilor adoptată de Comitetul de Miniștri, care solicită în special statelor să determine procurorii și instanțele să recurgă cât mai pe larg posibil la măsuri alternative la detenție și să reorienteze politica penală către minima recurgere la încarcerare. În această privință, Curtea arată că legislația națională care a permis, la acea vreme, unei instanțe să transforme pedeapsa contravențională cu amendă într-o pedeapsă cu închisoare fermă a fost abrogată și că nu mai este posibil ca o persoană care a primit o asemenea pedeapsă să fie închisă în caz de neplată (supra, pct. 51).

73. În lumina tuturor acestor elemente, Curtea apreciază că statul nu și-a îndeplinit, în speță, obligația de a proteja viața lui I.M. când se afla sub supravegherea sa și că a fost încălcat art. 2 din convenție sub aspect material.

2. Cu privire la aspectul material al art. 2 din convenție

74. Reclamanții denunță lipsa anchetei efective împotriva agenților statului în urma decesului lui I.M. Arată că, în ciuda greșelilor și neglijențelor grave comise de paznicii închisorii, care l-au plasat pe I.M. în celule supraaglomerate, cu recidiviști cunoscuți pentru comportamentul lor violent, și care au omis să asigure supravegherea necesară, nicio răspundere nu a fost reținută împotriva lor, fiind angajată răspunderea penală doar față de o singură persoană particulară.

75. Guvernul combate această teză, indicând diferitele acte procedurale efectuate din oficiu de către parchetele militar și civil, acte care atestă, în opinia lui, că a fost efectuată o anchetă completă și efectivă. Arată, de asemenea, că cerința de promptitudine și de diligență rezonabilă a fost respectată în speță, ancheta debutând, la parchetul militar, la 17 martie 2002 și terminându-se la 27 iunie 2002, dată la care parchetul a pronunțat o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale. Arată că, la sfârșitul anchetei, parchetul militar însărcinat a sesizat ministrul de interne pentru a-i aduce la cunoștință încălcarea regulamentului interior comisă, în speță, de conducerea arestului Inspectoratului de Poliție Județean Prahova și supraaglomerarea acesteia, ceea ce a dus, în opinia sa, la

imposibilitatea paznicilor de a cunoaște în orice moment situația efectivă a fiecărui deținut.

76. Guvernul arată, de asemenea, că ancheta efectuată de parchetul civil a condus la condamnarea lui D.V. la o pedeapsă de 16 ani închisoare și la obligația de despăgubire a reclamantilor. Mai mult, în opinia sa, reclamantii puteau sesiza instanțele civile cu o acțiune în răspundere civilă delictuală împotriva paznicilor sau conducerii închisorii în baza art. 998-1000 C. civ. Ar fi putut astfel obține obligarea paznicilor la plata de despăgubiri, știind că condițiile necesare pentru angajarea răspunderii civile delictuale sunt mai puțin stricte decât cele pentru angajarea răspunderii penale.

77. Reclamantii subliniază că nu au acoperit sumele la plata cărora D.V. a fost obligat cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciu material și moral prin hotărârea din 16 iunie 2004 rămasă definitivă. Arată că șansele de a obține despăgubiri prin executarea acestei hotărâri sunt nule având în vedere că debitorul execută o pedeapsă lungă cu închisoare și că nu are nici un venit. Ei neagă existența unor șanse de reușită a unei acțiuni separate în materie civilă împotriva paznicilor închisorii având în vedere că, prin hotărârea definitivă din 14 ianuarie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a estimat că singurul vinovat al decesului lui I.M. era D.V., fără să rețină unele elemente în privința paznicilor închisorii, de natură să ofere o bază faptică care să permită formularea unei acțiuni civile în răspundere delictuală împotriva lor. Ei subliniază că, potrivit art. 22 C. proc. pen., hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptelor, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.

78. Curtea reamintește că obligația de a proteja dreptul la viață pe care îl impune art. 2, coroborată cu obligația generală care îi revine statului în temeiul art. 1 din convenție de „a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția [sa], drepturile și libertățile definite [...] [în] convenție”, presupune și impune desfășurarea unei forme de anchetă oficială efectivă atunci când recurgerea la forță a dus la moartea unei persoane [a se vedea, *mutatis mutandis*, *McCann și alții împotriva Regatului Unit*, 27 septembrie 1995, pct. 161, seria A nr. 324, și *Kaya împotriva Turciei*, 19 februarie 1998, pct. 105, *Culegere* 1998-I, *Sabuktekin împotriva Turciei*, nr. 27243/95, pct. 97, CEDO 2002-II (extrase), și *Ekinci împotriva Turciei*, nr. 25625/94, pct. 77, 18 iulie 2000]. O astfel de anchetă trebuie să aibă loc de fiecare dată când o persoană decedează în urma recurgerii la forță, fie că autorii preținși sunt agenți ai statului sau terți. Cu toate acestea, dacă se pretinde că în actul respectiv sunt implicați agenți sau organe ale statului, se pot aplica cerințe deosebite cu privire la eficacitatea anchetei (*Tahsin Acar*, citată anterior, pct. 220). Investigațiile trebuie să fie, în special, aprofundate, imparțiale și atente [*McCann și alții*, citată anterior, pct. 161-163, și *Çakıcı împotriva Turciei* (MC), nr. 23657/94, pct. 86, CEDO 1999-IV].

79. Curtea subliniază că obligația menționată nu se aplică numai cazurilor în care s-a stabilit că moartea a fost provocată de un agent al statului. Simplul fapt că autoritățile sunt informate despre deces dă naștere *ipso facto* obligației prevăzută de art. 2 de a efectua o anchetă efectivă cu privire la circumstanțele în care s-a produs [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ergi împotriva Turciei*, 28 iulie 1998, pct. 82, *Culegere*

1998-IV, *Yaşa împotriva Turciei*, 2 septembrie 1998, pct. 100, *Culegere 1998VI*, *Hugh Jordan împotriva Regatului Unit*, nr. 24746/94, pct. 107-109, CEDO 2001-III, *Tanrikulu împotriva Turciei* (MC), nr. 23763/94, pct. 103, CEDO 1999-IV, și *Slimani împotriva Franței*, nr. 57671/00, pct. 29, CEDO 2004-IX (extrase)].

80. În speță, autoritățile interne nu au rămas inactive în urma decesului lui I.M. S-au efectuat două anchete, în paralel, de către parchetele civil și militar. Una din ele a constatat vinovăția exclusivă a unui codeținut, care a fost condamnat pentru omor deosebit de grav la o pedeapsă de 16 ani închisoare; cealaltă a dus la o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale în privința paznicilor închisorii. Fără a contesta temeinicia deciziilor pronunțate de autorități la nivel național, Curtea apreciază totuși că simplul fapt că un individ a fost condamnat pentru uciderea lui I.M. nu ar fi suficient, în speță, pentru a se considera că statul și-ar fi respectat obligația prevăzută de art. 2 din convenție de a efectua o anchetă efectivă asupra circumstanțelor în care s-a produs decesul unei persoane când se afla sub supravegherea sa.

81. Pentru ca o astfel de anchetă să poată fi considerată efectivă în ceea ce privește circumstanțele din speță, investigațiile ar fi trebuit să fie efectuate de autorități independente în privința tuturor celor implicați în evenimente, inclusiv a paznicilor închisorii [a se vedea, de exemplu, hotărârile *Güleç împotriva Turciei*, 27 iulie 1998, pct. 81-82, *Culegere 1998-IV*, și *Oğur împotriva Turciei* (MC), nr. 21594/93, pct. 91-92, CEDO 1999-III]. Această cerință de independență presupune nu numai lipsa oricărei legături ierarhice sau instituționale, ci și o independență practică (a se vedea, de exemplu, *Ergi*, citată anterior, pct. 83-84, *Culegere 1998-IV*, și *Kelly și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 30054/96, pct. 114, 4 mai 2001).

82. În această privință, trebuie constatat că ancheta efectuată în privința paznicilor sau a celorlalte cadre ale închisorii în care s-au produs incidentele ce au condus la decesul lui I.M. a fost efectuată exclusiv de procurorii parchetului militar.

83. Or, independența procurorilor militari poate fi pusă sub semnul îndoielii având în vedere legislația națională în vigoare la data faptelor. În cauza *Barbu Anghelescu împotriva României*, Curtea a hotărât că a existat o încălcare a art. 3 în latura sa procedurală având în vedere lipsa de independență a procurorilor miliari cărora li s-a solicitat să efectueze o anchetă în urma unei plângeri penale pentru rele tratamente îndreptată împotriva ofițerilor de poliție (*Barbu Anghelescu*, citată anterior, pct. 70). A constatat că aceștia din urmă erau la data faptelor cadre militare active cu aceeași funcție ca și procurorii militari și că beneficiau, așadar, de grade militare, se bucurau de toate privilegiile în materie, erau răspunzători de încălcarea regulilor de disciplină militară și făceau parte din structura militară, bazată pe principiul subordonării ierarhice (*Barbu Anghelescu*, citată anterior, pct. 40-43).

84. Curtea nu vede nici un motiv să nu fie de acord cu o asemenea concluzie în speță, paznicii închisorii unde I.M. executa pedeapsa cu închisoare contravențională fiind ei înșiși la data faptelor militari activi, precum procurorul militar care a efectuat ancheta împotriva lor.

85. Eficacitatea anchetei pe care statul este obligat să o efectueze asupra circumstanțelor în care decesul unei persoane s-a produs atunci când era sub

supravegherea sa cere, în plus, astfel cum reamintește Guvernul în mod corect, celeritate și o diligență rezonabilă (hotărârea *Yaşa*, citată anterior, pct. 102-104, și *Mahmut Kaya*, citată anterior, pct. 106-107, CEDO 2000III). Se subînțelege că o astfel de cerință implică obligația autorităților de a informa în mod corespunzător rudele victimei cu privire la rezultatul acestei anchete (*Lupașcu împotriva României*, nr. 14526/03, pct. 41, 4 noiembrie 2008) pentru a le permite să exercite căile de atac disponibile în dreptul intern și, mai pe larg, pentru a le menține încrederea în respectarea principiului legalității și a evita orice aparență de complicitate sau de toleranță privind anumite acte ilegale (*McKerr împotriva Regatului Unit*, nr. 28883/95, pct. 114, CEDO 2001-III, și *Tahsin Acar*, citată anterior, pct. 223-224). Omițând, în mod deliberat sau nu, în speță, să comunice reclamantilor rezultatul anchetei efectuată de parchetul militar cu privire la paznicii închisorii, funcționarilor și codeținuților lui I.M., autoritățile au împiedicat exercitarea, de către aceștia, a căilor de atac care ar fi putut să se dovedească eficiente în dreptul intern pentru contestarea rezultatului anchetei efectuate de parchetul militar împotriva paznicilor, personalului militar și codeținuților lui I.M., în special noua cale de atac instituită de Legea nr. 281/2003 (pct. 39 și 60).

86. Din elementele dosarului reiese că reclamantii au fost în realitate privați de posibilitatea efectivă de a contesta decizia care îi exonerează pe agenții statului de orice răspundere pentru moartea lui I.M., inclusiv în cadrul procedurii penale deschise de parchet împotriva deținutului D.V. În calitatea lor de părți civile la procedura menționată, recursul reclamantilor nu putea privi, având în vedere dispozițiile procedurale în vigoare la data faptelor, decât aspectul civil al hotărârii prin care instanța a indicat că paznicii închisorii au fost exonerați de răspundere de un organ care avea competența specială având în vedere calitatea lor de militari activi (supra, pct. 42). Reiese, pe de altă parte, din motivele avansate de instanțele care au soluționat cauza că aceste jurisdicții nu au căutat să examineze eventuala parte de răspundere a paznicilor închisorii în moartea lui I.M., deși competența lor s-a extins, în cursul procedurii respective, la judecarea foștilor militari activi, cum sunt supraveghetorii din închisoare (supra, pct. 45), și că ordonanța de neîncepere a urmăririi penale din 27 iunie 2002 nu avea în fața ei autoritate de lucru judecat.

87. Curtea nu este convinsă de argumentul Guvernului conform căruia, la terminarea anchetei parchetului militar, procurorul însărcinat cu ancheta ar fi sesizat ministrul de interne informându-l despre încălcările regulamentului interior comise de paznici și de personalul de conducere al închisorii. Într-adevăr, nimic nu ne permite să afirmăm că nota procurorului militar C.V. care denunța acele nereguli ar fi fost trimisă în realitate ministrului de interne, citirea notei scrise de mână de pe marginea acestui document indicând mai degrabă în sens contrar (supra, pct. 28).

88. În ceea ce privește posibilitatea pentru reclamantii de a introduce o acțiune în despăgubiri împotriva paznicilor și conducerii închisorii, Curtea reamintește că obligația statului în sensul art. 2 din convenție nu poate fi considerată îndeplinită decât dacă mecanismele de protecție prevăzute în drept funcționează efectiv și în practică [*Calvelli și Ciglio împotriva Italiei* (MC), nr. 32967/96, pct. 53, CEDO 2002-I, *Lazzarini și Ghiacci împotriva Italiei* (dec.), nr. 53749/00, 7 noiembrie 2002,

și *Byrzykowski împotriva Poloniei*, nr. 11562/05, pct. 117, 27 iunie 2006]. Or, atât timp cât nu s-a contestat faptul că o acțiune civilă împotriva paznicilor închisorii era teoretic posibilă, în temeiul art. 998-1000 C. civ., o asemenea cale era, în practică, dacă nu destinată eșecului, cel puțin aleatorie, având în vedere circumstanțele din speță și, în special, motivarea hotărârii definitive din 14 ianuarie 2005, care a desemnat un singur vinovat de decesul lui I.M., pe codeținutul D.V. Mai mult, Curtea arată că Guvernul nu a pronunțat nicio decizie a vreunei instanțe naționale care să demonstreze că un paznic al unei închisori ar fi putut fi condamnat la plata de despăgubiri pe motiv că a săvârșit infracțiunea de neglijență în exercitarea atribuțiilor sale, astfel cum a fost cazul de față.

89. Ansamblul tuturor acestor elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că statul nu și-a îndeplinit, în speță, obligația de a efectua o anchetă efectivă în urma decesului lui I.M. Prin urmare, a fost încălcat art. 2 din convenție sub aspect procedural.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

90. În temeiul art. 41 din convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

91. Reclamanții pretind 30 714 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material cauzat în urma decesului rudei lor apropiate și fac trimitere la hotărârea Tribunalului Hunedoara din 16 iunie 2004. Aceștia solicită, de asemenea, 60 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral ca urmare a pierderii lui I.M.

92. Guvernul consideră că nu trebuie acordată nicio sumă cu titlu de prejudiciu material. Subliniază că debitorul sumei stabilit de hotărârea Tribunalului Hunedoara în ceea ce privește cheltuielile de înmormântare era D.V. și nu statul și apreciază că Guvernul nu este răspunzător de neîndeplinirea unei obligații ce aparține unui terț. În ceea ce privește cererea reclamanților pentru prejudiciu moral, Guvernul o consideră excesivă în raport cu sumele acordate de Curte în alte cauze în care a constatat o încălcare a art. 2 din convenție.

93. Curtea notează că reclamanții nu indică clar cu ce corespunde suma pe care o pretind cu titlu de prejudiciu material. Arată că, prin hotărârea Tribunalului Hunedoara din 16 iunie 2004 citată de reclamanți, le-a fost admisă cererea de rambursare a cheltuielilor expuse pentru înmormântarea lui I.M. (supra, pct. 33 *in fine*). Nimic nu indică faptul că în realitate le-a fost imposibil să obțină executarea acelei hotărâri sau că statul ar fi împiedicat executarea prin acțiuni sau inacțiuni de care nu poate fi considerat răspunzător. Prin urmare, Curtea nu poate admite această

cerere. În schimb, consideră că reclamanții au suferit un anumit prejudiciu moral din cauza suferințelor cauzate pierzând o rudă și lipsei unei anchete efective, prejudiciu pe care doar constatarea încălcării nu ar putea să îl șteargă. Curtea consideră că trebuie să li se acorde reclamanților împreună suma de 35 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

94. De asemenea, reclamanții solicită 6 540 EUR pentru cheltuielile de judecată suportate în fața Curții, incluzând, în special, onorariile avocatului, cheltuielile de traducere și comunicare cu Curtea.

95. Guvernul este de acord să acorde reclamanților o sumă corespunzătoare cheltuielilor reale, dovedite, necesare și rezonabile făcute în timpul procedurilor în fața instanțelor interne și în fața Curții.

96. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al cuantumului lor. În speță și ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să se acorde reclamanților suma de 3 600 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

97. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 2 din convenție, sub aspect material;
3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 2 din convenție sub aspect procedural;
4. *Hotărăște*

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care hotărârea rămâne definitivă, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 35 000 EUR (treizeci și cinci mii euro), cu titlu de prejudiciu moral, și 3 600 EUR (trei mii șase cinci sute euro) pentru cheltuieli de judecată, care trebuie convertiți în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 25 ianuarie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 40301/04
prezentată de **IOAN POP ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 28 iunie 2011 într-o cameră compusă din Egbert Myjer, *președinte*, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Ioan Pop, este cetățean român, s-a născut în 1935 și locuiește în Satu Mare. Acesta a fost reprezentat în fața instanței de Călin-Gheorghe Dragomir, avocat în Satu Mare. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

3. La 22 aprilie 2004, reclamantul a fost amendat cu 2 000 000 lei (ROL) (aproximativ 50 EUR) de poliție deoarece nu a oprit și nu a acordat prioritate vehiculelor oficiale la semnalele făcute în acest sens, așa cum prevede art. 89 lit. f) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice. De asemenea, poliția i-a suspendat permisul de conducere pentru 90 de zile.

4. Procesul-verbal al poliției a fost întocmit imediat după comiterea pretinsei contravenției de reclamant, în prezența lui A.M.G., un civil adus ca martor la întocmirea procesului-verbal. Nu există în dosar dovezi că A.M.G. a fost martor la pretinsa contravenție comisă de către reclamant.

5. Reclamantul a refuzat să semneze procesul-verbal și a afirmat că a oprit și a acordat prioritate vehiculelor oficiale. Nu există în dosar dovezi că reclamantul a formulat alte obiecții sau că a afirmat că semnalele oficiale de oprire și mașinile oficiale nu erau suficient de vizibile.

6. La o dată nespecificată din 2004, reclamantul a introdus o acțiune împotriva Inspectoratului de Poliție Satu Mare pentru anularea procesului-verbal al poliției de constatare a contravenției. Totodată, acesta a contestat fotografiile pe care poliția le-a prezentat ca dovezi și care ar fi arătat vehiculul reclamantului în timp ce săvârșea

contravenția. Acesta a afirmat că numărul de înmatriculare al vehiculului din fotografii nu era vizibil în mod neechivoc și că vehiculul menționat nu era al său deoarece vehiculul său, spre deosebire de cel din fotografii, era echipat cu portbagaj. Cu toate acestea, reiese că acesta nu a prezentat dovezi în sprijinul afirmației sale și nu a solicitat instanței audierea lui A.M.G. sau a altor martori.

7. Prin hotărârea din 24 iunie 2004, Judecătoria Satu Mare a admis acțiunea reclamantului și a anulat procesul-verbal al poliției. Instanța a considerat că, potrivit fotografiilor prezentate de poliție ca dovezi, vehiculul din fotografii era singur pe drum și nu se vedea niciun vehicul oficial în nicio fotografie. De asemenea, reclamantul a contestat procesul-verbal al poliției și a formulat obiecții cu privire la cuprinsul acestuia.

8. Inspectoratul de Poliție Satu Mare a apelat hotărârea. Inspectoratul a declarat că reclamantul nu a cerut judecătoriei permisiunea de a prezenta dovezi pentru a infirma prezumția de adevăr a faptelor care i se impută în procesul-verbal al poliției. Inspectoratul a declarat că reclamantul a fost fotografiat de ofițerii de poliție care conduceau mașinile oficiale și că informațiile despre vehiculul reclamantului au fost comunicate imediat celorlalți polițiști postați pe același drum, care opreau contravenienții rutieri pentru a-i amenda. Inspectoratul a declarat că plăcuțele cu numerele de înmatriculare din fotografie nu erau foarte clare, dar a afirmat că era evident că vehiculul de pe drum era în mișcare și că a fost depășit de vehiculele poliției. În ultimul rând, inspectoratul a considerat că, în temeiul art. 1169 C. civ., era obligația reclamantului să demonstreze afirmația conform căreia vehiculul său, spre deosebire de cel din fotografie, era echipat cu portbagaj.

9. Reclamantul a reiterat pretențiile formulate în fața primei instanțe, însă nu a prezentat nicio dovadă în sprijinul pretențiilor respective și nu a solicitat instanței audierea unor martori.

10. Prin hotărârea definitivă din 10 septembrie 2004, Tribunalul Satu Mare a admis apelul Inspectoratului de Poliție Satu Mare. Instanța a hotărât că reclamantul nu și-a demonstrat afirmațiile că vehiculul său era echipat cu portbagaj. De asemenea, fotografiile arătau vehiculele oficiale și mașina de pe drum continuând să înainteze. În ultimul rând, judecătoria nu a prezentat motivarea hotărârii sale, iar dovezile pe care s-a bazat erau contradictorii și necorelate cu cazul de față.

11. La 6 noiembrie 2009, Guvernul a informat Curtea că nu era în măsură să prezinte, conform cererii acesteia, o copie integrală a dosarului acțiunii care s-a încheiat cu hotărârea finală din 10 septembrie 2004. Guvernul a declarat că perioada legală de doi ani pentru păstrarea dosarului în arhive de la data hotărârii finale interne a expirat; în consecință, dosarul a fost scos din arhivele instanțelor interne la 12 iunie 2008. Prin urmare, singurele documente disponibile pe care le poate prezenta sunt copii ale hotărârilor interne.

12. În declarația adresată Curții, reclamantul a admis că Guvernul nu putea fi considerat responsabil pentru scoaterea dosarului din arhivele instanțelor interne.

B. Dreptul și practica interne relevante

1. *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, publicată în Monitorul Oficial nr. 958 din 20 decembrie 2002*

13. Partea relevantă din ordonanța de urgență, astfel cum era redactată la momentul respectiv, prevedea următoarele:

Art. 89

„Constituie contravenții și se sancționează cu amendă de la 2.000.000 lei [50 EUR] la 8.000.000 lei [200 EUR] următoarele fapte:

[...]

f) nerespectarea semnalelor polițiștilor la trecerea coloanelor oficiale;

[...]”

2. *Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în Monitorul Oficial nr. 410 din 20 iulie 2001 și aprobată prin Legea nr. 180/2002*

14. Părțile relevante din ordonanță, astfel cum era redactată la momentul respectiv, prevedeau următoarele:

Art. 5

[...]

(2) Sancțiunile contravenționale principale sunt:

a) avertismentul;

b) amenda contravențională;

c) obligarea contravenientului la prestarea unei activități în folosul comunității;

[...]”

Art. 17

„Lipsa mențiunilor privind numele, prenumele și calitatea agentului constator, numele și prenumele contravenientului, iar în cazul persoanei juridice lipsa denumirii și a sediului acesteia, a faptei săvârșite și a datei comiterii acesteia sau a semnăturii agentului constator atrage nulitatea procesului-verbal. Nulitatea se constată și din oficiu.”

15. Dispozițiile legale relevante privind modificările recente aduse normelor juridice în privința legislației referitoare la contravenții și practica internă relevantă privind contravențiile sunt descrise în hotărârea *Anghel împotriva României* (nr. 28183/03, pct. 35-39, 4 octombrie 2007).

CAPETE DE CERERE

16. În temeiul art. 6 din convenție, reclamantul a afirmat că acțiunea introdusă împotriva Inspectoratului de Poliție Satu Mare pentru anularea procesului-verbal de

constatare a contravenției pe care o comisese nu a fost soluționată în mod echitabil și că instanțele interne i-au solicitat lui să își demonstreze nevinovăția.

ÎN DREPT

17. Reclamantul s-a plâns de caracterul inequitabil al procedurii pentru anularea procesului-verbal al poliției din 22 aprilie 2004, în special de faptul că instanțele interne au transferat sarcina probei și i-au cerut lui să își demonstreze nevinovăția. Acesta a invocat art. 6 din convenție, care, în partea relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public [...] de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

18. Guvernul a invocat excepția preliminară că art. 6 din convenție nu este aplicabil procedurii din prezenta cauză. Guvernul a afirmat că prezenta cauză nu privește o „acuzație în materie penală” în sensul dispoziției respective din convenție. Potrivit argumentului său, legislația privind contravențiile nu poate fi privită din perspectiva normelor aplicate acțiunilor penale. În schimb, legislația ține de o nouă ramură de drept instituită pentru a soluționa anumite situații care nu necesită protecție prin dreptul penal. În consecință, contravențiile se deosebeau de infracțiuni nu numai prin procedura prevăzută pentru judecarea și sancționarea acestora, ci și prin aspectele și efectele lor juridice. De asemenea, spre deosebire de *Anghel împotriva României* (nr. 28183/03, 4 octombrie 2007), amenda contestată de reclamant nu poate fi echivalată cu o amendă penală, mai ales că, potrivit dispozițiilor dreptului intern, aceasta nu mai poate sub nicio formă să fie înlocuită cu o pedeapsă privativă de libertate. În ultimul rând, întrucât valoarea amenzii era valoarea minimă prevăzută în legislația privind contravențiile, aceasta nu era suficient de gravă pentru a concluziona că poate fi considerată penală.

19. Referitor la fondul cauzei, Guvernul a argumentat că faptul că nu a prezentat o copie integrală a dosarului procedurilor conform cererii Curții, deși regretabil, era justificat de scoaterea legală a dosarului din arhivele instanțelor interne. În consecință, Guvernul susține că nu poate fi considerat răspunzător pentru nefurnizarea de informații suplimentare cu privire la acțiuni. Totodată, Guvernul a argumentat că nu existau dovezi cu privire la acțiunea introdusă de reclamant împotriva procesului-verbal din 22 aprilie 2004 care să sugereze că instanțele interne începuseră examinarea cauzei cu ideea preconcepută că inculpatul comisese fapta de care era acuzat sau că procesul-verbal în litigiu nu putea fi infirmat. Mai mult, instanțele naționale aveau competența de a examina și anula din oficiu procesul-verbal al poliției dacă acesta nu conținea informațiile prevăzute la art. 17 din OG nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Reclamantul a beneficiat de proceduri adverse, iar instanțele interne s-au bazat nu numai pe procesul-verbal al poliției în litigiu, ci și pe alte dovezi precum

fotografiile poliției, care susțineau situația de fapt prezentată în procesul-verbal. De asemenea, reclamantul a omis să solicite instanțelor naționale permisiunea de a prezenta dovezi suplimentare – ca de exemplu, mărturii – pentru a demonstra afirmația sa în conformitate cu principiile generale de drept procedural aplicabile legislației privind contravențiile.

20. Reclamantul a obiectat și a declarat că art. 6 se aplică sub aspectul său penal.

21. Referitor la fondul cauzei, reclamantul a declarat că respingerea de către instanțele interne a acțiunii intentate de acesta în contestarea procesului-verbal al poliției din 22 aprilie 2004 a încălcat drepturile sale garantate prin art. 6 din convenție, în special prezumția de nevinovăție. Acesta a afirmat că instanțele interne l-au pus într-o poziție dezavantajată în raport cu poziția instanțelor interne. Instanțele interne au transferat sarcina probei și i-au cerut reclamantului să demonstreze că mașina din fotografii nu era a sa, deși dovezile prezentate de poliție erau neconcludente și ar fi trebuit să fie în favoarea lui. În ultimul rând, acesta a admis că Guvernul pârât nu poate fi considerat responsabil pentru scoaterea dosarului din arhivele instanțelor interne.

22. Curtea reiterează că, la examinarea existenței unei „acuzății în materie penală”, este necesar să se ia în considerare trei criterii: încadrarea juridică a măsurii în litigiu în legislația națională, caracterul propriu-zis al măsurii, precum și caracterul și gravitatea „sanțiunii” (a se vedea *Escoubet împotriva Belgiei* [GC], nr. 26780/95, pct. 32, CEDO 1999-VII). De asemenea, aceste criterii sunt alternative, nu cumulative: pentru aplicarea art. 6 cu privire la termenii „acuzății în materie penală”, este suficient ca, prin natura sa, contravenția în cauză să fie „penală” din punct de vedere al convenției, sau să fi expus persoana respectivă la o sancțiune care, în virtutea caracterului și gravității ei, să se încadreze în general în „materie penală”. Acest fapt nu împiedică adoptarea unei abordări cumulative în cazul în care analiza separată a fiecărui criteriu nu permite desprinderea unei concluzii referitoare la existența unei „acuzății în materie penală” [a se vedea *Garyfallou AEBE împotriva Greciei*, 24 septembrie 1997, pct. 33, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-V, *Jussila împotriva Finlandei* (MC), nr. 73053/01, pct. 30-31, CEDO 2006-XIII, precum și *Zaicevs împotriva Letoniei*, nr. 65022/01, pct. 31, CEDO 2007-IX].

23. Referitor la primul dintre aceste criterii, Curtea observă că dreptul intern a optat să „dezincrimineze” unele fapte precum contravenția rutieră de care era acuzat reclamantul și care sunt reglementate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice. În consecință, Curtea împărtășește opinia Guvernului că respectiva contravenție intră sub incidența legislației privind contravențiile și că a fost scoasă din sfera dreptului penal.

24. Cu toate acestea, indicațiile oferite de dreptul intern au doar o valoare relativă. Cel de al doilea criteriu menționat anterior – caracterul propriu-zis al contravenției, considerat și în raport cu natura sancțiunii corespunzătoare – constituie un criteriu de apreciere cu o pondere mai mare (a se vedea *Öztürk împotriva Germaniei*, 21 februarie 1984, pct. 52, seria A nr. 73; *Jussila*, citată anterior, pct. 38; și *Huseyin Turan împotriva Turciei*, nr. 11529/02, pct. 18, 4 martie 2008).

25. În această privință, Curtea observă că amenda și suspendarea permisului de

conducere i-au fost aplicate reclamantului în temeiul dispozițiilor legale generale care se aplicau tuturor cetățenilor în calitate de utilizatori ai drumurilor publice. Este prevăzută o anumită conduită, în special de a opri și acorda prioritate vehiculelor oficiale, și condiționează obligația care rezultă de o sancțiune cu caracter punitiv. De asemenea, amenda nu este menită ca o compensație pecuniară pentru daune, ci ca o pedeapsă pentru a preveni recidiva. În consecință, caracterul general al normei și scopul sancțiunilor, de prevenire dar și de sancționare, sunt suficiente pentru a demonstra că respectiva contravenție avea, în conformitate cu art. 6 din convenție, un caracter penal.

26. Referitor la natura și gravitatea „sancțiunilor”, Curtea observă că niciun element din dosar nu poate sugera că suspendarea permisului de conducere al reclamantului a avut consecințe grave pentru acesta. De asemenea, Curtea observă că amenda nu putea fi înlocuită cu o sancționare privativă de libertate pe motiv de neplată (a se vedea, pe de altă parte, *Anghel*, citată anterior, pct. 52) și reprezenta valoarea minimă prevăzută de legea privind regimul contravențiilor. Cu toate acestea, Curtea reiterează că lipsa gravității sancțiunilor aflate în joc nu poate scuti o pedeapsă de caracterul său inerent penal (a se vedea *Öztürk*, citată anterior, p. 21, pct. 54, și *Huseyin Turan*, citată anterior, pct. 20).

27. În lumina considerentelor menționate anterior, Curtea consideră că măsurile aplicate reclamantului sunt considerate „acuzatie în materie penală” în sensul art. 6 din convenție. În consecință, articolul menționat este aplicabil sub aspect penal.

28. Cu toate acestea, Curtea observă că plângerea reclamantului este inadmisibilă pentru motivele prezentate mai jos.

29. Curtea observă de la bun început că ambele părți sunt de acord că Guvernul nu putea fi considerat răspunzător pentru scoaterea dosarului din arhivele instanțelor interne. Rezultă că faptul că Guvernul nu a prezentat informații suplimentare cu privire la dosarul acțiunii interne conform cererii Curții nu este imputabil guvernului.

30. Curtea reiterează că a stabilit deja că nu este surprinzător faptul că instanțele interne se așteptaseră ca reclamantul să infirme prezumția de legalitate și validitate a procesului-verbal de constatare a contravențiilor în legătură cu principiile generale de drept procedural aplicabil cu privire la legislația privind contravențiile (a se vedea *Anghel*, citată anterior, pct. 58 și 59).

31. Totodată, Curtea reiterează că prezumțiile de fapt și de drept funcționează în orice sistem juridic. Evident, convenția nu interzice astfel de prezumții în principiu. Cu toate acestea, convenția obligă statele contractante să se încadreze în anumite limite în acest sens, referitor la dreptul penal, care țin seama de importanța situației în litigiu și să mențină dreptul apărării (a se vedea, de exemplu, *Salabiaku împotriva Franței*, 7 octombrie 1988, pct. 28, seria A nr. 141-A, precum și *Anghel*, citată anterior, pct. 60). Curtea va analiza dacă limitele respective au fost depășite în detrimentul reclamantului în prezenta cauză.

32. Referitor la miza speței pentru reclamant, Curtea observă că amenda aplicată acestuia era de 50 de euro și că sub nicio formă nu putea fi înlocuită cu o pedeapsă privativă de libertate în caz de neplată (a se vedea pct. 15 *supra* și, pe de altă parte,

Anghel, citată anterior, pct. 52). De asemenea, nu există dovezi în dosar că suspendarea permisului de conducere al reclamantului a avut consecințe grave pentru acesta.

33. Mai mult, referitor la dreptul la apărare al reclamantului, Curtea observă, în baza dovezilor disponibile că instanțele interne au audiat declarațiile reclamantului și i-au permis să prezinte dovezi în sprijinul afirmațiilor sale, în special al declarației sale că mașina sa era diferită de cea arătată în fotografiile poliției. Faptul că reclamantul nu a cerut instanței să examineze dovezi (a se vedea, pe de altă parte, *Anghel*, citată anterior, pct. 10 și 12) și că, în consecință, Tribunalul Satu Mare a hotărât, în baza unei hotărâri motivate, să se încreadă în dovezile prezentate de poliție, a anulat hotărârea judecătorească și a respins declarațiile lui, nu pare a fi inechitabil sau arbitrar.

34. În acest context, Curtea reiterează că admisibilitatea dovezilor reprezintă în principal o chestiune reglementată de legislația națională și, în general, instanțele interne sunt obligate să evalueze dovezile care le sunt prezentate. Sarcina Curții în temeiul convenției este nu de a hotărî asupra faptului dacă declarațiile martorilor au fost admise corect ca dovezi, ci de a stabili dacă acțiunea în ansamblu, inclusiv modul în care au fost adunate dovezile, a fost echitabilă (a se vedea *Doorson împotriva Țărilor de Jos*, hotărârea din 26 martie 1996, pct. 67, *Rapoarte* 1996-II, precum și *Van Mechelen și alții împotriva Țărilor de Jos*, hotărârea din 23 aprilie 1997, pct. 50, *Culegere* 1997-III).

35. Curtea observă în această privință, în baza informațiilor și argumentelor prezentate de către părți, că reclamantul a fost prezent la ședințele instanței. Declarațiile lui orale și scrise au fost atașate la dosar, iar acesta a avut posibilitatea de a prezenta dovezi și de a solicita instanțelor audierea unor martori. Deși se pare că completul de judecată a considerat că nu este necesară audierea unor martori ai acuzării sau ai apărării, Curtea observă că nici reclamantul nu a solicitat instanțelor naționale să audieze martori. Acesta nu a cerut nici permisiunea de a prezenta alte dovezi în sprijinul declarației sale că mașina din fotografiile poliției era alta decât cea proprie deoarece nu avea portbagaj. În această privință, Curtea observă că, deși martorul A.M.G. nu părea să fi fost un martor direct al incidentului, acesta ar fi putut oferi informații dacă mașina reclamantului era echipată cu portbagaj la data la care reclamantul a comis contravenția și poliția a întocmit procesul-verbal. În consecință, având în vedere dovezile disponibile în mod limitat, Curtea consideră că acțiunea în care reclamantul a fost parte nu pare să îl fi pus într-o poziție dezavantajată în raport cu cea a autorităților pentru simplul motiv că regimul juridic intern aplicabil cu privire la contravenții era diferit de cel al răspunderii penale (a se vedea, pe de altă parte, *Anghel*, citată anterior, pct. 67). De asemenea, autoritățile interne implicate în prezenta cauză și-au exercitat competența de evaluare prin hotărâri motivate în baza dovezilor prezentate de părțile compărute în fața lor și astfel s-au încadrat în limitele stabilite la art. 6.

36. În lumina considerațiilor precedente, Curtea consideră că cererea reclamantului este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Egbert Myjer
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 65161/10
prezentată de **ZELCA ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 6 septembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 22 iulie 2010,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

Toți reclamanții sunt cetățeni români. Detaliile privind numele acestora sunt precizate în tabelul din anexă.² Toți sunt reprezentați în fața Curții de Sindicatul de Finanțe Sed Lex Constanța („sindicatul”), cu sediul în Constanța.

A. Circumstanțele cauzei

1. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către reclamanți, pot fi rezumate după cum urmează.

2. La 19 noiembrie 2008, sindicatul, în numele membrilor săi (reclamanții), a depus o plângere împotriva angajatorului acestora, o instituție publică, și anume Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța, solicitând recunoașterea anumitor drepturi salariale. Mai exact, în temeiul art. 31 alin. (1) lit. c) și d) din Statutul funcționarilor publici (Legea nr. 188/1999), aceștia au solicitat adăugarea a două sporuri la salariul lor de bază, și anume suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare. Reclamanții au cuantificat fiecare din aceste suplimente la 25% din salariul de bază.

Sporurile menționate anterior urmau să fie plătite retroactiv, începând cu 1 aprilie 2004, și actualizate în mod corespunzător conform indicelui de inflație. Sumele urmau să fie plătite pentru întreaga durată a contractului de muncă.

Angajatorul a respins plângerea ca nefondată, susținând că legislația nu permitea plata sporurilor în cauză; în plus, bugetul alocat pentru plata drepturilor salariale nu includea sporurile și, în orice caz, o direcție locală a finanțelor publice nu avea competența de a decide cu privire la chestiuni bugetare.

3. La 20 noiembrie 2008, reclamanții au contestat această decizie în fața Tribunalului Constanța. Aceștia au susținut că, deși, în conformitate cu Ordonanța de urgență a

² Pentru lista detaliată a reclamanților, a se vedea hotărârea in extenso pe site-ul www.ier.ro.

Guvernului nr. 92/2004, aplicarea prevederilor care le acordau drepturile în cauză fusese suspendată până la 31 decembrie 2006, suspendarea nu însemna stingerea drepturilor și, în orice caz, suspendarea încălca art. 41 și art. 53 din Constituție; prin urmare, sporurile pretinse urmau să fie plătite retroactiv, începând cu 2004.

Reclamanții au invocat, de asemenea, art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, susținând că dreptul acestora de a obține sporurile în cauză era un „bun” în sensul articolului respectiv.

În sprijinul pretențiilor lor și făcând trimitere și la art. 6 și art. 14 din convenție și la cauza *Beian împotriva României (nr. 1)* (nr. 30658/05, CEDO 2007-V), reclamanții au invocat jurisprudența altor instanțe din România, care acordaseră sporurile solicitate colegilor lor funcționari din țară. Reclamanții au făcut referire în mod expres la hotărârile judecătorești pronunțate în 2008 de Tribunalul Botoșani, Tribunalul Suceava și Tribunalul Caraș-Severin, care au rămas toate definitive după confirmarea în recurs de către curțile de apel corespunzătoare.

4. La 14 aprilie 2009, Tribunalul Constanța a respins cererea reclamanților. Tribunalul a recunoscut că cele două sporuri pretinse erau prevăzute de lege, însă fără nicio precizare privind quantumul acestora. De fapt, niciunul din textele juridice ulterioare, care reglementau drepturile salariale ale funcționarilor publici, nu făcea nicio referire la vreo metodă sau anumite criterii pentru stabilirea quantumului fiecărui spor.

Prin urmare, deși Legea nr. 188/1999 prevedea în mod expres că salariul unui funcționar public include un supliment al postului și un supliment corespunzător treptei de salarizare, nu era posibilă stabilirea quantumului corespunzător acestora. În consecință, instanța a reținut că:

„Pentru calcularea celor două sporuri, drept componente ale salariilor funcționarilor, sunt necesare norme legale explicite pentru aplicarea art. 3 alin (1) lit. c) și d), iar această obligație aparține fie puterii legislative, în cazul în care este aprobată o lege, fie puterii executive, în cazul în care este emisă o decizie pentru aplicarea legii”.

În continuare, tribunalul a considerat că acordarea sporurilor în absența unor criterii precise pentru calcularea acestora ar însemna să oblige angajatorul să plătească sume imposibil de calculat și astfel să pronunțe o hotărâre imposibil de executat; pe de altă parte, calcularea potențială a sporurilor în cauză de către tribunal ar însemna ca acesta să încălce competențele autorităților administrative și să nu țină seama deloc de jurisprudența Curții Constituționale, conform căreia:

„instanțele nu au competența să respingă sau să refuze să aplice anumite acte normative pe care le consideră discriminatorii și astfel să le înlocuiască cu norme create prin intervenție juridică sau cu prevederi incluse în alte acte normative.”

În ceea ce privește alegațiile bazate pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, tribunalul a considerat că reclamanții nu puteau pretinde să aibă un bun, în măsura

în care cererile acestora nu fuseseră niciodată admise sau confirmate de o instanță judecătorească printr-o hotărâre definitivă.

5. Reclamanții au introdus recurs împotriva acestei hotărâri în fața Curții de Apel Constanța, reiterând argumentele prezentate în fața primei instanțe. Aceștia au făcut referire din nou la faptul că alte câteva instanțe de pe întreg teritoriul țării acordaseră deja sporurile în cauză unor colegi de-ai lor, ceea ce înseamnă că, refuzând dreptul acestora de a primi, de asemenea, sporurile respective, tribunalul i-a discriminat în raport cu alți funcționari, încălcând art. 6 și art. 14 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1.

În plus, aceștia au declarat că sporurile erau prevăzute de lege și că dreptul lor de a le primi fusese confirmat de prima instanță, care a hotărât totuși să nu le acorde sporurile în lipsa unor criterii pentru calcularea acestora.

În continuare, reclamanții au menționat că nu puteau fi învinovați pentru lipsa de resurse financiare și pentru omisiunea pârâtului de a include în buget costurile în cauză, cu scopul de a-i priva de cele două sporuri, la care aveau dreptul prin lege.

Când i s-a cerut să comenteze cu privire la hotărârea pronunțată la 21 septembrie 2009 de Înalta Curte de Casație și Justiție în cadrul unui recurs în interesul legii, în care a considerat că cele două sporuri în cauză nu puteau fi acordate de către instanță, reprezentantul reclamanților a declarat că nu putea prezenta nicio opinie privind această chestiune.

6. La 27 ianuarie 2010, Curtea de Apel Constanța a respins recursul reclamanților.

Curtea de apel a precizat că, în conformitate cu hotărârea menționată anterior, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, în absența unei stabiliri legale a cuantumului acestora, suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare nu puteau fi acordate de instanță.

În măsura în care interpretarea legii de către Înalta Curte, astfel cum este prezentată în hotărârea pronunțată în cadrul recursului în interesul legii, era obligatorie, curtea de apel trebuia să respecte hotărârea Înaltei Curți și astfel să respingă capetele de cerere ale reclamanților ca nefondate.

B. Dreptul și practica interne relevante

1. Statutul funcționarilor publici

7. Statutul funcționarilor publici a intrat în vigoare la 7 ianuarie 2000, după adoptarea Legii nr. 188/1999. La 1 ianuarie 2004, art. 29 din statut a fost modificat pentru a prevedea că, începând de la această dată, anumite sporuri urmau să fie incluse în salariul funcționarilor publici:

Art. 29

„(1) Pentru activitatea desfășurată funcționarii publici au dreptul la un salariu compus din:

- a) salariul de bază;

b) sporul pentru vechime în muncă;

c) suplimentul postului;

d) suplimentul gradului.

(2) Funcționarii publici beneficiază de prime și alte drepturi salariale, în condițiile legii.

(3) Salarizarea funcționarilor publici se face în conformitate cu prevederile legii privind stabilirea sistemului unitar de salarizare pentru funcționarii publici.”

La 19 iulie 2006, litera d) a fost modificată astfel: „suplimentul corespunzător treptei de salarizare”. Cu efect de la 1 iunie 2007, art. 29 a devenit art. 31, dar conținutul acestuia nu a fost modificat.

Aplicarea acestor dispoziții a fost suspendată din 2004 până în 2006, prima dată de Legea nr. 164/2004 din 15 mai 2004, apoi de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 92/2004, aprobată prin Legea nr. 76/2005, și ulterior de Ordonanța Guvernului nr. 2/2006, aprobată prin Legea nr. 417/2006.

Cu efect din 12 noiembrie 2009, cele două sporuri, și anume suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare, au fost eliminate de Legea nr. 330/2009, care a fost, la rândul său, abrogată la 1 ianuarie 2011.

2. Recursul în interesul legii din 21 septembrie 2009

8. În 2008, nu exista o jurisprudență uniformă în ceea ce privește acordarea suplimentului postului și a suplimentului corespunzător treptei de salarizare.

9. Din acest motiv, la 13 mai 2009, pentru a asigura uniformitatea interpretării și aplicării legii, Procurorul general s-a adresat Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu dispozițiile art. 329 C. proc. civ.

În hotărârea pronunțată la 21 septembrie 2009, Înalta Curte a confirmat existența unei jurisprudențe divergente în ceea ce privește interpretarea art. 31 alin (1) lit. c) și d) din Legea nr. 188/1999, referitor la acordarea de sporuri funcționarilor publici. Înalta Curte a hotărât că drepturile pretinse nu constituiau un „bun” în sensul convenției europene, fiind doar „drepturi virtuale”, în absența unor criterii pentru calcularea lor; în consecință, aceasta a hotărât că:

„pentru uniformitatea interpretării și aplicării art. 31 alin (1) lit. c) și d) din Legea nr. 188/1999, Înalta Curte hotărăște că, în absența unei stabiliri legale a cuantumului acestora, suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare nu pot fi acordate de judecători.”

Interpretarea Înaltei Curți privind dispozițiile în cauză este obligatorie pentru toate instanțele interne. O hotărâre pronunțată în cadrul unui recurs în interesul legii nu poate influența rezultatul unor cauze soluționate deja.

CAPETE DE CERERE

10. Reclamanții s-au plâns, în esență, în temeiul art. 6 și art. 14 din convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, că procedura, încheiată prin hotărârea din 27 ianuarie 2010 pronunțată de Curtea de Apel Constanța, fusese inechitabilă, în măsura în care instanțele interne au respins în mod eronat capetele lor de cerere privind suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare și nu a luat în considerare existența unei jurisprudențe divergente referitoare la această problemă, în cadrul căreia sporurile în cauză fuseseră acordate multora dintre colegii lor funcționari publici din întreaga țară. Aceștia pretindeau că au fost privați ilegal de dreptul la sporurile în cauză și că au fost discriminați în raport cu colegii lor cărora li se acordaseră aceste sporuri.

ÎN DREPT

A. Cu privire la art. 6 § 1 din convenție, luat în considerare separat și coroborat cu art. 14

11. Reclamanții au pretins că dreptul lor la un proces echitabil fusese încălcat de instanțele interne, care au interpretat greșit legea aplicabilă și le-au respins cererile, discriminându-i astfel în raport cu alți funcționari publici, ale căror pretenții similare fuseseră admise de alte instanțe din țară. Dispozițiile relevante ale art. 6 și art. 14 din convenție sunt următoarele:

Art.6

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

Art. 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

12. Curtea reiterează de la început că nu are sarcina de a cerceta erori de fapt sau de drept prezumtiv comise de o instanță națională, decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut încălca drepturi și libertăți protejate prin convenție [a se vedea *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I]. Este în primul rând de competența autorităților naționale, în special a instanțelor, să interpreteze legislația internă (a se vedea *Tejedor García împotriva Spaniei*, 16 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII*, și *Pérez Arias împotriva Spaniei* nr. 32978/03, pct. 23, 28 iunie 2007).

În continuare, Curtea reiterează faptul că existența unui conflict profund și de durată în jurisprudența instanțelor interne în ceea ce privește interpretarea legislației

interne poate priva reclamanții de un proces echitabil în privința certitudinii juridice (a se vedea, printre altele, *Tudor Tudor împotriva României*, nr. 21911/03, pct. 29-32, 24 martie 2009). Curtea trebuie să analizeze dacă sistemul național prevede un mecanism capabil să asigure consecvența practicii instanțelor interne, în ciuda faptului că procesul de unificare și asigurare a consecvenței jurisprudenței poate necesita o anumită perioadă de timp [a se vedea *Schwarzkopf și Taussik împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 42162/02, 2 decembrie 2008].

13. Referindu-se la prezenta cauză, Curtea observă că reclamanții au beneficiat de o procedură în contradictoriu, în cadrul căreia au avut posibilitatea de a prezenta probe și de a-și formula apărarea în mod liber, argumentele lor fiind examinate corespunzător de instanțe. În același timp, concluziile instanțelor și interpretarea acestora a legislației relevante nu pot fi considerate în mod vădit arbitrare sau nerezonabile.

14. În ceea ce privește problema jurisprudenței divergente, Curtea observă că, începând din 2008, au existat în țară abordări contradictorii în ceea ce privește interpretarea și punerea în aplicare a dispozițiilor legale care acordă tuturilor funcționarilor publici anumite sporuri, în lipsa unor criterii specifice pentru calcularea acestor sporuri (a se vedea, de asemenea, supra, pct. 8).

Cu toate acestea, la 21 septembrie 2009 Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat printr-un recurs în interesul legii, stabilindu-se orientările obligatorii pentru o interpretare uniformă a dispozițiilor legale contestate.

Soluția aplicată de Curtea de Apel Constanța în cauza reclamanților a urmat interpretarea Înaltei Curți de Casație și Justiție; în același timp, reclamanții nu au menționat sau invocat, nici în fața instanțelor interne, nici în fața Curții, nicio hotărâre pronunțată după 21 septembrie 2009 care a plecat tot de la soluția adoptată în hotărârea Înaltei Curți privind recursul în interesul legii.

15. Având în vedere toate elementele menționate anterior, Curtea consideră că mecanismul prevăzut la art. 329 C. proc. civ., ca mecanism destinat să soluționeze, nu să împiedice, hotărâri judecătorești contradictorii s-a dovedit a fi eficient, deoarece, într-o perioadă rezonabil de scurtă, a pus capăt divergențelor de jurisprudență privind problema acordării suplimentului postului și suplimentului corespunzător treptei de salarizare funcționarilor publici.

Rezultă că capetele de cerere ale reclamanților întemeiate pe art. 6 sunt în mod vădit nefondate și, prin urmare, inadmisibile în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

16. Din motivele menționate anterior, Curtea consideră că capătul de cerere al reclamanților întemeiat pe art. 14 este, de asemenea, în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

B. Cu privire la art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție

17. În temeiul art. 1. din Protocolul nr. 1, reclamanții s-au plâns, în esență, că, din cauza interpretării eronate a legii, curtea de apel i-a privat de dreptul de a li se acorda suplimentul postului și suplimentul corespunzător treptei de salarizare. Articolul respectiv prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

18. Curtea observă, mai întâi, că art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică doar proprietăților existente ale unei persoane. Astfel, venitul viitor nu poate fi considerat drept „bun” decât în cazul în care a fost deja câștigat sau plata va fi efectuată cu certitudine [a se vedea, de exemplu, *Koivusaari și alții împotriva Finlandei* (dec.), nr. 20690/06, 23 februarie 2010]. Cu toate acestea, în anumite circumstanțe, „speranța legitimă” de a obține un „bun” poate beneficia, de asemenea, de protecția prevăzută la art. 1 din Protocolul nr. 1. Astfel, în cazul în care un drept de proprietate face obiectul unei cereri, se poate considera că persoana care îl reclamă are o „speranță legitimă” de a-l obține dacă există un temei suficient pentru acest drept în legislația națională, de exemplu, în cazul în care există o jurisprudență a instanțelor interne care confirmă existența acestuia [a se vedea *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), nr. 44912/98, pct. 52, CEDO 2004-IX].

Totuși, nu se poate considera că există o speranță legitimă în cazul în care există divergențe cu privire la interpretarea și aplicarea corectă a legislației interne și pretențiile reclamantului sunt respinse ulterior de instanțele naționale (*ibidem*, pct. 50).

19. În prezenta cauză, nu se poate considera că pretensele drepturi salariale ale reclamantilor au un temei suficient în jurisprudența internă, având în vedere că interpretarea instanțelor în această privință a fost divergentă. În plus, hotărârea Înaltei Curți din 21 septembrie 2009 pronunțată în recursul în interesul legii, care a pus capăt divergențelor în această privință, a confirmat că funcționarii publici nu aveau dreptul la sporurile pretinse, interpretare care, ulterior, a determinat curtea de apel să respingă capetele de cerere ale reclamantilor.

Rezultă că reclamantii nu aveau un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

20. Capătul de cerere formulat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 este, prin urmare, inadmisibil, fiind incompatibil *rationae materiae*, în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA AGACHE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 35032/09)

Hotărârea din 4 octombrie 2011

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Agache împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 13 septembrie 2011,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 35032/09 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Aurel Dionisie Agache („reclamantul”), a sesizat Curtea la 3 decembrie 2007, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu.

3. La 14 octombrie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

4. Reclamantul s-a născut în 1970 și locuiește în Codlea.

5. În data de 22 decembrie 1998, tatăl reclamantului a fost ucis. Prin hotărârea din 15 februarie 1999, Tribunalul București a condamnat pentru omor cinci persoane, și anume F.O.D.K, P.O., H.D., R.A. și K.I., toate având dublă cetățenie ungară/română, și a dispus plata în solidar a unor despăgubiri de 50 000 000 lei românești (ROL) către reclamant și alte părți civile. Hotărârea a devenit definitivă la 26 martie 2001, printr-o hotărâre a Curții Supreme.

6. La 26 iulie 2001, reclamantul a inițiat procedura de executare silită prin intermediul unui executor judecătoresc local.

7. În 2002, în cursul procedurii de executare silită, autoritățile au constatat că trei dintre debitorii (P.O., F.O.D.K. și K.I.) părăsiseră România și își stabiliseră reședința în Ungaria.

8. La 28 martie 2002, Direcția Relații Internaționale din cadrul Ministerului Justiției din România i-a recomandat reclamantului să depună la prima instanță care se pronunțase în cauză, în temeiul art. 46 lit. b) din Tratatul încheiat în 1958 între Republica Populară Română și Republica Populară Ungară privind asistența juridică în cauzele civile, familiale și penale (denumit în continuare „tratatul”), o cerere de asistență juridică internațională, transmisă prin intermediul Ministerului Justiției, care urma să îi furnizeze, de asemenea, o traducere a cererii și a documentelor însoțitoare.

9. La 2 decembrie 2002, reclamantul a formulat o cerere de *exequatur* și, în temeiul art. 46 lit. b) din tratat, a depus-o la Tribunalul București. Acesta a solicitat, de asemenea, o actualizare a sumei reprezentând despăgubirile și echivalentul în euro al acesteia.

10. La 16 iunie 2003, Tribunalul București a furnizat actualizarea solicitată. În consecință, reclamantul a depus o altă cerere de *exequatur*.

11. La 17 noiembrie 2003, Tribunalul București a emis cererea de *exequatur* referitoare la hotărârea definitivă din 2001 în privința P.O., F.O.D.K. și K.I. și a trimis-o la Ministerul Justiției. Totuși, având în vedere că la cerere nu au fost anexate traducerile autorizate ale tuturor documentelor însoțitoare, în conformitate cu art. 48 din tratat, Ministerul Justiției l-a trimis înapoi Tribunalului București, solicitându-i să furnizeze traducerile pe cheltuiala reclamantului.

12. La 12 februarie 2004, Tribunalul București a trimis Ministerului Justiției traducerile autorizate în limba maghiară a documentelor solicitate.

13. La 5 martie 2004, Ministerul Justiției a trimis omologului său ungar cererea de *exequatur* referitoare la hotărârea judecătorească definitivă din 2001.

14. În replică la cererile reclamantului de informare cu privire la stadiul procedurii, Ministerul Justiției l-a informat, în aprilie 2005, că nu a primit niciun răspuns oficial din partea autorităților ungare, dar că va încerca să țină legătura cu acestea și îl va informa în consecință.

15. În 2006 și 2007, reclamantul a reînnoit cererea de informare cu privire la stadiul procedurii.

16. La 14 februarie 2007, Ministerul Justiției a informat reclamantul că a solicitat informații de la omologul său ungar.

17. La 12 aprilie 2007, Ministerul Justiției din Ungaria a informat Ministerul Justiției din România că în baza sa de date nu fusese înregistrată nicio cerere de *exequatur* referitoare la o hotărâre judecătorească pronunțată de o instanță română.

18. În urma unei noi cereri din partea reclamantului cu privire la stadiul procedurii, Ministerul Justiției a comunicat reclamantului această informație prin scrisoarea din 1 iunie 2007.

19. La 27 iunie 2007, Ministerul Justiției a informat reclamantul că ar trebui să depună o nouă cerere.

20. La 24 iulie 2007, reclamantul a solicitat din nou o hotărâre de *exequatur* pentru hotărârea din 2001 a Tribunalului București.

21. La 11 septembrie 2007, Tribunalul București a emis o nouă cerere de *exequatur* în temeiul Convenției de la Haga din 28 mai 1970 privind valoarea internațională a hotărârilor represive, ratificată de România în 2000, și a trimis-o Ministerului Justiției.

22. La 16 octombrie 2007, Ministerul Justiției a informat Tribunalul București că Ungaria nu a ratificat convenția respectivă.

23. Reclamantul și-a reînnoit cererea de informare adresată Ministerului Justiției din România.

24. La 7 noiembrie 2007, Tribunalul București a emis cererea de *exequatur* și a trimis-o Ministerului Justiției din România, care, la 19 noiembrie 2007, a trimis-o înapoi Tribunalului București, fiind incompletă. Ministerul Justiției din România a transmis autorităților ungare dosarul completat la 10 decembrie 2007.

25. În perioada februarie-mai 2008, reclamantul a depus la Ministerul Justiției din România repetate cereri de informare cu privire la stadiul procedurii.

26. La 12 iunie 2008, autoritățile ungare au informat partea română că primiseră cererea și documentele însoțitoare; cu toate acestea, documentele nu menționau adresele debitorilor din Ungaria și din acest motiv nu puteau stabili ce autoritate avea competența de a analiza cererea.

27. Ministerul Justiției din România a furnizat această informație la 16 iunie 2008 și, respectiv, la 4 iulie 2008.

28. La 6 august 2008, reclamantul a solicitat Tribunalului București să anexeze hotărârea din 16 iunie 2003 (în care se menționa valoarea actualizată a datoriei) la dosarul procedurii de *exequatur*.

29. La 9 septembrie 2008, Tribunalul București a solicitat reclamantului să includă cheltuielile sale suplimentare în valoarea debitului.

30. La 29 septembrie 2008, Ministerul Justiției din Ungaria a confirmat că cererea de executare silită împotriva F.O.D.K. fusese transmisă instanței competente. Totuși, acestea nu au putut examina cererea de executare silită față de K.J., deoarece dosarul era incomplet.

31. La 29 octombrie 2008, Ministerul Justiției din România a comunicat părții ungare hotărârea judecătorească din 16 iunie 2003 cu privire la valoarea actualizată a despăgubirilor, precum și nota privind cheltuielile suplimentare.

32. La 14 iulie 2009, partea ungară a informat ministerul că hotărârea instanței române din 2001 fusese declarată executorie față de F.O.D.K. și că fusese desemnat un executor judecătoresc.

33. La 31 iulie 2009, Ministrul Justiției din România a fost informat de omologul său că, în privința debitorului P.O., instanța care examina cererea solicita informații suplimentare de la Tribunalul București. Aceste informații au fost transmise de Ministerul Justiției din România la 27 ianuarie 2010. Totuși, între timp, la 28 septembrie 2009, debitorul P.O. a decedat.

34. La 26 noiembrie 2009, Ministerul Justiției din Ungaria a informat partea română că, în privința J.K., prima instanță a declarat hotărârea executorie la 4 iunie

2009. Curtea de apel a anulat încuviințarea executării până la depunerea de către prima instanță română a unui certificat impus de art. 54 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Se pare că, între timp, documentul în cauză fusese transmis de reclamant la 13 noiembrie 2009.

II. DREPTUL INTERN ȘI DREPTUL INTERNAȚIONAL RELEVANT

35. Prevederile legislației relevante se citesc după cum urmează:

A. Tratatul dintre Republica Populară Română și Republica Populară Ungară privind asistența juridică în cauzele civile, familiale și penale, ratificat prin Decretul nr. 505/1958, publicat în Buletinul Oficial din 17 ianuarie 1959:

Partea I Dispoziții generale

Art. 3. Modul de legătură

„1. În realizarea asistenței juridice, instituțiile judiciare ale celor două Părți Contractante comunică între ele prin intermediul organelor lor centrale, în măsura în care în prezentul Tratat nu s-a stabilit în alt fel.

2. Alte instituții ale celor două Părți Contractante care au în competență probleme de drept civil sau familial comunică între ele sau cu instituțiile judiciare prin intermediul Ministerului Justiției, în măsura în care în prezentul Tratat nu s-a stabilit în alt fel.”

Art. 4. Obiectul asistenței juridice

„Părțile Contractante își acordă reciproc asistență juridică prin îndeplinirea unor activități procesuale cum ar fi: întocmirea, expedierea și înmânarea actelor, expedierea sau predarea probelor materiale, efectuarea expertizelor și a cercetărilor locale, interogarea părților, învinuiților, audierea martorilor, experților și altor persoane, efectuarea perchezițiilor și sechestrelor.”

Art. 6. Cuprinsul cererii de acordare a asistenței juridice

„Cererea de acordare a asistenței juridice trebuie să conțină următoarele date:

- a) denumirea instituției de la care emană cererea;
- b) denumirea instituției căreia i se adresează cererea;
- c) indicarea cauzei în care se solicită asistența juridică;
- d) numele și prenumele, domiciliul sau reședința, cetățenia și ocupația părților, învinuiților, inculpaților sau condamnaților, iar în cauze penale, în măsura în care este posibil, locul și data nașterii învinuiților sau inculpaților, precum și numele părinților acestora;
- e) numele, prenumele și adresa reprezentanților acestora;
- f) datele necesare cu privire la obiectul cererii, iar în cauzele penale și descrierea faptelor.”

Secțiunea V Recunoașterea și executarea silită a hotărârilor

Art. 46

„Ambele Părți Contractante recunosc și vor încuviința să se execute silit, pe teritoriul lor: [...]

b) hotărârile judecătorești definitive date pe teritoriul celeilalte Părți Contractante după intrarea în vigoare a prezentului Tratat, în cauzele penale, privind obligația de despăgubire a victimei pentru daunele cauzate.”

Art. 47

„1. Încuviințarea executării silite este de competența instanțelor Părții Contractante pe teritoriul căreia urmează să se facă executarea silită.

2. Cererea de încuviințare a executării silite se depune la tribunalul care s-a pronunțat în primă instanță în cauza respectivă. Această cerere va fi transmisă instanței competente să încuviințeze executarea silită. Cererea va putea fi depusă și direct la această din urmă instanță.

3. Cererea va fi însoțită de o traducere certificată, făcută în limba Părții Contractante solicitate.

4. Condițiile cererii de executare silită sunt determinate de legea Părții Contractante pe teritoriul căreia urmează să se facă executarea.”

Art. 48

„1. La cererea de încuviințare a executării silite se va anexa:

a) textul complet al hotărârii, precum și o adeverință că hotărârea a rămas definitivă și executorie dacă aceasta nu rezultă din hotărâre;

b) actele originale sau copii certificate ale actelor, din care să rezulte că persoanei obligate prin hotărâre care nu a luat parte la proces (procedură) i s-a înmănat, cel puțin o dată, la timp și în forma convenită, citația;

c) traducerile certificate ale actelor indicate la punctele «a» și «b».”

Art. 49

„1. Procedura încuviințării executării silite și executarea silită se efectuează potrivit legii Părții Contractante pe teritoriul căreia are loc executarea silită.”

B. Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială

Cap. 1 Dispoziții generale

Art. 2

„[...] (2) Dispozițiile prezentei legi nu aduc atingere prevederilor convențiilor bilaterale sau multilaterale la care România este sau va deveni parte, completând situațiile nereglementate de acestea.”

Cap. 2 Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare în și din străinătate

Secțiunea a 2-a Comunicarea de acte în străinătate

Art. 5. Rolul Ministerului Justiției și Libertăților Cetățenești

„(1) Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești este autoritatea centrală prin intermediul căreia autoritățile judiciare române efectuează comunicarea de acte în străinătate.

(2) La primirea actelor de la autoritatea judiciară română, după controlul de regularitate internațională, Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești le va putea trimite, după caz, în funcție de existența și prevederile unei convenții internaționale:

- a) prin poștă, direct destinatarului actului;
- b) autorității centrale competente din statul solicitat; sau
- c) misiunii diplomatice sau consulare a României din statul solicitat, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe.”

Art. 6. Conținutul și forma cererii

„[...] (3) La cerere se va anexa și formularul de dovadă a comunicării, care va cuprinde următoarele mențiuni:

- a) denumirea autorității judiciare solicitante;
- b) actele transmise în vederea comunicării;
- c) numele și domiciliul destinatarului;
- d) denumirea autorității judiciare solicitante;
- e) numele și calitatea persoanei care a primit actele (destinatar, soț, rudă - pentru persoanele fizice, sau funcția - pentru persoanele juridice);
- f) semnătura destinatarului (cu aplicarea ștampilei, pentru persoanele juridice);
- g) data comunicării actelor;
- h) motivele necomunicării (refuzul destinatarului, adresa schimbată etc.);
- i) semnătura agentului de procedură și ștampila autorității judiciare solicitate.”

Art. 7. Traducerea cererii și a documentelor-anexă

„Dacă prin convenții internaționale nu se prevede altfel, cererea și documentele-anexă vor fi traduse în limba statului solicitat, astfel:

a) cererea de asistență judiciară internațională - prin grija Ministerului Justiției și Libertăților Cetățenești;

b) documentele-anexă - prin grija autorităților judiciare române și pe cheltuiala părților interesate, în afară de cazurile în care părțile sunt scutite de plata cheltuielilor judiciare;”

Art. 8 (1) Dovada comunicării de acte în străinătate se face astfel:

„a) la comunicarea prin poștă, direct destinatarului actului - cu dovada de primire [a scrisorii recomandate ce conține citația și documentele-anexă];

b) la comunicarea prin intermediul autorității centrale competente a statului solicitat ori al misiunii diplomatice sau consulare a României din statul solicitat - cu formularul prevăzut la art. 6 alin. (3).”

C. Legea nr. 191 din 19 iunie 2007 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană

„Art. 2 (1) În cazul hotărârilor judecătorești pronunțate în România și pentru care se solicită recunoașterea sau încuviințarea executării într-un alt stat membru al Uniunii Europene, competența de a emite, potrivit art. 54 din Regulamentul nr. 44/2001, certificatul prevăzut în anexa V din același regulament aparține primei instanțe.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE ȘI A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1

36. Reclamantul s-a plâns că lipsa de diligență din partea autorităților competente din România în ceea ce privește asistarea acestuia în procedura de executare a unei hotărâri pronunțate în favoarea sa a încălcat drepturile acestuia garantate la art. 6 din convenție, precum și dreptul său de proprietate, astfel cum este prevăzut la art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție. În măsura în care sunt relevante, aceste dispoziții se citesc după cum urmează:

Art. 6 § 1

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale de către o instanță [...], care va hotări [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

Art. 1 din Protocolul nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Admisibilitate

37. Guvernul român a considerat că cererea este incompatibilă *ratione personae*, având în vedere că încălcările pretinse nu erau imputabile autorităților române, deoarece răspunderea pentru executarea hotărârii judecătorești revenea autorităților ungare.

38. Conform Guvernului, ministerul român își îndeplinise toate obligațiile rezultate din acordul bilateral prin transmiterea cererii de *exequatur* autorităților ungare. Acesta a susținut, de asemenea, că reclamantul nu era obligat să depună cererea prin intermediul autorităților române, această posibilitate fiind opțională. Guvernul a făcut referire la decizia de admisibilitate din 9 iunie 2005 din cauza *Dumitrașcu împotriva*

României și Turciei, în care Curtea a respins o plângere similară ca fiind incompatibilă *ratione personae*, deoarece reclamantul nu depusese cererea direct la autoritățile turce, în conformitate cu legea aplicabilă.

39. Reclamantul a contestat existența vreunei asemănări cu cauza *Dumitrașcu împotriva României și Turciei*; în cauza respectivă, la solicitarea autorităților turce, reclamantul ar fi trebuit să depună cererea de *exequatur* direct la instanța competentă din Turcia, în vreme ce, în cazul său, Ministerul Justiției din România îi sugerase să contacteze instanța competentă din România pentru a depune o cerere de *exequatur* și nu luase în considerare alternativa depunerii unei cereri directe la instanța ungară competentă, lucru care, conform reclamantului, nu era, în orice caz, fezabil, având în vedere că adresele debitorilor erau necunoscute.

40. Curtea observă că, în conformitate cu prevederile art. 3 și art. 4 din acordul bilateral, Ministerul Justiției din România este o autoritate intermediară, cu rolul de a facilita procesul de executare [a se vedea supra, pct. 35 a)]. Guvernul român nu poate pretinde în mod rezonabil că autoritățile ungare erau singurele responsabile pentru executarea hotărârii judecătorești interne și că rolul Ministerului Justiției din România era pur și simplu de a transmite cererea de *exequatur* autorităților omoloage. De asemenea, Curtea observă că art. 47 din tratat prevede posibilitatea depunerii unei cereri de *exequatur* direct la instanța competentă. Totuși, în prezenta cauză, Curtea remarcă faptul că adresele debitorilor, în funcție de care se stabilește instanța competentă, erau necunoscute; abia în 2008, autoritățile române au confirmat adresele (a se vedea supra, pct. 27). În plus, Curtea observă că Ministerul Justiției din România a informat reclamantul că procedura trebuia urmată prin intermediul Ministerului Justiției în calitate de autoritate intermediară (a se vedea supra, pct. 8).

41. Prin urmare, în lumina elementelor menționate anterior, Curtea concluzionează că cererea nu este incompatibilă *ratione personae* și că obiecția Guvernului trebuie respinsă.

42. Curtea remarcă, de asemenea, că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, observă că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Cu privire la capătul de cerere în temeiul art. 6 § 1

43. Guvernul a susținut că autoritățile și-au îndeplinit obligațiile care rezultau din tratatul bilateral, prin transmiterea cererii de *exequatur* autorităților ungare. Acesta a argumentat că prevederile tratatului nu impuneau nicio altă obligație autorităților române și că nu exista nicio obligație, în temeiul tratatului, de a monitoriza rezultatul cererii reclamantului. Faptul că cererea de *exequatur* a reclamantului nu a fost înregistrată în baza de date a autorităților ungare nu era imputabil autorităților române. Toate documentele Ministerului Justiției au fost transmise prin Poștă și instituția centrală care a primit documentele nu avea obligația să confirme acest lucru. În ceea ce privește

conținutul cererii de *exequatur* transmise autorităților ungare, Guvernul a remarcat faptul că numărul mare de cereri ale reclamantului referitoare la documentele anexate și adresele debitorilor nu erau imputabile autorităților române, singura răspundere a Ministerului Justiției fiind transmiterea documentelor, deși existase o corespondență extinsă între acesta și omologul său ungar cu privire la stadiul procedurii. De asemenea, Guvernul consideră că Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială nu este aplicabilă în prezenta cauză, deoarece nu se referea în mod specific la procedura de *exequatur*; din acest motiv, dispoziția care prevedea confirmarea transmiterii documentelor nu se aplică procedurii de *exequatur*.

44. Reclamantul a contestat aceste argumente. Acesta a susținut că autoritățile române nu își îndeplineseră obligația, în temeiul tratatului bilateral și al Legii nr. 189/2003, de a-l asista în executarea unei hotărâri judecătorești interne. Acesta consideră că autoritățile române nu îl informaseră foarte clar cu privire la procedura pe care trebuia să o urmeze pentru a obține executarea hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa și nu acționaseră cu diligență și rapiditate pentru a asigura un schimb de informații și o corespondență eficientă între instituția intermediară și acestea.

45. Curtea reamintește că executarea unei hotărâri pronunțate de orice instanță trebuie considerată ca parte integrantă din „proces” în scopul art. 6 din convenție (*Hornsby împotriva Greciei*, 19 martie 1997, pct. 40, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-II). Totuși, dreptul de „acces la instanță” nu impune statului obligația de a executa fiecare hotărâre cu caracter civil fără a ține seama de circumstanțele particulare ale cauzei (*Sanglier împotriva Franței*, nr. 50342/99, pct. 39, 27 mai 2003).

46. Statul are obligația pozitivă de a organiza un sistem pentru executarea hotărârilor, care să fie eficient atât în drept, cât și în practică, și asigură executarea acestora fără întârziere nejustificată (*Fuklev împotriva Ucrainei*, nr. 71186/01, pct. 84, 7 iunie 2005). Atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru executarea unei hotărâri și nu fac acest lucru, inacțiunea lor poate angaja răspunderea statului prevăzută la art. 6 § 1 din convenție (*Scollo împotriva Italiei*, 28 septembrie 1995, pct. 44, Seria A nr. 315-C). Fiecare stat are obligația de a se dota cu instrumente juridice adecvate și suficiente pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor pozitive impuse unui stat (*Ruianu împotriva României*, nr. 34647/97, pct. 66, 17 iunie 2003). Sarcina Curții este de a examina dacă măsurile aplicate de autoritățile române în prezenta cauză sunt adecvate și suficiente. În cauze precum aceasta, care necesită acțiuni ale unui debitor persoană particulară, statul, în calitate de deținător al autorității publice, trebuie să acționeze cu diligență pentru a asista un creditor la executarea unei hotărâri (*Fociac împotriva României*, nr. 2577/02, pct. 70, 3 februarie 2005).

47. Curtea remarcă faptul că, în prezenta cauză, reclamantul a obținut o hotărâre judecătorească definitivă la 26 martie 2001, prin care se dispune unor persoane particulare să îi plătească acestuia despăgubiri pentru uciderea tatălui său. La 26 iulie 2001, reclamantul a inițiat procedura de executare silită în fața autorităților române. Cu toate acestea, autoritățile române au completat dosarul depus la autoritățile ungare în cadrul procedurii de *exequatur* abia în cursul anului 2009 (a se vedea supra, pct. 32-34).

48. Curtea observă, de asemenea, că procedura de executare silită împotriva a trei

dintre debitori este încă pendinte în fața autorităților ungare. Având în vedere faptul că, în conformitate cu prevederile art. 49 din tratatul bilateral [a se vedea pct. 35 a)], legea statului debitorului este cea aplicabilă procedurii de executare, Curtea doar va examina dacă autoritățile române au acționat cu diligență pentru a asista reclamantul în executarea hotărârii din 2001 în ceea ce privește obligațiile prevăzute de tratatul menționat și de legislația relevantă în vigoare.

49. Curtea observă întârzieri repetate în transmiterea corespondenței care sunt imputabile autorităților române și care au avut drept rezultat faptul că procedura a durat cel puțin șapte ani și jumătate. Guvernul român s-a interesat de soarta cererii de *exequatur* abia după repetate solicitări din partea reclamantului și a fost astfel informat că cererea nu ajunsese niciodată la autoritățile ungare (a se vedea supra, pct. 14-17).

50. În continuare, Curtea remarcă faptul că, fără a aduce atingere dispozițiilor detaliate ale tratatului și ale Legii nr. 189/2003 în ceea ce privește procedura, forma și conținutul unei astfel de cereri (a se vedea dreptul intern și dreptul internațional relevant, supra, pct. 35), au existat repetate deficiențe care au condus la întârzieri în transmiterea documentelor între autoritățile naționale și autoritățile ungare (a se vedea supra, pct. 11, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 33 și 34).

51. Curtea a examinat cauze care ridică probleme similare cu cele în speță și a constatat încălcări ale art. 6 § 1 din convenție (a se vedea, între altele, *Dinu împotriva României și Franței*, nr. 6152/02, 4 noiembrie 2008, *Orha împotriva României*, nr. 1486/02, 12 octombrie 2006, precum și *Tacea împotriva României*, nr. 746/02, 29 septembrie 2005).

52. În lumina elementelor menționate anterior, Curtea consideră că Guvernul pârât nu a prezentat niciun fapt sau argument care să conducă la o concluzie diferită în prezenta cauză.

53. Considerentele anterioare sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că, în prezenta cauză, statul român, prin intermediul organelor sale specializate, nu a depus toate eforturile necesare pentru a sprijini reclamantul în executarea rapidă a unei hotărâri judecătorești pronunțate în favoarea sa.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție.

2. Cu privire la capătul de cerere în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție

54. Reclamantul s-a plâns că neexecutarea hotărârii incriminate a încălcat dreptul acestuia la proprietate, astfel cum este prevăzut la art. 1 din Protocolul nr. 1.

Totuși, având în vedere constatările anterioare (a se vedea supra, pct. 43-53), Curtea consideră că nu este necesară examinarea separată a acestui capăt de cerere.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

55. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și

dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

56. Reclamantul pretinde 2 098,80 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, reprezentând valoarea datoriei, și 162,50 EUR reprezentând cheltuielile de judecată, ținând seama de actualizarea valorii prejudiciului până în 2003. De asemenea, acesta pretinde 8 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

Curtea reiterează că o hotărâre prin care se constată o încălcare a convenției impune statului pârât obligația legală de a pune capăt respectivei încălcări și de a repara consecințele acesteia, astfel încât să restabilească pe cât posibil situația existentă înainte de încălcare [a se vedea *Iatridis împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (MC), nr. 31107/96, pct. 32, CEDO 2000- XI].

57. În ceea ce privește prejudiciul material, Curtea remarcă faptul că hotărârea în favoarea reclamantului nu a fost executată. Totuși, ținând seama de circumstanțele particulare ale cauzei, în special de faptul că procedura de executare este încă pendinte în fața autorităților ungare și de faptul că prezenta cerere este îndreptată numai împotriva României, Curtea nu acordă despăgubiri în cadrul acestui capăt de cerere.

58. În continuare, Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral constând în frustrarea cauzată de durata procedurii de executare și de faptul că autoritățile române nu l-au asistat cu diligență în eforturile sale de a executa hotărârea din 26 martie 2001, și că acest prejudiciu nu poate fi compensat suficient prin simpla constatare a unei încălcări.

59. În aceste circumstanțe, ținând seama de toate informațiile de care dispune și pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41 din convenție, Curtea acordă reclamantului 4 800 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

60. Reclamantul pretinde, de asemenea, 650 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în procedura în fața instanțelor naționale și în fața Curții, reprezentând cheltuieli poștale, traduceri, taxe de expertiză, taxe de timbru și cheltuieli de călătorie. Acesta a prezentat facturi.

61. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de informațiile pe care le deține și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabilă acordarea sumei de 650 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

62. Curtea consideră necesar ca dobânzile moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să se examineze separat capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție;

4. *Hotărăște*:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:

(i) 4 800 EUR (patru mii opt sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) 650 EUR (șase sute cincizeci de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;

b) că, de la expirarea perioadei de trei luni menționată anterior și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 4 octombrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 12080/06
prezentată de **MIRON COZMA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 11 octombrie 2011 într-o cameră compusă din: Ján Šikuta, președinte, Ineta Ziemele, Kristina Pardalos, *judecători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 17 martie 2006,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, domnul Miron Cozma, este resortisant român, s-a născut în 1954 și locuiește în Timișoara. Este reprezentat în fața Curții de G.P. Ionescu și apoi de A Roșeți, avocați din cadrul Baroului București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează:

1. Originea cauzei

3. Prin hotărârea definitivă din 15 februarie 1999, reclamantul a fost condamnat la 18 ani de închisoare pentru subminarea puterii de stat. Prin hotărârea definitivă din 23 aprilie 2004, acesta a fost condamnat în plus, pentru instigare la nerespectarea hotărârilor judecătorești. În urma contopirii pedepselor și ținând seama de partea de pedeapsă executată în aplicarea hotărârii din 15 februarie 1999, reclamantul a fost condamnat la 16 ani și șase luni de închisoare. Un mandat de executare a pedepsei a fost emis la 27 aprilie 2004.

4. Prin decretul din 15 decembrie 2004, Președintele României a acordat grațierea reclamantului în temeiul art. 94 lit. (d) din Constituție. În ziua următoare, persoana în cauză a fost pusă în libertate.

5. La 17 decembrie 2004, președintele a revocat decretul de grațiere, ceea ce a avut ca efect reîncarcerarea reclamantului în aceeași zi.

2. Contestarea reîncarcerării

6. La 24 decembrie 2004, reclamantul a contestat în fața instanțelor reîncarcerarea sa, susținând că prin aceasta se încălca art. 5 din convenție.

7. Prin hotărârea definitivă din 14 iunie 2005, Judecătoria Craiova, considerându-se competentă *ratione materiae* pentru a examina cauza în temeiul art. 13 din convenție care prevaleta asupra oricărei dispoziții contrare din legislația românească, a admis această contestație. S-a mai considerat că decretul de grațiere în cauză era un act de clemență pe care Președintele României nu îl putea revoca în absența unei dispoziții constituționale care să permită o astfel de revocare. Prin urmare, instanța a concluzionat că arestarea era ilegală și, deci, s-a încălcat art. 5 § 1 lit. a) din convenție și a dispus repunerea în libertate a reclamantului.

3. Acțiune vizând anularea decretului de revocare și acordarea de despăgubiri

8. La 15 februarie 2005, reclamantul a introdus în fața Curții de Apel București o acțiune în contencios administrativ în anularea decretului de revocare a grațierii prezidențiale și acordarea de despăgubiri invocând art. 94 lit. d) din Constituție și Legea nr. 546/2002 privind grațierea și procedura acordării grațierii, acesta susținea că Președintele României avea puterea să acorde o grațiere dar nu să o revoce. S-a referit, de asemenea, la principiul irevocabilității actelor administrative stabilit la art. 1 alin. (6) din Legea nr. 554/2004 contenciosului administrativ. În cele din urmă, a pretins că revocarea decretului din 15 decembrie 2004 constituia un abuz de putere și o încălcare a art. 5 din convenție. De asemenea, reclamantul a solicitat suspendarea executării decretului din 17 decembrie 2004.

9. Curtea de Apel București, după ce a analizat natura juridică a actului grațierii prezidențiale și a actului de revocare, a considerat că decretul prin care fusese acordată grațierea era un act atipic de o natură juridică triplă: în primul rând, era un act administrativ, din moment ce fusese emis de Președintele României, care este o autoritate publică; era, de asemenea, un act din sfera dreptului penal, grațierea acordată modificând raportul juridic de drept penal prin neexecutarea pedepsei; în cele din urmă era un act de clemență, exercitat de Președintele României, care acționase nu numai în calitatea sa de conducător al puterii executive, ci și în calitatea sa de „suveran”. Curtea de apel a considerat, prin urmare, că decretul de grațiere și decretul de revocare nu constituiau acte administrative obișnuite care creează între beneficiarul grațierii și Președintele României un raport juridic care ar acorda reclamantului dreptul de a beneficia de grațiere și președintelui obligația de a acorda grațierea. Prin urmare, curtea de apel a considerat că reclamantul nu avea dreptul să solicite anularea decretului din 17 decembrie 2004 prin intermediul unei acțiuni în contenciosul administrativ. Prin hotărârea din 15 martie 2005, instanța a declarat acțiunea inadmisibilă.

10. Prin hotărârea definitivă din 20 septembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat decizia Curții de Apel București.

4. *Ațiunea în despăgubire pentru arestare ilegală*

11. Prin hotărârea din 16 aprilie 2007, rămasă definitivă ca urmare a respingerii, la 18 martie 2009, a recursului părților, Tribunalul București a admis parțial acțiunea reclamantului îndreptată împotriva statului român (reprezentat de Ministerul Finanțelor). După ce a constatat că partea în cauză a fost arestată în mod ilegal de la 17 decembrie 2004 până la 14 iunie 2005, instanța a obligat statul, în temeiul art. 504-505 C. proc. pen. și a art. 5 § 5 din convenție, să îi plătească reclamantului suma de 10 000 euro (EUR), pentru prejudiciul moral suferit. În schimb, instanța a respins ca nefondate celelalte capete de cerere ale reclamantului privind acordarea de despăgubiri, care se ridicau la 4 000 000 EUR, inclusiv cele referitoare la remunerațiile pe care le primea înainte de încarcerarea sa în 1999 și cele pe care le-ar fi putut primi dacă nu ar fi fost reîncarcerat la 17 decembrie 2004.

B. Dreptul intern relevant

12. Art. 504 și 505 C. proc. pen., care reglementează acțiunea în reparație împotriva statului pentru lipsirea de libertate în mod ilegal, sunt descrise în cauza *Degeratu împotriva României* (nr. 35104/02, pct. 29, 6 iulie 2010).

CAPETE DE CERERE

13. Reclamantul denunță, din perspectiva art. 3 din convenție, tortura psihică la care ar fi fost supus datorită punerii sale în libertate urmată, după câteva ore, de reîncarcerarea sa, în decembrie 2004.

14. Invocând art. 5 § 1 din convenție, reclamantul se plânge că a fost arestat ilegal după revocarea decretului de grațiere din 15 decembrie 2004.

15. Invocând art. 5 § 4 și 13 din convenție, acesta se plânge de asemenea că nu a dispus în legislația românească de o cale de atac care i-ar fi permis să denunțe ilegalitatea arestării sale.

16. Invocând art. 5 § 5 din convenție, acesta susține că nu a fost reparat prejudiciul suportat în urma arestării sale de după 17 decembrie 2004, pe care o consideră ilegală.

17. Invocând art. 6 din convenție, acesta denunță o lipsă de imparțialitate a judecătorilor care au soluționat acțiunea sa în anularea decretului din 17 decembrie 2004 și acordarea de despăgubiri. Acesta susține că judecătorii menționați sunt numiți de către Președintele României prin același tip de act ca acela a cărei anulare a solicitat-o și că aveau, prin urmare, un interes real în a declara acțiunea lui inadmisibilă. Acesta se plânge, de asemenea, de refuzul instanțelor de a-i acorda prejudiciul integral solicitat pentru arestarea ilegală.

ÎN DREPT

A. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 5 din convenție

18. În cererea sa inițială, reclamantul se plânge de lipsa reparației pentru arestarea sa ilegală ulterioară reîncarcerării sale din 17 decembrie 2004. Acesta invocă art. 5 § 5 din convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.”

19. În scrisoarea sa, din 17 septembrie 2009, reclamantul denunță, de asemenea, refuzul instanțelor de a-i acorda prejudiciul integral solicitat care se ridică la suma de 4 000 000 EUR. Acesta invocă art. 6 din convenție, ale cărui părți relevante sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil [...], de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

20. Guvernul evidențiază faptul că, prin hotărârea definitivă din 16 aprilie 2007, reclamantului i s-a acordat o sumă pentru repararea prejudiciului suportat datorită arestării sale dintre 17 decembrie 2004 și 14 iunie 2005 care face obiectul cererii sale. Prin urmare, consideră că partea în cauză și-a pierdut calitatea de „victimă”, deoarece, prin hotărârile definitive din 14 iunie 2005 și din 16 aprilie 2007, autoritățile naționale au recunoscut încălcarea art. 5 § 1 din convenție și au reparat prejudiciul cauzat. Guvernul amintește că, în conformitate cu jurisprudența Curții, referitoare la art. 5 § 5 din convenție, autoritățile nu au transformat dreptul garantat la acest articol într-un drept „teoretic și iluzoriu”, prin acordarea în speță a unei sume de 10 000 EUR.

21. Reclamantul consideră că faptul că instanțele naționale i-au admis contestația cu privire la arestarea sa după 17 decembrie 2004 nu ar putea compensa refuzul lor de a anula decretul de revocare a grațierii prezidențiale. În scrisoarea din 17 septembrie 2009, acesta adaugă că instanțele care s-au pronunțat cu privire la cererea sa de despăgubire nu au luat în considerare arestarea sa din motive politice și suferințele suportate în timpul privării sale de libertate.

22. Curtea, având în vedere observațiile părților, consideră că acest capăt de cerere al reclamantului poate fi examinat doar din perspectiva art. 5 § 5 din convenție.

23. Aceasta reamintește că art. 5 § 5 din convenție este respectat din momentul când se pot solicita reparații pentru o privare de libertate care a avut loc în condiții contrare art. 5 § 1-4 (a se vedea *Wassink împotriva Țărilor de Jos*, 27 septembrie 1990, pct. 28, seria A nr. 185-A). Art. 5 prevede, în speță, o veritabilă normă substanțială

[*Neumeister împotriva Austriei* (art. 50), 7 mai 1974, pct. 30, seria A nr. 17]. Dreptul la reparații enunțat la § 5 presupune, deci, că o încălcare a unuia dintre celelalte puncte a fost stabilită de o autoritate națională sau de instituțiile convenției [*N.C. împotriva Italiei* (MC), nr. 24952/94, pct. 49, CEDO 2002-X].

24. De altfel, Curtea amintește că, în primul rând, autoritățile naționale au datoria de a remedia o pretinsă încălcare a convenției. În această privință, Curtea reamintește că problema dacă un reclamant poate susține că este victima pretinsei încălcări se pune în toate etapele procedurii în ceea ce privește convenția [*Sediri împotriva Franței* (dec.), nr. 44310/05, 10 aprilie 2007]. În plus, Curtea amintește că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este suficientă, în principiu, pentru a-i retrace acestuia calitatea de victimă, cu excepția cazului în care autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în esență, apoi au reparat în mod corespunzător și suficient încălcarea convenției [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), nr. 36813/97, pct. 179-180 și 193, CEDO 2006-V].

25. În speță, Curtea observă că perioada de detenție care face obiectul capătului de cerere al reclamantului este cea cuprinsă între 17 decembrie 2004 și 14 iunie 2005, în privința căreia instanțele interne au constatat – prin hotărârile definitive din 14 iunie 2005 și 16 aprilie 2007 – că a fost încălcat art. 5 § 1 din convenție. De altfel, prin această ultimă hotărâre, în temeiul art. 504-505 C. proc. pen. și al art. 5 § 5 din convenție, reclamantului i s-a acordat suma de 10 000 EUR pentru prejudiciul moral suportat.

26. Prin urmare, ținând seama de faptul că, prin intermediul hotărârilor definitive citate anterior, autoritățile naționale au recunoscut încălcarea în cauză și apoi au reparat-o într-o manieră comparabilă cu reparația echitabilă despre care se vorbește la art. 41 din convenție [*Cocchiarella împotriva Italiei* (MC), nr. 64886/01, pct. 72, CEDO 2006-V, și *Stan împotriva României* (dec.), nr. 6936/03, 20 mai 2008], Curtea consideră că reclamantul nu poate susține că este victima unei încălcări a art. 5 § 5 din convenție [a se vedea, pentru o situație similară, *Isac împotriva României* (dec.), nr. 10523/05, 22 februarie 2011].

27. Prin urmare, este necesar să fie admisă excepția ridicată de Guvern și să se concluzioneze că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione personae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 a) și trebuie să fie respins în temeiul art. 35 § 4.

B. Cu privire la celelalte capete de cerere

28. Întemeindu-se pe art. 3, art. 5 § 1 și 4, art. 6 și art. 13 din convenție, reclamantul denunță și alte încălcări ale drepturilor sale garantate prin convenție (a se vedea supra, pct. 13-15 și 17).

29. Ținând cont de totalitatea elementelor de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la pretențiile formulate, Curtea nu a evidențiat nicio încălcare aparentă a drepturilor și libertăților garantate de convenție. Reiese că această parte a cererii este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Ján Šikuta
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 7823/06
prezentată de **DORINA STIHI-BOOS ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 11 octombrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 9 februarie 2006,

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamantă,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanta, Dorina Stih-Boos, este resortisant român, este născută în 1932 și are domiciliul în București. Aceasta este reprezentată în fața Curții de Maria Ilinca, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de părți, se pot rezuma după cum urmează.

3. L.M., în vârstă de 67 de ani la momentul faptelor, era sora reclamantei.

1. *Circumstanțele decesului surorii reclamantei*

a) Starea de sănătate a lui L.M.

4. La 26 mai 2001, L.M. a fost spitalizată la Spitalul Județean Ploiești, la secția de chirurgie, cu diagnosticul de „hernie ombilicală cu încarcerarea marelui epiploon, astm bronșic cortico-dependent, infarct miocardic acut (IMA) sechelar și obezitate”. L.M. a fost operată de urgență. Având o evoluție postoperatorie bună, la 1 iunie 2001, aceasta a părăsit spitalul.

5. La 13 iulie 2011, L.M. a fost spitalizată la Spitalul Universitar C.F. Witing București cu diagnosticul „chistadenocarcinom genital, suspiciune de metastază hepatică, boală coronariană ischemică, crize de angină pectorală, sechele de infarct miocardic, aritmie extrasistolice, astm bronșic, infiltrații neoplazice sclero-tegmentare”. Aceasta a fost

mai întâi spitalizată în secția chirurgie, pentru a fi transferată apoi în secția de terapie intensivă.

6. I s-a administrat un tratament și au fost efectuate examene medicale. La 25 iulie 2001, L.M. a fost supusă unei tomografii abdominale. În cursul acestui examen medical a fost notată mențiunea „pacient necooperant”. De asemenea, reclamanta a fost supusă unor analize de laborator, unei EEG și unei ECG, unui examen cardiovascular și unei ecografii abdominale.

7. În ciuda stării sale de sănătate precare și împotriva recomandărilor medicilor, la 31 iulie 2011, L.M. a părăsit spitalul la solicitarea sa și a familiei sale. Diagnosticul la externare indica faptul că L.M. suferea de o tumoare abdominală, precum și de o patologie cardiovasculară, cu un pronostic vital defavorabil.

b) Faptele incriminate de reclamantă

8. La 2 august 2001, în jur de ora 20, L.M. a avut o indispoziție și reclamanta a chemat salvarea. Medicul de pe salvare, N.I., după ce a examinat-o pe L.M., a constatat că avea probleme cardiace și dificultăți respiratorii și a transportat-o de urgență la Spitalul universitar.

9. L.M. a fost spitalizată în secția cardiologie cu diagnosticul „tumoare abdominală, insuficiență cardio-respiratorie cronică, pleurezie metastazică dreapta, chistadenocarcinom genital, fibrilație atrială cronică, insuficiență cardiacă clasa III NYHA”. I s-a administrat imediat o oxigenoterapie.

10. Reclamanta, care o însoțise pe sora ei, i-a transmis medicului dosarul medical al lui L.M. întocmit cu ocazia spitalizărilor precedente.

i) Versiunea reclamantei

11. Medicul F.A., care era de gardă la sosirea lui L.M. la Spitalul universitar, nu a examinat-o.

12. La 3 august 2001, în jur de ora 14, medicul de gardă D.D. a completat fișa medicală a lui L.M. și a examinat-o. I s-a prescris un tratament pe bază de antibiotice, substanțe bronho-dilatatoare, analgice, antiinflamatoare și anxiolitice. Au fost efectuate analize de sânge.

13. Spre ora 16, L.M. a avut o criză de insuficiență respiratorie. Asistenta medicală G.R. a vrut să îi administreze o perfuzie, dar medicul D.D. s-a opus, după ce i-a cerut lui L.M. să nu se mai plângă.

14. La 4 august 2001, niciun medic nu a vizitat-o pe L.M. În cursul serii, L.M. a avut o nouă criză de insuficiență respiratorie și, la cererea reclamantei, asistenta D. l-a chemat pe medicul F.A. Acesta din urmă a refuzat să se deplaseze pentru a vedea pacienta.

15. La 5 august 2001, starea lui L.M. s-a agravat. Aceasta acuza dureri puternice și dificultăți de respirație. Asistenta a informat, pe holul spitalului, medicul de gardă B. cu privire la starea lui L.M., dar acesta nu a intrat în cameră pentru a o examina. În cursul

serii, lui L.M. i s-au administrat medicamente pentru a-i calma durerile. Apoi, i-au fost administrate injecții la interval de două ore.

16. La 6 august 2001, la ora 4 dimineața, L.M. a intrat în comă. La ora 7 dimineața, i s-a efectuat o electrocardiogramă. În jur de ora 13, asistenta G.R. a vrut să îi administreze o perfuzie, dar acest lucru a fost imposibil din cauza stării proaste a venelor lui L.M. Aceasta a decedat la ora 14.

ii) Versiunea Guvernului

17. Conform declarațiilor medicului D.D., cu o zi sau două înainte de 3 august 2001, infirmiera Z.I. îi solicitase verbal spitalizarea lui L.M., precizând că „pacienta avea o boală incurabilă, că pleca din secția de terapie intensivă-chirurgie și că la domiciliul acesteia nu era nimeni care să poată avea grija de ea”.

18. La 3 august 2001, D.D. a examinat-o pe L.M. și a studiat documentele medicale ale acesteia (foaia de observație chirurgie-terapie intensivă, biletul de externare, rezultatele analizelor efectuate în cursul spitalizării anterioare). În aceeași zi, au fost efectuate analize de sânge. Pacienta a refuzat celelalte acte medicale, pe motiv că fuseseră efectuate deja cu ocazia spitalizării sale în secția de terapie intensivă. D.D. i-a prescris lui L.M. un tratament medical, care a fost administrat sub supravegherea personalului medical.

19. La 5 și 6 august 2001, ora 8 dimineața, D.D. a vizitat-o pe L.M. La această din urmă dată, D.D. i-a recomandat pacientei reluarea examenelor, dar a primit din nou un refuz. D.D. a recomandat tratamentul prescris în foaia de observație. Aceasta a notat la sfârșitul asistenței că L.M. prezenta o stare generală deteriorată, care se agrava treptat. I s-a prescris un tratament pentru zilele de 6 și 7 august 2001. I-a fost administrat tratament medical, alimentația și igiena acesteia fiind asigurate de personalul medical.

20. La 6 august 2001, medicul F.A. a examinat-o, de asemenea, pe L.M. și i-a indicat să urmeze tratamentul. L.M. a decedat la ora 14.

c) Concluziile raportului de autopsie

21. La 8 august 2001, la cererea parchetului de pe lângă judecătoria de sector din București, Institutul de Medicină Legală „Mina Minovici” a efectuat autopsia lui L.M. Raportul a concluzionat că decesul acesteia nu a rezultat în urma unor violențe și că survenise ca urmare a unei insuficiențe cardio-respiratorii provocate de o miocardoscleroză avansată, pe fondul unor multiple afecțiuni cronice. De asemenea, se preciza faptul că tumoarea depistată la doamna L.M. nu intervenise în mecanismul care cauzase decesul acesteia și că tratamentul aplicat în unitățile sanitare succesive fusese corect.

2. Plângerea penală împotriva medicilor

22. La 20 august 2001, reclamanta a depus la parchetul de pe lângă judecătoria de sector din București o plângere penală, fără constituire de parte civilă, împotriva medicilor F.A. și D.D., pentru ucidere din culpă, infracțiune prevăzută la art. 178 C. pen. Aceasta le reproșă încălcări grave ale obligației lor de a-i îngriji corect sora, care conduseseră, în opinia ei, la decesul prematur al acesteia. Aceasta considera că, în măsura în care se bazaseră numai pe dosarul medical deja existent al doamnei L.M., medicii acuzați nu diagnosticaseră corect bolile de care suferea aceasta. Or, o astfel de eroare ar fi putut fi evitată prin efectuarea de examene medicale adecvate.

23. În cursul urmăririi penale, reclamanta a fost asistată de doi avocați aleși.

a) Cercetarea penală în fața organelor de urmărire penală

24. La 13 martie 2002, reclamanta a fost audiată de Inspectoratul de Poliție București.

25. La 4 aprilie 2002, poliția a prelevat documentele medicale referitoare la sora reclamantei, precum și documente administrative, pentru a stabili numele medicilor care fuseseră de gardă în timpul spitalizării lui L.M. Medicii D.D. și F.A. se numărau printre medicii de gardă.

26. La 4 și 8 aprilie 2002, F.A. a dat declarații poliției. La 10 și, respectiv, 26 aprilie 2002, au fost audiați medicii N.I. și D.D.

27. La 29 mai 2002, poliția a solicitat Institutului de Medicină Legală „Mina Minovici” efectuarea unei expertize medico-legale pentru a stabili:

– dacă diagnosticul stabilit în timpul spitalizării lui L.M. fusese corect, ținând seama de simptomele pe care aceasta le prezenta și de documentele medicale prezentate de reclamantă;

– dacă tratamentul medical și îngrijirile oferite fuseseră corespunzătoare și dacă acestea puteau cauza sau cauzaseră decesul lui L.M.;

– dacă personalul medical al spitalului, în exercitarea funcțiilor sale, încălcase atribuțiile de serviciu, ceea ce ar fi condus la decesul lui L.M.

28. În absența unui răspuns, la 5 noiembrie 2002, poliția a revenit la Institutul de Medicină Legală cu solicitarea expertizei.

29. Raportul de expertiză, din data de 16 aprilie 2003 și realizat pe baza dosarului medical al lui L.M., stabilește că diagnosticul pus în timpul spitalizării fusese corect, în limita examenelor clinice și paraclinice care se aflau la dispoziția medicilor și pe care pacienta și familia acesteia le acceptaseră. De asemenea, acesta concluzionează că tratamentul și îngrijirile medicale fuseseră stabilite și acordate în mod corect și că tratamentul fusese administrat corect, conform semnelor de boală.

30. În raport s-a notat, de asemenea, că, ținând seama de vârsta pacientei și de numeroasele probleme organice de care suferea, intervenția chirurgicală pentru extragerea tumorii ar fi necesitat o pregătire preoperatorie complexă, cu un tratament medicamentos administrat în condiții de spitalizare pe o perioadă mai lungă.

De asemenea, s-a precizat și că aspectul necrotic al tumorii pleda pentru necauzarea decesului lui L.M.

31. Acest raport a fost confirmat de Comisia Superioară Medico-Legală a Institutului de Medicină Legală „Mina Minovici”.

32. Organele de anchetă au verificat toate foile de observație clinică și, la 4 iunie 2003, a fost întocmit un proces-verbal în acest scop.

33. La solicitarea reclamantei, care își făcea griji cu privire la derularea anchetei, la 10 iunie 2003, poliția a informat-o că verificările erau în curs și că va fi informată cu privire la rezultatul acestora cât mai repede posibil.

34. La 29 iulie 2003, poliția a trimis parchetului propunerea de a nu începe urmărirea penală în cauză. Prin ordonanța din 29 aprilie 2004, în temeiul art. 10 lit. b) C. proc. pen., parchetul de pe lângă judecătoria de sector din București a dispus neînceperea urmăririi penale față de medici, pe motiv că faptele nu erau prevăzute de legea penală. Reclamanta a fost informată cu privire la această decizie abia la 18 februarie 2005, după mai multe demersuri pe care le făcuse pentru a se informa cu privire la desfășurarea anchetei.

35. În urma contestației reclamantei, această decizie de neîncepere a urmăririi penale a fost confirmată prin decizia din 30 martie 2005 a procurorului-șef al parchetului de pe lângă judecătoria de sector din București. Acesta din urmă și-a întemeiat decizia pe expertiza medico-legală efectuată în speță, subliniind caracterul de dovadă științifică al acesteia.

b) Contestarea deciziei parchetului în fața instanțelor naționale

36. La 25 aprilie 2005, în temeiul art. 278 C. proc. pen., reclamanta, asistată de un avocat ales, a contestat decizia de neîncepere a urmăririi penale în fața judecătoriei de sector din București și a solicitat retrimiteră dosarului la parchet pentru a fi începută urmărirea penală împotriva F.A. și D.D. Aceasta susținea că medicii învinuiți nu o îngrijiseră în mod corespunzător pe L.M. și că tratamentul administrat nu fusese suficient. Aceasta a subliniat și deficiențele anchetei penale, în special durata acesteia, faptul că nu fusese asociată anchetei și că nu fusese audiat niciun martor citat de aceasta. În cele din urmă, aceasta a evidențiat existența anumitor contradicții între declarațiile F.A. și cele ale D.D., precum și în raportul de expertiză, și a solicitat audierea infirmierelor care o îngrijiseră pe L.M. în timpul spitalizării.

37. Prin hotărârea din 13 iulie 2005, judecătoria de sector din București a respins contestația reclamantei. Instanța a considerat că, în lumina concluziilor raportului de expertiză medico-legală, nu era necesară audierea martorilor propuși de reclamantă, că ancheta penală nu fusese superficială și că acuzațiile reclamantei erau în mod vădit nefondate.

38. Reclamanta a atacat această hotărâre, reiterând motivele acțiunii sale și susținând că judecătoria își întemeiasă decizia numai pe concluziile raportului de expertiză. Or, în opinia sa, concluziile acestui raport nu erau suficiente pentru a hotărî dacă personalul medical își îndeplinise funcțiile în mod corespunzător în perioada spitalizării lui L.M.

Aceasta a precizat, de asemenea, că raportul de expertiză era incomplet, în măsura în care nu răspundea celei de-a treia întrebări adresate de poliție.

39. Prin hotărârea definitivă din 5 octombrie 2005, Tribunalul București a respins acțiunea reclamantei. S-a considerat că, în măsura în care raportul de expertiză medico-legală stabilea că bolile doamnei L.M. fuseseră diagnosticate în mod corect și tratamentul administrat fusese bine stabilit, nu se putea considera că îngrijirile contribuieră la decesul acesteia din urmă.

40. Printr-o scrisoare din 20 noiembrie 2006, reclamanta a informat Curtea că nu se constituise ca parte civilă în cadrul plângerii penale și că nici nu inițiasse o acțiune în răspundere civilă delictuală, pe motiv că nu dorea să obțină o reparație materială din partea medicilor, ca urmare a decesului surorii sale. Aceasta a precizat că a depus plângerea penală împotriva medicilor pentru ca aceștia „să fie declarați răspunzători pentru neglijența gravă de care dăduseră dovadă, neglijență care cauzase decesul surorii sale”.

B. Dreptul intern relevant

41. Esențialul legislației generale în materie de răspundere civilă delictuală, și anume art. 998-1000 C. civ., în vigoare la momentul faptelor, precum și practica instanțelor naționale, sunt descrise în hotărârile *Iambor împotriva României (nr. 1)*, nr. 64536/01, pct. 142, 24 iunie 2008, *Pantea împotriva României nr. 33343/96*, pct. 153, CEDO 2003-VI (extrase) și *Eugenia Lazăr împotriva României*, nr. 32146/05, pct. 52- 54, 16 februarie 2010.³

42. Guvernul oferă mai multe exemple de hotărâri interne pronunțate în perioada 2003-2010 în cadrul unor procese penale sau civile în care medici au fost obligați la plata de despăgubiri pentru greșeli profesionale, fie după ce au fost condamnați penal pentru ucidere din culpă sau vătămare corporală din culpă, fie după ce au fost achitați (pentru acest din urmă caz, a se vedea hotărârea definitivă din 29 aprilie 2010 a Tribunalului București și hotărârea definitivă din 2 februarie 2010 a Curții de Apel București). În unele din aceste hotărâri, spitalele, în calitate de comitenți, au fost condamnate în solidar cu medicii la repararea prejudiciilor cauzate de aceștia (hotărârea definitivă din 21 aprilie 2006 a Judecătoriei Cluj-Napoca, hotărârea definitivă din 18 decembrie 2009 a judecătoriei de sector din București, hotărârea definitivă din 29 aprilie 2010 a Tribunalului București și hotărârea definitivă din 2 februarie 2010 a Curții de Apel București).

³ Noul Cod civil – Legea nr. 287/2009, publicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 15 iulie 2011 – a intrat în vigoare la 1 octombrie 2012. Prevederile privind răspunderea delictuală se regăsesc la art. 1349 din noul cod:

(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului.

(4) Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte se stabilește prin lege specială.

43. Acesta prezintă, de asemenea, hotărârile pronunțate în perioada 2006-2010 de diferite instanțe naționale și în care instanțele sesizate cu plângeri penale cu constituire de parte civilă au decis să trimită cauza la parchet, cu precizări referitoare la aspectele care trebuie clarificate și probele care trebuie administrate, inclusiv rapoarte suplimentare de expertiză medico-legală.

CAPETE DE CERERE

44. Invocând art. 6 din convenție, reclamanta se plânge că decesul surorii sale a fost cauzat de lipsa de îngrijiri adecvate în timpul spitalizării acesteia din perioada 2-6 august 2001, precum și de modul în care autoritățile au condus ancheta inițiată în urma plângerii sale penale.

ÎN DREPT

45. Fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor cauzei, Curtea nu se consideră legată de încadrarea făcută de reclamant și de guverne. În temeiul principiului *jura novit curia*, aceasta a examinat, de exemplu, din oficiu capetele de cerere din perspectiva unui articol sau paragraf pe care părțile nu l-au invocat. Un capăt de cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță și nu doar prin motivele sau argumentele de drept invocate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Guerra și alții împotriva Italiei* din 19 februarie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I, p. 223, pct. 44, și *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22493/93, pct. 167, 1 martie 2001). În lumina acestor principii, Curtea consideră necesar să examineze întregul capăt de cerere al reclamantei din perspectiva art. 2 din convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

Art. 2

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege [...]”

46. Guvernul invocă inadmisibilitatea cererii ca urmare a neepuizării căilor de atac interne. Acesta subliniază că reclamanta a omis fie să se constituie ca parte civilă în cadrul plângerii sale penale, fie să introducă o acțiune în răspundere civilă delictuală, întemeiată pe art. 998-999 și art. 1 000 din (3) C. civ., care ar fi putut conduce la repararea prejudiciului material și moral pe care pretinde că le-a suferit ca urmare a decesului surorii sale și a absenței unei anchete eficiente. Acesta precizează că prin acțiunea civilă ar fi putut fi stabilită eventuala răspundere a medicilor învinuiți și/sau a spitalului în care a fost îngrijită sora acesteia.

47. De asemenea, Guvernul remarcă faptul că, în cadrul plângerii reclamantei, întemeiată pe art. 278¹ C. proc. pen., împotriva deciziei parchetului de neîncepere a urmăririi penale, instanțele sesizate puteau dispune administrarea altor probe, inclusiv un nou raport de expertiză medico-legală. Or, în speță, reclamanta, asistată de un avocat ales, nu a solicitat în fața instanței judecătorești efectuarea unei contraexpertize medico-legale

și nu a formulat obiecții în ceea ce privește raportul administrat.

48. Guvernul subliniază că Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, în vigoare începând cu 1 mai 2006, a impus asigurarea obligatorie de răspundere civilă profesională și a creat posibilitatea ca victimelor să li se plătească direct despăgubirile de către asigurător, în măsura în care acestea nu au fost despăgubite de asigurat. Făcând trimitere la dispozițiile sale relevante, acesta adaugă, în cele din urmă, că reclamanta ar fi putut formula o plângere disciplinară împotriva medicilor la Colegiul Medicilor din România.

49. În ceea ce privește fondul capătului de cerere, Guvernul consideră că ancheta efectuată de autorități în urma decesului surorii reclamantei a fost completă și eficientă, având în vedere că toate mijloacele de probă care ar fi putut fi utile au fost prezentate din ordinul parchetului și furnizate la dosar, pentru ca situația de fapt să fie stabilită complet.

50. Reclamanta susține că a epuizat căile de atac interne. Aceasta remarcă faptul că, înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 95/2006, nu exista în legislația națională nicio reglementare specifică pentru a angaja răspunderea medicilor pentru greșeli profesionale. Posibilitatea de a angaja răspunderea civilă delictuală a medicilor făcea obiectul unei controverse în doctrina și practica judiciară, astfel cum o demonstrează, de altfel, exemplele de jurisprudență furnizate de Guvern. Aceasta subliniază că medicii care lucrează în spitale publice nu sunt asimilați funcționarilor.

51. Reclamanta precizează că a sesizat autoritățile naționale cu o plângere penală pentru ucidere din culpă, pentru a dovedi culpa medicilor și pentru a putea sesiza ulterior instanțele civile cu o acțiune întemeiată pe art. 998-999 C. civ. De asemenea, aceasta a contestat decizia de neîncepere a urmăririi penale în fața instanțelor naționale.

52. Criticând modul în care autoritățile au condus ancheta inițiată ca urmare a plângerii penale, aceasta se plânge de durata anchetei, de faptul că nu a fost asociată anchetei, de refuzul instanțelor de a interoga martorii pe care i-a solicitat și de faptul că deciziile instanțelor fuseseră întemeiate pe concluziile raportului de expertiză. Aceasta adaugă că calitatea rapoartelor de expertiză medicală realizate de Institutul de Medicină Legală este mediocră și menționează că persoanele în cauză nu pot comunica cu experții pentru a le furniza informații care ar putea aduce precizări în plan medical. Aceasta subliniază că fișa medicală a doamnei L.M., întocmită cu ocazia spitalizării, indica faptul că acesteia i se administrase un tratament medical la 7 august 2001, dată la care aceasta deja decedase.

53. Curtea evidențiază că reclamanta nu pretinde că sora sa a fost ucisă intenționat de medicii spitalului public care aveau sarcina de a o îngriji. În schimb, persoana în cauză susține că medicii învinuiți au fost neglijenți și nu și-au respectat obligațiile profesionale, deoarece nu au luat măsurile necesare pentru a-i salva sora.

54. Curtea nu poate exclude faptul că actele și omisiunile autorităților în cadrul politicilor de sănătate publică pot, în anumite circumstanțe, angaja răspunderea lor din perspectiva aspectului material al art. 2. Totuși, aceasta a considerat deja că, atunci când un stat contractant a făcut ceea ce trebuia să facă pentru a asigura un nivel înalt de competență în ceea ce privește cadrele medicale și pentru a garanta protejarea vieții

pacienților, nu se poate admite că aspecte precum o eroare de judecată din partea unui cadru medical sau în special o proastă coordonare a cadrelor medicale în ceea ce privește tratamentul unui pacient sunt suficiente în sine pentru a obliga un stat contractant să ofere explicații în baza obligației pozitive de protejare a dreptului la viață care îi revenea în temeiul art. 2 din convenție [*Byrzykowski împotriva Poloniei*, nr. 11562/05, pct. 104, 27 iunie 2006 și *Powell împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 45305/99, CEDO 2000-V].

55. În speță, este necesar să se remarce că, în niciun moment, nu s-a constatat nicio deficiență în coordonarea serviciilor medicale ale Spitalului Universitar C.F. Witing. În plus, concluziile raportului de expertiză medico-legală realizat în speță au stabilit că diagnosticul patologiei lui L.M. a fost pus corect, în limita informațiilor aflate la dispoziția medicilor, și că tratamentul prescris era corespunzător, ținând seama de simptomele pe care aceasta le prezenta. În aceste circumstanțe, nu poate fi angajată răspunderea statului din perspectiva aspectului material al art. 2 din convenție.

56. Obligațiile pozitive enunțate la art. 2 din convenție implică, sub aspect procedural, obligația autorităților de a introduce un sistem judiciar eficient și independent, care să permită stabilirea cauzei decesului unui individ și pedepsirea vinovaților [*Calvelli și Ciglio împotriva Italiei* (MC), CEDO 2002, pct. 51]. Forma anchetei poate varia în funcție de circumstanțe și urmărirea penală nu se impune în mod necesar în toate cazurile [*Mastromatteo împotriva Italiei* (MC), nr. 37703/97, pct. 90 și 94-95, CEDO 2002-VIII, și *Furdik împotriva Slovaciei* (dec.), nr. 42994/05, 2 decembrie 2008]. De asemenea, trebuie să se facă distincție între prezenta cauză referitoare la o pretinsă neglijență medicală și cauzele referitoare la relele tratamente aplicate de către agenții statului în mod intenționat și care au avut ca rezultat decesul unei persoane. În astfel de cazuri, Curtea a considerat că, în absența unei anchete penale eficiente care să ducă la identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare, simpla acordare de despăgubiri ca urmare a constatării unei încălcări a art. 2 din convenție nu este suficientă pentru a-i retrace persoanei respective calitatea de victimă (*Nikolova și Velitchkova împotriva Bulgariei*, nr. 7888/03, pct. 55-56, 20 decembrie 2007, și *Yeter împotriva Turciei*, nr. 33750/03, pct. 58, 13 ianuarie 2009).

57. Curtea observă că reclamanta a formulat o plângere penală pentru ucidere din culpă împotriva medicilor care îi trataseră sora. Parchetul a deschis o anchetă și a audiat toți medicii care o examinaseră pe L.M. De asemenea, acesta a dispus realizarea unui raport de expertiză pentru a stabili cauzele decesului. Reclamantei i s-a cerut să facă o declarație și i s-au transmis deciziile de către parchet, deși aceasta a trebuit să facă demersuri în acest sens. În plus, în cursul etapei judiciare, aceasta a participat la dezbateri și a avut acces la dosar. De altfel, durata procedurii de aproximativ patru ani și două luni nu poate pune în sine o problemă din perspectiva art. 2 din convenție [*Lopez împotriva Franței* (dec.), nr. 45325/06, 2 februarie 2010 și *Desjardins și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 50533/07, 15 iunie 2010].

58. Reclamantei i s-a opus caracterul de dovadă științifică al raportului de expertiză care stabilește cauzele decesului lui L.M. Deși persoana în cauză nu a solicitat realizarea unei expertize suplimentare, este la fel de adevărat că, la momentul faptelor, organizarea sistemului național de medicină legală împiedica organele judiciare să solicite institutelor

medicale, în absența unor elemente noi de ordin medical sau legate de anchetă, o nouă expertiză medico-legală, având în vedere că Comisia Superioară a Institutului de Medicină Legală „Mina Minovici” emisese deja un aviz în cauză (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 78-80). În aceste circumstanțe, Curtea observă că, în speță, spre deosebire de cauza *Eugenia Lazăr*, rapoartele de expertiză medico-legală întocmite erau în concordanță cu faptul că diagnosticul lui L.M. fusese stabilit corect și că aceasta fusese îngrijită în mod corespunzător, în limita examenelor clinice și paraclinice acceptate de pacientă și de familia acesteia. În consecință, instanțele naționale, care au sarcina de a aprecia relevanța probelor a căror prezentare este solicitată de o parte, au considerat că dispuneau de elemente suficiente pentru a determina circumstanțele decesului lui L.M. și răspunderea celor învinuiți. De asemenea, Curtea remarcă faptul că nu există niciun element în dosar care ar putea conduce la concluzia că declarațiile infirmierelor ar fi determinat un rezultat diferit al procesului [*mutatis mutandis, Sevim Gungor împotriva Turciei* (dec.), nr. 75173/01, 14 aprilie 2009].

59. În ceea ce privește acuzațiile reclamantei care denunță faptul că nu a avut posibilitatea de a participa la realizarea raportului de expertiză din 16 aprilie 2003, Curtea admite că întrebările la care trebuiau să răspundă experții se confundau cu cele pe care trebuiau să le soluționeze autoritățile judiciare: să stabilească dacă existase vreo eroare în diagnosticarea și tratarea lui L.M. Or, acest raport era întemeiat numai pe dosarul medical al lui L.M., pe care reclamanta îl cunoștea înainte de finalizarea raportului și depunerea acestuia la dosarul cauzei (*a contrario, Mantovanelli împotriva Franței*, 18 martie 1997, pct. 36, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-II*).

60. În urma unei proceduri judiciare, prin hotărârea definitivă din 5 octombrie 2005, Tribunalul București a confirmat decizia de neîncepere a urmăririi penale din 29 aprilie 2004, pronunțată față de medici de către parchetul de pe lângă judecătoria de sector din București. În opinia Curții, instanțele naționale au confirmat, printr-o hotărâre definitivă, decizia de neîncepere a urmăririi penale nu din cauza vreunei deficiențe de procedură, ci datorită faptului că acestea au considerat, ținând seama de rapoartele de expertiză, că nu erau întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de ucidere din culpă.

61. Este necesar să se amintească faptul că art. 2 din convenție nu implică dreptul de a începe urmărirea penală sau de a condamna penal un terț și Curtea consideră că concluzia autorităților referitoare la inexistența răspunderii penale în privința decesului lui L.M. nu poate ridica o problemă din perspectiva acestui articol, ținând seama de lipsa caracterului arbitrar al aprecierii de către autoritățile de anchetă a faptelor aflate la originea decesului. În plus, atunci când se pune în discuție o neglijență, o acțiune civilă sau disciplinară, separat sau concomitent cu o acțiune în fața instanțelor penale, poate fi suficientă pentru a stabili răspunderea în cauză și, dacă este cazul, pentru a obține aplicarea oricărei sancțiuni civile corespunzătoare, precum plata de despăgubiri [a se vedea, de exemplu, *Calvelli și Ciglio*, citată anterior, pct. 51, și *Vo împotriva Franței* (MC), nr. 53924/00, pct. 90, CEDO 2004-VIII].

62. Curtea remarcă faptul că Guvernul a invocat inadmisibilitatea cererii ca urmare a neputerii de atac interne. Aceasta amintește că, în cauza *Floarea Pop împotriva*

României, (nr. 63101/00, pct. 47, 6 aprilie 2010), a considerat că, prin intermediul unei acțiuni întemeiate pe răspunderea civilă delictuală, autoritățile naționale recunoscuseră, anterior momentului faptelor în speță, că decesul fiului doamnei Floarea Pop se datorase greșelilor, omisiunilor și neglijențelor comise de persoanele care aveau sarcina de a-l supraveghea și îngriji în timpul detenției acestuia într-un centru de reeducare pentru minori și într-un spital din cadrul unui penitenciar, și că acestea reparaseră în mod corespunzător și suficient prejudiciul suferit de reclamantă în această privință, acordându-i și o reparație cu titlu de daune morale.

63. În speță, Curtea consideră că reclamanta avea, de asemenea, posibilitatea de a introduce o astfel de acțiune pentru a denunța deficiențele din cadrul spitalului public în care a fost îngrijită sora acesteia sau culpa medicilor. În această privință, este necesar să se remarce faptul că o acțiune în răspundere civilă delictuală nu are doar o finalitate pecuniară, ci are ca scop, în primul rând, constatarea culpei. În speță, decizia de neîncepere a urmăririi penale pronunțată față de medici era întemeiată pe art. 10 lit. b) C. proc. pen., care exclude numai răspunderea penală a celor învinuiți, fără a aduce atingere constatării unei eventuale fapte ilicite de natură civilă sau de altă natură. Având în vedere că probele în materie civilă nu au o valoare prestabilită, instanța civilă avea libertatea de a se pronunța cu privire la situația de fapt, în conformitate cu probele prezentate în fața sa. De altfel, Curtea consideră că instanțele civile nu pot opune unei astfel de acțiuni concluziile autorităților penale în ceea ce privește inexistența unei răspunderi penale [*Ursu împotriva României* (dec.), nr. 58670/00, 3 mai 2005 și, *mutatis mutandis*, *Ionel și Maria Elena Tatar împotriva României* (dec.), nr. 1668/03, 21 iunie 2011, pct. 60]

64. Curtea a constatat caracterul aleatoriu al jurisprudenței referitoare la răspunderea spitalelor publice pentru faptele medicilor care își exercită profesia în cadrul lor (*Codarcea împotriva României*, nr. 31675/04, pct. 108, 2 iunie 2009). Totuși, aceasta subliniază că simplul fapt că există îndoieli cu privire la perspectivele de succes ale unei anumite acțiuni care nu este în mod evident sortită eșecului nu constituie un motiv valabil pentru a justifica neutilizarea căilor de atac interne [*Brusco împotriva Italiei* (dec.), nr. 69789/01, CEDO 2001-IX]. Din contră, există interesul de a sesiza instanța competentă, pentru a-i permite să dezvolte drepturile existente, folosind puterea sa de interpretare [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Iambor împotriva României (nr. 1)*, nr. 64536/01, pct. 221, 24 iunie 2008].

65. În cele din urmă, Curtea observă că reclamanta nu a sesizat autoritățile administrative cu o plângere disciplinară împotriva medicilor în cauză (*a contrario*, *Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 11-14). Deși normele administrative indicate de Guvern nu erau aplicabile la vremea faptelor, este la fel de adevărat că reclamanta ar fi putut sesiza Comisia de Disciplină a Colegiului Medicilor din București. În lipsa unei astfel de plângeri, Curtea nu poate specula cu privire la eventualele efecte ale unei astfel de proceduri asupra soluției cauzei.

66. Ținând seama de elementele precedente, Curtea consideră că, în speță, căile de atac puse la dispoziția reclamantei erau suficiente pentru a îndeplini obligațiile

procedurale ale statului din perspectiva art. 2 din convenție.

Prin urmare cererea este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în temeiul art. 35 § 3 a) și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 29218/05
prezentată de **PANTELIMON ȘI VASILICA SAVU ÎMPOTRIVA
ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 11 octombrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 2 august 2005,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanții, Pantelimon Savu (primul reclamant) și Vasilica Savu (al doilea reclamant), sunt resortisanți români și locuiesc în Izvoarele. Aceștia sunt reprezentați în fața instanței de G. Dumitrache, avocat în Târgoviște.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de reclamanți, se pot rezuma după cum urmează.

1. Cererea de obținere a unui titlu de proprietate de la primarul Comunei Voinești

3. La 31 octombrie 2002, reclamanții au depus o plângere împotriva primarului Comunei Voinești („primarul”), având ca obiect obligarea acestuia din urmă să emită un titlu de proprietate asupra unui teren aparținând primăriei în perioada 1959-1963, sub sancțiunea plății unor penalități cu titlu cominatoriu. Aceștia au precizat că aveau nevoie de titlul de proprietate în cadrul unui alt set de proceduri, care aveau ca scop obținerea recunoașterii dreptului de proprietate asupra unui teren (a se vedea procedurile descrise la pct. 5 și 6 infra). Aceștia doreau să invoce titlul respectiv pentru a-și dovedi dreptul de proprietate anterior asupra terenului revendicat. În hotărârea definitivă din 3 februarie 2003, Curtea de Apel Ploiești a hotărât că primarul ar trebui să emită titlul solicitat de reclamanți, sub sancțiunea unor penalități cu titlu cominatoriu de 100 000 lei românești pe zi, până la executarea obligației principale.

4. Reclamanții au apelat la un executor judecătoresc pentru punerea în executare a hotărârii definitive din 3 februarie 2003, solicitând în principal plata penalităților. Primarul a contestat toate încercările de executare silită. Tribunalul Dâmbovița a pronunțat hotărâri definitive la 5 noiembrie 2004, 19 aprilie 2005 și 29 septembrie

2008. Prima hotărâre a respins contestația primarului și a dispus că hotărârea din 3 februarie 2003 putea fi pusă în executare. Ultimele două hotărâri au admis contestația primarului și au declarat nule de drept toate măsurile de executare. Pronunțându-se astfel, tribunalul a reținut că plata de penalități stabilită prin hotărârea definitivă din 3 februarie 2003, pe care reclamanții urmăreau să o pună în executare, nu putea fi executată cu asistența unui executor judecătoresc, deoarece numai o instanță poate stabili suma totală care trebuie plătită, prin aprecierea prejudiciului suferit de creditorii ca rezultat al întârzierii în executarea hotărârii. În continuare, instanța a stabilit că reclamanții nu depuseseră o astfel de cerere.

2. Acțiunea în revendicarea terenului

5. La o dată nespacificată din 2002, primul reclamant a depus o cerere în fața instanței, cu scopul de a obține recunoașterea dreptului său de proprietate asupra unui teren. În hotărârea definitivă din 27 august 2003, Curtea de Apel Ploiești i-a admis cererea și i-a recunoscut dreptul de proprietate, făcând referire, *inter alia*, la un titlu emis de Primăria Voinești, care preciza că acesta deținuse terenul respectiv în perioada 1959-1963.

6. Această hotărâre a fost executată parțial în 2004, când a fost emis un titlu de proprietate pentru o parte din teren. Primul reclamant a fost pus în posesia întregului teren la 25 septembrie 2008, iar la 5 ianuarie 2009 a fost emis un titlu de proprietate privind același teren.

B. Dreptul și practica interne relevante

7. Art. 580³ alin. (2) C. proc. civ., coroborat cu art. 574, astfel cum era în vigoare la momentul respectiv, prevedea că orice prejudiciu suferit ca urmare a neexecutării unei obligații de a face trebuia să fie stabilită de o instanță, care se pronunță prin încheiere irevocabilă după citarea părților.

8. În hotărârea din 12 decembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a interpretat dispozițiile din Codul de procedură civilă menționate cu scopul de a armoniza diversele interpretări date de instanțele judecătorești. ÎCCJ a hotărât că daunele cominatorii, stabilite într-o hotărâre judecătorească care constată existența unei obligații de a face sau de a nu face, nu sunt susceptibile de executare silită, ci trebuiau să fie cuantificate de o instanță într-o hotărâre ulterioară. Această hotărâre judecătorească ar trebui să stabilească suma efectivă care trebuie plătită de debitor, care ar fi echivalentul prejudiciului suferit de creditor din cauza întârzierii în executarea obligației principale.

9. Art. 580³ C. proc. civ. a fost modificat la 12 ianuarie 2007, prin adăugarea unui nou alineat care interzice în mod expres acordarea de daune cominatorii în favoarea creditorilor în contextul neexecutării unei obligații de a face sau de a nu face.

10. Noul Cod de procedură civilă, neintrat încă în vigoare, menține această interdicție.

CAPETE DE CERERE

11. Reclamanții s-au plâns, în temeiul art. 6 și art. 13 din convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, că hotărârile definitive din 3 februarie 2003 și 27 august 2003 nu fuseseră puse în executare.

12. În scrisoarea din 9 februarie 2009, reclamanții au declarat că, în urma executării hotărârii definitive din 27 august 2003, aceștia au solicitat Curții să examineze doar capătul de cerere referitor la neexecutarea hotărârii definitive din 3 februarie 2003.

ÎN DREPT

13. Reclamanții s-au plâns de neexecutarea hotărârilor pronunțate în favoarea lor. Aceștia au invocat art. 6 § 1 și art. 13 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, ale căror dispoziții relevante se citesc după cum urmează:

Art. 6 § 1

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale [...] de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra [...] drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

Art. 13

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Art. 1 din Protocolul nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

14. În ceea ce privește capătul de cerere care se referă la neexecutarea hotărârii definitive din 27 august 2003, Curtea reține că scrisoarea reclamanților din 9 februarie 2009, care informează Curtea că problema fusese soluționată și că nu doreau să se continue examinarea acesteia de către Curte. Prin urmare, Curtea decide să radieze această parte din cerere în conformitate cu art. 37 § 1 c) din convenție.

15. În ceea ce privește capătul de cerere care se referă la neexecutarea hotărârii definitive din 3 februarie 2003, Curtea remarcă, de la început, că această hotărâre a cuprins două elemente: în primul rând, obligația primarului de a emite un titlu de proprietate asupra unui teren deținut în comuna Voinești în perioada 1959-1963 și, în al doilea rând, obligația primarului de a plăti penalități până la îndeplinirea primei obligații.

16. Curtea remarcă, de asemenea, că a doua obligație impusă primarului, plata de penalități, era secundară în raport cu prima obligație, scopul acesteia fiind de a obliga debitorul să își îndeplinească obligația principală. În această privință, trebuie să se observe că, în cauze anterioare împotriva României, Curtea a evidențiat faptul că, în temeiul dreptului român, penalitățile pentru zi de întârziere nu erau direct aplicabile, deoarece creditorul trebuia să introducă întâi o cerere în fața instanței pentru fixarea sumei efective în conformitate cu prejudiciul suferit ca urmare a întârzierii în executarea sau a neexecutării obligației principale (a se vedea *Gavrileanu împotriva României*, nr. 18037/02, pct. 66, 22 februarie 2007, și *Ciornei împotriva României*, nr. 6098/05, pct. 26, 21 iulie 2009).

17. Ținând seama de aceste elemente, Curtea consideră că, în continuare, trebuie să stabilească dacă acele capete de cerere ale reclamantilor referitoare la neexecutarea hotărârii definitive din 3 februarie 2003 sunt admisibile în temeiul art. 35 din convenție, astfel cum a fost modificat de Protocolul nr. 14 la convenție, care a intrat în vigoare la 1 iunie 2010.

18. Protocolul nr. 14 a adăugat un nou criteriu de admisibilitate la art. 35, redactat după cum urmează în părțile sale relevante:

„3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

[...]

b) reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin convenție și prin protocoalele sale impune examinarea pe fond a cererii și cu condiția de a nu respinge pentru acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională.”

19. Curtea reiterează faptul că noua dispoziție se aplică de la data intrării sale în vigoare tuturor cererilor pendente în fața Curții, cu excepția celor care au fost deja declarate admisibile [a se vedea *Gaftoniuc împotriva României* (dec.), nr. 30934/05, 22 februarie 2011].

20. Prin urmare, Curtea va examina din oficiu dacă în urma invocatei neexecutări: a) reclamantii au suferit un prejudiciu important; b) respectarea drepturilor omului garantate prin convenție și prin protocoalele sale impune examinarea pe fond a cererii; și c) cauza a fost examinată corespunzător de o instanță națională.

1. Cu privire la stabilirea faptului dacă reclamantii au suferit un prejudiciu important

21. Curtea remarcă faptul că principalul element al criteriului introdus de Protocolul nr. 14 se referă la problema stabilirii dacă reclamantul a suferit un prejudiciu important.

22. Curtea a hotărât anterior că acest criteriu se aplică în cazul în care, sub rezerva unei posibile încălcări a unui drept din punct de vedere pur juridic, nivelul de gravitate atins nu garantează luarea în considerare de către o instanță internațională [a se vedea *Adrian Mihai Ionescu împotriva României* (dec.), nr. 36659/04, 1 iunie 2010; *Korolev*

împotriva Rusiei (dec.), nr. 25551/05, 1 iulie 2010; și *Gaftoniuc*, citată anterior]. În continuare, nivelul de gravitate trebuie să fie apreciat în lumina impactului financiar al problemei în litigiu și a importanței cauzei pentru reclamant.

23. În circumstanțele prezentei cauze, Curtea reiterează faptul că obligația principală care trebuie să fie executată este obligația de a emite un titlu de proprietate asupra unui teren din comuna Voinești în perioada 1959-1963. Ca atare, această obligație nu poate fi cuantificată din punct de vedere financiar. Totuși, ținând seama de argumentele reclamanților conform cărora acest titlu era necesar pentru ca aceștia să își poată dovedi dreptul de proprietate în cadrul procedurii în care solicitau restituirea unui teren, Curtea admite că această procedură privește un drept civil în sensul art. 6 § 1 din convenție, care este important pentru reclamanți.

24. Curtea remarcă, în continuare, că, în hotărârea definitivă din 27 august 2003, instanțele interne au recunoscut dreptul de proprietate al primului reclamant asupra unui teren pe care îl revendica, întemeindu-și hotărârea pe un titlu care fusese emis de primărie în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra unui teren din comuna Voinești în perioada 1959-1963.

25. Fără să considere necesar să se pronunțe dacă titlul folosit în cadrul procedurii privind dreptul de proprietate al primului reclamant era exact același titlu care a făcut obiectul procedurii împotriva primarului, Curtea constată că, începând cu 27 august 2003, atunci când dreptul de proprietate asupra terenului revendicat a fost recunoscut printr-o hotărâre judecătorească definitivă, fusese atins scopul pentru care aceștia au dorit să obțină titlul. Reclamanții nu au expus niciun alt motiv pentru a justifica scopul plângerii lor împotriva primarului, în afara afirmației conform căreia aveau nevoie de titlu pentru a-și dovedi dreptul anterior de proprietate asupra terenului pretins în procedura descrisă supra, la pct. 5 și 6.

Prin urmare, rezultă că, de la data la care dreptul lor de proprietate asupra terenului revendicat fusese recunoscut printr-o hotărâre judecătorească definitivă și scopul pentru care au dorit să obțină titlul fusese atins, nu se poate considera că reclamanții au suferit un prejudiciu important ca urmare a pretinsei neexecutări a hotărârii judecătorești din 3 februarie 2003 în ceea ce privește obligația de a emite un titlu.

26. În plus, luând în considerare natura secundară a obligației de a plăti penalități, ca mecanism pentru obligarea debitorului să își respecte obligația principală, Curtea consideră, de asemenea, că neexecutarea hotărârii respective în ceea ce privește această obligație secundară nu le-a cauzat reclamanților un prejudiciu important.

27. În ceea ce privește perioada anterioară datei de 27 august 2003, Curtea nu consideră excesivă întârzierea de aproape șapte luni [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fedorov și alții împotriva Rusiei* (dec.), nr. 33382/04, 17 ianuarie 2008]. Prin urmare, concluzionează că nici această întârziere nu le-a cauzat reclamanților un prejudiciu important.

28. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea concluzionează că reclamanții nu au suferit un prejudiciu important ca urmare a pretinsei neexecutări a hotărârii definitive din 3 februarie 2003.

2. *Cu privire la stabilirea faptului dacă respectarea drepturilor omului garantate prin convenție și prin protocoalele sale impune o examinare pe fond a cererii*

29. În continuare, Curtea remarcă faptul că, în România, problema neexecutării a fost abordată în hotărârile sale în numeroase ocazii (a se vedea, printre multe altele, *Durdan împotriva României*, nr. 6098/03, 26 aprilie 2007, și *Șurtea împotriva României*, nr. 24464/03, 25 noiembrie 2008). Examinarea acestei cereri pe fond nu ar introduce niciun element nou în această privință (a se vedea *Gaftoniuc*, citată anterior).

30. Prin urmare, Curtea concluzionează că respectarea drepturilor omului garantate prin convenție și prin protocoalele sale nu impune examinarea pe fond a cererii.

3. *Cu privire la examinarea corespunzătoare a prezentei cauze de către o instanță națională*

31. Curtea remarcă faptul că art. 35 § 3 b) nu permite respingerea unei cereri în temeiul noului criteriu de admisibilitate în cazul în care cauza nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională.

32. În opinia Curții, faptele cauzei de față privite în ansamblu nu indică negarea de justiție la nivel intern. Plângerile inițiale ale reclamantilor împotriva primarului au fost examinate la două niveluri de jurisdicție și pretențiile lor au fost admise. De asemenea, la momentul faptelor, în legislația românească era prevăzut un mecanism de executare a hotărârilor pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor pozitive impuse statului în această privință [a se vedea *mutatis mutandis*, *Korolev*, citată anterior, și *Burov împotriva Moldovei* (dec.), nr. 38875/03].

33. Încercările ulterioare ale reclamantilor de a pune în executare hotărârea au eșuat, deoarece instanțele naționale au constatat că aceștia au introdus o acțiune judiciară pentru a stabili valoarea efectivă a penalităților datorate. Această situație nu constituie o negare de justiție imputabilă autorităților.

34. Prin urmare, Curtea concluzionează că această cauză a reclamantilor a fost examinată corespunzător de o instanță națională în sensul art. 35 § 3 b).

4. Concluzie

35. Având în vedere că cele trei condiții din cadrul noului criteriu de inadmisibilitate au fost, în consecință îndeplinite, Curtea constată că această plângere trebuie să fie declarată inadmisibilă în temeiul art. 35 § 3 b) și § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Hotărăște să radieze capătul de cerere privind neexecutarea hotărârii definitive din 27 august 2003, în conformitate cu art. 37 § 1 c) din convenție;

Declară celelalte capete de cerere inadmisibile în conformitate cu art. 35 § 3 b) și § 4 din convenție.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA PĂVĂLACHE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 38746/03)

Hotărârea din 18 octombrie 2011

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Această hotărâre poate suferi modificări de formă.

În cauza Păvălache împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Alvin Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 27 septembrie 2011,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată.

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 38746/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Fănel Păvălache („reclamantul”), a sesizat Curtea la 7 noiembrie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de A. Pavelescu și D.R. Pavelescu, avocați în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe

3. Reclamantul pretinde că a trebuit să suporte condiții necorespunzătoare de detenție, din cauza expunerii sale la fumul de țigară și a administrării cu întârziere a îngrijirilor medicale. De asemenea, acesta susține că menținerea sa în arest preventiv era ilegală și că autoritățile interne ar fi încălcat dreptul său la respectarea prezumției de nevinovăție.

4. La 3 noiembrie 2009, Curtea a declarat cererea parțial inadmisibilă și a hotărât să comunice Guvernului capetele de cerere întemeiate pe art. 3, art. 5 § 1 și art. 6 § 2 din convenție. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1955 și locuiește în București.

A. Procedura penală îndreptată împotriva reclamantului

6. La 17 octombrie 2002, doi oameni de afaceri au denunțat reclamantul, alături de alți oameni de afaceri și un consilier guvernamental, la Parchetul Anticorupție pentru fapte de corupție. La 18 octombrie 2002, în urma unei întâlniri între reclamant și cei doi oameni de afaceri, la care a participat și soția reclamantului, reclamantul a fost reținut de un grup de polițiști și procurori. În geanta soției acestuia s-au găsit două plicuri conținând fiecare 10 000 de dolari americani.

7. La 19 octombrie 2002, prin ordonanța procurorului H.M. de la Parchetul Anticorupție, reclamantul a fost plasat în arest preventiv pentru o perioadă de treizeci de zile.

8. În ordonanța de arestare preventivă, se preciza că reclamantul a fost reținut în flagrant, pentru trafic de influență. Acesta era acuzat că primise suma de 20 000 de dolari americani pentru a interveni pe lângă magistrați, cu scopul de a influența rezultatul anumitor litigii.

9. Recursul reclamantului împotriva ordonanței din 19 octombrie 2002 a fost respins prin hotărârea definitivă a Curții de Apel București din 5 noiembrie 2002.

10. La 13 decembrie 2002, precum și la 13 ianuarie, 10 februarie, 10 martie și la 2 aprilie 2003, Tribunalul București a prelungit arestarea preventivă a reclamantului, considerând că existau suficiente indicii privind vinovăția acestuia și că punerea lui în libertate prezenta un pericol pentru ordinea publică. Tribunalul a justificat, de asemenea, menținerea în arest prin necesitatea de a efectua o serie de acte de cercetare penală. Reclamantul a formulat recursuri care au fost respinse de Curtea de Apel București.

11. Prin rechizitoriul din 31 martie 2003, reclamantul a fost trimis în fața Tribunalului București, sub acuzația de trafic de influență.

12. La 22 aprilie 2003, Tribunalul București a examinat, din oficiu și în complet format dintr-un judecător unic, necesitatea de a menține reclamantul în arestare preventivă. Arestarea a fost prelungită cu treizeci de zile, pe motiv că punerea în libertate a reclamantului prezenta un pericol pentru ordinea publică. Reclamantul a contestat decizia în fața Curții de Apel București, susținând că prelungirea era ilegală în temeiul Legii nr. 161 din 19 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial la 21 aprilie 2003 și intrată în vigoare la aceeași dată, care supunea prelungirea arestării unei examinări de către un complet format din doi judecători.

13. Prin hotărârea definitivă din 9 mai 2003, Curtea de Apel a respins contestația, considerând că judecătorul care s-a pronunțat în dimineața zilei de 22 aprilie 2003 nu a putut în mod obiectiv să ia cunoștință de noua lege, având în vedere că Monitorul Oficial din 21 aprilie 2003 fusese pus în vânzare și distribuit instanței abia a doua zi. Pe fond, aceasta a considerat că motivele care justificaseră prelungirea existau în continuare și că punerea în libertate a reclamantului prezenta un pericol pentru ordinea publică.

14. Începând cu 20 mai 2003, tribunalul, reunit în complet alcătuit din doi judecători, a reînnoit periodic arestarea preventivă.

15. Prin hotărârea din 22 aprilie 2004, Tribunalul București l-a condamnat pe reclamant la o pedeapsă de patru ani de închisoare pentru trafic de influență.

16. Parchetul și reclamantul au declarat apel. Prin hotărârea din 14 iulie 2004, Curtea de Apel București a confirmat temeinicia hotărârii primei instanțe.

17. Reclamantul a formulat recurs, care a fost respins prin hotărârea definitivă din 7 octombrie 2004 a Înaltei Curți de Casație și Justiție (fosta „Curte Supremă de Justiție”). În schimb, recursul parchetului a fost admis și Înalta Curte a stabilit pedeapsa la șase ani de închisoare.

18. În iunie 2006, reclamantul a beneficiat de liberare condiționată.

B. Mediatizarea cauzei

19. Mai multe articole de presă au prezentat arestarea reclamantului, precum și procedura penală care a rezultat.

20. La 23 și 25 octombrie 2002, cotidianul național *Adevărul* a reprodus mai multe declarații ale procurorului H.M., care se exprimase astfel:

„Am organizat flagrantul cu 20 000 de dolari pentru că asta a fost suma pe care am reușit noi, anchetatorii, să o găsim. Dar Pavalache a cerut 4 milioane de dolari. Dacă puteam face rost de 4 milioane de dolari, probabil că Pavalache ar fi luat acești bani.”

„Pavalache era, până la un punct, doar un intermediar. Există indicii temeinice că au participat alte 4 persoane [la aceste tranzacții], persoane între care urmau să se împartă banii. Noi știm filiera, am luat măsuri procedurale, am efectuat și alte activități specifice pentru a se transforma aceste informații în probe.”

„Toate probele duc la o stabilire certă a vinovăției. După cum ați văzut, a fost prins atât de bine încât nimeni și nimic nu-l mai poate scăpa de răspunderea penală”.

21. La conferința de presă din 21 octombrie 2002, primul ministru a declarat:

„S-ar putea să vi se pară ciudat comentariul meu, dar am să vă spun că, în opinia mea, [cauza Pavalache] poate avea implicații deosebit de pozitive. În primul rând, este vorba despre faptul că Parchetul Anticorupție nu are complexe în ceea ce privește activitatea sa în momentul de față. [...] În al doilea rând, este vorba de un mesaj pentru cei care funcționează cumva, aș spune, la periferia sistemului politic și care, iată, uneori, se pare că sunt tentați să mijlocească între zona politicului și zona privată. Este important pentru perioada următoare ca justiția să-și spună cuvântul și dacă vor mai fi și alte cazuri de acest gen, ele vor trebui sancționate în același mod.”

22. La 22 octombrie 2002, președintele României, răspunzând la o întrebare a presei referitoare la reclamant, s-a exprimat astfel:

„Cel care încalcă legea trebuie să suporte consecințele. Nimeni nu trebuie să fie iertat. Cel care încalcă legea, care are un comportament iresponsabil, contrar eticii profesionale sau cerințelor statutului de funcționar, trebuie să răspundă pentru faptele sale în fața legii, indiferent despre ce persoană este vorba.”

23. La 2 noiembrie 2003, același președinte a comentat la radio demisia secretarului general al guvernului:

„În cadrul Secretariatului General al Guvernului sunt doi funcționari care au primit bani și ministrul a considerat că este responsabil de comportamentul subordonaților săi și a părăsit Guvernul.”

24. La 25 octombrie 2002, cotidianul național *Gardianul* a publicat un interviu cu Președintele Senatului și vicepreședintele partidului de la putere, care s-a exprimat astfel referitor la cauza reclamantului:

„Cazul Pavalache dăunează imaginii partidului, dar pe termen mediu impactul său va fi favorabil [...] Acest caz a fost demonstrat de un flagrant. Este un lucru bun că se începe curățenia. Dacă mai descoperim astfel de cazuri, măsurile vor fi radicale.”

C. Arestarea preventivă și tratamentul medical

25. La 19 octombrie 2002, reclamantul a fost plasat în arestul Inspectoratului General al Poliției. Fișa medicală întocmită cu această ocazie menționa: „stare generală [de sănătate] relativ bună”.

26. La 21 și 25 octombrie și la 5 noiembrie 2002, reclamantul a fost examinat de un medic de urgență care i-a prescris anxiolitice și medicamente pentru hipertensiune.

27. La 18 noiembrie 2002, reclamantul a fost transferat în arestul Parchetului de pe lângă Tribunalul București.

28. La 15 ianuarie 2003, reclamantul a solicitat parchetului să fie supus unui examen medical general, ținând seama de starea sa precară de sănătate.

29. La 31 ianuarie 2003, acesta a fost supus unui control medical, în urma căruia medicul a recomandat spitalizarea pentru o boală coronariană și hipertensivă. La 3 februarie 2003, reclamantul a fost însoțit la Spitalul Penitenciar Jilava, unde medicul a confirmat diagnosticul și, considerând că nu era vorba despre o urgență cardiologică, a recomandat efectuarea unor examene complementare. În aceeași zi, reclamantul a solicitat efectuarea unei expertize medico-legale pentru a stabili dacă starea sa de sănătate era compatibilă cu detenția.

30. La 5 februarie 2003, reclamantul a fost supus unui examen cardiologic, care a confirmat hipertensiunea și disfuncții ale mușchiului cardiac. Au fost instituite un regim alimentar adaptat și un tratament medicamentos.

31. La 21 februarie 2003, parchetul a respins cererea de efectuare a unei expertize medico-legale, pe motiv că nu era vorba de o urgență cardiologică și că reclamantul putea să urmeze în detenție tratamentul prescris.

32. La 31 martie 2003, reclamantul a fost transferat în arestul Poliției Sectorului 6 București.

33. La 10 aprilie 2003, acesta a fost transferat în arestul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București. În aceeași zi, acesta a fost examinat de un medic generalist,

care a menținut tratamentul medicamentos. La 12 și 15 mai 2003, au fost efectuate noi examene medicale.

34. La 21 mai 2003, reclamantul a fost transferat la Penitenciarul Jilava.

35. La 1 iulie 2003, reclamantul a trimis o plângere la parchet pentru a denunța abuzurile comise de procurorul H.M. și condițiile de detenție, printre care absența unui tratament medical și expunerea la fumul de țigară. Acesta a menționat că împărțea o celulă cu deținuți fumători și că solicitase să fie închis într-o celulă de nefumători. Cu toate acestea, pentru a-l constrânge să facă declarații compromițătoare în privința unor personalități din viața publică, procurorul ar fi dispus transferul acestuia într-o celulă cu cincizeci de deținuți fumători. Acesta a susținut că, în aceste condiții și din cauza presiunilor fizice și psihice, la 31 decembrie 2002, acesta a fost victima unei crize cardiace, chiar a unui infarct.

36. La 22 mai, la 3, 9 și 11 iunie, la 17 iulie și la 4 august 2003, reclamantul s-a prezentat la infirmeria închisorii, unde a primit diverse medicamente. Acesta a solicitat, de asemenea, transferul la Penitenciarul Rahova, unde considera că condițiile de detenție și de tratament erau mai bune.

37. La 6 august 2003, reclamantul a fost transferat întâi la Spitalul Penitenciar Rahova, din cauza unei suspiciuni de apendicită care a fost infirmată de rezultatul unor examene medicale. La 8 august 2003, acesta a fost închis la Penitenciarul Rahova, unde a rămas până la condamnarea sa în primă instanță. În urma unui control medical care a avut loc în aceeași zi, reclamantul a fost diagnosticat cu o bronșită cronică astmatiformă și medicul a recomandat un tratament medicamentos.

38. La 17 august 2003, medicul penitenciarului a recomandat continuarea tratamentului pentru bolile vasculare și pentru bronșită.

39. La 26 septembrie 2003, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a pronunțat o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale față de procurorul acuzat de rele tratamente de către reclamant, considerând că acuzațiile nu erau fondate.

40. La 28 noiembrie 2003, reclamantul a fost examinat de un medic din cadrul penitenciarului, care i-a prescris un tratament pentru tulburări ale veziculei biliare.

41. La 13 ianuarie 2004, medicul penitenciarului a diagnosticat o bronșită cronică acută și i-a prescris un tratament.

42. La 31 ianuarie 2004, reclamantul s-a plâns conducerii Administrației Penitenciarului pentru a denunța deficiențele din administrarea tratamentului medical și relele condiții de detenție. Acesta a precizat că ceruse, în temeiul Legii nr. 349/2002, să fie plasat într-o celulă de nefumători, dar că solicitările sale fuseseră respinse sau ignorate de conducerea Penitenciarului Rahova, pe motiv că nu existau astfel de celule. Acesta a descris afecțiunile sale pulmonare și a precizat că celula în care se afla era plină de un nor gros de fum provocat de numeroșii codeținuți care își fumau cota lunară de 1200 de țigări.

43. La 20 februarie 2004, medicul penitenciarului a constatat o agravare a bronșitei și i-a prescris un tratament.

44. La 24 februarie 2004, conducerea Administrației Penitenciarului a informat reclamantul că, în urma verificărilor, acuzațiile sale nu erau confirmate.

45. La 4 mai 2004, reclamantul a fost supus unui examen radiologic pulmonar. La 30 iunie 2004, medicul penitenciarului i-a prescris un tratament pentru tulburări intestinale. În perioada 7-12 iulie 2004, i-au fost oferite îngrijiri pentru o rană accidentală.

46. La 12 octombrie 2004, reclamantul a fost supus unui nou examen radiologic și, la 20 octombrie 2004, medicul penitenciarului a recomandat continuarea tratamentului pentru bolile cardiovasculare și pulmonare.

47. La 16 noiembrie 2004, reclamantul a solicitat Tribunalului București întreruperea executării pedepsei din motive medicale.

48. În perioadele 20-22 decembrie 2004 și 4-6 ianuarie 2005, acesta a fost spitalizat într-un Institut de cardiologie pentru examene și tratament. De asemenea, acesta a fost supus, la 15 decembrie 2004 și 12 ianuarie 2005, la examene medicale în cadrul Institutului Național de Medicină Legală. Medicii au observat că suferea de hipertensiune arterială, bronșită și obezitate. Între altele, aceștia i-au recomandat să evite aerul poluat, dar au concluzionat că acesta nu se afla în imposibilitatea de a-și executa pedeapsa, cu condiția să primească tratamentul prescris și să urmeze recomandările medicale.

49. Prin hotărârea din 21 februarie 2005, confirmată în urma apelului și recursului reclamantului, tribunalul a respins cererea de întrerupere a executării pedepsei.

50. În perioada 18-23 mai 2005, reclamantul a fost spitalizat din cauza hipertensiunii arteriale și a bronșitei obstructive.

51. După transferul său la Penitenciarul Giurgiu, la 20 mai 2006, reclamantul a beneficiat, la 27 iunie 2006, de măsura de liberare condiționată.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA RELEVANTE

A. Legea nr. 161/2003 privind prevenirea și sancționarea faptelor de corupție

52. Legea nr. 161 a fost adoptată la 19 aprilie 2003 și a intrat în vigoare la 21 aprilie 2003, la data publicării sale în Monitorul Oficial. Aceasta a modificat anumite prevederi ale Legii anterioare nr. 78/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de corupție, prevăzând că, de acum înainte, completele de judecată care examinează, în primă instanță, cazuri de corupție trebuie să fie alcătuite din doi judecători.

53. La 14, 16 și 21 mai 2003, Curtea de Apel București a admis recursurile mai multor inculpați împotriva a trei hotărâri ale Tribunalului București, pronunțate la 24 și 25 aprilie 2003, prin care fusese prelungită arestarea preventivă a inculpaților acuzați de fapte de corupție. Curtea de apel a anulat aceste hotărâri pe motiv că fuseseră pronunțate într-un complet format dintr-un singur judecător și a trimis dosarele la Tribunalul București pentru o nouă examinare în complet format din doi judecători.

B. Dreptul intern privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate

54. În ceea ce privește dreptul deținuților la asistență medicală, Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor prevedea un astfel de drept la art. 17 coroborat cu art. 41. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2003, intrată în vigoare la 27 iunie 2003, privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate a confirmat protecția dreptului la asistență medicală (tratament, medicamente etc.), aceasta trebuind să fie acordată deținuților gratuit și de către personal calificat. De asemenea, deținuții puteau sesiza judecătoria cu plângeri privind respectarea drepturilor lor.

55. OUG nr. 56/2003 a fost abrogată și înlocuită de Legea nr. 275/2006, care a reluat esențialul prevederilor acesteia.

56. În ceea ce privește prevederile legislative referitoare la protecția împotriva efectelor tutunului în mediul penitenciar, Legea nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun prevede că se interzice fumatul în unitățile sanitare de stat sau private și în spațiile publice închise.

57. Prin hotărârea definitivă din 12 aprilie 2005, Judecătoria Arad a admis plângerea unui deținut închis la Penitenciarul Arad, care se plângea că fusese obligat să împartă celula cu deținuți fumători. Instanța a dispus administrației penitenciarelor să asigure detenția petentului într-o celulă de nefumători și să pună capăt încălcării dreptului acestuia, astfel cum este garantat de Legea nr. 349/2002. La 12 ianuarie 2006, Judecătoria Arad admite o a doua acțiune introdusă de același petent, pe motiv că acesta era închis în continuare în celule cu deținuți fumători.

C. Rapoarte întocmite de Consiliul Europei

1. Rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT)

58. Rapoartele întocmite de CPT includ un inventar detaliat al situației din diferitele centre de detenție și penitenciare române.

59. În raportul din 2 aprilie 2004, redactat ca urmare a vizitelor care au avut loc în perioadele 16-25 septembrie 2002 și 9-11 februarie 2003, CPT descrie condițiile de detenție în Direcția Generală de Poliție a Municipiului București.

60. Arestul avea o capacitate oficială de 132 de locuri; totuși, la momentul vizitei, erau închise aici 193 de persoane. Majoritatea celulelor aveau un acces foarte limitat sau inexistent la lumina zilei; iluminarea artificială era slabă, iar aerisirea era în mod vădit insuficientă; celulele erau extrem de murdare și multe dintre ele erau infestate cu insecte parazite. În plus, gradul de ocupare era mult prea ridicat; de exemplu, în sectorul bărbaților, în celule de 4,5 – 5 m² erau închise patru persoane și, în celule de aproximativ 10 m², se aflau opt sau mai multe persoane. Mai puțin de jumătate dintre deținuți dormeau singuri în pat.

61. Cu ocazia unei vizite efectuate în februarie 2003, delegația a constatat îmbunătățiri. În șapte celule din sectorul bărbaților, unde lucrările se încheiaseră în întregime, condițiile materiale de găzduire erau în ansamblu bune: fiecare celulă dispunea de spațiul său sanitar cu duș și toaletă asiatică, avea acces neobstrucționat la lumină naturală și beneficia de o ventilație adecvată; toate erau dotate cu un sistem de apel și, cu excepția uneia dintre ele, un televizor. În cele din urmă, curățenia și igiena erau ireproșabile. Se prevăzuse finalizarea, înainte de sfârșitul lunii martie 2003, unor lucrări cu aceeași amploare în toate celelalte celule ale unității și amenajarea unei a doua curți interioare.

62. Raportul întocmit de CPT la 11 decembrie 2008 include un inventar detaliat al situației din diferitele penitenciare române, vizitate în iunie 2006, printre care și Penitenciarul Jilava. Calificând drept „consternante” condițiile materiale de detenție din acest penitenciar, în special din cauza supraaglomerării cronice, a lipsei constante de paturi, a condițiilor de igienă deplorabile și a insuficienței activităților educative propuse deținuților, CPT a recomandat autorităților române să ia măsuri imediate pentru ca gradul de ocupare al celulelor să fie redus semnificativ și ca toți deținuții să dispună de un pat, de saltele și de pături curate. De asemenea, CPT a luat act de faptul că, în anumite celule din Penitenciarul Jilava, condițiile de detenție puteau fi calificate drept inumane și degradante.

63. CPT a recomandat autorităților române să ia măsurile necesare pentru ca norma de 4 m² de spațiu vital pentru fiecare deținut în celulele colective să fie respectată în toate penitenciarele din România.

2. Raportul Biroului Comisarului pentru Drepturile Omului

64. Redactat în urma unei vizite efectuate în România în perioada 13-17 septembrie 2004, raportul din 29 martie 2006 prezintă informații cu privire la penitenciarele Rahova și Jilava.

65. Dacă s-a constatat că Penitenciarul Rahova oferea condiții de viață convenabile, raportul califică drept „deplorabile” condițiile de detenție din Penitenciarul Jilava, una din închisorile cele mai suprapopulate din România, situația fiind considerată „alarmantă”. La momentul vizitei, în acest penitenciar, existau 2 500 de deținuți pentru 1 400 de locuri. În plus, se subliniază că „toate instalațiile erau uzate, ferestrele incapabile să filtreze frigul, iar mobilierul dintr-o altă epocă”.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

66. Reclamantul se plânge că a fost obligat să stea, pe parcursul arestării sale preventive, în celule cu deținuți fumători. Acesta susține că condițiile de detenție i-au provocat, la 21 decembrie 2002, un infarct și boli cardiovasculare și pulmonare, pentru

care nu a fost îngrijit în mod corespunzător. Acesta invocă art. 3 din convenție, care prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

67. Guvernul respinge această teză.

A. Cu privire la admisibilitate

1. În ceea ce privește epuizarea căilor de atac interne

68. Guvernul afirmă că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne pentru a se plânge de condițiile de detenție și de lipsa unui tratament medical.

69. Acesta afirmă că, înainte de intrarea în vigoare a OUG nr. 56/2003, reclamantul ar fi putut introduce o acțiune întemeiată pe prevederile art. 21 din convenție, care garantează accesul liber la justiție, sau pe dispozițiile de drept comun privind răspunderea civilă delictuală (art. 998 și art. 999 C. civ.), pentru a solicita o despăgubire pentru prejudiciul pe care îl suferise.

70. În ceea ce privește perioada ulterioară datei de 27 iunie 2003, data intrării în vigoare a OUG nr. 56/2003, Guvernul susține că reclamantul ar fi putut să sesizeze direct instanța cu o acțiune privind condițiile detenției sale și deficiențele din cadrul administrării de îngrijiri medicale.

71. În cele din urmă, Guvernul amintește că posibilitatea de a contesta în fața instanțelor o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale a fost prevăzută de Legea nr. 281 din 24 iunie 2003, intrată în vigoare la 1 ianuarie 2004. Prin urmare, acesta consideră că reclamantul ar fi putut să obțină o reparație prin introducerea unei acțiuni în fața instanțelor interne împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale din 26 septembrie 2003, pronunțată în favoarea procurorului acuzat de rele tratamente.

72. În replică, reclamantul susține că aceste căi de atac indicate de Guvern nu erau eficiente. Acesta consideră că o acțiune civilă în repararea unui prejudiciu cauzat de condițiile de detenție contrare art. 3 din convenție nu era adecvată și eficientă, în absența unor măsuri concrete pentru redresarea sau prevenirea situațiilor contrare art. 3 din convenție.

73. În ceea ce privește calea de atac despre care s-a pretins că îi era oferită de OUG nr. 56/2003, reclamantul consideră că aceasta nu se poate aplica retroactiv, având în vedere că a fost supus unor rele tratamente înainte de intrarea în vigoare a acesteia. În ceea ce privește posibilitatea de a contesta rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului din 26 septembrie 2003, acesta afirmă că nu era vorba despre o cale de atac efectivă, având în vedere că ancheta fusese sumară și formală și că o contestare a rezoluției ar fi determinat inițierea unei noi proceduri lungi și irelevante pentru procedura principală.

74. Curtea observă că plângerea reclamantului privește perioada de arestare preventivă care a început la 18 octombrie 2002 și s-a încheiat la 22 aprilie 2004, prin condamnarea de instanța de fond. Acesta se plânge, pe de o parte, de relele condiții de detenție și, în special, de expunerea la fumul de țigară și, pe de altă parte, de lipsa unui tratament medical.

75. În ceea ce privește prima parte a capătului de cerere, Curtea amintește că a hotărât deja, în cauze recente similare, că acțiunile propuse de Guvern nu reprezentau căi de atac efective care trebuiau epuizate de reclamant (a se vedea *Petrea împotriva României*, nr. 4792/03, pct. 37, 29 aprilie 2008; *Măciucă împotriva României*, nr. 25763/03, pct. 19, 26 mai 2009; *Eugen Gabriel Radu împotriva României*, nr. 3036/04, pct. 23, 13 octombrie 2009; *Elefteriadis împotriva României*, nr. 38427/05, pct. 43, 25 ianuarie 2011, și *Florea împotriva României*, nr. 37186/03, pct. 45, 14 septembrie 2010).

76. Argumentele Guvernului nu pot conduce, în speță, la o concluzie diferită. În consecință, trebuie respinsă excepția de neepuizare a căilor de atac interne invocată de Guvern în această privință.

77. Prin urmare, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Acesta trebuie declarat așadar admisibil.

78. În ceea ce privește acuzațiile referitoare la tratamentul medical deficitar, Curtea constată că, din dosarul medical al reclamantului reiese că acesta din urmă a fost supus periodic unor examene specializate în rețeaua medicală penitenciară și civilă. În plus, în cursul numeroaselor spitalizări, acesta a beneficiat de îngrijiri medicale curente și în regim de urgență.

79. În continuare, Curtea observă că o acțiune întemeiată pe dispozițiile OUG nr. 56/2003 ar fi constituit, după intrarea acesteia în vigoare la 27 iunie 2003, un recurs efectiv în sensul art. 35 § 1 din convenție (a se vedea, *Petrea*, citată anterior, pct. 36 și 37). Or, trebuie să se constate că reclamantul a omis să se plângă, în fața instanțelor naționale, în temeiul acestei ordonanțe, de faptul că nu a primit îngrijiri medicale corespunzătoare.

80. În ceea ce privește tratamentul pentru criza cardiacă, Curtea remarcă faptul că, începând cu 31 ianuarie 2003, reclamantul a făcut obiectul unei supravegheri și a unui tratament pentru boala cardiovasculară. Prin urmare, presupunând că, la momentul accidentului vascular, reclamantul nu dispunea de căi de atac efective pentru a se plânge de o eventuală absență a tratamentului, Curtea observă că acesta a introdus cererea sa la 7 noiembrie 2003, adică la mai mult de șase luni de la data la care a beneficiat de îngrijiri medicale specifice pentru această boală.

81. Având în vedere considerentele anterioare, Curtea consideră că respectivul capăt de cerere care se referă la lipsa tratamentului medical este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

82. Reclamantul susține că faptul că a fost obligat să inhaleze în permanență fum de țigară în celulele în care a fost închis în timpul arestării sale preventive a constituit un tratament inuman și a provocat degradarea stării sale de sănătate. De asemenea, acesta afirmă că celulele din arestul poliției erau suprapopulate, insalubre și umede, fără lumină naturală și fără ventilație, lipsite de intimitate și de un minimum de mobilier.

83. Guvernul susține că condițiile de detenție a reclamantului erau conforme cu art. 3 din convenție.

84. Guvernul face referire la scrisoarea din 3 februarie 2010 a șefului Direcției Generale a Poliției București, care precizează că condițiile de detenție a reclamantului în diferitele unități de poliție au fost, de asemenea, conforme cu cerințele minime impuse pentru privarea de libertate și că autoritățile au încercat, în măsura posibilului, să separe deținuții fumători de cei nefumători. Dimensiunea celulelor, dintre care unele aveau lumină și ventilație naturale, a variat între 16 și 32 de m² și numărul ocupanților a variat, de asemenea, de la două la cinci persoane.

85. În ceea ce privește condițiile de detenție din Penitenciarul Jilava, Guvernul afirmă că se află în imposibilitatea de a preciza dacă reclamantul împărțise celula cu deținuți fumători, dar afirmă că, în temeiul regulamentului penitenciarului, fumatul era permis doar în toalete și în cursul plimbării. Acesta adaugă că reclamantul a fost închis într-o celulă rezervată deținuților care, datorită funcțiilor pe care le ocupaseră sau a statutului lor social, și anume foști militari, polițiști, magistrați sau alți înalți funcționari, necesitau o protecție specială. Acesta precizează că celula respectivă avea o suprafață de 12,78 m², avea nouă paturi și era mobilată corespunzător și că rata de ocupare a variat între cinci și șapte deținuți cu o stare de sănătate bună. Guvernul adaugă că celula era prevăzută cu un grup sanitar, apă curentă potabilă, lumină naturală și ventilație prin două ferestre, dintre care una deservea grupul sanitar.

86. În ceea ce privește condițiile de detenție din Penitenciarul Rahova, Guvernul afirmă că, la cerere, deținuții pot fi plasați în celule de nefumători. Acesta precizează că, în temeiul Legii nr. 349/2002, administrația Penitenciarului Rahova a stabilit și semnalat în mod corespunzător locurile în care era permis fumatul. Reclamantul a fost deținut într-o celulă de 21 m², prevăzută cu o fereastră dublă, mobilată convenabil și care avea zece paturi. Era dotată cu toalete și o baie cu apă rece curentă potabilă și apă caldă de două ori pe săptămână timp de două ore.

2. Motivarea Curții

87. Curtea amintește că măsurile privative de libertate implică în mod obișnuit anumite inconveniente pentru deținut. Totuși, aceasta reamintește că închiderea unei persoane nu determină pierderea de către deținut a drepturilor garantate prin convenție. Dimpotrivă, în anumite cazuri, persoana închisă poate avea nevoie de protecție sporită

din cauza vulnerabilității situației sale și pentru că se află în întregime în răspunderea și grija statului. În acest context, art. 3 impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice prizonier este deținut în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care să depășească nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și confortul prizonierului sunt asigurate în mod corespunzător [*Kudła împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, CEDO 2000-XI, *Norbert Sikorski împotriva Poloniei*, nr. 17599/05, pct. 131, 22 octombrie 2009]. Astfel, detenția unei persoane bolnave în condiții neadecvate poate constitui, în principiu, un tratament contrar art. 3 [a se vedea, de exemplu, *Price împotriva Regatului Unit*, nr. 33394/96, pct. 30, CEDO 2001-VII; *Îlhan împotriva Turciei* (MC), nr. 22277/93, pct. 87, CEDO 2000-VII, și *Naoumenko împotriva Ucrainei*, nr. 42023/98, pct. 112, 10 februarie 2004].

88. Prin urmare, statul este obligat, în ciuda problemelor logistice și financiare, să își organizeze sistemul penitenciar astfel încât să asigure deținuților respectarea demnității umane a acestora (*Choukhoveroi împotriva Rusiei*, nr. 63955/00, pct. 31, 27 martie 2008, și *Benediktov împotriva Rusiei*, nr. 106/02, pct. 37, 10 mai 2007). Acest lucru poate implica obligația statului de a lua măsuri pentru a proteja un deținut împotriva efectelor nocive ale tabagismului pasiv, în cazul în care, ținând seama de examene medicale și de recomandările medicilor curanți, starea sa de sănătate impune acest lucru (*Elefteriadis*, citată anterior, pct. 48).

89. În speță, Curtea consideră că acuzațiile reclamantului referitoare la expunerea la fumul de țigară sunt plauzibile și reflectă o situație denunțată deja în fața sa, în legătură cu condițiile de detenție din diferitele penitenciare românești (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Florea*, citată anterior, pct. 60, și *Elefteriadis*, citată anterior, pct. 49).

90. Aceasta constată că, în momentul plasării sale în arest preventiv, starea de sănătate a reclamantului era relativ bună și nu suferea decât de hipertensiune arterială. Cu toate acestea, după mai multe luni de detenție, la 8 august 2003, certificatul medical întocmit la finalul unei perioade de spitalizare atesta o deteriorare a căilor respiratorii și menționa apariția unei noi boli, bronșita astmatiformă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Elefteriadis*, citată anterior, pct. 48). Acest diagnostic a fost confirmat ulterior de mai mulți medici, care au constatat chiar o agravare și au recomandat ca acesta să evite aerul poluat (a se vedea supra, pct. 43 și 48).

91. Or, atunci când o persoană este plasată în grija statului într-o stare bună de sănătate și, după un anumit timp petrecut în detenție, acest lucru se schimbă, statul are obligația de a oferi o explicație plauzibilă pentru această situație (*Dobri împotriva României*, nr. 25153/04, pct. 46 și urm., 14 decembrie 2010).

92. În speță, Curtea constată nu numai că Guvernul nu a oferit o explicație pentru apariția și agravarea bronșitei cronice astmatiforme, dar nici nu a precizat în ce tip de celule a fost închis reclamantul, în vreme ce acesta din urmă s-a plâns, de cel puțin două ori, că a fost obligat să împartă celula cu deținuți fumători [a se vedea supra, pct. 35 și 42, și *a contrario*, *Stoine Hristov împotriva Bulgariei* (nr. 2), (nr. 36244/02, pct. 43-45, 16 octombrie 2008)].

93. În plus, din elementele furnizate de Guvern reiese că prevederile Legii nr. 349/2002 împotriva efectelor tutunului, în vigoare din luna iunie 2002, nu au fost puse în aplicare în penitenciare în mod uniform.

94. De asemenea, Curtea constată că expunerea la fumul de tutun a fost agravată și de faptul că reclamantul a fost închis de mai multe ori în celule suprapopulate. Aceasta amintește că, atunci când suprapopularea dintr-o închisoare atinge un anumit nivel, acest element este suficient, în sine, pentru a concluziona încălcarea art. 3 din convenție. În general, este vorba despre cazurile în care spațiul personal acordat unui reclamant este mai mic de 3 m² (*Kantyreva împotriva Rusiei*, nr. 37213/02, pct. 50-51, 21 iunie 2007, *Andrei Frolov împotriva Rusiei*, nr. 205/02, pct. 47-49, 29 martie 2007, *Kadikis împotriva Letoniei (n° 2)*, nr. 62393/00, pct. 55, 4 mai 2006, și *Melnik împotriva Ucrainei*, nr. 72286/01, pct. 102, 28 martie 2006).

95. În ceea ce privește condițiile de detenție din arestul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București, Curtea remarcă faptul că CPT a constatat, în februarie 2003, realizarea unor importante lucrări de reparații și întreținere în câteva celule din unitate.

96. Cu toate acestea, Curtea constată că Guvernul nu a precizat dacă celula reclamantului făcea parte din celulele renovate sau care era spațiul efectiv de care dispunea acesta. De fapt, acesta s-a limitat să precizeze că reclamantul a beneficiat, ca și în alte unități de poliție, de condiții minime.

97. Or, având în vedere că Guvernul este singurul care are acces la informații care pot confirma sau infirma afirmațiile reclamantului, Curtea a aplicat principiul *affirmanti incumbit probatio*. Prin urmare, Curtea consideră că informațiile furnizate de Guvern nu sunt suficiente pentru a elimina pur și simplu acuzațiile reclamantului în ceea ce privește condițiile inadecvate de detenție din arestul Direcției Generale de Poliție.

98. În orice caz, conform datelor comunicate de Guvern, în alte penitenciare în care a fost deținut reclamantul, acesta a dispus doar de 1,82 m² până la 2,55 m² de spațiu personal la Penitenciarul Jilava și de 2,1 m² la Penitenciarul Rahova (a se vedea supra, pct. 85 și 86).

99. Or, un astfel de spațiu este sub norma recomandată autorităților române în rapoartele CPT (a se vedea supra, pct. 63).

100. După ce a examinat toate elementele care i-au fost prezentate și, ținând seama de jurisprudența sa în materie, Curtea consideră că statul, prin intermediul organelor sale specializate, nu a depus toate eforturile necesare pentru a-i asigura reclamantului condiții de detenție compatibile cu respectarea demnității umane și pentru ca modalitățile de executare a pedepsei să nu îl supună unei suferințe sau unei încercări cu o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției.

101. Prin urmare, a fost încălcat art. 3 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 5 § 1 DIN CONVENȚIE

102. Reclamantul se plânge de faptul că prelungirea arestării preventive din 22 aprilie 2003 nu s-a realizat „potrivit căilor legale”. El invocă art. 5 § 1 din convenție, conform căruia:

„Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale [...]”

103. Reclamantul consideră că hotărârea din 22 aprilie 2003 era arbitrară, având în vedere că aceasta a fost pronunțată de un singur judecător al Tribunalului București, în vreme ce, în temeiul Legii nr. 161/2003, intrată în vigoare la 21 aprilie 2003, aceasta ar fi trebuit pronunțată de un complet alcătuit din doi judecători. Acesta adaugă că, în cauze similare, Curtea de Apel București a constatat nelegalitatea prelungirii și a dispus eliberarea persoanelor în cauză.

104. Guvernul contestă acest argument. Acesta afirmă că eroarea procedurală referitoare la alcătuirea completului de judecată nu poate influența legalitatea menținerii în arest preventiv, având în vedere că judecătorul a examinat motivele care pledau pentru menținerea reclamantului în arest preventiv și a motivat decizia sa în mod corespunzător. În plus, acesta afirmă că reclamantul a avut posibilitatea de a-și susține argumentele în cadrul recursului pe care l-a formulat împotriva acestei decizii în fața Curții de Apel București. În cele din urmă, acesta precizează că respectivele cauze citate de reclamant nu erau similare, deoarece încheierile de prelungire a arestării preventive respinse de Curtea de Apel fuseseră pronunțate de Tribunalul București la câteva zile de la intrarea în vigoare a Legii nr. 161/2003 (a se vedea supra, pct. 53).

105. Curtea amintește că o încheiere prin care se dispune măsura arestării preventive trebuie să fie considerată ca fiind invalidă *ex facie* dacă viciul care a fost constatat este considerat drept o „neregulă gravă și evidentă”, în sensul excepțional indicat în jurisprudența Curții. În consecință, cu excepția cazurilor în care constituie o neregulă gravă și evidentă, viciile care afectează măsura de arestare preventivă pot fi respinse de instanțele de apel interne, în cadrul unei proceduri de control jurisdicțional [*Mooren împotriva Germaniei* (MC), nr. 11364/03, pct. 75, CEDO 2009-...].

106. În speță, nu se contestă faptul că încheierea din 22 aprilie 2003 era afectată de un viciu de procedură. Cu toate acestea, Curtea consideră că acest viciu nu poate fi considerat drept o „neregulă gravă și evidentă” care determină nelegalitatea arestării în cauză. În această privință, în afară de faptul că încheierea în litigiu era motivată, Curtea constată că, în fața curții de apel, reclamantul a avut posibilitatea de a-și prezenta din nou argumentele care pledau în favoarea punerii sale în libertate. Curtea de apel care a examinat într-un termen scurt recursul acestuia a considerat că erau îndeplinite condițiile de fond pentru a justifica prelungirea arestului și că viciul de formă nu era suficient de grav pentru a determina nelegalitatea arestării.

107. În ceea ce privește argumentul reclamantului, întemeiat pe existența unei practici în jurisprudența curții de apel cu privire la care pretinde că este divergentă, Curtea observă, asemenea Guvernului, că această instanță a anulat mai multe hotărâri ale Tribunalului București, pe motiv că acestea fuseseră pronunțate la câteva zile după intrarea în vigoare a Legii nr. 161/2003. În prezenta cauză, prelungirea arestării a fost decisă în ziua următoare datei la care a intrat în vigoare legea și chiar în ziua publicării în Monitorul Oficial. În această privință, Curtea consideră că situațiile nu erau comparabile.

108. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 2 DIN CONVENȚIE

109. Reclamantul se plânge de faptul că autoritățile interne politice și judiciare au adus atingere dreptului acestuia de a fi prezumat nevinovat până la stabilirea legală a vinovăției sale. El invocă art. 6 § 2 din convenție, conform căruia:

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

A. Cu privire la admisibilitate

110. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar așadar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

111. Reclamantul se plânge că declarațiile procurorului H.M. și ale celor mai înalte autorități ale statului, precum și campania de presă îndreptată împotriva lui la inițiativa acestor autorități, au adus atingere respectării prezumției sale de nevinovăție și au influențat rezultatul procesului.

112. Guvernul contestă acest argument. Acesta afirmă că judecătorii care au examinat cauza nu au fost influențați de luarea unei poziții de către procuror și și-au îndeplinit sarcina respectând toate garanțiile unui proces echitabil.

113. În ceea ce privește declarațiile oamenilor politici, Guvernul susține că acestea aveau un caracter general în contextul luptei anticorupție și nu îl vizau pe reclamant în particular.

114. În cele din urmă, acesta consideră că prezumția de nevinovăție a unui inculpat nu împiedică autoritățile să informeze publicul cu privire la anchetele penale în curs de desfășurare.

2. Motivarea Curții

115. Curtea amintește că principiul prezumției de nevinovăție consacrat de art. 6 § 2 impune ca niciun reprezentant al statului să nu declare că o persoană este vinovată de săvârșirea unei infracțiuni înainte ca vinovăția acesteia să fie stabilită de o instanță (a se vedea, de exemplu, *Allenet de Ribemont împotriva Franței*, hotărârea din 10 februarie 1995, seria A nr. 308, pct. 36).

116. O atingere adusă prezumției de nevinovăție poate fi adusă nu numai de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice, inclusiv agenți de poliție (*idem*, pct. 37 și *Lavents împotriva Letoniei*, nr. 58442/00, pct. 125, 28 noiembrie 2002) sau procurori, mai ales atunci când aceștia din urmă îndeplinesc funcții cvasi-judiciare și controlează derularea anchetei (a se vedea, *Daktaras împotriva Lituaniei*, nr. 42095/98, pct. 42, CEDO 2000-X). Ea este atinsă de declarațiile sau acțiunile care reflectă sentimentul că persoana este vinovată și care incită publicul să creadă în vinovăția sa ori care prejudiciază aprecierea faptelor de către instanța competentă (a se vedea, *Y.B. și alții împotriva Turciei*, nr. 48173/99 și 48319/99, pct. 50, 28 octombrie 2004).

117. În speță, în ceea ce privește comentariile diversilor oameni politici, Curtea consideră că este necesar ca acestea să fie situate în contextul luptei anticorupție, un subiect de preocupare pentru întreaga societate românească. Astfel cum rezultă din articolele de presă furnizate de reclamant, Curtea consideră că acestea erau de natură politică și nu prejudicau aprecierea faptelor de către instanțele competente (a se vedea, *mutatis mutandis, Viorel Burzo împotriva României*, nr. 75109/01 și 12639/02, pct. 164, 30 iunie 2009).

118. În ceea ce privește ecoul pe care cauza l-a avut în presă, Curtea consideră că, într-o societate democratică, sunt inevitabile comentarii, uneori severe, din partea presei cu privire la o cauză sensibilă care, precum cea a reclamantului, contesta moralitatea unor înalți funcționari (*mutatis mutandis, Y.B. și alții*, citată anterior, pct. 48).

119. Cu toate acestea, deși autoritățile naționale nu pot fi considerate responsabile pentru acțiunile presei, Curtea subliniază încă o dată importanța alegerii termenilor utilizați de agenții statului și în special de autoritățile judiciare care controlează desfășurarea anchetei (a se vedea *Daktaras*, citată anterior, pct. 44).

120. În speță, Curtea constată că, informând ziaristii cu privire la arestarea preventivă a reclamantului, procurorul H.M. a afirmat că toate probele converg spre stabilirea cu certitudine a vinovăției reclamantului și că nu putea fi evitată condamnarea acestuia, având în vedere că „nimeni și nimic nu-l mai poate scăpa de răspunderea penală”.

121. Curtea observă că aceste informații au fost aduse la cunoștința presei într-un context independent de procedura penală în sine sau prin intermediul unei hotărâri motivate. Având în vedere conținutul și contextul acestor comentarii, Curtea concluzionează că acestea precizau clar că reclamantul să făcuse vinovat de corupție, încurajând publicul să creadă în vinovăția acestuia și prejudicau aprecierea faptelor de către instanțele competente (a se vedea, *mutatis mutandis, Samoilă și Cionca împotriva României*, nr. 33065/03, pct. 95, 4 martie 2008).

122. Prin urmare, Curtea consideră că declarațiile făcute de procurorul H.M. au adus atingere prezumției de nevinovăție a reclamantului.

123. Așadar, a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

124. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

125. Reclamantul solicită 563 986 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, reprezentând valoarea totală a creanțelor societății sale către alte societăți, care nu au putut fi recuperate din cauza menținerii sale în arest. De asemenea, acesta solicită 240 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

126. Guvernul afirmă că nu există nicio legătură de cauzalitate între pretensele încălcări ale convenției și prejudiciul material solicitat. Acesta consideră că suma solicitată cu titlu de prejudiciu moral este excesivă în raport cu jurisprudența Curții în domeniu.

127. Curtea nu constată nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată a art. 3 și art. 6 § 2 din convenție și prejudiciul material invocat și respinge această cerere. În schimb, consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral incontestabil. Pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41 din convenție, Curtea consideră că trebuie să îi acorde reclamantului 10 000 EUR cu titlu de prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

128. De asemenea, reclamantul solicită 15 000 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și pentru cele efectuate în fața Curții. Acesta prezintă documente justificative pentru 21 725 lei noi românești (RON) reprezentând onorarii, dintre care 5 000 RON cheltuieli pentru prezentarea cererii în fața Curții și 2 831 RON reprezentând cheltuieli pentru traducerea, fotocopierea și expedierea documentelor.

129. Guvernul contestă parțial sumele solicitate, afirmând că acestea sunt excesive și că reclamantul nu a furnizat nici contractele de asistență judiciară, nici un decont al orelor lucrate de avocații săi.

130. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al cuantumului lor. În speță, ținând seama de documentele aflate în posesia sa și de jurisprudența acesteia, Curtea consideră rezonabilă suma de 1 800 EUR pentru procedura în fața Curții și o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

131. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din convenție, referitor la condițiile de detenție, și pe art. 6 § 2 din convenție în ceea ce privește respectarea prezumției de nevinovăție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din convenție;

3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție;

4. *Hotărăște*

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, 10 000 EUR (zece mii euro), cu titlu de daune morale, și 1 800 EUR (o mie opt sute euro) pentru cheltuieli de judecată, care trebuie convertiți în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 18 octombrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 20286/08
prezentată de **MARCEL ȚEHANCIUC ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 22 noiembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judecători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 7 aprilie 2008,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, domnul Marcel Țehanciuc, este resortisant român, s-a născut în 1966 și locuiește în Suceava.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către reclamant, se pot rezuma după cum urmează.

3. La 8 decembrie 2003 reclamantul, care era agent vamal la Biroul Vamal de Frontieră Siret, a fost acuzat și trimis în judecată pentru luare de mită, fals intelectual și abuz în serviciu contra intereselor publice, infracțiuni prevăzute la art. 254 alin. (2), art. 248 și art. 289 C. pen. și art. 7 alin (1) și art. 17 lit. c) și d) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

Rechizitoriul cuprindea referințe detaliate la urmărirea penală începută în 2002 și desfășurată cu privire la o anumită persoană, dl. E. Indica că, în 2002, poliția a descoperit că dl. E a importat ilegal bunuri în România fără să plătească taxele datorate, se presupune cu ajutorul unor agenți vamali și polițiști de frontieră cărora le-ar fi oferit diverse sume de bani. Bunurile, care au fost declarate ca fiind pentru uz personal, au fost de fapt introduse ulterior pe piață și vândute, nefiind așadar scutite de drepturile vamale.

Pe lângă dl E. și reclamant, alți opt agenți vamali au fost trimiși în judecată în fața Tribunalului Suceava. Agenții vamali, inclusiv reclamantul, au fost acuzați de luare de mită și că au avut o conduită inadecvată în exercitarea sarcinilor lor profesionale, în special în aplicarea reglementărilor vamale privind importul de bunuri.

Câțiva agenți vamali și membri ai poliției de frontieră nu au fost trimiși în judecată pe motiv că actele comise de ei erau fără intenție sau că au comis doar unele greșeli profesionale, unii dintre ei primind câte o amendă administrativă.

Probele prezentate de parchet au inclus declarațiile dlui E. acuzându-i pe agenții vamali de luare de mită, declarații pe care apoi le-a retras parțial în fața instanței, declarații ale martorilor despre faptul că E. a declarat ca bunuri personale marfa aparținând societății sale, un carnet aparținând acestuia cu înscrisuri ale datelor de intrare în țară, inițiale ale unor persoane (presupuse ca fiind inițialele agenților vamali), cifre trecute în dreptul acelor inițiale (presupuse ca fiind sumele de bani acordate acelor agenți vamali), formularele vamale semnate de agenții vamali la fiecare intrare a lui E. în România, precum și o listă de apeluri telefonice acordată parchetului de companii de telefonie ce indica numerele formate de E. și durata apelurilor în perioada respectivă.

4. După trimiterea sa în judecată, reclamantul a fost suspendat din funcția publică până la soluționarea procesului. Autoritatea Națională a Vămilei, angajatorul reclamantului, a emis decizia în conformitate cu dispozițiile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici.

5. La 9, 10 și 11 decembrie 2003, mai multe ziare locale au publicat articole cu privire la cazul reclamantului. Articolele au inclus lista tuturor agenților vamali trimiși în judecată. Ziarele nu au dezvăluit sursa informațiilor lor și nicio autoritate publică nu a fost citată în articole; nu s-a făcut nicio referință directă la documente din dosarul de urmărire penală.

6. În timpul procesului, Tribunalul Suceava a încuviințat suplimentarea mijloacelor de probă, în special înscrisuri și alte mărturii. Reclamantul și-a susținut nevinovăția, declarând că nu a primit nicio sumă de bani, că a completat formularele vamale conform reglementărilor vamale adecvate și că normele interne aplicate activității sale prevedeau că, pentru a se evita comiterea de erori de către agenții vamali, sunt necesare controale prin sondare ale automobilelor ce intră în țară de către un superior ierarhic sau de poliția de frontieră, ceea ce s-a făcut în cazul lui E. De asemenea, acesta a susținut că nu poate fi condamnat pentru luare de mită în lipsa probelor că ar fi primit sume necuvenite de bani și că ar fi făcut acest lucru intenționat.

În apărarea sa, reclamantul a solicitat, printre altele, să se întocmească un raport contabil și vamal pentru a dovedi că el a condus operațiunile vamale conform reglementărilor vamale. Parchetul nu a fost de acord cu întocmirea unui raport de expertiză. Tribunalul a respins cererea ca fiind nerelevantă, în măsura în care dosarul cuprindea documente întocmite pe parcursul anchetei preliminare ce stabilește cuantumul daunelor.

La 1 iulie 2005, Tribunalul Suceava a hotărât că reclamantul este vinovat de săvârșirea tuturor infracțiunilor de care a fost acuzat și l-a condamnat la un an închisoare. Executarea pedepsei a fost suspendată și a fost liberat condiționat cu un termen de încercare de 3 ani. Acțiunea civilă a Direcției Generale a Finanțelor Publice Suceava și Direcției Județene pentru Accize și Operațiuni Vamale Iași cu privire la prejudiciul material a fost respinsă ca tardivă.

7. Reclamantul a declarat apel împotriva acestei hotărâri. A pretins că prima instanță s-a întemeiat pe mijloace de probă contrare și insuficiente pentru a dovedi acuzațiile ce i-au fost aduse, în special ținând cont de faptul că dl. E și-a retras declarațiile conform

căroră a mituit agenții vamali. De asemenea, reclamantul a susținut că încadrarea juridică a infracțiunilor invocate era incorectă.

Părțile care au formulat pretenții civile, în special Direcția Generală a Finanțelor Publice Suceava și Direcția Județeană pentru Accize și Operațiuni Vamale Iași, au contestat, de asemenea, hotărârea cu privire la cererile lor referitoare la prejudiciul material.

La 13 februarie 2006 Curtea de Apel Suceava a menținut hotărârea primei instanțe cu privire la condamnarea reclamantului și la pretențiile civile ale instituțiilor publice.

8. În urma recursului reclamantului, la 9 noiembrie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că faptele și legea aplicabilă cauzei au fost corect stabilite atât de prima instanță cât și instanța de apel și că, în speță, condamnarea reclamantului s-a întemeiat pe suficiente mijloace de probă și a fost pronunțată conform legii.

În ceea ce privește acțiunile civile din procesul penal și considerând recursul formulat exclusiv de Direcția Generală a Finanțelor Publice Suceava, Înalta Curte a casat hotărârile anterioare și a decis să trimită cauza primei instanțe spre rejudecare, în măsura în care respingerea lor ca tardive, în ceea ce-l privește pe reclamant, nu a fost legală.

9. Procesul a luat sfârșit la 21 mai 2008, în urma pronunțării hotărârii de către Tribunalul Suceava, reținând că această cauză a rămas fără obiect în măsura în care dl. E. a plătit toate sumele datorate bugetului de stat. Această hotărâre nu a fost apelată și a rămas definitivă la 16 iunie 2008.

B. Dreptul și practica interne relevante

10. Art. 79 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, în vigoare la 11 decembrie 2003, prevede următoarele:

Art. 79

„(1) Răspunderea funcționarului public pentru infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu atribuțiile funcției publice pe care o ocupă se angajează potrivit legii penale.

(2) În cazul în care în urma sesizării parchetului sau a organului de cercetare penală s-a dispus începerea urmăririi penale, conducătorul autorității sau instituției publice va lua măsura de suspendare a funcționarului public din funcția publică pe care o deține.

(3) Suspendarea din funcție operează și în cazul în care s-a dispus începerea urmăririi penale împotriva funcționarului public care a săvârșit o infracțiune de natură să îl facă incompatibil cu funcția publică pe care o ocupă.

(4) Dacă parchetul dispune scoaterea de sub urmărire penală ori încetarea urmăririi penale în cazurile prevăzute la alin. (2) și (3), precum și în cazul în care instanța judecătorească dispune achitarea sau încetarea procesului penal, suspendarea din funcție încetează.”

11. Dispozițiile relevante din Codul penal, în vigoare la momentul faptelor, sunt următoarele:

Art. 254

„(1) Fapta funcționarului care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini sau a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), dacă a fost comisă de un funcționar cu atribuții de control, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.”

Art. 248

„Fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 sau o pagubă patrimoniului acesteia, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.”

Art. 289

„(1) Falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Tentativa se pedepsește.”

12. În 2004, Curtea Constituțională a României a fost sesizată cu o excepție de neconstituționalitate în ceea ce privește dispozițiile art. 65 alin. (3) din Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului; dispozițiile, astfel cum au fost prevăzute la acea vreme, prevedeau că în cazul în care un polițist era acuzat de infracțiuni presupuse ca fiind comise în legătură cu funcția sa, acesta urma să fie suspendat din funcție până la pronunțarea unei hotărâri definitive în procesul penal.

În Decizia nr. 245 din 27 mai 2004, Curtea Constituțională a constatat că suspendarea din funcție a unui polițist, astfel cum s-a prevăzut la acea vreme, nu încalcă prezumția de nevinovăție în măsura în care:

„măsurile de siguranță, reținerea sau arestarea preventivă, precum și suspendarea din funcție, deși restrâng exercitarea unor drepturi sau a unor libertăți, nu pot fi considerate ca fiind contrare prezumției de nevinovăție. Toate aceste măsuri, deci și suspendarea din funcție, sunt necesare pentru apărarea ordinii publice și pentru desfășurarea instrucției penale.

Suspendarea din funcție a polițistului se dispune atunci când săvârșirea de către acesta a unei infracțiuni intenționate l-ar face incompatibil cu exercitarea funcției, aceasta fiind o măsură de protejare a intereselor instituției în care este încadrat față de pericolul continuării activității ilicite și al extinderii consecințelor periculoase ale faptei penale, prin prevenirea săvârșirii de noi fapte similare, și, pe cale de consecință, pentru păstrarea prestigiului instituției.”

Mai multe informații despre legislația internă privind Statutul polițistului și despre decizia Curții Constituționale sunt prezentate în cauza *Calmanovici împotriva României*

(nr. 42250/02, pct. 50-51, 1 iulie 2008), în care problema suspendării din funcție a unui polițist din cauza arestării sau trimiterii sale în judecată pentru săvârșirea unor pretinse infracțiuni a fost examinată de Curte în temeiul art. 8 din convenție (pct. 134 – 139).

CAPETE DE CERERE

13. În cererea depusă la 7 aprilie 2008, reclamantul a formulat următoarele capete de cerere:

În temeiul art. 6 § 2 din convenție, a pretins că dreptul său la prezumția de nevinovăție, până când o instanță dovedește contrariul, a fost încălcat prin suspendarea sa din funcție.

Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1 și 3 lit. (d), de mai multe încălcări ale dreptului său la un proces echitabil. A pretins că instanțele au făcut o evaluare distorsionată a cauzei, ignorând dovezile aduse în apărarea sa și aplicând incorect dreptul penal. S-a plâns, de asemenea, de respingerea cererii sale privind un raport de expertiză. A invocat, de asemenea, încălcarea art. 6 și art. 14 ca urmare a faptului că unii colegi, chiar dacă au fost anchetați, nu au fost trimiși în judecată, fiind sancționați cu amendă administrativă, în vreme ce polițiștii de frontieră nu au fost nici trimiși în judecată, nici sancționați în vreun fel.

Reclamantul s-a plâns, de asemenea, de durata totală a procedurii, care a fost de aproximativ patru ani de la începutul urmării penale până la pronunțarea deciziei definitive.

În temeiul art. 34 din convenție, reclamantul s-a plâns că i s-a încălcat dreptul de a depune o cerere în fața Curții, pretinzând că nu i-au fost furnizate copiile deciziilor oficiale de către autoritățile naționale și că oficiul poștal i-a reținut corespondența adresată grefei Curții.

14. În scrisoarea trimisă Curții la 24 iulie 2008, reclamantul a făcut o nouă cerere în temeiul art. 6 § 2 cu privire la articolele din ziar care au fost publicate în acea perioadă pe tema procesului. A pretins că informațiile folosite de presă au fost dezvăluite de autoritățile naționale, în special de Direcția Națională Anticorupție, care se ocupa de anchetă.

15. De asemenea, în scrisoarea trimisă Curții la 12 august 2008, reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 8 din convenție, pretinzând că i-a fost încălcat dreptul la viață privată deoarece în timpul anchetei autoritățile i-au monitorizat telefonul personal.

ÎN DREPT

A. Cu privire la suspendarea reclamantului din funcția publică

16. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 2, că decizia de a-l suspenda din funcția publică, în măsura în care a fost inculpat și trimis în judecată, i-a încălcat dreptul la prezumția de nevinovăție până când o hotărâre definitivă îl declară vinovat, având în vedere, *inter alia*, că suspendarea a durat aproape patru ani, când a fost în cele din urmă condamnat.

Dispoziția relevantă este redactată după cum urmează:

„2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

17. Curtea reiterează că prezumția de nevinovăție stabilită la art. 6 § 2 este relevantă nu numai în acțiunea penală, dar și în alte cauze în care instanțele naționale nu au trebuit să stabilească problema vinovăției, scopul său esențial fiind să prevină orice autoritate națională să reflecte opinia că reclamantul este vinovat înainte ca acesta să fie găsit vinovat conform legii (*Allenet de Ribemont împotriva Franței*, 10 februarie 1995, pct. 35-36, Seria A nr. 308). Este suficient, chiar în absența unei constatări oficiale, să existe un argument care să sugereze că autoritatea publică îl consideră pe acuzat vinovat (a se vedea *Minelli împotriva Elveției*, 25 martie 1983, pct. 37, Seria A nr. 62).

18. În ceea ce privește faptele aflate la originea cauzei, Curtea notează că imediat ce reclamantul a fost trimis în judecată în decembrie 2003, a fost automat suspendat din funcție în temeiul unei decizii a angajatorului său, Autoritatea Națională a Vămirilor (a se vedea supra, pct. 4). Prin urmare, Curtea trebuie să aprecieze dacă decizia administrativă luată de autoritatea publică implica în vreun fel vinovăția reclamantului sau exprimă vreo îndoială cu privire nevinovăția acestuia, mergând atât de departe până la depășirea limitelor stabilite la art. 6 § 2 [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Y împotriva Norvegiei*, nr. 56568/00, pct. 46, CEDO 2003-II (extrase), și *Allenet de Ribemont împotriva Franței*, citată anterior, pct. 41].

19. Curtea reține că autoritatea publică nu a pretins că reclamantul a comis vreun act ilegal și nimic din decizia sa nu indica vreo apreciere sau antepronunțare a vinovăției reclamantului cu privire la acuzațiile penale aduse acestuia [a se vedea *Dubos împotriva Franței* (dec.), nr. 31104/96, 14 ianuarie 1998]. Într-adevăr, suspendarea sa era obligatorie și automată conform art. 79 din Legea nr. 188/1999 (a se vedea supra, pct. 10). Mai mult, nimic din această lege nu arată că scopul măsurii atacate de suspendare este punitiv, ci mai degrabă de precauție și provizoriu [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Escoubet împotriva Belgiei* (MC), nr. 26780/95, pct. 37, CEDO 1999-VII], în măsura în care privește apărarea interesului public prin suspendarea din funcție a unei persoane acuzată de săvârșirea unei infracțiuni de serviciu, și astfel de prevenire a altor posibile acte similare sau consecințe ale unor asemenea acte.

Acest scop preventiv a fost prevăzut și de Curtea Constituțională a României în Decizia nr. 245 din 27 mai 2004 (a se vedea supra, pct. 12), în care a hotărât că dispozițiile ce permit suspendarea din funcție în cazul polițiștilor trimiși în judecată în fața instanțelor penale nu erau neconstituționale, în măsura în care suspendarea nu încălca prezumția de nevinovăție.

20. În ceea ce privește argumentul reclamantului conform căruia susținerea măsurii de suspendare pentru o perioadă de timp prelungită încălcă *per se* prezumția de nevinovăție, Curtea este de acord că, chiar și în absența unui scop punitiv, trebuie evaluat impactul acestei măsuri asupra drepturilor individuale apărute la art. 6 § 2 din convenție. În mod special, trebuie să se țină seama de garanțiile, dacă există, prevăzute

de lege în acest sens.

În această privință, Curtea notează că dispozițiile relevante din Statutul funcționarilor publici prevăd că, la terminarea procesului, persoana este repusă în funcție dacă nu este găsită vinovată, cu plata retroactivă a salariului în cazul achitării.

Mai mult, Curtea consideră că, indiferent de problemele ce pot apărea dacă o măsură de precauție se extinde pe o perioadă lungă de timp (a se vedea *Escoubet*, citată anterior, pct. 38), în cazul reclamantului, durata procesului și, prin urmare, a suspendării a fost influențată și de propria conduită a reclamantului, care s-a folosit de toate căile de atac disponibile, formulând apel și apoi recurs. Măsura atacată a fost astfel menținută până ce hotărârile pronunțate în prima instanță și în apel au fost susținute de hotărârea definitivă din 9 noiembrie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

21. Prin urmare, în lumina considerațiilor precedente, Curtea consideră că această cerere a reclamantului privind încălcarea dreptului său la prezumția la nevinovăție din cauza suspendării din funcția sa publică este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și § 4 din convenție.

B. Alte încălcări invocate

22. De asemenea, reclamantul a formulat alte capete de cerere în temeiul art. 6, art. 8, art. 14 și art. 34 din convenție (a se vedea supra, pct. 13-15).

23. După examinarea celorlalte capete de cerere ale reclamantului, Curtea consideră că, în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, acestea nu indică nicio încălcare aparentă a drepturilor și a libertăților stabilite în convenție sau în protocoalele sale.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 14621/06
prezentată de **MARIN STĂNCIULESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 22 noiembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judecători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 11 februarie 2006,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Marin Stănciulescu, este resortisant român, născut în 1952 și locuiește în Pitești.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către reclamant, se pot rezuma după cum urmează.

3. Reclamantul a lucrat în calitate de consilier juridic la o companie privată, T. La 7 decembrie 2001, angajatorul acestuia i-a desfăcut contractul de muncă din motive disciplinare. Înainte de a fi semnată de directorul general, decizia de concediere a fost avizată de alt consilier juridic, și anume M.N.

4. Reclamantul a formulat o contestație împotriva deciziei de concediere, care ulterior i-a fost admisă. În cursul acestui proces, fostul său angajator a fost reprezentat de M.N.

5. Atunci când reclamantul a aflat că M.N. fusese condamnată penal în 1996 pentru luare de mită în timp ce își desfășura activitatea ca funcționar public, a început să ridice această problemă de câte ori avea ocazia, în principal făcând adăugiri de mână pe diverse documente, precum registrul de vizitatori al angajatorului său, copii ale deciziei de desfacere a contractului de muncă și așa mai departe, în care acesta a scris „fără condamnați”, „condamnată pentru luare de mită”, „practică corupția”, „condamnată nemernică” și alte remarci similare. Prin diversele argumente prezentate de acesta în cadrul acțiunii împotriva angajatorului său, a făcut referire în mod constant la M.N. în termeni precum „acuzată notorie”, „infractoare notorie”, „condamnată pentru luare de mită”, „exilată de cetățeni pentru corupție”, „nu știe nimic”, „cetățean cu moralitate îndoielnică”.

6. La 1 octombrie 2003, M.N. a depus o plângere penală împotriva reclamantului pentru calomnie, formulând, de asemenea, o cerere civilă de despăgubiri pentru

prejudiciul moral suferit. Cauza a fost înaintată Judecătorei Pitești.

7. În apărarea sa, reclamantul a susținut că, în mod nelegal, contractul său de muncă fusese desfăcut de reclamantă și că fusese obligat să participe la un proces împotriva unei persoane care nu deținea o diplomă în drept. De asemenea, acesta a susținut că avea un interes legitim să facă referire la M.N. în acest fel și că, în orice caz, putea dovedi că afirmațiile pe care le-a făcut erau adevărate.

8. Prin hotărârea pronunțată în primă instanță la 24 iunie 2004, Judecătoria Pitești l-a găsit pe reclamant vinovat de săvârșirea infracțiunii de calomnie și l-a condamnat la plata unei amenzi de 10 000 000 lei românești (ROL), aproximativ 246 euro (EUR). De asemenea, s-a dispus ca acesta să îi plătească lui M.N. 25 000 000 ROL, aproximativ 615 EUR, drept despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit. Judecătoria a motivat că i-a aplicat reclamantului pedeapsa minimă prevăzută pentru calomnie, considerând că această sentință reprezenta un avertisment suficient pentru ca acesta să înceteze să facă astfel de remarci cu privire la reclamantă.

9. Judecătoria a constatat că reclamantul transferase conflictul de muncă la nivel personal și încercase să o discrediteze pe M.N. de câte ori a avut ocazia. Instanța a analizat diversele documente depuse de părți, în care reclamantul a făcut referiri la M.N. De asemenea, a observat că, în procedura pendinte înaintea sa, reclamantul a continuat să folosească aceleași expresii și cuvinte referitoare la M.N.

10. În ceea ce privește susținerile reclamantului conform cărora prezentase dovezi că afirmațiile sale erau adevărate, judecătoria a remarcat că reclamantul nu demonstrase care era interesul său legitim în a repeta obsesiv afirmațiile în cauză, singurul său scop fiind de a o șicana pe M.N. de fiecare dată când se întâlneau: la locul acesteia de muncă, în instanță, pe stradă și chiar atunci când aceasta era împreună cu familia.

11. Reclamantul a formulat recurs, argumentând că afirmațiile sale erau adevărate și că M.N. a atras disprețul public prin propriul comportament. Dosarul a fost repartizat Tribunalului Hunedoara. În ședința din 22 noiembrie 2005, reclamantul a ridicat o excepție de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 206 și art. 207 C. pen. Tribunalul Hunedoara a amânat până la 20 decembrie 2005 pronunțarea unei hotărâri cu privire la trimiterea cauzei la Curtea Constituțională.

12. Prin hotărârea din 20 decembrie 2005 (redactată la 31 ianuarie 2006), Tribunalul Hunedoara a respins recursul. Tribunalul a concluzionat că faptele au fost stabilite corect de judecătoria și că argumentul reclamantului, conform căruia afirmațiile sale erau adevărate, nu era valid, având în vedere că acesta nu și-a demonstrat interesul legitim de a face afirmațiile respective. De asemenea, acesta a remarcat că reclamantul a continuat să facă aceleași remarci referitoare la M.N., chiar și atunci când se afla în instanță pentru examinarea cauzei penale împotriva sa.

B. Dreptul și practica interne relevante

13. Art. 206 C. pen., astfel cum era în vigoare la momentul faptelor, se citește după cum urmează:

„Afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.”

14. Prevederile art. 207 C. pen. se citesc după cum urmează:

„Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie.”

15. Prin decizia din 7 februarie 2002, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 205-207 C. pen. Pronunțându-se astfel, aceasta a decis că posibilitatea de a furniza probe care să demonstreze că afirmațiile sau acuzațiile contestate erau adevărate reprezintă o cauză specială de înlăturare a răspunderii penale. Curtea Constituțională a concluzionat că supunerea acestui test al verității condiției ca afirmațiile sau acuzațiile să fi fost făcute cu un interes legitim era pe deplin conformă cu Constituția României, care prevedea la articolul 30 § 6 că libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea sau viața particulară a unei persoane.⁴

16. Art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale prevede că deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

CAPETE DE CERERE

17. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1 din convenție, că acțiunea împotriva lui nu era echitabilă, deoarece instanțele interne nu erau independente și imparțiale.

18. Acesta a citat o încălcare a art. 10 din convenție, întrucât avea un interes legitim de a dovedi că persoana care a avizat decizia de desfacere a contractului său de muncă fusese condamnată pentru corupție și nu avea statutul moral de a acționa în calitate de consilier juridic.

⁴ Dispozițiile vechiului Cod penal care incriminau faptele de insultă și calomnie au fost abrogate prin art. 1 pct. 56 din Legea nr. 278/2006, însă prin Decizia nr. 62 din 18 ianuarie 2007 (publicată în Monitorul Oficial nr. 104 din 12 februarie 2007) Curtea Constituțională a decis că dispozițiile referitoare la abrogarea art. 205-207 C. pen. sunt neconstituționale. În urma publicării deciziei Curții Constituționale, în jurisprudență această situație a fost interpretată diferit de către organele judiciare. Astfel, unele parchete și instanțe au concluzionat că infracțiunile de insultă și calomnie sunt în continuare incriminate, iar alte parchete și instanțe au apreciat că decizia Curții Constituționale nu a avut niciun efect asupra dezincriminării celor două infracțiuni.

La 25 august 2010, Procurorul General al României a promovat un recurs în interesul legii, în vederea stabilirii consecințelor deciziei Curții Constituționale asupra efectelor dispozițiilor art. 205-207 C. pen. Prin Decizia nr. 8 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a admis recursul în interesul legii, în sensul că normele de incriminare a insultei și calomniei precum și prevederile din Codul penal privind proba verității, nu trebuie reincriminate, judecătoria urmând a-și motiva decizia dată după ce au fost sesizați de Procurorul General al României în legătură cu soluțiile diferite ale instanțelor.

În noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009 – Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009, insulta și calomnia nu sunt incriminate.

19. Acesta s-a plâns în temeiul art. 13 din convenție că Tribunalul Hunedoara nu a înaintat Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate pe care o ridicase și nu luase în considerare argumentele sale clare în favoarea achitării sale.

ÎN DREPT

A. Capetele de cerere privind pretinsul caracter inechitabil al acțiunii

20. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1 și al art. 13 din convenție, că acțiunea penală împotriva sa era inechitabilă, deoarece instanțele interne nu erau independente și imparțiale, nu au ținut seama de argumentele sale și nu au înaintat Curții Constituționale excepția sa de neconstituționalitate.

21. Curtea constată că sus-menționatele capete de cerere trebuie să fie examinate în primul rând în temeiul art. 6 § 1 din convenție, având în vedere că cerințele art. 13 sunt mai puțin stricte decât cele ale art. 6 și sunt înglobate în acestea (a se vedea, de exemplu, *Zwiqzek Nauczycielstwa Polskiego împotriva Poloniei*, nr. 42049/98, pct. 43, CEDO 2004-IX).

22. În ceea ce privește capătul de cerere privind lipsa de independență și imparțialitate a instanțelor interne, Curtea observă că reclamantul nu a adus nicio probă pentru a susține această acuzație. În plus, în dosarul cauzei nu există niciun element care ar putea ridica îndoieli cu privire la independența și imparțialitatea instanțelor interne care au examinat cauza împotriva reclamantului.

23. În ceea ce privește capătul de cerere legat de pretinsa neluare în considerare de către instanțele interne a argumentelor ridicate de reclamant în apărarea sa, în măsura în care se poate considera că acest capăt de cerere privește rezultatul acțiunii în fața instanțelor interne, Curtea reiterează că are rolul de a examina erori de fapt sau de drept cu privire la care se pretinde că au fost comise de o instanță internă doar în cazul în care și în măsura în care este posibil ca acestea să fi încălcat drepturi și libertăți protejate de convenție [a se vedea *García Ruiz împotriva Spaniei (MC)*, nr. 30544/96, pct. 28 și 29, CEDO 1999-I].

24. De asemenea, Curtea remarcă faptul că instanțele interne, atât în primă soluționare, cât și în recurs, au răspuns argumentelor invocate de reclamant în apărarea lui, conform cărora afirmațiile sale erau adevărate. Instanțele interne au respins argumentul acestuia conform căruia nu era îndeplinită una dintre condițiile stabilite la art. 207 C. pen. pentru înlăturarea răspunderii penale, având în vedere că acesta nu urmărea un interes legitim prin afirmațiile contestate. De asemenea, Curtea observă că reclamantul i s-a oferit posibilitatea de a-și prezenta argumentele și că respectivele argumente, deși au fost luate în considerare în mod corespunzător de instanțele interne, au fost respinse pe baza unui raționament care pare logic și fără un caracter arbitrar [a se vedea *Osmani și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.)*, nr. 50841/99, CEDO 2001-X].

25. În ceea ce privește capătul de cerere al reclamantului conform căruia Tribunalul Hunedoara nu a înaintat Curții Constituționale excepția sa de neconstituționalitate,

Curtea remarcă, de la bun început, faptul că, anterior, Curtea Constituțională a examinat excepții de neconstituționalitate similare și a declarat dispozițiile contestate ca fiind compatibile cu Constituția. Din dosarul cauzei nu reiese că reclamantul a invocat noi argumente care nu fuseseră examinate deja de Curtea Constituțională. Prin urmare, era puțin probabil ca o nouă examinare a articolului în cauză să aibă vreun rezultat [*mutatis mutandis*, *Ivanciuc împotriva României* (dec.), nr. 18624/03, CEDO 2005-XI].

26 Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

B. Capătul de cerere formulat în temeiul art. 10 din convenție

27. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 10 din convenție, că fusese condamnat pentru calomnie.

28. Curtea remarcă, de la bun început, că condamnarea reclamantului pentru calomnie în temeiul art. 206 C. pen. constituia o ingerință a autorităților în drepturile acestuia garantate în temeiul art. 10 din convenție și că această ingerință era conformă cu legea și urmarea scopul legitim de a proteja reputația lui M.N.

29. Rămâne să se stabilească dacă, în circumstanțele prezentei cauze, s-a păstrat un echilibru just între protejarea libertății de exprimare a reclamantului și reputația lui M.N., drept care, fiind un aspect al vieții private, este protejat de art. 8 din convenție [a se vedea *Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), nr. 33348/96, pct. 90-91, CEDO 2004-XI, și *Marchenko împotriva Ucrainei*, nr. 4063/04, pct. 44, 19 februarie 2009]. Dispoziția în cauză poate impune adoptarea de măsuri pozitive destinate să asigure respectarea efectivă a vieții private, chiar și în sfera relațiilor dintre persoane particulare (a se vedea *Von Hannover împotriva Germaniei*, nr. 59320/00, pct. 57, CEDO 2004-VI, și *Stubblings și alții împotriva Regatului Unit*, 22 octombrie 1996, pct. 61-62, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV).

30. În conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, trebuie să se stabilească, prin urmare, dacă ingerința contestată era proporțională cu scopul legitim urmărit și dacă motivele oferite de instanțele naționale pentru a o justifica erau relevante și suficiente. Sarcina Curții nu este să înlocuiască instanțele naționale, ci mai degrabă să examineze în temeiul art. 10, ținând seama de cauză în ansamblu, deciziile pe care acestea le-au adoptat în temeiul puterii lor de apreciere [a se vedea *Dalban împotriva României* (MC), nr. 28114/95, pct. 47, CEDO 1999-VI].

În cauze în care Curtea a trebuit să mențină un echilibru între protejarea vieții private și libertatea de exprimare, aceasta a subliniat contribuția pe care au avut-o formele de exprimare contestate la o dezbatere de interes general (de exemplu, *Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, pct. 66 și 68, CEDO 2001-I; *Von Hannover*, citată anterior, pct. 60; și *Standard Verlags GmbH împotriva Austriei* (nr. 2), nr. 21277/05, pct. 46, 4 iunie 2009).

31. În prezenta cauză, Curtea observă că instanțele naționale au examinat conținutul remarcilor făcute de reclamant în privința lui M.N. și contextul în care au

fost făcute și că acestea au concluzionat că remarcile respective nu au fost motivate de un interes legitim. Instanțele naționale au stabilit că afirmațiile în cauză au fost făcute în contextul unui diferend care izbucnise pe fondul unui conflict de muncă care l-a opus pe reclamant fostului său angajator și că au fost făcute doar cu intenția de a o discredita pe M.N. și de a o supune disprețului public. Curtea este mulțumită de faptul că remarcile reclamantului nu au făcut parte, prin urmare, dintr-o discuție deschisă privind o problemă de interes public și că nu implicau problema libertății presei, având în vedere că reclamantul acționa în calitate de persoană particulară [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Janowski împotriva Poloniei* (MC), nr. 25716/94, pct. 32, CEDO 1999-I].

32. Chiar presupunând că scopul reclamantului era de a-și informa angajatorul că M.N. avusese o condamnare penală, pentru ca angajatorul să hotărască dacă aceasta avea calificările necesare pentru a-și desfășura activitatea în calitate de consilier juridic, Curtea remarcă faptul că o astfel de dezvăluire ar trebui să fie făcută în primul rând unui superior, altei autorități competente sau altui organism competent. Numai atunci când acest lucru este evident imposibil, informațiile ar putea, în ultimă instanță, să fie dezvăluite publicului [a se vedea *Guja împotriva Moldovei* (MC), nr. 14277/04, pct. 73, 12 februarie 2008]. Cu toate acestea, din dosarul cauzei reiese că reclamantul a făcut remarcile respective de fiecare dată când a avut ocazia, la locul de muncă al reclamantei, în instanță, în declarațiile sale scrise adresate diverselor instanțe și autorități și că remarcile respective nu erau nici argumente legale care să susțină conflictul de muncă, nici notificări oficiale de semnalare a unei potențiale incompatibilități profesionale.

33. Curtea observă, de asemenea, că, la momentul evenimentelor, M.N. nu era o persoană publică sau politician, ci o persoană obișnuită care făcuse obiectul unei acțiuni penale în 1996 (a se vedea *Schwabe împotriva Austriei*, 28 august 1992, pct. 32, Seria A nr. 242). La momentul faptelor în cauză, aceasta nu era funcționar public, iar remarcile reclamantului nu priveau nicio faptă nelegală comisă de aceasta în exercițiul funcției de consilier juridic pe care o ocupa la vremea respectivă. În această privință, Curtea consideră că statutul acesteia de persoană obișnuită extindea zona de interacțiune care poate intra sub incidența vieții private. Faptul că aceasta făcuse obiectul unei acțiuni penale nu o poate priva de protecția art. 8 (a se vedea *Sciacca împotriva Italiei*, nr. 50774/99, pct. 28-29, CEDO 2005-I).

34. Având în vedere considerentele precedente, Curtea opinează că motivele prezentate de instanțele naționale erau „relevante și suficiente” în sensul art. 10 § 2 pentru a justifica ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare. Astfel, aceasta putea fi considerată necesară într-o societate democratică pentru protejarea reputației sau a drepturilor altora [a se vedea *Böhm împotriva Germaniei* (dec.), nr. 66357/01, 16 decembrie 2003].

35. În examinarea proporționalității măsurii contestate, Curtea trebuie, de asemenea, să ia în considerare gravitatea pedepsei, adică suma de bani care trebuie plătită de reclamant ca urmare a condamnării sale. Aceasta reiterează că, în temeiul convenției, o condamnare penală sau o acordare de despăgubiri pentru calomnie trebuie să aibă o legătură rezonabilă de proporționalitate cu atingerea adusă reputației (a se vedea *inter alia*, *Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 1995, pct. 49, Seria A nr. 316-B). Curtea observă că

amenda pe care reclamantul a fost condamnat să o plătească, având o valoare de aproximativ 246 EUR, a fost stabilită la pragul minim prevăzut de Codul penal. În plus, Curtea consideră că despăgubirile civile pe care a fost obligat să le plătească reclamantul, în valoare de aproximativ 615 EUR, nu puteau fi considerate disproporționate, având în vedere infracțiunile pentru care a fost condamnat [a se vedea *mutatis mutandis*, *Metzger împotriva Germaniei*, (dec.), 56720/00, 17 noiembrie 2005].

36. În consecință, Curtea consideră că ingerința în cauză era proporțională cu scopul legitim urmărit și că motivele invocate de instanțele naționale pentru a justifica ingerința erau relevante și suficiente.

37. Prin urmare, acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și trebuie să fie respins în temeiul art. 35 § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererilor nr. 44232/11 și 44605/11
prezentate de **FELICIA MIHĂIEȘ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI** și **ADRIAN
GAVRIL SENTEȘ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 6 decembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 8 iulie 2011,

Având în vedere decizia Președintelui camerei de a-l desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții, în urma recuzării lui Corneliu Birsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții),

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanții, Felicia Mihăieș și Adrian Gavril Senteș, sunt cetățeni români, născuți în 1965 și, respectiv, 1952 și locuiesc în Chișineu Criș.

A. Circumstanțele speței

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de reclamanți, pot fi rezumate după cum urmează.

3. Reclamanții sunt angajați ai primăriei Chișineu Criș.

4. Prin decizia din 21 iunie 2010, salariul reclamanților a fost redus cu 25% pentru o perioadă de șase luni, și anume din 3 iulie până la 31 decembrie 2010, în temeiul Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

5. Conform reclamanților, această măsură de reducere a salariilor acestora le-a cauzat un prejudiciu total de 757 RON în ceea ce o privește pe prima reclamantă și 3346 RON în ceea ce îl privește pe al doilea reclamant.

6. Invocând art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, reclamanții au contestat această măsură în fața instanțelor naționale.

7. Acțiunile lor au fost respinse prin hotărârile definitive din 12 aprilie 2011 ale Curții de Apel Timișoara. Curtea de apel a confirmat hotărârile pronunțate la 7 și 8 februarie 2011 de către Tribunalul Arad și a considerat că este de competența statului, în cadrul marjei sale de apreciere privind reglementarea politicii sociale, să stabilească salariile angajaților săi. Astfel, reducerea salariilor angajaților din sectorul public era prevăzută de lege ca o măsură cu caracter temporar, pentru o perioadă de șase luni,

și urmarea un scop de utilitate publică, și anume menținerea echilibrului bugetar al statului confruntat cu o situație de criză economică de amploare mondială. În plus, instanțele au precizat că această reducere era aplicabilă tuturor angajaților din sectorul public, fără discriminare.

B. Dreptul și practica interne relevante

8. Reducerea cu 25% a salariilor reclamanților a fost decisă în temeiul art. 1 din Legea nr. 118 din 30 iunie 2010. Acest articol prevedea, de asemenea, că, în situația în care, după aplicarea reducerii în cauză, salariul unui angajat din sectorul public avea o valoare mai mică decât valoarea salariului minim garantat, suma care trebuia să fie acordată era de 600 RON.

9. Articolul 16 din lege prevedea că prevederile art. 1 se aplică până la 31 decembrie 2010.

10. Legea nr. 285 din 28 decembrie 2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice prevede o creștere cu 15% a veniturilor în raport cu suma plătită pentru luna octombrie 2010 (art. 1).

CAPETE DE CERERE

11. Invocând art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, reclamanții se plâng, în ceea ce privește reducerea salariilor lor, de o ingerință disproporționată în dreptul lor la respectarea bunurilor.

ÎN DREPT

12. Curtea constată că cererile înregistrate cu nr. 44232/11 și 44605/11 sunt similare în ceea ce privește capetele de cerere invocate și problemele de fond pe care acestea le ridică. În consecință, consideră adecvat să le conexeze, în temeiul art. 42 § 1 din regulament.

13. Reclamanții pretind încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

14. Curtea amintește că, în convenție, nu se conferă dreptul de a primi în continuare un salariu într-un anumit cuantum [a se vedea *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (MC), nr. 63235/00, pct. 94, CEDO 2007-II, și, *mutatis mutandis*, *Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, nr. 60669/00, pct. 39, CEDO 2004-IX]. Nu este suficient ca

un reclamant să se bazeze pe existența unei „contestații reale” sau a unei „plângeri credibile”. O creanță poate fi considerată drept o „valoare patrimonială” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai atunci când are un temei suficient în dreptul intern, de exemplu în cazul în care este confirmată de o jurisprudență consacrată a instanțelor [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), nr. 44912/98, pct. 45-52, CEDO 2004-IX].

15. De asemenea, Curtea amintește că este de competența statului să stabilească în mod discreționar remunerațiile provenite de la bugetul statului pe care vrea să le plătească angajaților săi. Astfel, un stat poate introduce, suspenda sau elimina plata anumitor remunerații, prin intermediul unor modificări legislative (*Ketchko împotriva Ucrainei*, nr. 63134/00, pct. 23, 8 noiembrie 2005).

Dimpotrivă, în cazul în care o dispoziție legislativă prevede plata unei anumite remunerații și sunt îndeplinite condițiile prevăzute pentru primirea acesteia, atunci autoritățile nu pot refuza să se conformeze dispoziției legislative în cauză în perioada în care aceasta rămâne în vigoare. În mod similar, un reclamant poate invoca o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor, în ceea ce privește salariile, în cazul în care o hotărâre judecătorească definitivă a recunoscut o creanță de acest tip în avantajul său (*Mureșanu împotriva României*, nr. 12821/05, pct. 26, 15 iunie 2010).

16. Or, situația este diferită în speță. În temeiul Legii nr. 118/2010, s-a hotărât reducerea cu 25% a salariilor angajaților din sectorul public, asemenea reclamanților. De altfel, nicio hotărâre judecătorească definitivă nu a recunoscut reclamanților dreptul la plata unui salariu mai mare decât cel stabilit prin Legea nr. 118/2010, pentru perioada iunie – decembrie 2010.

În cadrul considerentelor precedente, reclamanții pot susține cu greu că posedau un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

17. Or, chiar în ipoteza în care Curtea concluzionează că reclamanții sunt titularii unui bun care poate fi protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 și că măsura în litigiu constituie o ingerință în acest drept [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Hasani împotriva Croației*, 20844/09, (dec.) 30 septembrie 2010], cererile acestora ar fi trebuit să fie declarate inadmisibile pentru următoarele motive.

18. Curtea constată, în primul rând, că ingerința era prevăzută de lege, în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, și că aceasta urmărea un scop de utilitate publică, și anume menținerea echilibrului bugetar între cheltuielile și veniturile publice ale statului care se confrunta cu o situație de criză economică.

19. În această privință, Curtea amintește că, datorită unei cunoașteri directe a propriei societăți și a necesităților acesteia, autoritățile naționale se află, în principiu, într-o poziție mai adecvată decât instanța internațională pentru a stabili ce anume este „de utilitate publică”. În consecință, în cadrul mecanismului de protecție creat de convenție, este de competența acestora să se pronunțe primele cu privire la existența unei probleme de interes general. Prin urmare, beneficiază, în această privință, de o anumită marjă de apreciere, ca și în alte domenii asupra cărora funcționează garanțiile convenției. În plus, noțiunea de „utilitate publică” este o noțiune amplă în sine. În special, decizia de a adopta legi care se referă la echilibrul între cheltuielile și veniturile bugetare ale statului implică, în mod normal, examinarea unor chestiuni politice,

economice și sociale. Considerând normal ca legiuitorul să dispună de o mare libertate în conducerea unei politici economice și sociale, Curtea respectă modul în care acesta percepe imperativele „utilității publice”, cu excepția cazului în care raționamentul său se dovedește în mod vădit lipsit de orice temei rezonabil [*Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, pct. 91, CEDO 2005-VI, și *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*, nr. 46129/99, pct. 67 *in fine*, CEDO 2002-IX].

20. În cele din urmă, o măsură care presupune o ingerință în dreptul la respectarea bunurilor trebuie să păstreze un „echilibru just” între cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale individului. În special, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat de orice măsură prin care o persoană este privată de proprietatea sa. Curtea, controlând totodată respectarea acestei cerințe, îi recunoaște statului o largă marjă de apreciere atât pentru a alege modalitățile de punere în aplicare, cât și pentru a hotărî dacă consecințele acestora sunt motivate, în interesul general, de preocuparea de a atinge obiectivul legii în cauză.

Curtea observă că, în trecut, a fost deja necesar să hotărască dacă o intervenție a legiuitorului, care vizează reformarea unui sector economic din motive de justiție socială (*James și alții împotriva Regatului Unit*, 21 februarie 1986, Seria A nr. 98) sau corectarea deficiențelor unei legi anterioare în interes public (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, 23 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VII) respecta „echilibrul just” între interesele în cauză în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

21. În lumina principiilor stabilite în jurisprudența sa, Curtea observă că, în speță, măsurile criticate de reclamantși nu le-a cauzat un prejudiciu disproporționat și excesiv, incompatibil cu dreptul la respectarea bunurilor, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1. Curtea consideră că statul pârât nu a depășit marja sa de apreciere și și-a îndeplinit obligația de a păstra un echilibru just între diversele interese în cauză.

22. Rezultă că cererile trebuie să fie respinse, în aplicarea art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Decide să conexeze cererile;
Declară cererile inadmisibile.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 3466/2003
prezentată de **PETRE TĂNĂSOAICA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 13 decembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 7 ianuarie 2003,

Având în vedere decizia președintelui Camerei de a-l desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții, în urma abținerii lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții),

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Petre Tănăsoaica, este resortisant român, s-a născut în 1955 și locuiește în Călimănești. El este reprezentat în fața Curții de O. Cernăianu, avocat la Râmnicu Vâlcea. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele speței

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează:

1. Istoricul cauzei

3. Reclamantul, jurnalist de profesie, a publicat într-un ziar local patru articole intitulate „*Îte și fițe la H.*” în care a prezentat situația generată de un incident dintre D.O., noul președinte-director general al uzinei H., și S.G., fostul director general al aceleiași întreprinderi. Cele patru articole au urmat unui articol scris de același ziarist ce critica privatizarea unor societăți de stat din județul Vâlcea.

2. Articolele incriminate

4. Într-un prim articol publicat la 22 ianuarie 2002, reclamantul a răspuns unei critici făcute de D.O., după publicarea articolului privind privatizarea uzinelor de stat,

„[...] și cum nu există pădure fără uscături, trebuia să existe și o reacție negativă, singura de altfel, cea a directorului societății H., un anume D.O., pe care nu am avut ocazia să îl cunoaștem, dar despre care am auzit multe. De rău, desigur, căci nu a făcut nimic bun. Astfel, dl. D.O. poartă răspunderea morală a plecării dlui S.G. care era directorul societății H., precum și a personalului tehnic, cel care l-a ajutat să redreseze uzina, care s-a îndreptat timp de doisprezece ani spre faliment. [...]”

5. La 23 ianuarie 2002, reclamantul a publicat un al doilea articol în care a criticat conducerea societății H.:

„Interesul nu este să se știe cum își folosește dl. L.P. (patronul) banii, ci faptul că, dacă uzina pe care a cumpărat-o dă faliment, mulți angajați vor rămâne fără loc de muncă. Ne putem aștepta la așa ceva dacă, pe lângă intrigile al căror obiect a fost inginerul S.G., această uzină este condusă de un director mai rău decât și-ar fi imaginat vreodată patronul său. Și ofer doar un exemplu care are ca protagonist tot pe dl. D.O. [...]. Acesta a abuzat de o societate germană, care l-a angajat în calitate de reprezentant în România. I s-a cumpărat o mașină de serviciu și a avut toată libertatea pentru a se ocupa de afacere. Câteva luni mai târziu, societatea era pe punctul de a da faliment, dl. D.O. fiind concediat.”

6. Într-un al treilea articol apărut la 24 ianuarie 2002, reclamantul a spus:

„La 7 ianuarie, anul trecut, directorul societății H., D.O., a organizat o ședință „turbată” la care i-a informat pe participanți că avea puterea de a concedia angajații cât timp S.G. era director. Mai mult, el a afirmat că vrea să închidă uzina, să concedieze toți angajații și să angajeze noi muncitori, oameni care să-i fie loiali. De parcă muncitorilor – căci despre ei este vorba – nu le place să aibă un loc de muncă și să câștige un salariu. În articolul de ieri am menționat că salariile muncitorilor au scăzut cu 10% în lunile noiembrie și decembrie, imediat ce S.G. a demisionat. Acest lucru ar fi trebuit să constituie un semnal de alarmă pentru patron, pentru că se petrecea ceva în contabilitatea societății. Și documentele, dacă vor fi verificate cândva, atestă faptul că, în lunile menționate, au existat pierderi. Nu foarte importante, este adevărat, numai de un miliard de lei în fiecare lună! Situația ar putea scăpa de sub control și, dacă trebuie să continue cu D.O., uzina ar putea ajunge rapid în situația în care se afla acum doi ani, cu pierderi catastrofale; muncitorii vor pierde astfel orice speranță și orașul Râmnicu Vâlcea va trebui să șteargă de pe harta economică o societate care a avut o reputație, apoi a pierdut-o, dar a recâștigat-o cu ajutorul inteligenței manageriale a inginerului S.G. [...]”

7. La 25 ianuarie 2002, reclamantul a publicat un ultim articol pe acest subiect. A concluzionat astfel:

„[...] unsprezece luni uzina a funcționat bine, iar după plecarea lui S.G., marele maestru aflat la guvernare – nu [mai] spunem «conducere» căci nu știm ce înseamnă –, inginerul D.O. a instaurat un climat de teroare în uzină. Nimeni nu avea dreptul să vorbească, nici să-și susțină punctul de vedere. Am scris aceste articole pentru că nu știm ce intenție are patronul L.P. pentru viitorul uzinei pe care a cumpărat-o cu ajutorul, din nou, al lui S.G. [...] Cei care cunosc ce caracter are D.O. au încercat să evite orice confruntare. Este și cazul unui inginer, C.P., mai bine înzestrat de soartă, care a prevăzut, chiar din prima zi, problemele pe care le va avea cu noul director general. [...]”

3. Plângerea penală cu constituire de parte civilă formulată împotriva reclamantului

8. La 29 ianuarie 2002, D.O. a formulat o plângere penală pentru insultă și calomnie împotriva reclamantului. A solicitat, de asemenea, 8 miliarde lei („ROL”) ca despăgubiri. În fața Judecătoriai Râmnicu Vâlcea, a pretins că cele patru articole publicate de reclamant au adus atingere onoarei și reputației sale în calitate de director general al societății H.

9. Prin hotărârea din 16 aprilie 2002, Judecătoria Râmnicu Vâlcea l-a condamnat pe reclamant cu suspendarea executării pedepsei pentru săvârșirea infracțiunii de insultă și l-a obligat la plata unei amenzi penale de 7 milioane ROL, respectiv 224 EUR. Prin aceeași hotărâre, instanța l-a achitat pe reclamant pentru calomnie. În cele din urmă, reclamantul a fost obligat, solidar cu redacția ziarului local, la plata a 10 milioane lei, respectiv 320 EUR, cu titlu de prejudiciu moral, și 6 milioane lei, respectiv 190 EUR, cu titlu de cheltuieli de judecată.

10. Instanța a considerat, după examinarea documentelor și audierea martorilor, că reclamantul a reușit să facă proba unei părți din aceste afirmații. Astfel, au fost confirmate abuzurile comise în detrimentul societății germane, climatul tensionat instaurat după venirea la conducere a lui D.O., diminuările salariale, amenințările, interdicțiile pentru unii angajați de a-l contacta pe S.G., imposibilitatea pentru unii angajați să pătrundă în uzină, concedierile.

11. Cu toate acestea, în opinia instanței de fond, afirmațiile privind capacitatea lui D.O. de a conduce uzina, implicarea sa în plecarea inginerului S.G. de la conducerea uzinei și răzbunarea acestuia din urmă au adus atingere onoarei și reputației lui D.O. Prima instanță a estimat că, în cazul în care conținutul articolelor încerca să tragă un semnal de alarmă cu privire la unele fapte determinate, imputate directorului D.O. și cu privire la situația actuală și viitoare a uzinei H., pentru a-l avertiza pe patron, s-a dovedit a fi de bună-credință în această privință, acesta nu a fost și cazul afirmațiilor care aduceau atingere la demnitatea lui D.O.

12. În cele din urmă, instanța a considerat că reclamantul nu s-a limitat să prezinte situația de fapt ca o informație, ci s-a angajat în aprecieri directe cu privire la persoana lui D.O.

13. La 8 iulie 2002, Tribunalul Vâlcea, în urma recursului reclamantului, a confirmat hotărârea, reținând motivarea instanței de fond.

4. Recursul în anulare

14. Conform informațiilor furnizate de guvernul pârât în observațiile sale, Procurorul general din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a depus, la o dată neprecizată, o cerere de recurs în anulare împotriva celor două hotărâri judecătorești pronunțate în speță. În fața Curții Supreme, Procurorul general a solicitat achitarea reclamantului pentru insultă.

15. Prin hotărârea din 12 septembrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis parțial cererea formulată de Procurorul general și a modificat, în parte, hotărârea judecătorească din 16 aprilie 2002, de achitare a reclamantului pentru insultă. Cu toate acestea, Curtea Supremă a decis să mențină restul prevederilor hotărârii, inclusiv obligația reclamantului de a plăti în solidar cu redacția ziarului 10 milioane lei, respectiv 320 EUR prejudiciu moral. Partea relevantă a motivării acestei hotărâri se citește astfel:

„ [...] Conform art. 205 C. pen., atingerea onoarei și reputației unei persoane, prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură constituie infracțiunea de insultă. Pentru existența unei asemenea infracțiuni trebuie avut în vedere atât elementul obiectiv, adică atingerea onoarei și reputației unei persoane, cât și elementul subiectiv, care presupune faptul că autorul afirmațiilor a vrut să jignească persoana vizată. Cât privește primul element (obiectiv), condițiile pentru comiterea infracțiunii de insultă sunt îndeplinite; în ceea ce privește elementul subiectiv, nu s-a dovedit că inculpatul a acționat cu rea-credință. Având în vedere probele aflate la dosar, în special cele patru articole publicate de inculpat, nu reiese că afirmațiile ar fi fost de natură să lezeze onoare și reputația părții civile, comentariile priveau mai degrabă activitatea acesteia în calitate de director general al societății comerciale și nu viața sa privată.

De altfel, conținutul articolelor publicate este rezultatul informațiilor primite de reclamant de la diverse persoane angajate de acea societate, celelalte afirmații privind o a treia persoană (inginerul C.P.) și nu partea vătămată.

Rezultă din contextul articolelor publicate de reclamant că acesta a vrut numai să informeze opinia publică cu privire la anumite deficiențe în activitatea părții vătămate, fără rea-credință și fără intenția de a aduce atingere onoarei sau reputației părții vătămate.

[...]

Având în vedere aceste motive, rezultă că elementele constitutive ale infracțiunii de insultă nu sunt îndeplinite în speță, motiv pentru care trebuie să se admită recursul în anulare și să fie casate deciziile numai în ceea ce privește condamnarea inculpatului pentru insultă. Potrivit art. 11 alin. (2) lit. a) și al art. 10 lit. d) C. proc. pen., inculpatul este achitat de săvârșirea infracțiunii prevăzută la art. 205 C. pen., păstrându-se dispozițiile cu privire la obligația de a plăti, în solidar cu partea responsabilă civilmente, daune morale părții civile D.O.”.

B. Dreptul și practica interne relevante

16. Dispozițiile relevante din Codul penal român în materie de calomnie, astfel cum erau în vigoare la vremea faptelor, precum și modificările legislative ulterioare

sunt descrise în hotărârea *Boldea împotriva României* [nr. 19997/02, pct. 16-19, CEDO 2007-... (extrase)].

17. Prin Decizia nr. 62 din 18 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 104 din 12 februarie 2007, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 1 pct. 56 din Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, partea referitoare la abrogarea art. 205, 206 și 207 C. pen., sunt neconstituționale, pe motiv că reputația persoanelor, astfel cum este garantată de Constituție, trebuie protejată în mod necesar prin sancțiuni de drept penal.⁵

18. Articolele relevante din Codul civil român⁶, în vigoare la momentul faptelor, sunt redactate după cum urmează:

Art. 998

„Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara.”

Art. 999

„Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa.”

CAPETE DE CERERE

19. Invocând art. 10 din convenție, reclamantul pretinde că, în speță, condamnarea sa pentru insultă ca urmare a publicării celor patru articole de presă reprezintă o ingerință disproporționată în libertatea sa de exprimare și care nu este necesară într-o societate democratică.

ÎN DREPT

20. Reclamantul se plânge de atingerea adusă dreptului său la libertatea de exprimare în temeiul art. 10 din convenție. Dispozițiile relevante ale acestui articol se citesc după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. [...]

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru [...] protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora [...]

⁵ A se vedea supra, nota 4, pag. 113.

⁶ A se vedea supra, nota 3, pag. 72.

A. Argumentele părților

21. Guvernul consideră că cererea are un caracter abuziv, având în vedere nerespectarea, de către reclamant, a obligației de a informa Curtea cu privire la un element esențial pentru examinarea cererii, și anume hotărârea din 12 septembrie 2003 a Curții Supreme de Justiție, care l-a achitat pentru infracțiunea de insultă. În opina Guvernului, comportamentul reclamantului ar putea justifica respingerea cererii ca fiind abuzivă. El invocă cauza *Predescu împotriva României* (nr. 21447/03, pct. 24-27, 2 decembrie 2008).

22. Pe fondul cauzei, Guvernul consideră că hotărârea din 12 septembrie 2003 nu constituie o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare deoarece acesta nu fusese condamnat definitiv. În orice caz, Guvernul subliniază faptul că obligarea reclamantului la plata sumei de 320 EUR cu titlu de prejudiciu moral nu reprezintă decât o acțiune civilă. El consideră că această cauză nu ridică nicio problemă de accesibilitate și previzibilitate a dreptului intern și că scopul legitim al măsurii consta în protecția reputației părții vătămate. În ceea ce privește necesitatea ingerinței, Guvernul consideră că marja de apreciere a autorităților naționale cu privire la existența unei nevoi sociale imperioase nu a fost depășită, reclamantul trecând de limitele criticii admisibile (*Stângu și Scutelnicu împotriva României*, nr. 53899/00, pct. 58, 31 ianuarie 2006).

23. În opinia Guvernului, suma pe care reclamantul trebuia s-o plătească, în solidar cu ziarul, era relativ moderată, iar Curtea ar trebui să țină seama de asta la analiza aprecierii naturii și gravității pedepsei pronunțate. Acesta invocă, în acest sens, cauzele *Stângu și Scutelnicu* citată anterior (pct. 56) și *Mihaiu împotriva României* (nr. 42512/02, pct. 71, 4 noiembrie 2008). În cele din urmă, Guvernul adaugă că reclamantul nu a prezentat nicio dovadă care să ateste plata sumei respective.

24. Reclamantul contestă teza Guvernului și afirmă că nu a luat cunoștință de hotărârea Curții Supreme de Justiție din cauza necomunicării unei copii a acestei hotărâri. Respinge, de asemenea, teza cu privire la caracterul abuziv al cererii sale și afirmă că a sesizat Curtea înainte de pronunțarea hotărârii instanței supreme, având grijă să respecte termenul de șase luni prevăzut de art. 35 din convenție.

25. Pe fondul cauzei, reclamantul pretinde că a suferit o ingerință nejustificată în dreptul său la libertatea de exprimare. În opinia acestuia, hotărârea Curții Supreme de Justiție nu a avut nicio influență asupra rezultatului cererii sale deoarece obligația de plată a daunelor morale a fost menținută. El consideră că, în speță, caracterul relativ moderat al pedepsei aplicate nu ar trebui să influențeze concluziile Curții cu privire la încălcarea art. 10 din convenție.

B. Motivarea Curții

26. Curtea reamintește că, potrivit art. 47 § 6 din regulament, reclamantul trebuie „să informeze Curtea cu privire la orice modificare a adresei și a oricărui fapt relevant pentru examinarea cererii sale”. O informație incompletă și așadar înșelătoare poate fi,

de asemenea, calificată ca un abuz al dreptului de recurs individual, în special atunci când privește nucleul cauzei și când reclamantul nu explică suficient nefurnizarea informațiilor relevante [*Poznanski și alții împotriva Germaniei* (dec.), nr. 25101/05, 3 iulie 2007]. În speță, trebuie observat că reclamantul nu a informat Curtea despre existența recursului în anulare. Curtea reține, de asemenea, că argumentele părților cu privire la momentul în care reclamantul a luat cunoștință de această procedură extraordinară sunt divergente. În orice caz, Curtea consideră că nu este necesar să se examineze acest argument, cererea fiind inadmisibilă pentru următoarele motive.

27. Dacă presa nu trebuie să treacă de anumite limite, în special de protecție a reputației și a drepturilor unei persoane, îi revine totuși obligația să comunice, în respectarea obligațiilor și responsabilităților sale, informații și idei privind problemele politice, precum și celelalte teme de interes general (a se vedea, printre multe altele, *De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Culegere* 1997-I, pag. 233-234, pct. 37, *Thoma împotriva Luxemburgului*, nr. 38432/97, pct. 45, CEDO 2001-III, și *Colombani și alții împotriva Franței*, nr. 51279/99, pct. 55, CEDO 2002-V).

28. În această privință, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții, conform căreia, pentru a aprecia existența unei „nevoi sociale imperioase” capabile să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, este necesar să se facă o distincție clară între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea faptelor se poate dovedi, judecățile de valoare nu se pretează unei demonstrații a corectitudinii lor [a se vedea, printre altele, hotărârea *De Haes și Gijssels*, citată anterior, pct. 235, pct. 42; și *Harlanova împotriva Letoniei* (dec.), nr. 57313/00, 3 aprilie 2003]. Desigur, dacă este vorba despre susțineri privind comportamentul unui terț, uneori poate fi dificil să se facă distincția între acuzațiile de fapt și judecățile de valoare. Cu toate acestea, chiar o judecată de valoare se poate adevăra excesivă dacă este total lipsită de temei faptic (*Ierusalim împotriva Austriei*, nr. 26958/95, pct. 43, CEDO 2001-II).

29. În această privință, Curtea a subliniat de altfel că, în cazul unei acuzații de fapt privind direct o anumită persoană, indicându-i numele și funcția, autorul trebuie să prezinte o bază faptică suficientă în cadrul procedurii deschise împotriva sa (*Lešnik*, citată anterior, pct. 57 in fine, CEDO 2003-IV; *Vides Aizsardzibas Klubs împotriva Letoniei*, nr. 57829/00, pct. 44, 27 mai 2004).

30. Cu toate acestea, Curtea reamintește că protecția oferită ziaristilor de art. 10 din convenție este condiționată de faptul că părțile în cauză trebuie să acționeze cu bună-credință astfel încât să ofere informații demne de crezare, cu respectarea deontologiei jurnalistice (*Radio France și alții împotriva Franței*, nr. 53984/00, pct. 37, *Culegere* 2004-II). Mai mult, dacă este vorba de informații atribuite unor terți, se impune o și mai mare rigoare și prudență deosebită înainte de publicare [a se vedea, *Stângu împotriva României* (dec.), nr. 57551/00, 9 noiembrie 2004].

31. Atunci când își exercită controlul, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne competente, ci de a verifica din perspectiva art. 10 deciziile pe care acestea le-au pronunțat în virtutea puterii lor de apreciere. Nu rezultă că aceasta trebuie să se limiteze la a stabili dacă statul pârât s-a folosit de această putere cu bună-credință, cu diligență și în mod rezonabil: ingerința litigioasă trebuie apreciată în cadrul

întregii cauze pentru a stabili dacă aceasta era „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente”. Prin urmare, Curtea trebuie să se convingă de faptul că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate de art. 10 din convenție, bazându-se mai ales pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante [*Zana împotriva Turciei*, 25 noiembrie 1997, pct. 51, *Culegere* 1997-VII, și *Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), nr. 73797/01, pct. 171, 15 decembrie 2005]. Natura și dificultatea pedepselor pronunțate sunt elemente de luat în considerare atunci când este vorba de măsurarea proporționalității unei atingeri a dreptului la libertatea de exprimare garantat de art. 10 [*Ceylan împotriva Turciei* (MC), nr. 23556/9, pct. 37, CEDO 1999-IV; *Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, pct. 69, CEDO 2001-I; *Skalka împotriva Poloniei*, nr. 43425/98, pct. 41-42, hotărârea din 27 mai 2003; *Lešník*, citată anterior, pct. 63-64, CEDO 2003-IV].

32. În prezenta cauză, obligarea reclamantului de către Curtea Supremă de Justiție pentru a plăti daune morale părții civile constituie o „ingerință a unei autorități publice” în „dreptul său la libertatea de exprimare”. Problema este dacă o asemenea ingerință poate fi justificată în raport cu art. 10 § 2.

33. Curtea apreciază, lucru care nu a fost contestat în fața sa, că ingerința era „prevăzută de lege”, iar obligarea sa la plată s-a bazat pe art. 998 și art. 999 C. civ., în vigoare la momentul faptelor, referitoare la răspunderea civilă delictuală și că aceasta urmărea un scop legitim, și anume „protecția drepturilor altora”, în special reputația lui D.O.

34. Curtea trebuie totuși să verifice dacă această ingerință a fost justificată și „necesară într-o societate democratică”.

35. Curtea observă că, în cauză, deși Curtea Supremă de Justiție l-a achitat pe reclamant de infracțiunea de insultă, aceasta a menținut obligarea sa la plata de daune morale în favoarea lui D.O. Chiar dacă motivarea acțiunii civile nu a fost detaliată în motivarea hotărârii Curții Supreme de Justiție, Curtea deduce că D.O. a suferit un prejudiciu moral prin articolele litigioase. Trebuie mai întâi să se examineze, ținându-se cont de principiile menționate anterior, dacă existența prejudiciului moral menționat poate constitui un motiv relevant și suficient pentru justificarea acțiunii civile împotriva reclamantului.

36. Curtea notează, pentru început, că, dacă articolele incriminate se înscriau într-o serie de articole cu privire la o dezbatere de interes general despre privatizarea unor uzine de stat, subiect deosebit de relevant pentru societatea română la momentul faptelor, nu e mai puțin adevărat că mesajul principal degajat în scrierile litigioase viza conflictul de muncă dintre fostul și noul director general al uzinei H. și modul în care acesta din urmă conducea societatea.

37. În acest caz, examinând articolele incriminate în ansamblu, Curtea constată că acestea cuprind acuzații privindu-l pe D.O. Astfel cum reiese din motivarea hotărârii din 16 aprilie 2002 a Judecătoriei Râmnicu Vâlcea, deși o parte din afirmațiile reclamantului au arătat bună-credință (supra, pct. 10), nu este și cazul celorlalte afirmații (supra, pct. 11). Mai mult, chiar dacă Curtea Supremă de Justiție a apreciat că nu s-a dovedit că

reclamantul a acționat cu rea-credință, o parte din afirmațiile sale nu era coroborată cu alte elemente de probă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stângu și Scutelnicu* citată anterior, pct. 53). Conform principiului enunțat supra, la pct. 30, *in fine*, reluând informații atribuite unor terți, reclamantul ar fi trebuit să facă dovada unei mai mari rigori și a unei prudențe deosebite înainte de a le publica. Mai mult, în temeiul principiului enunțat supra, la pct. 29, reclamantul ar fi trebuit să prezinte o bază faptică suficientă în cadrul procedurii deschisă împotriva sa.

38. În consecință, în absența acestei baze factice și prin faptul că articolul în litigiu s-a înscris mai degrabă în contextul unui conflict de muncă între doi conducători ai unei societăți comerciale și între competențele lor manageriale, Curtea nu consideră că putem găsi în afirmațiile reclamantului expresia unei „doze de exagerare” sau „provocare”, expresii permise în cadrul exercitării libertății jurnalistice [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României*, (MC) nr. 28114/95 pct. 49, *Culegere* 1999-VI]. În consecință, Curtea consideră ca fiind „relevante și suficiente” motivele reținute de Curtea Supremă de Justiție pentru a concluziona că reclamantul a adus atingere onoarei lui D.O. și pentru a-l obliga la plată prin acțiunea civilă.

39. În cele din urmă, în ceea ce privește proporționalitatea atingerii dreptului la libertatea de exprimare, Curtea notează că, în speță, reclamantul a fost obligat la plata, în solidar cu ziarul săptămânal, a unei sume relative, și anume a unei despăgubiri de aproximativ 320 EUR cu titlu de prejudiciu moral. În plus, Curtea observă că, având în vedere informațiile furnizate de Guvern, nici reclamantul, nici ziarul săptămânal nu i-au plătit despăgubiri lui D.O. (a se vedea, în același sens, *Stângu și Scutelnicu* citată anterior, pct. 55).

40. Ținând seama de marja de apreciere de care dispun statele contractante într-o asemenea situație, Curtea apreciază, având în vedere circumstanțele cauzei, că respectiva obligare la plată în urma acțiunii civile împotriva reclamantului nu era disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit și că ingerința în litigiu poate, prin urmare, să fie considerată „necesară într-o societate democratică”. Prin urmare, cererea este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 19870/05
prezentată de **MIHAI SÎRGI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 13 decembrie 2011 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi și Santiago Quesada, *grefer de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 17 mai 2005,

Având în vedere decizia președintelui Camerei de a-1 desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții), în urma recuzării domnului Corneliu Birsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții),

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Mihai Sîrghi, este resortisant român, născut în 1957 și cu domiciliul în Timișoara. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

3. La momentul evenimentelor, reclamantul era maistru militar și lucra ca tehnician specializat în instalații electrice și speciale de aviație.

4. La 4 decembrie 2002, acesta participa la un exercițiu la baza militară aeriană la care lucra. Sarcina lui era să pornească motoarele aeronavelor militare folosind un dispozitiv electric special care era transportat cu un vehicul militar. În ziua respectivă, șoferul vehiculului era A.C. Reclamantul dirija vehiculul între aeronave, făcând semne convenționale cu mâna. Conform procedurilor, fiecare avion era păzit de o persoană care stătea un față lui pe durata pornirii motorului. D.C., unul dintre gardienii din acea zi, a fost rănit mortal de vehiculul militar în timp ce stătea ghemuit lângă avion, contrar regulamentului.

5. Parchetul militar de pe lângă Tribunalul Militar Timișoara a început o anchetă asupra incidentului. În declarația dată parchetului militar la 13 februarie 2003,

reclamantul a recunoscut că avea obligația de a dirija vehiculul în timp ce mergea cu spatele dinspre un avion și se îndrepta spre următorul avion. Acesta și-a reiterat declarațiile la 22 aprilie 2003.

6. La 18 iunie 2003, parchetul militar l-a trimis în judecată pe reclamant pentru ucidere din culpă în temeiul art. 178 alin. (2) C. pen., și nerespectarea normelor privind siguranța muncii. Acesta a considerat că, potrivit Legii protecției muncii nr. 90/1996 și Ordinului nr. 330 din 8 iunie 1998 privind aprobarea normelor specifice de protecție a muncii pentru transportul intern, reclamantul avea obligația de a dirija vehiculul militar în timpul manevrei dintre avioane.

7. În fața Tribunalului Militar Timișoara, Ministerul Apărării, chemat în calitate de parte responsabilă civilmente pentru acțiunile reclamantului, a argumentat că Ordinul nr. 330/1998, invocat de acuzare, nu era aplicabil, având în vedere că legea specială avea prioritate. Acesta a susținut că legile speciale în vigoare la vremea respectivă nu îi impuneau reclamantului obligația de a dirija vehiculul militar.

Reclamantul a reiterat faptul că obiceiul impunea, ca o regulă nescrisă, să ghideze vehiculul cu spatele dinspre un avion și apoi îndreptându-se spre următorul avion.

8. La 17 decembrie 2003, Tribunalul Militar l-a achitat pe reclamant. Părțile relevante ale hotărârii se citesc după cum urmează:

„Probele de la dosar demonstrează dincolo de orice îndoială că [reclamantul] nu avea nicio obligație concretă de a dirija [vehiculul militar] ...

Numai datorită obiceiului practicat la acea vreme tehnicianul, în cazul de față persoana acuzată, dirija șoferul atunci când acesta conducea vehiculul cu spatele; instrucțiunile tehnice și normele speciale aplicabile nu impun o astfel de obligație [...] De asemenea, martorul B.A., care are aceleași sarcini ca și acuzatul în cadrul unei baze militare aeriene similare, a declarat că nu existau reguli specifice în aviația militară cu privire la dirijarea vehiculelor militare.

În plus, la vremea evenimentelor, inculpatul nu a făcut nimic diferit de ceea ce făcuse în cadrul altor operațiuni similare, dintre care unele se desfășuraseră în condiții mai grele decât cea în cauză; totuși, în situațiile anterioare [...] victima respectase normele, spre deosebire de prezentul caz.”

9. La 11 martie 2004, Tribunalul Militar Teritorial București a respins apelul împotriva hotărârii menționate, introdus de parchetul militar și de văduva victimei.

10. La 26 noiembrie 2004, curtea militară de apel a examinat recursul introdus de parchetul militar. Aceasta a reexaminat faptele și a constatat, pe baza documentelor din dosar, că reclamantul fusese responsabil *de facto* cu dirijarea vehiculului militar. De asemenea, a considerat că Legea nr. 90/1996 și normele generale privind protecția muncii, inclusiv art. 15 din Ordinul nr. 330/1998, erau aplicabile în speță. Aceasta a reținut:

„În conformitate cu art. 3 din Normele privind organizarea și desfășurarea activităților de protecție a muncii în cadrul Ministerului Apărării, activitățile legate de pornirea avioanelor erau reglementate de Legea protecției muncii nr. 90/1996 și de normele generale și specifice

de protecție a muncii (inclusiv Ordinul nr. 330/1998). [...]

În declarațiile sale, acuzatul a recunoscut că era responsabilitatea sa de a dirija vehiculul [...]”

11. Curtea de apel a concluzionat că reclamantul și victima contribuieră la accident în procent de 50%.

12. Prin urmare, aceasta a schimbat hotărârea, l-a găsit pe reclamant vinovat și l-a condamnat la o pedeapsă de șase luni cu suspendare. Aceasta a dispus plata de către reclamant, în solidar cu Ministerul Apărării, 100 000 000 ROL cu titlu de despăgubiri pentru partea civilă și 1 000 000 ROL reprezentând cheltuieli de judecată.

13. Curtea de apel a hotărât, de asemenea, că prima instanță trebuie să examineze din oficiu dacă ar trebui să se dispună plata de către reclamant a unor contribuții lunare pentru întreținerea celor doi copii minori ai victimei. Prin urmare, a retrimis cauza sub acest aspect spre judecare Tribunalului Militar Timișoara, care a respins-o prin hotărârea definitivă din 2 martie 2005.

B. Dreptul intern relevant

14. Legea protecției muncii nr. 90/1996 constituie legea generală privind protecția muncii. În conformitate cu art. 4 și art. 5 din lege, Ministerul Apărării Naționale organizează, coordonează și controlează activitatea de protecție a muncii. Conform art. 38, nerespectarea normelor de protecție a muncii, dacă se produce un accident, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare.

15. Ordinul nr. 330 din 8 iunie 1998 stabilește normele speciale de protecție a muncii pentru transportul intern. Conform art. 15, în cazul în care este necesar, în situații periculoase, vehiculele sunt dirijate sau există posturi de supraveghere și dirijare a traficului.

16. Art. 178 alin. (2) C. pen. prevede că uciderea din culpă ca urmare a nerespectării măsurilor de prevenire pentru exercițiul unei profesii se pedepsește cu închisoare.

CAPĂT DE CERERE

17. Reclamantul se plânge, în temeiul art. 7 din convenție, că, în cauză, condamnarea sa pentru ucidere din culpă și încălcarea normelor de protecție nu s-a întemeiat pe o lege previzibilă.

ÎN DREPT

18. Reclamantul a susținut că acțiunile sau inacțiunile pe baza cărora fusese condamnat nu au constituit o infracțiune la momentul respectiv, având în vedere că nicio lege nu îi impusese obligația să dirijeze vehiculul militar care a cauzat accidentul mortal. Acesta a susținut că, după știința sa, nu existau norme scrise privind protecția muncii aplicabile aviației militare la momentul respectiv.

Acesta a invocat art. 7 din convenție, formulat după cum urmează:

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.”

19. Guvernul a contestat acest argument. Acesta a susținut că instanțele naționale examinaseră în detaliu faptele cauzei și răspunderea reclamantului pentru accident și considera că legile aplicate fuseseră accesibile și previzibile.

Motivarea Curții

1. Principii generale aplicabile

20. Curtea face referire la principiile consacrate în jurisprudența sa în contextul art. 7 din convenție [a se vedea, în special, *Kokkinakis împotriva Greciei*, 25 mai 1993, pct. 52, Seria A nr. 260 A; *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României*, nr. 77193/01 și 77196/01, pct. 33-38, 24 mai 2007; *Kafkaris împotriva Ciprului* (MC), nr. 21906/04, pct. 139-141, CEDO 2008...; *Sud Fondi S.r.l. și alții împotriva Italiei*, nr. 75909/01, pct. 105-110, 20 ianuarie 2009; și *Scoppola împotriva Italiei* (nr. 2) (MC), nr. 10249/03, pct. 92-109, 17 septembrie 2009]. În special, aceasta reiterează faptul că art. 7 din convenție impune ca o infracțiune să fie în mod clar prevăzută în lege și ca legea să fie predictibilă și previzibilă și să nu fie interpretată extensiv în defavoarea acuzatului, de exemplu prin analogie. În jurisprudența sa relevantă, Curtea a înțeles prin termenul „lege” dispoziția în vigoare astfel cum a fost interpretată de instanțele competente, care conține dreptul scris, inclusiv actele normative de rang inferior, cât și dreptul nescris, precum și jurisprudența (a se vedea *Kafkaris*, citată anterior, pct. 139-140).

21. Curtea a remarcat deja faptul că, ca urmare a consecinței logice a principiului conform căruia dreptul trebuie să aibă o aplicare generală, formularea actelor normative nu este întotdeauna precisă, folosirea unor caracterizări generale fiind favorizată în detrimentul unor liste exhaustive (a se vedea *Cantoni împotriva Franței*, 15 noiembrie 1996, pct. 31, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996 V). Rezultă că interpretarea acestor norme depinde de practică și fără îndoială că instanțele naționale sunt cele mai în măsură să examineze și să interpreteze legislația națională, exercițiul care nu este în sine incompatibil cu art. 7 din convenție [a se vedea *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999 I; *Streletz, Kessler și Krenz împotriva Germaniei* (MC), nr. 34044/96, 35532/97 și 44801/98, pct. 50, CEDO 2001 II; și *Sud Fondi S.r.l. și alții*, citată anterior, pct. 108].

2. *Aplicarea acestor principii în speță*

22. În prezenta cauză, reclamantul a susținut că, prin condamnarea lui, instanța de recurs a constatat că acesta avusese o obligație legată de normele de protecție a muncii, pe care, în realitate, acesta nu o avusese, deoarece nu existau norme specifice de protecție a muncii pentru domeniul său de activitate.

23. Totuși, Curtea consideră satisfăcător raționamentul prezentat de curtea de apel pentru a justifica aplicarea normelor generale de protecție a muncii în cazul reclamantului. Curtea nu constată niciun indiciu privind existența unui caracter arbitrar în ceea ce privește interpretarea și aplicarea de către instanța națională a legilor în cauză și consideră că este acceptabilă aplicarea unei legi generale în absența unei norme specifice într-un anumit domeniu.

În ceea ce privește caracterul previzibil al legii, Curtea remarcă faptul că însuși reclamantul a recunoscut în cursul procedurii că obiceiul de la locul de muncă impunea ca acesta să dirijeze vehiculul și se pare că acest obicei fusese respectat cu strictețe de reclamant și de colegii acestuia. Având în vedere că reclamantul a acceptat să se conformeze prin comportamentul său unor reguli și unui obicei nescris, acesta nu poate, din corectitudine, să nege aplicarea acestor reguli atunci când îi este angajată răspunderea. În sensul art. 7, ar fi o abordare prea formalistă să se impună ca obligația în cauză să fie pusă în aplicare numai dacă este formulată în scris (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kafkaris*, citată anterior, pct. 139).

Prin urmare, decizia curții de apel nu poate fi considerată ca reprezentând o interpretare forțată sau imprevizibilă a legilor aplicabile.

24. Considerentele precedente sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că normele de protecție, asociate cu obiceiurile formate și aplicate cu consecvență la locul de muncă, constituiau o legislație accesibilă și previzibilă care ar fi trebuit să îi permită reclamantului să anticipeze faptul că acțiunile sale vor atrage răspunderea sa penală [a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Achour împotriva Franței* (MC), nr. 67335/01, pct. 41, CEDO 2006 IV].

Rezultă că cererea este în mod vădit nefondată și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA BĂLĂȘOIU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI (nr. 2)

(Cererea nr. 17232/04)

Hotărârea din 20 decembrie 2011

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2),

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 29 noiembrie 2011,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 17232/04 îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, Georgeta Bălășoiu („reclamanta”) a sesizat Curtea la 22 martie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan (art. 28 din Regulamentul Curții), judecător ales să reprezinte România, președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător ad-hoc (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

4. Reclamanta pretinde, în special, o atingere a dreptului său la reputație, din cauza unui raport întocmit de o autoritate publică în care este descrisă în termeni mai puțin favorabili.

5. La 15 septembrie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanta s-a născut în 1949 și are domiciliul în Dobrușa, Ștefănești.

7. În 1993, a depus o plângere penală pentru lovire și alte violențe împotriva a doi polițiști în urma unui incident care a avut loc la Secția de poliție din Ștefănești. La sfârșitul procesului, în noiembrie 2002, instanțele interne au constatat că a intervenit prescripția răspunderii penale, dar au acordat reclamantei despăgubiri pentru neajunsurile provocate de durata procedurii judiciare.

8. Această procedură a făcut obiectul unei cereri în fața Curții care s-a rezolvat pe cale amiabilă [*Bălășoiu împotriva României* (soluționare amiabilă), nr. 37424/97, 20 aprilie 2004].

9. La proces, primarul din Ștefănești a fost interogat ca martor. La ședința din 3 aprilie 2000, a declarat în prezența reclamantei că, în ziua incidentului, a întâlnit-o la secția de poliție și că nu prezenta semne de violențe. A adăugat că, de obicei, reclamanta avea un comportament anormal și că avea multe dispute cu alți săteni, inclusiv cu concubinul său și cu fratele acestuia. Primarul a menționat că concubinul reclamantei i-a spus că dorea să se despartă de ea pentru că o bănuia că voia să-l otrăvească. Acesta a mai afirmat că, atunci când se certau, reclamanta și concubinul său se loveau reciproc.

10. Reclamanta a avut posibilitatea să interogheze martorul, dar s-a mulțumit să afirme că acesta era „cel mai mare mincinos”.

11. La o dată neprecizată, polițiștii inculpați au depus la dosar un raport din 30 ianuarie 2000 intitulat „Caracterizare” întocmit de primar, primarul adjunct din Ștefănești și de opt alți membri ai Comisiei de asistență și protecție socială și autoritate tutelară a Primăriei Ștefănești” (denumită în continuare „comisia”).

În opinia autorilor, această descriere corespundea realității și era rezultatul investigațiilor lor pe lângă locuitorii din Ștefănești.

12. Comisia a indicat că marea majoritate din cei 6 000 de locuitori din Ștefănești și din împrejurimi nu o plăceau pe reclamantă și considerau că îi era imposibil să se integreze în comunitate din cauza insultelor pe care le făcea, certurilor pe care le provoca și aptitudinii sale de a face rău oricui fără niciun motiv.

13. Comisia a afirmat că reclamanta era o persoană „foarte recalcitrantă” care se certa fără niciun motiv cu numeroși săteni. De exemplu, comisia a menționat cazul unei plângeri făcute împotriva a șaizeci de săteni care s-a dovedit a fi neîntemeiată, dar care a declanșat îmbolnăviri în rândul acestor săteni, dintre care unul a cedat stresului provocat.

14. Comisia a arătat că reclamanta ura comunitatea și conducătorii comunei și că era o persoană rea. În opinia comisiei, „organele de la conducerea” comunei erau neîncetat „stresate” de reclamantă care le insulta și care adresa plângeri fără motiv autorităților superioare, iar reclamanta „calomnia pe toată lumea și își petrecea viața intentând procese în toate instanțele din țară”.

15. Comisia a apreciat că reclamanta trebuia „pusă sub control de către organele specializate și închisă într-un azil pentru bolnavi psihic”. A concluzionat că reclamanta „nu merita statutul de ființă umană” și că, în orice caz, era „cel mai rău lucru din comunitate”.

16. Reclamanta a arătat că nu a avut cunoștință de raport decât în ziua în care a primit de la Curte o copie a întregului dosar cu privire la procedura pentru rele

tratamente.

17. La 24 iunie 2002, reclamanta a depus o plângere penală cu constituire de parte civilă împotriva membrilor comisiei pentru calomnie, fals în înscrisuri și fals în declarații, acuzându-i că au redactat raportul pentru a o denigra și a o discredită în procesul privind relele tratamente la care a fost supusă la secția de poliție. S-a plâns, de asemenea, de declarațiile primarului la ședința de judecată din 3 aprilie 2000 pe care le considera ofensatoare și mincinoase. La 7 noiembrie 2002, Judecătoria Drăgășani a trimis parchetului dosarul pentru fals în înscrisuri și fals în declarații. La 28 ianuarie 2003, parchetul a pronunțat o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale, ordonanță pe care reclamanta nu a contestat-o.

18. Examinarea plângerii pentru calomnie a fost făcută de Judecătoria Drăgășani. Audiati de instanță, membrii comisiei au negat că au avut intenția de a o denigra pe reclamantă și au afirmat că, redactând raportul incriminat, nu au făcut decât să-și îndeplinească sarcinile impuse de lege.

19. Prin hotărârea din 16 iunie 2003, judecătoria a respins plângerea de calomnie, estimând că unul din elementele infracțiunii, și anume caracterul public, nu era prezent în speță întrucât afirmațiile litigioase au fost făcute într-un document depus la dosarul unui proces în derulare. În orice caz, instanța a considerat că declarațiile respective nu demonstau intenția comisiei de a aduce atingere reputației reclamantei, ci că reprezentau punctul de vedere al membrilor săi în urma investigațiilor realizate în virtutea prerogativelor lor.

20. În ceea ce privește mărturia primarului, judecătoria a observat că, în temeiul jurământului depus, acesta din urmă a fost obligat să spună tot ce știa despre faptele prezentate în fața instanței. Prin urmare, aceasta a concluzionat că intenția sa nu a fost să o calomnieze pe reclamantă și că declarațiile sale nu au fost făcute „în public”, în sensul dreptului intern.

21. În urma recursului reclamantei, prin hotărârea definitivă din 10 noiembrie 2003, Tribunalul Vâlcea a confirmat hotărârea primei instanțe, precum și motivarea reținută de aceasta.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

22. Articolele relevante din Codul penal erau redactate după cum urmează la momentul faptelor:

Art. 206. Calomnia

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare [...] sau cu amendă.”

Art. 152. Fapta săvârșită în public

„Fapta se consideră săvârșită în public atunci când a fost comisă:

a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este întotdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;

- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
- c) într-un loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
- d) într-o adunare [...];
- e) prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că fapta ar putea ajunge la cunoștința publicului.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

23. Reclamanta pretinde că raportul comisiei întocmit în timpul procesului deschis împotriva polițiștilor i-a adus atingere dreptului la respectarea vieții private astfel cum este prevăzut de art. 8 din convenție, care se citește în felul următor:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

24. Guvernul invocă incompatibilitatea *ratione materiae* a capătului de cerere al reclamantei cu dispozițiile convenției, în măsura în care raportul menționat nu a fost niciodată publicat sau difuzat către public.

25. Reclamanta reiterează că a fost afectată în urma raportului.

26. Curtea apreciază că argumentul avansat de Guvern este strâns legat de fondul capătului de cerere enunțat de reclamantă în temeiul art. 8 din convenție. Este necesar să fie unită această excepție cu fondul.

27. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

28. Reclamanta spune că se simte denigrată de declarațiile din raport care, în opinia ei, nu reflectă realitatea. Ea consideră că acest raport este ilegal și inutil cauzei, în măsura în care ea nu era inculpată în procedură, ci victimă. Pe lângă faptul că a fost denigrată fără motiv, reclamanta spune că a fost supusă, din cauza acestui raport, unei

supravegheri constante a polițiștilor care o amenințau cu internarea. De asemenea, subliniază legătura de rudenie dintre primar și un alt membru al comisiei care a redactat raportul.

29. Guvernul susține că instanțele interne au examinat toate documentele dosarului și și-au motivat în mod amplu deciziile. Prin urmare, Guvernul solicită Curții să urmeze concluzia instanțelor interne conform căreia elementele constitutive ale infracțiunii de calomnie nu erau reunite în speță, în măsura în care, pe de o parte, nu exista intenția de denigrare a reclamantei și, pe de altă parte, raportul nu a fost făcut public. Acesta susține, de asemenea, că, conform legii, comisia este competentă pentru redactarea rapoartelor cum este cel de care se plânge reclamanta.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

30. Curtea amintește că a stabilit în jurisprudența sa că, deși convenția nu îl garantează în mod expres, dreptul la reputație face parte din noțiunea de „viață privată” înscrisă la art. 8 din convenție (*A. împotriva Norvegiei*, nr. 28070/06, pct. 63, 9 aprilie 2009 și jurisprudența citată acolo). Mai mult, pentru ca garanțiile de la art. 8 să fie aplicabile, atingerea reputației trebuie să fie suficient de gravă și să cauzeze un prejudiciu „exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private” (*A.*, citată anterior, pct. 64, și *Mikolajová împotriva Slovaciei*, nr. 4479/03, pct. 55, 18 ianuarie 2011).

31. Curtea a concluzionat că a existat o ingerință în dreptul la reputația unui reclamant din cauza unei părți a unei hotărâri judecătorești care lasă să se creadă că a abuzat de fiul său (*Sanchez Cardenas împotriva Norvegiei*, nr. 12148/03, pct. 33 și 38, 4 octombrie 2007), precum și ca urmare a unei decizii nepublicate a poliției, în care o reclamantă a fost acuzată de violențe împotriva unui terț (*Mikolajová*, citată anterior, pct. 56-57).

32. Curtea amintește, în cele din urmă, că dacă nu li se interzice autorităților statului să întocmească rapoarte cu privire la procedurile în curs, ele trebuie să facă dovada imparțialității și moderației în declarațiile lor (*Fayed și the House of Fraser Holdings plc împotriva Regatului Unit*, nr. 17101/90, decizia Comisiei din 15 mai 1992, nepublicată).

b) Aplicarea principiilor în cazul de față

33. În contextul din speță, Curtea notează că, deși raportul cu privire la relațiile reclamantei cu alte persoane întocmit de comisia de autoritate tutelară nu a fost publicat ca atare în presă, a fost depus la dosar, unde este accesibil publicului.

34. Astfel cum reiese din informațiile puse la dispoziția Curții, raportul a fost utilizat de către polițiștii acuzați de rele tratamente ca element de probă prin care se contesta credibilitatea reclamantei. Rezultă că acest raport a putut influența procedura internă inițiată de reclamantă împotriva polițiștilor (a se vedea, de asemenea, infra, pct. 40). În

plus, după spusele reclamantei, necontestate de Guvern, poliția s-a bazat ulterior pe acest raport pentru a o pune pe reclamantă sub supraveghere.

35. Având în vedere gravitatea acuzațiilor membrilor comisiei și a consecințelor pe care ancheta și raportul le-au avut pentru reclamantă, Curtea consideră că aceasta a suferit o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private (a se vedea, de asemenea, *Mikolajová*, citată anterior, pct. 57).

36. Rămâne de verificat dacă această ingerință era prevăzută de lege, dacă urmărea un scop legitim și dacă era necesară într-o societate democratică.

37. Curtea notează că instanțele interne au considerat că această comisie a acționat legal în limitele prerogativelor sale. Cu toate acestea, temeiul legal al acestor acțiuni nu a fost niciodată menționat nici în cadrul procedurii interne, nici de către Guvern în observațiile sale.

38. În plus, nu a fost precizată la inițiativa cui și în ce scop a avut loc ancheta. De altfel, utilizarea de către polițiști a raportului în cadrul procedurii interne împotriva lor, în speță denigrând-o pe reclamantă, pune la îndoială existența unui scop legitim pentru justificarea ingerinței.

39. Presupunând totuși că există un temei juridic pentru ingerință și că aceasta urmează un scop legitim, Curtea apreciază că această ingerință nu era necesară într-o societate democratică, pentru următoarele motive:

40. Curtea notează că reclamanta nu a avut cunoștința de raport și că nu i-a putut contesta conținutul sau relevanța decât după comunicarea acestuia de către Curte. Întocmit fără știrea ei, reclamanta a fost afectată de existența raportului în măsura în care instanța s-a bazat pe acesta pentru a-i respinge plângerea penală formulată împotriva polițiștilor. Mai mult, reclamanta afirmă că s-a simțit supravegheată de polițiști și își menține susținerea că aceștia ar fi amenințat-o cu internarea, afirmații necontestate de Guvern (a se vedea de asemenea, *mutatis mutandis*, *Mikolajová*, citată anterior, pct. 56-57, unde Curtea a concluzionat că, deși reclamanta nu a fost informată de decizia poliției care o afecta, această decizie a adus atingere drepturilor sale în măsura în care a fost folosită împotriva sa de o altă autoritate a statului).

41. Curtea ia notă de conținutul afirmațiilor comisiei. Admițând chiar faptul că raportul a fost destinat să reflecte opinia personală a membrilor comisiei, expresiile cum sunt „reclamanta ar trebui închisă într-un azil pentru bolnavi psihic”, că „nu merită statutul de ființă umană” și că „este cel mai rău element din comunitate”, prin caracterul lor scandalos și degradant, nu erau necesare pentru aprecierea de către instanțe a comportamentului reclamantei și nu trebuiau să apară în nici un caz într-un raport oficial al autorităților administrative (*Fayed și the House of Fraser Holdings plc*, hotărâre citată anterior).

42. Având în vedere aceste elemente, Curtea apreciază că reclamanta a suferit o ingerință arbitrară și disproporționată în dreptul său la respectarea vieții private.

Trebuie, prin urmare, să se respingă excepția ridicată de Guvern și să se concluzioneze că, în speță, a fost încălcat art. 8 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

43. Reclamanta consideră că mărturia primarului în cadrul procedurii împotriva poliștilor a adus atingere dreptului său la respectarea vieții private.

Cu toate acestea, presupunând chiar că aceste capăt de cerere intră în domeniul de aplicare al art. 8, Curtea notează că reclamanta nu și-a susținut dreptul de interogare a martorului pentru contestarea afirmațiilor acestuia. Or, această posibilitate îi era deschisă și ar fi putut constitui o cale de atac efectivă în speță.

Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și 4 din convenție.

44. Reclamanta se plânge, în cele din urmă, în temeiul art. 6 § 1 din convenție, de durata procesului de calomnie împotriva primarului și a membrilor comisiei.

Or, acest proces a debutat la 4 iunie 2002, cu formularea plângerii penale, și a luat sfârșit la 10 noiembrie 2003, adică după un an și cinci luni. Această durată pare rezonabilă în ceea ce privește jurisprudența Curții.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

45. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu moral și cheltuieli de judecată

46. Reclamanta solicită 40.000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit și pentru cheltuielile făcute în fața instanțelor interne. Aceasta detaliază cheltuielile după cum urmează: onorariile avocatului, transportul martorilor la instanțe și la parchet, propria sa deplasare la sediul instanțelor care sunt situate la aproximativ 100 km de domiciliul său. Ea pretinde totuși că nu mai este în posesia documentelor justificative ale cheltuielilor făcute.

47. Guvernul observă că reclamanta nu și-a prezentat pretențiile evaluate și stabilite pe rubrici și însoțite de documentele justificative pertinente, astfel cum prevede art. 60 din Regulamentul Curții și, în consecință, solicită Curții să respingă cererea. În orice caz, Guvernul apreciază că suma solicitată de reclamantă este foarte mare și că o eventuală constatare a încălcării ar putea constitui o reparație suficientă a prejudiciului moral pretins.

48. Curtea apreciază că reclamanta a suferit un prejudiciu moral ca urmare a nerespectării, de către autorități, a dreptului său la viața privată, și, pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41 din convenție, îi acordă 2 000 EUR cu titlu de

prejudiciu moral.

49. În ceea ce privește cheltuielile pretinse de reclamantă, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței sale, un reclamant nu poate obține rambursarea lor decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea hotărăște să nu acorde nimic cu acest titlu.

B. Dobânzi moratorii

50. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din convenție cu privire la pretinsa atingere a reputației reclamantei prin raportul întocmit de autorități la adresa ei și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 8 din convenție;

3. *Hotărăște*

a) ca statul pârât să-i plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 2 000 EUR (două mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, care va fi convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru prejudiciul moral;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 20 decembrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA A.M.M. ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 2151/10)

Hotărârea din 14 februarie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute de art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza A.M.M. împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvin Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 ianuarie 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 2151/10 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, A.M.M. („reclamantul”), a sesizat Curtea la 7 februarie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”). Formularul de cerere și documentele relevante trimise la această dată de reprezentantul reclamantului fuseseră depuse inițial la dosarul altei cereri înaintate de reprezentantul reclamantului în nume propriu.

Președintele camerei a decis din oficiu să nu fie divulgată identitatea reclamantului (art. 47 § 3 din regulamentul).

2. Reclamantul, minor cu vârsta de zece ani în prezent, a fost, la momentul introducerii cererii, reprezentat de mama sa. Având în vedere că aceasta din urmă a fost plasată în grija serviciilor de asistență socială deoarece suferea de un handicap grav, reclamantul este reprezentat în prezent de bunica sa maternă, care a prezentat observații în numele său. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretinde, în special, că acțiunea sa de stabilire a paternității nu a îndeplinit cerința unui termen rezonabil, că dreptul său la respectarea vieții sale private și de familie a fost încălcat ca urmare a duratei excesive și a inechității procedurii în cauză și că nu a beneficiat de o cale de atac efectivă în cadrul acestei proceduri.

4. La 11 martie 2010, președintele celei de-a treia secții a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, acesta a decis, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

5. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din regulament), președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut la 5 aprilie 2001 și locuiește în Pantelimon. În certificatul de naștere, acesta a fost înregistrat ca având tată necunoscut.

7. La 20 iunie 2001, mama acestuia l-a chemat pe Z. în judecată în vederea obținerii unei pensii alimentare în beneficiul reclamantului. Prin hotărârea rămasă definitivă la 7 august 2001, judecătoria de sector din București a respins pretențiile reclamantilor, având în vedere faptul că certificatul de naștere al reclamantului nu îl menționa pe Z. ca fiind tatăl său.

8. La 25 septembrie 2001, mama reclamantului l-a chemat pe Z. în judecată printr-o acțiune în stabilirea paternității. Aceasta susținea că copilul fusese conceput în urma unei relații pe care o începuse cu Z. în 1997. Ea își susținea acțiunea printr-o declarație scrisă din data de 7 august 2001, semnată de Z., prin care acesta recunoștea că este tatăl reclamantului și promitea să îi plătească pensie alimentară.

9. În cererea sa, mama reclamantului susținea că Z. nu își ținuse promisiunea de a plăti o pensie alimentară și solicita interogarea acestuia. În plus, aceasta propunea ascultarea unor martori și efectuarea unui test de paternitate.

10. Prin încheierea din 2 aprilie 2002, judecătoria de sector din București a dispus efectuarea unui test de paternitate și le-a solicitat păților să se prezinte la Institutul de Medicină Legală la 8 aprilie 2002.

11. Doar reclamantul și mama acestuia s-au prezentat la Institutul de Medicină Legală la data stabilită, Z. neprezentându-se, astfel cum reiese din atestarea eliberată de institut. Taxa de expertiză pe care ar fi trebuit să o plătească aceștia dacă ar fi fost efectuat testul s-ar fi ridicat la 7 317 000 lei vechi românești (ROL).

12. Prin hotărârea din 30 aprilie 2002, judecătoria a luat act de faptul că mama reclamantului renunță la ascultarea martorilor care nu s-au prezentat și la expertiza medico-legală. Judecătoria a respins acțiunea ca nefondată, considerând că acea copie a declarației scrise a lui Z., al cărei original nu a fost prezentat, nu era susținută de nicio altă probă.

13. Mama reclamantului a formulat apel împotriva acestei hotărâri. Tribunalul București a respins apelul prin decizia din 24 octombrie 2002, menținând totodată motivarea judecătoriei.

14. Deși citate să se înfățișeze, partea pârâtă și autoritatea tutelară a primăriei nu s-au prezentat niciodată în fața tribunalului.

15. Mama reclamantului a formulat recurs împotriva acestei hotărâri a Tribunalului București.

16. Prin hotărârea din 29 ianuarie 2003, Curtea de Apel București a admis recursul mamei reclamantului, a casat decizia tribunalului și a retrimis cauza în fața acestei instanțe pentru a se pronunța cu privire la temeinicia acțiunii. Curtea de apel a constatat că tribunalul a respins acțiunea pe motiv că partea reclamantă nu prezentase originalul declarației lui Z., fără să-i fi solicitat însă niciodată acestei părți să prezinte originalul în cauză. Prin urmare, curtea de apel a constatat că tribunalul nu și-a exercitat rolul activ astfel încât să stabilească faptele și să aplice în mod corespunzător legea, cu atât mai mult cu cât partea reclamantă nu era reprezentată și nici asistată de un avocat.

17. Cauza a fost repusă pe rolul Tribunalului București la 20 martie 2003.

18. La 14 aprilie 2003, Tribunalul București a admis cererea mamei reclamantului și a dispus citarea pentru interogatoriu a părții pârâte și citarea a trei martori, printre care și bunica maternă a reclamantului.

19. La 22 mai 2003, instanța a constatat că prezența unui reprezentant al Ministerului Public este indispensabilă în speță și, în consecință, a amânat cauza pentru o dată ulterioară.

20. La 5 și 19 iunie 2003, tribunalul a constatat absența a doi dintre martorii citați și a dispus citarea acestora cu mandate de aducere. Executarea acestor mandate nu a fost posibilă deoarece aceștia nu au fost găsiți la adresa indicată de reclamantă. Autoritățile nu au luat nicio altă măsură pentru a contacta martorii în cauză.

21. La 18 septembrie 2003, tribunalul a ordonat efectuarea unei expertize medico-legale și i-a ordonat lui Z. să se prezinte la Institutul de Medicină Legală din București, care trebuia să comunice raportul său de expertiză pentru ședința din 30 octombrie 2003. Tribunalul a citat partea pârâtă și Autoritatea Tutelară a Consiliului Local al Sectorului 2 București să se înfățișeze la această din urmă dată.

22. Z. nu s-a prezentat la Institutul de Medicină Legală și nici la ședințele din fața Tribunalului București. Nici autoritatea tutelară și nici procurorul nu au fost prezenți la ședința din 30 octombrie 2003. La această ședință, reclamanta a declarat că „nu mai dorește” efectuarea unei expertize în scopul stabilirii filiației reclamantului și că nu mai solicită administrarea altor probe.

23. Prin decizia din 30 octombrie 2003, Tribunalul București a respins pretențiile părții reclamante, pe care le-a considerat nefondate. Tribunalul a precizat că declarația manuscrisă a lui Z., chiar dacă ar fi fost prezentat originalul acesteia, nu putea face dovada filiației reclamantului, deoarece aceasta nu era susținută de niciun alt mijloc de probă, excluzând declarația bunicii materne a reclamantului, pe care instanța o considera „subiectivă”. Conform acestui martor, mama reclamantului întreținuse relații cu Z. în 1997 timp de câteva luni și ulterior începând din anul 2000 până în momentul în care l-a anunțat că era însărcinată. Bunica maternă a declarat, de asemenea, că Z. participase la ceremonia de botez a reclamantului și că acesta contribuise cu sume modeste la procurarea celor necesare copilului.

24. Partea reclamantă a formulat recurs împotriva deciziei din 30 octombrie 2003. Deși au fost citate să se înfățișeze, nici partea pârâtă, Z., nici autoritatea tutelară nu s-au prezentat la ședințele din fața curții de apel.

25. În conformitate cu două rapoarte medicale din data de 4 și 7 aprilie 2004, prezentate instanței și care priveau starea de sănătate a reclamantului, copilul prezenta sechele de rahitism, anemie și întârziere în dezvoltarea neuropsihică. Copilul nu vorbea și avea reacții de teamă nejustificate de context. De asemenea, rapoartele indicau faptul că, după ce a beneficiat de îngrijiri la Centrul Medical pentru Copii, evoluția copilului era încurajatoare, se integrase mai bine în mediul său și limbajul i se dezvoltase.

26. Prin hotărârea din 11 octombrie 2004, Curtea de Apel București a declarat inadmisibil recursul părții reclamante, constatând nulitatea acestuia pentru lipsa motivării. Curtea de apel a constatat că decizia din 30 octombrie 2003 fusese comunicată la o altă adresă decât cea indicată de partea reclamantă. Cu toate acestea, curtea de apel a luat act de faptul că aceasta din urmă solicitase o copie a deciziei la 20 ianuarie 2004. Instanța a observat, de asemenea, că partea reclamantă „a recunoscut că luase cunoștință de această decizie” chiar la 20 ianuarie 2004.

27. Astfel cum reiese dintr-un raport din data de 14 ianuarie 2010 al Primăriei Pantelimon, la o dată neprecizată, mama reclamantului a fost luată în grija serviciilor de asistență socială, fiind o persoană care suferea de un handicap grav, iar starea acesteia era examinată periodic de o comisie medicală. Ultimul certificat care confirma recomandarea de plasare în grijă, la care face referire raportul din 14 ianuarie 2010, data din 3 februarie 2009.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

A. Dreptul și practica relevante cu privire la filiația față de tată și acțiunea în stabilirea paternității

28. Art. 56 C. fam. prevede că filiația față de tatăl unui copil născut în afara căsătoriei poate fi stabilită printr-o declarație de recunoaștere din partea tatălui sau prin hotărâre judecătorească. Declarația de recunoaștere se poate face la serviciul de stare civilă, prin înscris autentic sau prin testament. Aceasta nu se poate revoca.⁷

29. În temeiul art. 59 C. fam., acțiunea în stabilirea paternității unui copil născut în afara căsătoriei aparține copilului și poate fi introdusă în numele său de către mamă sau de reprezentantul legal al acestuia.

30. Dispozițiile relevante din Codul familiei referitoare la atribuțiile generale ale autorității tutelare în ceea ce privește copiii sunt descrise în cauza *Amanalachioai împotriva României*, nr. 4023/04, pct. 54-56, 26 mai 2009 (a se vedea, în special, art. 108 C. fam.).

31. Rolul autorității tutelare în raport cu acțiunea în stabilirea paternității a fost precizat în practica judiciară, astfel cum este descrisă mai sus.

32. Prin Hotărârea nr. 1280/1957 din 6 septembrie 1957, Tribunalul Suprem a considerat că mama nu putea renunța în mod legal la o acțiune în stabilirea paternității copilului său minor fără acordul autorității tutelare.

⁷ Prevederile privind filiația din noul Cod civil (a se vedea și supra, nota 3, pag. 72) se regăsesc la art. 408 și urm.

33. Prin Hotărârea nr. 1077/1989 din 4 mai 1989, publicată în revista *Dreptul* nr. 4/1990, p. 71, Tribunalul Suprem a hotărât că mama care a inițiat, în numele copilului său, o acțiune în stabilirea paternității, nu poate renunța la aceasta, deoarece ar aduce atingere intereselor copilului.

34. Prin Decizia nr. 74/1990 din 17 ianuarie 1990, publicată în revista *Dreptul* nr. 9-12/1991, p. 241, Tribunalul Suprem a considerat că mama care a inițiat, în numele copilului său, o acțiune în stabilirea paternității, nu poate renunța la aceasta nici măcar cu acordul autorității tutelare, deoarece acest lucru ar fi contrar interesului copilului de a i se stabili starea civilă. Or, în această privință, mama nu are un drept de renunțare.

35. În același sens, Curtea de Apel Brașov a refuzat, prin hotărârea nr. 1624R/2001 din 11 decembrie 2001, să ia act de declarația unei mame care dorea să renunțe la acțiunea în stabilirea paternității copilului său. Aceasta a considerat inadmisibilă declarația în cauză, făcută în fața sa, pe motiv că între părți avusese loc o tranzacție în schimbul unei sume de bani. Într-adevăr art. 59 C. fam. prevede că acțiunea în stabilirea paternității aparține copilului și este exclusiv personală. Prin urmare, mama nu poate renunța la aceasta, chiar și cu acordul autorității tutelare, și nu poate încheia o tranzacție în această privință.

B. Practica relevantă privind probele în cauzele care vizează stabilirea paternității

36. Prin hotărârea nr. 1059/1990, publicată în revista *Dreptul* nr. 7-8/1991, p. 123, Tribunalul Suprem a hotărât că respingerea unei acțiuni în stabilirea paternității ca fiind nefondată din cauza neprezentării martorilor propuși de reclamantă, mama copilului, nu are temei legal. Judecătoria ar fi trebuit să citeze martorii cu mandat de aducere și abia ulterior să se pronunțe în cauză.

37. Prin hotărârea nr. 2370/1993 din 22 ianuarie 1993, publicată în Culegerea (SET) nr. 3/1994 a Curții Supreme de Justiție, Curtea Supremă a considerat că acțiunea în stabilirea paternității poate fi dovedită și cu martori care sunt rude cu părțile. În același sens, Curtea de Apel Craiova a precizat în hotărârea nr. 3619/1998 că, spre deosebire de acțiunile de drept comun, fiind vorba despre o acțiune care privește starea persoanei, pot fi audiați martori care sunt rude apropiate ale părților.

38. În hotărârea nr. 1421/2002 din 28 mai 2002, publicată în SET nr. 2/2002, Curtea de Apel Timișoara a examinat refuzul nemotivat și nejustificat al părții pârâte, care contesta că este tatăl copilului, de a se prezenta la Institutul de Medicină Legală în vederea prelevării de probe pentru efectuarea unui test ADN. Aceasta a considerat că un astfel de refuz, susținut eventual și de alte probe, poate fi interpretat ca fiind o confirmare a faptului că acesta este tatăl copilului.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

39. Reclamantul pretinde în special că i s-a încălcat dreptul la viața privată și de familie.

Invocând art. 6 și art. 8 din convenție, acesta se plânge că acțiunea în stabilirea paternității nu a fost examinată eficient și într-un termen rezonabil de către instanțele naționale. Acesta susține că autoritatea tutelară nu s-a prezentat niciodată în fața instanței și a arătat un dezinteres total față de dificultățile cu care s-a confruntat. În plus, instanțele nu au citat niciodată partea pârâtă cu mandat de aducere și reclamantul nu a beneficiat de nicio măsură de asistență în cursul procedurii. În cele din urmă, reclamantul susține că starea accentuată de sărăcie nu i-a permis să își apere drepturile în mod eficient.

40. Având în vedere că îi revine sarcina de încadrare juridică a faptelor cauzei, Curtea consideră că este adecvat să examineze obiecțiile invocate de reclamant din perspectiva art. 8 din convenție, care impune, de asemenea, ca procesul decizional privind viața privată sau de familie să fie echitabil și să respecte în mod corespunzător interesele protejate de această dispoziție (*Saleck Bardi împotriva Spaniei*, nr. 66167/09, pct. 31, 24 mai 2011).

Art. 8 din convenție este formulat după cum urmează:

1, „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertățile altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

41. Guvernul invocă neepuizarea căilor de atac interne. Acesta observă că partea reclamantă, și anume mama reclamantului minor, nu a respectat una din condițiile necesare pentru ca recursul acesteia să poată fi examinat de curtea de apel, și anume condiția de motivare a recursului.

42. Conform Guvernului, nulitatea recursului, reprezentând sancționarea părții care nu a îndeplinit cerințele impuse de normele de procedură în ceea ce privește introducerea acestui recurs, nu poate fi asimilată unei renunțări la judecată. Renunțarea la judecată este reglementată de art. 246 C. proc. civ. și reprezintă un act procesual de dispoziție al părților. În al doilea caz, instanța nu poate da curs dorinței mamei de a renunța la o acțiune în stabilirea paternității, introdusă în numele copilului său, având în vedere că aceasta îi aparține copilului. În primul caz, o hotărâre pronunțată fără să se țină seama de faptul că recursul nu a respectat condițiile impuse de art. 306 C. proc. civ. nu este legală.

Conform Guvernului, doar în cazul renunțării la judecată instanțele sunt obligate să nu ia act de o astfel de declarație, în temeiul principiului respectării interesului superior al copilului.

43. Reclamantul nu a formulat observații ca răspuns la excepția ridicată de Guvern.

44. Curtea consideră că argumentele în sprijinul excepției ridicate de Guvern ridică probleme juridice strâns legate de fondul plângerii, pe care aceasta nu le poate disocia de examinarea respectivei plângeri. De asemenea, Curtea consideră că este necesară examinarea argumentelor ținând seama de prevederea normativă din convenție invocată de reclamant [*mutatis mutandis*, *Rupa împotriva României (nr. 1)*, nr. 58478/00, pct. 90, 16 decembrie 2008].

45. Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 a) din convenție. De altfel, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

46. Reclamantul susține că, spre deosebire de prezenta speță, în alte acțiuni în stabilirea paternității alte instanțe au dat câștig de cauză reclamanților, în cazul în care presupusul tată a refuzat să se prezinte pentru efectuarea de examene medico-legale în vederea stabilirii dacă putea fi tatăl biologic al copilului.

47. Guvernul nu contestă faptul că art. 8 este aplicabil în speță. Susține că reclamantul este un copil născut în afara căsătoriei, care dorește stabilirea identității părintelui său pe cale judiciară și că acțiunea sa în stabilirea paternității vizează să determine raporturile sale juridice cu Z. Făcând referire la cauza *Mikulic împotriva Croației* (nr. 53176/99, CEDO 2002-I), Guvernul admite că există o legătură directă între stabilirea filiației și viața privată a reclamantului.

48. Totuși, Guvernul remarcă faptul că prezenta cauză este diferită de cauza *Mikulic*, citată anterior.

49. În primul rând, acesta precizează că, în legislația românească, nu există nicio restricție în ceea ce privește mijloacele de probă admisibile în cadrul acțiunilor în stabilirea paternității. Prin urmare, pot fi prezentate toate probele reglementate de lege pentru stabilirea anumitor stări de fapt. Astfel de probe constau în ascultarea martorilor, proba cu înscrisuri, mărturia pârâtului, prezumțiile și probele științifice. Stabilirea existenței unor relații intime între mamă și pretinsul tată în perioada legală de concepție, precum și stabilirea faptului că copilul s-a născut în urma acestor relații, pot fi dovedite prin orice mijloc, nefiind absolut necesară administrarea unor probe științifice.

În speță, Guvernul contestă comportamentul părții reclamante care nu a avut grijă să precizeze suficient de clar adresele martorilor propuși pentru interogare. În plus, aceasta a renunțat la administrarea expertizei medico-legale, ceea ce echivalează cu o lipsă de diligență din partea acesteia. În consecință, ar fi excesiv să se impună instanțelor naționale să se substituie părților în administrarea probelor.

50. În cele din urmă, Guvernul subliniază că faptul că declarația scrisă a presupusului tată nu a fost luată în considerare în speță, din cauza faptului că nu a fost susținută de o altă probă, este în acord cu practica instanțelor naționale.

2. Motivarea Curții

a) Principii aplicabile

51. Curtea amintește că procedurile legate de paternitate intră sub incidența art. 8 (*Mikulić*, citată anterior, pct. 51). În opinia sa, deși nu a fost stabilită nicio legătură de familie între reclamant și pretinsul tată al acestuia, art. 8 protejează nu numai viața sa „de familie”, dar și viața „privată”, care include aspecte legate de identitatea fizică și socială a unei persoane. Respectarea vieții private impune ca fiecare om să aibă posibilitatea de a stabili detaliile identității sale de ființă umană și dreptul unei persoane la astfel de informații este esențial, având în vedere influența acestora asupra formării personalității (*Gaskin împotriva Regatului Unit*, 7 iulie 1989, pct. 39, Seria A, nr. 160).

52. În plus, Curtea amintește că art. 8 are drept obiectiv esențial apărarea individului împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice. La acest angajament negativ se pot adăuga obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private sau de familie. Acestea pot implica adoptarea unor măsuri care vizează respectarea vieții private chiar și în sfera relațiilor dintre indivizi (*Mikulić*, citată anterior, pct. 57).

53. Granița dintre obligațiile pozitive și cele negative ale statului, în temeiul acestei dispoziții, nu se pretează totuși la o definiție precisă. Cu toate acestea, principiile aplicabile sunt comparabile. În aceste două privințe, trebuie să se aibă în vedere păstrarea echilibrului just dintre interesele concurente ale individului și ale societății în ansamblul său, statul beneficiind în această privință de o anumită marjă de apreciere [*Mizzi împotriva Maltei*, nr. 26111/02, pct. 105-107, CEDO 2006-I (extrase)].

54. Curtea amintește că nu are sarcina de a se substitui autorităților naționale competente pentru a soluționa litigiile în materie de paternitate la nivel național, ci de a examina din perspectiva convenției deciziile pe care aceste autorități le-au pronunțat în exercitarea puterii lor discreționare (*Mikulić*, citată anterior, pct. 59).

b) Aplicarea acestor principii în speță

55. În speță, reclamantul este un copil născut în afara căsătoriei care dorește, pe cale judiciară, să stabilească identitatea părintelui său. Acțiunea acestuia în stabilirea paternității vizează să determine raporturile sale juridice cu Z. În consecință, există o relație directă între acțiunea sa în stabilirea paternității și viața sa privată.

Curtea va aprecia dacă statul pârât, în examinarea acțiunii reclamantului în stabilirea paternității, a acționat prin nerespectarea obligației sale pozitive care decurge din art. 8 din convenție.

56. Curtea constată că, în temeiul legislației naționale, autoritatea tutelară era desemnată să se asigure că interesele minorilor și ale persoanelor incapabile sunt

respectate, inclusiv în procedurile judiciare care îi privesc pe aceștia.

Totuși, aceasta observă că autoritatea tutelară nu a participat la procedură, în ciuda obligației care îi revenea de a se prezenta la proces, în vreme ce nici reclamantul, nici mama acestuia nu au fost reprezentați de un avocat pe tot parcursul acestei proceduri. Tocmai aceste vicii de procedură au determinat Curtea de Apel București să admită, prin hotărârea din 29 ianuarie 2003, un prim recurs formulat de mama reclamantului. Or, la reluarea judecării în apel, aceste vicii s-au perpetuat. Cu ocazia celor cinci ședințe în fața Tribunalului București, după reluarea judecării în apel, autoritatea tutelară nu s-a prezentat niciodată, așa cum, de altfel, se întâmplase și în primul ciclu procedural. În fața acestei permanente nerespectări a obligațiilor, instanța nu a utilizat niciun mijloc procedural de constrângere pentru a o determina să se înfățișeze. În plus, absența acesteia nu a avut drept consecință nicio altă măsură de protejare a intereselor copilului în cadrul procedurii, precum, de exemplu, desemnarea din oficiu a unui avocat sau participarea la dezbateri a unui reprezentant al Ministerului Public, considerată totuși necesară de către aceeași instanță, la ședința din 22 mai 2003.

Rezultă că, în ciuda prevederilor legale care includ garanții pentru protecția procedurală a intereselor copilului în cadrul unei acțiuni în stabilirea paternității, precum și în ciuda constatărilor privind neîndeplinirea obligațiilor din primul ciclu procedural, pe care le conținea hotărârea Curții de Apel București din 29 ianuarie 2003, la reluarea procedurii, instanțele nu au acționat în consecință. În plus, după nepunerea în executare a mandatului de aducere a doi dintre martorii propuși de reclamant, autoritățile nu au luat nicio altă măsură pentru a contacta martorii în cauză.

57. Guvernul susține că mama reclamantului s-ar fi dezinteresat de acțiunea introdusă în numele copilului său, prin nemotivarea recursului său. Totuși, Curtea constată că, în conformitate cu o practică judiciară îndelungată, se pare că cea mai înaltă instanță din țară a confirmat principiul conform căruia mama copilului a cărui paternitate trebuie stabilită nu poate să renunțe la această acțiune. Or, această imposibilitate legală ar fi fost cu ușurință eludată în cazul în care, astfel cum susține Guvernul, s-ar fi acceptat ca mama să poată pur și simplu să se dezintereseze de procedură, riscând o sancțiune automată constând în nulitatea recursului său, în absența motivării, în loc să facă o declarație explicită de renunțare.

58. Ținând seama de interesul superior al copilului și având în vedere reglementarea în materie în ceea ce privește participarea imperativă a autorității tutelare sau a unui reprezentant al Ministerului Public la procedura de stabilire a paternității, autoritățile aveau obligația de a acționa în favoarea interesului superior al copilului a cărui paternitate trebuia stabilită, pentru prevenirea nerespectării obligațiilor de către mamă (a se vedea supra, pct. 20 și 26) și pentru a evita ca acesta să rămână fără protecție.

59. De asemenea, Curtea observă că, la o dată neprecizată, mama reclamantului a beneficiat de asistență socială, suferind de un handicap grav. Neputând stabili dacă, la momentul faptelor, aceasta era sau nu în măsură să apere pe deplin interesele copilului său, Curtea amintește totuși că a hotărât deja, atunci când a examinat epuizarea căilor de atac interne, că este necesar să se țină seama de vulnerabilitatea anumitor persoane, în special de incapacitatea acestora, în anumite cazuri, de a se plânge în mod coerent

sau de a se plânge pur și simplu (a se vedea *V.D. împotriva României*, nr. 7078/02, pct. 87, 16 februarie 2010).

60. Prin urmare, trebuie respinsă excepția ridicată de Guvern.

61. De asemenea, Curtea remarcă faptul că dreptul intern nu prevede nicio măsură care să permită obligarea părții pârâte să se supună dispozițiilor instanțelor și să accepte să efectueze teste de paternitate, ceea ce poate să corespundă necesității de a proteja terții, excluzând posibilitatea de a-i constrânge pe aceștia să se supună oricărui tip de examen medical, în special teste ADN (*Pascaud împotriva Franței*, nr. 19535/08, pct. 62, 16 iunie 2011).

62. Conform Guvernului, în temeiul unei practici constante a instanțelor care se pronunță în materie civilă, exercitându-și puterea discreționară, instanțele pot adopta decizii ținând seama de faptul că o parte a împiedicat stabilirea anumitor fapte.

63. Curtea remarcă faptul că, în speță, instanțele nu au stabilit consecințele refuzului opus. Totuși, ținând seama de motivele expuse anterior, în special în ceea ce privește deficiențele procedurii, Curtea nu consideră că este necesar să continue să cerceteze, în speță, dacă absența în dreptul român a unei dispoziții care să reglementeze direct consecințele unui astfel de refuz constituie sau nu o abținere de a acționa în temeiul art. 8, precum în cauza *Mikulić* (citată anterior, pct. 62).

64. În cele din urmă, Curtea amintește că, pentru a soluționa o acțiune care are ca scop stabilirea paternității, instanțele trebuie să țină seama de interesul superior al copilului (*Mikulić*, citată anterior, pct. 65). În lumina elementelor precedente, Curtea consideră că instanțele naționale nu au respectat un echilibru just între dreptul reclamantului minor de a i se proteja interesele în procedura care avea ca scop risipirea incertitudinii cu privire la identitatea sa și dreptul tatălui său presupus de a nu participa la procedură și de a nu se supune unor teste de paternitate.

65. Având în vedere considerentele anterioare, Curtea concluzionează că a fost încălcat art. 8 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

66. Art. 41 din convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

67. Reclamantul solicită 150 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit ca urmare a încălcărilor denunțate în ceea ce privește procedura de stabilire a paternității, precum și a altor încălcări denunțate în cadrul altor două cereri prezentate în fața Curții de către mama și bunica acestuia.

68. Guvernul consideră că cererea trebuie să fie respinsă din cauza faptului că a fost prezentată după expirarea termenului stabilit în acest scop.

69. Curtea amintește că, la 4 ianuarie 2011, președintele secției a decis, în temeiul art. 38 § 1 din Regulamentul Curții, să depună această solicitare la dosar, în măsura în care privește prezenta cerere. Aceasta consideră că este necesar să i se acorde reclamantului 7 000 EUR ca urmare a prejudiciului moral suferit în urma încălcării constatate.

B. Dobânzi moratorii

70. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Decide* să examineze cererea din perspectiva art. 8 din convenție;
2. *Unește cu fondul* excepția de neputință a căilor de atac interne și o respinge;
3. *Declară* cererea admisibilă;
4. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 8 din convenție;
5. *Hotărăște*:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 7 000 EUR (șapte mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, care trebuie convertită în lei românești la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

6 *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 14 februarie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA ANTONESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 31029/05)

Hotărârea din 21 februarie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la articolul 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Antonescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 31 ianuarie 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 31029/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Ion Antonescu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 25 august 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul a fost reprezentat de C. Durgheu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul consideră condamnarea sa pentru calomnie ca fiind o ingerință nejustificată în dreptul său la libertatea de exprimare.

4. În urma abținerii domnului Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), Președintele camerei l-a desemnat pe domnul Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

5. La 12 ianuarie 2010, camera a hotărât să comunice Guvernului capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a născut în 1950 și locuiește în București.

7. În 2001, acesta a fost numit secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii.

8. În ianuarie 2003, reclamantul i-a solicitat lui I.C., fost ministru al Culturii și președinte al Uniunii Teatrale din România (denumită în continuare „Uniter”), informații privind un proiect susținut din finanțele statului și având ca obiect construirea unui cămin de bătrâni pentru artiștii nevoiași. La 11 februarie 2002, I.C. i-a răspuns indicând demersurile făcute și cele aflate în desfășurare.

9. În 2002 și 2003, Uniter a organizat gale pentru a strânge fonduri de la instituții publice și private în vederea subvenționării necesităților artiștilor nevoiași.

10. La 9 și 10 ianuarie, precum și la 6 martie 2003, Uniter a informat teatrele cu privire la evoluția programelor de ajutorare a artiștilor. La 9 februarie și 31 iulie 2003, Uniter a comunicat Ministerului Culturii informațiile respective, împreună cu un raport de activitate și un bilanț.

11. Prin scrisoarea circulară din 9 ianuarie 2004, reclamantul a solicitat directorilor celor 42 de teatre publice din România să facă demersuri pe lângă I.C. pentru a obține informații privind folosirea fondurilor strânse de Uniter de la aceste teatre și alte instituții publice și private în cadrul programelor de sprijinire a artiștilor.

12. În scrisoare se preciza:

„nu cunoaștem modul în care au fost folosite aceste sume [...] dacă mai există încă sau dacă au fost cheltuite în alte scopuri”, „nu avem în posesie documente care să ateste folosirea acestor sume și a dobânzilor bancare sau transferul acestora în alte conturi”, „Uniter avea obligația să facă publice informațiile privind suma totală strânsă și cea cheltuită, dar, din păcate, ulterior strângerii de fonduri, constatăm o suspectă tăcere” și „din cauză că [...] nu cunoaștem destinația fondurilor, vă rog să faceți demersurile necesare pe lângă I.C. cerându-i informații privind conturile și documente justificative privind folosirea acestora”.

Reclamantul a făcut un calcul detaliat al dobânzilor bancare pe care Uniter și le-ar fi însușit și a atras atenția directorilor teatrelor asupra faptului că, în martie 2004, cu ocazia zilei mondiale a teatrului, era posibil ca Uniter să folosească „aceleași metode de lucru”. În consecință, acesta a considerat că, înainte de formularea unei noi cereri de finanțare, era necesar ca Uniter să justifice folosirea fondurilor precedente.

13. Scrisoarea circulară a făcut obiectul unor articole de presă, unele foarte critice, prin care se ridicau întrebări privind legalitatea gestionării fondurilor de către Uniter.

14. I.C. a formulat plângere pentru calomnie și a solicitat despăgubiri cu valoare de simbol. Acesta susținea că din scrisoarea circulară din 9 ianuarie 2004 reieșea că Uniter deturnase fondurile destinate ajutorării artiștilor nevoiași, deși Uniter informase de fiecare dată ministerul, finanțatorii și alte autorități publice cu privire la folosirea sumelor respective. Acesta a precizat că informațiile respective au fost publicate și în

Monitorul Oficial. În fine, acesta a considerat că era vorba despre o răzbunare politică din partea reclamantului, care a fost numit în funcția de secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii în urma plecării lui I.C. de la conducerea ministerului.

15. Prin hotărârea din 19 octombrie 2004, Judecătoria București a respins plângerea considerând că reclamantul nu îi imputase lui I.C. fapte concrete, ci solicitase informații privind folosirea fondurilor colectate de la teatre, instituții publice aflate în subordinea Ministerului Culturii.

16. Recursul introdus de I.C. a fost admis de Tribunalul Brașov, care, prin hotărârea definitivă din 10 mai 2005, l-a condamnat pe reclamant pentru calomnie și l-a obligat la plata unei amenzi penale de 30 milioane de lei românești (aproximativ 800 euro) și la plata sumei de 1 000 lei românești (mai puțin de 1 euro) cu titlu de daune în beneficiul lui I.C.

17. Tribunalul a hotărât că pasajele sus-menționate sugerau ideea, preluată de presă, că Uniter și președintele acesteia deturnaseră fonduri colectate de la teatre și alte instituții publice și private. Tribunalul a constatat că, începând din 2003, Uniter prezentase Ministerului Culturii decontul sumelor respective, raportul de activitate și bilanțul.

18. De asemenea, tribunalul a remarcat că, în urma scrisorii circulare, Uniter a făcut obiectul mai multor controale efectuate de minister și inspectorii fiscali și că instanțele sesizate pentru verificarea legalității sancțiunilor aplicate le-au anulat întrucât nu au constatat nicio eroare sau deturnare în evidențele contabile.

19. În fine, tribunalul a observat că reclamantul acuza Uniter că a transferat bani în conturile bancare proprii și că a perceput dobânzi la acele sume, deși în realitate aceste sume fuseseră transferate la trezoreria publică și erau scutite de dobânzi.

20. În legătură cu aceste elemente, tribunalul a concluzionat că reclamantul nu acționase cu bună-credință, ci cu intenția să prejudicieze reputația lui I.C. în rândul opiniei publice și al profesioniștilor din teatru, transmitând ideea, lipsită de temeii faptic, că acesta deturnase fonduri.

II. Dreptul intern relevant

21. Dispozițiile Codului penal în vigoare la momentul faptelor prevăd următoarele:

Art. 206. Calomnia

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau cu amendă.”⁸

⁸ A se vedea supra, nota 4, pag. 113.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 10 din convenție

22. Reclamantul se plânge de o atingere adusă dreptului său la libertatea de exprimare și pretinde că a fost încălcat art. 10 din convenție, redactat astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, care implică datorii și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la admisibilitate

23. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

24. Reclamantul afirmă că prin condamnarea lui s-a adus atingere dreptului la libertatea de exprimare, deși el ceruse cu bună-credință și în exercițiul funcțiilor sale ministeriale informații privind folosirea fondurilor publice. Acesta consideră că respectiva condamnare nu era necesară într-o societate democratică.

25. Guvernul consideră că motivarea reținută de Tribunalul Brașov pentru condamnarea reclamantului este relevantă și suficientă. Acesta consideră că, în virtutea înaltei funcții publice ocupate de reclamant, acesta din urmă ar fi trebuit să facă verificări minuțioase înainte de a transmite teatrelor acuzații foarte grave, care puneau la îndoială probitatea profesională a lui I.C., personalitate foarte cunoscută în domeniul cultural.

26. Ținând seama de falsitatea afirmațiilor respective și de lipsa de rigoare și măsură a reclamantului, care a omis să ia cunoștință de faptul că la minister existau, încă din 2003, documente justificative ale folosirii fondurilor colectate, Guvernul consideră că reclamantul a acționat cu rea-credință, cu intenția să prejudicieze reputația lui I.C.

27. În opinia Curții, condamnarea reclamantului se analizează, în mod incontestabil, ca o „ingerință” în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare. Este incontestabil, având în vedere hotărârea din 10 mai 2005, că ingerința era „prevăzută de lege”, mai

precis de art. 206 C. pen., și că urmarea un scop legitim, și anume „apărarea drepturilor altei persoane”, mai precis a reputației lui I.C.

28. Curtea amintește apoi că acuzarea, în mod direct, a unei persoane anumite implică pentru autorul afirmațiilor în litigiu obligația de a oferi un temei factual suficient în cadrul unei proceduri deschise împotriva acelei persoane. În plus, Curtea amintește că libertatea de exprimare este subordonată condiției ca cei în cauză să acționeze cu bună-credință, în sensul de a furniza informații exacte și demne de încredere [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, pct. 98-101].

29. În speță, Curtea constată că scrisoarea incriminată conținea imputări de fapte, mascate însă, la adresa Uniter-ului și a președintelui I.C., acuzați că au trecut sub tăcere folosirea fondurilor publice colectate de la teatre pentru ajutorarea artiștilor nevoiași. Imputările respective au fost apoi preluate de presă în articole critice, care puneau la îndoială onestitatea Uniter-ului și a președintelui acesteia.

30. După exemplul instanțelor interne, Curtea consideră că afirmațiile reclamantului nu aveau temei factual. Curtea observă că Uniter a transmis ministerului bilanțul folosirii fondurilor și că instanțele interne care au verificat gestionarea conturilor Uniter nu au sesizat nicio eroare sau deturnare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Constantinescu împotriva României*, nr. 28871/95, pct. 73, CEDO 2000-VIII).

31. În măsura în care reclamantul invocă buna sa credință, trebuie remarcat că, deși ministerul era în posesia bilanțului fondurilor în litigiu, reclamantul l-a acuzat totuși pe I.C. că a păstrat o „suspectă tăcere” pe această temă. Prin urmare, argumentul întemeiat pe pretinsa bună-credință nu poate fi reținut [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ivanciuc împotriva României* (MC), nr. 18624/02, 8 septembrie 2005].

32. În consecință, Curtea consideră ca fiind „relevantă și suficientă” motivarea reținută de Tribunalul Brașov pentru a concluziona că reclamantul a adus atingere onoarei lui I.C. și pentru a-l condamna.

33. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței în litigiu, Curtea reamintește că natura și gravitatea pedepselor aplicate sunt elemente care trebuie luate în considerare. În speță, trebuie remarcat că valoarea amenzii nu era excesivă și că despăgubirile nu aveau decât o valoare simbolică.

34. Având în vedere circumstanțele speței, Curtea consideră că respectiva condamnare a reclamantului nu era disproporționată cu scopul legitim urmărit și că ingerința în litigiu poate, în consecință, să fie considerată „necesară într-o societate democratică”.

35. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 10 din convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din convenție

36. Reclamantul se plânge de verdictul din acțiunea soluționată prin hotărârea din 10 mai 2005, în măsura în care Tribunalul Brașov ar fi interpretat în mod arbitrar actele de la dosar. Acesta invocă art. 6 § 1 din convenție, care prevede:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care

va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

37. Ținând seama de ansamblul elementelor de care dispune, și în măsura în care este competentă să se pronunțe asupra acuzațiilor formulate, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate de convenție sau de protocoalele sale.

38. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca fiind în mod vădit nefondat, în temeiul art. 35 § 3 și art. 35 § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție și inadmisibilă pentru celălalt capăt de cerere;

2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 10 din convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 21 februarie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 31017/05
prezentată de **MARCEL GROZA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 21 februarie 2012 într-o cameră compusă din: Egbert Myjer, *președinte*, Luis López Guerra, Kristina Pardalos, *judecători* și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 4 august 2005,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Marcel Groza, este resortisant român, s-a născut în 1959 și locuiește în Cluj-Napoca.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către reclamant, se pot rezuma după cum urmează.

1. Contextul cauzei

3. Cauza se referă la nevoile educaționale speciale ale fiului reclamantului, născut în 1991, care suferă din naștere de boala Little. Băiatul a trăit numai împreună cu tatăl său de la vârsta de patru ani, de când mama sa l-a părăsit.

4. Timp de trei ani, fiul reclamantului a frecventat o școală specială. Reclamantul nu a fost mulțumit de condițiile oferite de această școală, pretinzând că personalul școlii nu a avut grijă de copii și programa școlii nu era adaptată la nevoile speciale ale fiului său.

5. În plus, între reclamant și directorul școlii a existat o relație tensionată. Acesta din urmă a depus notificări la autoritățile competente, cu privire la presupusul comportament abuziv sexual al reclamantului față de fiul său. Comisia pentru protecția copilului a desfășurat o investigație și a concluzionat că „notificările cu privire la un posibil abuz sexual al copilului nu erau fondate”. La 26 aprilie 2004, reclamantul a depus o plângere penală pentru insultă împotriva directorului. Judecătoria Cluj-Napoca a respins această plângere pe motiv că directorul a acționat fără intenția de a afecta reputația reclamantului

6. Reclamantul a afirmat, de asemenea, că frecventarea școlii speciale a fost foarte dificilă deoarece, pe lângă probleme psihice și dificultăți motorii, copilul suferea adesea și de afecțiuni respiratorii. Conform certificatului medical eliberat de doctorul care l-a îngrijit pe băiat de la vârsta de șase ani, acesta suferea nu numai de boala sa cronică, dar și de afecțiuni respiratorii multiple, dezvoltate din cauza unei imunități deficitare și unui

sindrom anemic. Acesta suferea, de asemenea, de probleme psihice, având o personalitate obsesivo-fobică. Doctorul a mai menționat că băiatul nu a prezentat niciodată semne de abuz fizic.

2. Cererea pentru înscrierea fiului reclamantului la o școală care asigură educație la domiciliu

7. Din motivele sus-menționate, reclamantul a hotărât să găsească altă școală pentru fiul său. În consecință, la începutul anului 2003, acesta a depus o cerere pentru înscrierea fiului său la o școală din orașul său, care asigura educație la domiciliu.

8. Conform legislației aplicabile, admiterea depindea de autorizația acordată de Comisia pentru protecția copilului. La 30 noiembrie 2004, comisia a eliberat o decizie care respingea cererea reclamantului și a recomandat înscrierea copilului la o școală specială. Aceasta și-a bazat decizia pe o evaluare detaliată a copilului. Potrivit certificatului anexat deciziei, copilul suferea de o deficiență neuromotorie severă.

Comisia a recomandat, de asemenea, introducerea reclamantului și a fiului acestuia într-un program de consiliere psihologică.

3. Proceduri legale cu privire la refuzul cererii

9. Reclamantul s-a opus cu tărie acestui lucru, crezând că este mai potrivit pentru fiul său să primească educație la domiciliu. În consecință, a contestat decizia în fața instanței, pretinzând că respectiva comisie a interpretat în mod greșit legea aplicabilă. Acesta a subliniat rolul părinților în deciziile cu privire la alegerea formei de învățământ pentru copiii lor și a concluzionat că decizia comisiei a fost abuzivă, neluând în considerare nevoile speciale ale fiului său.

10. La 28 februarie 2005, Judecătoria Cluj a respins cererea reclamantului, stabilind că condițiile oferite de școala recomandată erau adecvate situației medicale speciale ale fiului său. Instanța a reținut că fiul reclamantului nu a frecventat nicio școală în anul 2004-2005. Aceasta a amintit, de asemenea, că respectiva comisie a efectuat o evaluare a stării copilului și a decis în favoarea sa, acesta având nevoie să fie integrat într-o formă de învățământ care îi asigura socializarea și un tratament adecvat pentru recuperarea motorie. În continuare, a reținut că, potrivit informațiilor oferite de școala specială la care fusese repartizat copilul, transportul de acasă era asigurat de școală. Aceasta a concluzionat că decizia nu a încălcat dreptul tatălui de a decide pentru fiul său și că nu este în avantajul copilului ca acesta să fie izolat la domiciliu.

11. Reclamantul a declarat apel susținând, *inter alia*, că nici comisia specială, nici judecătoria nu au respectat dispozițiile legale conform cărora un copil cu dizabilități are dreptul de a primi educație la domiciliu. Comisia a motivat, în observațiile sale, că a luat în considerare interesul copilului, și anume înscrierea acestuia la o școală care i-ar fi putut oferi un pachet complet de servicii specializate, sesiuni de terapie fizică, grupuri de susținere, educație și socializare, fără a-l priva de contactul cu alți copii de vârsta sa. Aceasta a susținut, în continuare, că, prin opunerea înscrierii fiului său la o școală specială, reclamantul a încălcat dreptul acestuia la instruire, exercitându-și drepturile parentale

într-un mod abuziv.

12. La 28 aprilie 2005, Curtea de Apel Cluj a respins recursul reclamantului. Aceasta a reținut că decizia comisiei speciale s-a bazat pe o anchetă socială, un raport medical pentru stabilirea gradului de handicap, un raport psihologic, un raport de evaluare complexă a copilului cu dizabilități și certificate medicale. Instanța a reținut, în continuare, că din ultimul raport psihologic, redactat la 12 aprilie 2005, reieșea că băiatul trebuie să frecventeze un centru specializat de recuperare fizică, combinat cu o educație formală, care i-ar permite atât contactul direct cu doctori și terapeuți fizici, cât și interacțiunea zilnică cu alte persoane. Aceasta a concluzionat că, din moment ce tatăl nu a dovedit că este în stare să îi ofere fiului său condițiile necesare, educația acestuia, tratamentul specializat și socializarea i-ar fi asigurate mai bine prin frecventarea școlii speciale recomandate de comisie.

4. Informații ulterioare cu privire la educația fiului reclamantului

13. Potrivit ultimelor informații oferite de reclamant la 3 martie 2010, acesta nu și-a înscris fiul la școala recomandată. În consecință, acesta nu a primit educație între 2004 și 2009.

14. În 2009, reclamantului i-a fost acceptată o cerere de educație la domiciliu, fiul său reîncepând astfel școala la 19 ani, în clasa a cincea. Potrivit reclamantului, starea fizică a fiului său s-a deteriorat atât de mult, încât acesta a devenit incapabil de a fi deplasat.

Reclamantul nu a furnizat informații detaliate sau copii ale documentelor cu privire la noua sa cerere de educație la domiciliu.

B. Dreptul intern relevant

15. Potrivit art. 29 alin (6) din Constituția României, părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori.

16. Art. 180 alin (1) din Legea învățământului nr. 84/1995 prevede că părintele sau tutorele legal instituit are dreptul de a alege forma de învățământ și felul educației copilului minor.

17. Art. 18 alin (1) lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/1999, modificată ulterior de Legea nr. 10/2003 în vigoare la momentul faptelor, preciza că un copil cu handicap, nedeplasabil, este îndreptățit să beneficieze de pregătire școlară la domiciliu.

18. Art. 21 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/1999, modificat de Legea nr. 343/2004, prevede obligația persoanelor cu handicap să urmeze programul individual de recuperare, readaptare și reintegrare socială stabilit de comisiile pentru protecția copilului.

CAPETE DE CERERE

19. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 § 1 din convenție, de un proces inechitabil,

în special cu privire la rezultatul acestuia ca urmare a interpretării incorecte din partea instanțelor naționale a legislației aplicabile.

20. Bazându-se pe art. 2 din Protocolul nr. 1 la convenție, reclamantul a pretins că fiului său i-a fost refuzat accesul la o formă de educație asigurată de lege și adaptată nevoilor speciale ale acestuia, prin deciziile abuzive ale autorităților române.

ÎN DREPT

21. Reclamantul s-a plâns că a fost victima unei încălcări a art. 2 din Protocolul nr. 1 la convenție, deoarece fiului său i-a fost refuzat dreptul la instruire la domiciliu, de către autoritățile române. Art. 2 din Protocolul nr. 1 la convenție este redactat după cum urmează:

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire.”

22. Curtea reamintește că dreptul la instruire garantat de prima frază a art. 2 din Protocolul nr. 1 la convenție impune, prin natura sa, reglementarea sa de către stat, dar o astfel de reglementare nu trebuie niciodată să aducă atingere substanței dreptului sau să interfereze cu alte drepturi cuprinse în convenție sau protocoale ale convenției.

23. Prin asumarea obligației de a nu „refuza dreptul la instruire”, statele contractante garantează tuturor cetățenilor din jurisdicția lor dreptul de acces la instituțiile de învățământ existente la un anumit moment și posibilitatea de a profita de pe urma educației primite, prin recunoașterea oficială a studiilor realizate [a se vedea *Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemaricii*, 7 decembrie 1976, pct. 52, seria A nr. 23, și Cauza „cu privire la anumite aspecte ale legilor privind folosirea limbilor în sistemul de educație din Belgia” (fond), 23 iulie 1968, pag. 31-32, pct. 4, seria A nr. 6].

24. Curtea a recunoscut, în continuare, că, în ciuda importanței sale, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări, atât timp cât nu se aduce atingere substanței dreptului (*Cauza lingvistică belgiană*, supra, pag. 28, pct.5 și *Campbell și Cosans împotriva Regatului Unit*, 25 februarie 1982, pct. 41, seria A nr.48).

25. În această privință, s-a recunoscut că art. 2 din Protocolul nr. 1 nu impune în mod necesar dreptul de acces la o instituție de învățământ specifică (*Simpson împotriva Regatului Unit*, nr. 14688/89, 24 februarie 1998).

26. Revenind la cauza în speță, Curtea reține că respectivele cereri depuse de reclamant în vederea înscrierii fiului său la o școală care asigura educația la domiciliu au fost respinse. Comisia pentru protecția copilului, care, conform legislației aplicabile, trebuia să acorde o autorizație prealabilă, nu a fost de acord cu alegerea făcută de reclamant și a recomandat o școală specială, mai adaptată nevoilor speciale ale copilului. Comisia a susținut că fiul reclamantului trebuia integrat într-o formă de învățământ care să asigure socializarea acestuia și un tratament adecvat pentru recuperarea motorie.

27. Curtea reamintește că atribuția sa este aceea de organism de control în ceea ce privește respectarea convenției. Nu ține de atribuția sa să înlocuiască deciziile și politicile autorităților naționale cu ale sale. Deși aceste autorități trebuie să acorde importanță

opiniilor parentale, sunt respectate numai opiniile parentale care nu interferează cu dreptul fundamental al copilului la instruire, întregul art. 2 din Protocolul nr. 1 la convenție fiind subordonat primei fraze.

28. În cauza de față, autoritățile române au acordat prioritate intereselor fiului reclamantului și s-a considerat că este în avantajul acestuia să fie plasat într-o școală specială, care oferea nu numai facilități de transport, ci și un pachet integrat de servicii specializate, sesiuni de terapie fizică, grupuri de susținere, educație și socializare, fără să îl priveze de contactul cu alți copii de vârsta sa. Astfel, comisia specială a întocmit evaluarea nevoilor acestuia pe baza unor rapoarte de specialitate, după cum urmează: un certificat medical pentru stabilirea gradului de handicap, un raport psihologic, un raport de evaluare complexă a copilului cu dizabilități și certificate medicale. Prin hotărârea motivată din 28 aprilie 2005, Curtea de Apel Cluj a respins recursul reclamantului împotriva deciziei comisiei, susținând că acesta nu a demonstrat că poate asigura condiții asemănătoare sau apropiate celor oferite de școala specială.

29. Curtea reține, de asemenea, că fiul reclamantului a stat acasă fără a beneficia de nicio formă de învățământ timp de cinci ani, deoarece tatăl său nu a vrut să accepte decizia autorităților competente de a frecventa o școală specială, mai adaptată pentru nevoile speciale ale acestuia. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nimic nu poate fi imputat autorităților române care, în urma examinării elementelor din cauza prezentă, au recunoscut dreptul fiului reclamantului la o educație cât mai eficientă. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

30. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, că nu a beneficiat de un proces echitabil al cauzei sale, cu încălcarea art. 6 § 1 din convenție. Curtea reamintește că nu este sesizată pentru a examina erorile de fapt și de drept comise de autoritățile juridice naționale, întrucât nu se poate detecta nicio inechitate a procedurilor și deciziile luate nu pot fi considerate arbitrare. Pe baza elementelor de la dosar și având în vedere concluziile sale cu privire la art. 2 din Protocolul nr. 1, Curtea concluzionează că, în cadrul procedurii, reclamantul a avut posibilitatea de a aduce toate argumentele necesare în apărarea interesului său și autoritățile judiciare au acordat acestora considerația necesară. Hotărârile instanțelor naționale nu par a fi neîntemeiate sau arbitrare. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Egbert Myjer
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 54577/07
prezentată de **DUMITRU DAVID ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI** și șapte alte
cereri⁹

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 6 martie 2012 într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători* și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererile din documentul anexat,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Toți reclamânții au domiciliu în România și sunt resortisanți români. Persoanele particulare asociate cu numele reclamanților și alte detalii se găsesc în tabelul anexat.

A. Circumstanțele cauzelor

2. Faptele cauzelor, așa cum au fost expuse de către reclamanți, se pot rezuma după cum urmează.

3. Reclamanții s-au pensionat în temeiul Legii nr. 3/1977. Aceștia au lucrat în industria minieră și la căile ferate, încadrându-se, în principiu, la grupa I de muncă, în conformitate cu Legea nr. 3/1977 (a se vedea infra, Dreptul și practica interne relevante).

4. Cererile au ca obiect, în principal, recalcularea dreptului de pensie al reclamanților în temeiul Legii nr. 19/2000, precum și soluționările diferite ale unor acțiuni asemănătoare în fața instanțelor interne, ca rezultat al luării în considerare al stagiului de cotizare aplicabil pentru „condiții speciale de muncă” ca fiind de 20 sau de 30 de ani.

5. Autoritățile competente au luat în considerare la recalcularea dreptului de pensie al reclamanților un stagiul de cotizare de 30 de ani. Aceștia din urmă au susținut în fața instanțelor naționale că, pentru recalcularea dreptului lor de pensie în temeiul Legii nr. 19/2000, trebuia luat în considerare un stagiul de cotizare de 20 de ani, fiind astfel îndreptățiți la un quantum mai mare al pensiei. Și-au întemeiat raționamentul pe două rânduri de argumente.

6. În primul rând, unii reclamanți pretind că ar fi trebuit să li se aplice aceleași condiții ca în cazul persoanelor care au lucrat în „condiții speciale”, conform

⁹ Pentru lista detaliată a cererilor, a se vedea hotărârea în extenso pe site-ul www.ier.ro.

art. 20 și art. 42 din Legea nr. 19/2000, și care s-au pensionat după intrarea ei în vigoare, beneficiind astfel de un stagiul de cotizare de 20 de ani. În al doilea rând, unii dintre reclamanți susțin că interpretarea corectă a art. 14 din Legea nr. 3/1977 rezulta în aplicarea unui stagiul de cotizare de 20 de ani și în cazurile acestora. În plus, unii dintre reclamanți susțin că Decizia nr. 40/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, a stabilit că stagiul de cotizare este de 20 de ani, astfel cum este reglementat la art. 14 din Legea nr. 3/1977, în partea sa relevantă. Aceștia din urmă argumentează că aceeași abordare a fost adoptată și de alte instanțe, care au admis cereri identice aparținând foștilor colegi ai reclamanților.

7. Contestățiile reclamanților la modul de recalculare a pensiilor de către casele naționale de pensii au fost respinse prin hotărâri definitive ale instanțelor competente. Aceste hotărâri, precum și jurisprudența divergentă se găsesc în tabelul anexat.

B. Dreptul și practica interne relevante

8. Dispozițiile relevante din Legea nr. 3/1977 sunt redactate după cum urmează:

Art. 1

„(3) În raport de condițiile, complexitatea și importanța muncii, locurile de muncă se încadrează în grupa I, II sau III de muncă [...]”

Art. 8

„(1) Personalul muncitor care are o vechime în muncă de minimum 30 ani bărbații și 25 ani femeile are dreptul la pensie [...] la împlinirea vârstei de 62 ani bărbații și 57 ani femeile”

Art. 14

„(1) Persoanelor care au lucrat efectiv cel puțin 20 ani în locuri care, potrivit legii, se încadrează în grupa I de muncă, sau cel puțin 25 ani în grupa II de muncă, la stabilirea pensiei li se ia în calcul, pentru fiecare an lucrat în aceste grupe câte:

(a) un an și șase luni pentru grupa I de muncă;

(b) un an și trei luni pentru grupa II de muncă.

(2) Pe aceasta bază persoanele care au lucrat în grupele I și II de muncă au dreptul, la cerere, să fie pensionate, la împlinirea vârstei de:

(a) 52 ani, pentru grupa I și 57 ani pentru grupa II, bărbații;

(b) 50 ani pentru grupa I și 52 ani pentru grupa II, femeile.”

9. Dispozițiile relevante din Legea nr. 19/2000 sunt redactate după cum urmează:

Art. 20

„În sensul prezentei legi, locurile de muncă în condiții speciale sunt cele din: a) unitățile miniere, pentru personalul care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50% din timpul normal de muncă în luna respectivă;

[...]”

Art. 43

„(1) Asigurații care și-au desfășurat activitatea în locurile de muncă prevăzute la art. 20 lit. a) și care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 20 de ani în aceste condiții beneficiază de pensie pentru limita de vârstă începând cu vârsta de 45 de ani. [...]”

Art. 77

„(1) Punctajul mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale realizate de asigurat în perioada de cotizare la numărul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare [...].

(2) În situația asiguraților prevăzuți la art. 43 [...], la stabilirea punctajului mediu anual conform alin. (1) se iau în considerare stagiile de cotizare prevăzute la aceste articole.”

10. Dispozițiile relevante ale Deciziei nr. 40 din 22 septembrie 2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, pronunțată în recurs în interesul legii, cu privire la interpretarea art. 77 coroborat cu art. 43 din Legea nr. 19/2000, publicată în Monitorul Oficial la 20 mai 2009, sunt redactate după cum urmează:

„Instanțele judecătorești nu au un punct de vedere unitar cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 din Legea nr. 19/2000 referitor la stabilirea stagiului complet de cotizare [...] pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 iulie 1977 – 31 martie 2001 și care și-au desfășurat activitatea în grupe speciale de muncă.

Astfel, unele instanțe s-au pronunțat în sensul că persoanele pensionate [...] beneficiază la determinarea punctajului mediu de un stagiul de cotizare de 20 de ani, conform art. 43 alin. (1) din Legea nr. 19/2000. [...]

Alte instanțe, dimpotrivă, au considerat că pentru persoanele pensionate [...] stagiul de cotizare, în vederea determinării punctajului mediu, este cel prevăzut de legea în vigoare la data pensionării. [...]

[...] singurele facilități oferite de Legea nr. 3/1977 persoanelor care au lucrat în grupa I sau II de muncă sunt acordarea sporului de grupă și posibilitatea pensionării înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare, dispozițiile art. 14 din acest act normativ neavând semnificația reducerii stagiului de cotizare [...].

Aceste din urmă instanțe au interpretat și au aplicat corect dispozițiile legii. [...]”

11. Dispozitivul Deciziei nr. 40 din 22 septembrie 2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, disponibil anterior publicării deciziei în Monitorul Oficial, este redactat după cum urmează:

„Dispozițiile art. 77 alin. (2) raportat la art. 43 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 [...] se interpretează în sensul că stagiul complet de cotizare [...] pentru persoanele ale căror drepturi la pensie s-au deschis în intervalul 1 iulie 1977 - 31 martie 2001 [...] este cel reglementat de art. 14 din Legea nr. 3/1977.”

12. Unele instanțe au interpretat că Decizia nr. 40/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție făcea referire la un stagiul de cotizare de 30 de ani. Este cazul Curții de Apel

Pitești, decizia nr. 375/R-CA din 2 martie 2009, al Curții de Apel Ploiești, decizia nr. 755 din 14 aprilie 2009, al Curții de Apel Brașov, decizia nr. 768/R din 6 iulie 2010 și nr. 716/R, 707/R și 708/R din 29 iunie 2010, al Curții de Apel Craiova, decizia nr. 5776 din 19 noiembrie 2010, al Curții de Apel Craiova, decizia nr. 5038 din 15 octombrie 2010 și al Curții de Apel Cluj, decizia nr. 2417/R din 6 octombrie 2010.

13. Alte instanțe au interpretat că Decizia nr. 40/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție făcea referire la un stagiul de cotizare de 20 de ani. Este cazul Curții de Apel Pitești, decizia nr. 56/R-CA din 23 martie 2009, al Curții de Apel București, deciziile nr. 3988R din 17 octombrie 2008, nr. 4805R din 28 noiembrie 2008, nr. 4859/R din 3 decembrie 2008; nr. 1528/P din 11 martie 2009, nr. 1895 din 25 martie 2009, nr. 4596R din 19 iunie 2009, nr. 5423/R din 7 octombrie 2009, nr. 5868/R din 22 octombrie 2009 și nr. 6967R din 27 noiembrie 2009, al Curții de Apel Ploiești, decizia nr. 492 din 16 martie 2009, al Curții de Apel Constanța, deciziile nr. 312/AS din 21 aprilie 2009 și nr. 77/AS din 2 martie 2010, al Curții de Apel Galați, decizia nr. 470/R din 5 mai 2009 și al Curții de Apel Brașov, deciziile nr. 1047/R și 1036/R din 5 octombrie 2010.

CAPETE DE CERERE

14. Reclamanții s-au plâns că le-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, prevăzut la art. 6 din convenție, motivând că diverse instanțe naționale au soluționat în mod diferit cazuri identice de recalculare a dreptului de pensie pentru persoane care s-au pensionat în temeiul Legii 3/1977, pe baza duratei stagiului de cotizare luat în considerare. Hotărârile finale prezentate de reclamanți, pentru a exemplifica jurisprudența divergentă în această problemă, sunt enumerate în tabelul anexat. Reclamanții s-au plâns că aceste hotărâri, pronunțate între anii 2005 și 2010, confirmă existența unei jurisprudențe divergente la instanțele interne, în ciuda Deciziei nr. 40/2008 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii.

15. Aceștia s-au mai plâns, în esență, că soluțiile divergente prin care au fost admise sau, din contra, cum este cazul reclamanților, au fost respinse pretenții financiare identice cu privire la recalcularea pensiilor, au dus la discriminare, încălcând art. 14 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12, coroborate cu art. 6 sus-menționat.

16. De asemenea, reclamanții s-au plâns în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, considerat separat și coroborat cu art. 14 din convenție, că deciziile favorabile obținute în situații similare de alte persoane pensionate sau foști colegi le-au creat așteptări legitime că vor primi un tratament similar și, astfel, că vor beneficia de o pensie mărită.

ÎN DREPT

17. Reclamanții s-au plâns că le-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, prevăzut de art. 6 din convenție, prin existența unei jurisprudențe divergente cu privire la durata stagiului de cotizare care trebuie luată în considerare pentru recalcularea dreptului de pensie. Aceștia s-au mai plâns, în esență, că soluționările divergente sus-menționate au creat discriminare, încălcând art. 14 din convenție și art. 1 din Protocolul

nr. 12, coroborate cu art. 6 din convenție. Părțile relevante din dispozițiile invocate sunt redactate după cum urmează:

Art. 6

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege[...].”

Art. 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [prezentă] convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Art. 1 din Protocolul nr. 12

„1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.”

18. Curtea consideră că nu se poate pronunța în speță cu privire la admisibilitatea acestor capete de cerere și că este deci necesar, în conformitate cu art. 54 § 2 lit. d) din Regulamentul Curții, să comunice Guvernului această parte a cererii.

19. De asemenea, reclamantii s-au plâns în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 considerat separat și coroborat cu art. 14 din convenție, că hotărârile favorabile obținute de alte persoane pensionate în situații similare le-au creat așteptări legitime că vor beneficia și ei de pensii mărite. Art. 1 din Protocolul nr. 1 este redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

20. Curtea reține, cu titlu introductiv, că art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică numai pentru bunurile existente ale unei persoane. În acest fel, veniturile viitoare nu pot constitui „bunuri”, decât dacă acesteau au fost deja câștigate sau plata va fi efectuată cu certitudine [a se vedea, de exemplu, *Koivusaari și alții împotriva Finlandei* (dec.), nr. 20690/06, 23 februarie 2010]. Cu toate acestea, în anumite circumstanțe, „speranța legitimă” de a obține un „bun” poate beneficia, de asemenea, de protecția prevăzută la art. 1 din Protocolul nr. 1. Astfel, în cazul în care un drept de proprietate face obiectul unei cereri, se poate considera că persoana îndreptățită are o „speranță legitimă” dacă

există temei suficient pentru acest drept în legislația națională, de exemplu, în cazul în care există o jurisprudență consacrată a instanțelor interne care confirmă existența acestuia [a se vedea *Kopecky împotriva Slovaciei* (MC), nr. 44912/98, pct. 52, CEDO 2004-IX]. Totuși, nu se poate considera că există o speranță legitimă în cazul în care există divergențe cu privire la interpretarea și aplicarea corectă a legislației interne, iar cererile reclamantilor sunt respinse ulterior de instanțele naționale (*idem*, pct. 50).

21. În cazul de față, nu se poate considera că pretențiile reclamantilor cu privire la modul în care pensiile acestora ar fi trebuit calculate au suficient temei în jurisprudența internă, din moment ce interpretarea instanțelor în această problemă a fost diferită, conform deciziei Înaltei Curți din 22 septembrie 2008, pronunțată în recurs în interesul legii (supra, pct. 10). În plus, pe baza datelor din speță, nimic nu indică faptul că, în momentul când cererea reclamantilor a fost respinsă, ar fi existat o jurisprudență constantă în sensul pretențiilor acestora (supra, pct. 12-13).

Rezultă că reclamații nu aveau un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

22. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, art. 14 din convenție completează celelalte dispoziții materiale ale convenției și ale protocoalelor acesteia. Acesta nu are o existență autonomă specifică, din moment ce are efecte numai în coroborare cu exercitarea drepturilor și libertăților apărute prin dispozițiile respective. Deși aplicarea art. 14 nu presupune încălcarea acestora, în această măsură fiind independent, nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor astfel de dispoziții [a se vedea *Hans-Adam von Liechtenstein împotriva Germaniei* (MC), nr. 42527/98, pct. 91, CEDO 2001-VIII].

23. În aceste circumstanțe, capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 din convenție, considerat separat și coroborat cu art. 14 din convenție, este considerat inadmisibil *ratione materiae*, în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Decide să conexeze cererile;

Decide să amâne examinarea plângerilor reclamantilor cu privire la existența unei jurisprudențe interne divergente și încălcarea art. 6 din convenție, considerat separat și coroborat cu art. 14, și a art. 1 din Protocolul nr. 12;

Declară restul cererilor inadmisibile.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președ

CAUZA ȘEGA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 29022/04)

Hotărârea din 13 martie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Șega împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 14 februarie 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 29022/04 îndreptată împotriva României prin care doi resortisanți ai acestui stat, soții Titus și Ecaterina Șega („reclamanții”) au sesizat Curtea la 13 iulie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Domnul și doamna Șega au decedat la 12 iunie 2007 și, respectiv, la 25 aprilie 2011, având ca moștenitori pe copiii lor, Sorin Șega și Dan Laurențiu Șega, care și-au exprimat, la 23 mai 2011, dorința de a continua acțiunea în fața Curții.

3. Din motive de ordin practic, prezenta hotărâre va continua să-i desemneze pe domnul și doamna Șega drept „reclamanți”, cu toate că, în prezent, această calitate ar trebui atribuită moștenitorilor lor [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României* (MC), nr. 28114/95, pct. 1, CEDO 1999-VI].

4. Reclamanții și, apoi, moștenitorii acestora sunt reprezentați de L. Iancovici, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

5. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), președintele Camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

6. Reclamanții pretind o atingere a dreptului lor de acces la justiție și a dreptului la un termen rezonabil în cadrul unei proceduri cu privire la acordarea de despăgubiri în urma unui accident rutier.

7. La 27 ianuarie 2011, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu

art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamanții s-au născut în 1925 și, respectiv, 1935 și au domiciliul în București.

9. La 25 mai 1990, în cursul unei călătorii în Germania, reclamanții au fost victimele unui accident rutier provocat de un terț, de asemenea resortisant român. Vehiculul reclamanților a fost distrus în totalitate, iar aceștia au suferit răni grave.

10. Printr-o scrisoare recomandată, expediată la 24 mai 1993, reclamanții au formulat o acțiune în despăgubiri împotriva societății de asigurări pentru cele două vehicule implicate în accident și împotriva celui alt șofer și a soției acestuia.

11. Scrisoarea a fost primită la grefa Judecătoriei București a doua zi, însă judecătorul delegat a omis să înregistreze acțiunea și a returnat scrisoarea cu o mențiune scrisă de mână prin care le indica reclamanților să plătească taxa judiciară de timbru calculată în raport cu cuantumul despăgubirii solicitate.

12. Considerând că acțiunea era scutită de taxa judiciară de timbru, la data de 2 iunie 1993, reclamanții au reiterat cererea, depunând o acțiune identică la grefa instanței. La aceasta au anexat dovada trimiterii acțiunii prin poștă din data de 24 mai 1993. Judecătorul delegat a înregistrat acțiunea și a stabilit primul termen pentru 7 decembrie 1993, amintindu-le reclamanților să achite taxa judiciară de timbru. Reclamanții au susținut în fața instanței că cererea lor era scutită de taxa judiciară de timbru.

13. La 4 septembrie 1995, dosarul a fost transferat la Tribunalul București. Prin hotărârea din 22 octombrie 1996, instanța a anulat acțiunea pentru neplata taxei judiciare de timbru. Apelul reclamanților a fost respins prin hotărârea Curții de Apel București din 9 februarie 1998.

14. Recursul a fost admis prin hotărârea definitivă a Curții Supreme de Justiție din 3 februarie 2000, care a retrimis cauza tribunalului, reținând că, potrivit Legii nr. 47/1991 privind constituirea, organizarea și funcționarea societăților comerciale din domeniul asigurărilor, cererea reclamanților era scutită de taxa judiciară de timbru.

15. Prin hotărârea din 27 martie 2001, tribunalul a anulat acțiunea pe motiv că aceasta fusese formulată tardiv, la 2 iunie 1993, iar termenul de prescripție de trei ani, care curge de la data accidentului, se împlinise la 25 mai 1993.

16. Invocând concluziile hotărârii Curții Supreme de Justiție din 3 februarie 2000, reclamanții au formulat apel. Aceștia au arătat că acțiunea lor a fost trimisă prin poștă la 24 mai 1993, dar că aceasta nu a fost înregistrată din cauza unei erori comise de judecătorul delegat, care le-a returnat scrisoarea, cerându-le în mod nelegal să achite taxa judiciară de timbru. Reclamanții au considerat că această eroare nu le era imputabilă.

17. Prin hotărârea definitivă din 16 noiembrie 2001, curtea de apel a confirmat hotărârea primei instanțe. În plus, aceasta a considerat că reclamanții au omis să solicite, la 2 iunie 1993, repunerea în termen.

18. Reclamanții au formulat recurs, susținând că, anulând acțiunea lor ca urmare a intervenției prescripției, instanțele interne au încălcat autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive a Curții Supreme de Justiție din 3 februarie 2000, care a constatat eroarea judecătorului delegat și a eliminat obligația de a achita taxa judiciară de timbru. Reclamanții au arătat că acțiunea lor a fost introdusă în termenul legal și că nu aveau niciun motiv să creadă că prescripția le-ar fi fost opozabilă. În orice caz, reclamanții consideră că, având în vedere eroarea judecătorului delegat și în temeiul dispozițiilor Decretului nr. 167/1958, instanțele aveau obligația de a examina din oficiu fondul cererii.

19. Prin hotărârea din 20 ianuarie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție (fosta Curte Supremă de Justiție), a respins recursul, considerând că eroarea judecătorului delegat nu a avut nici un efect asupra calculului termenului de prescripție.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

20. Decretul nr. 167 din 21 aprilie 1958 privitor la prescripția extinctivă¹⁰ include următoarele dispoziții relevante:

Art. 1

„Dreptul la acțiune având un obiect patrimonial se stinge prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege”

Art. 3

„Termenul prescripției este de trei ani [...]”

Art. 16

[...]

Prescripția se întrerupe [...] prin introducerea unei cereri de chemare în judecată, chiar dacă cererea a fost introdusă la o instanță judecătorească ori la un organ de arbitraj incompetent;

[...]

Prescripția nu este întreruptă dacă [...] cererea de chemare în judecată sau executare a fost respinsă, anulată [...]”

Art. 17

„[...] după întrerupere începe să curgă o nouă prescripție.

În cazul când prescripția a fost întreruptă printr-o cerere de chemare în judecată [...] noua prescripție nu începe să curgă cât timp hotărârea de admitere a cererii nu a rămas definitivă [...]”

Art. 19

Instanța judecătorească [...] poate, în cazul în care constată ca fiind temeinic justificate cauzele pentru care termenul de prescripție a fost depășit, să dispună chiar din oficiu

¹⁰ Decretul nr. 167/1958 a fost abrogat prin art. 230 din Legea nr. 71/2011. Prevederile privind prescripția extinctivă se regăsesc la art. 2500 și urm. din noul Cod civil.

judecarea sau rezolvarea acțiunii [...].

Cererea de repunere în termen va putea fi făcută numai în termen de o lună de la încetarea cauzelor care justifică depășirea termenului de prescripție”

21. Codul de procedură civilă conține următoarele dispoziții relevante:

Art. 104

„Actele de procedură trimise prin poștă instanțelor judecătorești se socotesc îndeplinite în termen dacă au fost predate recomandat la oficiul poștal înainte de împlinirea termenului.”

Art. 114

„(1) La primirea cererii de chemare în judecată, președintele sau judecătorul care îl înlocuiește verifică dacă aceasta întrunește condițiile prevăzute de lege. Când este cazul, reclamantului i se pune în vedere să completeze sau să modifice cererea și să depună [...] cererea și copii certificate de pe toate înscrisurile pe care își întemeiază cererea. (2) Atunci când completarea nu este posibilă, cererea se va înregistra și i se va acorda reclamantului un termen scurt.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE

22. Reclamanții consideră că au fost privați de accesul la o instanță ca urmare a anulării cererii lor pentru motive care nu le erau imputabile. Aceștia se plâng, de asemenea, de durata procedurii și invocă art. 6 § 1 din convenție formulat astfel:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială [...] care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

23. Guvernul respinge această teză.

A. Cu privire la admisibilitate

24. Guvernul consideră că reclamanții nu au sesizat Curtea în termen de 6 luni de la data pronunțării hotărârii interne definitive din 20 ianuarie 2004. Acesta susține că formularul de cerere a fost trimis Curții la 2 octombrie 2005, după mai mult de un an de la data primei scrisori adresate Curții, la 13 iulie 2004.

25. Reclamanții consideră că au sesizat Curtea în termenul de 6 luni prevăzut la art. 35 § 1 din convenție, din moment ce au trimis prima scrisoare Curții la 13 iulie 2004 și, ulterior, au respectat termenele impuse de Curte.

26. Curtea amintește că, potrivit art. 47 din regulament, se consideră că cererea, ca regulă generală, a fost introdusă la data primei comunicări prin care reclamantul exprima – fie și în mod sumar – obiectul cererii sale, cu condiția ca formularul de cerere

să fi fost întocmit corespunzător în termenele stabilite de Curte.

27. Atunci când se scurge un interval de timp semnificativ fără ca reclamantul să ofere informațiile suplimentare necesare examinării cererii, trebuie examinate circumstanțele deosebite ale cauzei pentru a stabili data considerată ca fiind data de introducere a cererii [*Gaillard împotriva Franței*, (dec.) nr. 47337/99, 11 iulie 2000, nepublicată].

28. În speță, Curtea constată că prima comunicare a reclamanților, expediată la 13 iulie 2004, conținea faptele speței, decizia internă reclamată și capetele de cerere însoțite de observații. În 12 august 2004, în temeiul regulamentului în vigoare în perioada respectivă, Curtea le-a solicitat acestora să prezinte copii ale tuturor încheierilor și proceselor-verbale de ședință. Reclamanților li s-a atras atenția că dacă aceste informații nu ajung la Curte în termen de un an, aceasta ar putea decide să radieze cererea de pe rol. La 30 iulie 2005, reclamanții au trimis documentele solicitate. La 6 septembrie 2005, Curtea le-a trimis pentru prima dată un formular de cerere și le-a solicitat să îl completeze înainte de 3 octombrie 2005. La această dată, reclamanții au returnat formularul, fiind primit de Curte la 19 octombrie 2005.

29. Ținând cont de faptul că prima scrisoare a reclamanților conținea deja descrierea faptelor, capetele de cerere și observațiile acestora, reluate ulterior și în formularul de cerere, precum și că reclamanții au respectat termenele impuse, Curtea consideră că cererea a fost introdusă în termenul de 6 luni prevăzut la art. 35 § 1 din convenție [a se vedea *mutatis mutandis*, *Paulescu împotriva României*, nr. 34644/97, pct. 27, 10 iunie 2003].

30. Prin urmare, excepția Guvernului întemeiată pe nerespectarea termenului de șase luni nu poate fi admisă.

31. Pe de altă parte, Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 a) din convenție și că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului de acces la o instanță

a) Argumentele părților

32. Reclamanții invocă încălcarea dreptului de acces la o instanță, în condițiile în care instanțele interne au anulat acțiunea pe motiv că era prescrisă. Reclamanții susțin că neînregistrarea cererii de chemare în judecată, la 24 mai 1993, se datora unei erori din partea judecătorului delegat, care a refuzat în mod arbitrar să o înregistreze, pe motiv că reclamanții nu au achitat taxa judiciară de timbru. Aceștia adaugă că, în ciuda faptului că această eroare a fost recunoscută prin hotărârea Curții Supreme de Justiție din 3 februarie 2000, care a stabilit că cererea era scutită de taxa judiciară de timbru, instanțele interne au anulat acțiunea, refuzând să stabilească data de 24 mai 1993 ca data introducerii acțiunii.

33. În ceea ce privește o eventuală cerere de repunere în termen, reclamanții consideră

că o asemenea cerere nu era necesară din moment ce ei au acționat în termenul legal, iar neînregistrarea acțiunii, la 24 mai 1993, se datora erorii judecătorului. În plus, reclamanții precizează că, la 2 iunie 1993, aceeași cerere de chemare în judecată, însoțită de dovada trimiterii, a fost înscrisă pe rolul instanței de către judecătorul delegat și a făcut obiectul examinării mai multor instanțe care nu au invocat o posibilă tardivitate a cererii. Prin urmare, aceștia consideră că nu aveau niciun motiv să creadă că acțiunea s-a prescris.

34. Guvernul consideră că instanțele interne au examinat detaliat cauza, în baza legislației aplicabile. Acesta subliniază că, în urma examinării, instanțele au concluzionat că acțiunea era prescrisă, precum și că reclamanții au omis să ceară repunerea în termen în ziua formulării cererii de chemare în judecată la grefa instanței. Prin urmare, Guvernul apreciază că reclamanții au avut acces la o instanță și consideră că, în cauză, Curtea nu poate repune în discuție concluziile instanțelor interne.

b) Motivarea Curții

35. Curtea reamintește că nu are competența de a se substitui instanțelor interne. Obligația de a interpreta legislația internă le revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor [a se vedea *Brualla Gómez de la Torre împotriva Spaniei*, 19 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII* și *Edificaciones March Gallego S.A. împotriva Spaniei*, 19 februarie 1998, pct. 33, *Culegere 1998-I*]. Rolul Curții se limitează la a verifica compatibilitatea cu Convenția a efectelor unei astfel de interpretări. Acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește interpretarea de către instanțe a normelor de natură procedurală, precum termenele care reglementează depunerea documentelor sau introducerea căilor de atac [a se vedea *Tejedor García împotriva Spaniei*, 16 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere 1997-VIII*]. Curtea a stabilit că legislația referitoare la termenele care trebuie respectate pentru a formula o cale de atac vizează asigurarea bunei administrări a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice. Persoanele în cauză trebuie să se aștepte ca aceste norme să fie aplicate. Cu toate acestea, reglementarea în cauză sau aplicarea acesteia nu trebuie să împiedice justițiabilul să se prevaleze de o cale de atac disponibilă [a se vedea *Aepi S.A. împotriva Greciei*, nr. 48679/99, pct. 23, 11 aprilie 2002].

36. În speță, Curtea constată că reclamanții au formulat și au trimis cererea de chemare în judecată prin poștă la 24 mai 1993, respectând formele și termenele prevăzute de lege. Această cerere nu a fost înregistrată la data respectivă ca urmare a refuzului judecătorului delegat, care le-a returnat scrisoarea cu mențiunea de a achita taxa judiciară de timbru.

37. Or, având în vedere hotărârile Curții supreme din 3 februarie 2000 și 20 ianuarie 2004, trebuie constatat că refuzul înregistrării era viciat de două erori: pe de o parte, acesta era contrar art. 114 C. proc. civ., care prevede că, în cazul în care completarea nu este posibilă, cererea se va înregistra și i se va acorda reclamantului un termen scurt, iar pe de altă parte, acel refuz nu avea temei legal, întrucât cererea reclamanților era scutită de taxa judiciară de timbru.

38. În ceea ce privește obligația reclamanților, invocată de Guvern, de a cere repunerea în termen la 2 iunie 1993, la data depunerii cererii la grefa instanței, Curtea constată că reclamanții au anexat la cererea lor dovada trimiterii cererii prin poștă la 24 iunie 1993. Această cerere nouă a fost acceptată și înregistrată de judecătorul delegat, care nu a făcut nicio observație cu privire la o posibilă problemă legată de tardivitatea cererii. Curtea consideră că nu li se poate imputa reclamanților că nu au anticipat excepția prescripției dreptului la acțiune și că au omis să ceară repunerea în termen pentru a repara o greșală care nu le era imputabilă.

39. De asemenea, Curtea constată că nu s-a ridicat problema tardivității cererii decât la mai mult de șapte ani de la depunerea cererii și după ce cauza fusese examinată de mai multe instanțe. Prin urmare, ținând cont de condițiile stricte care reglementează în dreptul intern repunerea în termenul de prescripție, Curtea consideră că, la data la care reclamanții s-au confruntat pentru prima dată cu excepția întemeiată pe tardivitatea cererii lor, aceștia nu mai dispuneau de o cale de atac pentru a remedia eroarea comisă de primul judecător delegat.

40. În aceste condiții, Curtea apreciază că, respingând acțiunea reclamanților ca tardiv formulată, pe motiv că a fost introdusă în ziua depunerii la grefă și nu în ziua primei sale trimiteri prin poștă, instanțele interne au încălcat dreptul reclamanților de acces la o instanță (supra, pct. 21).

41. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 cu privire la dreptul de acces la o instanță.

2. Cu privire la durata procedurii

a) Argumentele părților

42. Reclamanții se plâng de durata procedurii, pe care o consideră excesivă. Reclamanții susțin că această cauză nu prezintă un caracter complex și că ei nu au contribuit la prelungirea acesteia. Dimpotrivă, ei afirmă că conflictele de competențe și erorile instanțelor interne au reprezentat cauza duratei excesive a procedurii.

43. Guvernul consideră că este o cauză complexă datorită unor probleme controversate de drept. Acesta adaugă că nu au fost perioade lungi de inactivitate imputabile autorităților și că reclamanții au solicitat în repetate rânduri amânări pentru a-și pregăti apărarea sau pentru administrarea probelor.

b) Motivarea Curții

44. Curtea reține mai întâi că perioada care trebuie luată în considerare a început cu ratificarea convenției de către România, la 20 iunie 1994, și s-a încheiat la 20 ianuarie 2004 prin hotărârea definitivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Aceasta a durat așadar aproape zece ani pentru trei grade de jurisdicție și două cicluri de procedură.

45. Curtea reamintește că a constatat deja, în numeroase cauze care ridicau probleme similare celor din prezenta speță, încălcarea art. 6 § 1 din convenție [a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* (MC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII].

46. În speță, Curtea consideră că complexitatea cauzei nu justifică durata procedurii, cu atât mai mult cu cât cauza nu a fost niciodată examinată pe fond. Cu privire la comportamentul reclamanților, Curtea consideră că acestora nu li se poate reproșa că au solicitat câteva amânări pentru a-și pregăti apărarea și nici faptul că au folosit căile de atac interne pentru a-și apăra drepturile.

47. Curtea subliniază, în special, că întârzierea a fost cauzată de hotărârea de casare din 3 februarie 2000 și de trimiterile succesive ale cauzei. Or, aceste întârzieri sunt imputabile autorităților (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Cârstea și Grecu împotriva României*, nr. 56326/00, pct. 42, 15 iunie 2006).

48. După ce a examinat toate datele ce i-au fost prezentate, pe baza jurisprudenței în materie, Curtea consideră că durata procedurii în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței de „termen rezonabil”.

49. În consecință, a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

50. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

51. Reclamanții solicită, cu titlu de prejudiciu material suferit, 50 000 EUR, reprezentând valoarea vehiculului distrus, precum și a cheltuielilor legate de asistența medicală necesară în urma accidentului. De asemenea, ei solicită 50 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral pentru suferințele cauzate de respingerea acțiunii și de durata excesivă a procedurii.

52. Guvernul contestă aceste pretenții. Acesta consideră că nu există legătură de cauzalitate între prejudiciul material invocat și pretinsa încălcare a convenției. De asemenea, acesta pretinde că un eventual prejudiciu moral ar fi suficient compensat prin constatarea încălcării. Cu titlu subsidiar, Guvernul consideră că pretențiile reclamanților sunt excesive.

53. Curtea nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material invocat și respinge această cerere. În schimb, aceasta consideră că trebuie să li se acorde reclamanților suma de 7 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

54. Pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și în fața Curții, reclamanții solicită 6 129 EUR, din care 5 000 EUR pentru onorariile avocatului.

Aceștia prezintă copia unui contract de asistență juridică, precum și copii ale facturilor pentru cheltuielile poștale și de traducere.

55. Guvernul consideră cererea excesivă. De asemenea, acesta observă că reclamanții nu au prezentat documente justificative pentru toate cheltuielile reclamate.

56. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se demonstrează caracterul real, necesitatea și caracterul rezonabil al valorii lor. În speță și ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să se acorde reclamanților suma de 2 000 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

57. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție ca urmare a încălcării dreptului de acces la o instanță și duratei procedurii;
3. *Hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, sumele următoare, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i) 7 000 EUR (șapte mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - ii) 2 000 EUR (două mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 13 martie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA PARASCINETI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 32060/05)

Hotărârea din 13 martie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Parascineti împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce au deliberat în camera de consiliu la 14 februarie 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 32060/02 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Mihai Parascineti („reclamantul”), a sesizat Curtea la 16.08.2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul susține, în special, că a fost internat timp de o săptămână la secția de psihiatrie a spitalului municipal din Sighetu Marmăției în condiții inumane și degradante.

4. La 16 septembrie 2010 cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

5. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan (art. 28 din regulament), judecător ales să reprezinte România, președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1960 și are domiciliul în Remeți.

7. Potrivit unui certificat din 12 februarie 2003 al comisiei de expertiză medicală de pe lângă Inspectoratul de Stat Teritorial pentru Persoanele cu Handicap Maramureș, reclamantul suferea de deficiență funcțională gravă permanentă.

A. Internarea într-o unitate psihiatrică a reclamantului

8. La 5 iulie 2005, reclamantul a fost spitalizat în cadrul secției de endocrinologie a Spitalului Județean Baia Mare („spitalul județean”). Acesta suferea de cefalee, de dureri osoase și de tulburări de vedere, precum și de luxație congenitală de sold, având proteză. Potrivit biletului de ieșire din spital din data de 6 iulie 2005, bolnavul manifestă o psihoză acută în cursul zilei de 5 iulie 2005 și se transferă la psihiatrie.

9. Potrivit biletului de ieșire din secția de psihiatrie din 13 iulie 2005, acesta fusese internat de urgență în stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului moderat de alcool și al unei personalități instabile emoțional.

1. Expunerea reclamantului

10. În timp ce era internat în cadrul secției de endocrinologie, reclamantul a refuzat o infirmieră să îi facă o injecție pe motiv că aceasta a refuzat să îi spună de ce natură este injecția. Reclamantul s-a refugiat în toaletă de unde a fost scos de personalul medical cu ajutorul a doi agenți de poliție, chemați de medicul de gardă, care l-au dus cu forța la Spitalul Municipal Sighetu Marmăției („spitalul municipal”), unde a fost internat la secția rezervată bolnavilor mintali cronici. În această privință, un medic a pus diagnosticul de „psihopatie acută” și „dipsomanie”, deși reclamantul susținea că nu consumase alcool. Acesta nu a fost supus vreunui test de alcoolemie.

11. Potrivit reclamantului, condițiile din această secție a spitalului municipal erau proaste, zeci de bolnavi erau ținuti într-o cameră și a fost nevoit chiar să împartă patul cu încă alte două persoane. Mai mulți bolnavi aveau scabie și erau purici peste tot; în plus, toaletele erau amplasate în capătul camerei și degajau un miros insuportabil; în cameră persista un miros de urină și de transpirație. Ca și în cazul celorlalți bolnavi, reclamantul nu avea dreptul să iasă pentru a lua aer sau pentru a se plimba. Accesul la baie era de asemenea limitat, acesta nefiind permis de personal decât într-un singur interval pentru cele 70 până la 100 de persoane internate, care trebuiau să împartă cele două dușuri existente.

12. La 13 iulie 2005, reclamantul a ieșit din spitalul municipal. Potrivit persoanei în cauză, acesta contractase scabie în spital și avea purici.

2. Informațiile prezentate de Guvern

13. Reclamantul a fost internat în Spitalul Județean Baia Mare la data de 29 iunie 2005 cu diagnosticul de adenom hipofizar secretant. Potrivit personalului medical, în timpul spitalizării, acesta a părăsit de mai multe ori secția, fără a preciza unde merge. La 5 iulie 2005, reclamantul a părăsit secția la orele 18 și s-a întors la orele 22. Reclamantul

era agitat și avea un comportament agresiv față de asistentă și de infirmieră. Observând starea acestuia, în special simptomatologia unei psihoze acute, medicul de gardă a considerat că este necesar să îl interneze de urgență în secția de psihiatrie a Spitalului Municipal Sighetu Marmației și a solicitat intervenția ambulanței și a poliției.

14. Medicul psihiatru al spitalului din Sighetu Marmației a constatat că reclamantul se afla într-o stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului de alcool, și, în temeiul art. 44 și art. 45 din Legea nr. 487 din 11 iulie 2002, a dispus internarea nevoluntară a acestuia în secția de psihiatrie a spitalului.

15. Reclamantul a fost internat în acest spital din 5 iulie până la 13 iulie 2005.

16. Din informațiile primite de la Spitalul Municipal Sighetu Marmației reiese că instituția nu dispune de documente cu privire la situația reclamantului în spitalul menționat.

17. Cu toate acestea, conducerea spitalului recunoaște, în răspunsul său la solicitarea de informații a agentului guvernamental, că în acea vreme, condițiile de internare în serviciile de psihiatrie din spital nu erau adecvate. Existau saloane cu 20 până la 30 de paturi și uneori doi pacienți împărțeau un pat. Condițiile de igienă erau deficitare, personalul specializat era insuficient și exista posibilitatea de a contracta paraziți care puteau provoca boli precum pediculoza sau scabia.

Întrucât nu a fost prezentată nicio precizare cu privire la situația concretă a reclamantului în timpul spitalizării sale în spitalul municipal, nu se poate determina, în opinia Guvernului, dacă acesta a contractat scabia, o altă boală sau paraziți în cursul spitalizării. Astfel, conducerea spitalului nu a putut furniza informații cu privire la aerisirea, iluminarea, întreținerea, igiena, numărul de persoane internate în cameră cu reclamantul sau dacă acesta avea un pat individual sau îl împărțea cu o altă persoană.

18. Din dosar nu reiese că reclamantul ar fi formulat o plângere în timpul internării sale cu privire la condițiile suportate în spitalul din Sighetu Marmației.

B. Proceduri inițiate de reclamant cu privire la internarea sa într-o unitate psihiatrică

19. În august 2005, reclamantul a protestat prin greva foamei în fața Ministerului Sănătății. Acesta dorea să fie examinat pentru handicapul de care suferea (proteză la șold în urma unei luxații coxo-femorale și probleme de vedere) și să reclame caracterul abuziv și condițiile materiale ale internării sale din iulie 2005. Aceste pretenții au făcut de asemenea obiectul unei scrisori trimise de persoana în cauză la 20 februarie 2006 către Direcția de Sănătate Publică Maramureș („DSP”) pentru ca aceasta „să ia măsurile necesare” și să îi ofere un răspuns cu privire la cererea sa către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reclamantul a prezentat pe scurt condițiile citate mai sus, adăugând că la spitalul municipal existau doar toalete „turcești”, patru dușuri pentru 70 de persoane și o jumătate de oră de apă caldă pe zi.

20. Printr-o scrisoare din 8 martie 2006, DSP i-a amintit că acesta a fost supus unor analize medicale cerute de starea sa de sănătate și i-a trimis documentul furnizat ca răspuns de către spitalul municipal. Era vorba de biletul de ieșire din spital al

reclamantului, din 13 iulie 2005, care rezuma fișa de observații nr. 9204/2005, analizele efectuate precum și medicamentele administrate, și preciza diagnosticul de „tulburări organice de personalitate” asociate unei „dipsomanii”. Potrivit acestei fișe, reclamantul fusese adus „de urgență” la spitalul municipal într-o stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului moderat de alcool și al unei personalități instabile organic din punct de vedere emoțional. Evoluția reclamantului în perioada internării a fost favorabilă și acesta a plecat din spital într-o stare „ameliorată”.

21. Între timp, la 22 februarie 2006, reclamantul a sesizat Tribunalul Maramureș cu o plângere la contencios administrativ în temeiul Legii privind liberul acces la informațiile de interes public, pentru a cere ca diferite autorități (spitalul municipal, DSP, poliția etc.) să răspundă scrisorilor și cererilor cu privire la condițiile internării sale la psihiatrie în iulie 2005. Prin hotărârea din 31 mai 2006, tribunalul a respins plângerea ca nefondată pe motiv că cererile reclamantului nu sunt reglementate de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, ci trebuie să respecte regimul juridic stabilit pentru petițiile adresate autorităților (adică Ordonanța Guvernului nr. 27/2002). În orice caz, instanța a constatat că autoritățile în cauză răspuseseră cererilor reclamantului. Acea hotărâre a rămas definitivă printr-o hotărâre din 21 septembrie 2006 a Curții de Apel Cluj.

22. La o dată neprecizată din 2005, precum și în aprilie 2006, reclamantul a sesizat Poliția Maramureș și Parchetul de pe lângă Tribunalul Maramureș cu plângeri penale împotriva agenților de poliție care îl aduseseră cu forța la spitalul municipal și împotriva personalului aceluși spital, pentru condițiile și tratamentele suportate. În special, acesta susținea faptul că autoritățile nu îi înapoiaseră lucrurile personale în urma transferului la spitalul municipal.

23. Prin rezoluția din 29 mai 2006, după ce a examinat probele și a audiat un martor, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale privind faptele invocate. Parchetul considera că, în seara zilei de 5 iulie 2005, persoana în cauză a părăsit fără permisiune spitalul județean și a consumat alcool, având un comportament agresiv la reînțoarcerea în spital. În urma refuzului acestuia de a i se administra un sedativ, medicul de gardă a decis să îl transfere, cu ajutorul poliției, la secția de psihiatrie a spitalului din Baia Mare, unde a fost examinat de un medic care a decis internarea acestuia de urgență la spitalul municipal. Transportat cu ambulanța și însoțit de un agent de poliție, reclamantul a fost internat în acel spital. Parchetul a precizat că din dosarul spitalului reieșea că lucrurile personale îi fuseseră înapoiate reclamantului la ieșirea acestuia din spital, la 13 iulie 2005.

24. Din dosar nu reiese că reclamantul ar fi contestat această rezoluție a parchetului, conform dispozițiilor relevante din Codul de procedură penală.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

25. Internarea psihiatrică este reglementată de dispozițiile din Legea nr. 487 din 11 iulie 2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice¹¹ care face

¹¹ Legea nr. 487/2002 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 852 din 13 septembrie 2012.

diferența între internarea „voluntară” și cea „nevoluntară”. Această lege prevede, la art. 44–53, condițiile în care internarea nevoluntară este autorizată, în urma unei examinări psihiatrice, precum și procedura punerii în aplicare a acesteia (cerere motivată din partea familiei, a poliției sau a medicului curant, printre altele, notificarea pacientului asupra hotărârii luate de medic, a reprezentantului său și a familiei sale, precum și a parchetului și a unei comisii medicale, pentru confirmare). Decizia privind internarea nevoluntară poate fi contestată printr-o cerere la „instanța judecătorească competentă, potrivit legii”, formulată de către pacient sau de reprezentantul său (art. 54). Autoritățile, în special Ministerul Sănătății și Familiei, trebuia să ia măsurile necesare pentru aplicarea legii (art. 63), ceea ce a făcut ministrul în cauză prin Normele de aplicare din 10 aprilie 2006, care, printre altele, prevedeau desemnarea în termen de 30 de zile a unităților autorizate să efectueze aceste internări nevoluntare (art. 27), precum și obligația medicului de a informa pacientul, familia și reprezentantul acestuia asupra dreptului de a contesta decizia de internare și procedura aplicabilă (art. 28), și furnizau formularele-tip pentru notificarea deciziei, după cum prevede Legea nr. 487/2002. Cu toate acestea, un raport din octombrie 2009 (a se vedea supra, pct. 30) nota că autoritățile nu au desemnat întotdeauna unitățile autorizate să efectueze internări nevoluntare, ceea ce – coroborat cu cunoașterea precară de către personalul medical a procedurilor mai sus menționate – făcea ca aplicarea Legii nr. 487/2002 să fie dificilă și divergentă.

26. Art. 4 din Legea nr. 270/2003 („Legea spitalelor”) în vigoare în acea perioadă prevedea că spitalul asigura condițiile de investigare medicală, de tratament, de cazare, de igienă, de alimentație și de prevenire a infecțiilor nozocomiale. Spitalul era responsabil, în condițiile legii, de calitatea actului medical, de respectarea condițiilor de cazare, de igienă, de alimentație și de prevenire a infecțiilor nozocomiale, precum și de repararea prejudiciilor cauzate pacienților. Aceste dispoziții legale au fost reiterate la art. 168 din legea ulterioară, Legea nr. 95/2006. Potrivit dispozițiilor art. 168 din această lege, unitățile sanitare publice sau private sunt responsabile, potrivit dreptului comun, de prejudiciile cauzate în activitatea de prevenire, diagnostic sau tratament, atunci când acestea se datorează infecțiilor nozocomiale. De asemenea, se stipulează că unitățile sanitare publice sau private răspund civil pentru prejudiciile cauzate direct sau indirect pacienților, ca urmare a nerespectării regulilor interne ale unității sanitare (art. 646 din lege).

27. Ca răspuns la un memorandum al Amnesty International, publicat la 4 mai 2004, privind încălcarea standardelor internaționale referitoare la plasarea bolnavilor și condițiile de internare în unități psihiatrice din România, Guvernul român a contestat, printr-un comunicat de presă difuzat în aceeași zi, ideea că Legea nr. 487/2002 nu ar fi aplicabilă înaintea adoptării normelor de aplicare. În opinia Guvernului, mai multe proceduri în care persoanele în cauză contestau o măsură de internare nevoluntară ar fi fost de altfel pendinte în fața instanțelor interne.

28. Dispozițiile art. 278 și art. 278¹ C. proc. pen. cu privire la plângerea contra actelor procurorului, inclusiv a unei rezoluții de neîncepere a urmăririi penale, în fața procurorilor ierarhic superiori și în fața instanțelor sunt citate în cauza *Lupașcu împotriva României* (nr. 14526/03, pct. 22-23, 4 noiembrie 2008).

29. Prin hotărârea definitivă din 5 decembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție, sesizată în temeiul art. 278¹ C. proc. pen. a confirmat rezoluția de neîncepere a urmăririi penale pronunțată de parchet asupra plângerii penale pe care o depusese o persoană particulară cu privire la internarea sa într-o unitate psihiatrică, care s-a făcut, conform spuselor acestuia, împotriva voinței sale, la cererea unui ofițer de poliție. Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că reclamantul își exprimase acordul pentru a fi supus unei examinări psihiatrice și că era vorba de o internare voluntară, întrucât acesta nu a demonstrat contrariul.

III. RAPOARTE PRIVIND CONDIȚIILE DE CAZARE ALE PERSOANELOR INTERNATE

30. În octombrie 2009, în urma unui protocol semnat cu Ministerul Sănătății și în urma mai multor vizite făcute în 2009 în 16 spitale psihiatrice (printre care și Spitalul Municipal Sighetu Marmației), o organizație nonguvernamentală, Centrul de resurse juridice (CRJ), a publicat un raport amănunțit asupra respectării drepturilor persoanelor aflate în instituții medico-sociale pentru persoane cu dizabilități mintale. Cu privire la spitalul municipal, raportul menționa că pacienții nu puteau să iasă din camera lor fără acordul personalului medical și că se plimbau rar în aer liber din cauza lipsei de personal. Pe de altă parte, condițiile de igienă din secția destinată bărbaților erau descrise ca fiind „inacceptabile” și echivalente cu un „tratament inuman și degradant”, fiind necesară luarea de măsuri imediate:

„În momentul în care am intrat (monitorii) în salon ne-a izbit un miros cumplit de urină și fecale, deși toate geamurile erau deschise și aparent se spălase pe jos recent (cimentul avea încă urme și era miros de clor). Majoritatea pacienților erau dezbrăcați, în special de la brâu în jos, [...] Unul dintre pacienți [...] desculț, pe ciment. [...] Atmosfera din salon este înfricoșătoare. [...] miros urât, cearceafuri și paturi foarte uzate. Baia este și mai degradată. Spațiul este foarte strâmt, nu exista vas de WC, ci o improvizare din lemn, murdăria este extremă: urină și fecale pe jos, mirosul insuportabil. Intrarea la WC se face direct din salon, iar în proximitatea ușii WC-ului sunt paturile pacienților.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

31. Reclamantul susține că în Spitalul Municipal Sighetu Marmației unde a fost internat la secția psihiatrică din 5 până în 13 iulie 2005 a fost ținut în condiții care i-au încălcat dreptul de a nu fi supus la tratamente inumane ori degradante, așa cum este prevăzut la art. 3 din convenție, formulat după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

32. Guvernul invocă neepuizarea căilor de atac, considerând că reclamantul ar fi putut să ceară transferul la un alt spital sau că ar fi putut să conteste măsura de internare, solicitând supravegherea medicală la domiciliu. Acesta susține, de asemenea, că, în timpul internării, reclamantul nu s-a plâns niciodată de condițiile din spital.

33. Guvernul adaugă că reclamantul ar fi putut să introducă o plângere împotriva personalului din spital, precum și o acțiune în răspundere civilă delictuală, în temeiul art. 998-999 C. civ. pentru prejudiciul pe care l-ar fi suferit, coroborat cu art. 4 din Legea nr. 270/2003 („Legea spitalelor”).

34. În temeiul practicii juridice interne relevante, Guvernul depune șapte scrisori datând din 2010, eliberate de șapte instanțe din România, și anume Tribunalul Maramureș, Judecătoriile Bacău, Câmpina, Calafat, Târgoviște, Oradea și București. Toate aceste scrisori menționează că în perioada 2002–2010 nu a fost înregistrată nicio acțiune având drept obiect despăgubiri pentru condiții precare de spitalizare.

35. Referindu-se la eșecul acțiunilor sale descrise supra la pct. 19–24, reclamantul susține că acele căi de atac indicate de Guvern nu erau efective. În această privință, reclamantul susține că spitalul din Sighetu Marmației nu a putut furniza documentele cu privire la internarea sa între 5 iulie – 13 iulie 2005, precum foaia de observație sau foaia de internare, ceea ce, spune el, îl pune în imposibilitatea de a susține o acțiune în justiție pentru a angaja răspunderea spitalului.

36. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa constantă, art. 35 § 1 din convenție le impune reclamantilor epuizarea căilor de atac disponibile în mod normal și suficiente în ordinea juridică internă pentru a le permite obținerea unei reparații pentru încălcările pretinse. În această privință, trebuie stabilit dacă mijloacele de care dispun justițiabilii în dreptul intern sunt „efective” în sensul că pot împiedica apariția sau continuarea unei încălcări pretinse (*Marcu împotriva României*, nr. 43079/02, pct. 70, 26 octombrie 2010). Totodată, Curtea trebuie să aplice respectiva regulă ținând seama în mod corespunzător de context, cu o anumită flexibilitate și fără un formalism excesiv. Acest lucru demonstrează faptul că, în general, Curtea trebuie să analizeze în mod realist nu doar acțiunile prevăzute în teorie în sistemul juridic al părții contractante implicate, ci și situația personală a reclamantilor [*Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 77, CÉDO 1999-V, *mutatis mutandis*, *Storck împotriva Germaniei*, (dec.) nr. 61603/00, 26 octombrie 2004, și *Rupa împotriva României* (nr.2), nr. 37971/02, pct. 36, 19 iulie 2011].

37. Curtea observă că sunt vizate în capătul de cerere al reclamantului condițiile materiale de ședere în cadrul secției de psihiatrie a Spitalului Municipal din Sighetu Marmației. În această privință, Curtea amintește că în ceea ce privește condițiile de detenție din închisorile din România, aceasta a respins excepțiile preliminare asemănătoare ridicate, considerând că Guvernul nu dovedise că există o cale de atac efectivă de epuizat atunci când este vorba de un asemenea capăt de cerere (a se vedea, printre altele, *Ogică împotriva României*, nr. 24708/03, pct. 33-35, 27 mai 2010, *Coman împotriva României*, nr. 34619/04, pct. 49, 26 octombrie 2010, *Porumb împotriva*

României, nr. 19832/04, pct. 65, 7 decembrie 2010, și *Colesnicov împotriva României*, nr. 36479/03, pct. 72, 21 decembrie 2010).

38. În ceea ce privește acțiunea civilă indicată de Guvern, Curtea observă că acesta nu prezintă nicio decizie juridică care să îi permită să verifice caracterul efectiv. Dimpotrivă, Guvernul a furnizat scrisori eliberate de șapte instanțe din România, indicând că în perioada 2002–2010 nu a fost introdusă nicio acțiune civilă având obiect repararea unui prejudiciu suferit din cauza condițiilor precare de internare. Mai mult, o acțiune exclusiv în despăgubiri nu ar putea fi considerată ca suficientă, fiind vorba de plângeri cu privire la condițiile de internare sau de detenție pretins contrare art. 3, în condițiile în care aceasta nu este în măsură să împiedice mai ales continuarea pretinsei încălcări (*Marcu*, citată anterior, pct. 70).

39. În aceste condiții, sesizarea autorităților spitalului de către reclamant pentru a obține o îmbunătățire a condițiilor de internare nu ar putea fi considerată un demers care să ofere perspective suficiente de reușită (a se vedea, *mutatis mutandis* *Sławomir Musiał împotriva Poloniei*, nr. 28300/06, pct.75, 20 ianuarie 2009). De asemenea, omisiunea din partea Guvernului de a prezenta foaia de observație a reclamantului din perioada internării sale nu permite verificarea informațiilor pe care reclamantul le-a transmis medicilor și personalului auxiliar care l-au îngrijit.

40. Prin urmare, Curtea consideră că este necesar să se respingă excepția de neputință invocată de Guvern. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și, pe de altă parte, evidențiază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

41. Reclamantul susține că a fost victima condițiilor inumane de internare, pe care le consideră a fi mai proaste decât cele dintr-o închisoare. În această privință, reclamantul susține că proastele condiții de igienă, în special faptul că a contractat scabie și purici, i-au lăsat sechele care au persistat timp de trei luni. Reclamantul subliniază de asemenea, că inclusiv după externarea sa, încă mai resimțea mirosurile de transpirație și de urină pe care a trebuit să le inhaleze timp de o săptămână.

42. În sfârșit, acesta face referire la sentimentele de umilință și înjosire sub condiția umană, resimțite în urma faptului că a trebuit să doarmă în același pat cu alți bolnavi internați în aceeași secție, fără nicio considerație față de riscurile de transmitere de boli contagioase.

43. Guvernul admite că persoanele internate la secția de psihiatrie a spitalului din Sighetu Marmației riscă să fie supuse unor condiții inumane sau degradante. Totuși, Guvernul solicită Curții să ia în considerare aceste condiții doar în ceea ce privește aspectele relevate de spital, adică numărul deficitar de paturi dintr-un salon, condițiile precare de igienă sau posibilitatea existenței paraziților. Orice altă generalizare sau

comparație cu alte instituții psihiatrice ar fi nefondate, în opinia Guvernului.

Acesta precizează că memorandumul din 4 mai 2004 al Amnesty International se referă numai la anumite instituții, în care condițiile erau cele mai proaste. De asemenea, memorandumul fusese redactat cu mai mult de un an înainte de evenimentele menționate în prezenta cauză. Ulterior, o scrisoare a ministrului sănătății a făcut trimitere la preocuparea de a reabilita sistemul de sănătate psihică prin realizarea evaluării personalului medical, prin majorarea alocației de hrană pentru pacienți și prin reabilitarea infrastructurii spitalelor psihiatrice.

44. În ceea ce privește acuzațiile reclamantului, Guvernul susține că acesta nu a prezentat niciun mijloc de probă pentru a-și susține afirmațiile.

Acesta spune că este la curent cu informațiile prezentate de Spitalul Municipal Sighetu Marmației cu privire la igiena precară, la suprapopulare și la eventualele boli nozocomiale. Totuși, acesta observă că spitalul nu a menționat că reclamantul ar fi contractat în timpul internării sale o altă boală sau paraziți. În plus, Guvernul consideră că reclamantul ieșise din spital vindecat din punct de vedere psihic.

45. Acesta susține, de asemenea, că autoritățile nu au avut intenția de a-l umili sau de a-l înjosi pe reclamant, scopul lor fiind doar acela de a-i oferi îngrijiri medicale adecvate.

46. În orice caz, Guvernul subliniază că tratamentul pretins degradant de care se plânge reclamantul a fost pe o perioadă relativ scurtă, adică o săptămână, perioadă în care el a beneficiat de tratament psihiatric adecvat afecțiunii sale. Astfel, potrivit Guvernului, situația concretă a reclamantului nu a atins minimul de gravitate pentru a fi considerată drept tratament contrar dispozițiilor art. 3 din convenție. În această privință, Guvernul invocă hotărârea *Andrei Gheorghiev împotriva Bulgariei* (nr. 61507/00, pct. 57-62, 26 iulie 2007) în care Curtea a constatat lipsa încălcării art. 3 privind privarea de libertate a reclamantului de 27 de ani, în stare de sănătate bună, timp de 23 de zile într-un loc de detenție situat sub nivelul străzii și care nu avea lumină naturală și instalații sanitare, în care a trebuit să împartă patul pe care avea o pătură infestată cu purici.

2. *Motivarea Curții*

47. Curtea va examina prezentul capăt de cerere în lumina principiilor consacrate în materia interzicerii relelor tratamente despre care autoritățile au avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință (a se vedea, printre altele, *Muskadziewa și alții împotriva Belgiei*, nr. 41442/07, pct. 55, 19 ianuarie 2010).

48. Aceasta reamintește că, în conformitate cu jurisprudența Curții, un tratament trebuie să atingă un minim de gravitate pentru a intra în sfera art. 3. Aprecierea acestui minim este relativă în esență; ea depinde de ansamblul de date ale cauzei, în special de durata tratamentului, a efectelor sale fizice sau mentale precum și, uneori, de sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei [*Kudła împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 91, CEDO 2000-XI, și *Peers împotriva Greciei*, nr. 28524/95, pct. 67, CEDO 2001-III]. Cu toate că scopul tratamentului este un element care trebuie luat în considerare, în ceea ce privește stabilirea acestuia, dacă ar viza umilirea sau înjosirea victimei, absența

unui asemenea scop nu ar exclude în mod definitiv o constatare a încălcării art. 3 (*Peers*, citată anterior, pct. 74).

49. Statul trebuie să se asigure că orice persoană privată de libertate – inclusiv persoanele internate nevoluntar din rațiuni de sănătate psihică – este ținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a respectivei măsuri nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care să depășească nivelul inevitabil de suferință inerent privării de libertate și că, având în vedere cerințele practice ale internării, sănătatea și confortul bolnavului sunt asigurate în mod corespunzător (*mutatis mutandis*, *Stawomir Musiał*, citată anterior, pct. 86).

50. În mod special, pentru a aprecia compatibilitatea condițiilor oferite unei persoane private de libertate cu exigențele art. 3, trebuie ca, în cazul bolnavilor mintali, să se țină seama de vulnerabilitatea, precum și de incapacitatea acestora, în anumite cazuri, de a se plânde în mod coerent sau doar de a se plânde de efectele acestor condiții asupra persoanei lor (a se vedea, de exemplu, *Herczegfalvy împotriva Austriei*, 24 septembrie 1992, pct. 82, seria A nr. 244, și *Aerts împotriva Belgiei*, 30 iulie 1998, pct. 66, *Culegere 1998-V*).

51. Persoanele afectate de tulburări mintale riscă în mod incontestabil să se simtă des în situație de inferioritate sau de neputință. Din acest motiv, este necesară o vigilență deosebită în verificarea respectării convenției. Chiar dacă autoritățile medicale trebuie să decidă – pe baza regulilor recunoscute de știința lor – asupra mijloacelor terapeutice care trebuie utilizate pentru a proteja sănătatea fizică și mentală a bolnavilor incapabili de autodeterminare și de care acestea sunt responsabile, acești bolnavi nu sunt mai puțin protejați de art. 3 (*Stawomir Musiał*, citată anterior, pct. 96).

52. În speță, Curtea observă că reclamantul se plânde mai ales de suprapopulare și de condițiile proaste de igienă cu care s-a confruntat pe durata internării de o săptămână la secția de psihiatrie a Spitalului Municipal Sighetu Marmației.

În această privință, Curtea consideră că observațiile prezentate de Guvern cu privire la situația din secția de psihiatrie al spitalului din Sighetu Marmației din perioada în care reclamantul a fost internat, care sunt similare cu constatările făcute de CRJ în 2009, reprezintă o bază suficientă pentru a susține capătul de cerere. De asemenea, Guvernul nu a fost în măsură să prezinte documente precum foaia de internare sau foaia de observație clinică (a se vedea supra, pct. 35), care ar fi putut furniza indicații cu privire la condițiile de internare ale reclamantului, în special la eventualele afecțiuni pe care le-ar fi putut acuza în timpul internării sale.

În sfârșit, reclamantul a prezentat o descriere detaliată și coerentă a bolilor de care a suferit pe perioada internării sale (a se vedea, *a contrario Aerts*, citată anterior, pct. 66).

53. Curtea apreciază că, inadecvate pentru orice persoană privată de libertate (a se vedea *Colesnicov*, citată anterior, pct. 46 și 83), acele condiții erau cu atât mai nepotrivite pentru o persoană ca reclamantul, căruia i se stabilise un diagnostic de tulburări mintale, și care, în consecință, avea nevoie nu doar de un tratament specializat, ci și de asigurarea unor condiții de igienă minime. Curtea recunoaște că însăși natura stării de sănătate a reclamantului îl făcea mai vulnerabil și că internarea sa în condițiile menționate anterior

a putut să agraveze într-o oarecare măsură starea sa de suferință și de neliniște, în ciuda duratei limitate a internării sale. Curtea a mai constatat încălcări cu privire la condițiile proaste de detenție, chiar inadecvate, în ciuda duratei scurte a detenției, în cauzele *Koktish împotriva Ucrainei*, nr. 43707/07, pct. 93-95, 10 decembrie 2009, și *Gavrilovici împotriva Moldovei*, nr. 25464/05, pct. 30 și 43, 15 decembrie 2009 (*a contrario*, *Gorea împotriva Moldovei*, nr. 21984/05, pct. 48-51, 17 iulie 2007, și *Sakkopoulos împotriva Greciei*, nr. 61828/00, pct. 42, 15 ianuarie 2004).

54. Cu privire la lipsa unui pat individual, Curtea observă că reclamantul suferea de o deficiență funcțională gravă în formă permanentă, că era suspectat și de alte boli pentru care a fost spitalizat la secția de endocrinologie a Spitalului Județean Baia Mare la momentul internării sale. Prin urmare, condițiile proaste de igienă denunțate au fost și mai greu de suportat. La aceasta se adaugă sentimentele de umilință și de înjosire, resimțite de reclamant în urma faptului că a fost nevoit să doarmă în același pat cu alți bolnavi internați la secția de psihiatrie, fără nicio considerație față de riscurile implicate, inclusiv cele de transmitere de boli contagioase, a căror prezență a fost recunoscută chiar de spital.

55. Ținând seama de cele de mai sus, Curtea consideră că în speță a fost încălcat art. 3 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

56. Reclamantul se plânge, în esență, de internarea forțată la secția de psihiatrie, în absența motivelor pertinente în această privință. Curtea consideră că este necesar ca acest capăt de cerere să fie analizat din perspectiva art.5 § 1 lit. e) din convenție, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; [...]"

57. Curtea reamintește că scopul regulii privind epuizarea căilor de atac interne este de a permite autorităților naționale (în special autorităților judiciare) să analizeze capătul de cerere privind încălcarea unui drept protejat de convenție și, după caz, să repare încălcarea înaintea sesizării Curții cu privire la acea încălcare [*Kudla împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 152, CEDO 2000-XI]. Din moment ce există la nivel național o acțiune care să permită instanțelor interne să analizeze cel puțin în esență argumentul referitor la încălcarea unui drept protejat de convenție, acea acțiune trebuie exercitată mai întâi [*Azinas împotriva Ciprului* (MC), nr. 56679/00, pct. 38, CEDO 2004-III]. Acțiunea amintită trebuie să existe cu un grad suficient de certitudine, în practică și în teorie, fără de care îi lipsesc eficacitatea și accesibilitatea dorite. De altfel, Curtea subliniază, de asemenea, că dubiile privind eficiența unei acțiuni nu sunt

suficiente pentru a justifica neexercitarea sa. Din contră, există interesul de a sesiza instanța competentă, într-un asemenea caz, pentru a-i permite să dezvolte drepturile existente, folosind puterea sa de interpretare [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Iambor împotriva României (nr. 1)*, nr. 64536/01, pct. 221, 24 iunie 2008].

58. Înainte de a analiza dacă internarea reclamantului s-a făcut conform prevederilor art. 5 § 1 lit. e) citat anterior, Curtea consideră că trebuie să analizeze în speță dacă persoana în cauză a respectat regula de epuizare a căilor de atac interne înainte de a sesiza Curtea.

59. Curtea observă încă de la început că la momentul faptelor, internarea psihiatrică era reglementată de Legea nr. 487/2002. Această lege prevedea o procedură specifică internărilor nevoluntare și luarea unei decizii – în urma unei examinări psihiatrice – susceptibile de o acțiune în instanță. Bineînțeles, Curtea observă că, la momentul faptelor, nu fuseseră adoptate normele de aplicare a legii citate anterior, fapt ce a dus la nașterea unei dezbateri privind aplicabilitatea în practică a acestei legi, însă aceasta observă că Guvernul a confirmat în mod formal, în mai 2004, caracterul efectiv al Legii nr. 487/2002, inclusiv calea de atac judiciară prevăzută la art. 54 din această lege (supra, pct. 14 *in fine* și 15). Curtea nu este așadar convinsă că absența în speță a deciziei la care face referire art. 54 ar fi suficientă pentru a justifica faptul că acest capăt de cerere întemeiat pe caracterul ilegal al internării sale psihiatrice nu a fost invocat în prealabil în fața instanțelor interne.

60. În orice caz, Curtea observă, de asemenea, că reclamantul a sesizat parchetul cu o plângere penală împotriva agenților de poliție care îl aduseseră cu forța la spitalul municipal și împotriva personalului aceluși spital pentru condițiile internării sale și pentru tratamentul suferit, însă parchetul a decis neînceperea urmăririi penale în acest caz. Or, de vreme ce există exemple în jurisprudență care arată examinarea pe fond, în cazul unei plângeri penale, a capetelor de cerere asemănătoare celui invocat în speță, (supra, pct. 13), Curtea subliniază că reclamantul nu a contestat, conform art. 278¹ C. proc. pen., neînceperea urmăririi penale, menționate anterior, în fața instanțelor interne, pentru a le da ocazia de a examina capătul de cerere înainte de a sesiza Curtea [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Neață împotriva României (dec.)*, nr. 17857/03, pct. 40-41, 18 noiembrie 2008, și *Coscodar împotriva României (dec.)*, nr. 36020/06, 9 martie 2010]

61. Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins ca inadmisibil pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

62. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

63. Reclamantul solicită cu titlu de prejudiciu material suma de 2 000 EUR, adică valoarea bunurilor personale adăugată sumei pe care o avea asupra sa la momentul internării sale, la care a fost nevoit să renunțe fără a o mai recupera, potrivit acestuia, la care se adaugă cheltuielile de deplasare la spital pentru îngrijirea sechelelor în urma internării sale.

64. Conform Guvernului, nu există nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul invocat și obiectul cererii.

65. Reclamantul solicită de asemenea suma de 50 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit din cauza condițiilor de internare suportate, referindu-se la efectele asupra persoanei sale, greu de suportat și cu atât mai greu de cuantificat. În acest sens, el declară că, inclusiv după externarea sa, încă mai resimțea mirosurile de transpirație și de urină pe care a trebuit să le inhaleze timp de o săptămână.

66. În ceea ce privește suma solicitată cu titlu de prejudiciu moral, Guvernul consideră că este excesivă, având în vedere că reclamantul a fost internat doar șapte zile.

67. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 3 din convenție, ca urmare a condițiilor precare îndurate de reclamant în spital în timpul internării sale forțate. Prin urmare, nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge această cerere. În schimb, aceasta consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral, din cauza încălcării în cauză, care trebuie reparat. În aceste împrejurări, ținând seama de circumstanțele cauzei și pronunțându-se în echitate, astfel cum prevede art. 41 din convenție, Curtea consideră că trebuie să îi acorde reclamantului 6 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

68. Reclamantul solicită de asemenea suma de 300 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața Curții, prezentând 15 facturi și chitanțe sau bonuri de casă justificative pentru cheltuieli poștale și de traducere.

69. Guvernul consideră că reclamantul nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al valorii lor. Guvernul nu prezintă observații cu privire la suma solicitată de reclamant și nu contestă realitatea acestor cheltuieli.

70. În speță, ținând seama de documentele aflate în posesia sa și de jurisprudența acesteia, Curtea consideră rezonabilă suma solicitată cu titlu de cheltuieli de judecată pentru procedura în fața Curții și o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

71. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 3 din convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din convenție;
3. *Hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i) 6 000 EUR (șase mii euro), plus orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - ii) 300 EUR (trei sute de euro), plus orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit de reclamant, pentru cheltuieli de judecată.
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 13 martie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 7034/07
prezentată de **MARIUS HAIDUCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**
și alte 16 cereri

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 13 martie 2012 într-o cameră compusă din Ján Šikuta, *președinte*, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjuncț de secție*,

Având în vedere cererile menționate anterior,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanții, ale căror nume, reședință și număr de cerere figurează în anexă¹², sunt resortisanți români.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către reclamanți, se pot rezuma după cum urmează.

3. După ce au fost sancționați pentru mai multe încălcări ale dispozițiilor legale în materie de circulație rutieră pe drumurile publice (viteză excesivă, conducerea sub influența băuturilor alcoolice, depășire sau parcare în alte locuri decât cele special amenajate și semnalizate etc.), sancțiunile aplicate luând forma unor amenzi, aplicării unor puncte de penalizare sau/și suspendării permisului de conducere, reclamanții au contestat procesele-verbale de contravenție întocmite de poliștii rutieri. Persoanele în cauză au cerut anularea acestor sancțiuni, susținând că documentele în cauză nu corespundeau cu realitatea faptelor și conțineau vicii de formă (aceștia pretindeau, de exemplu, absența semnăturii martorului care l-a asistat pe poliștul rutier, în momentul redactării procesului-verbal).

4. Prin hotărâri susceptibile de apel, judecătorii au respins contestațiile reclamanților în urma unor proceduri publice și contradictorii, în cursul cărora aceștia puteau depune probe la dosar și puteau cere producerea altor elemente pe care le considerau necesare pentru susținerea afirmațiilor lor. Instanțele sesizate s-au considerat competente pentru a aprecia valoarea ca elemente de probă a proceselor-verbale întocmite de poliștii rutieri, documente care, potrivit legii, erau considerate întemeiate până la proba contrarie. Invocând art. 1169 C. proc. civ., în termenii căruia persoana care

¹² Pentru lista detaliată a reclamanților, a se vedea hotărârea *in extenso* pe site-ul www.ier.ro.

depune o cerere în fața unei instanțe trebuie să demonstreze afirmațiile sale, instanțele sesizate au hotărât că, în absența altor elemente de probă pertinente și credibile, care ar putea demonstra existența unor circumstanțe factuale diferite de cele descrise în procesele-verbale, acestea din urmă constituie proba că persoanele în cauză au comis faptele care le erau imputate. De altfel, instanțele nu au descoperit nici un alt motiv care ar fi putut atrage, potrivit legii, sancțiunea nulității absolute a proceselor-verbale în cauză.

5. Reclamanții au formulat recurs împotriva hotărârilor, solicitând instanțelor competente anularea proceselor-verbale de contravenție, pe motiv că acestea nu corespund cu realitatea.

6. În urma uneia sau mai multor ședințe publice de judecată, în cursul cărora reclamanții au fost ascuțați cu privire la temeinicia recursului lor și unde au avut posibilitatea de a depune la dosar toate elementele de probă admise de legislația națională pe care aceștia le considerau pertinente, instanțele au respins contestațiile reclamanților ca nefondate. Prin hotărâri definitive și irevocabile, instanțele au confirmat hotărârile pronunțate de judecătorii, considerând, în urma examinării ansamblului de elemente de probă depuse la dosar, că, în absența altor elemente de probă pertinente și credibile, care ar fi putut demonstra existența unor circumstanțe factuale diferite de cele care erau descrise în procesul-verbal, acestea din urmă constituiau proba că persoanele în cauză au comis faptele care le erau imputate. Instanțele și-au motivat deciziile de a nu se baza pe anumite elemente de probă, pe care nu le-au considerat credibile și de a se baza mai mult pe altele, cum ar fi, de exemplu, depozițiile martorilor care au semnat procesul-verbal de contravenție.

B. Dreptul și practica interne relevante

7. Dreptul și practica interne relevante în materie de contravenții și evoluția acestora sunt expuse detaliat la pct. 29-40 din hotărârea *Anghel împotriva României* (nr. 28183/03, hotărârea din 4 octombrie 2007).

CAPĂT DE CERERE

8. Invocând art. 6 din convenție, reclamanții se plâng de încălcarea dreptului la un proces echitabil, din cauza obligației care le-a fost impusă, în fața instanțelor naționale, de a răsturna prezumția de legalitate și de temeinicie a proceselor-verbale, prin intermediul cărora polițiștii rutieri au constatat că aceștia au încălcat dispozițiile naționale în materie de circulație rutieră. Aceștia susțin că, potrivit legii, aceste procese-verbale au valoare probantă până la proba contrarie și susțin că instanțele însărcinate să examineze temeinicia contestațiilor lor au avut, în acest fel, idei preconcepute cu privire la vinovăția lor, fapt pe care reclamanții îl consideră contrar dreptului la respectarea prezumției de nevinovăție, garantat de art. 6 §2 menționat anterior.

ÎN DREPT

9. Curtea constată că cererile ale căror numere figurează în anexă sunt similare în ceea ce privește capetele de cerere invocate și problemele de fond ridicate. În consecință, aceasta consideră necesar să conexeze cererile, în temeiul art. 42 § 1 din regulament.

10. Reclamanții consideră că nu au beneficiat de dreptul la un proces echitabil din cauza prezumției de legalitate și temeinicie de care a beneficiat, în fiecare cauză, procesul-verbal de contravenție în materie de încălcare a dispozițiilor legale care reglementează circulația rutieră, precum și de obligația care le-a fost impusă de instanțele naționale, de a răsturna această prezumție. Aceștia invocă art. 6 din convenție, ale cărui părți relevante sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

11. Curtea reamintește, mai întâi, că din cauza caracterului preventiv, punitiv și disuasiv al sancțiunii aplicate pentru încălcarea codului rutier, garanțiile prevăzute de art. 6 din convenție în materie penală, printre care se numără dreptul la respectarea prezumției de nevinovăție, sunt aplicabile pentru proceduri referitoare la contestarea procesului-verbal, care au atras, pentru contravenienți, sancționarea cu amendă, cu aplicarea de puncte de penalizare și/sau suspendarea permisului de conducere (*Malige împotriva Franței*, 23 septembrie 1998, pct. 39-40, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VII). Curtea nu identifică niciun motiv care să îi permită să ajungă, în speță, la o concluzie diferită.

12. Curtea precizează, asemenea reclamanților, că instanțele sesizate prin contestațiile acestora au așteptat ca ei să răstoarne prezumția de legalitate și de temeinicie a proceselor-verbale de contravenție prin proba contrară faptelor consemnate de polițistul rutier. Nu este surprinzătoare o asemenea abordare din partea instanțelor naționale, în măsura în care regimul juridic național aplicabil contravențiilor este completat prin dispozițiile Codului de procedură civilă, căruia i se aplică, în materie de probe, principiul potrivit căruia sarcina probei revine celui care supune o pretenție judecătorească (*Anghel împotriva României*, nr. 28183/03, pct. 45 *in fine*, 4 octombrie 2007). Reclamanții văd în acest fapt o atingere adusă dreptului lor la respectarea prezumției de nevinovăție. Curtea nu subscrie la această opinie. Curtea reamintește că, în materie de circulație rutieră, a precizat că art. 6 § 2 nu se opune aplicării unui mecanism care nu face altceva decât să instaleze o prezumție relativă de conformitate a unui proces-verbal la realitate, prezumție fără care ar fi practic imposibilă pedepsirea încălcărilor cu privire la circulația rutieră [*Stevens împotriva Belgiei*, nr. 56936/00, (dec.), 9 decembrie 2004 și, *mutatis mutandis*, *Bosoni împotriva Franței*, nr. 34595/97, decizia din 7 septembrie 1999

și *Adoud împotriva Franței*, nr. 35327/97, decizia din 7 septembrie 1999].

13. Curtea a constatat, într-un mod mai general, că orice sistem juridic operează cu prezumții de fapt sau de drept și că convenția nu se opune în principiu acestui fapt, dar că aceasta obligă statele contractante, în materie penală, să nu depășească un anumit prag. În special, art. 6 § 2 impune statelor să aibă în vedere aceste prezumții în limite rezonabile, ținând cont de gravitatea faptelor și păstrând dreptul la apărare (*Salabiaku împotriva Franței*, hotărârea din 7 octombrie 1988, seria A, nr. 141-A, pct. 28; *Telfner împotriva Austriei*, nr. 33501/96, pct. 16, 20 martie 2001). Curții îi revine, astfel, obligația de a verifica dacă în cazurile de față, prezumția de legalitate și temeinicie a proceselor-verbale de contravenție contestate de reclamanți se încadrează în limitele rezonabile sau dacă aceste limite au fost încălcate în detrimentul persoanelor în cauză.

14. În acest sens, Curtea subliniază, în primul rând, că prezumția de răspundere a reclamanților stabilită prin procesul-verbal este relativă și proba contrară poate fi adusă de persoanele în cauză prin intermediul oricărui element de probă admis de legislația națională, după cum subliniază instanțele naționale sesizate prin contestațiile reclamanților.

15. În continuare, Curtea notează că reclamanții au avut posibilitatea de a contesta legalitatea și temeinicia proceselor-verbale în litigiu în fața instanțelor cu jurisdicție deplină, care erau astfel competente să le anuleze, dacă le considerau nule sau neîntemeiate.

16. Curtea subliniază, de asemenea, că, în ciuda pretențiilor reclamanților, nimic nu dovedește că instanțele chemate să examineze contestațiile au avut idei preconcepute cu privire la vinovăția acestora și că sancțiunile pronunțate împotriva reclamanților pentru încălcări ale dispozițiilor legale în materie de circulație rutieră au fost confirmate de judecători naționali, la încheierea procedurilor contradictorii, în cursul cărora reclamanții au putut fi audiați și au putut susține toate argumentele pentru a-și demonstra nevinovăția (a se vedea, *a contrario*, *Anghel* citată anterior, pct. 62).

17. În cele din urmă, Curtea subliniază că instanțele naționale au analizat credibilitatea probelor prezentate, în special a proceselor-verbale întocmite de polițiștii rutieri, în lumina circumstanțelor particulare fiecărei cauze, și și-au motivat în mod corespunzător hotărârile. Nimic nu indică faptul că aceste instanțe au tras concluzii arbitrare pe baza faptelor care le-au fost prezentate sau că acestea au depășit limitele unei interpretări rezonabile a elementelor de probă depuse la dosar de către părți și a dispozițiilor legale aplicabile. Simplul fapt că instanțele au decis, motivat (a se vedea, *a contrario*, *Anghel* citat anterior, pct. 62), să nu acorde încredere anumitor elemente de probă pe care nu le-au considerat credibile și să se bazeze mai mult pe altele, care figurau, de asemenea, la dosar, nu poate afecta procedura în cauză prin inechitate sau arbitrar. Faptul că interpretarea legislației interne revine în primul rând autorităților naționale și, în mod special, instanțelor judecătorești [*Tejedor Garica împotriva Spaniei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Culegere* 1997-VIII, pct. 31, și *Garcia Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I] și faptul că nu intră în atribuțiile Curții să cunoască erorile de fapt sau de drept pretins comise de o instanță internă sau să aprecieze ea însăși elementele de fapt care au condus o instanță națională la adoptarea

unei astfel decizii și nu a alteia constituie un atribut al jurisprudenței constante.

18. Având în vedere aceste argumente, Curtea consideră că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins, în temeiul art. 35 §§ 3 (a) și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Hotărăște să conexeze cererile;

Declară cererile inadmisibile.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Ján Šikuta
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24082/03
prezentată de **GHEORGHE MOȘOI ZARAFIM**
ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 13 martie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 15 iulie 2003,

Având în vedere decizia luată de Președintele Camerei de a-l desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții), întrucât domnul Corneliu Bârsan, judecător ales s-a abținut (art. 28 din Regulamentul Curții),

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Gheorghe Moșoi Zarafim, este resortisant român, născut în 1970, iar înainte de a fi arestat a locuit în Craiova. Acesta este reprezentat în fața Curții de Andreea Livia Troanță-Rebeleș Turculeanu, avocat în Craiova. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

3. La 22 februarie 1999, reclamantul a fost reținut de poliție, fiind suspectat de comiterea mai multor infracțiuni cu violență. În aceeași zi a fost arestat preventiv prin ordonanța procurorului.

4. În etapele inițiale ale anchetei, reclamantul a depus câteva plângeri la procuror privind aplicarea unor rele tratamente de către anchetatori. Plângerile acestuia au fost respinse ca nefondate sau exagerate. Procurorul a considerat în special că dovezile de la dosar nu justificau pretențiile reclamantului. Reclamantul a fost înștiințat de deciziile procurorului în scrisorile din 5 octombrie, 24 noiembrie 1999, 4 și 29 decembrie 1999.

1. Acțiunea penală împotriva reclamantului

5. Acțiunea a avut loc în fața Tribunalului Olt. Reclamantul a fost reprezentat la toate ședințele de un avocat din oficiu. La 4 decembrie 2001 tribunalul l-a condamnat pe reclamant la douăzeci și cinci de ani de închisoare pentru omor calificat, tentativă de omor calificat, vătămare corporală și violare de domiciliu.

Instanța care a pronunțat sentința nu i-a audiat pe reclamant și martori în cadrul unei ședințe anterioare.

6. Atât reclamantul cât și procurorul au introdus apel împotriva hotărârii. Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale procedurale de către instanță și de rezultatul anchetei.

Procurorul a contestat încadrarea juridică a unor infracțiuni de către instanță.

7. Curtea de Apel a casat hotărârea din 4 decembrie 2001 și a decis reexaminarea cauzei pe fond. Nu s-au primit probe noi de la reclamant sau de la martori.

Prin hotărârea din 4 iulie 2002, aceasta a schimbat încadrarea juridică a infracțiunilor săvârșite de reclamant. Sentința de condamnare a rămas neschimbată. Instanța a respins apelul reclamantului ca nefondat, fără a motiva această decizie.

8. Atât reclamantul cât și procurorul au formulat un recurs împotriva hotărârii. Reclamantul a invocat nevinovăția sa și a cerut o pedeapsă mai puțin severă.

În decizia definitivă din 8 mai 2003, Curtea Supremă de Justiție a confirmat decizia anterioară. Aceasta a respins recursul reclamantului întrucât a considerat că sentința pronunțată era potrivită, ținând cont de activitatea infracțională anterioară și de intelectul inferior al acestuia.

2. Condițiile de detenție

9. Reclamantul a fost încarcerat neîntrerupt din 22 februarie 1999, inițial în arest preventiv, iar apoi în executarea condamnării. În prezent e închis în Penitenciarul Craiova.

10. În perioada detenției, reclamantul a fost transferat de douăzeci și trei de ori între penitenciarele Iași, București, Jilava și Craiova. Guvernul a prezentat un raport detaliat al penitenciarului în care sunt descrise condițiile de detenție ale reclamantului până în prezent.

11. Reclamantul a fost avertizat de mai multe ori pentru încălcarea regulilor închisorii (producerea sau posedarea unor obiecte sau substanțe interzise, păstrarea unui dispozitiv de procesare a alcoolului în celulă, insultarea magistraților care se ocupau de cazul său, comportament violent față de personalul închisorii sau față de deținuți și distrugerea bunurilor închisorii). Reclamantul și-a exercitat dreptul de a ataca avertismentele, iar plângerile sale au fost examinate pe fond și respinse de instanțe sau de procuror.

3. Îngrijiri medicale în închisoare

12. Reclamantul a fost declarat „clinic sănătos” în fișa medicală întocmită în

închisoare după arestarea sa.

La 7 mai 1999 acesta a fost internat în Penitenciarul Spital București – Jilava pentru o examinare psihiatrică. Acesta a fost diagnosticat cu tulburare de personalitate și comportament antisocial.

13. Conform fișei medicale din închisoare, reclamantul a fost internat de mai multe ori în spitalele penitenciarelor, a fost supus examinărilor de către specialiști, a fost consultat în mod regulat și a primit tratament. Acesta a fost diagnosticat cu hipertensiune arterială, dischinezie biliară, ulcer duodenal, infecție fungică a unghiei, obezitate de gradul doi, o fractură veche de claviculă, paralizie de plex brahial de tip superior, infecție urinară și boli respiratorii. Conform fișei medicale din închisoare, acesta a primit tratament pentru afecțiunile sale.

Reiese de asemenea că reclamantul a refuzat de câteva ori să fie examinat de medicii din penitenciar, în aprilie 2005.

14. Reclamantul pretinde că problemele sale de sănătate au fost cauzate și apoi agravate de condițiile inumane de detenție și de lipsa tratamentului medical adecvat în Penitenciarele Iași, Jilava și Craiova. În 2005 și 2006, reclamantul a formulat mai multe plângeri în această privință către Administrația Națională a Penitenciarelor și alte autorități. La 27 decembrie 2005 și 8 februarie 2006, Administrația Națională a Penitenciarelor a răspuns că în conformitate cu fișa sa medicală reclamantul a primit tratament medical adecvat și, prin urmare, plângerile sale nu erau justificate prin probe.

15. În 2006 reclamantul a formulat de asemenea o plângere penală împotriva lui O.C și B.A., doctori la Penitenciarul Iași, pentru rele tratamente și abuz în serviciu. La 1 septembrie 2006, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași a respins plângerea pe motiv că nu exista nicio dovadă a unei infracțiuni. Reiese din dosar că reclamantul nu a atacat ordonanța procurorului.

16. Reclamantul a avut mai multe altercații cu alți deținuți sau cu personalul penitenciarului. Fiecare incident a fost raportat și cercetat, iar reclamantul a fost dus la infirmeria închisorii și la spitalele penitenciarelor sau la spitale civile pentru mai multe examinări și/sau tratament. Au fost întocmite rapoarte ale specialiștilor privind leziunile suferite și numărul de zile necesare recuperării. Medicii din închisoare au informat autoritățile cel puțin o dată despre un asemenea incident.

17. Reclamantul s-a plâns o dată, de asemenea, în temeiul Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, că fusese victima atacurilor deținuților și a gardienilor, și că medicii din spitalul penitenciarului au refuzat să îi acorde asistență medicală.

La 8 aprilie 2008 judecătorul delegat pentru executarea pedepselor a respins cererea. Acesta a reținut că reclamantul fusese dus la infirmerie și primise asistență medicală și de acolo fusese dus la un spital civil pentru mai multe analize. Infirmeria penitenciarului i-a dat ulterior tratamentul prescris de medicii civili. Mai mult, medicii din penitenciar au informat reclamantul că poate să efectueze mai multe investigații medicale într-un spital civil.

4. Alte capete de cerere

18. Reclamantul a cerut de mai multe ori plicuri și timbre pentru a trimite scrisori,

precum și fotocopii ale documentelor din dosarul său. În cele mai multe cazuri, cererile lui au fost luate în considerare de conducerea penitenciarului. Când aceste cereri i-au fost refuzate, reclamantul a depus plângeri la judecătorii delegați pentru executarea pedepselor și la instanțe în temeiul Legii nr. 275/2006. Acțiunile lui au fost examinate pe fond și respinse, cu excepția unei plângeri privind deschiderea unui plic de către directorul Penitenciarului Iași, adresat reclamantului, fapt ce a condus la încheierea din 25 ianuarie 2008, prin care se admite încălcarea dreptului său la corespondență.

La 3 iulie 2007, pe când era închis în Penitenciarul Iași, reclamantul a depus o cerere în scris pentru a primi un plic pentru a trimite documentele cerute de Curte. Acesta a susținut că respectiva cerere a fost refuzată fără a primi explicații.

B. Dreptul intern relevant

19. Legislația internă privind executarea hotărârilor, în special Legea nr. 23/1969, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2003 și Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal sunt descrise în *Petrea împotriva României*, nr. 4792/03, pct. 21-23, 29 aprilie 2008.

CAPETE DE CERERE

20. Reclamantul s-a plâns, în esență, de încălcarea art. 3 din convenție, deoarece în timpul detenției contractase boli pretins cauzate și agravate de condițiile inumane și lipsa unui tratament medical adecvat în închisoare. Acesta susținea că personalul medical din închisoare l-a examinat în mod superficial.

21. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, în esență, de încălcarea art. 3 din convenție, invocând rele tratamente comise de procuror în timpul cercetării penale.

22. Reclamantul a ridicat pe fond un capăt de cerere în temeiul art. 6 § 1 din convenție, invocând faptul că urmărirea penală împotriva sa a nu a fost echitabilă.

23. Reclamantul s-a plâns în esență de faptul că statul nu i-a asigurat dreptul individual de a adresa cereri, garantat la art. 34 din convenție, prin faptul că autoritățile Penitenciarelor Iași și Jilava au refuzat să admită cererile sale privind fotocopierea documentelor de la dosarul său și plicurile pentru corespondență.

24. Prin scrisoarea din 11 iulie 2010, invocând art. 8 din convenție, în esență, reclamantul s-a plâns că îi fusese încălcat dreptul la corespondență prin faptul că directorul Penitenciarului Iași, la 25 ianuarie 2008 deschisese un plic care îi era adresat.

ÎN DREPT

A. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 din convenție privind condițiile de detenție

25. Reclamantul s-a plâns în esență de încălcarea art. 3 din convenție, susținând că

în timpul detenției a contractat boli pretins cauzate și agravate de condițiile inumane și de lipsa unui tratament medical adecvat în închisoare. Reclamantul nu a precizat alte detalii în cererea sa. Art. 3 este redactat după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. Argumentele părților

26. Guvernul susține că reclamantul nu a prezentat detalii cu privire la condițiile de detenție. Reclamantul a afirmat vag faptul că din cauza proastelor condiții de detenție sănătatea sa s-a înrăutățit. Acesta nu a specificat bolile de care pretinde că suferă și nu a prezentat dovezi pentru a-și susține afirmațiile evazive.

În orice caz, dacă ar fi considerat că din cauza condițiilor de detenție sănătatea sa s-a deteriorat, acesta a avut la dispoziție o soluție eficientă, adică o acțiune în temeiul OUG nr. 56/2003, iar apoi în temeiul Legii nr. 275/2006.

27. Reclamantul susținea că soluțiile propuse de Guvern nu ofereau o soluție eficientă în cazul său.

2. Motivarea Curții

28. Curtea precizează că pretențiile reclamantului se referă strict la deteriorarea sănătății sale, cauzată și agravată de condițiile inumane de detenție și de lipsa unei îngrijiri medicale corespunzătoare în închisoare.

29. Cu toate acestea, reclamantul nu a indicat sau dovedit în vreun fel la ce se referă condițiile inumane de detenție. De asemenea, acesta nu a dat detalii concrete despre cum s-a deteriorat sănătatea sa din cauza condițiilor de detenție. Se pare că reclamantul nu a depus plângeri concrete la autoritățile interne în această privință.

30. Curtea a constatat deja că înainte de intrarea în vigoare a OUG nr. 56/2003, nu exista un remediu eficient pentru plângerile privind condițiile de detenție și lipsa îngrijirii medicale în sistemul penitenciar. Totuși, după această dată, persoanele aflate în situația reclamantului aveau la dispoziție un remediu eficient în temeiul acestei ordonanțe sau a legii ulterioare, pentru a se plânge cu privire la o pretinsă lipsă a tratamentului medical (a se vedea *Petrea*, citată anterior, pct. 35-36).

a) Cu privire la situația reclamantului înainte de intrarea în vigoare a OUG nr. 56/2003

31. Cu privire la situația dinaintea intrării în vigoare a OUG nr. 56/2003, reclamantul nu a prezentat probe specifice care să permită Curții evaluarea situației acestuia și stabilirea modului în care a evoluat starea lui de sănătate și în ce mod a fost afectată de condițiile de detenție.

32. Pe baza dovezilor de care dispune și, în mod special, din cauza lipsei de precizie

și de argumentație din plângerea reclamantului și din cauza faptului că nu și-a invocat pretențiile în fața autorităților interne, Curtea nu suspectează în acest caz lipsa preciziei fișelor medicale din penitenciar. Prin urmare, aceasta precizează că, în conformitate cu aceste fișe, reclamantul a fost consultat periodic, atât în penitenciarele spitale, cât și în afara acestora (a se vedea supra, pct. 12, 13 și 17), a fost examinat de specialiști și a primit tratament medical adecvat și prompt pentru afecțiunile sale.

b) Cu privire la situația reclamantului după intrarea în vigoare a OUG nr. 56/2003

33. După cum a hotărât Curtea în cauza *Petrea*, după intrarea în vigoare a OUG nr. 56/2003, reclamantul ar fi trebuit să depună o plângere în fața instanțelor interne cu privire la pretinsa lipsă a tratamentului medical.

34. În această privință, reclamantul s-a folosit, în diverse ocazii, de mecanismul plângerii pe care îl avea la dispoziție. O asemenea plângere privea pretinsa lipsă a îngrijirii medicale și a fost respinsă de instanțe la 8 aprilie 2008, după examinarea probelor de la dosar.

Curtea este mulțumită de faptul că autoritățile interne și-au bazat decizia atât pe fișa medicală din penitenciar, cât și pe examinarea medicală din spitalele civile (a se vedea supra, pct. 17).

35. Curtea precizează, de asemenea, că reclamantul fusese informat de medicii din închisoare că are dreptul să ceară o altă părere medicală în spitale civile, ceea ce i-ar fi permis să aducă dovezi obiective pentru a-și susține plângerile. Nu există nicio precizare în dosar cum că o asemenea cerere a reclamantului ar fi fost refuzată de conducerea penitenciarului. Totuși, există dovezi că acesta a fost examinat în spitale civile și că medicii din penitenciar au urmat recomandările colegilor lor din spitalele civile cu privire la tratamentul prescris (a se vedea supra, pct. 17). Reiese de asemenea că reclamantul a refuzat să fie examinat, cel puțin în aprilie 2005, iar în acest caz, autoritățile statului nu pot fi considerate responsabile pentru deteriorarea sănătății sale ulterioare.

Curtea consideră, de asemenea, că simplul fapt că judecătorul delegat cu executarea pedepselor a respins cererea reclamantului, nu face ca soluția prevăzută de OUG nr. 56/2003 și de Legea nr. 275/2006 să fie ineficientă, nici nu justifică omisiunea reclamantului de a folosi o asemenea acțiune pentru a aduce în atenția autorităților orice alte plângeri concrete și justificate privind deteriorarea stării sale de sănătate din cauza condițiilor de detenție.

c) Concluzie

36. Realizând o evaluare generală a situației prin judecarea argumentelor părților și a propriilor constatări, Curtea concluzionează că reclamantul nu a justificat satisfăcător faptul că deteriorarea sănătății sale a fost cauzată de fapte care pot fi imputate autorităților în temeiul art. 3 din convenție.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

B. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din convenție

37. Reclamantul s-a plâns că el și martorii au fost audiați în fața primei instanțe de către un singur judecător, și Curtea de Apel Craiova a pronunțat hotărârea pe fond fără să îl mai audieze și fără să reexamineze dovezile aduse în fața primei instanțe. Acesta s-a mai plâns de faptul că și curtea de apel a respins recursul său fără să precizeze motivarea deciziei sale.

38. Curtea reiterează că scopul principiului epuizării căilor de atac interne este de a oferi statelor contractante posibilitatea de a preveni sau de a rezolva pretensele încălcări ale acestora, înainte ca aceste pretenții să fie înaintate Curții [a se vedea, printre multe altele, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 74-75, CEDO 1999-IV].

39. Cu toate acestea, se pare că reclamantul nu a prezentat aceste plângeri în cadrul apelurilor și recursurilor sale înaintate în fața instanțelor interne, și astfel instanțele nu au putut să soluționeze problema.

Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție pentru neepuizarea căilor de atac interne.

40. În temeiul aceluiași articol, reclamantul s-a plâns că și Curtea Supremă de Justiție a hotărât pe fond fără să audieze probele aduse de acesta și fără să reexamineze probele prezentate în fața primei instanțe.

41. Curtea reiterează că modul în care se aplică art. 6 în cazul procedurilor înaintea instanței de apel depinde de trăsăturile specifice procedurii respective, și trebuie luate în considerare toate acțiunile din ordinea juridică internă și rolul instanței de apel implicate. În cazul în care o ședință publică are loc în primă instanță, absența unei asemenea ședințe poate fi justificată în apel de trăsăturile caracteristice ale acțiunii respective, ținând cont de natura sistemului de apel intern, de scopul atribuțiilor instanței de apel și de modul în care interesele reclamantului au fost prezentate și protejate de instanța de apel, mai ales prin prisma naturii problemelor asupra cărora va decide.

42. Spre deosebire de cazurile în care Curtea a constatat încălcarea art. 6, când o instanță de apel care examinează un caz în fapt și în drept și evaluează exhaustiv problema vinovăției sau nevinovăției reclamantului fără să audieze persoana în cauză, în cazul de față, Curtea Supremă de Justiție nu a rejudecat cauza pe fond, ci numai cu privire la chestiuni de drept, iar conform Codului de procedură penală, nu a fost obligată să îl audieze pe reclamant sau să reexamineze probele [*per a contrario*, printre multe altele, *Ieremeiov împotriva României* (nr. 1), nr. 75300/01, pct. 28, 24 noiembrie 2009; *Sinichkin împotriva Rusiei*, nr. 20508/03, pct. 32, 8 aprilie 2010; *Dănilă împotriva României*, nr. 53897/00, pct. 35, 8 martie 2007; *Constantin și Stoian împotriva României*, nr. 23782/06 și 46629/06, pct. 60, 29 septembrie 2009; *Sándor Lajos Kiss împotriva Ungariei*, nr. 26958/05, pct. 22, 29 septembrie 2009].

Prin urmare, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

C. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 34 din convenție

43. Reclamantul s-a plâns în esență de faptul că statul nu i-a asigurat dreptul individual de a adresa cereri, garantat la art. 34 din convenție, prin faptul că autoritățile Penitenciarelor Iași și Jilava au refuzat să admită cererile sale privind fotocopierea documentelor de la dosarul său și plicurile pentru corespondență.

44. Curtea notează că cererile repetate ale reclamantului de a primi plicuri și timbre au primit de cele mai multe ori un răspuns pozitiv din partea autorităților. În puținele ocazii când a fost nevoit să ridice problema în fața instanțelor în temeiul Legii nr. 275/2006, cererile sale au fost examinate pe fond, conform probelor de la dosar. Curtea a observat o singură dată, la 30 iulie 2007, faptul că cererea reclamantului pentru plicuri nu a primit răspuns din partea autorităților. Mai mult, Curtea nu poate observa consecințele negative suportate de reclamant în urma preinsei ingerințe în dreptul său de a formula cereri. În fapt, reclamantul a putut aduce în fața Curții probele necesare pentru examinarea completă a capetelor de cerere invocate.

45. Având în vedere toate elementele de care dispune, Curtea constată că faptele în cauză nu indică nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate la art. 34 din convenție.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

D. Cu privire la celelalte pretinse încălcări

46. Reclamantul s-a plâns de relele tratamente aplicate de procuror în timpul cercetării penale. Cu toate acestea, reclamantul a luat cunoștință de rezultatul anchetei interne la 4 decembrie 1999, însă a înaintat cererea în fața Curții la 15 iulie 2005, adică la mai mult de șase luni de la data ultimei decizii interne [a se vedea *Andrita împotriva României* (dec.), nr. 67708/01, pct. 39, 40, 27 ianuarie 2009].

Rezultă că acest capăt de cerere a fost formulat tardiv și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

47. În fine, reclamantul s-a plâns în temeiul art. 8 din convenție de încălcarea dreptului său la corespondență din cauza faptului că un plic adresat acestuia fusese deschis de directorul Penitenciarului Iași la 25 ianuarie 2008. Acesta a înaintat cererea Curții la 11 iulie 2010, depășind astfel termenul de șase luni.

Rezultă că acest capăt de cerere a fost formulat tardiv și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 13902/11
prezentate de **IONEL PANFILE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 20 martie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judecători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 31 ianuarie 2011,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Ionel Panfile, este resortisant român, s-a născut în 1957 și locuiește în Mihail Kogălniceanu, județul Constanța.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de către reclamant, se pot rezuma după cum urmează.

3. La o dată neprecizată, reclamantul a formulat o cerere de pensionare anticipată, în urma activității sale în cadrul Ministerului Apărării Naționale. Pensia sa lunară se ridică la 2 880 de lei românești. Legislația în vigoare la vremea respectivă, și anume Legea nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat, permitea pensionarilor anticipați din forțele armate să caute locuri de muncă în domeniul public dar și privat, statutul „în rezervă” fiind compatibil cu cel de angajat.

La 4 iunie 2007, reclamantul a fost numit de primarul localității Mihail Kogălniceanu, un orașel din județul Constanța, șef de birou în cadrul Serviciului de Poliție Comunitară. Salariul său lunar se ridică la 986 lei, la care se adăuga un spor lunar de 25% din salariul de bază.

4. În noiembrie 2010, în urma intrării în vigoare a Legii nr. 329/2009 privind raționalizarea cheltuielilor publice, care a introdus anumite condiții pentru cumulul pensiei cu venitul salarial din bugetul de stat (a se vedea infra, pct. 9), reclamantul a fost informat de angajatorul său că, având în vedere faptul că pensia sa depășea salariul mediu brut pe economie de 1 836 lei (de asemenea, infra, pct. 9), este obligat să opteze în termen de 15 zile între suspendarea plății pensiei pe durata exercitării activității și încetarea raporturilor de muncă.

Reclamantul a refuzat să facă o opțiune, aparent din considerentul că prevederile legale care îl împiedică să primească cumulativ pensie și salariu sunt neconstituționale și încalcă legislația europeană și tratatele privind drepturile omului.

În consecință, prin decizia primarului din 9 decembrie 2009, s-a confirmat că, începând din 10 decembrie 2009, se revocă numirea reclamantului ca șef de birou, în temeiul art. 20 din Legea nr. 329/2009.

5. La 18 ianuarie 2010, reclamantul a contestat decizia primarului în fața Tribunalului Constanța. Acesta cerea să fie repus în funcție și să i se plătească retroactiv salariile corespunzătoare, pentru perioada ulterioară datei de 10 decembrie 2009. Reclamantul susținea, în principal, că prevederile Legii nr. 329/2009 sunt contrare Constituției României și Convenției Europene a Drepturilor Omului deoarece îi încalcă dreptul la muncă și la protecția bunurilor sale, respectiv salariul său lunar.

6. Tribunalul Constanța a respins acțiunea reclamantului la 25 mai 2010. Aceasta a reținut că reclamantul a primit într-adevăr atât o pensie, cât și un salariu de la o instituție publică, deși pensia sa depășea nivelul salariului mediu brut pe economie, în cuantum de 1 836 lei în 2010. Prin urmare, a hotărât că art. 17-22 din Legea nr. 329/2009, lege declarată constituțională de către Curtea Constituțională, erau aplicabile în situația acestuia și justifica încetarea activității sale într-o instituție publică.

Referitor la pretinsa încălcare a dreptului reclamantului la muncă, instanța a hotărât că acesta și-ar păstra dreptul de a primi salariu dacă ar lucra în sectorul privat; mai mult, măsura contestată nu era discriminatorie din moment ce se aplica în mod egal tuturor persoanelor aflate în aceeași situație menționată în textul de lege.

7. Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii, invocând totodată încălcarea drepturilor sale prevăzute la art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, art. 14 din convenție, art. 1 din Protocolul nr. 12 la convenție și art. 15 pct. 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

8. Recursul a fost respins la 14 octombrie 2010 de Curtea de Apel Constanța. Curtea a reiterat că prevederile legii contestate au fost declarate constituționale de către Curtea Constituțională, decizia acesteia fiind definitivă și general obligatorie. În măsura în care obiecția reclamantului față de lege coincide cu argumentele deja evaluate și luate în considerare de către Curtea Constituțională în motivarea sa, instanța este obligată să se conformeze poziției Curții Constituționale. În consecință, decizia primarului de încetare a activității reclamantului era legală și conformă Constituției.

B. Dreptul și practica interne relevante

1. Legea nr. 329/2009

9. Legea nr. 329 din 5 noiembrie 2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional a intrat în vigoare la 12 noiembrie 2009. Capitolul IV este intitulat „Măsuri privind regimul cumulului pensiilor cu veniturile salariale, în scopul reducerii cheltuielilor bugetare”.

Art. 17

(1) Beneficiarii dreptului la pensie aparținând atât sistemului public de pensii, cât și sistemelor neintegrate sistemului public care realizează venituri salariale sau, după caz, asimilate salariilor, potrivit legii, realizate din exercitarea unei activități pe bază de contract individual de muncă, raport de serviciu sau în baza actului de numire, potrivit legii, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale [...] pot cumula pensia netă cu veniturile astfel realizate, dacă nivelul acesteia nu depășește nivelul salariului mediu brut pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat și aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

(2) Prevederile alin. (1) sunt aplicabile persoanelor care:

- a) la data intrării în vigoare a prezentului capitol sunt pensionari cumularzi;
- b) după data intrării în vigoare a prezentului capitol devin pensionari cumularzi.

Art. 18

(1) Pensionarii prevăzuți la art. 17 alin. (2) lit. a) care desfășoară activități profesionale pe bază de contract individual de muncă, raport de serviciu sau în baza actului de numire în funcție au obligația ca, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentului capitol, să își exprime în scris opțiunea între suspendarea plății pensiei pe durata exercitării activității și încetarea raporturilor de muncă, de serviciu sau a actului de numire în funcție, dacă nivelul pensiei nete aflate în plată depășește nivelul salariului mediu brut pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat. [...]

Art. 20

Neîndeplinirea obligației privind exprimarea opțiunii în termenul prevăzut la art. 18 [...] constituie cauză de încetare de drept a raporturilor de muncă stabilite în baza contractului individual de muncă sau a actului de numire în funcție, precum și a raporturilor de serviciu.

Art. 21

În cazul în care opțiunea este exprimată în termenul prevăzut la art. 18 [...], plata pensiei/pensiilor se suspendă începând cu luna următoare celei în care a fost exprimată opțiunea pentru continuarea activității.

Art. 22

Sumele încasate necuvenit cu titlu de pensie se recuperează de la pensionari, cu respectarea termenului general de prescripție.

2. Probleme de constituționalitate în fața Curții Constituționale

10. Prevederile sus-menționate ale Legii nr. 329/2009 au făcut obiectul unui control de către Curtea Constituțională, atât înainte de promulgare (control prelegislativ) cât și după intrarea acesteia în vigoare (control postlegislativ), după cum urmează.

11. La 23 septembrie 2009, peste 100 de parlamentari români au sesizat Curtea Constituțională cu o sesizare de control prelegislativ referitoare la neconstituționalitatea art. 17-22 din Legea nr. 329/2009. Prin decizia din 4 noiembrie 2009, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile legale contestate erau constituționale.

Precizând că dispozițiile legii criticate nu se referă la persoanele pentru care durata mandatului este stabilită expres în Constituție (ca de exemplu, persoane care ocupă funcții publice de autoritate), Curtea Constituțională a declarat, în principal, în privința reglementării cumulului pensiei cu veniturile salariale, că nicio dispoziție constituțională nu împiedică legiuitorul să suprimă cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament să aibă o rațiune licită. Totodată, contextul în care măsura criticată a fost luată este unul excepțional, fiind în legătură cu criza financiară și economică mondială.

Curtea Constituțională a mai declarat că legislația permite, de regulă, cumulul pensiei cu salariul dacă pensia este mai mică decât un anumit nivel; nivelul luat în considerare este expres prevăzut de lege, previzibil și determinabil, fiind totodată rezonabil. Excepția de la cumulul ambelor venituri era justificată de situația economică excepțională și s-a aplicat numai persoanelor angajate sau numite în funcții din sectorul public, în vederea raționalizării cheltuielilor publice, asigurând totodată un anumit nivel al venitului – considerat rezonabil – tuturor persoanelor. În condițiile în care măsura s-a aplicat în mod egal tuturor persoanelor vizate de textul de lege, aceasta nu poate fi considerată discriminatorie.

În concluzie, Curtea Constituțională a decis că legiuitorul avea competență discreționară deplină să aplice măsuri precum instituirea unui anumit quantum al venitului, în condițiile în care acestea sunt rezonabile, proporționale și justificate de interesul public.

12. Ulterior, Curtea Constituțională a fost sesizată cu alte sesizări privind neconstituționalitatea art. 17-22 din Legea nr. 329/2009. Prin deciziile din 1 și 22 martie 2011, 7 și 12 aprilie 2011, 17 mai 2011 și 12 iulie 2011, Curtea Constituțională a menținut motivarea anterioară și a confirmat că legea este constituțională. Totodată, Curtea a reamintit că măsura nu poate fi considerată discriminatorie în condițiile în care angajații din mediul public nu se află în aceeași situație juridică precum cei din mediul privat fiind legați, în mod esențial, din punctul de vedere al sursei din care sunt alimentate salariile/indemnizațiile sau soldele, de bugetul public național.

CAPETE DE CERERE

13. Reclamantul se plânge, în temeiul art. 6 și art. 14 din convenție, art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12 la convenție, de obligația care i-a fost impusă cu începere din 9 decembrie 2009 de a alege între suspendarea plății pensiei pe durata exercitării activității în cadrul unei instituții de stat sau încetarea activității. Acesta susține că, prin aplicarea art. 17-22 din Legea nr. 329/2009, instanțele l-au privat de dreptul la plata cumulată a pensiei și salariului, deși acesta era un „drept dobândit”; totodată, aplicarea prevederilor sus-menționate a condus la o discriminare indirectă, în sensul că cei care primeau o pensie sub nivelul salariului mediu brut pe economie sau cei care primeau o pensie peste nivelul salariului mediu brut pe economie dar erau angajați în mediul privat încă aveau dreptul la cumulul pensiei cu salariul.

Prevederile legale contestate, așa cum au fost aplicate în cazul său, încălcau totodată principiul securității juridice, legislația internă nefiind suficient de previzibilă și accesibilă. Reclamantul a argumentat că legislația în vigoare la vremea pensionării sale anticipate îi permitea angajarea sau numirea într-o funcție din mediul public, ceea ce a constituit o motivare solidă pentru decizia de a se pensiona anticipat; din acest motiv, orice modificare a legislației nu putea afecta situația sa fără a încălca principiul securității juridice, având în vedere totodată că dreptul său la pensie și la salariu era un drept dobândit care nu putea face obiectul unei reevaluări.

ÎN DREPT

A. Cu privire la art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție

14. Reclamantul se plânge că aplicarea noilor măsuri legislative prevăzute de Legea nr. 329/2009 l-au privat de venitul său, constituit din pensie și salariu. Această privire, susține el, constituie o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

1. Principii generale

15. Pentru început, Curtea reamintește că principiile care se aplică în general în cazurile vizate de art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică, de asemenea, când este vorba de pensii [a se vedea *Stummer împotriva Austriei* (MC), nr. 37452/02, pct. 82, 7 iulie 2011] ori salarii [a se vedea, printre multe altele, *Mihăieș împotriva României* și *Senteș împotriva României* (dec.), nr. 44232/11; 44605/11, 6 decembrie 2011]. Dintre acestea, prezintă o relevanță deosebită faptul că articolul menționat nu garantează, ca atare, orice drept la o pensie de un anumit nivel (a se vedea *Maggio și alții împotriva Italiei*, nr. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 și 56001/08, pct. 55, 31 mai 2011) și nici dreptul la continuarea primirii unui salariu de un anumit nivel [a se vedea *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (MC), nr. 63235/00, pct. 94, CEDO 2007-II], statul având dreptul deplin de a stabili ce prestații se plătesc angajaților săi din bugetul de stat (a se vedea *Kechko împotriva Ucrainei*, nr. 63134/00, pct. 23, 8 noiembrie 2005).

Totodată însă, în cazul în care valoarea unei prestații este redusă sau când plata acesteia este suspendată, acest lucru poate constitui o ingerință în respectarea bunurilor care trebuie justificată (a se vedea *Rasmussen împotriva Poloniei*, nr. 38886/05, pct. 71, 28 aprilie 2009).

16. Pentru a fi considerată compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, o condiție esențială este ca ingerința să fie legală. Orice ingerință a unei autorități publice în respectarea bunurilor poate fi justificată numai dacă răspunde unui interes public (sau general) legitim. Datorită cunoașterii directe a propriei societăți și a necesităților acesteia, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai bine plasate decât instanța internațională pentru a decide ce este „interesul public”. În conformitate cu sistemul de protecție stabilit de convenție, autoritățile naționale sunt cele care trebuie să efectueze evaluarea inițială cu privire la existența unei probleme de utilitate publică ce necesită ingerințe în respectarea bunurilor (a se vedea *Terazzi S.r.l. împotriva Italiei*, nr. 27265/95, pct. 85, 17 octombrie 2002, și *Wieczorek împotriva Poloniei*, nr. 18176/05, pct. 59, 8 decembrie 2009). Mai mult, Curtea consideră că statele au o marjă largă de apreciere la reglementarea politicii lor sociale [a se vedea *Janković împotriva Croației* (dec.), nr. 43440/98, CEDO 2000-X, și *Kuna împotriva Germaniei* (decizie), nr. 52449/99, CEDO 2001-V (fragmente)].

Art. 1 din Protocolul nr. 1 impune, de asemenea, ca orice ingerință să fie cât se poate de proporțională cu scopul urmărit [a se vedea *Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, pct. 81-94, CEDO 2005-VI]. Nu se obține echilibrul just necesar atunci când persoana respectivă suferă un prejudiciu individual și excesiv (a se vedea *Maggio și alții împotriva Italiei*, citată anterior, pct. 57).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

17. Curtea observă că plângerea reclamantului se referă, în special, la imposibilitatea, în cazul acestuia, de a cumula o pensie militară cu un salariu plătit din bugetul de stat în urma intrării în vigoare a Legii nr. 329/2009, care a introdus dispoziții noi privind condițiile în care se permite cumulul. Astfel, reclamantul consideră că asemenea limitări au adus atingere dreptului său la muncă și la plată corespunzătoare, în pofida faptului că, la data cererii sale de pensionare anticipată, preconizase să continue activitatea salariată, conform legislației în vigoare în acea perioadă.

18. În acest context, Curtea reamintește că în convenție nu se garantează dreptul la muncă [a se vedea *Sobczyk împotriva Poloniei*, nr. 25693/94 și 27387/95, (dec.), 10 februarie 2000; *Dragan Cakalic împotriva Croației*, (dec.), 15 septembrie 2003, și *Torri și alții împotriva Italiei* și *Bucciarelli împotriva Italiei* (dec.), nr. 11838/07 și 12302/07, 24 ianuarie 2012). Nici nu se garantează, cum s-a precizat anterior deja, dreptul la o pensie sau un salariu de un anumit nivel.

19. Mai mult, Curtea consideră că limitările introduse de legislația contestată nu trebuie considerate ca „privare de bunuri”, așa cum pretinde reclamantul, ci mai degrabă ca o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor sale, în sensul primei teze din art. 1 § 1 din Protocolul nr. 1 la convenție.

20. Din această perspectivă, Curtea observă că ingerința criticată era prevăzută de lege, mai precis de noile prevederi introduse de Legea nr. 329/2009 privind măsurile pe care statul trebuie să le ia în contextul crizei economice și financiare.

21. În cadrul evaluării interesului public al măsurilor contestate, Curtea ține seama de raționamentul Curții Constituționale, care a confirmat că legiuitorul român a impus norme noi în privința salariilor din sectorul public în vederea raționalizării cheltuielilor publice, așa cum impunea contextul excepțional al crizei financiare și economice globale (a se vedea supra, pct. 11). Ținând seama totodată de faptul că această problemă este de competența autorităților naționale, care au legitimitate democratică directă și sunt mai bine situate decât o instanță internațională pentru a evalua necesitățile și condițiile locale, Curtea nu constată niciun motiv să se abată de la constatarea Curții Constituționale, conform căreia măsurile contestate urmăreau un scop legitim de interes public (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, nr. 2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 și 2041/05, pct. 92, 25 octombrie 2011).

22. În consecință, mai rămâne de stabilit dacă s-a realizat un „just echilibru” între cerințele interesului general al populației și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului, știut fiind că nu se realizează echilibrul necesar dacă persoana în cauză are de suportat o sarcină individuală și excesivă (a se vedea, printre multe altele, *Lakićević și alții împotriva Serbiei și Muntenegrului*, nr. 27458/06, 37205/06, 37207/06 și 33604/07, pct. 62, 13 decembrie 2011).

23. În acest context, trebuie acordată o atenție deosebită faptului că reclamantul a fost obligat să-și exprime opțiunea între a primi în continuare pensia sa militară lunară și încetarea activității sau a accepta suspendarea plății pensiei pe durata continuării activității la stat. Curtea observă că, spre deosebire de cauza *Kjartan Ásmundsson* (citată anterior, pct. 39), reclamantul nu a fost privat în totalitate de veniturile sale, nici nu a fost deposedat de toate mijloacele de trai, având în vedere că urma totuși să primească pensia lunară integrală, al cărei nivel depășea salariul mediu brut pe economie (a se vedea supra, pct. 6). Din același punct de vedere, nu se poate considera că reclamantul a pierdut o parte considerabilă din venitul său din moment ce pensia sa, pe care o va primi în continuare, este considerabil mai mare decât salariul lunar pe care l-ar fi primit.

24. În acest context, având totodată în vedere ampla marjă de apreciere a statului la reglementarea domeniului legislației sociale [a se vedea, de asemenea, *Frimu împotriva României* (dec.), nr. 45312/11, 7 februarie 2012] și scopul legitim al raționalizării cheltuielilor publice (*supra*, pct. 21), Curtea crede că nu se poate considera că reclamantul are de suportat o sarcină individuală și excesivă ori că s-a adus atingere fondului drepturilor sale la pensie ori salariu.

25. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 4.

B. Cu privire la art. 14 din convenție

26. Reclamantul s-a plâns că textele de lege contestate au instituit o discriminare între diverse categorii de persoane, unora permițându-li-se în continuare cumulul pensiei cu salariul, în timp ce altele nu au avut acest drept. Mai precis, acesta nu a putut primi cumulativ salariu și pensie pe motiv că era angajat în sectorul public, spre

deosebire de cei angajați în sectorul privat, pe de o parte, și pe motiv că avea o pensie mai mare decât salariul mediu brut pe economie, spre deosebire de cei care aveau o pensie inferioară acestui nivel, pe de altă parte.

Art. 14 din convenție este redactat după cum urmează:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

27. Curtea reamintește că discriminarea înseamnă a trata diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, persoane aflate în situații destul de similare (a se vedea *Willis împotriva Regatului Unit*, nr. 36042/97, pct. 48, CEDO 2002-IV). Cu toate acestea, nu orice diferență de tratament constituie o încălcare a art. 14. Este necesar să se stabilească faptul că alte persoane aflate într-o situație asemănătoare sau destul de similară beneficiază de tratament preferențial și că această diferență este discriminatorie (a se vedea *Unal Tekeli împotriva Turciei*, nr. 29865/96, pct. 49, 16 noiembrie 2004).

Mai mult, art. 14 nu interzice unui stat membru să trateze unele grupuri diferit pentru a îndrepta „inegalitățile de fapt” dintre acestea deoarece statul contractant beneficiază de o amplă marjă de apreciere când evaluează dacă și în ce măsură diferențele în situații similare justifică un tratament diferit. De regulă, convenția lasă statului o amplă marjă de apreciere în domeniul măsurilor economice sau de strategie socială [a se vedea *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 65731/01, pct. 51-52, CEDO 2006-VI].

28. Revenind la prezenta cauză, Curtea consideră că legea contestată a instituit, într-adevăr, o diferență de tratament între persoanele pensionate angajate în sectorul privat și cele angajate în sectorul public, cum era cazul reclamantului; cu toate acestea, cele două categorii de persoane nu pot fi considerate ca aflându-se într-o situație similară sau asemănătoare în sensul art. 14 din moment ce diferența esențială, relevantă pentru contextul în care au fost luate măsurile criticate, este aceea că veniturile lor provin din surse diferite, și anume bugetul privat și, respectiv, bugetul de stat. Mai trebuie observat, în acest sens, că Curtea a aprobat în unele situații diferențele pe care unele state contractante le stabilesc, în domeniul pensiilor, între angajații din sectorul public și cei din sectorul privat (a se vedea *Valkov și alții*, citată anterior, pct. 117 și referințele acolo citate).

Referitor la diferența de tratament bazată pe nivelul venitului lunar personal, Curtea consideră, tot în concordanță cu decizia Curții Constituționale, că nivelul menționat era previzibil și rezonabil (a se vedea supra, pct. 11) și a fost stabilit în raport cu factori obiectivi de către legiuitor, care a acționat în limitele competenței sale discreționare în domeniul deciziilor bugetare, fără a depăși principiul proporționalității (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Valkov și alții*, citată anterior, pct. 114).

29. Curtea hotărăște că aceste capete de cerere sunt în mod vădit nefondate și trebuie respinse în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

C. Cu privire la alte capete de cerere

30. De asemenea, reclamantul s-a plâns cu privire la alte capete de cerere în temeiul art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12 la convenție (a se vedea supra, pct. 13).

31. După examinarea celorlalte capete de cerere ale reclamantului, Curtea consideră că, în lumina elementelor de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, acestea nu indică nicio aparentă încălcare a drepturilor și libertăților stabilite în convenție sau în protocoalele sale.

Rezultă că aceste capete de cerere sunt în mod vădit nefondate și trebuie respinse în temeiul art. 35 § 3 a) și § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererilor nr. 57583/10, 1245/11 și 4189/11
prezentate de **CORIOLAN GABRIEL IOVIȚONI ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA
ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 3 aprilie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererile menționate anterior, introduse la 28 septembrie, 7 decembrie și, respectiv, 7 octombrie 2010,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanții, Coriolan Gabriel Iovițoni și Paraschiva Anghel, sunt resortisanți români; s-au născut în 1975 și, respectiv, 1959 și domiciliază în Lugoj și, respectiv, Arad. Societatea comercială cu răspundere limitată reclamantă este persoană juridică de drept român, înființată la 4 martie 2005, are sediul social în Baia Mare și este reprezentată prin administrator, Daniel Mihai Vlaika.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către reclamanți, se pot rezuma după cum urmează.

3. Dorind să înmatriculeze în România autovehiculele cumpărate în străinătate – din state membre ale Uniunii Europene –, reclamanții au avut de plătit pentru înmatriculare o taxă pe poluare al cărei quantum era de la aproximativ 400 la 2 000 de euro, în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2008, în versiunea inițială anterioară modificării legislative aduse la 15 decembrie 2008.

4. Aceștia au plătit taxa de înmatriculare dar, ulterior, au declanșat procedura pentru restituirea taxei, considerând-o contrară dreptului Uniunii Europene aplicabil direct în dreptul român, în special liberei circulații a mărfurilor, întrucât afecta exclusiv autovehiculele importate.

5. Acțiunile în justiție ale reclamanților au fost respinse de instanțele interne, care le-au refuzat restituirea taxei. Procedurile pentru fiecare dintre cele trei cereri sunt descrise în cele ce urmează.

6. La 7 aprilie 2011, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a răspuns astfel la o întrebare preliminară adresată de Tribunalul Sibiu în materie:

„Articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să instituie o taxă pe poluare aplicată autovehiculelor cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru, dacă regimul acestei măsuri fiscale este astfel stabilit încât descurajează punerea în circulație, în statul membru menționat, a unor vehicule de ocazie cumpărate în alte state membre, fără însă a descuraja cumpărarea unor vehicule de ocazie având aceeași vechime și aceeași uzură de pe piața națională.”

1. Faptele referitoare la Coriolan Gabriel Iovițoni (cererea nr. 57583/10)

7. Reclamantul a cumpărat în Germania un autovehicul de ocazie fabricat în 1998. Acesta a dorit să îl înmatriculeze în România și a trebuit să plătească, în acest scop, suma de 6 775 lei cu titlu de taxă pe poluare, prevăzută de OUG nr. 50/2008, conform unei decizii emise la 12 decembrie 2008 de Administrația Finanțelor Publice Lugoj.

8. La 19 februarie 2009, reclamantul a sesizat Tribunalul Timiș solicitând restituirea sumei respective. În susținerea acțiunii sale, acesta a invocat faptul că taxa în cauză era incompatibilă cu dreptul Uniunii Europene din motive identice cu cele menționate mai jos în legătură cu cererea nr. 1245/11.

9. Prin hotărârea din 21 ianuarie 2010 a Curții de Apel Timișoara, comunicată reclamantului la 9 septembrie 2010, recursul a fost respins ca inadmisibil pe motiv că nu îndeplinește procedura administrativă prealabilă.

2. Faptele referitoare la societatea SC HOLTZVER SRL (cererea nr. 1245/11)

10. La 23 iunie și 1 iulie 2008, societatea reclamantă a cumpărat în Germania două autovehicule de ocazie fabricate în 2004 și, respectiv, 2003. Aceasta a dorit să înmatriculeze autovehiculele respective în România și a trebuit să plătească, în acest scop, sumele de 1 217 și, respectiv, 1 244 lei românești cu titlu de taxă pe poluare prevăzută de OUG nr. 50/2008, conform celor două decizii emise la 23 și 29 iulie 2008 de Administrația Finanțelor Publice Baia Mare.

11. La 28 aprilie 2009, în urma finalizării procedurii administrative prealabile, societatea reclamantă a sesizat Tribunalul Maramureș solicitând restituirea sumelor respective. În susținerea acțiunii sale, aceasta a susținut faptul că taxa în cauză este incompatibilă cu dreptul Uniunii Europene, în special întrucât este aplicată autovehiculelor de ocazie importate în România dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene și înmatriculate pentru prima dată în România, în condițiile în care, în cazul vehiculelor similare deja înmatriculate în România, această taxă nu mai este percepută cu ocazia revânzării lor ca vehicule de ocazie. Vehiculele de ocazie importate ar fi astfel impozitate mai împovăraător decât vehiculele similare deja înmatriculate în România, ceea ce ar orienta cumpărătorii români către achiziționarea acestora din urmă.

12. Prin hotărârea din 2 noiembrie 2009, Tribunalul Maramureș a respins acțiunea societății reclamante considerând că taxa pe poluare nu este discriminatorie deoarece se aplică și în cazul primei înmatriculări a autovehiculelor noi de producție națională și are ca obiectiv exclusiv protecția mediului.

13. Curtea de Apel Cluj, prin hotărârea din 8 iunie 2010, a respins recursul societății reclamante motivând că taxa în litigiu este în conformitate cu dreptul român și cu dreptul Uniunii Europene, nefiind direct discriminatorie.

3. Faptele referitoare la Paraschiva Anghel (cererea nr. 4189/11)

14. La 7 iunie 2008, reclamanta, de profesie avocat, a cumpărat în Italia un autovehicul de ocazie fabricat în 2000, pentru deplasările sale în interes de serviciu. Aceasta a dorit să înmatriculeze vehiculul respectiv în România și a trebuit să plătească, în acest scop, suma de 7 923 lei cu titlu de taxă pe poluare, prevăzută de OUG nr. 50/2008, conform unei decizii emise la 12 august 2008 de Administrația Finanțelor Publice Arad.

15. La 3 martie 2009, reclamanta a sesizat Tribunalul Arad solicitând restituirea sumei respective. În susținerea acțiunii sale, aceasta a invocat faptul că taxa în cauză este incompatibilă cu dreptul Uniunii Europene din motive identice cu cele sus-menționate în legătură cu cererea nr. 1245/11.

16. Prin hotărârea din 1 iunie 2009, Tribunalul Arad a respins acțiunea reclamantei motivând că taxa pe poluare nu este discriminatorie deoarece se aplică și în cazul primei înmatriculări a autovehiculelor noi de producție națională și are ca obiectiv exclusiv protecția mediului.

17. Reclamanta a formulat recurs împotriva hotărârii din 1 iunie 2009 și a solicitat sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”) cu o întrebare preliminară pentru a stabili dacă OUG nr. 50/2008 este compatibilă cu art. 110 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

18. Prin încheierea din 27 ianuarie 2010, Curtea de Apel Timișoara a respins cererea pentru sesizarea CJUE motivând că dreptul Uniunii Europene este clar și că nu este necesară sesizarea CJUE.

19. Prin hotărârea din 27 aprilie 2010, Curtea de Apel Timișoara a respins recursul reclamantei fără examinarea fondului cauzei, pe motiv că reclamanta nu îndeplinesc procedura administrativă prealabilă.

B. Dreptul și practica interne relevante

1. Principiile dreptului Uniunii Europene

20. Principiile dreptului Uniunii Europene în materie de supremație și efect direct, inclusiv în ceea ce privește rambursarea sumelor percepute de un stat membru contrar normelor de drept ale Uniunii Europene, sunt prezentate în hotărârea *S.A. Dangeville împotriva Franței* (nr. 36677/97, pct. 31-33, CEDO 2002-III).

21. Cu privire la principiul „supremației ordinii juridice comunitare”, a se vedea în special: Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), 15 iulie 1964, *Costa împotriva E.N.E.L.*, cauza 6/64, Culegere de jurisprudență 1141 („spre deosebire de tratatele internaționale obișnuite, Tratatul CEE a instituit o nouă ordine juridică, integrată sistemului juridic al statelor membre odată cu intrarea în vigoare a tratatului și

care se aplică instanțelor acestora”); 10 octombrie 1973, *Variola*, cauza 34/73, Culegere 981; 9 martie 1978, *Simmenthal*, cauza 106/77, Culegere 629.

22. CJCE, 5 februarie 1963, *Van Gend & Loos*, cauza 26/62, Culegere 3:

„În consecință, independent de legislațiile statelor membre, dreptul comunitar nu numai că impune obligații indivizilor, dar are și scopul de a le oferi drepturi, care devin o parte a patrimoniului lor juridic.”

23. CJCE, 2 februarie 1988, *Barra*, cauza 309/85, Culegere 355, punctele 17 și 18:

„Dreptul de a obține rambursarea unor sume percepute într-un stat membru cu încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar reprezintă consecința și completarea drepturilor conferite particularilor de dispozițiile comunitare, astfel cum au fost interpretate de Curte. Deși este adevărat că rambursarea nu se poate face decât în cadrul condițiilor, de fond și de formă stabilite de diversele legislații naționale în materie, totuși [...] aceste condiții nu pot [...] să fie organizate astfel încât să facă practic imposibilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară.”

24. Cu privire la efectele acestor hotărâri, CJCE s-a pronunțat în hotărârea din 7 iulie 2011, *Nisipeanu*, cauza 263/10, punctul 32:

„În conformitate cu o jurisprudență constantă, interpretarea unei norme a dreptului Uniunii dată de Curte în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare al acestei norme, astfel cum trebuie sau cum ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la intrarea sa în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată raporturilor juridice născute și constituite înainte de hotărârea asupra cererii de interpretare, dacă sunt reunite și condițiile care permit supunerea litigiului privind aplicarea normei respective instanțelor competente (a se vedea în special Hotărârea din 2 februarie 1988, *Blaizot și alții*, 24/86, Rec., p. 379, punctul 27, Hotărârea din 10 ianuarie 2007, *Skov și Bilka*, C-402/03, Rep., p. I-199, punctul 50, precum și Hotărârea din 18 ianuarie 2007, *Brzeziński*, C-313/05, Rep., p. I-513, punctul 55).”

2. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2008

25. OUG nr. 50/2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule din 21 aprilie 2008 (publicată în Monitorul Oficial nr. 327 din 25 aprilie 2008) a intrat în vigoare la 1 iulie 2008 și a instituit, prin art. 3, o taxă pe poluare pentru autovehicule pentru anumite categorii.

26. OUG nr. 50/2008 a fost modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 218/2008, intrată în vigoare la 15 decembrie 2008, apoi, succesiv, prin alte ordonanțe, inclusiv Ordonanța de urgență nr. 7/2009, intrată în vigoare la 19 februarie 2009.¹³

¹³ OUG nr. 50/2008 a fost abrogată prin art. 16 din Legea nr. 9/2012 privind taxa pentru emisiile poluante provenind de la autovehicule, publicată în Monitorul Oficial nr. 17 din 10 ianuarie 2012.

27. Preambulul OUG nr. 7/2009 menționa că OUG nr. 50/2008 a avut „un impact negativ în plan social, discriminând în mod nejustificat persoanele care au achiziționat autovehicule în vederea înmatriculării anterior datei de 15 decembrie 2008”.

28. Conform preambulului OUG nr. 50/2008, în vigoare la vremea faptelor, taxa se numără printre măsurile necesare „pentru îmbunătățirea calității aerului și pentru încadrarea în valorile limită prevăzute de legislația comunitară în acest domeniu” și este adoptată „pentru a asigura respectarea normelor de drept comunitar aplicabile, inclusiv a jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene”.

29. Articolul 1 din OUG nr. 50/2008 prevede:

„(1) Prezenta ordonanță de urgență stabilește cadrul legal pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule, denumită în continuare taxă, care constituie venit la bugetul Fondului pentru mediu și se gestionează de Administrația Fondului pentru Mediu, în vederea finanțării programelor și proiectelor pentru protecția mediului.

(2) Din sumele colectate potrivit prezentei ordonanțe de urgență se finanțează programe și proiecte pentru protecția mediului, după cum urmează:

- a) Programul de stimulare a înnoirii parcului auto național;
- b) Programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități;
- c) proiecte de înlocuire sau completare a sistemelor clasice de încălzire cu sisteme care utilizează energie solară, energie geotermală și energie eoliană;
- d) proiecte privind producerea energiei din surse regenerabile [...]

30. Conform art. 4 lit. a) din OUG nr. 50/2008, obligația de plată a taxei intervine cu ocazia primei înmatriculări a unui autovehicul în România. Art. 5 alin. (1) și (2) din ordonanță precizează că „taxa se calculează de autoritatea fiscală competentă” și că, pentru stabilirea taxei, persoana fizică sau persoana juridică (contribuabil) care intenționează să efectueze înmatricularea autovehiculului va depune documentele din care rezultă elementele de calcul al taxei, prevăzute în normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență.

31. Conform art. 10 din OUG nr. 50/2008:

„(1) Suma reprezentând taxa poate fi contestată atunci când persoana care urmează să înmatriculeze un autovehicul rulat poate face dovada că autovehiculul său s-a depreciat într-o măsură mai mare decât cea indicată de grila fixă prevăzută în anexa nr. 4.

(2) Evaluarea nivelului de depreciere se va face pe baza elementelor avute în vedere la stabilirea cotei de reducere prevăzute la art. 6 alin. (3).

(3) În caz de contestare, caracteristicile autovehiculului rulat prevăzute la alin. (2) se stabilesc, la cererea contribuabilului, prin expertiză tehnică efectuată contra cost de Regia Autonomă „Registrul Auto Român”, pe baza procedurii prevăzute de normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență.

[...]”

3. *Practica instanțelor naționale în materia aplicării OUG nr. 50/2008, astfel cum era în vigoare la momentul respectiv*

32. Practica instanțelor naționale a fost oscilantă cu privire la chestiunea dacă OUG nr. 50/2008 este sau nu conformă cu principiul liberei circulații a mărfurilor, consacrat prin art. 110 TFUE. Astfel, printr-o serie de hotărâri definitive, cererile reclamantilor au fost respinse (a se vedea hotărârea Curții de Apel București nr. 1880 din 16 septembrie 2010, hotărârea Curții de Apel Cluj nr. 2108 din 21 septembrie 2010, hotărârea Curții de Apel Suceava nr. 1888 din 22 octombrie 2010 și hotărârea Curții de Apel Ploiești nr. 1867 din 11 noiembrie 2010). În schimb, în conformitate cu hotărârea Curții de Apel Galați nr. 981 din 3 noiembrie 2009, hotărârea Curții de Apel Suceava nr. 1946 din 6 noiembrie 2009 și hotărârea Curții de Apel Bacău nr. 173 din 18 februarie 2010, taxa pe poluare prevăzută de OUG nr. 50/2008 a fost considerată contrară dreptului Uniunii Europene. Prin aceste hotărâri definitive, cererile petenților au fost admise, iar instanțele au dispus rambursarea taxei percepute în mod nejustificat.

4. *Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la taxa pe poluare reglementată de OUG nr. 50/2008*

33. În hotărârea din 7 aprilie 2011, *Tatu* (cauza C-402/09), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a considerat că, deși nu sunt întrunite condițiile unei discriminări directe, taxa în litigiu poate fi indirect discriminatorie din cauză că este de natură să descurajeze importul de autovehicule. CJUE s-a exprimat după cum urmează:

„În cursul lunii iulie 2008, domnul Tatu, resortisant român care locuiește în statul său membru de origine, a cumpărat un automobil de ocazie în Germania. Acest vehicul figurează printre vehiculele din categoria M1, are o capacitate cilindrică de 2 155 cm³ și respectă, având în vedere emisiile pe care le produce, norma de poluare Euro 2. Acest vehicul a fost fabricat în 1997 și a fost înmatriculat în Germania în același an.

Domnul Tatu a dorit să înmatriculeze vehiculul menționat mai sus în România. Domnul Tatu a trebuit, în acest scop, să plătească suma de 7 595 de lei ca taxă pe poluare în temeiul OUG nr. 50/2008, conform unei decizii emise la 27 octombrie 2008 de Administrația Finanțelor Publice Sibiu.

Prin actul de sesizare a instanței depus la 17 decembrie 2008 la Tribunalul Sibiu, domnul Tatu a solicitat ca părțile să fie obligate să îi restituie suma menționată. În susținerea acțiunii sale, acesta a invocat faptul că taxa în cauză este incompatibilă cu dreptul Uniunii, în special întrucât este aplicată autovehiculelor de ocazie importate în România dintr-un alt stat membru și înmatriculate pentru prima dată în România, în condițiile în care, în cazul vehiculelor similare deja înmatriculate în România, această taxă nu mai este aplicată cu ocazia revânzării lor ca vehicule de ocazie. Vehiculele de ocazie importate ar fi astfel impozitate mai împovăraător decât vehiculele similare deja înmatriculate în România, ceea ce ar orienta cumpărătorii români către achiziționarea acestora din urmă.

[...]

În speță, din dosar reiese că reglementarea națională aplicabilă acțiunii principale este OUG nr. 50/2008 în versiunea sa inițială, având în vedere că autovehiculului în cauză în

acțiunea menționată i-a fost aplicată taxa pe poluare la 27 octombrie 2008. Astfel, potrivit explicațiilor furnizate în decizia de trimitere, OUG nr. 50/2008 a intrat în vigoare la 1 iulie 2008, iar modificările aduse acestei ordonanțe prin OUG nr. 208/2008 nu au intrat în vigoare decât începând de la 15 decembrie 2008.

[...]

Domnul Tatu invocă, printr-o argumentație care corespunde celei prezentate în fața instanței de trimitere și rezumată la punctele 21-23 din prezenta hotărâre, incompatibilitatea unei taxe precum cea în cauză în acțiunea principală cu articolul 110 TFUE. Guvernul ceh împărtășește acest punct de vedere. Guvernul român și Comisia Europeană susțin teza opusă.

Astfel cum a amintit avocatul general la punctul 20 și următoarele din concluzii, o taxă încasată de un stat membru cu ocazia înmatriculării unor autovehicule pe teritoriul său în vederea unei puneri în circulație nu constituie nici o taxă vamală, nici o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale în sensul articolelor 28 TFUE și 30 TFUE. O astfel de taxă este un impozit intern și trebuie, așadar, examinată în raport cu articolul 110 TFUE (a se vedea în special Hotărârea din 17 iunie 2003, *De Danske Bilimportører*, C-383/01, Rec., p. I-6065, punctul 34, precum și Hotărârea din 5 octombrie 2006, *Nádasdi și Németh*, C-290/05 și C-333/05, Rec., p. I-10115, punctele 38-41).

[...]

Nu este mai puțin adevărat că articolul 110 TFUE are drept obiectiv asigurarea liberei circulații a mărfurilor între statele membre în condiții normale de concurență. Acesta vizează eliminarea oricărei forme de protecție care poate decurge din aplicarea unor impozite interne discriminatorii față de produsele provenind din alte state membre (a se vedea în special Hotărârea din 11 decembrie 1990, *Comisia/Danemarca*, C-47/88, Rec., p. I-4509, punctul 9, Hotărârea *Brzeziński*, citată anterior, punctul 27, și Hotărârea din 3 iunie 2010, *Kalinchev*, C-2/09, nepublicată încă în Repertoriu, punctul 37).

În acest sens, primul paragraf al articolului 110 TFUE interzice fiecărui stat membru să aplice produselor celorlalte state membre impozite interne mai mari decât cele care se aplică produselor naționale similare. Aceste dispoziții ale tratatului vizează garantarea neutralității depline a impozitelor interne față de concurența dintre produsele care se află deja pe piața internă și produsele din import (Hotărârea *Comisia/Danemarca*, citată anterior, punctele 8 și 9, precum și Hotărârea din 29 aprilie 2004, *Weigel*, C-387/01, Rec., p. I-4981, punctul 66).

[...]

Cu toate acestea, chiar dacă nu sunt întrunite condițiile unei discriminări directe, un impozit intern poate fi indirect discriminatoriu din cauza efectelor sale (Hotărârea *Nádasdi și Németh*, citată anterior, punctul 47).

Pentru a verifica dacă o taxă precum cea în cauză în acțiunea principală creează o discriminare indirectă între autovehiculele de ocazie importate și autovehiculele de ocazie similare prezente deja pe teritoriul național, este necesar, având în vedere întrebările instanței naționale și observațiile prezentate în fața Curții, să se examineze mai întâi dacă această taxă este neutră față de concurența dintre vehiculele de ocazie importate și vehiculele de ocazie similare care au fost înmatriculate anterior pe teritoriul național și au fost supuse, cu ocazia acelei înmatriculări, taxei prevăzute de OUG nr. 50/2008. În continuare, va fi necesar să se examineze neutralitatea aceleiași taxe între vehiculele de ocazie importate și vehiculele de ocazie similare care au fost înmatriculate pe teritoriul național anterior intrării în vigoare a OUG nr. 50/2008.

[...]

Din principiile amintite mai sus rezultă că articolul 110 TFUE obligă fiecare stat membru

să aleagă taxele aplicate autovehiculelor și să le stabilească regimul astfel încât acestea să nu aibă ca efect favorizarea vânzării vehiculelor de ocazie naționale și descurajarea, în acest mod, a importului de vehicule de ocazie similare.

În acțiunea principală, în pofida prezenței necontestate a unor date statistice care demonstrează o scădere foarte considerabilă a înmatriculărilor de vehicule de ocazie importate în România de la intrarea în vigoare a OUG nr. 50/2008, guvernul român a subliniat în fața Curții că obiectivul primordial urmărit de această reglementare este cel al protecției mediului.

Cu toate acestea, din dosarul prezentat Curții rezultă fără echivoc că reglementarea menționată are ca efect faptul că vehiculele de ocazie importate și caracterizate printr-o vechime și o uzură importante sunt supuse, în pofida aplicării unei reduceri ridicate a valorii taxei pentru a ține seama de deprecierea lor, unei taxe care se poate apropia de 30 % din valoarea lor de piață, în timp ce vehiculele similare puse în vânzare pe piața națională a vehiculelor de ocazie nu sunt în niciun fel grevate de o astfel de sarcină fiscală. Nu se poate contesta că, în aceste condiții, OUG nr. 50/2008 are ca efect descurajarea importării și punerii în circulație în România a unor vehicule de ocazie cumpărate în alte state membre.

În această privință, trebuie precizat, în lumina principiilor amintite la punctele 50-53 din prezenta hotărâre, că, deși statele membre păstrează, în materie fiscală, competențe extinse care le permit să adopte o mare varietate de măsuri, acestea trebuie totuși să respecte interdicția prevăzută la articolul 110 TFUE.

În plus, trebuie să se constate, astfel cum a subliniat în mod corect domnul Tatu, că obiectivul protecției mediului menționat de guvernul român, care se materializează în faptul, pe de o parte, de a împiedica, prin aplicarea unei taxe disuasive, circulația în România a unor vehicule deosebit de poluante, precum cele care corespund normelor Euro 1 și Euro 2 și care au o capacitate cilindrică mare, și, pe de altă parte, de a folosi veniturile generate de această taxă pentru finanțarea unor proiecte de mediu, ar putea fi realizat mai complet și mai coerent aplicând taxa pe poluare oricărui vehicul de acest tip care a fost pus în circulație în România. O astfel de taxare, a cărei punere în aplicare în cadrul unei taxe anuale rutiere este perfect posibilă, nu ar favoriza piața națională a vehiculelor de ocazie în detrimentul punerii în circulație a vehiculelor de ocazie importate și ar fi, în plus, conformă principiului poluatorul plătește.

Având în vedere toate cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să instituie o taxă pe poluare aplicată autovehiculelor cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru, dacă regimul acestei măsuri fiscale este astfel stabilit încât descurajează punerea în circulație, în statul membru menționat, a unor vehicule de ocazie cumpărate în alte state membre, fără însă a descuraja cumpărarea unor vehicule de ocazie având aceeași vechime și aceeași uzură de pe piața națională.”

34. CJUE a trebuit să răspundă, de asemenea, la întrebări preliminare privind modificările legislative ulterioare ale OUG nr. 50/2008 în hotărârea din 7 iulie 2011, *Nisipeanu* (cauza C-263/10). Conform CJUE, se impun aceleași considerații din hotărârea *Tatu* în ceea ce privește regimul de impozitare prevăzut de OUG nr. 50/2008, astfel cum a fost modificată prin OUG nr. 208/2008, OUG nr. 218/2008, OUG nr. 7/2009 și, respectiv, OUG nr. 117/2009. În opinia sa, versiunile de modificare a OUG nr. 50/2008 mențin un regim de impozitare care descurajează înmatricularea în România a unor autovehicule de ocazie cumpărate din alte state membre și care se caracterizează printr-o uzură și o vechime

importante, în timp ce vehiculele similare puse în vânzare pe piața națională a vehiculelor de ocazie nu sunt în niciun fel grevate de o asemenea sarcină fiscală.

Hotărârea este redactată astfel în părțile relevante:

„Astfel cum a arătat Curtea la punctul 58 din Hotărârea Tatu, citată anterior, o reglementare precum OUG nr. 50/2008 are ca efect faptul că autovehiculele de ocazie importate și caracterizate printr-o vechime și o uzură importante sunt supuse, în pofida aplicării unei reduceri mari a cuantumului taxei pentru a ține seama de deprecierea lor, unei taxe care se poate apropia de 30 % din valoarea lor de piață, în timp ce vehiculele similare puse în vânzare pe piața națională a vehiculelor de ocazie nu sunt în niciun fel grevate de o astfel de sarcină fiscală. Nu se poate contesta că, în aceste condiții, reglementarea națională menționată are ca efect descurajarea importării și punerii în circulație în România a unor autovehicule de ocazie cumpărate din alte state membre.

Aceleași considerații se impun în ceea ce privește regimul de impozitare prevăzut de OUG nr. 50/2008, astfel cum a fost modificată prin OUG nr. 208/2008, OUG nr. 218/2008, OUG nr. 7/2009 și, respectiv, OUG nr. 117/2009. Astfel, din dosarul cauzei rezultă că toate versiunile de modificare a OUG nr. 50/2008 mențin un regim de impozitare care descurajează înmatricularea în România a unor autovehicule de ocazie cumpărate din alte state membre și care se caracterizează printr-uzură și o vechime importante, în timp ce vehiculele similare puse în vânzare pe piața națională a vehiculelor de ocazie nu sunt în niciun fel grevate de o asemenea sarcină fiscală. Pe de altă parte, cu ocazia ședinței, care a avut loc după pronunțarea Hotărârii Tatu, citată anterior, guvernul român nu a susținut că ar exista o diferență relevantă, în scopul examinării compatibilității cu articolul 110 TFUE a unei taxe precum cea reglementată de OUG nr. 50/2008, între versiunea inițială a OUG nr. 50/2008 și versiunile ulterioare ale acesteia. [...]

În ipoteza în care hotărârea care urmează a fi pronunțată ar statua că articolul 110 TFUE se opune percepției unei taxe precum cea instituită prin reglementarea națională în cauză, guvernul român a solicitat Curții, cu ocazia ședinței, să limiteze efectele în timp ale hotărârii sale.

În conformitate cu o jurisprudență constantă, interpretarea unei norme a dreptului Uniunii dată de Curte în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare al acestei norme, astfel cum trebuie sau cum ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la intrarea sa în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată raporturilor juridice născute și constituite înainte de hotărârea asupra cererii de interpretare, dacă sunt reunite și condițiile care permit supunerea litigiului privind aplicarea normei respective instanțelor competente (a se vedea în special Hotărârea din 2 februarie 1988, *Blaizot și alții*, 24/86, Rec., p. 379, punctul 27, Hotărârea din 10 ianuarie 2007, *Skov și Bilka*, C-402/03, Rep., p. I-199, punctul 50, precum și Hotărârea din 18 ianuarie 2007, *Brzeziński*, C-313/05, Rep., p. I-513, punctul 55).

Prin urmare, numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice, inerent ordinii juridice a Uniunii, Curtea poate să fie determinată să limiteze posibilitatea de a se invoca o dispoziție pe care a interpretat-o. Pentru a putea impune o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a celor interesați și riscul unor perturbări grave (*Hotărârea Skov și Bilka*, citată anterior, punctul 51, precum și Hotărârea din 3 iunie 2010, *Kalinchev*, C-2/09, nepublicată încă în Repertoriu, punctul 50).

În ceea ce privește riscul unor perturbări grave, trebuie amintit că existența unor consecințe financiare care ar rezulta pentru un stat membru dintr-o hotărâre preliminară nu justifică, prin ea însăși, limitarea în timp a efectelor acestei hotărâri (Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk, C-184/99, Rec., p. I-6193, punctul 52, Hotărârea din 15 martie 2005, Bidar, C-209/03, Rec., p. I-2119, punctul 68, și Hotărârea Brzeziński, citată anterior, punctul 58). Statului membru care solicită o astfel de limitare îi revine obligația de a prezenta în fața Curții date cifrice care să stabilească riscul unor repercusiuni economice grave (Hotărârile Brzeziński, punctele 59 și 60, și Kalinchev, punctele 54 și 55, citate anterior).

Or, în ceea ce privește repercusiunile economice care pot decurge dintr-o hotărâre prin care Curtea declară că articolul 110 TFUE se opune unui regim de impozitare precum cel instituit prin OUG nr. 50/2008, guvernul român s-a limitat în esență la menționarea numărului mare de cereri de rambursare a taxei percepute, care s-ar ridica la aproximativ 40 000, și să facă referire la criza economică de care este afectată România.

Trebuie să se constate că, în lipsa unor date cifrice mai precise care să permită să se concluzioneze că economia românească riscă să fie serios afectată de repercusiunile prezentei hotărâri, condiția privind existența unor perturbări grave nu poate fi considerată stabilită. [...]

Din aceste considerații rezultă că nu este necesar să fie limitate în timp efectele prezentei hotărâri.”

5. Legea nr. 9/2012 privind taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule

35. Expunerea de motive a Legii nr. 9/2012, publicată în *Monitorul Oficial* din 10 ianuarie 2012, precizează că, în urma hotărârii CJUE în cauza Tatu, citată anterior, se impunea abrogarea prevederilor legislative având ca efect descurajarea importului și că trebuia instituită o nouă taxă pe poluare, aplicabilă fără deosebire atât autovehiculelor cumpărate de pe piața națională, cât și celor importate.

36. Potrivit legii menționate, obligația de plată a noii taxe intervine și cu ocazia primei transcrieri a dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat și pentru care nu a fost achitată taxa pe poluare în momentul înmatriculării.

37. Legea prevede, de asemenea, că, în cazul în care taxa pe poluare achitată de către contribuabili începând cu 1 iulie 2008 este mai mare decât taxa care trebuie plătită în temeiul noii legi, se pot restitui, la cerere, sumele reprezentând diferența de taxă plătită și taxa datorată în temeiul noii legi.

CAPETE DE CERERE

38. Invocând, explicit sau pe fond, art. 6 și art. 14 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, precum și art. 14 din convenție coroborat cu ambele dispoziții citate anterior, toți reclamânții se plâng de faptul că taxa pe poluare pe care au fost obligați să o plătească în temeiul OUG nr. 50/2008 este incompatibilă cu dreptul Uniunii și discriminatorie, în special prin faptul că este percepută pentru autovehiculele de ocazie importate în România din alt stat membru al Uniunii Europene și înmatriculate pentru prima dată în România, în vreme ce, pentru autovehicule similare înmatriculate deja în

România, taxa nu mai este percepută în urma revânzării lor ca autovehicule de ocazie.

39. În ceea ce privește cererea nr. 4189/11, reclamanta se plânge, invocând art. 6, de faptul că Curtea de Apel Timișoara i-a respins cererea de sesizare a CJUE cu o întrebare preliminară privind compatibilitatea OUG nr. 50/2008 cu dreptul comunitar.

ÎN DREPT

A. Cu privire la conexarea cererilor

40. Curtea constată că cererile înregistrate cu nr. 57583/10, nr. 1245/11 și nr. 4189/11 sunt similare în ceea ce privește capetele de cerere invocate și problemele de fond pe care acestea le ridică. În consecință, consideră necesar să le conexeze, în temeiul art. 42 § 1 din regulament.

B. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, luat în considerare individual și în coroborare cu art. 14

41. Reclamantii se plâng, în principal, că au fost obligați să plătească o taxă pe poluare discriminatorie din perspectiva dreptului Uniunii Europene la înmatricularea în România a unor autovehicule de ocazie pe care le-au cumpărat din alte state membre ale Uniunii Europene.

42. În acest sens, invocă art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, luat în considerare individual și în coroborare cu art. 14 din convenție. Dispozițiile respective sunt redactate după cum urmează:

Art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Art. 14 din convenție

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [...] convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

43. În speță, Curtea observă mai întâi că, în cazul a doi dintre cei trei reclamantii, respectiv domnul Iovițoni și doamna Anghel (cererile nr. 57583/10 și 4189/11), acțiunile lor au fost respinse de instanțe pe motivul neîndeplinirii procedurii administrative prealabile. În speță se ridică așadar chestiunea epuizării căilor de atac interne.

44. De asemenea, rămâne deschisă întrebarea dacă reclamanții au obligația epuizării noii căi de atac, deschisă prin Legea nr. 9/2012, pentru remedierea pretinselor încălcări. Chiar și în ipoteza că reclamanții ar fi epuizat căile de atac interne, cererile lor sunt inadmisibile din următoarele motive.

45. Conform jurisprudenței Curții, o creanță asupra statului ca urmare a unei taxe plătite în mod nejustificat se interpretează ca valoare patrimonială și poate fi considerată așadar un „bun” în sensul primei teze din art. 1 din Protocolul nr. 1 (*S.A. Dangeville împotriva Franței*, nr. 36677/97, pct. 48, CEDO 2002-III, *Cabinet Diot și S.A. Gras Savoye împotriva Franței*, nr. 49217/99 și 49218/99, pct. 26, 22 iulie 2003 și „*Bulves*” *AD împotriva Bulgariei*, nr. 3991/03, pct. 60, 22 ianuarie 2009). În cazul în care o astfel de taxă este percepută contrar dreptului Uniunii Europene se poate ridica, în special, o problemă din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 [*S.A. Dangeville împotriva Franței*, citată anterior, pct. 49-62 și *EEG-Slachthuis Verbist împotriva Belgiei* (dec.), nr. 60559/00, CEDO 2005-XII]. În cauza *S.A. Dangeville*, citată anterior, Curtea a considerat că ingerința rezulta din omisiunea legiuitorului de a interveni pentru punerea în conformitate a dreptului național cu dreptul comunitar, combinată cu refuzul nejustificat al instanțelor interne de a deduce consecințele unei norme de drept comunitar cât se poate de clară, precisă și direct aplicabilă, care scutea de TVA activitățile comerciale precum cele ale societății reclamante (*S.A. Dangeville*, citată anterior, pct. 47, 56 și 57).

46. În speță, Curții îi revine sarcina de a verifica dacă reclamanții aveau, în momentul sesizării instanțelor interne, o „creanță suficient individualizată pentru a fi exigibilă” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a taxei pe poluare pe care au fost obligați să o plătească în temeiul OUG nr. 50/2008 și care a fost declarată contrară dreptului Uniunii Europene în hotărârea Curții de Justiție *Tatu* din data de 7 aprilie 2011. Instanțele interne, care au pronunțat hotărârile definitive la 21 ianuarie, 6 iunie și, respectiv, 27 aprilie 2010, așadar anterior hotărârii *Tatu*, citată anterior, au răspuns negativ la această întrebare.

47. Curtea constată că, în cazul de față, norma aplicabilă din dreptul Uniunii Europene, astfel cum a fost identificată de CJUE, este art.110 TFUE, care „are drept obiectiv asigurarea liberei circulații a mărfurilor între statele membre în condiții normale de concurență” și „vizează eliminarea oricărei forme de protecție care poate decurge din aplicarea unor impozite interne discriminatorii față de produsele provenind din alte state membre” (a se vedea Hotărârea CJUE din 7 aprilie 2011, *Tatu*, cauza C-202/09 și hotărârile citate). Curtea observă că în acest caz este vorba despre o normă cu un caracter mult mai general decât norma aplicabilă în cauza *S.A. Dangeville*, citată anterior. Altfel spus, în vreme ce în cauza *S.A. Dangeville* era vorba despre o normă de drept comunitar care institua o scutire de TVA pentru o anumită categorie de activități comerciale, în cazul de față este vorba despre o aplicare a însuși principiului liberei circulații a mărfurilor.

48. Este adevărat că, în conformitate cu jurisprudența constantă a CJUE, „interpretarea unei norme a dreptului Uniunii Europene dată de Curte în exercitarea competenței pe care i-o conferă art. 267 TFUE lămurește și precizează semnificația

și domeniul de aplicare al acestei norme, astfel cum trebuie sau cum ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la intrarea sa în vigoare” [Hotărârea CJUE din 7 iulie 2011, *Nisipeanu* (cauza C-263/10) și hotărârile citate].

49. Cu toate acestea, Curtea reține că, înainte de hotărârea *Tatu*, citată anterior, practica instanțelor naționale a fost oscilantă cu privire la chestiunea dacă OUG nr. 50/2008 este sau nu conformă cu principiul liberei circulații a mărfurilor, consacrat prin art. 110 TFUE (*supra*, pct. 32). Rezultă că răspunsul la această problemă juridică nu era evident, ceea ce de altfel a făcut necesară intervenția CJUE.

50. Prin urmare, în circumstanțele prezentei cauze, Curtea poate accepta cu greu faptul că, anterior datei de 7 aprilie 2011, data la care CUJE s-a pronunțat cu privire la incompatibilitatea OUG nr. 50/2008 cu norma UE citată anterior, reclamantii „avea[u] drept[uri] de creanță în temeiul unei norme de drept comunitar cât se poate de clară, precisă și direct aplicabilă” (*a contrario S.A. Dangeville*, citată anterior, pct. 47). În acest sens, Curtea reamintește că, în ceea ce privește competența proprie, cu excepția arbitrariului evident, nu poate judeca erorile de fapt și de drept comise de instanțele interne, cărora le revine în primul rând interpretarea și aplicarea dreptului intern [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), nr. 44912/98, pct. 56, CEDO 2004-IX și *Agro-B, Spol. S R.O. împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 740/05, 1 februarie 2011]. Ținând seama de cele de mai sus, nu există elemente care să conducă Curtea la concluzia că hotărârile atacate de reclamantii din speță sunt în mod vădit nerezonabile sau arbitrare.

51. Rezultă că art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție nu este aplicabil în speță și că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 lit. a) și trebuie respins în temeiul art. 35 § 4.

52. În ceea ce privește discriminarea imputată, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței sale constante, art. 14 din convenție completează celelalte clauze normative ale convenției și protocoalelor. Acesta nu are o existență independentă deoarece este valabil numai pentru „a beneficia de drepturile și libertățile” pe care acestea le garantează. Desigur, art. 14 poate intra în discuție chiar și fără o încălcare a cerințelor lor și, în această măsură, are o însemnătate autonomă, dar nu s-ar putea aplica dacă faptele în litigiu nu ar intra sub incidența cel puțin uneia din clauzele respective (*Gaygusuz împotriva Austriei*, 16 septembrie 1996, pct. 36, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV).

53. Dat fiind că reclamantii nu pot fi considerați titulari ai unui „bun” sau ai unei „creanțe suficient individualizate pentru a fi exigibilă” în sensul jurisprudenței sale, Curtea concluzionează așadar că această parte a cererilor nu intră sub incidența art. 14 din convenție coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 [a se vedea, de asemenea, *Epstein și alții împotriva Belgiei* (dec.), nr. 9717/05, 8 ianuarie 2008].

54. Rezultă că aceste capete de cerere sunt incompatibile *ratione materiae* cu dispozițiile convenției și că trebuie respinse așadar în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

C. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 din convenție

55. În măsura în care reclamanții invocă art. 6 în raport cu procedurile prin intermediul cărora contestau aplicarea, în cazul lor, a taxei pe poluare în forma reglementată prin OUG nr. 50/2008, Curtea reamintește că această dispoziție din convenție nu este aplicabilă contenciosului fiscal în materie de impuneri cu caracter nerepresiv [a se vedea, pentru o cauză referitoare tot la aplicarea dreptului Uniunii Europene, *Emesa Sugar N.V. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 62023/00, 13 ianuarie 2005 și *Jussila împotriva Finlandei* (MC), nr. 73053/01, pct. 38-39, CEDO 2006-XIII].

56. Reiese că aceste capete de cerere sunt incompatibile *ratione materiae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 lit. a) și trebuie respinse în temeiul art. 35 § 4.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Decide să conexeze cererile;

Declară cererile inadmisibile.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA NICOLETA GHEORGHE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 23470/05)

Hotărârea din 3 aprilie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la articolul 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Nicoleta Gheorghe împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 13 martie 2012,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 23470/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Nicoleta Gheorghe („reclamanta”), a sesizat Curtea la 8 iunie 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, I. Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În cererea sa, reclamanta susținea în special că dreptul său la un proces echitabil, garantat prin art. 6 din convenție, nu fusese respectat ca urmare, în special, a obligației care îi fusese impusă de a răsturna prezumția temeiniciei unui proces-verbal de contravenție prin care i se aplica o amendă, sancțiune pe care a contestat-o în fața instanțelor naționale.

4. La 2 iulie 2007, Camera a hotărât să comunice Guvernului cererea și, în conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), Președintele Camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanta s-a născut în 1948 și locuiește în București.

6. Prin procesul-verbal întocmit de un agent de poliție din București la 1 mai 2004, reclamanta a fost obligată la plata unei amenzi de 700 000 lei românești (ROL), reprezentând aproximativ 17 euro, pentru tulburarea liniștii celorlalți locatari din imobil. Contravenția era sancționată de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice. Agentul de poliție a explicat în procesul-verbal că, la 1 mai 2004, în timpul unei discuții cu vecinul E., cu care se confrunta în mai multe litigii pendinte în fața instanțelor naționale, reclamanta a țipat în casa scării imobilului, tulburând liniștea celorlalți locatari. Procesul-verbal era semnat de un martor, U., locatar al imobilului.

7. Reclamanta a contestat procesul-verbal în fața judecătoriei de sector din București, susținând că faptele relatate în acel act nu corespundeau evenimentelor petrecute în realitate la 1 mai 2004. Aceasta a explicat mai ales că țipetele pe care le-a auzit agentul de poliție la 1 mai 2004 și pentru care i-a fost aplicată amenda erau de fapt țipete de durere pe care le-a scos după ce vecinul E., cu care era în conflict, a lovit-o și rănit-o la cot îmbrâncind-o în cadrul ușii sale de la intrare. Aceasta a adăugat că U., martorul care a semnat procesul-verbal, era un locatar vârstnic și bolnav care se temea de reacțiile violente ale lui E. Reclamanta a prezentat o copie a procesului-verbal de contravenție și a plicului acestuia, precum și o copie a unei plângeri penale pe care o depusese la secția locală de poliție împotriva lui E., a concubinei acestuia și a altor doi locatari ai imobilului, din care reieșea că, în general, existau tensiuni în imobil între ea și alți locatari.

8. În ședința publică din 15 iunie 2004, la care reclamanta a asistat, judecătoria de sector din București i-a dat cuvântul pentru a solicita probe. Reclamanta a răspuns că nu avea cereri în acest sens și, în consecință, instanța a considerat că era inutilă citarea, în vederea înfățișării în instanță, a martorului al cărui nume apărea în procesul-verbal. Observând lipsa altor cereri sau probe de administrat, instanța a pus în discuția părților fondul cauzei. Reclamanta a solicitat anularea procesului-verbal, susținând că acesta era lovit de nulitate absolută pe motiv că agentul de poliție care l-a întocmit a omis să îi înmâneze o copie, să o informeze că putea depune o contestație și să îi solicite să îl semneze.

9. Prin hotărârea din 15 iunie 2004, instanța a respins contestația acesteia, pe care a considerat-o nefondată. În hotărâre se preciza că, deși OG nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor nu prevedea norme specifice privind sarcina probei și valoarea probatorie a procesului-verbal, legea permitea instanței să aprecieze valoarea acestuia ca mijloc de probă și să prezume temeinicia acestuia până la proba contrară. Pentru instanță, reclamantei îi revenea așadar sarcina de a prezenta mijloace de probă care să răstoarne prezumția respectivă și să pună în discuție fondul acesteia, ceea ce reclamanta a omis să facă în cazul de față. Invocând art. 1169 C. civ., conform căruia cel ce face o

propunere înaintea judecății trebuie să o dovedească, instanța a explicat că, în absența altor mijloace de probă contrare, procesul-verbal de contravenție din 1 mai 2004 constituia dovada că persoana în cauză comisese faptele care îi erau imputate. Instanța a considerat că neregulile procesului-verbal semnalate de reclamantă cu privire la omisiunile agentului de poliție nu puteau, potrivit legii, să constituie cauze de nulitate absolută a documentului în cauză, ci puteau eventual atrage după sine nulitatea relativă a acestuia în ipoteza în care persoana în cauză demonstra că a suferit un prejudiciu, ceea ce reclamanta a omis să facă.

10. Reclamanta a formulat recurs împotriva hotărârii, solicitând instanței competente să constate nulitatea absolută a procesului-verbal pentru motivele indicate în fața judecătoriei.

11. În ședința din 7 octombrie și 11 noiembrie 2004, Tribunalul București, fiind competent să judece recursul, a admis cererile succesive prin care reclamanta a solicitat amânarea examinării cauzei pe motiv că era bolnavă.

12. În ședința publică din 9 decembrie 2004, reclamanta a solicitat instanței încuviințarea de a depune la dosarul cauzei declarațiile extrajudiciare ale martorilor U. și C., care asistaseră la incidentul din 1 mai 2004. Tribunalul a admis cererea, considerând-o pertinentă și utilă. Prin urmare, reclamanta, audiată de instanță, a declarat că nu mai are alte cereri de prezentat sau probe de administrat. În continuare, instanța i-a dat cuvântul pentru a se exprima cu privire la fondul recursului. Persoana în cauză a reiterat motivele de recurs pe care le indicase în scris (*supra*, pct. 10). Instanța a început deliberările, apoi, la finalul ședinței publice desfășurate la aceeași dată, a respins recursul reclamantei ca nefondat. Instanța a explicat motivele care au determinat-o să ajungă la această soluție în hotărârea sa definitivă din 9 decembrie 2004, motivată la 17 ianuarie 2005, prin care confirma temeinicia hotărârii din 15 iunie 2004.

13. La 21 decembrie 2004, reclamanta a depus la grefa Tribunalului București două declarații extrajudiciare ale unor terți, U. și C. În depoziția din 16 decembrie 2004, U. a precizat că la 1 mai 2004 a auzit un polițist sfătuind-o pe reclamantă să se adreseze unui laborator medical pentru confirmarea, după caz, a loviturilor care i-ar fi fost aplicate de către E. la acea dată. Într-o declarație extrajudiciară, datată 3 mai 2004, C. a precizat că în data de 1 mai 2004 i-a văzut pe E. și concubina sa pe cale să o îmbrâncească pe reclamantă în casa scării imobilului; acesta a mai declarat că E. era adesea violent și în stare de ebrietate.

II. Dreptul și practica interne relevante

14. La momentul faptelor, dispozițiile relevante din Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice (publicată în Monitorul Oficial din 18 august 2000) erau redactate astfel:

Art. 2

„Constituie contravenție săvârșirea oricăreia din următoarele fapte, dacă nu sunt comise în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:

1) săvârșirea în public de fapte, acte sau gesturi, obscene, proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare [...] de natură să tulbure ordinea și liniștea publică sau să provoace indignarea cetățenilor ori să lezeze demnitatea și onoarea acestora sau a instituțiilor publice.”

Art. 3

„Contravențiile prevăzute la art. 2 se sancționează după cum urmează: (...)

b) cu amenda de la 150.000 lei la 800.000 lei sau cu închisoare contravențională de la 15 zile la 3 luni, cele prevăzute la pct. 1) [...]”

15. Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice a fost modificată prin Legea nr. 256/2004, publicată în Monitorul Oficial nr. 603 din 5 iulie 2004. De la acea dată, tulburările ordinii publice, sancționate drept contravenții de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 61/1991, sunt pasibile doar de amendă cu suma cuprinsă între 2 000 000 și 10 000 000 ROL (echivalentul a 47 și, respectiv, 237 euro).¹⁴

16. Prin Ordonanța de Urgență nr. 108/2003, publicată în Monitorul Oficial la 26 decembrie 2003, Guvernul a eliminat pedeapsa cu închisoarea contravențională din lista sancțiunilor ce pot fi aplicate autorilor contravențiilor, aceștia rămânând pasibili, conform Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 și Ordonanței Guvernului nr. 55/2002 privind regimul juridic al contravențiilor, de un avertisment, o amendă sau obligația prestării unei activități în folosul comunității (această din urmă sancțiune putând fi aplicată numai de instanța de judecată). În temeiul acestei ordonanțe, toate pedepsele cu închisoarea contravențională prevăzute de diferitele legi și ordonanțe în vigoare trebuie transformate în prestarea unei activități în folosul comunității. În cazul refuzului contravenientului de a executa această sancțiune, instanța o poate înlocui cu amendă. Executarea pedepsei cu amendă se efectuează potrivit normelor privind executarea creanțelor bugetare, iar în caz de neplată a amenzii aceasta nu mai poate fi transformată într-o pedeapsă privativă de libertate.

17. Dreptul și practica interne relevante în materie de contravenții și evoluția acestora sunt prezentate detaliat la pct. 29-40 din hotărârea *Anghel împotriva României* (nr. 28183/03, hotărârea din 4 octombrie 2007). Însărcinat cu executarea hotărârii *Anghel*, citate anterior, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a solicitat Guvernului român să îi prezinte un plan de acțiune, precizând că nu este exclus, în pofida faptului că pedeapsa cu închisoarea a fost eliminată din rândul sancțiunilor aplicate contravenienților, ca garanțiile art. 6 în materie penală să rămână aplicabile procedurilor în cauză. Guvernul a prezentat Comitetului de Miniștri deciziile pronunțate de diverse instanțe naționale între 2009 și 2010 care recunoșteau caracterul „penal” al procedurilor reglementate prin Ordonanța nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor.

18. Guvernul a prezentat în anexa la observațiile sale exemple din practica instanțelor naționale ulterioară hotărârii *Anghel*, citate anterior, și modificării survenite în urma

¹⁴ Legea nr. 16/1991 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 77 din 31 ianuarie 2011. Prevederile citate aici se regăsesc la art. 3 și, respectiv, art. 4.

adoptării acesteia în legislația internă (*supra*, pct. 15 și 16). Reiese de aici că instanțele naționale au considerat că, în pofida eliminării pedepsei cu închisoarea contravențională, garanțiile art. 6 din convenție în materie penală rămân aplicabile procedurilor deschise în vederea contestării unui proces-verbal de contravenție pentru tulburarea ordinii publice având în vedere mai ales caracterul punitiv al sancțiunii amenzii ce poate fi aplicată contravenienților și caracterul general al normei încălcată. Instanțele în cauză au subliniat că, în pofida prezumției de legalitate și temeinicie de care beneficiază procesul-verbal de contravenție, le revine sarcina de a verifica, în fiecare situație, cuprinsul documentului contestat, respectând dreptul la apărare al contravenienților (a se vedea, printre altele, hotărârea nr. 389 din 6 februarie 2007 a Judecătorei Vaslui și hotărârea nr. 931 din 21 iunie 2007 a Judecătorei Gura Humorului).

ÎN DREPT

19. Reclamanta se plânge de inechitatea procedurii pe care a declanșat-o în contestarea procesului-verbal de contravenție întocmit împotriva sa pentru tulburarea ordinii publice. Aceasta invocă art. 6 din convenție, ale cărui dispoziții relevante sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune penală este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

20. Persoana în cauză invocă în special nerespectarea dreptului său la prezumția de nevinovăție ca urmare a prezumției temeiniciei atribuite procesului-verbal de contravenție în litigiu și a impunerii obligației de a răsturna această prezumție.

21. Guvernul contestă acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

1. Argumentele părților

22. Guvernul consideră că art. 6 din convenție nu este aplicabil în speță și că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile convenției. Acesta argumentează că, în dreptul intern, dispozițiile privind contravențiile nu intră sub incidența dreptului penal și că Ordonanța nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, adoptată de Guvern la 12 iulie 2001 și aprobată prin Legea nr. 180 din 11 aprilie 2002, prevede în materie penală că dispozițiile acesteia sunt completate de cele din Codul de procedură civilă. Guvernul subliniază că, în speță, reclamanta nu riscă decât sancțiunea amenzii, spre deosebire de reclamantul din cauza *Anghel*, citată

anterior, în care Curtea a considerat că tulburarea ordinii publice imputată reclamantului era sancționată la vremea respectivă nu numai cu amendă, ci și cu pedeapsa închisorii. Guvernul subliniază în această privință că, prin Ordonanța de urgență nr. 108/2003, publicată în Monitorul Oficial la 26 decembrie 2003, închisoarea contravențională a fost scoasă de pe lista sancțiunilor aplicabile autorilor contravențiilor. Acesta susține, de asemenea, că tulburările ordinii publice care sunt încadrate drept contravenții și care intră sub incidența art. 2 alin. (1) din Legea nr. 61/1991, astfel cum a fost modificată la vremea producerii faptelor prin Legea nr. 265/2004, erau sancționate doar cu pedeapsa amenzii. Executarea unei pedepse cu amenda se efectuează potrivit regulilor privind executarea creanțelor pecuniare, transformarea amenzii într-o pedeapsă privativă de libertate nemaifiind posibilă în caz de neplată.

23. Reclamanta nu a formulat nicio observație privind aplicabilitatea, în speță, a art. 6 din convenție.

2. Motivarea Curții

24. Curtea consideră necesar în primul rând să examineze din oficiu dacă se impune aplicarea, în prezenta cauză, a noului criteriu de admisibilitate prevăzut la art. 35 § 3 lit. b) din convenție, în versiunea modificată. În privința circumstanțelor specifice cauzei, Curtea consideră că se impune continuarea examinării acesteia în numele respectării drepturilor omului, indiferent de valoarea amenzii (circa 17 euro) aflate la originea capătului de cerere întemeiat pe art. 6 din convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Juhas Đurić împotriva Serbiei*, nr. 48155/06, pct. 56-58, 7 iunie 2011 și *Finger împotriva Bulgariei*, nr. 37346/05, pct. 74-77, 10 mai 2011). În această privință, precizează că cererea adresată Curții de către reclamantă ridică în special o problemă de aplicabilitate a art. 6 din convenție, sub aspect penal, în cadrul unei proceduri contravenționale pentru tulburarea ordinii publice. Este vorba de prima cauză supusă Curții spre examinare de la modificarea legislației și practicii interne relevante pe care anterior le-a declarat contrare art. 6 din convenție pe motiv că nu ofereau garanții suficiente, în special cu privire la respectarea prezumției de nevinovăție, pentru apărarea persoanelor față de posibilele abuzuri comise de autorități (*Anghel*, citată anterior, pct. 69). O decizie a Curții cu privire la această chestiune de principiu ar constitui un instrument orientativ pentru instanțele naționale cu privire la sfera garanțiilor de care contravenienții care au tulburat ordinea publică ar trebui să beneficieze la nivel național (*supra*, pct. 17 și 18). În aceste condiții, Curtea consideră că nu este necesară aplicarea, în cauză, a noului criteriu de admisibilitate prevăzut la art. 35 § 3 lit. b) din convenție.

25. Revenind apoi la chestiunea aplicabilității art. 6 în cadrul procedurii în litigiu, Curtea constată în primul rând că informațiile oferite de dreptul intern, care nu dă o nuanță „penală” contravenției pentru tulburarea ordinii publice care i-a adus o amendă reclamantei, nu au decât o valoare relativă și nu sunt așadar decisive [a se vedea, printre altele, *Öztürk împotriva Germaniei*, hotărârea din 21 februarie 1984, seria A nr. 73, p. 19, pct. 52; *Ezeh și Connors împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 39665/98 și 40086/98, pct. 120, CEDO 2003-X]. Aceasta precizează că norma de drept încălcată

de către reclamantă reglementează contravențiile pentru lipsa de civism și are ca obiect menținerea liniștii între vecini. În acest sens, norma se adresează tuturor cetățenilor, nu unui grup determinat cu statut special (a se vedea hotărârea *Öztürk*, citată anterior, pct. 53). De asemenea, amenda aplicată reclamantei nu avea ca obiect reparația materială a unui prejudiciu, ci, în esență, să împiedice repetarea unor acțiuni similare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bendenoun împotriva Franței*, 24 februarie 1994, pct. 47, seria A nr. 284 și *Ziliberberg împotriva Moldovei*, nr. 61821/00, pct. 33, 1 februarie 2005). Aceasta avea așadar caracterul punitiv prin care se deosebesc, de regulă, sancțiunile penale (hotărârea *Öztürk*, citată anterior, pct. 53; hotărârea *A.P., M.P. și T.P. împotriva Elveției* din 29 august 1997, Culegere 1997-V, p. 1488, pct. 41; *Ziliberberg*, citată anterior, pct. 34).

26. Evident, așa cum observă Guvernul în mod întemeiat, reclamanta nu mai risca o pedeapsă cu închisoarea la vremea producerii faptelor. Acest fapt nu este totuși decisiv, în sine, în sensul aplicabilității sub aspect penal a art. 6 din convenție deoarece, așa cum Curtea a subliniat în repetate rânduri, un obiectiv relativ mai mic nu poate elibera o infracțiune de caracterul ei penal intrinsec (a se vedea, printre altele, *Öztürk*, citată anterior, pct. 53; *Kadubec împotriva Slovaciei*, 2 septembrie 1998, pct. 52, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI*; *Ziliberberg*, citată anterior, pct. 34 *in fine*; *Lauko împotriva Slovaciei*, 2 septembrie 1998, pct. 58, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI*). Ca și instanțele interne, ale căror decizii relevante au fost aduse în atenția Curții de către Guvern (*supra*, pct. 18), Curtea consideră că natura generală a dispoziției legale încălcate în speță de către reclamantă, precum și obiectivul disuasiv și punitiv al sancțiunii aplicate sunt suficiente pentru a demonstra că infracțiunea în litigiu avea caracter penal în sensul art. 6 din convenție, care este așadar aplicabil.

27. Curtea subliniază că, pe de altă parte, capătul de cerere formulat de reclamantă nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

28. Reclamanta consideră că nu a beneficiat de dreptul la respectarea prezumției de nevinovăție având în vedere că, în dreptul intern, procesul-verbal de contravenție beneficiase de prezumția de legalitate și temeinicie și că instanțele naționale îi impuseseră obligația de a răsturna sarcina probei. Reclamanta susține că acest lucru i-a fost imposibil de realizat în practică deoarece instanțele însărcinate cu examinarea contestației sale nu au luat în considerare nici cauzele de nulitate a procesului-verbal pe care le-a invocat în fața instanțelor, nici mărturiile lui C. și U. prin care dorea să conteste cuprinsul documentului respectiv.

29. Guvernul contestă argumentul reclamantei și subliniază că nu există nicio dovadă că instanțele interne ar fi avut idei preconcepute despre vinovăția reclamantei. În opinia acestuia, faptul că instanțele au atribuit o prezumție de temeinicie relativă procesului-verbal nu este contrar art. 6 § 2 din convenție, având în vedere caracterul diminuat al obiectivului reclamantei și respectarea de către instanțele respective a dreptului la apărare. Guvernul adaugă că, în prezenta cauză, contrar stării de fapt din cauza *Anghel*,

citată anterior, polițistul s-a bazat pe propriile constatări făcute la locul incidentului pentru întocmirea procesului-verbal și că instanțele naționale nu au omis să respecte dreptul la apărare al reclamantei. Acesta susține, în cele din urmă, că practica națională a evoluat semnificativ în urma hotărârii *Anghel*, citate anterior, după cum atestă hotărârile instanțelor naționale de anulare a proceselor-verbale de contravenție în baza mijloacelor de probă prezentate de reclamanți în cursul procedurii judiciare sau administrate de instanțe la cererea celor interesați (*supra*, pct. 18).

30. După exemplul Guvernului, Curtea evidențiază că nu există dovezi că instanțele sesizate de reclamantă cu o contestație împotriva procesului-verbal întocmit de agentul de poliție la 1 mai 2004 au avut idei preconcepute în ceea ce privește vinovăția sa. Evident, așa cum reiese din hotărârea judecătorească de sector din București, acestea așteptau ca reclamanta să prezinte mijloace de probă contrare faptelor stabilite de către polițist. Un asemenea demers al instanțelor naționale se întemeiază pe faptul că regimul juridic al contravențiilor este completat, după cum precizează Guvernul, de dispozițiile Codului de procedură civilă, la care se aplică, în materie de probe, principiul conform căruia sarcina probei revine celui care supune o pretenție judecătorească. În această privință, Curtea reamintește că în orice sistem de drept există prezumții de fapt și de drept și că, în principiu, convenția nu se opune acestora, însă în materie penală obligă statele contractante să nu depășească un anumit prag. În special, art. 6 § 2 impune statelor să încadreze aceste prezumții între niște limite rezonabile, ținând cont de gravitatea faptelor și protejând dreptul la apărare (*Salabiaku împotriva Franței*, hotărârea din 7 octombrie 1988, seria A nr. 141-A, p. 15, pct. 28; *Telfner împotriva Austriei*, nr. 33501/96, pct. 16, 20 martie 2001). Curtea va stabili dacă aceste limite au fost depășite în detrimentul reclamantei.

31. În ceea ce privește în primul rând gravitatea faptelor, Curtea subliniază că, în prezenta cauză, în legătură cu modificările aduse regimului juridic al contravențiilor, modificări survenite în cursul procedurii declanșate de reclamantă, aceasta putea fi sancționată pentru faptele care îi erau imputate doar cu amendă. Nu era așadar posibilă înlocuirea acestei sancțiuni cu o pedeapsă privativă de libertate, nici măcar în caz de neplată (a se vedea, *a contrario*, *Anghel*, citată anterior, pct. 61).

32. Referitor la ocrotirea dreptului la apărare, Curtea constată că reclamanta s-a mulțumit cu depunerea la dosar, cu titlu de probe, a unor înscrisuri din care reieșea la modul general că existau tensiuni în imobil între persoana în cauză și alți locatari, însă aceasta nu a solicitat în niciun moment citarea persoanelor care asistaseră la incidentul din 1 mai 2004 sau a polițistului care a întocmit procesul-verbal, pentru a-i chestiona în vederea clarificării situației de fapt aflate la originea litigiului. Această posibilitate îi stătea la dispoziție, așa cum atestă hotărârea din 15 iunie 2004 a judecătorească și hotărârea definitivă din 9 decembrie 2004 a tribunalului, instanțe în fața cărora reclamanta a precizat expres, în cadrul unei ședințe publice, că nu avea cereri de introdus sau probe de prezentat. Mai mult, deși Tribunalul București a admis la 9 decembrie 2004 cererea acesteia pentru a depune la dosarul cauzei declarațiile extrajudiciare ale martorilor U. și C., care, potrivit acesteia, asistaseră la incidentul din 1 mai 2004, abia la data de 21 decembrie 2004, adică la destul timp de la pronunțarea hotărârii definitive din 9 decembrie 2004, reclamanta pare să fi transmis tribunalului declarațiile respective.

33. Nici litera și nici spiritul art. 6 din convenție nu împiedică o persoană să renunțe de bunăvoie la garanțiile care sunt consacrate în acesta în mod expres sau tacit, printre care cea de a întreba sau de a solicita audierea unui martor, însă această renunțare trebuie să fie neechivocă și să nu fie contrară niciunui interes public important [*Håkansson și Sturesson împotriva Suediei*, hotărârea din 21 februarie 1990, seria A nr. 171-A, pct. 66 și *Kwiatkowska împotriva Italiei* (dec.), nr. 52868/99, 30 noiembrie 2000]. Prin precizarea făcută în ședință publică în fața instanțelor naționale că nu dorește să solicite prezentarea altor probe, reclamanta s-a expus cu bună știință riscului unei condamnări întemeiate numai pe probele aflate la dosar, incluzând așadar procesul-verbal de contravenție pe care ea însăși l-a prezentat în fața judecătorei și căruia îi era atribuită o prezumție de temeinicie relativă.

34. Pe de altă parte, Curtea precizează că instanțele interne care au examinat contestația formulată de reclamantă împotriva procesului-verbal de contravenție din 1 mai 2004 erau instanțe care aveau competență asupra fondului și care puteau anula documentul respectiv dacă îl considerau nul sau nefondat. Conform jurisprudenței constante, interpretarea legislației interne revine în primul rând autorităților naționale și, în special, instanțelor judecătorești [*Tejedor García împotriva Spaniei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII*, p. 2796, pct. 31 și *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I)]. Nu este sarcina Curții să judece erorile de fapt sau de drept prezumtiv comise de o instanță internă ori să facă propria apreciere a elementelor de fapt care au determinat o instanță națională să adopte o anumită decizie și nu alta. Dacă ar face acest lucru, ar depăși limitele misiunii sale [*Kemmache împotriva Franței* (nr. 3), hotărârea din 24 noiembrie 1994, seria A nr. 296-C, p. 88, pct. 44]. În prezenta cauză, Curtea nu identifică niciun indiciu privind caracterul inechitabil sau arbitrar. Faptul că instanțele, prin hotărâri motivate, au analizat motivele de nulitate invocate de persoana în cauză și au considerat că acestea nu atrăgeau nulitatea procesului-verbal așa cum ar fi dorit reclamanta nu este suficient pentru a pune la îndoială caracterul echitabil al procedurii în litigiu sau, mai ales, respectarea dreptului său la prezumția de nevinovăție.

35. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a stabili că nu a fost încălcat, în speță, art. 6 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 6 din convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 3 aprilie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 877/04
prezentată de **FLORIAN GOLDSTEIN** și **SC RING PRESS SRL**
ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 10 aprilie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 8 decembrie 2003,

Având în vedere decizia președintelui Camerei de a-l desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții), în urma abținerii lui Corneliu Birsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții),

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamânți,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Primul reclamant s-a născut în 1951 și locuiește în București. Este jurnalist; la data evenimentelor în litigiu în prezenta cauză era redactor-șef la cotidianul *Bursa*, principalul acționar și reprezentant legal al societății reclamante. Societatea reclamantă este proprietarul și editorul cotidianului *Bursa*, avându-și sediul în București.

Reclamânții sunt reprezentați de G. Teodorescu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

3. Reclamantul a început în 2001 să scrie o serie de peste 50 de articole în *Bursa* pe tema situației financiare dificile a trustului media M.P. De asemenea, și-a exprimat nemulțumirea față de aparentul tratament preferențial acordat de stat trustului M.P. la plata impozitelor.

4. M.P. a formulat o plângere împotriva societății reclamante, susținând că articolele scrise de primul reclamant constituiau acte de concurență neloială. Acțiunea era întemeiată pe art. 4 lit. e) din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale, care sancționează comunicarea sau răspândirea de afirmații mincinoase ca un act de concurență neloială.

Trustul a făcut trimitere la următoarele articole: „*Ministrul V.D. se lasă manipulat de [M.P.]*”; „*[M.P.] – posibil subiect de cercetare penală interstatală*”; „*[M.P.] – înglodat*

în datorii, dar cu tupeu”); „*Profiturile CME după contabilitatea americană reprezintă pierderi la [M.P.]*”; „*Naivitate? Incompetență? Corupție?*”; „*[M.P.] din România a intrat sub investigațiile Securities and Exchange Commission din Washington*”; și „*[P. TV] – ANTINATO*”.

Articolele conțineau referiri la rapoarte întocmite de Securities and Exchange Commission și de Comisia Europeană, precum și la Cartea albă privind guvernarea din decembrie 2000. Într-un articol din acea serie, publicat la 7 mai 2001 în *Bursa*, i s-a solicitat trustului M.P. să își prezinte punctul de vedere în această privință.

5. La 14 noiembrie 2002, Tribunalul București a admis acțiunea și a obligat societatea reclamantă „să se abțină de la răspândirea, prin publicațiile sale, a unor declarații calomnioase privind activitățile reclamantului”. De asemenea, societatea reclamantă a fost obligată la plata a 800 000 000 lei românești (ROL) cu titlu de prejudiciu moral și la publicarea unei copii a deciziei de șapte pagini a tribunalului în *Bursa*.

Părțile relevante ale motivării instanței sunt redactate după cum urmează:

„Faptul că actele [societății reclamante] se încadrează în domeniul concurenței este dovedit de modul în care, într-o serie de articole din cotidianul *Bursa*, prezenta activitățile [trustului media], activități care [...] sunt de interes public general.

În această privință, sunt relevante articolele referitoare la agenția de știri [deținută de M.P.], despre care [societatea reclamantă] a comentat, de exemplu, că: «[...] o revistă a presei nu poate fi încredințată unei agenții care face parte dintr-un trust media cu cea mai mare datorie din țară – [M.P.]; este în interesul acesteia să elimine orice referire la cercul corupt care îi tolerează datoriile.» [...]

Majoritatea articolelor conțin [...] acuzații deschise la adresa [M.P.].

Acestea vizează, de exemplu, situația financiară a [M.P.]: «grupul cu cea mai mare datorie din țară», «un datornic inveterat», «înglodat în datorii, dar cu tupeu», «incorect», «mișmașuri în contabilitate»; sau afacerile grupului: «Enronul României», «posibil subiect de cercetare penală interstatală», promovarea unui «management incestuos».

Din cauza gravității lor, aceste afirmații, chiar dacă se dovedesc adevărate, promovează un sentiment de dezaprobare, dezgust chiar, față de grupul media. Expresiile arată că [societatea reclamantă] a înțeles greșit libertatea presei și dreptul la opinie și de a difuza informații [...]

Publicarea repetată, pentru o lungă perioadă de timp, a unor informații negative referitoare la activitățile unui concurent, într-un mod care poate stârni dezaprobarea clienților, nu poate constitui o concurență loială și acceptabilă [...]

Vina există atâta timp cât există concurență neloială.

Reaua-credință nu este decât o circumstanță agravantă [...] [efectele negative] pot rezulta chiar și fără intenție. [Lipsa intenției] nu înlătură răspunderea.

Într-adevăr, alte ziare au publicat articole asemănătoare, însă acestea nu au constituit acte de concurență și nu erau calomnioase ori repetate în timp. În orice caz, [faptul că alte ziare au publicat articole asemănătoare] nu înlătură răspunderea pârâtului.”

6. Hotărârea a fost confirmată la 10 iunie 2003 de Curtea de Apel București, rămasă definitivă.

Părțile relevante ale deciziei curții de apel sunt redactate după cum urmează:

„[...] articolele atacate prezintă o evaluare comparativă a metodelor jurnalistice folosite de *Bursa* și *[M.]*, o comparație defavorabilă lui *[M.P.]*...

Reaua-credință [a societății reclamante] este dovedită de atitudinea sa: acuzații extrem de grave, tendențioase; durata [campaniei] și frecvența articolelor împotriva *[M.P.]*; precum și modul în care articolele incriminate au fost scrise și prezentate [...]

Hotărârea pronunțată în primă instanță nu a încălcat libertatea de exprimare a [societății reclamante]. [Societatea reclamantă] își menține libertatea de a publica orice informație, fie defavorabilă sau negativă, atâta timp cât informația este corectă și adevărată, iar publicația nu devine o campanie de presă îndreptată spre distrugerea imaginii și reputației unui concurent [...]

În cazul de față, acuzațiile de corupție, fraudă, șantaj și manipulare cu tentă politică, precum și manipularea prin intermediul mass-media, afectează indubitabil imaginea publică, prestigiul și reputația [a *M.P.*] [...]"

7. *M.P.* a introdus și alte acțiuni împotriva reclamantilor: o plângere similară pentru concurență neloyală (respinsă la 24 aprilie 2002 de Tribunalul București întrucât *M.P.* nu a plătit taxa judiciară de timbru), două acțiuni în despăgubire (prima respinsă la 23 noiembrie 2003; cea de a doua admisă în primă instanță, dar atacată în apel de primul reclamant), precum și o plângere pentru calomnie împotriva primului reclamant (respinsă la 24 octombrie 2002 de judecătoria).

CAPETE DE CERERE

8. Reclamantii se plâng de faptul că, prin condamnarea lor pentru acte de concurență neloyală drept consecință a publicării unei serii de articole ce criticau activitățile și relațiile pretins corupte ale funcționarilor statului cu un grup media concurent, instanțele le-au restrâns libertatea de exprimare, cu încălcarea art. 10 din convenție.

9. De asemenea, reclamantii s-au plâns, în temeiul art. 6 din convenție, că procesele inițiate de *M.P.* în temeiul Legii concurenței nu au fost echitabile. Au susținut că instanțele nu au examinat probele prezentate de apărare. În ultimul rând, aceștia s-au plâns de modul în care instanțele au încadrat articolele incriminate ca fiind acte de concurență neloyală.

ÎN DREPT

A. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție

10. Reclamantii au considerat condamnarea lor pentru acte de concurență neloyală drept o restrângere a libertății lor de exprimare, ceea ce contravine art. 10 din convenție, redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

11. Guvernul a susținut că articolele respective nu intrau sub incidența art. 10. În opinia sa, formularea și scopul articolelor indicau că nu urmăreau să influențeze sau să mobilizeze opinia publică, ci să promoveze interese economice. Citând opinia separată din *Hertel împotriva Elveției* (25 august 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VI), Guvernul a susținut că, în chestiuni de concurență neloială, statelor ar trebui să li se acorde o marjă de apreciere mai largă decât în alte domenii ale libertății de exprimare. Mai mult, Guvernul a argumentat că măsura luată de instanțele interne împotriva reclamanților era necesară într-o societate democratică. De asemenea, acesta a confirmat că reclamanții nu au putut dovedi veridicitatea declarațiilor lor. Referitor la sancțiunea aplicată, acesta a remarcat că reclamanții nu au suferit consecințe semnificative deoarece sumele pe care le aveau de plătit nu erau excesive, iar sentința instanței nu i-a împiedicat să publice articole atâta timp cât informațiile din acestea sunt corecte și adevărate. Acesta a reiterat că Curtea nu ar trebui să înlocuiască propria evaluare a faptelor cu cea a instanțelor naționale.

12. Reclamanții au contestat argumentele respective. În primul rând, au argumentat că art. 10 este aplicabil în cazul lor. Aceștia au susținut că articolele în litigiu vizau bugetul de stat și comportamentul statului față de companii care nu și-au plătit impozitele, fiind, în consecință, o problemă de interes public care afecta publicul larg.

Reclamanții au mai reiterat că articolele abordau probleme de interes public, că au fost cercetate cu minuțiozitate și includeau trimiteri la surse disponibile pentru consultare generală (rapoarte ale Guvernului, Raportul anual al Comisiei Europene din 2002 referitor la România, rapoarte ale Parlamentului). Ei au raportat strict chestiuni care implică bugetul de stat și, în consecință, sunt de interes pentru public și nu au făcut publice informații confidențiale sau private legate de M.P. Ei au remarcat că, deși au încercat să obțină punctul de vedere al M.P. în această chestiune, trustul a refuzat să comenteze.

Reclamanții consideră că sancțiunea aplicată este disproporționată și contrară libertății lor de exprimare.

13. Chiar și presupunând că prezentul caz constituie exclusiv o chestiune de concurență neloială, Curtea a constatat deja că asemenea chestiuni intră sub incidența art. 10, în special atunci când au legătură cu ziare concurente [a se vedea *Krone Verlag GmbH & Co. KG împotriva Austriei* (nr. 3), nr. 39069/97, pct. 20, CEDO 2003-XII]. Aceasta nu vede niciun motiv să ajungă la o concluzie diferită în cazul de față.

14. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa, înaltele părți la convenție dispun de o oarecare marjă de apreciere la judecarea chestiunilor legate

de libertatea de exprimare. Această marjă de apreciere este deosebit de importantă în domeniul complex și instabil al concurenței neloiale. Cu toate acestea, se impune reducerea marjei de apreciere atunci când în joc nu se află simplele afirmații pur „comerciale” ale unei persoane, ci participarea acesteia într-o dezbatere de interes general (a se vedea *Krone Verlag GmbH & Co. KG*, citată anterior, pct. 30, și *Hertel împotriva Elveției*, 25 august 1998, pct. 47, *Culegere* 1998-VI).

De asemenea, Curtea reiterează că examinarea faptelor este în principal de competența instanțelor naționale, prin urmare nu are sarcina de a cerceta pretensele erori de fapt sau de drept comise de o instanță națională decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut încălca drepturi și libertăți protejate prin convenție [a se vedea, *mutatis mutandis*, *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I].

15. În cazul de față, Curtea observă că reclamanții au fost condamnați pentru o serie de articole privind situația financiară a unui alt trust media. Articole similare au fost publicate și de alte ziare la vremea respectivă. În plus, articolele incriminate se bazau pe rapoarte publice din diverse surse naționale și internaționale. Diverse instanțe interne au admis că chestiunea era de interes public general. În sensul art. 10 din convenție, Curtea are așadar convingerea că articolele prezentau o problemă de interes general și au contribuit la dezbaterea publică a problemei.

16. Curtea observă totuși că, în baza probelor care le-au fost prezentate, instanțele interne au considerat în hotărâri foarte lungi și larg motivate că publicarea articolelor nu constituia decât o campanie de presă menită să distrugă imaginea și reputația concurentului, fiind prin urmare prejudiciabilă în sine pentru trustul media, indiferent dacă informația transmisă era adevărată. Consideră totodată că primul reclamant a acționat cu rea-credință, cu intenția de a denigra M.P. [a se vedea *Ieremeiov (nr. 2)*, citată anterior, pct. 44]. Nu există indicii ale unor elemente arbitrare în modul în care instanțele s-au achingat de sarcinile lor.

De asemenea, Curtea acordă importanță faptului că alte instanțe interne care au soluționat în mod specific o plângere pentru calomnie formulată din aceleași motive ca și plângerea pentru concurență neloială i-au achingat pe reclamanți.

17. Reiterând faptul că instanțele interne sunt într-o poziție mai bună pentru examinarea și interpretarea faptelor, Curtea nu constată niciun motiv pentru a se abate de la concluziile formulate de instanțele interne în acest caz (a se vedea, *mutatis mutandis*, *García Ruiz*, citată anterior, pct. 28). De asemenea, consideră, în circumstanțele cauzei, că chiar și presupunând că a existat o ingerință în dreptul reclamanților la libertate de exprimare, această ingerință a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

Având în vedere toate argumentele anterioare, concluzia Curții este că motivarea prezentată de instanțele interne pentru condamnarea reclamanților a fost pertinentă și suficientă, precum și că instanțele naționale nu au depășit limita marjei lor de apreciere în prezenta cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kuliś și Różycki împotriva Poloniei*, nr. 27209/03, pct. 39, 6 octombrie 2009).

18. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și § 4 din convenție.

B. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 6 din convenție

19. Reclamanții au afirmat că procesele inițiate în temeiul Legii concurenței nu au fost echitabile.

20. Cu toate acestea, având în vedere toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, Curtea constată că acestea nu indică nicio aparentă încălcare a drepturilor garantate de art. 6 § 1 din convenție. În special, Curtea reiterează că nu a găsit indicii ale unor elemente arbitrare în modul în care instanțele au examinat probele și au aplicat legislația relevantă faptelor cauzei (a se vedea, în special, supra, pct. 16).

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA PANAITESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 30909/06)

Hotărârea din 10 aprilie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Panaitescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 20 martie 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 30909/06 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant român, Ștefan Panaitescu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 16 iunie 2006, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de F. L. Romosan, avocat în Oradea. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul a invocat, în special, o încălcare a drepturilor sale garantate la art. 2 și art. 3 din convenție.

4. Fiul reclamantului, Alexandru Leonard Panaitescu, a informat Curtea, prin scrisoarea din 16 aprilie 2007, că tatăl său a decedat, iar prin scrisoarea din 10 februarie 2010 că, în calitate de moștenitor legal al tatălui său, dorește continuarea procedurii. Din motive practice, Ștefan Panaitescu va fi numit în continuare „reclamant”, deși se consideră acum că această calitate îi aparține moștenitorului său [a se vedea *Dalban împotriva României* (MC), nr. 28114/95, pct. 1, 28 septembrie 1999].

5. La 14 decembrie 2010, cererea i-a fost comunicată Guvernului. S-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1).

6. Având în vedere că Corneliu Bîrsan, judecătorul ales să reprezinte România, s-a abținut de la judecarea cauzei (art. 28 din Regulamentul Curții), Președintele Camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Ștefan Panaitescu („reclamantul”) este resortisant român, s-a născut în 1944 și a locuit la Alejd, județul Bihor. A decedat la 3 decembrie 2006, iar procedura a fost continuată de fiul său, Alexandru Leonard Panaitescu.

A. Acțiuni civile având ca obiect recunoașterea și aplicarea dreptului la medicamente și asistență medicală în mod gratuit, în temeiul Legii nr. 189/2000

8. La 8 mai 2002, reclamantul a formulat o acțiune împotriva Casei Județene de Pensii Bihor pentru anularea deciziei prin care i se refuza aplicarea Legii nr. 189/2000, care acorda despăgubiri și anumite drepturi persoanelor persecutate de către autoritățile române cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice.

Prin decizia din 3 iunie 2002, Curtea de Apel Oradea a admis cererea reclamantului și a dispus pârâtei să îi acorde drepturile prevăzute în legea menționată. Decizia a rămas definitivă la 28 ianuarie 2003.

Prin urmare, la 2 aprilie 2003, comisia însărcinată cu aplicarea Legii nr. 189/2000 a emis o nouă decizie prin care se confirma statutul de refugiat al reclamantului și, drept consecință, de beneficiar al legii respective începând cu 1 aprilie 2001; decizia a confirmat că, *inter alia*, reclamantul avea dreptul la asistență medicală și medicamente în mod gratuit și prioritar, atât în tratament ambulatoriu, cât și pe timpul spitalizărilor.

9. La 20 aprilie 2005, reclamantul a fost diagnosticat cu cancer, iar la 4 mai 2005 a suferit o operație chirurgicală la Spitalul Clinic Județean Oradea pentru îndepărtarea unei tumori de pe rinichiul drept. În urma unor analize medicale, s-a descoperit că tumoarea ajunsese la gradul III și că fusese afectat și plămânul. Potrivit reclamantului, deși a fost spitalizat în secția oncologie, personalul medical nu i-a administrat tratamentul oncologic specific și i s-au administrat doar perfuzii cu vitamine și soluție salină normală.

10. În aceste împrejurări, reclamantul s-a dus la Institutul Oncologic „Prof. dr. Ion Chiricuță” din Cluj-Napoca.

La 16 septembrie 2005, prin scrisoarea adresată Spitalului Oradea, Dr. A.U., medic oncolog din cadrul Institutului Oncologic din Cluj-Napoca, a confirmat remisiunea parțială a afecțiunii reclamantului și a recomandat, prin urmare, continuarea tratamentului cu Avastin și Roferon, pe care l-a început pe propria cheltuială în iulie 2005. Recomandarea a fost făcută din nou în scrisoarea din 12 ianuarie 2006, în care Dr. A.U. preciza totodată că medicamentul Avastin, care i-a fost administrat pacientului de două ori pe săptămână începând de la 1 iulie 2005, fusese „procurat și plătit integral de domnul Panaitescu pe toată durata tratamentului”.

11. Cu toate acestea, întrucât nu își mai permitea să continue pe termen nedefinit plata costurilor tratamentului, care constituia o mare sarcină financiară, reclamantul a sesizat Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Bihor („CAS”) și Direcția de

Sănătate Publică Bihor la 22 și, respectiv, 18 august 2005 și a adresat numeroase cereri Casei Naționale de Asigurări de Sănătate („CNAS”), pentru a obține medicamentele recomandate cu titlu gratuit.

La 27 septembrie 2005, printr-un executor judecătoresc local, reclamantul a adresat CNAS o notificare în care solicita, în temeiul legislației relevante și a documentelor justificative, să i se aloce fonduri pentru medicamentele recomandate de oncologul său, și anume Roferon și Avastin. Partea relevantă din notificare este redactată după cum urmează:

„Vă rog să luați în considerare faptul că, dacă îmi refuzați cererea, veți răspunde civil și penal pentru că mi-ați cauzat moartea... Directorul Direcției de Sănătate Publică Bihor, Dr. M.A., mi-a confirmat că mi-ați respins cererea. Acest fapt este o dovadă de netăgăduit a vinei dumneavoastră.... Având în vedere urgența cazului, vă solicit un răspuns în maxim zece zile, orice întârziere cauzându-mi o traumă ireversibilă, iar după expirarea termenului voi fi nevoit să solicit o ordonanță președințială în acest sens și să încep acțiunea penală pe motiv că un refuz este egal cu o crimă. Atașez documentele care atestă dreptul meu și obligația dumneavoastră conform Legii privind organizarea CNAS, singura instituție în măsură să îmi garanteze dreptul la viață în numele statului.”

Reclamantul a adresat numeroase alte petiții altor instituții de resort, inclusiv Guvernului României, dar în zadar.

12. De asemenea, „pentru a demonstra trauma pe care o suferea”, reclamantul a informat Curtea că, întrucât nu își permitea să plătească medicamentele, se adresase Spitalului Universitar Hamburg, în baza unei recomandări făcute de Dr. A.U., pentru a fi inclus în programul de testare al Concernului Bayer pentru un nou medicament numit Nexavar. La 18 mai 2006, reclamantul a semnat un contract cu instituția sus-menționată și a început tratamentul cu Nexavar, ceea ce îl obliga să se prezinte la spitalul universitar o dată la fiecare două luni. Nu au fost oferite și alte informații privind executarea contractului.

B. Acțiuni pentru a obliga CNAS și CAS să îi acorde tratamentul specific

13. La 10 noiembrie 2005, reclamantul a formulat o acțiune în răspundere civilă împotriva CNAS, solicitând Curții de Apel Oradea să oblige pârâtele să îi asigure medicamentele Roferon și Avastin în mod gratuit și prioritar pe toată perioadă recomandată de medicii săi, precum și orice alte medicamente prescrise de medicii săi; acesta solicita, de asemenea, rambursarea costurilor medicamentelor pe care le-a plătit deja începând din iulie 2005 până în prezent. Mai solicita instanței să comunice instituțiilor de resort faptul că dacă nu se vor conforma vor suporta consecințele civile și penale ale periclitării vieții sale.

Prin hotărârea din 12 decembrie 2005, Curtea de Apel Oradea a admis pretențiile reclamantului. În baza documentelor medicale și a unui aviz care atesta remisiunea bolii în urma folosirii medicamentelor Avastin și Roferon în combinație, instanța a dispus CNAS și CAS să asigure reclamantului cele două medicamente solicitate în

mod gratuit și prioritar în perioada recomandată de medici, împreună cu orice alte medicamente prescrise de medici; de asemenea, le obliga să deconteze reclamantului costul medicamentelor prescrise de medici, suportat până atunci de către reclamant.

Instanța a respins apărarea CNAS, potrivit căreia, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 235/2005, reclamantul nu putea primi Avastin gratuit deoarece medicamentul Avastin nu era inclus în lista medicamentelor pentru pacienți tratați în ambulatoriu și, prin urmare, nu putea fi decontat de la Fondul Național Unic de Asigurări de Sănătate („FNUASS”). Instanța a motivat că orice listă de medicamente poate fi modificată în orice moment; altminteri, folosirea unui medicament nou dovedit că are efecte benefice asupra evoluției cancerului ar fi imposibilă pentru încă un an sau doi de când medicamentul devine disponibil din cauza barierelor administrative și a formalităților logistice menite să se asigure că costul acestuia se poate rambursa din FNUASS; întârzierea ar avea numai repercusiuni negative asupra sănătății populației. De asemenea, instanța a declarat că, în măsura în care în cazul reclamantului nu exista niciun alt medicament care să substituie Avastin și având în vedere faptul că nefolosirea acestuia va avea repercusiuni asupra bolii acestuia, autoritățile statului ar fi trebuit să lase posibilitatea includerii de urgență a medicamentului Avastin în lista medicamentelor decontate.

14. CNAS și CAS au contestat hotărârea în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, argumentând în principal că în primă instanță li s-a solicitat să deconteze reclamantului costul unor medicamente neincluse în lista medicamentelor decontate. Din același motiv, Avastin nu putea fi oferit gratuit reclamantului.

La 19 aprilie 2006, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul și a confirmat hotărârea pronunțată în prima instanță. Instanța a hotărât că argumentul recurenților conform căruia reclamantul a fost tratat gratuit cu Intron A (echivalentul pentru Roferon) din noiembrie 2005 până în aprilie 2006 nu era susținut de dovezi și, în orice caz, perioada respectivă nu acoperea întreaga perioadă în care reclamantul ar fi trebuit să primească medicamente în mod gratuit.

Totodată, constatând că Avastin fusese deja aprobat de Agenția Națională a Medicamentului în iunie 2005, instanța a considerat că nu existau piedici pentru recurenți să inițieze procedurile legale pentru a include Avastin în lista medicamentelor decontate cu începere de la acea dată, având în vedere mai ales faptul că niciun alt medicament cu efecte terapeutice similare cu Avastin nu fusese inclus în listă.

15. La 23 mai 2006, reclamantul a scris la CAS solicitând executarea de urgență a hotărârii definitive, argumentând că remisiunea bolii se oprise și că boala se agravase din cauza întârzierilor cauzate de pasivitatea autorităților statului. Acesta invocă totodată art. 2 din convenție, solicitând apărarea dreptului său la viață.

16. Prin scrisoarea din 5 septembrie 2006, reclamantul a informat Curtea că hotărârea nu fusese executată; mai mult, acesta a afirmat că CAS nu intenționa să se conformeze hotărârii definitive, după cum reieșea din faptul că au făcut contestații la executarea acesteia și au formulat un recurs extraordinar, solicitând anularea acesteia (*infra*, pct. 17–18). Acesta a adăugat că medicamentul Roferon a fost înlocuit cu Intron, pe care încetase să îl ia în septembrie 2006 deoarece avea efecte secundare și

deoarece analizele medicale au indicat extinderea cancerului de la începerea folosirii medicamentului respectiv. Reclamantul a mai informat Curtea că, la 1 august 2006, tratamentul obișnuit cu citostatice fusese întrerupt fără nicio explicație.

Reclamantul a prezentat, de asemenea, rezultatele analizelor medicale efectuate în timpul tratamentului său cu Avastin și Roferon, din data de 16 septembrie 2005, care confirmau că boala era în remisiune parțială, precum și rezultatele analizelor de sânge din data de 3 martie 2006, după încetarea tratamentului, care păreau să ateste o agravare a bolii.

17. La 6 iunie 2006, CAS a formulat contestație la executarea hotărârii din 12 decembrie 2005, ce rămăsese definitivă la 19 aprilie 2006, susținând că instituția nu îi putea oferi reclamantului medicamentul solicitat din cauză că nu era îndreptățită să cumpere și să vândă medicamente. Mai mult, relația acesteia cu farmaciile era una de colaborare, nu una de subordonare, neputând în consecință să asigure în mod gratuit reclamantului medicamentele solicitate.

Referitor la pretențiile materiale ale reclamantului, CAS considera că, deși dovezile prezentate de reclamant arătau că anumite medicamente fuseseră cumpărate din străinătate, sumele de bani plătite nu erau precizate și, prin urmare, instituția nu era în măsură să efectueze vreo plată în acest sens. CAS solicita totodată suspendarea executării hotărârii atacate până la soluționarea contestației.

18. Fiul reclamantului a informat Curtea că procedura s-a încheiat la 22 martie 2010, când contestația a fost respinsă printr-o hotărâre definitivă; CAS a argumentat că pretențiile materiale deveniseră caduce, în vreme ce obligația de a-i asigura reclamantului medicamentul în litigiu rămăsese fără obiect în urma decesului reclamantului.

CAS mai preciza că recursul său extraordinar împotriva hotărârii atacate (*supra*, pct. 16) a fost respins și de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Nu a fost prezentată nicio copie a hotărârii pronunțate în procedura respectivă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Legea nr. 189/2000 acordă despăgubiri persoanelor persecutate din motive etnice care au fost strămutate din teritoriile ocupate în timpul celui de al Doilea Război Mondial. Art. 5 lit. a) prevede că persoanele prevăzute la art. 1 și art. 3 vor beneficia de „asistență medicală și medicamente, în mod gratuit și prioritar, atât în tratament ambulatoriu, cât și pe timpul spitalizărilor”.

20. Hotărârea Guvernului nr. 627/2005 modifică și completează Hotărârea Guvernului nr. 235/2005 privind aprobarea pentru anul 2005 a listei medicamentelor de care beneficiază asigurații în tratamentul ambulatoriu, cu sau fără contribuție personală, pe bază de prescripție medicală. Pentru persoanele prevăzute în legi speciale, care beneficiază de gratuitate suportată din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate în condițiile legii, procentul de compensare a medicamentelor prevăzute în liste este de 100% din prețul de referință. Avastin nu era inclus în listă.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 2 ȘI ART. 3 DIN CONVENȚIE

21. Reclamantul s-a plâns că instituțiile statului, prin refuzul „cinic și abuziv” de a executa hotărârile definitive ale instanțelor privind acordarea, în mod gratuit, a tratamentului medical corespunzător bolii sale aflate în fază terminală, i-au pus viața în pericol, ceea ce constituie totodată un tratament inuman, contrar art. 2 și 3 din convenție.

Articolele pe care s-a întemeiat reclamantul, în măsura în care sunt relevante, sunt redactate după cum urmează:

Art. 2

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege. [...]”

Art. 3

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

22. Guvernul a contestat acuzațiile reclamantului.

23. Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

24. Având în vedere circumstanțele prezentei cauze, mai ales decesul reclamantului în timpul procedurii pendinte în fața Curții, capetele de cerere vor fi examinate în primul rând din perspectiva art. 2 din convenție, înainte de a evalua necesitatea examinării lor și din perspectiva art. 3 (a se vedea *Gagiu împotriva României*, nr. 63258/00, hotărârea din 24 februarie 2009, pct. 54).

1. Argumentele părților

25. Argumentele Guvernului se bazează pe informațiile oferite de CNAS și CAS, care indicau că reclamantul a primit medicamente gratuite, și anume Intron A, identic cu Roferon, în perioadele noiembrie 2005–aprilie 2006 și mai–octombrie 2006. Pe lângă Intron A, reclamantul a primit și alte medicamente gratuite, de la 1 decembrie 2005 până la decesul său, și anume Productal, Enalapril, Betaloc, Ampicilină, Trimetazidine,

NeoRecormon, Controloc, Tramadol etc. Pe durata spitalizării, acesta a beneficiat și de asistență medicală adecvată.

În condițiile în care Avastin a fost inclus în lista medicamentelor decontate abia din decembrie 2006, nu a fost posibil să i se asigure reclamantului medicamentul în mod gratuit anterior datei menționate.

Guvernul susținea astfel că obligația statului de a proteja sănătatea reclamantului asigurându-i serviciile medicale necesare și medicamentele gratuite corespunzătoare fusese îndeplinită.

Mai mult, nu exista nicio legătură între decesul reclamantului și acțiunile sau omisiunile autorităților statului, întrucât reclamantul nu a furnizat niciun document medical care să susțină această constatare.

Mai mult, conform jurisprudenței Curții, în cazul în care un stat membru a luat măsuri corespunzătoare pentru a asigura înalte standarde profesionale în rândul membrilor personalului din domeniul sănătății și protejarea vieților pacienților, Curtea nu acceptă ideea că asemenea chestiuni precum eroarea de judecată a unui angajat din domeniul sănătății sau coordonarea neglijentă între angajații din domeniul sănătății în tratamentul unui pacient sunt suficiente, în sine, să angajeze răspunderea unui stat membru din perspectiva obligațiilor lui pozitive în temeiul art. 2 din convenție pentru protecția vieții (a se vedea, printre multe altele, *Byrzykowski împotriva Poloniei*, nr. 11562/05, pct. 104, 27 iunie 2006).

Având în vedere faptul că mare parte din tratamentul medical recomandat de doctori i-a fost asigurat gratuit reclamantului în perioadele menționate anterior, capătul său de cerere, conform căruia fusese supus unor tratamente inumane și degradante, era nefondat.

Prin urmare, capetele de cerere ale reclamantului întemeiate pe art. 2 și art. 3 erau nefondate.

26. Reclamantul susținea că cele două medicamente recomandate de medicii specialiști, Avastin și Roferon, care erau esențiale pentru succesul tratamentului, trebuiau administrate concomitent, nu alternativ; acest aspect a fost confirmat de corespondența medicală ce atesta remisiunea bolii în cazul reclamantului ca urmare a administrării concomitente a ambelor medicamente pentru o anumită perioadă de timp.

Prin urmare, deși reclamantului i se administrase în mod gratuit Intron A, chiar dacă nu pe toată durata tratamentului și numai în urma unor eforturi considerabile din partea sa, nu au existat efectele pozitive scontate în condițiile în care acesta nu fusese combinat permanent cu Avastin. Întrucât acest din urmă medicament nu îi era asigurat reclamantului de către autoritățile statului, acesta și l-a procurat pe cheltuielă proprie atâta timp cât și-a permis, adică pentru doar câteva luni (iulie–decembrie 2005), Avastin fiind un medicament scump.

În baza documentelor medicale, care dovedeau că existase o remisiune a bolii în urma administrării concomitente a ambelor medicamente recomandate de doctori, și având totodată în vedere hotărârile instanțelor interne care confirmau dreptul reclamantului la acordarea medicamentelor respective în mod gratuit, este evidentă legătura de cauzalitate dintre decesul reclamantului și neîndeplinirea obligațiilor de

către autoritățile statului. Mai mult, refuzul nejustificat al autorităților de a executa hotărârile, cu toate că aveau cunoștință de deteriorarea sănătății reclamantului, l-au supus unei profunde suferințe psihologice, încălcând astfel art. 3 din convenție.

2. Motivarea Curții

27. Curtea observă că prima teză din art. 2 impune o obligație pozitivă statelor membre.

Obligația statelor de a proteja dreptul la viață nu se limitează la abținerea de la luarea unei vieți în mod intenționat și ilegal, ci implică totodată obligația de a lua măsurile necesare pentru a proteja viețile celor aflați sub jurisdicția lor (a se vedea *L.C.B. împotriva Regatului Unit*, 9 iunie 1998, pct. 36, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-III*).

28. Curtea a admis faptul că nu este imposibil ca actele și omisiunile autorităților în materie de politica sănătății să angajeze, în anumite împrejurări, răspunderea acestora în temeiul art. 2. Cu toate acestea, în cazul în care un stat membru a luat măsuri corespunzătoare pentru a asigura înalte standarde profesionale în rândul angajaților din domeniul sănătății și protejarea vieților pacienților, Curtea nu poate accepta ideea că niște chestiuni precum eroarea de judecată a personalului din domeniul sănătății sau coordonarea neglijentă între membrii personalului din domeniul sănătății în tratamentul unui pacient sunt suficiente, în sine, să angajeze răspunderea unui stat contractant din perspectiva obligațiilor lui pozitive în temeiul art. 2 din convenție pentru apărarea vieții [a se vedea *Powell împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 45305/99, CEDO 2000-V și *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), nr. 48939/99, pct. 71, CEDO 2004-XII].

29. Curtea reamintește că abordarea sa față de interpretarea art. 2 este ghidată de ideea că obiectul și scopul convenției ca instrument pentru protecția persoanelor impune interpretarea dispozițiilor sale și aplicarea lor astfel încât garanțiile acesteia să fie practice și efective (a se vedea, de exemplu, *Yaşa împotriva Turciei*, 2 septembrie 1998, pct. 64, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI*).

30. În cazul de față, capătul de cerere invocat în fața Curții este că autoritățile naționale nu au făcut ceea ce era de așteptat din partea lor, nu numai de către reclamant, ci și de către instanțele interne (*supra*, pct. 13–14), care le-au ordonat să îi asigure reclamantului medicamentele necesare ca să se trateze de boala care în cele din urmă i-a cauzat moartea.

Prin urmare, sarcina Curții este de a stabili dacă, în circumstanțele cauzei, statul a făcut tot ceea ce era necesar pentru a preveni ca viața reclamantului să fie supusă unui risc evitabil asigurându-i la timp asistența medicală corespunzătoare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *L.C.B.*, citată anterior, pct. 36). În evaluarea sa asupra acestei chestiuni, Curtea consideră că trebuie să se ghideze după criteriul obligației de diligență, întrucât obligația statului în acest sens privește mijloacele, nu rezultatul. În special, simplul fapt al deteriorării stării de sănătate a reclamantului nu ar fi suficient, ca atare, pentru constatarea încălcării obligațiilor pozitive ale statului în temeiul art. 2

sau art. 3 din convenție decât dacă, pe de altă parte, se poate stabili că autoritățile interne de resort au recurs în timp util la toate măsurile medicale rezonabil posibil într-un efort conștient de a împiedica evoluția bolii în cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Aleksanyan împotriva Rusiei*, nr. 46468/06, pct. 139, 22 decembrie 2008).

31. Curtea observă, în primul rând că, în temeiul Legii nr. 189/2000, reclamantul avea dreptul la medicamente și asistență medicală în mod gratuit, care ar fi trebuit să îi fie oferite în mod prioritar. Acest drept a fost recunoscut de instanțele interne în cadrul unor proceduri finalizate cu hotărârea din 3 iunie 2002 și confirmat apoi de comisia care a emis decizia din 2 aprilie 2003 prin care reclamantului i se recunoșteau drepturile în litigiu cu începere din 1 aprilie 2001 (*supra*, pct. 8).

Acest drept a fost confirmat în acțiunea intentată de reclamant în 2005 în legătură cu tratamentul anti-cancer recomandat. Instanțele interne, atât cea de prim grad, cât și cea de apel, s-au pronunțat în favoarea reclamantului și au dispus pârâtelor, autorități ale statului, să îi asigure medicamentele anti-cancer prescrise și să îi deconteze costurile suportate de acesta pentru medicamentele respective; mai mult, instanțele au respins argumentul pârâtelor, conform căruia Avastin nu i-a fost asigurat deoarece nu era inclus în lista medicamentelor decontate, ținând seama și de faptul că medicamentul nu fusese înlocuit de unul echivalent.

32. Rezultă că, în prezenta cauză, accesul reclamantului la asistență medicală gratuită, așa cum era îndreptățit, a fost împiedicat de mai multe ori, acesta fiind constrâns de mai multe ori să facă eforturi constante și repetate ca să primească tratamentul medical anti-cancer necesar în mod gratuit. Pentru o perioadă, acesta a suportat costul tratamentului, deși hotărârile definitive îi conferiseră dreptul de a primi medicamentele prescrise în mod gratuit și prioritar.

Executarea tardivă și parțială a hotărârii din 12 decembrie 2005, care obliga autoritățile statului să îi asigure în mod gratuit medicamentele recomandate de doctorii săi, a coincis cu deteriorarea sănătății sale, mai ales după ce reclamantul nu și-a mai permis să suporte personal costul tratamentului. Deteriorarea a culminat cu moartea reclamantului la data de 3 decembrie 2006.

33. În contextul celor de mai sus, Curtea consideră că motivele reclamantului de a solicita ceva ce experții medicali îi prescrieseră și pentru care nu era obligat să plătească, în conformitate cu hotărârile instanțelor interne, nu pot fi considerate niște exagerări.

34. Curtea constată, de asemenea, că, în pofida faptului că reclamantul avea dreptul la acordarea medicamentelor în mod gratuit, acest drept a fost contestat în mod repetat, mai ales din motive birocratice (a se vedea, de asemenea, *supra*, pct. 13–14), rezultatul fiind că reclamantul nu a putut continua în mod corespunzător tratamentul recomandat; mai mult, cu toate că instanțele interne nu au găsit nicio justificare pentru comportamentul autorităților statului, tratamentul necesar încă nu i-a fost asigurat reclamantului în timp util, așa cum necesita gravitatea bolii sale.

35. De asemenea, Curtea consideră, în acest sens, că, tot așa cum o autoritate statală nu are voie să invoce lipsa de fonduri sau resurse ca scuză pentru a nu onora o obligație izvorâtă dintr-o hotărâre judecătorească (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Burdov împotriva Rusiei*, nr. 59498/00, pct. 35, CEDO 2002-III), același principiu se aplică *a fortiori* atunci

când există necesitatea de a asigura protecția practică și efectivă a dreptului garantat la art. 2, un drept fundamental în structura convenției.

36. Prin urmare, în timp ce conștientizează natura gravă și complexă a bolii de care suferea reclamantul, Curtea nu poate ignora faptul că, potrivit informațiilor medicale disponibile, medicamentele recomandate au dovedit că au efecte pozitive cât timp au fost administrate, iar doctorul a constatat o „remisiune parțială a bolii” cât timp tratamentul a fost urmat; din acest motiv, Curtea consideră că autoritățile statului cunoșteau sau ar fi trebuit să cunoască necesitatea tratamentului corespunzător în cazul reclamantului, în lipsa căruia exista un risc real și imediat pentru viața reclamantului. Acest aspect a fost evidențiat și de concluziile instanțelor interne. Cu toate acestea, autoritățile nu au luat la timp măsuri ținând de competențele lor care ar fi fost, ba chiar erau, așteptate din partea lor, așa cum a confirmat hotărârea din 12 decembrie 2005, pentru a evita acest risc. Prin urmare, Curtea nu poate exclude faptul că omisiunea statului de a asigura reclamantului tratamentul adecvat a contribuit la agravarea bolii sale.

37. Prin urmare, Curtea hotărăște că, în circumstanțele speciale ale prezentei cauze, statul a omis să prevină ca viața reclamantului să fie supusă unui risc evitabil asigurându-i asistența medicală adecvată conform dispozițiilor instanțelor naționale, încălcându-și obligațiile procedurale prevăzute la art. 2 din convenție.

38. Având în vedere situația în fapt din cauză, declarațiile părților și constatarea de încălcare procedurală a art. 2 (*supra*, pct. 34–37), Curtea consideră că a analizat principalele probleme de drept invocate în prezenta cerere. Prin urmare, constată că nu este necesar să analizeze dacă a fost încălcat și art. 3 din convenție (a se vedea, de exemplu, *Kamil Uzun împotriva Turciei*, nr. 37410/97, pct. 64, 10 mai 2007 și *Gagiu*, citată anterior, pct. 73).

II. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

39. Reclamantul s-a plâns totodată, în temeiul art. 14 din convenție, de discriminare, comparând cazul său cu cel al altor beneficiari prevăzuți în legile speciale, precum ofițerii de poliție, procurorii, magistrații, funcționarii publici și parlamentarii, ale căror drepturi au fost respectate întotdeauna deoarece au fost considerați semnificativ mai importanți decât el. Art. 14 este redactat după cum urmează:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [prezenta] convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

40. Curtea constată că reclamantul nu a fost în măsură să justifice afirmația că a fost supus unui tratament discriminatoriu în baza statutului său social. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

41. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

42. Reclamantul a solicitat, cu titlu de prejudiciu material, suma de 52 832 de euro (EUR), reprezentând suma pe care a plătit-o deja pentru a-și procura medicamentele necesare (în jur de 5 000 EUR) și suma pe care ar fi plătit-o dacă și-ar fi procurat Avastin, pe propria cheltuială, timp de 12 luni (48 000 EUR). De asemenea, reclamantul a solicitat 850 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

43. Guvernul nu a contestat suma solicitată cu titlu de prejudiciu material, în măsura în care aceasta era justificată de documente și reprezenta banii cheltuiți deja de reclamant pentru procurarea medicamentelor în perioada iulie–decembrie 2005. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul a considerat că suma solicitată este nejustificat de mare și a solicitat o evaluare efectuată pe un temei al echității, în conformitate cu jurisprudența Curții în materie.

44. Curtea nu consideră pretinsul prejudiciu material ca fiind justificat în totalitate, dar nu consideră nerezonabilă supoziția că reclamantul a suportat în mod cert cheltuieli cauzate în mod direct de încălcarea constatată. De asemenea, aceasta consideră că, drept urmare a încălcării constatate, reclamantul a suferit în mod cert un prejudiciu moral care nu poate fi reparat doar prin constatarea unei încălcări.

În consecință, ținând seama de circumstanțele speței în ansamblu și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului 20 000 EUR cu titlu de prejudiciu material și moral motivat, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

45. Reclamantul nu a solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

46. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 2 și art. 3 din convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat, sub aspect procedural, art. 2 din convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 3 din convenție;
4. *Hotărăște*:
 - a) că statul pârât trebuie să plătească lui Alexandru Leonard Panaitescu, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 20 000 EUR (douăzeci de mii de euro), care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru prejudiciul material și moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 10 aprilie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 37379/02
prezentată de **ELENA POP BLAGA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 10 aprilie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 8 octombrie 2002,
Având în vedere decizia din 8 septembrie 2009,

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamantă,

Având în vedere recuzarea lui Corneliu Birsan, judecător ales pentru România (art. 28 din Regulamentul Curții), președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi ca judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și 29 § 1 din regulament),

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanta, Elena Pop Blaga, este resortisant român, născută în 1961 și are domiciliul în Oradea. Aceasta este reprezentată în fața Curții de Alexandru Gherlea, avocat în Oradea. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează:

1. Originea cauzei

3. La 23 mai 2002, expertul judiciar H.C. s-a prezentat la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea și a informat organele judiciare că reclamanta, judecător la Tribunalul Bihor, îi ceruse o sumă de bani pentru a dispune plata unei expertize efectuate de către acesta în cadrul unei proceduri comerciale.

4. În aceeași zi, Inspectoratul Județean de Poliție Bihor și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea au organizat un flagrant delict. H.C. a sunat-o pe reclamantă pentru a stabili o întâlnire. Această conversație a fost înregistrată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea, care a întocmit un proces-verbal care conține ora și locul

întâlnirii. Era vorba, printre altele, de suma de 7 000 000 lei („ROL”).

5. În după-amiaza zilei de 23 mai 2002, H.C. s-a întâlnit cu reclamanta în casa mătușii sale B.F. Acesta era echipat cu microfoane ascunse și avea în posesie 100 milioane ROL în bancnote marcate de poliție. Conversația din apartament a fost înregistrată de parchet.

6. După ce a schimbat câteva vorbe cu reclamanta și mătușa acesteia B.F., H.C. a pus pachetul cu bani pe o canapea în bucătărie, fără ca reclamanta să îl vadă. După câteva momente, poliția și membrii parchetului au intrat în casă. Reclamanta a fost reținută.

7. La 24 mai 2002, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea a întocmit un proces-verbal, în care a reprodus conversația dintre reclamantă și H.C. din casa lui B.F.

8. Prin ordonanța din 24 mai 2002, prim-procurorul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Oradea a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva reclamantei pentru infracțiunea de luare de mită, prevăzută la art. 254 alin. (1) și (2) C. pen., coroborat cu art. 1 lit. a) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

2. Arestarea preventivă a reclamantei

a) Disponerea arestării preventive

9. Prin ordonanța din 24 mai 2002, procurorul a dispus arestarea preventivă a reclamantei în arestul Poliției Oradea pentru 30 de zile. Acesta considera că partea în cauză se afla în situația prevăzută la art. 148 lit. h) C. proc. pen.: pedeapsa prevăzută era închisoarea mai mare de doi ani, lăsarea sa în libertate ar prezenta un pericol pentru ordinea publică, suma cerută era ridicată și gravitatea socială a faptelor era sporită de funcția sa de magistrat.

10. La 27 mai 2002, avocatul reclamantei a formulat o cerere la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea pentru a obține o întâlnire cu clienta sa. Reclamanta s-a întâlnit cu avocatul său la 31 mai 2001.

11. Plângerea reclamantei, formulată împotriva ordonanței de arestare preventivă, a fost respinsă prin hotărârea definitivă din 6 iunie 2002 a Curții Supreme de Justiție.

b) Prelungirea arestării preventive

12. La 14 iunie 2002, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea a sesizat respectiva curte cu o cerere de prelungire a arestării preventive a reclamantei cu 30 de zile suplimentare. Parchetul a susținut mai ales necesitatea de a obține un aviz favorabil din partea ministrului justiției pentru trimiterea în judecată și nevoia de a administra probele.

13. La 22 iunie 2002 printr-o încheiere, pronunțată într-o zi de sâmbătă, în prezența reclamantei și a avocatului său, Curtea de Apel Oradea a respins cererea parchetului vizând prelungirea arestului preventiv al reclamantei, pe motiv că drepturile procedurale

ale acesteia nu au fost respectate. În cadrul dezbaterilor, avocatul reclamantei a invocat că principiul publicității ședințelor a fost încălcat, întrucât ședința de judecată s-a ținut sâmbăta, zi nelucrătoare, accesul în incinta curții de apel fiind interzis. Curtea a respins această excepție, susținând că acea zi fusese aleasă în urma ordonanței președintelui Curții de Apel Oradea.

14. În aceeași zi, reclamanta a fost pusă în libertate, încetând mandatul de 30 de zile.

15. Prin decizia din 11 iulie 2002, pronunțată de Curtea Supremă de Justiție, a fost admis recursul formulat de parchet. Curtea a considerat că garanțiile prevăzute la art. 150 alin. (1) C. proc. pen. fuseseră respectate și că nicio atingere nu a fost adusă drepturilor procedurale ale reclamantei. Prin urmare, având în vedere gravitatea faptelor reclamate, Curtea Supremă a casat încheierea Curții de Apel Oradea din 22 iunie 2002 și a dispus prelungirea arestării preventive.

16. După această dată, prin mai multe încheieri, pe care reclamanta le-a contestat prin intermediul avocatului său, Curtea de Apel Oradea și, respectiv, Curtea Supremă de Justiție au dispus prelungirea arestării sale preventive. Cu toate acestea, reclamanta nu a mai fost reîncarcerată, întrucât organele de poliție nu au putut să o aresteze.

17. În urma dispariției acesteia, a fost emis un mandat de urmărire.

18. Prin hotărârea definitivă din 11 septembrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a constatat că prelungirea arestării preventive era lipsită de obiect, având în vedere că reclamanta fusese eliberată la 22 iunie 2002 și că poliția nu mai putuse să o aresteze și să o reîncarcereze. Aceasta a hotărât, de asemenea, că mandatul de arestare inițial nu mai îndeplinea condițiile legale, întrucât prelungirea acestuia nu era posibilă, dar că acest lucru nu afecta validitatea mandatului de arestare, acesta nefiind niciodată anulat.

19. Reclamanta nu a mai fost niciodată încarcerată.

3. Condițiile de detenție a reclamantei

a) Condițiile materiale de detenție și de transport

i) Versiunea reclamantei

20. Reclamanta a fost arestată la sediul Poliției Oradea, din 24 mai până în 22 iunie 2002. Aceasta descrie condițiile detenției sale în felul următor:

„În perioada executării măsurii de arestare preventivă în arestul Inspectoratului Județean de Poliție Oradea, am fost supusă unor tratamente inumane și degradante, deoarece am fost plasată într-o celulă insalubră, având o suprafață de 3,5 x 5 m, cu două ferestre cu gratii, o vizetă prin care primeam mâncarea și un WC aflat în interiorul celei, pe care îl închideam cu o pătură pentru a-l putea folosi în intimitate. În celulă erau șase paturi așezate direct pe beton și în aceasta erau plasate șapte persoane.”

21. Reclamanta avea dreptul la un duș pe săptămână, sâmbăta, de 10-15 minute. Celula trebuia să fie deparazitată de mai multe ori, aceasta având un singur WC, deși existau persoane infectate cu sifilis.

22. În perioada încarcerării sale, reclamanta a fost transferată timp de două zile la București, pentru procedurile plângerilor împotriva măsurilor privative de libertate. Aceasta a fost reținută în această perioadă la sediul Poliției București. În cursul călătoriei spre București, aceasta a fost nevoită să ia masa cu o singură mână din cauza refuzului ofițerilor de poliție de a-i scoate de tot cătușele, care au rămas atașate de cealaltă mână. Aceasta susține că, la Direcția Generală de Poliție a Municipiului București, a fost chiar închisă într-un WC timp de două ore, timp în care au fost îndeplinite formalitățile.

23. În timpul ședințelor cu privire la prelungirea arestării sale preventive și până la eliberarea sa, reclamanta a fost adusă în sala de judecată cu cătușe și a fost așezată în boxa acuzaților. Cătușele au fost scoase, la cererea judecătorilor, la începutul ședințelor și au fost repuse la sfârșitul acestora.

ii) Versiunea Guvernului

24. Guvernul susține că celula în care reclamanta a fost închisă avea o suprafață de 15,75 m², în ea se aflau șase paturi, era curată și dispunea de o toaletă și de apă curentă. În perioada de detenție a reclamantei, în celulă au fost închise șase persoane, cu excepția unui interval de trei zile și 16 ore, când a fost o persoană în plus față de numărul de paturi disponibile. Acesta afirmă că nu este în măsură să precizeze dacă toaletele erau sau nu separate de restul celulei. Acesta mai adaugă de asemenea, că reclamanta a avut posibilitatea de a face duș după bunul plac.

25. Cu privire la condițiile de transport, Guvernul susține că reclamantei i-au fost scoase cătușele în timpul meselor, precum și în timpul majorității transporturilor sale.

b) Primirea pachetelor în arest

26. În perioada arestului, reclamanta a făcut o cerere pentru a primi zilnic pachete cu mâncare și lenjerie. Conducerea închisorii a acceptat ca aceasta să primească pachete conform regulamentului penitenciarului, și anume o dată la două săptămâni.

27. Din fișele întocmite de conducerea penitenciarului reiese că la 28 mai 2002 și la 4 iunie 2002, reclamanta a semnat pentru primirea unor pachete. Din cele două procese-verbale de percheziție corporală din 5 și 20 iunie 2002, reiese, de asemenea, că reclamanta dispunea de obiecte personale în celulă și în sediul închisorii.

28. Prin decizia din 17 iunie 2002, procurorul a constatat că dispozițiile legale privind dreptul părții în cauză de a primi pachete fuseseră respectate și că aceasta a primit, de altfel, mai multe pachete decât prevede regulamentul.

4. Vizite la domiciliu în vederea arestării și reîncarcerării reclamantei

29. În urma deciziei din 11 iulie 2002 a Curții Supreme de Justiție, care dispunea prelungirea arestării preventive a reclamantei în timp ce aceasta se afla deja în libertate (supra, pct. 15), procurorul, însoțit de membri ai Inspectoratului Județean de Poliție Oradea, a pătruns în casa reclamantei pentru a o aresta în vederea reîncarcerării sale. În

cursul vizitelor repetate din 12 și 13 iulie 2002, procurorul i-a interograt pe copiii acesteia, minori, la vremea aceea în vârstă de 13, respectiv 11 ani, cu privire la locul în care se afla mama lor. La 26 august 2002 agenții de poliție au percheziționat casa reclamantei în prezența copiilor săi minori și au plecat fără să o găsească.

30. Toate aceste vizite sunt atestate prin procesele-verbale întocmite de agenții de poliție.

5. Reținerea pașaportului și interdicția de a părăsi țara

31. La 15 iulie 2002, secția de cercetări penale a poliției judiciare a emis un mandat de urmărire națională pe numele reclamantei în vederea reîncarcerării acesteia. Poliția a dispus, de asemenea, reținerea reclamantei la frontieră.

32. În baza mandatului de arestare din 24 mai 2002, care dispunea arestarea reclamantei, și a prelungirilor ulterioare ale arestării preventive, la 23 august 2002, Biroul Național Interpol a dispus urmărirea internațională a reclamantei.

33. La 28 septembrie 2002, în urma deciziei Curții Supreme de Justiție din 11 septembrie 2002, care stabilise că prelungirea arestării sale preventive a rămas fără obiect (supra, pct. 18), reclamanta s-a prezentat în fața Curții de Apel Oradea, în calitate de inculpat în procesul penal. După această dată, reclamanta s-a prezentat periodic în fața instanței care judeca cauza.

34. La 30 aprilie 2003, în timp ce reclamanta încerca să treacă frontiera spre Ungaria, Poliția de Frontieră Borș-Bihor nu a lăsat-o să părăsească teritoriul țării. Acestea nu i-a fost acordată permisiunea de a părăsi țara, iar pașaportul acesteia a fost reținut în temeiul Legii nr. 216/1998 și al OUG nr. 86 din 14 iunie 2001.

35. La 5 mai 2003, avocatul acesteia a cerut informații de la Serviciul de evidență a persoanelor al Județului Bihor. Reclamanta susține că a formulat o plângere împotriva măsurii de reținere a pașaportului, fără a primi răspuns.

36. La 11 iulie 2003, poliția a chemat-o pe reclamantă la sediul său pentru a-i restitui pașaportul. A doua zi, reclamanta a plecat în Ungaria.

6. Campania de presă

37. O campanie mediatică a avut loc cu privire la arestarea și punerea sub acuzație a reclamantei pentru luare de mită. Mai multe ziare au publicat fotografia acesteia, încătușată și însoțită de doi polițiști, în momentul arestării sale. Aceste fotografii au apărut de la începutul lunii iunie 2002 și au fost folosite la fiecare apariție a unui articol de presă ce făcea referire la ea, timp de aproximativ un an. O fotografie asemănătoare, făcută pe holurile Curții Supreme cu ocazia unei ședințe cu privire la prelungirea arestării preventive, a fost publicată în toate ziarele.

38. Reclamanta susține că un canal local de televiziune a filmat, în august 2002, interiorul casei sale, deși nici ea și nici soțul acesteia nu erau de față, doar copiii minori ai acestora fiind prezenți. Înregistrarea a fost difuzată pe mai multe canale locale și naționale de televiziune.

7. Procedura penală împotriva reclamantei

39. La 26 iulie 2002, în temeiul art. 91 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, ministrul justiției a emis un aviz de trimitere în judecată a reclamantei. Avizul conținea următoarea afirmație:

„[...] În urma examinării actelor de urmărire penală efectuate în dosarul nr. 46/P/2002 al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Oradea, reiese că probele au fost adunate și în baza acestora se poate considera că Pop-Blaga Elena a comis infracțiunea pentru care este solicitat avizul de trimitere în judecată [...]”.

40. Prin rechizitoriul din 28 octombrie 2002, Parchetul Național Anticorupție a trimis-o pe reclamantă în judecată în fața Curții de Apel Oradea pentru luare de mită.

41. Reclamanta a făcut prima declarație în calitate de inculpat la 28 iunie 2002, dată la care procurorul a informat-o, de asemenea, cu privire la acuzațiile aduse împotriva sa. La 25 octombrie 2002 dosarul de urmărire penală a fost prezentat reclamantei.

42. La 21 martie 2003, Curtea Supremă de Justiție, la cererea parchetului, a dispus strămutarea cauzei. Curtea de Apel Brașov a fost desemnată cu judecarea cauzei. În cadrul ședințelor, reclamanta a susținut că probele folosite împotriva sa erau fără valoare, în special înregistrarea telefonică a conversației cu expertul H.C. și înregistrarea audio a conversației lor în apartamentul lui B.F. Excepția de neconstituționalitate ridicată de reclamantă a fost respinsă.

43. Prin hotărârea din 7 februarie 2005, Curtea de Apel Brașov a dispus achitarea reclamantei, după ce a respins probele ilegale, pe motiv că înregistrările nu fuseseră autorizate în mod legal. În urma apelului reclamantei, prin hotărârea definitivă din 7 iulie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a schimbat temeiul achitării și a hotărât că faptele nu existau. Această hotărâre a fost redactată la 15 septembrie 2005.

44. În urma demersurilor făcute pe lângă grefa acestei instanțe, la 19 ianuarie 2006, reclamanta a luat cunoștință de motivarea acestei hotărâri.

8. Acțiuni vizând obținerea de informații cu privire la interceptările telefonice

45. La 23 iunie 2005, reclamanta a introdus o acțiune în contencios administrativ împotriva Parchetului de pe lângă Tribunalul Bihor, cu scopul de a obliga această instituție să îi comunice numerele de telefon interceptate, numerele dosarelor care se află la baza interceptărilor, precum și durata acestora. Reclamanta a solicitat de asemenea suma de 1 500 000 000 ROL cu titlu de prejudiciu moral.

46. Prin hotărârea din 29 septembrie 2005, Tribunalul Bihor a admis parțial acțiunea reclamantei și a hotărât ca parchetul să îi comunice informațiile solicitate, cu excepția numerelor dosarelor, pe motiv că această informație îi fusese deja comunicată. Instanța a respins capătul de cerere referitor la prejudiciul moral ca nefondat.

47. În urma recursului reclamantei, prin hotărârea definitivă din 12 ianuarie 2006, Curtea de Apel Oradea a hotărât ca parchetul să îi comunice, de asemenea, numele

persoanelor care au autorizat interceptările telefonice și numele dosarelor aferente. Cu privire la prejudiciul moral solicitat, curtea a considerat că, în mod contrar celor susținute de reclamantă, prejudiciul moral nu putea fi prezumat, prin urmare aceasta a respins cererea ca nefondată din lipsă de probe.

48. La 16 februarie 2006, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea i-a comunicat reclamantei că acele convorbiri ale sale au făcut obiectul interceptărilor din 1999 până în 2003, în dosarul penal constituit în urma unei plângeri depuse în 1998 de către P.M.R. și din 24 iulie 2002 până în 22 august 2002, precum și din 22 august 2002 până în 20 septembrie 2002, în dosarul penal încheiat prin hotărârea definitivă de achitare din 7 iulie 2005 a Înaltei Curți (supra, pct. 39-43).

9. Acțiunea în despăgubiri în temeiul art. 504-507 C. proc. pen.

49. La 26 octombrie 2005, reclamanta a introdus o acțiune civilă împotriva Ministerului Finanțelor Publice. Aceasta a solicitat zece milioane de euro pentru ilegalitatea arestării sale, precum și alte sume pentru onorariul avocatului, cheltuieli de transport și medicamente.

50. Prin hotărârea din 29 noiembrie 2007, Tribunalul Timiș a admis parțial acțiunea reclamantei și i-a acordat 10 000 EUR pentru prejudiciul moral și 4 281,01 RON pentru prejudiciul material. Paragrafele relevante din hotărâre sunt redactate după cum urmează:

„Cu privire la prejudiciul suferit în urma arestării preventive a reclamantei, instanța constată că, din acest punct de vedere, condițiile art. 504 alin. (2) C. proc. pen. pentru angajarea răspunderii patrimoniale a statului sunt îndeplinite [...].

Cu privire la stabilirea sumei pentru prejudiciul suferit, trebuie luată în considerare jurisprudența în materie a instanțelor naționale, precum și jurisprudența CEDO.

Este de necontestat că arestarea preventivă a reclamantei, magistrat în funcție, pentru infrațiunea de corupție legată de un dosar pe care îl instrumenta, i-a cauzat un prejudiciu moral, fiindu-i afectată imaginea publică, astfel încât achitarea ulterioară nu poate constitui o reparație echitabilă și suficientă.

Atribuirea reparației morale trebuie să ia în considerare atingerea efectivă adusă demnității reclamantei, suferințele și dificultățile ulterioare reintegrării sale sociale cauzate de privarea sa de libertate.

Cuantumul sumei datorate cu titlu de reparație morală pentru arestarea preventivă a reclamantei trebuie stabilit astfel încât dreptul reclamantei să nu apară teoretic sau iluzoriu, ci concret și efectiv, conform jurisprudenței CEDO. În cauza *Stoianova și Nedelcu împotriva României* din 2004, Curtea a reiterat acest principiu, menționând că art. 5 § 5 din convenție nu oferă dreptul la o sumă determinată cu titlu de reparație și stabilind regulile care trebuie să ghideze instanțele naționale pentru stabilirea reparației.

Prin urmare, având în vedere aceste criterii și sumele alocate de CEDO cu titlu de reparație morală în cauzele asemănătoare (*Pantea împotriva României*, *Filip împotriva României* și cauza citată anterior), precum și durata efectivă a arestării preventive a reclamantei (30 de zile), instanța constată că suma de 10 000 de euro acordată cu titlu de prejudiciu moral cauzat de arestarea preventivă a reclamantei, reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului

de imagine suferit de aceasta, ținând cont, de asemenea, de faptul că aceasta exercita funcția de judecător, cazul său fiind intens mediatizat.”

51. Prin decizia din 22 mai 2009, Curtea de Apel Timișoara a admis apelul reclamantei și a majorat suma atribuită cu titlu de prejudiciu moral la 20 000 EUR. Pasajele relevante privind motivele acestei hotărâri prevăd următoarele:

„Având în vedere că reclamanta a suferit un traumatism psihic în urma acuzațiilor de luare de mită și că a fost arestată preventiv, fiind supusă din acest motiv oprobiului public prin mediatizarea cauzei în presă și în emisiunile televizate, aceasta are dreptul, în temeiul dispozițiilor legale citate anterior, la atribuirea unor daune morale.

Pentru a stabili cuantumul acestor prejudicii, care constau, în general, în atingerea adusă valorilor intrinseci personalității umane, se ține cont de consecințele negative suferite la nivel fizic și psihic, de importanța valorilor morale lezate, de gravitatea atingerii și de intensitatea cu care persoana privată de libertate în mod ilegal a perceput consecințele acestei privări.

Arestarea reclamantei, precum și acuzațiile de luare de mită, au avut consecințe grave asupra acesteia și au adus atingere onoarei sale, creditului său moral și poziției sociale, elemente esențiale ale personalității umane, care, analizate și evaluate în mod obiectiv, reprezintă fundamentul acordării despăgubirilor morale. (...)

Având în vedere aceste criterii, în temeiul art. 5 § 1 din convenție, curtea consideră necesară creșterea cuantumului acordat reclamantei în primă instanță cu titlu de prejudiciu moral, de la 10 000 la 20 000 de euro sau echivalentul în lei la data plății.”

52. Recursul formulat de reclamantă împotriva hotărârii Curții de Apel Timișoara a fost respins prin hotărârea definitivă din 11 noiembrie 2010 a ICCJ, care a confirmat temeinicia hotărârii pronunțate în apel.

53. La 22 iunie 2011, reclamanta a încasat în lei românești suma care i-a fost acordată cu titlu de reparație.

54. În 2011, reclamanta a sesizat instanțele interne cu o acțiune pentru plata acestor sume, reactualizate în conformitate cu rata inflației dintre data hotărârii pronunțate de Curtea de Apel Timișoara și data plății efective. Prin sentința din 7 iulie 2011, Judecătoria Oradea a dat câștig de cauză acțiunii sale. Prin hotărârea definitivă din 26 ianuarie 2012, în urma apelului Ministerului Finanțelor Publice, Tribunalul Bihor a hotărât că acțiunea este admisibilă în măsura în care o asemenea obligație nu fusese prevăzută prin hotărârea definitivă din 11 noiembrie 2010. Cu privire la fond, acesta a admis acțiunea doar cu privire la suma de 4 281,01 RON, având în vedere că suma de 20 000 de euro a făcut obiectul unei conversii în lei la rata de schimb de la momentul plății, care fusese, de altfel, mai favorabilă părții în cauză decât cea existentă la data hotărârii pronunțate în apel.

10. Acțiunea în restituirea remunerației datorate

55. La 11 iulie 2005, reclamanta și-a reluat funcția. La 14 octombrie 2005, aceasta a încasat suma de 925 010 000 ROL, reprezentând remunerații neîncasate.

56. La 28 octombrie 2005, reclamanta a acționat în justiție Ministerul Justiției și Tribunalul Bihor și a solicitat plata remunerațiilor, de la 24 mai 2002 până la 11 iulie 2005, actualizarea acestora în conformitate cu rata inflației, precum și plata dobânzilor aferente.

57. Prin hotărârea din 3 iulie 2006, Tribunalul Bihor a admis parțial acțiunea sa și a dispus plata a 19 551 633 ROL cu titlu de diferențe salariale, actualizate în conformitate cu rata inflației, începând cu 28 octombrie 2005, data la care a fost sesizată instanța. Ministerul Justiției a fost, de asemenea, obligat la plata dobânzilor începând cu 11 iulie 2005, dată la care reclamanta și-a reluat funcția și a 151 484 452 ROL cu titlu de prejudiciu cauzat prin devalorizarea monedei în perioada dintre 24 mai 2002 și 14 octombrie 2005.

58. Reclamanta a formulat recurs.

59. Prin hotărârea definitivă din 2 noiembrie 2006, Curtea de Apel Oradea a admis parțial recursul reclamantei și a dispus ca suma de 151 484 452 ROL să fie de asemenea actualizată în conformitate cu rata inflației.

60. Aceste sume au fost plătite integral reclamantei în aprilie 2007.

11. Plângeri penale împotriva procurorilor

a) Primele plângeri penale ale reclamantei

61. În 2005, reclamanta a depus două plângeri penale în fața autorităților interne împotriva procurorilor care au condus ancheta în cauza sa, împotriva magistraților ICCJ și a Curții de Apel Oradea, care dispuseseră arestarea sa preventivă, împotriva ofițerilor de poliție de la Poliția Oradea și împotriva ministrului justiției din momentul faptelor, solicitând condamnarea lor pentru violarea secretului corespondenței, abuz în serviciu și violare de domiciliu. Aceste plângeri au fost conexe. La 7 octombrie 2009 reclamanta a trimis o declarație Parchetului de pe lângă ICCJ, prin care a înștiințat că se constituie parte civilă în aceste proceduri și a solicitat suma de un milion de euro. În 2010, au fost pronunțate ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale față de cei în cauză.

b) Plângerea penală depusă în 2007

62. La 3 octombrie 2007, reclamanta a depus o plângere la Parchetul de pe lângă ICCJ împotriva procurorului M.I. și a „altor persoane din cadrul Poliției Bihor și din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române”, pentru comiterea infracțiunii de supunere la rele tratamente, în perioada din 24 mai până în 22 iunie 2002. Aceasta s-a mai plâns, printre altele, de condiții precare de detenție și de transport. În cauză au fost pronunțate ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale: față de M.I., pe motiv că faptele invocate nu existau, și față de agenții din cadrul Poliției Oradea, deoarece intervenise prescripția răspunderii penale. Cu privire la agenții din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, procedura este încă pendinte în fața instanțelor din București.

B. Dreptul și practica interne și internaționale relevante

1. Dreptul intern relevant

a) Dispozițiile legale care reglementează arestarea preventivă și procesul penal

63. Dreptul și jurisprudența interne relevante privind arestarea preventivă la momentul faptelor sunt descrise în cauzele *Varga împotriva României* (nr. 73957/01, 1 aprilie 2008) și *Calmanovici împotriva României* (nr. 42250/02, 1 iulie 2008).

64. Articolul relevant din Codul de procedură penală privind redactarea hotărârilor este formulat după cum urmează:

Art. 310

„(2) Hotărârea se redactează în cel mult 20 de zile de la pronunțare.”

În Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, partea privind avizul necesar trimiterii în judecată a unui magistrat era redactată după cum urmează:

Art. 91

„ [...] Magistrații nu pot fi cercetați, reținuți, arestați, percheziționați sau trimiși în judecată fără avizul ministrului justiției.”

65. Legea nr. 304/2004 – care a abrogat Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească –, modificată prin Legea nr. 247/2005, prevede că judecătorii nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați preventiv decât cu încuviințarea secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii.

66. Dreptul și practica interne relevante privind repararea prejudiciului suferit în urma unei arestări ilegale sunt menționate în cauza *Tase împotriva României* (nr. 29761/02, pct. 17 și 18, 10 iunie 2008). Dreptul și practica interne relevante privind răspunderea civilă delictuală, în vigoare la data faptelor, sunt descrise în cauza *Manuela Ștefănescu împotriva României* [(dec). nr. 11774/04, pct. 13-15, 12 aprilie 2011].

b) Dispozițiile legale care reglementează interceptările telefonice

67. Prevederile relevante în materie, așa cum erau redactate la vremea faptelor, înainte de modificarea Codului de procedură penală prin Legea nr. 281/2003, precum și după această modificare, sunt descrise în hotărârea *Dumitru Popescu împotriva României* (nr. 2) (nr. 71525/01, pct. 44 și urm., 26 aprilie 2007).

c) Dispozițiile legale care reglementează drepturile persoanelor reținute

68. Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor prevedea, la vremea faptelor, că persoanele arestate preventiv puteau să primească pachete și puteau să trimită și

să primească corespondență cu aprobarea organelor de urmărire penală (art. 40).¹⁵ Conform Instrucțiunilor nr. 901 din 10 mai 1999 privind organizarea și funcționarea locurilor de detenție, persoanele arestate aveau dreptul de a primi un pachet cu alimente o dată la două săptămâni. Aceleași instrucțiuni prevedeau aplicarea cătușelor deținuților în timpul transportului. Excepții erau prevăzute expres în favoarea femeilor însărcinate, a persoanelor în vârstă de peste șaiszeci de ani și a minorilor sub șaisprezece ani.¹⁶

d) Dispozițiile legale care reglementează reținerea pașaportului

69. Dispozițiile relevante ale Ordonanței Guvernului nr. 65/1997 privind regimul pașapoartelor, completată prin Legea nr. 216/1998, sunt redactate după cum urmează:

Art. 14

„(1) Cetățeanului român i se poate refuza, temporar, eliberarea pașaportului, iar dacă i-a fost eliberat, îi poate fi retras ori i se poate suspenda dreptul de folosire a acestuia atunci când:

- există date temeinice că a săvârșit o infracțiune pentru care pedeapsa prevăzută de lege este mai mare de 2 ani de închisoare și că intenționează să folosească pașaportul pentru a se sustrage urmăririi penale. Măsura se ia la cererea organelor de poliție pentru o perioadă de cel mult 7 zile [...]”.

Art. 15

„(3) Contestația se soluționează în termen de 30 de zile de la data înregistrării ei, iar dacă cel în cauză este nemulțumit de modul de soluționare, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente.”

70. Ordonanța a fost abrogată prin Legea nr. 248 din 20 iulie 2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate. Din acel moment, singurele restricții posibile sunt acelea prevăzute de Codul de procedură penală, și anume interdicția de a părăsi țara, dispusă de parchet sau de instanță. Din momentul în care o asemenea decizie a fost luată de parchet, partea în cauză are posibilitatea de a o contesta în fața instanței.

2. Rapoartele internaționale relevante

71. Prin raportul din 2 aprilie 2004, întocmit în urma vizitelor realizate în 2002 și în 2003 în diferite aresturi ale secțiilor de poliție din România, Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante („CPT”), în baza constatărilor făcute, a precizat următoarele:

¹⁵ Legea nr. 23/1969 a fost abrogată prin art. 86 din Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 627 din 20 iulie 2006.

¹⁶ Instrucțiunile respective nu au fost niciodată publicate în Monitorul Oficial. Anumite prevederi se regăsesc însă în Ordinul ministrului justiției nr. 3352 din 13 noiembrie 2003, publicat în Monitorul Oficial nr. 840 din 26 noiembrie 2003, precum și în HG nr. 1897/2006 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 16 ianuarie 2007.

„28. [...] CPT recomandă, ca măsură imediată, adoptarea unor dispoziții pentru ca rata de ocupare a celulelor să fie conformă cu reglementările în vigoare în prezent. Comitetul recomandă, de asemenea, ca norma cu privire la spațiul vital pentru fiecare deținut, menționată la art. 5 din Instrucțiunile 901/1999, să fie revizuită cu prima ocazie, astfel încât fiecare deținut să dispună de o suprafață de 4 m².

29. [...] CPT recomandă remedierea neregulilor observate privind iluminarea și aerisirea celulelor în locurile vizitate [...].

30. Situația actuală, în care numeroase persoane reținute în aresturile secțiilor de poliție sunt obligate să împartă un pat, este inacceptabilă. CPT face apel la autoritățile române pentru ca acestea să se conformeze cu recomandarea sa mai veche, potrivit căreia fiecare deținut trebuie să beneficieze de propriul său pat. De asemenea, în mai multe dintre sediile vizitate, delegația a constatat că saltelele și păturile erau murdare, iar lenjeria era respingătoare. Trebuie revăzute dispozițiile practice pentru ca lenjeria să fie spălată sau curățată la intervale adecvate.

31. Art. 4 și 5 din Instrucțiunile 901/1999 prevăd că în locurile în care stau deținuții trebuie să fie condiții de igienă potrivite și trebuie ca acestea să fie dotate cu instalații sanitare, art. 24 și 42 adăugând că persoanele deținute trebuie să beneficieze de prosoape și să aibă posibilitatea de a face un duș sau o baie pe săptămână.

[...], celulele și grupurile sanitare pe care le-a văzut delegația erau adesea murdare și deteriorate și uneori infestate cu insecte parazite. Mai mult, toaletele nu ofereau intimitate deținuților, iar delegația a primit numeroase plângeri privind accesul la dușuri.

CPT recomandă elaborarea unor instrucțiuni ferme pentru a remedia neajunsurile menționate anterior. În ceea ce privește în mod special toaletele, acesta recomandă compartimentarea W.C.-urilor din celule pentru a asigura un grad adecvat de intimitate. Mai mult, dacă nu există un W.C. în celulă, personalul de supraveghere ar trebui să primească instrucțiuni clare pentru ca persoanelor deținute să le fie permisă ieșirea din celulă în orice moment în timpul zilei pentru a merge la toaletă, cu excepția cazului în care motive imperioase de siguranță interzic acest lucru. Comitetul recomandă, de asemenea, ca cerința stabilită la art. 25 din Instrucțiunile 901/1999 să fie aplicabilă tuturor persoanelor reținute de poliție.”

72. În raportul adresat Guvernului României cu privire la vizita efectuată în România de către Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, din 8 aprilie până în 19 iunie 2006, acesta descrie condițiile din arestul secțiilor de poliție vizitate, inclusiv arestul Poliției Oradea, în felul următor:

„34. CPT a luat act de faptul că, după vizita din 2002/2003, un număr de aresturi au fost scoase din uz din cauza condițiilor materiale precare. Cu toate acestea, în urma vizitei din 2006 reiese că mai sunt multe de făcut, având în vedere în special faptul că durata detenției în aceste locuri poate fi destul de lungă [...].

35. În ceea ce privește condițiile materiale, trebuie menționat de la început că reglementarea în vigoare nu impune decât un minim de 6 m³ (metri cubi) de spațiu vital pe deținut în celule (ceea ce înseamnă 2 m² de spațiu vital pentru fiecare). Conform avizului CPT, această normă nu este suficientă și deținuții ar trebui să beneficieze de minim 4 m² de spațiu vital în celulele colective [...].

Condițiile din arestul Poliției Oradea impun anumite critici: Echipamentul celulelor cuprindea doar paturi, toaletele aflate în celulă nu erau deloc compartimentate, iar deținuții nu primeau niciun produs de igienă personală. Mai mult, celula de izolare, care, conform personalului, nu a mai fost folosită în ultimii ani, se afla într-o stare de degradare avansată, cu umiditate ridicată. Prin scrisoarea din 26 octombrie 2006, autoritățile române au informat că arestul Poliției Oradea a fost închis în urma vizitei, pentru efectuarea unor lucrări de reparație. CPT speră cu tărie că remarcile făcute vor fi luate în considerare în această situație.”

CAPETE DE CERERE

A. Capetele de cerere comunicate Guvernului

73. Invocând art. 3 din convenție, reclamanta se plânge de condiții precare de detenție în arestul Poliției Oradea și de condiții precare de transport, precum și de umilința pe care a suportat-o în fața foștilor colegi, prezentându-se cu cătușele puse înainte și după ședințe.

74. Invocând art. 5 § 1 c), art. 5 § 3, art. 5 § 4 și art. 5 § 5 din convenție, aceasta se plânge de faptul că a fost arestată fără să existe motive plauzibile pentru a fi suspectată că a comis o infracțiune, că nu a fost adusă de îndată în fața unui judecător, că ședința din 22 iunie 2002 de la Curtea de Apel Oradea nu a avut un caracter public, că întâlnirile cu apărătorul său au fost limitate și că nu a primit despăgubiri pentru arestarea sa ilegală.

75. Invocând art. 6 din convenție, reclamanta se plânge de durata procedurii, care s-a încheiat prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție din 7 iulie 2005.

76. Prin două scrisori din 24 septembrie 2003 și 18 octombrie 2004, aceasta precizează că avizul ministrului justiției favorabil trimiterii în judecată reprezenta o afirmare a vinovăției sale, înainte ca instanțele să se fi pronunțat asupra acuzațiilor aduse împotriva sa. În acest sens, invocă art. 6 § 2 din convenție.

77. Invocând art. 8 din convenție, reclamanta se plânge:

- a) de refuzul autorităților de a-i permite să primească pachete în închisoare;
- b) de faptul că majoritatea articolelor de presă privind cazul acesteia au publicat o fotografie în care apărea cu cătușe și însoțită de doi polițiști;
- c) de ilegalitatea interceptărilor telefonice, ea denunțând, de asemenea, în această privință, refuzul instanțelor de a-i acorda daune morale pentru interceptarea convorbirilor telefonice în mod ilegal;
- d) prin scrisoarea din 23 iulie 2003, aceasta se plânge de difuzarea unor imagini televizate filmate în interiorul casei sale, considerând că acest lucru reprezintă o atingere adusă dreptului său la respectarea domiciliului;
- e) prin scrisoarea din 24 septembrie 2003, reclamanta denunță abuzul comis asupra copiilor săi minori, cu ocazia interogatoriului efectuat în timpul vizitelor polițiștilor la domiciliul acesteia și se plânge de suferința cauzată astfel familiei sale.

78. Invocând art. 2 din Protocolul nr. 4, reclamanta se plânge că libertatea, siguranța și demnitatea sa i-au fost încălcate prin interdicția de a părăsi țara cu care s-a confruntat, având în vedere că niciun mandat nu fusese eliberat pe numele său în acest sens, nici de

procuror, nici de instanță.

79. Prin scrisoarea din 21 decembrie 2006, invocând în esență art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, reclamanta se plânge că încă nu a primit sumele datorate cu titlu de inflație, acordate prin hotărârea din 2 noiembrie 2006.

B. Capetele de cerere formulate după comunicarea cererii către Guvern

80. La 12 octombrie 2009 și la 27 septembrie 2010, reclamanta a trimis Curții formulare noi de cerere, în care se plânge de încălcarea art. 6 și art. 13 din convenție, pentru soluționarea plângerilor sale penale împotriva terților. Aceasta a denunțat ulterior durata plângerilor penale formulate în 2005. Invocând art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d), aceasta se mai plânge de faptul că recursul privind plângerea penală împotriva soluționării actelor procurorilor a fost declarat inadmisibil.

81. Prin scrisoarea din 7 februarie 2011, reclamanta se plânge de rezultatul procedurii pe care a inițiat-o în temeiul art. 504-507 C. proc. pen. și de lipsa motivării hotărârii definitive din 11 noiembrie 2010.

82. Prin scrisoarea din 11 februarie 2011, aceasta a denunțat o încălcare a art. 6 din convenție, din cauza refuzului instanțelor interne de a dispune reactualizarea sumelor primite cu titlu de prejudiciu material.

83. La 14 aprilie 2011, invocând art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, partea interesată s-a plâns că suma de 20 000 EUR plătită la 6 aprilie 2011 nu a fost actualizată în funcție de inflația dintre data hotărârii pronunțate în apel și data plății efective.

84. La 12 octombrie 2011, invocând art. 6 și art. 13 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, aceasta s-a plâns de neexecutarea hotărârii din 7 iulie 2011 a Judecătoriei Oradea.

ÎN DREPT

A. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din convenție

85. Invocând art. 3 din convenție, reclamanta se plânge de condițiile precare de detenție pe care le-a suportat în arestul Poliției Oradea, de condițiile precare de transport de la Oradea la București, precum și de faptul că a fost prezentată în public cu cătușe.

86. Art. 3 din convenție este redactat după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. Cu privire la excepția Guvernului întemeiată pe neepuizarea căilor de atac interne

87. Guvernul consideră că reclamanta ar fi putut să sesizeze instanțele cu o

acțiune în despăgubire, în temeiul dispozițiilor de drept comun privind răspunderea civilă delictuală (art. 998-999 C. civ.), sau să formuleze o plângere penală împotriva persoanelor răspunzătoare pentru supunere la rele tratamente sau tortură (art. 267 și art. 267¹ C. pen.). În speță, plângerea sa penală pentru supunere la rele tratamente a fost introdusă după prescripția acțiunii penale (supra, pct. 62).

88. În replică, reclamanta susține că aceste căi de atac indicate de Guvern nu erau efective.

89. În ceea ce privește condițiile de detenție, Curtea reamintește că a hotărât deja, în cauze recente privind un capăt de cerere similar și îndreptate împotriva României, că, având în vedere particularitatea acestui capăt de cerere, acțiunile indicate de Guvern nu reprezintă căi de atac efective care trebuie epuizate de către reclamantii [*Petrea împotriva României*, nr. 4792/03, pct. 37, 29 aprilie 2008, *Măciucă împotriva României* (nr. 4792/03, pct. 19, 29 aprilie 2008, *Brândușe împotriva României*, nr. 6586/03, pct. 40, CEDO 2009-... (extrase), și *Eugen Gabriel Radu împotriva României*, nr. 3036/04, pct. 23, 13 octombrie 2009]. Mai mult, Guvernul nu a indicat modul în care căile de atac invocate puteau remedia, la vremea comiterii faptelor, problema suprapopulării în special și nu a menționat hotărâri rămase definitive relevante în această privință (a se vedea *mutatis mutandis*, *Marian Stoicescu împotriva României*, nr. 12934/02, pct. 19, 16 iulie 2009).

90. Cu privire la folosirea căușelor în public, Curtea a considerat, de asemenea, că dreptul intern nu oferea la momentul faptelor nicio cale de atac efectivă care să poată repara un asemenea capăt de cerere (*Bujac împotriva României*, nr. 37217/03, pct. 29, 2 noiembrie 2010).

91. Prin urmare, Curtea consideră că este necesar să se respingă excepția Guvernului.

2. Cu privire la temeinicia capetelor de cerere

a) Condițiile materiale de detenție și de transport

92. Făcând trimitere la faptele relevante, Guvernul consideră că respectivele condiții de detenție suportate de reclamantă nu atingeau pragul de gravitate minimă impus la art. 3 din convenție. Cu privire la condițiile de transport, acesta neagă pretenziile rele tratamente invocate de partea în cauză și arată că aceasta nu le-a justificat. Guvernul precizează, de asemenea, că purtarea căușelor în timpul transportului deținuților era o obligație legală în temeiul instrucțiunilor Ministerului Internelor, justificată mai ales de riscul ca reclamanta să fugă și de faptul că vehiculul nu era dotat cu un sistem de siguranță adecvat.

93. Reclamanta consideră că respectivele condiții de detenție din arestul Poliției Oradea, în special dimensiunea celulei, lipsa igienei și suprapopularea din celulă, constituie un tratament care contravine art. 3 din convenție. Aceasta susține că, în timpul călătoriei de la Oradea la București, căușele nu i-au fost scoase decât pentru a merge la toaletă.

94. Curtea apreciază, în lumina ansamblului argumentelor părților, că aceste capete

de cerere pun serioase probleme în fapt și în drept care nu pot fi soluționate în această etapă a examinării cererii, ci necesită o examinare pe fond; prin urmare, acest capăt de cerere nu ar putea fi declarat în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. Nu a fost invocat niciun alt motiv de inadmisibilitate.

b) Purtarea căușelor în public

95. Guvernul susține că măsura a fost necesară din cauză că exista riscul ca reclamanta să fugă, risc confirmat mai târziu prin tentativele sale de a se sustrage urmărilor penale. Acesta adaugă că purtarea căușelor nu avea drept scop umilirea sa în fața foștilor colegi, ci viza împiedicarea oricărei tentative de evadare.

96. În replică, reclamanta susține că purtarea căușelor, în special în timpul înfățișărilor în fața instanței, a umilit-o în fața subalternilor săi și a foștilor săi colegi. Cu toate că i-au fost scoase căușele în timpul ședințelor, în urma dispoziției magistraților, acestea au fost repuse imediat după ședințe. Or, ținând cont de lipsa pericolului, acest mod de imobilizare a fost abuziv și disproporționat.

97. Curtea reamintește că, pentru a intra sub incidența art. 3, relele tratamente trebuie să atingă un minim de gravitate [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), nr. 54810/00, pct. 67, CEDO 2006-IX]. Atunci când trebuie să stabilească dacă o pedeapsă sau un tratament a avut un caracter „degradant” în sensul art. 3 din convenție, Curtea va examina dacă scopul era umilirea sau înjosirea persoanei în cauză și dacă, examinată în funcție de efectele sale, măsura a adus sau nu atingere personalității acesteia într-un mod incompatibil cu art. 3. Totuși lipsa unui asemenea scop nu poate exclude în mod definitiv o constatare a încălcării art. 3 (*Peers împotriva Greciei*, nr. 28524/95, pct. 74, CEDO 2001-III). În această privință, caracterul public al sancțiunii sau al tratamentului poate constitui un element relevant și agravant. De asemenea, este suficient ca victima să fie umilită în propria sa viziune, chiar dacă nu e umilită în ochii celorlalți (*Tyrer împotriva Regatului-Unit*, hotărârea din 25 aprilie 1978, seria A nr. 26, pct. 32).

98. Pentru a analiza consecințele tratamentului pretins de reclamantă, Curtea trebuie să stabilească în special contextul în care a fost aplicat și efectele pe care le-ar fi putut avea asupra acesteia.

99. Cu privire la contextul aplicării acestei măsuri, Curtea amintește că purtarea căușelor nu ridică probleme în sensul art. 3 din convenție atunci când are legătură cu o arestare sau o detenție legală și nu implică folosirea forței, nici expunerea în public, dincolo de ceea ce este considerat în mod rezonabil ca fiind necesar în circumstanțele speței. În această privință, este necesar să se stabilească dacă trebuie luat în considerare faptul că persoana în cauză va opune rezistență arestării sau va încerca să fugă, să rănească sau să provoace prejudicii sau să elimine probe [*Raninen împotriva Finlandei*, 16 decembrie 1997, pct. 55, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII și *Šaban Hadžiu împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 52110/99, 4 noiembrie 2003].

100. Din datele pe care le are Curtea la dispoziție, punerea căușelor reclamantei nu era, în speță, o măsură cerută de comportamentul său. În fapt, reclamanta era judecător și nu era suspectată de o infracțiune violentă. Nu exista nicio dovadă a agresivității sale,

nici că ar fi încercat să fugă în timpul primei etape a procedurii.

101. Totuși, Curtea observă că reclamanta nu a purtat cătușe în timpul ședințelor în fața instanței (*a contrario Gorodnitchev împotriva Rusiei*, nr. 52058/99, pct. 100 și urm., 24 mai 2007). În sala de ședințe, la cererea sa expresă, judecătorii au dispus să i se scoată cătușele.

102. Cu privire la impactul acestei măsuri asupra reclamantei, Curtea observă că, pe lângă acuzațiile acesteia, persoana în cauză nu a prezentat Curții nici o opinie medicală a unui expert, nici un alt document medical care să poată stabili că aceasta a suferit tulburări psihice sau că a existat o legătură de cauzalitate între aceste tulburări și tratamentul pe care l-a suportat [*a contrario Erdoğan Yağız împotriva Turciei*, nr. 27473/02, pct. 43, CEDO 2007-III (extrase)]. De asemenea, aceasta nu a demonstrat că purtarea cătușelor avea drept scop înjosirea sau umilirea acesteia, având în vedere că autoritățile au aplicat dispozițiile legale în materie (supra, pct. 68 *in fine*). În final, aceasta nu a susținut că purtarea cătușelor ar fi afectat-o din punct de vedere psihic.

103. Curtea nu consideră că s-a stabilit că tratamentul în cauză i-ar fi provocat reclamantei suferințe dincolo de stresul și de tensiunea psihică inerente oricărei măsuri de siguranță, chiar fără violență sau abuz de putere. Prin urmare, aceasta nu poate considera că tratamentul denunțat a atins minimul de gravitate cerut de art. 3 din convenție. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

B. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 5 § 1 lit. c), art. 5 § 3, art. 5 § 4, art. 5 § 5 și art. 8 din convenție (privind publicarea fotografiei reclamantei de către presă)

104. Invocând art. 5 § 1 lit. c), art. 5 § 3, art. 5 § 4, art. 5 § 5 din convenție, reclamanta se plânde că a fost arestată fără un motiv plauzibil de a o suspecta că a săvârșit infracțiunea invocată, că nu a fost adusă imediat în fața unui judecător, că nu a beneficiat de o cale de atac în fața instanțelor interne și că nu a primit despăgubiri pentru arestarea sa ilegală. În temeiul art. 8 din convenție, aceasta se plânde de faptul că fotografia sa, în care apare cu cătușe, a apărut în mai multe ziare.

105. Art. 5 § 1 lit. c), art. 5 § 3, art. 5 § 4 și art. 5 § 5 din convenție este redactat după cum urmează, în părțile sale relevante:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: [...]

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia.”

[...]

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1.lit c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată

într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa, dacă detenția este ilegală.

5. Orice persoană, victimă unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol, are dreptul la reparații.”

106. Art. 8 din convenție este redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

107. Guvernul arată, în observațiile sale privind capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 5 din convenție, că, în urma acțiunii în răspundere angajată de reclamantă împotriva statului, aceasta a obținut o reparație pentru arestarea sa ilegală. Invocă, de asemenea, în mod expres în fața Curții, excepția întemeiată pe absența calității de victimă a reclamantei pentru capătul de cerere întemeiat pe art. 8 menționat anterior, susținând că, în cadrul aceleiași proceduri, instanțele interne au recunoscut și au luat în considerare atingerile aduse vieții private a reclamantei prin publicitatea făcută cauzei sale, în momentul stabilirii sumei aferente prejudiciului moral. Guvernul adaugă că suma acordată cu titlu de prejudiciu moral este în concordanță cu jurisprudența Curții în materie.

108. Reclamanta consideră că suma acordată în urma acțiunii în despăgubire nu acoperă în totalitate prejudiciul suferit, în măsura în care instanțele interne nu au luat în considerare totalitatea suferințelor cauzate de procedura abuzivă inițiată împotriva sa. Aceasta susține că, în cauze asemănătoare, instanțele interne au acordat sume mult mai ridicate. Aceasta subliniază că suma plătită cu titlu de prejudiciu moral nu i-a fost actualizată cu rata inflației.

109. Curtea reamintește, în primul rând, că autoritățile naționale sunt cele care trebuie să remedieze o pretinsă încălcare a convenției. Conform jurisprudenței constante a acesteia, pentru ca un reclamant să poată să susțină că este victima unei încălcări, nu ajunge ca acesta să aibă calitatea de victimă la momentul introducerii cererii, ci trebuie ca această calitate să persiste în cursul procedurii în fața Curții [*Stoicescu împotriva României* (revizie), nr. 31551/96, pct. 55, 21 septembrie 2004 și *Sediri împotriva Franței* (dec.), nr. 44310/05, 10 aprilie 2007]. Atunci când autoritățile naționale constată o încălcare, iar decizia acestora constituie o reparație adecvată și suficientă acelei încălcări, partea în cauză nu se mai poate considera victimă în sensul art. 34 din convenție [*Delimoș împotriva României* (dec.), nr. 24316/04, 6 iulie 2010].

110. În cauza de față, Curtea observă că, în hotărârea din 29 noiembrie 2007 și în cea din 22 mai 2009, Tribunalul Timiș, respectiv Curtea de Apel Timișoara, au constatat că arestarea reclamantei a fost ilegală. Curtea de Apel Timișoara a observat, de asemenea, în hotărârea sa că partea în cauză a fost supusă oprobriului public prin mediatizarea cauzei sale în presă și în emisiunile televizate. De asemenea, pentru a stabili suma care trebuie acordată cu titlu de prejudiciu moral, instanțele interne au luat în considerare jurisprudența Curții în materie de privare ilegală de libertate și au făcut referire în mod explicit la atingerea adusă onoarei reclamantei.

111. Curtea este mulțumită de motivarea deciziilor pronunțate de instanțele interne, și fără a da dovadă de un formalism excesiv, aceasta consideră că termenii utilizați în hotărârile instanțelor interne pot fi considerate o recunoaștere, cel puțin în esență, a încălcării art. 5 și art. 8 din convenție (*Temesan împotriva României*, nr. 36293/02, pct. 45, 10 iunie 2008, și, *mutatis mutandis*, *Staikov împotriva Bulgariei*, nr. 49438/99, pct. 90, 12 octombrie 2006). Prin urmare, condiția recunoașterii pretensei încălcări a convenției este îndeplinită în cauza de față.

112. Cu privire la caracterul suficient al reparației oferite de instanțele interne [*Cocchiarella împotriva Italiei* (MC), nr. 64886/01, pct. 72, CEDO 2006-V, și *Stan împotriva României* (dec.), nr. 6936/03, 20 mai 2008], Curtea observă că, în urma acțiunii în reparație, reclamantei i-a fost acordată suma de 20 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral. Această sumă este cât se poate de rezonabilă, având în vedere sumele acordate de Curte în cauzele asemănătoare împotriva României (*Irinel Popa și alții împotriva României*, nr. 6289/03, 6297/03 și 9115/03, pct. 58, 1 decembrie 2009, și *Calmanovici împotriva României*, nr. 42250/02, pct. 167, 1 iulie 2008). În ceea ce privește pretențiile reclamantei, conform cărora această sumă nu i-a fost plătită cu majorarea aferentă ratei de inflație, Curtea observă că în hotărârea definitivă care îi acordă această sumă nu a fost prevăzută nicio obligație de acest fel. Prin urmare, Curtea a concluzionat că, în circumstanțele cauzei, reparația de care a beneficiat reclamanta poate fi considerată adecvată și suficientă.

113. Reiese că persoana în cauză nu mai este victima pretinselor încălcări. Prin urmare, capetele de cerere întemeiate pe art. 5 § 1 lit. c), art. 5 § 3, art. 5 § 4, art. 5 § 5 din convenție sunt incompatibile *ratione personae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 și trebuie respinse în temeiul art. 35 § 4.

114. Având în vedere constatările stabilite supra la pct. 112 și 113, Curtea consideră că reclamanta a beneficiat în fața instanțelor interne de o cale de atac care i-a permis o reparație adecvată arestării sale ilegale. Prin urmare, capătul de cerere al reclamantei, întemeiat pe art. 5 § 5 din convenție, este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

C. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 și art. 6 § 2 din convenție, în legătură cu procedura penală declanșată împotriva reclamantei

1. Cu privire la durata procedurii penale

115. Reclamanta se plânge de durata procedurii penale inițiate împotriva acesteia, care s-a încheiat prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție din 7 iulie 2005. Aceasta consideră că durata nu este rezonabilă în sensul art. 6 § 1 din convenție, care este redactat, în partea sa relevantă, după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

a) Argumentele părților

116. Guvernul consideră că procedura în cauză a început la 24 mai 2002, odată cu arestarea părții în cauză, și s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 7 iulie 2005 a ICCJ. Acesta precizează că perioada ulterioară pronunțării hotărârii definitive, și anume perioada necesară redactării sale, nu ar trebui să fie luată în considerare ca făcând parte din durata procedurii. Acesta subliniază în continuare că, ținând cont de complexitatea cauzei și de comportamentul reclamantei, care s-a sustras urmăririi penale, durata procedurii de aproximativ trei ani și trei luni nu este nerezonabilă.

117. Reclamanta susține în special că procesul a durat prea mult în primă instanță și că durata așteptării motivării hotărârii pronunțate de ICCJ a fost excesivă.

b) Motivarea Curții

i) Perioada care trebuie luată în considerare

118. Curtea observă că, în materie penală, „durata rezonabilă” conform art. 6 § 1 începe din momentul în care o persoană este „învinuită”; poate fi vorba de o dată anterioară sesizării instanței de judecată, în special cea a arestării, a inculpării și a deschiderii anchetei preliminare (*Reinhardt și Slimane-Kaïd împotriva Franței*, 31 martie 1998, pct. 93, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-II*). Cu toate acestea, vor fi luate în considerare numai perioadele pe parcursul cărora cauza a fost într-adevăr pendinte în fața instanțelor [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Seregina împotriva Rusiei*, nr. 12793/02, pct. 92, 30 noiembrie 2006; *Cerăceanu împotriva României (nr 1)*, nr. 31250/02, pct. 47, 4 martie 2008].

119. Aplicând aceste principii faptelor speței, Curtea observă că procedura penală împotriva reclamantei a început la 23 mai 2002, atunci când aceasta a fost reținută.

120. Cu privire la *dies ad quem*, instanța competentă pentru a soluționa cauza în ultimă instanță a pronunțat hotărârea definitivă la 7 iulie 2005. La acea dată reclamanta a luat cunoștință de dispozitivul hotărârii. Hotărârea definitivă din 7 iulie 2005 a fost redactată la 15 septembrie 2005. Reclamanta pretinde că a luat cunoștință efectiv de motivarea acestei hotărâri la 19 ianuarie 2006. Totuși, Curtea consideră că, în măsura în care, odată cu pronunțarea hotărârii la 7 iulie 2005, fondul cauzei a fost soluționat definitiv, perioada ulterioară pronunțării nu trebuie luată în considerare în calculul

duratei procedurii interne. Astfel, procedura a luat sfârșit prin pronunțarea hotărârii din 7 iulie 2005 a Înaltei Curți.

121. Procedura penală a durat așadar, în speță, trei ani și aproximativ două luni pentru două grade de jurisdicție.

ii) Caracterul rezonabil al duratei procedurii

122. Curtea reamintește că se analizează caracterul rezonabil al duratei unei proceduri în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriile consacrate de jurisprudența Curții, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente [*Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25444/94, pct. 67, CEDO 1999-II]. În speță, procedura în primă instanță s-a întins din 23 mai 2002, data arestării reclamantei, până la 7 februarie 2005, data hotărârii în primă instanță a Curții de Apel Brașov, adică aproximativ doi ani și nouă luni pentru un singur grad de jurisdicție. Deși această perioadă poate să pară lungă, este adevărat și faptul că prima instanță nu a fost inactivă. Luând în considerare și rapiditatea cu care s-a desfășurat procedura ulterior, durata acesteia în ansamblu este rezonabilă (*Reiner și alții împotriva României*, nr. 1505/02, pct. 60, 27 septembrie 2007). Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

2. Cu privire la dreptul la prezumția de nevinovăție

123. Prin scrisoarea sa din 24 septembrie 2003, reclamanta susține că afirmația privind vinovăția sa, făcută de ministrul justiției în avizul favorabil pentru trimiterea sa în judecată, redactat la 26 iulie 2003, aduce atingere dreptului său la prezumția de nevinovăție garantat la art. 6 § 2 din convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

124. Guvernul consideră că acest capăt de cerere este tardiv. Acesta susține că avizul contestat a fost întocmit la 26 iulie 2002 și că partea în cauză a luat cunoștință de existența acestuia mai târziu, la 25 octombrie 2002, când i-a fost prezentat materialul de urmărire penală. Acesta mai observă că avizul ministrului justiției nu este un document public, ci un act procesual prealabil trimiterii în judecată a unui magistrat.

125. Reclamanta susține că nu a luat cunoștință de existența acestui aviz decât cu câteva zile înainte de a sesiza Curtea cu privire la acel capăt de cerere. Aceasta consideră că, astfel, conținutul avizului în cauză viza să încurajeze judecătorii să creadă în vinovăția sa și să anticipeze rezultatul cauzei.

126. Chiar dacă reclamanta ar fi sesizat Curtea cu privire la acest capăt de cerere în termen de șase luni de la data la care a luat cunoștință de conținutul avizului în litigiu, Curtea consideră că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat din următoarele

motive. De fapt, principiul prezumției de nevinovăție consacrat la paragraful 2 al art. 6 impune ca niciun reprezentant al statului sau al unei autorități publice să nu declare că o persoană este vinovată de o infracțiune înainte ca vinovăția acesteia să fie stabilită de o „instanță” (*Allenet de Ribemont împotriva Franței*, 10 februarie 1995, seria A nr. 308, pct. 36; *Daktaras împotriva Lituaniei*, nr. 42095/98, pct. 41-42, CEDO 2000-X și *Viorel Burzo împotriva României*, nr. 75109/01 și 12639/02, pct. 156, 30 iunie 2009).

127. În speță, în avizul contestat al ministrului justiției este specificat că, [...] în urma examinării actelor de cercetare penală efectuate [...], rezultă că au fost administrate dovezi în baza cărora se poate admite că Pop-Blaga Elena a comis infracțiunea pentru care este cerut avizul de trimitere în judecată [...].” Acesta constata, de asemenea, că au fost reținute suficiente indicii pentru a justifica trimiterea în judecată a reclamantei. În opinia Curții, avizul în litigiu descria mai degrabă „o stare de suspiciune”, care impunea trimiterea în judecată a reclamantei și nu includea o constatare a vinovăției (*Daktaras*, citată anterior, pct. 13 și 44; *Viorel Burzo*, citată anterior, pct.163 *in fine*).

128. Mai mult, trebuie luat în considerare contextul specific în care acești termeni au fost folosiți. Conform dreptului intern, un magistrat nu putea fi trimis în judecată fără avizul prealabil al ministrului justiției. Astfel, avizul în cauză nu urmărea să declare vinovăția reclamantei, ci să permită trimiterea acesteia în judecată. Într-adevăr, ceea ce contează în înțelesul art. 6 § 2 din convenție este sensul real al declarațiilor respective și nu forma lor textuală (*Lavents împotriva Letoniei*, nr. 58442/00, pct. 126, 28 noiembrie 2002). Curtea acordă importanță faptului că aceste afirmații nu fuseseră formulate de ministrul justiției cu scopul de a informa publicul cu privire la cauza penală respectivă. În fapt, acesta a utilizat termenii în litigiu în cadrul unei decizii cu utilizare la nivel intern, care nu era destinată publicului (*Kuzmin împotriva Rusiei*, nr. 58939/00, pct. 67, 18 martie 2010).

129. În aceste condiții, Curtea consideră că, deși termenii în litigiu nu au fost folosiți cu precauție în avizul ministrului Justiției, în circumstanțele specifice cauzei, aceștia nu erau de natură să determine publicul să creadă în vinovăția reclamantei sau să determine instanțele competente să prejudece aprecierea faptelor (*a contrario*, *Samoilă și Cionca împotriva României*, nr. 33065/03, pct. 93-95, 4 martie 2008; *Ismoilov și alții împotriva Rusiei*, nr. 2947/06, pct. 168, 24 aprilie 2008). Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

D. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din convenție și pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, în legătură cu neexecutarea hotărârii din 2 noiembrie 2006 a Curții de Apel Oradea

130. Invocând art. 6 § 1 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, reclamanta se plânge de neexecutarea hotărârii din 2 noiembrie 2006 a Curții de Apel Oradea.

Dispozițiile relevante ale art. 6 § 1 din convenție sunt redactate astfel:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...].”

131. Art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție este redactat după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

132. Guvernul susține că reclamanta nu se mai poate considera „victimă” a încălcării drepturilor sale care decurg din convenție, din moment ce hotărârea din 2 noiembrie 2006 a fost executată în totalitate într-o perioadă rezonabilă, adică la 5 aprilie 2007.

133. Reclamanta se consideră victimă a unei atingeri aduse dreptului său de acces la o instanță și a dreptului la respectarea bunurilor, în măsura în care hotărârea citată anterior a fost executată cu întârziere. Aceasta subliniază că hotărârea a fost executată la 10 aprilie 2007 și consideră că această întârziere de cinci luni este imputabilă exclusiv autorităților naționale.

134. Curtea observă că respectivul capăt de cerere al reclamantei, așa cum e precizat în observațiile sale formulate ca răspuns la observațiile Guvernului, se referă la executarea cu întârziere a hotărârii definitive din 2 noiembrie 2006 a Curții de Apel Oradea. Or, chiar dacă părțile nu sunt de acord cu privire la data executării hotărârii, nu este mai puțin adevărat că aceasta a fost executată cu o întârziere de aproximativ cinci luni. Totuși, conform jurisprudenței Curții în materie de executare a unei hotărâri definitive pronunțate împotriva autorităților publice, [*Presnyakov împotriva Rusiei* (dec.), nr. 41145/02, 10 noiembrie 2005 și *Grishchenko împotriva Rusiei* (dec.) 75907/01, 8 iulie 2004], întârzierea executării de cinci luni, denunțată în speță, nu contravine art. 6 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1. Prin urmare, aceste capete de cerere sunt în mod vădit nefondate și trebuie respinse în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

E. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 8 din convenție

135. Invocând art. 8 citat anterior, reclamanta se plânge de faptul că nu a putut să primească pachete în închisoare, de interceptarea conversațiilor sale telefonice și de o atingere adusă dreptului la respectarea vieții sale de familie, din cauza vizitelor efectuate de autorități la domiciliul acesteia cu scopul de a o încarcera. La 23 iulie 2003, aceasta s-a plâns de difuzarea imaginilor televizate filmate la domiciliul său. La 24 septembrie 2003, reclamanta a denunțat abuzul comis asupra copiilor săi minori cu ocazia interogatoriului efectuat în timpul vizitelor polițiștilor la domiciliul acesteia la

12 și 13 iulie 2002 și s-a plâns de suferința cauzată astfel familiei sale.

1. Cu privire la dreptul de a primi pachete în închisoare

136. Guvernul observă că, în timpul detenției, reclamantei i-a fost permis să primească pachete. Astfel, în timpul detenției sale de o lună, aceasta a primit trei pachete și i s-a permis să intre în închisoare cu obiecte personale.

137. Reclamanta se plânge că a fost umilită prin faptul că polițiștii au refuzat să îi predea pachetele aduse de soțul său. Aceasta susține că a primit doar două pachete, la 31 mai și la 14 iunie 2002.

138. Curtea consideră că acest capăt de cerere aduce atingere dreptului la respectarea corespondenței sale [*Nazarenko împotriva Ucrainei*, nr. 39483/98, pct. 146 și urm., 29 aprilie 2003 și *Generalov împotriva Rusiei* (dec.), nr. 24325/03, CEDO, 15 noiembrie 2007]. În cazul de față, în urma unei cereri administrative, partea în cauză a obținut permisiunea de a primi pachete, conform regulilor penitenciarului, adică un pachet la două săptămâni (supra, pct. 68). Curtea poate înțelege că, din motive de ordin logistic, autoritățile penitenciarului sunt nevoite să limiteze numărul pachetelor primite de un deținut (*Nazarenko*, citată anterior, pct. 165). În speță, reclamanta a primit pachete în mod regulat, cu o frecvență mai mare decât cea impusă de normele generale ale închisorii. Într-adevăr, din dosar reiese că, în timpul detenției sale de o lună, partea în cauză a primit trei pachete (supra, pct. 27). Conform opiniei Curții, această frecvență arată că a fost respectat un just echilibru între interesul general de siguranță și interesul părții în cauză de a-i fi respectat dreptul la corespondență (*Nazarenko*, citată anterior pct. 166). Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

2. Cu privire la interceptarea și înregistrarea conversațiilor reclamantei

139. Guvernul nu contestă faptul că a existat o ingerință în dreptul reclamantei la respectarea vieții private în urma interceptărilor conversațiilor sale telefonice de către serviciile speciale. Acesta consideră, totuși, că această ingerință a fost prevăzută de lege, adică de art. 13 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, care oferă garanții suficiente împotriva arbitrarului. Acesta adaugă că acele înregistrări nu au contribuit la condamnarea părții în cauză.

140. Reclamanta denunță ilegalitatea interceptării conversațiilor sale în cele două dosare penale deschise împotriva sa și subliniază, de asemenea, refuzul instanțelor de a-i acorda daune morale pentru ilegalitatea ascultării conversațiilor telefonice.

141. Având în vedere ansamblul argumentelor părților, Curtea consideră că acest capăt de cerere ridică serioase probleme de fapt și de drept care nu pot fi soluționate în această etapă a examinării cererii, ci necesită o examinare pe fond; rezultă că acest capăt de cerere nu poate fi declarat în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. Nu a fost invocat niciun alt motiv de inadmisibilitate.

3. Cu privire la difuzarea imaginilor televizate ale domiciliului reclamantei

142. Guvernul contestă acest argument al reclamantei. Acesta subliniază că nu a fost adusă nicio dovadă a existenței reportajului pentru susținerea afirmațiilor sale, singurele documente furnizate de reclamantă fiind articolele de presă. Acesta susține, de asemenea, că reclamanta nu a formulat nicio plângere împotriva autorităților, jurnaliștilor sau a canalului de televiziune pretins răspunzătoare de faptele pretinse.

143. Reclamanta susține că domiciliul său a fost filmat și că imaginile au fost difuzate la televizor în lunile iulie și august când ea era obligată să se ascundă pentru a evita represiunea ilegală declanșată împotriva ei de către autorități. Aceasta consideră că o plângere împotriva posibilor autori nu ar fi fost eficientă, din moment ce presa o considera vinovată. Mai mult, aceasta nu cunoștea cu exactitate persoanele care intraseră în casa ei pentru a o filma și adaugă că este posibil ca tocmai autoritățile să fi permis realizarea filmării.

144. Conform observațiilor părților, Curtea observă că nu s-a stabilit dacă jurnaliștii au intrat în casa reclamantei cu acordul poliției care o căuta sau dacă au intrat cu acordul copiilor reclamantei.

145. Chiar dacă domiciliul reclamantei ar fi fost filmat cu acordul polițiștilor, Curtea reamintește că aceasta a constatat deja, cu privire la un capăt de cerere asemănător, că nicio acțiune nu era disponibilă părților în cauză în perioada faptelor pentru a obține repararea prejudiciului acestora (*Toma împotriva României*, nr. 42716/02, pct. 80-86, 24 februarie 2009). Prin urmare, reclamanta ar fi trebuit să sesizeze Curtea pentru acest capăt de cerere într-un termen de șase luni de la ingerință, ceea ce nu a făcut. Reiese că acest capăt de cerere este tardiv și trebuie respins în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

146. În cazul în care jurnaliștii au intrat în casă fără ajutorul autorităților, reclamanta ar fi trebuit să introducă o acțiune civilă în fața instanțelor, pentru a obține reparația prejudiciilor suferite, aceasta fiind posibilă în temeiul dispozițiilor prevăzute de Codul civil, care reglementează răspunderea civilă delictuală. Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

4. Cu privire la vizitele la domiciliu și interogatoriul copiilor

147. Guvernul subliniază că vizitele la domiciliu au fost efectuate pe baza unui mandat de arestare emis de un procuror în aplicarea unei hotărâri judecătorești. Aceasta consideră că vizitele au fost necesare pentru a o căuta pe reclamantă, care se sustrăgea urmăririi penale. Cu privire la condițiile în care aceste vizite s-au desfășurat, aceasta susține că copiii nu au fost interogați în calitate de martori. De altfel, acesta subliniază că reclamanta nu a furnizat o dovadă cu privire la pretinsele abuzuri comise de procurori și polițiști asupra copiilor.

148. Reclamanta susține că declarațiile verbale au fost preluate de la copiii săi și au fost incluse într-un proces-verbal. Aceasta pretinde că procurorul a fost agresiv din

punct de vedere fizic cu copilul său mai mare, fiind necesară intervenția unui vecin pentru a-l scoate pe copil din mâinile acestuia. Din cauza acestor interogatorii, copiii ar fi suferit un traumatism psihic.

149. Curtea subliniază că abia în scrisoarea din 24 septembrie 2003 reclamanta a adus precizări cu privire la modul în care copiii au fost interogați la 12 și 13 iulie 2002 de procurori. Chiar dacă reclamanta a avut atunci intenția să sesizeze Curtea în numele copiilor săi pentru tratamentele suferite (*mutatis mutandis, Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, nr. 1234/05, 15 ianuarie 2009), cererea este tardivă și trebuie respinsă în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din convenție.

150. În ceea ce privește atingerea adusă vieții de familie a reclamantei, din cauza vizitelor organelor de urmărire penală pentru încarcerarea acesteia, presupunând că aceste vizite pot constitui o ingerință, aceasta era prevăzută de lege, și anume Codul de procedură penală, și urmărirea un scop legitim, și anume buna administrare a justiției, apărarea ordinii publice și prevenirea comiterii de infracțiuni. Cu privire la necesitatea acestei ingerințe, trebuie constatat că organele de urmărire penală aveau drept scop punerea în aplicare a mandatului de arestare preventivă emis pe numele reclamantei. În acest context, părea rezonabil ca organele abilitate cu asigurarea executării mandatului să se deplaseze de mai multe ori pe zi la domiciliul persoanei în cauză și să întrebe persoanele pe care le găseau acolo dacă știu unde se afla aceasta. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

F. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 2 din Protocolul nr. 4 la convenție

151. Reclamanta pretinde o încălcare a dreptului său la libera circulație, din cauza interdicției de a părăsi țara la 30 aprilie 2003. Partea relevantă din art. 2 din Protocolul nr. 4 este redactată după cum urmează:

„ [...]

2. Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.

3. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.”

152. Guvernul invocă inadmisibilitatea acestui capăt de cerere pentru neepuizarea căilor de atac interne, susținând că reclamanta nu a contestat această măsură pe calea contenciosului administrativ, după cum era posibil în temeiul dispozițiilor clare ale OG nr. 65/1997.

153. Acesta subliniază în continuare că măsura contestată se referea la reținerea pașaportului reclamantei și nu la interdicția de a părăsi țara. Acesta recunoaște că măsura respectivă reprezenta o ingerință asupra dreptului la liberă circulație a părții în cauză, însă consideră că aceasta era prevăzută de lege, și anume la art. 14 din OG nr.

65/1997, și că viza un scop legitim, și anume protejarea siguranței publice, menținerea ordinii publice și prevenirea comiterii de infracțiuni. În sfârșit, acesta consideră că, ținând cont de caracterul temporar și de gravitatea faptelor imputate părții în cauză, această măsură nu era disproporționată.

154. În replică, reclamanta susține că a contestat măsura de reținere a pașaportului, însă nu a primit un răspuns. Aceasta consideră, de asemenea, că măsura respectivă nu avea un scop legitim, în măsura în care, în opinia sa, urmărirea generală și internațională era ilegală. Referindu-se la hotărârea *Sissanis împotriva României*, (nr. 23468/02, 25 ianuarie 2007) reclamanta precizează că Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor nu constituia o bază legală suficientă potrivit judecății Curții.

155. Curtea nu consideră necesar să examineze excepția Guvernului întemeiată pe neepuizarea căilor de atac interne, în măsura în care consideră acest capăt de cerere inadmisibil din motivele indicate mai sus.

156. Dreptul la liberă circulație, astfel cum este recunoscut la art. 2 § 1 și 2 din Protocolul nr. 4, are ca scop asigurarea dreptului, garantat oricărei persoane, de a circula în interiorul teritoriului în care se află, precum și de a-l părăsi; ceea ce implică dreptul de a merge într-o țară la alegere în care ar putea fi autorizată să intre (a se vedea *mutatis mutandis*, *Peltonen împotriva Finlandei*, decizia Comisiei din 20 februarie 1995, D.R. 80-A, p. 43, pct. 1). Astfel, Curtea a hotărât deja că măsura prin care o persoană este deposedată de un document de călătorie, cum este de exemplu pașaportul, se interpretează, fără îndoială, ca o ingerință în exercitarea libertății de circulație (*Baumann împotriva Franței*, hotărârea din 22 mai 2001, nr. 33592/96, pct. 62, CEDO 2001-V).

157. Totuși, Curtea amintește că limitarea libertății de circulație în scopul desfășurării unei proceduri penale în curs nu ridică în sine probleme din perspectiva art. 2 din Protocolul nr. 4, de vreme ce această măsură este prevăzută de lege și rămâne proporțională cu scopul legitim urmărit, în special în ceea ce privește durata acesteia (*mutatis mutandis*, *Fedorov și Fedorova împotriva Rusiei*, nr. 31008/02, pct. 41, 13 octombrie 2005, și *Antonenkov și alții împotriva Ucrainei*, nr. 14183/02, pct. 61, 22 noiembrie 2005).

158. Curtea precizează, cu titlu introductiv, că prezenta cauză este diferită de cauza *Sissanis* citată anterior, în condițiile în care în aceasta din urmă reclamantului nu-i fusese luat pașaportul, ci făcuse obiectul unei măsuri preventive de interdicție de a părăsi țara, prevăzută la art. 27 din Legea nr. 25/1969, care nu este aplicabilă în speță.

159. Revenind la faptele acestei spețe, Curtea precizează că, în perioada faptelor, art. 14 din Legea nr. 65/1997 privind regimul pașapoartelor, așa cum a fost modificată și completată de Legea nr. 216/218, prevedea că pașaportul poate fi reținut dacă există indicii că partea în cauză a săvârșit o infracțiune pentru care sancțiunea legală depășește doi ani de închisoare și că aceasta are intenția de a folosi pașaportul pentru a se sustrage urmăririi penale. În speță, condițiile prevăzute de lege existau, din moment ce un mandat de arestare fusese eliberat, pedeapsa pe care o risca era mai mare de doi ani, iar reclamanta se sustrăsese executării mandatului de arestare. Măsura prevăzută de lege urmărea un scop legitim, și anume buna administrare a justiției și prezența părții în cauză la proces.

160. În ceea ce privește proporționalitatea măsurii, Curtea precizează că cercetarea reclamantei fusese dispusă la 15 iulie 2002 și că aceasta a fost împiedicată să părăsească țara la 30 aprilie 2003, când mandatul de arestare expirase și când a reapărut și s-a prezentat la ședințele de judecată din fața Curții de Apel Oradea. Totuși, conform avizului Curții, existența unei temeri din partea autorităților cu privire la o posibilă absență a reclamantei la ședințe părea justificată. Mai mult, pașaportul reclamantei nu fusese reținut decât aproximativ o lună și jumătate, iar după ce a primit pașaportul, aceasta a plecat a doua zi în Ungaria (*a contrario, Földes și Földesné Hajlik împotriva Ungariei*, nr. 41463/02, pct. 35, CEDO 2006). Având în vedere constatările de mai sus, trebuie să se concluzioneze că măsura în litigiu nu a fost disproporționată. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

G. Alte capete de cerere

160. În ceea ce privește celelalte capete de cerere invocate de reclamantă, ținând seama de toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă pentru a se pronunța cu privire la pretențiile formulate, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele convenției și trebuie respinse ca fiind vădit nefondate conform art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară admisibile, fără să se pronunțe asupra motivelor de fond, capetele de cerere ale reclamantei întemeiate pe art. 3 din convenție (privind condițiile materiale de detenție și de transport) și pe art. 8 din convenție (privind interceptarea convorbirilor telefonice).

Declară inadmisibile celelalte capete de cerere.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24159/03
prezentată de **CONSTANTIN HAȚEGAN ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 17 aprilie 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 9 iulie 2003,

Având în vedere decizia președintelui camerei de a-1 desemna pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și 29 § 1 din regulament), întrucât Corneliu Bârsan, judecător ales să reprezinte România, s-a abținut de la judecarea cauzei (art. 28 din regulamentul Curții),

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Constantin Hațegan, este resortisant român, născut în 1952 și locuiește în Giurgiu. Reclamantului i-a fost încuviințată cererea de a-și susține singur cauza și de a folosi limba română în cadrul procedurilor în fața Curții [art. 36 § 2 și § 4 lit. a) din regulament]. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, și ulterior de coagentul Irina Cambrea din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

2. La 20 iunie 2006, o comisie formată din trei judecători ai Curții a hotărât, în temeiul art. 28 § 1 a) din convenție, să radieze cererea de pe rolul Curții, conform prevederilor art. 37 § 1 a) din convenție. La 14 noiembrie 2006, în urma unei cereri primite din partea reclamantului, aceeași comisie a decis să repună cererea pe rolul Curții în temeiul art. 37 § 2 din convenție.

Circumstanțele cauzei

3. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părți, se pot rezuma după cum urmează.

1. *Procesul penal împotriva reclamantului*

4. Prin ordonanța procurorului din 30 iulie 2001 s-a dispus arestarea preventivă a reclamantului în arestul Poliției Sibiu sub acuzația de omor.

5. Prin hotărârea definitivă din 13 februarie 2003, Înalta Curte de Casație și Justiție l-a condamnat pe reclamant la șaisprezece ani și șase luni de închisoare pentru omor, în baza probelor medico-legale, a celor cu înscrisuri, precum și a celor cu martori, inclusiv mărturiile depuse de S.E. și N.A.

6. Reclamantul este încă încarcerat.

2. Situația medicală a reclamantului

7. În perioada 30 iulie 2001 – 22 noiembrie 2010, situația medicală a reclamantului a fost verificată în mod regulat în spitalul penitenciarului și în spitale civile, iar acesta a primit îngrijiri medicale, *inter alia*, pentru tulburări de personalitate, epilepsie, sifilis, scabie, dureri de cap repetate, diabet, probleme stomatologice, hernie, bronhopneumopatie obstructivă cronică, tuberculoză, hipertensiune arterială, vene varicoase la picioare, gastrită cronică și o veche fractură a tibiei rezultată în urma unei plăgi împușcate pe care o dobândise înainte de 2001. I s-a recomandat să urmeze o dietă pentru gastrită cronică și diabet și să evite frigul, umezeala și infecțiile și ortostatismul prelungit. Nicio fișă medicală din această perioadă nu menționează existența unor răni pe corpul reclamantului.

3. Condițiile de detenție

8. În scrisorile din 14 octombrie 2005 și 7 aprilie 2008, referitoare la Penitenciarul Jilava, și în scrisoarea din 2 august 2010 privind Penitenciarul Giurgiu, reclamantul a declarat că, în cadrul acestora, condițiile de detenție presupuneau tratamente inumane și degradante, deoarece cele două închisori erau suprapopulate și infestate cu paraziți, mâncarea și condițiile de igienă erau precare, i s-a refuzat o dietă specială pentru diabet și nu a avut acces la o baie sau la condiții adecvate pentru a se spăla.

4. Acțiunile introduse de reclamant în fața instanțelor interne

9. Prin hotărârea definitivă din 18 august 2004, Tribunalul Arad a respins acțiunea reclamantului împotriva Penitenciarului Arad având ca obiect impunerea obligației de a-i fi acordat accesul la dosarul său medical, motivând că acesta primise o copie a dosarului, din care nu lipsea niciun document.

10. Prin hotărârea definitivă din 7 aprilie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins plângerea penală a reclamantului referitoare la săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu de către I.B. – unul dintre procurorii însărcinați cu efectuarea urmăririi penale împotriva acestuia pentru săvârșirea infracțiunii de omor – pe motiv că nu a fost comisă nicio faptă nelegală.

11. Prin hotărârea definitivă din 29 ianuarie 2008, Înalta Curte de Casație și Justiție, pe baza probelor cu înscrisuri, cu martori și medicale, a respins acțiunea reclamantului privind rele tratamente formulată împotriva lui V.C., C.P. și O.V., toți angajați ai Penitenciarului Aiud, pe motiv că nu existau probe la dosar care să facă dovada faptului că reclamantul a fost victima unor rele tratamente săvârșite de aceste persoane.

12. Prin hotărârea definitivă din 22 ianuarie 2009, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca tardiv apelul formulat de reclamant împotriva ordonanței din 14 iulie 2008 a Parchetului București, prin care se respingea punerea sub acuzare a gardienilor mascați din Penitenciarul Jilava, care l-ar fi bătut pe acesta la 17 februarie 2005.

13. Prin hotărârea definitivă din 14 decembrie 2010, Tribunalul București a respins acțiunea reclamantului având ca obiect pronunțarea unei ordonanțe președințiale în vederea obținerii unei audiențe la comisia de pensii. Curtea a reținut că reclamantul a formulat 52 de cereri pentru a primi copii ale documentelor din dosarul său, cereri care au fost aprobate de conducerea penitenciarului, copiile solicitate fiindu-i remise. Mai mult, conducerea penitenciarului a aprobat cererile reclamantului de a se înscrie în audiență la o comisie de pensii și de a-i fi oferite informațiile necesare privind dosarul său de pensionare. Acesta a fost dus de două ori la Casa Județeană de Pensii Ilfov și la Oficiul de Pensii Sectorul 5 București și a primit informațiile solicitate.

5. *Limbajul folosit de reclamant în scrisorile adresate Curții*

14. În majoritatea scrisorilor sale adresate Curții în perioada 2003-2010, reclamantul s-a referit în mod repetat la Președintele României, membrii Parlamentului României, gardienii din toate închisorile în care fusese încarcerat, și la judecătorii și procurorii care au examinat și au efectuat cercetarea în cauzele sale și cu privire la cererile sale, numindu-i „comuniști”, „membri ai mafiei”, „securiști”, „teroriști, călăi, criminali și complici la rele tratamente”.

15. În scrisorile sale din 12 mai și 21 august 2006, precum și la o dată nespecificată din 2007, reclamantul a acuzat Curtea, precum și pe membrii grefei și pe unii judecători, că sunt „membri ai mafiei”, că au „complotat cu statul român terorist” și că sunt „complici ai securiștilor”.

16. La 7 ianuarie 2011, Guvernul a furnizat observații Curții și a susținut, *inter alia*, că limbajul folosit de reclamant reprezenta o exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere și că cererea sa trebuie respinsă.

17. În scrisoarea din 25 ianuarie 2011, reclamantul a declarat, *inter alia*, că, în opinia lui, neexaminându-i cauza, Curtea a făcut un „pact genocid” cu „criminalii” care se ascund în spatele denumirii de conducători ai unui stat de drept cum este România. Mai mult, acesta a susținut că membrii grefei și anumiți judecători au contribuit la torturarea sa fizică și psihică.

18. În scrisoarea din 21 februarie 2011, care conținea observațiile reclamantului ca răspuns la cele ale Guvernului, reclamantul a argumentat că „sălbatica” conducere a penitenciarelor române a încercat să mintă Curtea, trimițând informații false cu privire la condițiile detenției sale și a cerut Curții să îl informeze pe agentul guvernamental că este un mincinos. Acesta a mai precizat următoarele:

„[...] prin prezentarea unor documente false Curții de către agentul guvernamental [...] Ministrul Afacerilor Externe a falsificat realitatea și a mințit [...] agentul guvernamental este un mincinos”.

19. Într-o scrisoare din 29 august 2011, reclamantul i-a numit pe agenții guvernamentali „sălbatici” și „bufoni” și a declarat că, împreună cu Guvernul României, aceștia au dezinformat în mod constant Curtea.

20. Într-o scrisoare din 1 septembrie 2011, Guvernul a reiterat cererea către Curte privind respingerea cauzei reclamantului pentru că a exercitat abuziv dreptul de a introduce o cerere. Guvernul a afirmat că reclamantul a continuat să trimită scrisori neadecvate, în care a folosit un limbaj jignitor și a făcut afirmații defăimătoare cu privire la activitatea autorităților române.

CAPETE DE CERERE

21. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 3 din convenție, de condițiile de detenție din penitenciarele Jilava și Giurgiu; de relele tratamente la care a fost supus la 17 februarie 2005 de către gardienii Penitenciarului Jilava și de anchetele ulterioare; de relele tratamente la care a fost supus în penitenciarele Aiud, Gherla, Arad, Rahova și Bârcea Mare și la sediul Poliției Sibiu, de urmărirea penală efectuată de procurori în cazul omorului; de lipsa unui tratament medical adecvat pentru starea sa de sănătate; și de faptul că a fost împușcat în închisoare în timpul evenimentelor din 1989.

22. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 5 din convenție, de faptul că, ulterior arestării sale preventive, nu a fost adus de îndată în fața unui judecător și că încarcerarea sa în urma condamnării nejustificate pentru omor era nelegală.

23. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 din convenție, de faptul că procesul penal împotriva sa pentru infracțiunea de omor a fost inechitabil, întrucât instanțele interne au apreciat în mod greșit declarațiile martorului S.E., precum și probele, și au interpretat greșit prevederile legale aplicabile, precum și de faptul că procesul penal inițiat de el împotriva angajaților Penitenciarului Aiud nu a fost echitabil.

24. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 8 din convenție, de neacordarea accesului la dosarul său medical, întrucât o parte a acestuia ar fi fost distrusă de autorități, precum și de ingerința în dreptul său la corespondență și la petiționare, întrucât nu a primit timbre și hârtie de scris.

25. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție, de faptul că autoritățile nu i-au acordat asistență pentru a obține dreptul de pensionare anticipată; de încălcarea pretinsului drept de proprietate asupra unor imobile; de însușirea fără drept a unor obiecte care îi aparțineau de către procurorul însărcinat cu instrumentarea cauzei având ca obiect infracțiunea de omor.

ÎN DREPT

26. În ceea ce privește admisibilitatea cauzei, Guvernul a argumentat că, în scrisorile adresate Curții în perioada 2006 - 2010, reclamantul a folosit un limbaj jignitor și a făcut numeroase afirmații defăimătoare și acuzații grave privind activitatea Curții, grefa, autoritățile judiciare române, judecătorii Curții și agentul guvernamental. Guvernul a susținut că reclamantul a exercitat abuziv dreptul de a introduce o cerere în sensul art. 35 § 3.

Dispozițiile relevante ale art. 35 § 3 prevăd:

„Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

(a) [...] [este] în mod vădit neîntemeiată ori abuzivă.”

27. Reclamantul nu a formulat observații în această privință.

28. Curtea reiterează că, în principiu, chiar dacă folosește un limbaj jignitor, o cerere poate fi respinsă ca abuzivă în temeiul art. 35 § 3 și § 4 din convenție doar dacă a fost fondată în mod voit pe fapte nereale (a se vedea *Varbanov împotriva Bulgariei*, nr. 31365/96, pct. 36, CEDO 2000-X, și *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 16 septembrie 1996, pct. 53-54, *Culegere de hotărâri și decizii 1996-IV*). Cu toate acestea, folosirea repetată a unui limbaj provocator și injurios de către un reclamant poate fi considerată o exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere în sensul art. 35 § 3 din convenție [a se vedea *Apinis împotriva Letoniei* (dec.), nr. 46549/06, 20 septembrie 2011; *Řehák împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004; *Manoussos împotriva Republicii Cehe și Germaniei* (dec.), nr. 46468/99, 9 iulie 2002; *Duringer și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 61164/00 și 18589/02, CEDO 2003-II (extrase); și *Stamoulakatos împotriva Regatului Unit*, nr. 27567/95, decizia Comisiei din 9 aprilie 1997].

29. Curtea observă că, în cazul de față, majoritatea scrisorilor adresate Curții, la care a făcut referire guvernul pârât, conțineau acuzații grave împotriva reprezentanților statului. Mai mult, scrisorile sale au pus la îndoială integritatea Curții și pe cea a reprezentanților statului român în fața Curții, afirmând că aceștia au acționat cu re-credință. Având în vedere principiile stabilite prin jurisprudența sa, Curtea consideră că aceste declarații nu au reprezentat o simplă exercitare a dreptului la libertatea de exprimare (a se vedea, prin comparație, *Stamoulakatos împotriva Greciei*, nr. 32857/96, decizia Comisiei din 3 decembrie 1997).

30. Mai mult, Curtea subliniază că, în observațiile sale pe fond în cererea din 21 februarie 2011 și în scrisorile ulterioare acesteia, reclamantul a continuat să folosească un limbaj provocator și injurios la adresa reprezentanților statului român în fața Curții.

31. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că afirmațiile reclamantului sunt injurioase și jignitoare până la un nivel care depășește limitele criticii normale și reprezintă o sfidare la adresa Curții. Comportamentul reclamantului, chiar presupunând că cererile sale nu ar fi fost apreciate ca fiind vădit nefondate, este contrar scopului dreptului unei persoane de a introduce o cerere după cum prevăd art. 34 și art. 35 din convenție. Acesta reprezintă o exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere în sensul art. 35 § 3 a) din convenție.

32. Rezultă că această acțiune trebuie respinsă ca reprezentând o exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere, în temeiul art. 35 § 3 a) și § 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA FRĂSILĂ ȘI CIOCÎRLAN ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 25329/03)

Hotărârea din 10 mai 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 10 aprilie 2012,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 25329/03 îndreptată împotriva României, prin care doi resortisanți ai acestui stat, Petru Frăsilă și Lucica Ciocîrlan („reclamanții”), au sesizat Curtea la 1 iulie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de D. Tomaseschi, avocat în Iași, și ulterior de D. Bogdan, avocat în București, și M. Selegean, jurist în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, I. Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În urma abținerii domnului Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulamentul).

4. Reclamanții pretind, în special, că le-a fost încălcată libertatea de exprimare din cauza faptului că nu au fost asistați de autoritățile naționale în executarea hotărârii definitive din 6 decembrie 2002, prin care s-a dispus unor terțe persoane să le permită acestora accesul în sediul unui post de radio local, ceea ce i-a împiedicat să își exercite profesia de jurnaliști.

5. La 11 februarie 2008, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanții s-au născut în 1957 și, respectiv, 1972 și locuiesc în Piatra Neamț (România) și, respectiv, Jakobstad (Finlanda). Aceștia sunt jurnaliști.

A. Contextul cauzei

7. În 1995, reclamantul a înființat societatea pe acțiuni *Tele M*, care avea ca obiect de activitate producerea și difuzarea programelor de radio și televiziune. Reclamantul era acționarul majoritar și directorul acesteia. Societatea a obținut licența de radiodifuziune nr. 246/1997 și drepturile de exploatare a unei licențe de televiziune pentru Județul Neamț.

8. În 1999, reclamantul a înființat societatea comercială cu răspundere limitată *Radio M Plus*, având ca obiect de activitate în special realizarea de programe audio-vizuale. Reclamantul era asociatul unic și directorul acesteia. În 2000, capitalul social al societății a făcut obiectul unei modificări privind participația reclamantului cu un procent de 20%.

9. Intenția reclamantului era să separe activitățile de televiziune de cele de radio și să consacre societatea *Radio M Plus* unor activități radiofonice. În așteptarea modificării legii audiovizualului, care îi permitea transferul licenței de radiodifuziune (modificare adoptată în cele din urmă la 8 august 2002), activitățile de radiodifuziune erau împărțite între societatea *Radio M Plus*, însărcinată cu realizarea programelor radio, și societatea *Tele M*, care se ocupa cu difuzarea lor. Societatea *Radio M Plus* era responsabilă cu echipamentele necesare activității postului de radio (inclusiv pentru difuzarea programelor).

10. În ianuarie 2002, televiziunea *Tele M* a difuzat două reportaje. Unul dintre ele viza un protejat al lui I.T. care era căutat de poliție, iar celălalt avea ca obiect una din afacerile administrate de I.T., și anume un hotel în care fuseseră descoperite urme de mercur în hrana servită. Conform reclamantului, ulterior acestor două reportaje, I.T. l-a amenințat că îi va aduce societățile în faliment, cu ajutorul unor controale efectuate de autoritățile financiare. Conform informațiilor furnizate de reclamant, I.T. era, la vremea respectivă, deputat în Parlamentul național, în numele partidului aflat la putere, și era numit în presă „baron local”.

11. La 25 ianuarie 2002, autoritățile financiare locale din Piatra-Neamț au încercat să efectueze un control inopinat la sediul *Tele M*. Având în vedere că reclamantul nu a fost de acord, autoritățile i-au aplicat o amendă. Această amendă a fost totuși anulată ulterior, deoarece, conform reclamantului, fusese aplicată încălcându-se dispozițiile legale care prevăd obligația de a anunța societatea în cauză cu 15 zile înainte de data stabilită pentru efectuarea controlului. Totuși, ulterior a fost efectuat un control și, cu această ocazie, autoritățile au constatat că societatea avea sume de bani considerabile neplătite la bugetul de stat. A fost încheiat cu reclamantul un acord de eșalonare a

plății sumelor datorate. Acesta afirmă că respectivul control a fost solicitat de către I.T. lui V.M., șeful Direcției Generale a Finanțelor Publice Neamț și care era, la vremea respectivă, asociatul lui I.T. în mai multe societăți comerciale.

12. Reclamantul declară că, având în vedere valoarea mare a datoriilor acumulate și exigibilitatea lor imediată și pentru a evita falimentul, acesta a fost convins să vândă participația majoritară a societății *Tele M.* lui I.T. și societății I. care aparținea soției și fiilor lui V.M. Lichidarea participației a avut loc la 1 august 2002. La aceeași dată, reclamantul a fost revocat din funcția de director al acestei societăți.

13. În aceeași zi, societatea *Radio M Plus*, al cărei director era încă reclamantul, și societatea *Tele M* au constituit o asocierie în participație privind realizarea și difuzarea de programe radio. Contractul de asocierie prevedea că societatea *Tele M* asigura bunurile mobile și imobile, programele, licențele și contractele, în timp ce societatea *Radio M Plus* asigura echipamentele de specialitate, resursele financiare, programele și gestiunea asocierii. Conform licenței de emisie din data de 16 septembrie 1998, acordată de Ministerul Comunicațiilor, stația de radio *Radio M Plus* emitea de la sediul său situat pe Strada Ștefan cel Mare nr. 80 din Piatra-Neamț.

14. Prin decizia din 2 august 2002, societatea *Radio M Plus* l-a desemnat pe reclamant director al asocierii în participație menționate anterior. Activitățile postului de radio erau exercitate la etajul doi al clădirii situate pe Strada Ștefan cel Mare nr. 80, în Piatra-Neamț, unde se aflau studiourile destinate realizării și difuzării programelor radio și studioul pentru invitați.

15. Reclamanta era redactorul stației de radio și, începând cu 1 octombrie 2002, directoarea de programe a postului.

B. Cererea de ordonanță președințială a reclamanților privind accesul lor în spațiul destinat serviciilor radiofonice

16. Începând cu 2 octombrie 2002, ca urmare a neînțelegerilor dintre reprezentanții celor două societăți menționate anterior, reclamanților li s-a refuzat accesul în redacția stației de radio de către reprezentanții societății *Tele M.*

17. La 16 octombrie 2002, reclamanții au sesizat instanțele cu o cerere de ordonanță președințială, prin care solicitau dreptul de acces în redacția stației de radio.

18. Prin hotărârea din 6 decembrie 2002, Tribunalul Neamț a admis cererea reclamanților și a dispus societății *Tele M* să le permită accesul la redacția postului de radio, situat pe Strada Ștefan cel Mare nr. 80, Piatra-Neamț. Această hotărâre a fost confirmată în ultimă instanță de Curtea de Apel Bacău la 11 martie 2003. Instanțele au reținut, în special, că sediile societăților se aflau în același imobil și că, prin urmare, acestea aveau dreptul să îl folosească pentru a-și exercita activitățile. Prin urmare, acestea au concluzionat că împiedicarea reclamanților de către reprezentanții societății *Tele M.* să aibă acces la redacția postului de radio constituia o acțiune ilegală, de natură să aducă prejudicii activității stației de radio, ai cărei director și, respectiv, redactor erau reclamanții.

C. Demersurile reclamanților în vederea executării hotărârii definitive din 6 decembrie 2002 a Tribunalului Neamț

19. La 7 ianuarie 2003, la cererea reclamanților, Judecătoria Piatra-Neamț a dispus încuviințarea executării silite a hotărârii din 6 decembrie 2002 a Tribunalului Neamț.

20. La 14 ianuarie 2003, un executor judecătoresc s-a deplasat împreună cu reclamanții la sediul redacției postului de radio. Reprezentantul societății *Tele M* a refuzat să permită accesul reclamanților la etajul doi al imobilului, argumentând că sediul redacției postului de radio fusese transferat la parterul imobilului, într-o cameră unde au fost primiți. Doar executorul judecătoresc a putut vizita camera dotată cu echipamente speciale, situată la etajul doi.

21. La 18 martie 2003, reclamanții au reiterat cererea de executare silită a hotărârii definitive din 6 decembrie 2002, dat fiind că recursul introdus de pârât împotriva acestei hotărâri fusese respins între timp.

22. La 12 mai 2003, a avut loc o nouă încercare de executare, dar fără succes. Cu această ocazie, executorul judecătoresc a precizat că hotărârea care trebuia să fie pusă în executare era clară și că nu era necesară introducerea în instanță a unei cereri pentru lămuriri cu privire la înțelesul și întinderea dispozitivului acesteia.

23. La 24 ianuarie 2003, din cauza imposibilității de a-și exercita profesia de jurnaliști, ca urmare a refuzului societății *Tele M* de a le permite accesul la redacția postului de radio, reclamanții au sesizat parchetul cu o plângere penală pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești. La 8 iulie 2003, Parchetul de pe lângă Judecătoria Piatra-Neamț a emis o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale, considerând că litigiul privea, în realitate, punerea în aplicare a unui acord de asociere semnat la 1 august 2002. La 30 ianuarie 2004, procurorul-șef al parchetului a confirmat rezoluția de neîncepere a urmăririi penale.

24. La 23 februarie 2004, reclamanții au sesizat instanțele cu o cerere de ordonanță președințială, solicitând ca societatea *Tele M* să fie obligată să respecte contractul de asociere în participație încheiat la 1 august 2002 și, în acest scop, să le predea echipamentele de producție și emisie radio necesare pentru punerea în aplicare a contractului menționat anterior. Aceștia au solicitat, de asemenea, obligarea societății la plata de penalități cu titlu cominatoriu în valoare de 2 milioane de lei românești (ROL) pentru fiecare zi de întârziere.

25. Prin hotărârea definitivă din 12 octombrie 2004, Tribunalul Sibiu a respins acțiunea, considerând că aceasta viza fondul problemei de executare a contractului și nu o situație temporară și urgentă care să justifice apelul la procedura ordonanței președințiale.

26. La 25 octombrie 2004, societatea *Tele M* a restituit societății *Radio M Plus* echipamentele a căror proprietară era aceasta din urmă.

27. La 25 martie 2005, reclamantul a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Piatra-Neamț cu o plângere penală împotriva acționarilor și directorilor societății *Tele M* deoarece i-au refuzat accesul în redacție și nu i-au permis utilizarea echipamentelor necesare pentru emisiunile radio, ceea ce îl împiedicase să își exercite profesia de

jurnalist. La 27 iunie 2007, reclamantul a fost informat că plângerea sa penală fusese trimisă la Parchetul de pe lângă Judecătoria Piatra-Neamț, care a început urmărirea penală împotriva a trei directori ai societății *Tele M* pentru abuz de bunuri din patrimoniul societății. De atunci, acesta nu a fost informat cu privire la desfășurarea acestei proceduri.

28. Curtea nu a fost informată dacă reclamanții au introdus o acțiune de drept comun pentru punerea în aplicare a acordului de asociere încheiat la 1 august 2002 între societățile *Radio M Plus* și *Tele M*.

29. În observațiile sale scrise din 9 iunie 2008, Guvernul informează Curtea cu privire la următoarele aspecte:

„Conform informațiilor comunicate de executorul judecătoresc N.T., acesta nu a putut continua procedura de executare silită, având în vedere obiectul cauzei – executarea unei obligații «de a face» – și natura juridică a imobilului și, în plus, ținând seama de faptul că titlul executoriu nu preciza locația redacției societății *Radio M Plus SRL* și camerele care o alcătuiau. În aceste condiții, executorul a menționat că nu era de competența lui să depășească cadrul legal menționat anterior.”

D. Funcționarea stației de radio *Radio M Plus*

30. La 30 ianuarie 2003, Consiliul Național al Audiovizualului (denumit în continuare „C.N.A.”) a dispus societății *Tele M* să pună capăt transferului licenței audiovizuale nr. 246/1997, consacrat prin acordul de asociere în participație încheiat la 1 august 2002, și să intre în legalitate în termen de treizeci de zile, ținând seama că respectivul contract încălca noua Lege nr. 504/2002 a audiovizualului care interzicea exploatarea unei licențe audiovizuale de către altă persoană decât deținătorul său legal. Din actele aflate la dosar nu reiese dacă somația a fost urmată de o decizie de retragere a licenței de către C.N.A., în temeiul legii citate anterior.

31. Totuși, la 9 iunie 2003, societatea *Tele M* a cedat din nou drepturile de exploatare a licenței audiovizuale nr. 246/1997 unei societăți terțe. Prin decizia din 14 noiembrie 2003, aceasta din urmă a obținut o licență de emisie. Emisia trebuia să fie realizată cu ajutorul unui emițător care aparținea societății *Radio M Plus*. Totuși, din actele aflate la dosar reiese că, printr-o decizie din 20 noiembrie 2003, C.N.A. a suspendat temporar acest transfer de licență până la soluționarea litigiului declanșat între timp între cele două societăți. Abia la 9 noiembrie 2004, societatea terță a obținut dreptul de a exploata un nou emițător.

32. Conform unei atestări a C.N.A. din 4 iunie 2008, emisă la cererea agentului guvernamental român, societatea deține licența audiovizuală nr. 524, emisă la 17 mai 2004 pentru orașul Târgu-Neamț pentru stația de radio cu același nume, și o licență de emisie din 5 mai 2005, acordată de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații („ANRC”). De asemenea, societatea deține două licențe audiovizuale obținute în 2004 pentru două canale de televiziune autorizate să emită în orașele Piatra-Neamț și, respectiv, Roman. Licența audiovizuală

nr. 246/1997, emisă pentru stația radio *Radio M Plus*, aparținerea societății *Tele M Invest. C.N.A.* a concluzionat că stația de radio *Radio M Plus* nu exercitase nicio activitate de radiodifuziune în perioada 2002-2004.

E. Informații privind activitatea reclamanților după luna octombrie 2002

33. În octombrie 2002, reclamanta a publicat în ziarul național *România liberă* un articol privind diverse afaceri conduse de I.T.

34. Începând cu noiembrie 2003, reclamantul a devenit directorul săptămânalului local *Lumea Nemțeanului*. Reclamanta a fost numită redactorul-șef al acestuia. Conform informațiilor furnizate de reclamanți, săptămânalul a trebuit să își înceteze activitatea după apariția a cinci numere, din cauza presiunilor exercitate asupra societăților de distribuție a ziarului și asupra societăților cu care ziarul încheiase contracte de publicitate.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

A. Legislația națională în domeniul audiovizualului

35. Legea audiovizualului nr. 504/2002 a fost adoptată la 11 iulie 2002 și a intrat în vigoare la 22 iulie 2002. Această lege a instituit Consiliul Național al Audiovizualului, autoritate publică autonomă de interes public, aflată sub control parlamentar, care, în temeiul art. 17 lit. c) din această lege, este responsabilă cu eliberarea de licențe audiovizuale. În temeiul art. 57 alin. (1) lit. b) din această lege, Consiliul retrage licența audiovizuală în cazul în care titularul încetează să difuzeze serviciul de programe pentru care i s-a acordat licența mai mult de 45 de zile, pentru motive de natură tehnică, și mai mult de 96 de ore, pentru orice alte motive. În conformitate cu art. 59 alin. (1) din lege, în cazul în care difuzarea unui serviciu de programe implică utilizarea unei frecvențe radioelectrice terestre, licența audiovizuală trebuie să fie însoțită de o licență de emisie acordată de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații.

B. Dispozițiile interne relevante în materie de executare silită

1. Codul de procedură civilă

36. Articolele relevante din Codul de procedură civilă prevăd următoarele:

Art. 371² alin. (1)

„Pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, plantații ori alte lucrări sau în luarea unei alte măsuri admise de lege.”

Art. 373 alin. (1)

„Hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc [...]”

Art. 373² alin. (1)

„În cazurile prevăzute de lege, precum și atunci când executorul judecătoresc consideră necesar, organele de poliție, jandarmerie sau alți agenți ai forței publice, după caz, sunt obligați să-i acorde concursul la îndeplinirea efectivă a executării silite.”

Art. 384¹ alin. (1)

„În vederea executării unei hotărâri judecătorești, executorul judecătoresc poate intra în încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri, cu consimțământul acesteia, iar în caz de refuz, cu forța publică.”

Art. 399 alin. (1)

„Împotriva executării silite, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare. „De asemenea [...] se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu, precum și în cazul în care organul de executare refuză să îndeplinească un act de executare în condițiile prevăzute de lege.”

Termenul prevăzut la art. 401 alin. (1) lit. a) C. proc. civ. pentru contestație este de 15 zile de la data când contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care-l contestă sau de refuzul executorului de a îndeplini un act de executare.

Art. 574

„(1) Dacă în titlul executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează a fi plătită ca echivalent al [obligației de a face] în cazul imposibilității de executare, instanța de executare, la cererea creditorului, va stabili această sumă [...]”.

Art. 580²

„Dacă debitorul refuză să îndeplinească o obligație de a face cuprinsă într-un titlu executoriu, în termen de 10 zile de la primirea somației, creditorul poate fi autorizat de instanța de executare, prin încheiere irevocabilă, dată cu citarea părților, să o îndeplinească el însuși sau prin alte persoane, pe cheltuiala debitorului.”

Art. 580³

„(1) Dacă obligația de a face nu poate fi îndeplinită prin altă persoană decât debitorul, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unei amenzi civile. Instanța sesizată de creditor poate obliga pe debitor, prin încheiere irevocabilă, dată cu citarea părților, să plătească, în favoarea statului, o amendă civilă de la 200.000 lei la 500.000 lei, stabilită pe zi de întârziere până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

(2) Pentru acoperirea prejudiciilor cauzate prin neîndeplinirea obligației [...], creditorul poate cere obligarea debitorului la daune-interese; în acest din urmă caz, dispozițiile art. 574 sunt aplicabile în mod corespunzător.”

2. *Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești*¹⁷

37. Articolele relevante sunt formulate după cum urmează:

Art. 44

„Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc intervine pentru următoarele abateri: [...]

e) întârzierea sistematică și neglijența în efectuarea lucrărilor.”

Art. 45

„(1) Acțiunea disciplinară se exercită de ministrul justiției sau de Colegiul director al Camerei executorilor judecătorești și se judecă de Consiliul de disciplină al acesteia, format din 3 membri aleși de adunarea generală a Camerei executorilor judecătorești, pe o perioadă de 3 ani.

[...]

(4) Consiliul de disciplină al Camerei executorilor judecătorești citează părțile și pronunță o hotărâre motivată care se comunică acestora.

(5) Împotriva hotărârii Consiliului de disciplină al Camerei executorilor judecătorești părțile pot face contestație, în termen de 15 zile de la comunicare, la Comisia superioară de disciplină a Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, care judecă în complet de 5 membri. Hotărârea Comisiei superioare de disciplină este definitivă și poate fi atacată cu recurs la curtea de apel în a cărei rază teritorială se află sediul profesional.”

Art. 53

„(1) Refuzul executorului judecătoresc de a îndeplini un act sau de a efectua o executare silită se motivează, dacă părțile stăruie în cererea de îndeplinire a actului, în termen de cel mult 5 zile de la data refuzului.

(2) În cazul refuzului nejustificat de întocmire a unui act, partea interesată poate introduce plângere în termen de 5 zile de la data la care a luat cunoștință de acest refuz la judecătoria în a cărei rază teritorială își are sediul biroul executorului judecătoresc.

(3) Judecarea plângerii se face cu citarea părților. În cazul admiterii plângerii, instanța indică în hotărâre modul în care trebuie întocmit actul.

(4) Hotărârea judecătorești este supusă recursului.

(5) Executorul judecătoresc este obligat să se conformeze hotărârii judecătorești rămase irevocabile.”

Art. 57

„(1) Actele executorilor judecătorești sunt supuse, în condițiile legii, controlului instanțelor judecătorești competente.

(2) Activitatea executorilor judecătorești este supusă controlului profesional, în condițiile prezentei legi.”

Art. 58

„Cei interesați sau vătămați prin actele de executare pot formula contestație la executare,

¹⁷ Legea nr. 188/2000 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. din 20 octombrie 2011. Prevederile citate aici se regăsesc în forma republicată la, respectiv, art. 47, 48, 56, 60 și 61,

în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă.”

3. *Codul penal*

38. Art. 271 C. pen. privește infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești. Acesta pedepsește cu închisoarea împotrivirea la executarea unei astfel de hotărâri judecătorești, prin amenințare față de organul de executare, precum și împiedicarea unei persoane de a folosi un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești definitive.

C. Rapoarte naționale și internaționale privind libertatea presei din România în perioada 2002-2004

39. Mai multe organizații neguvernamentale naționale și internaționale, precum și Comisia Europeană a Uniunii Europene, au întocmit rapoarte privind libertatea presei în perioada 2002-2004.

40. Agenția de Monitorizare a Presei – *Academia Cațavencu* – a publicat în septembrie 2003 un raport cu titlul „Libertatea presei în România în anul 2003”, ale cărui extrase relevante sunt redactate astfel:

„Presiunea politică asupra mass-mediei, în special la nivel local, devine din ce în ce mai intensă. Dispunând de o situație financiară fragilă, presa depinde în mare măsură de vânzările directe și nu beneficiază de avantaje fiscale, ceea ce o face vulnerabilă în fața influențelor politice. Începând cu ultimii ani, se observă un fenomen ce poate fi numit «Berlusconizarea» presei române. În multe județe din România, oameni de afaceri și politicieni locali (care coincid, de cele mai multe ori) preiau controlul asupra ziarelor, radiourilor și posturilor de televiziune locale. Unii dintre aceștia chiar au declarat public că presa le aduce voturi. Județe ca Bacău, Gorj, Brașov, Constanța, Vrancea, Neamț sunt cele mai bune exemple. Aceste companii media nu sunt create pentru a aduce profit, ci sunt folosite ca mijloace de exercitare a autorității, de protejare a afacerilor proprietarilor, de atacare a adversarilor economici și politici.”

41. În raportul de anchetă, intitulat „Între vechi obișnuințe și progrese democratice, presa românească este la răscruce de drumuri”, organizația *Reporters sans frontières* (Reporterii fără frontiere) arată că situația libertății presei din România nu este încă satisfăcătoare. *Reporters sans frontières* denunța o situație extrem de îngrijorătoare în provincie, unde independența mijloacelor de informare în masă era împiedicată de înmulțirea conflictelor de interese ale proprietarilor lor, care dețineau totodată puterea economică și politică. Rarii jurnaliști de investigație se confruntau cu o reală nesiguranță. Patru dintre aceștia, care cercetau afaceri de corupție, ce implicau oameni politici sau oameni de afaceri locali, au fost victimele unor agresiuni foarte violente în 2003. În plus, numeroși observatori au evocat faptul că, deși presa locală număra peste 100 de ziare și tot atâtea televiziuni private, rare erau mijloacele de informare în masă care nu se aflau, direct sau indirect, sub controlul unor responsabili politici. Foarte vulnerabile din punct de vedere economic, mijloacele de informare în masă locale au fost răscumpărate

masiv de „baronii” partidului de la putere, deținătorii puterii economice și politice în provincie, hotărâți să pună stăpânire pe presă după înfrângerea electorală a partidului în 1996. O anchetă, publicată în săptămânalul economic *Capital* la 18 martie 2004, evidențiasse controlul exercitat de partidul de la putere asupra televiziunilor locale, jumătate dintre ele având ca acționari principali responsabili ai acestui partid, care erau și oameni de afaceri.

42. În „Raportul periodic pe anul 2003 privind progresele realizate de România în procesul de aderare”, Comisia Europeană a Uniunii Europene afirmă următoarele:

„În ciuda acestor progrese, anumite limite ale libertății de exprimare rămân îngrijorătoare. Numărul mijloacelor de informare în masă cu adevărat independente este limitat, iar proprietatea asupra lor este extrem de concentrată, ceea ce are ca rezultat un anumit grad de autocenzură. Hărțuirea ziariștilor de către autoritățile locale constituie o problemă în unele zone din România, cu toate că numărul acestor cazuri a scăzut în perioada examinată. [...] Mai multe dintre societățile mass-media românești cele mai importante au datorii mari la stat. În mai multe cazuri, Ministerul de Finanțe a acordat «facilități fiscale» care permit reeșalonarea datoriilor scadente. În aceste condiții, continuarea funcționării anumitor mijloace de informare în masă depinde, într-o anumită măsură, de bunăvoința autorităților române.”

43. În „Raportul periodic pe anul 2004 privind progresele realizate de România în procesul de aderare”, Comisia Europeană a Uniunii Europene adaugă următoarele:

„În ciuda acestor progrese, unele probleme structurale pot afecta garantarea în practică a libertății de exprimare. Numeroase societăți mass-media nu sunt viabile din punct de vedere financiar și supraviețuirea lor poate depinde de susținerea unor interese politice sau comerciale. Studii externe au ajuns la concluzia că relatările jurnaliștilor pot fi adesea influențate de stimulente financiare, ceea ce îi determină să practice autocenzura. Astfel, statul a tolerat acumularea unor arierate semnificative din partea principalelor societăți media, inclusiv majoritatea marilor canale de televiziune private. O astfel de situație poate compromite independența editorială și studii de monitorizare a mass-media au evidențiat faptul că jurnalele televizate sunt mult mai puțin critice la adresa guvernului decât presa scrisă. În plus, conform unor informații de încredere, aleșii locali se folosesc de funcția lor publică pentru a influența politica editorială a presei, a posturilor de radio și a posturilor TV locale, de exemplu prin atribuirea selectivă a contractelor de achiziții publice de publicitate.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 10 DIN CONVENȚIE

44. Reclamanții se plâng că autoritățile competente nu i-au asistat în mod eficient în demersurile lor de executare a hotărârii definitive din 6 decembrie 2002 a Tribunalului Neamț, ceea ce i-a împiedicat să își exercite profesia de jurnaliști, aducând astfel atingere dreptului lor la libertatea de exprimare. Aceștia invocă art. 10 din convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, care implică datorii și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la admisibilitate

45. Guvernul invocă neepuizarea căilor de atac interne. Acesta subliniază că, pentru a sancționa pretinsa pasivitate a autorităților și a pune în executare hotărârea din 6 decembrie 2002, citată anterior, reclamantii ar fi trebuit să persevereze în cererile lor de executare pe lângă executorul judecătoresc și să sesizeze instanțele cu o contestație la executare, în temeiul art. 399 C. proc. civ., pentru a se plânga de pretinsul refuz al executorului judecătoresc de a îndeplini un act de executare sau pentru a clarifica înțelesul sau întinderea dispozitivului hotărârii executorii.

În plus, reclamantii ar fi putut introduce o acțiune disciplinară împotriva executorului, în temeiul Legii nr. 188/2000. Guvernul consideră că reclamantii aveau, de asemenea, posibilitatea de a obține executarea în temeiul art. 580² C. proc. civ. sau de a introduce o acțiune de obligare a debitorului la plata unei amenzi civile sau a unor despăgubiri în temeiul art. 580³ C. proc. civ. Guvernul susține că aceste căi de atac erau accesibile, eficiente și suficiente, reprezentând căi de atac ce pot constrânge debitorii să execute obligația lor în natură. În cele din urmă, Guvernul menționează că orice litigiu care are ca obiect punerea în aplicare a contractului de asociere între societățile *Radio M Plus* și *Tele M* ar fi putut fi soluționat prin intermediul unei acțiuni de drept comun vizând rezilierea contractului respectiv.

46. Reclamantii consideră că excepția ridicată de Guvern trebuie să fie respinsă din mai multe motive. În primul rând, aceștia subliniază că acțiunile enumerate de Guvern sunt căi de atac indirecte pe care nu erau obligați să le urmeze, având în vedere că hotărârea din 6 decembrie 2002 ar fi putut fi pusă în executare cu ajutorul forței publice. Pe de altă parte, aceștia subliniază că, în cauze anterioare similare, Curtea a hotărât deja că Guvernul nu adusese dovada caracterului efectiv al acestor căi de atac și remarcă faptul că nici în prezenta cauză Guvernul nu a prezentat elemente noi. În plus, aceștia subliniază că nu au rămas pasivi. După cererea de executare silită a hotărârii menționate anterior, aceștia au urmat, evident fără succes, alte căi de atac indirecte menționate de Guvern ca fiind eficiente în alte cauze în fața Curții, și anume plângerea penală împotriva debitorului și acțiunea în stabilirea unor penalități cu titlu cominatoriu. În special în ceea ce privește contestația la executare, reclamantii susțin că executorul nu

și-a exprimat refuzul de a pune în executare hotărârea din 6 decembrie 2002 și, de altfel, nu a încheiat procedura de executare silită și că, prin urmare, dispozițiile legale invocate de Guvern nu sunt aplicabile. Contestația la executare în scopul clarificării înțelesului și întinderii dispozitivului hotărârii citate anterior era, de asemenea, inutilă în speță, ținând seama în principal de faptul că dispozitivul trebuia să fie interpretat în lumina considerentelor hotărârii și de faptul că însuși executorul precizase într-un proces-verbal faptul că dispozitivul era clar. În ceea ce privește acțiunea disciplinară împotriva executorului judecătoresc, reclamanții menționează că este vorba despre o cale de atac la care nu aveau acces direct și care nu era susceptibilă să determine punerea în executare a hotărârii. În ceea ce privește amenzile civile, reclamanții remarcă faptul că acestea sunt aplicabile numai în cazul obligațiilor personale care nu pot fi puse în executare decât de debitorii lor. Or, în speță, obligația de executare avea o natură cu totul diferită, fiind susceptibilă de executare silită cu ajutorul forței publice. Presupunând că o astfel de amendă ar fi fost aplicabilă, reclamanții subliniază că procedura ulterioară aplicării unei astfel de amenzi nu era clară și, prin urmare, ineficientă, înainte de modificarea Codului de procedură civilă prin Legea nr. 459/2003, intrată în vigoare în decembrie 2006.

47. Curtea consideră că excepția Guvernului este strâns legată de substanța capătului de cerere întemeiat de reclamanți pe art. 10 din convenție, astfel încât este necesar ca aceasta să fie unită cu fondul (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Constantin Oprea împotriva României*, nr. 24724/03, pct. 31, 8 noiembrie 2007).

48. De asemenea, Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din convenție. Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamanții

49. Reclamanții susțin, în primul rând, că art. 10 din convenție este într-adevăr aplicabil în speță. Astfel, aceștia subliniază că, în ciuda numeroaselor demersuri pe care le-au întreprins, nu au avut acces la studiourile și la echipamentele stației de radio, aflându-se astfel în imposibilitatea de a obține executarea hotărârii din 6 decembrie 2002 și, în consecință, în imposibilitatea de a continua să își exercite profesia de jurnaliști de radio. Aceștia precizează că, înainte și după încheierea contractului de asociere, aceștia asigurau munca de redacție pentru *Radio M Plus*. Conform reclamanților și contrar a ceea ce susține Guvernul, stația de radio menționată anterior a continuat să emită chiar și după luna octombrie 2002, atunci când li s-a refuzat accesul la redacție, activitatea din redacție fiind asigurată de alți jurnaliști ai societății *Tele M*. Reclamanții afirmă că această situație este consecința unui conflict între, pe de o parte, reclamant și, pe de altă parte, reprezentanții locali ai unui important partid politic, agasați de activitatea de jurnalist independent a reclamantului. În această privință, reclamanții fac trimitere la

jurisprudența Curții conform căreia concedierea unei persoane interesate ulterior unui „ansamblu de acțiuni constând într-un număr nedeterminat de acte de comunicare sau de exprimare, pe care (reclamanții) le realizaseră pe parcursul unei perioade de câteva luni, în contextul special al unui litigiu de muncă între aceștia și angajatorul lor” constituia o atingere adusă dreptului acestora la libertatea de exprimare [*Cârstea și Grecu împotriva României*, nr. 56326/00, (dec.) 21 septembrie 2004]. În opinia acestora, deși prezenta cauză nu privește o concediere, aceasta prezintă câteva trăsături comune cu o concediere *de facto* care generează efecte similare: imposibilitatea reclamanților de a-și exercita profesia de jurnaliști de radio. De altfel, aceștia reamintesc că a fost examinat deja de către Curte, în lumina art. 10 din convenție, impactul acțiunilor infracționale ale terților, acestea fiind percepute ca obstacole de fapt în calea libertății de exprimare.

Deși reclamanții au avut posibilitatea de a scrie articole în ziare, aceștia subliniază că situația în litigiu i-a împiedicat să își aleagă liber modalitatea de exprimare, care este garantată la art. 10 din convenție. Aceștia evidențiază faptul că nu este de competența autorităților publice sau a terților să aleagă în locul jurnaliștilor modalitățile prin care aceștia din urmă își exercită activitatea, comunicând informații și idei. În plus, ca urmare a neexecutării hotărârii din 6 decembrie 2002, reclamanții nu au avut acces la mijloacele tehnice care permit comunicarea de programe radio, deși convenția protejează și aceste mijloace care contribuie la comunicarea informațiilor și ideilor (hotărârea *Autronic AG împotriva Elveției*, 22 mai 1990, pct. 47, seria A nr. 178).

50. De asemenea, reclamanții consideră că prezenta cauză nu impune examinarea unei ingerințe a statului în exercitarea libertății lor de exprimare, ci mai degrabă o analiză a obligației pozitive pe care statul o are în temeiul convenției. În plus, aceștia sunt de părere că autoritățile naționale aveau în speță obligația pozitivă de a le pune la dispoziție un sistem care să le permită să obțină îndeplinirea unei obligații din partea unei persoane particulare și că acestea erau obligate să acționeze cu diligența necesară pentru a-i ajuta să pună în executare hotărârea judecătorească din 6 decembrie 2002, pronunțată în favoarea lor, ceea ce le-ar fi permis să își exercite profesia de jurnaliști de radio. Aceștia subliniază că s-a concluzionat deja de către Curte existența unei astfel de obligații, în temeiul art. 6 § 1 din convenție, în cauze referitoare la obligații de a face ale unor persoane particulare. În opinia lor, transpunerea unei astfel de obligații în temeiul art. 10 din convenție respectă principiul proporționalității între interesul general și interesele persoanelor și nu reprezintă o sarcină insuportabilă și excesivă pentru stat, având în vedere că nu este vorba de impunerea unor obligații noi. În cele din urmă, reclamanții consideră că, pentru a stabili obligația pozitivă în speță, este necesar să se țină seama de faptul că libertatea de exprimare este exercitată de către jurnaliști profesioniști și că obstacolele de fapt denunțate aduc atingere diversității și pluralității mijloacelor de exprimare. În plus, ar trebui să se țină seama și de situația presei din România în aceeași perioadă (2002-2004), astfel cum este descrisă în mai multe rapoarte întocmite de diverse organizații naționale și internaționale.

51. În continuare, reclamanții denunță nerespectarea obligației pozitive descrise anterior. În această privință, ei invocă, în primul rând, ineficiența procedurii de executare silită pe care au inițiat-o. Subliniază că executorul judecătoresc responsabil

pentru executare nu a dat dovadă de suficientă diligență în vederea executării titlului lor, pe care îl consideră ca fiind clar, cu atât mai mult cu cât era vorba despre un titlu obținut în urma unei proceduri de ordonanță președințială care, prin definiție, necesită o intervenție urgentă. În plus, aceștia susțin că executorul avea posibilitatea, în temeiul dispozițiilor Codului de procedură civilă, să apeleze la forțele de poliție. Or, în speță, executorul s-a mulțumit să meargă singur să vadă echipamentele radio care se aflau la etajul doi al clădirii. În plus, executorul nu a încheiat procedura de executare silită, lăsându-i într-o situație incertă. În cele din urmă, reclamantii contestă argumentele pe care executorul le-ar fi comunicat Guvernului în anul 2008, adică la opt ani de la momentul faptelor, și care nu fuseseră notificate niciodată anterior.

În al doilea rând, reclamantii denunță refuzul autorităților penale de a sancționa reprezentanții societății *Tele M* și faptul că nu dispun de alte mecanisme eficiente pentru a asigura executarea „obligației de a face” care să le permită accesul în sediul stației de radio.

În al treilea rând, reclamantii subliniază consecințele pe care neexecutarea hotărârii din 6 decembrie 2002 le-a avut asupra exercitării profesiei lor. Aceștia susțin că, spre deosebire de cauza *Vérités Santé Pratique SARL împotriva Franței* (cererea nr. 74766/01, 1 decembrie 2005), în care reclamanta a avut posibilitatea de a difuza informațiile sale prin alte mijloace, precum internetul, și a continuat publicarea acestora în altă revistă, în prezenta cauză, reclamantii nu au putut – și, de altfel, nu au făcut-o – să transmită informații prin mijloace echivalente. Pentru reclamantii, care erau specializați în jurnalismul de radio și televiziune, nu era o veritabilă alternativă să scrie ocazional articole în ziare, deoarece este vorba despre alt stil de jurnalism. Astfel cum a constatat deja Curtea în alte cauze, potențialul impact al canalului de transmitere a opiniilor are o anumită importanță atunci când este vorba despre libertatea de exprimare, deoarece se știe faptul că mijloacele de informare în masă audiovizuale au adesea efecte mult mai imediate și mai puternice decât presa scrisă [*Purcell și alții împotriva Irlandei*, nr. 15404/89, Decizia Comisiei din 16 aprilie 1991, Decizii și rapoarte (DR) 70, p. 262]. În cele din urmă, reclamantii subliniază că erau redactorii unei stații de radio locale care transmitea informații și emisiuni de interes local; prin urmare, se adresau unui public local care cunoștea bine subiectele abordate. În consecință, posibilitatea pe care a avut-o reclamanta de a publica câteva articole într-un cotidian național, care se adresa, prin definiție, unui public național, nu era un mijloc echivalent și nu putea fi considerat drept o „exercitare a profesiei”. De altfel, reclamantul nu a exercitat deloc această profesie (nici chiar prin scrierea câtorva articole), timp de mai mulți ani după faptele în litigiu. În orice caz, posibilitatea de a-și exercita profesia – și, prin urmare, libertatea de exprimare – prin alte mijloace (scrierea într-un ziar, participarea la o emisiune televizată) este pur speculativă și teoretică, deoarece astfel de activități nu depind numai de voința reclamantilor, ci mai degrabă de voința unor terți. În plus, acest tip de argument ar fi putut paraliza toate cererile în care Curtea a analizat concedierea unor jurnaliști, deoarece, în toate aceste cauze, reclamantii ar fi putut găsi un alt loc de muncă în domeniul mass-media. În plus, a profita de ocazia de a scrie din când în când un articol pentru un ziar sau de a fi invitat ca participant la o emisiune radio sau

televizată nu reprezintă exercitarea profesiei și nu constituie un mijloc echivalent celui de redactor al unei stații de radio.

b) Guvernul

52. Guvernul consideră că nu a avut loc nicio ingerință în exercitarea de către reclamanți a libertății lor de exprimare. Astfel, acesta subliniază că stația *Radio M Plus* nu a desfășurat nicio activitate în perioada 2002-2004, ținând seama de transferurile ilegale ale licenței nr. 246/1997 (a se vedea supra, pct. 32). În plus, acesta remarcă faptul că din documentele aflate la dosar rezultă că reclamanta a exercitat o activitate jurnalistică la cotidianul național *România liberă* în luna octombrie 2002. De asemenea, nimic nu împiedica reclamantul să scrie într-un ziar sau să participe la emisiuni televizate.

53. În subsidiar, Guvernul consideră că o eventuală ingerință în libertatea de exprimare a reclamanților în prezenta cauză era prevăzută de lege, și anume în reglementarea privind executarea silită a unei hotărâri definitive. În plus, aceasta urmărea un scop legitim, adică acela de a proteja drepturile altora. În cele din urmă, Guvernul consideră că nu a fost depășită marja de apreciere a autorităților naționale în ceea ce privește existența unei nevoi sociale imperioase corespunzătoare ingerinței în litigiu și că ingerința a fost atât necesară într-o societate democratică, cu scopul de a asigura respectarea drepturilor unor terți și legalitatea, cât și proporțională. În această privință, Guvernul reamintește că reclamanții ar fi putut să își exercite libertatea de exprimare prin alte mijloace decât jurnalismul radio.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

54. Curtea reamintește importanța crucială a libertății de exprimare, care constituie una din condițiile prealabile pentru buna funcționare a democrației. Exercitarea reală și efectivă a libertății de exprimare nu depinde numai de obligația statului de a se abține de la orice ingerință, ci poate necesita măsuri pozitive de protecție chiar și în relațiile dintre indivizi. Astfel, în cauza *Appleby și alții împotriva Regatului Unit* (nr. 44306/98, pct. 47, CEDO 2003-VI), Curtea a trebuit să examineze obligațiile Regatului Unit în raport cu refuzul unei societăți private, proprietară a unui centru comercial, de a le permite reclamanților să înființeze un stand în respectivul centru comercial cu scopul de a distribui broșuri prin intermediul cărora doreau să atragă atenția cetățenilor asupra împotrivirii lor la proiectul aleșilor locali de a construi pe terenuri de joacă și de a le priva astfel copiii de spații verzi unde se puteau juca. Curtea a hotărât că, în cazul în care interdicția de a avea acces la o proprietate are ca efect împiedicarea oricărei exercitări efective a libertății de exprimare sau în cazul în care se poate considera că esența însăși a acestui drept este alterată, aceasta nu exclude posibilitatea ca statul să aibă obligația pozitivă de a proteja exercitarea drepturilor prevăzute de convenție,

reglementând dreptul de proprietate.

55. În continuare, Curtea reamintește că, pentru a stabili dacă există o obligație pozitivă, trebuie să se țină seama – preocupare subiacentă a convenției în integralitatea sa – de echilibrul just care trebuie păstrat între interesul general și interesele indivizilor. Întinderea acestei obligații variază inevitabil, în funcție de diversitatea situațiilor din statele contractante și de alegerile care trebuie făcute în termeni de priorități și resurse. Această obligație nu trebuie să fie interpretată nici în sensul de a impune autorităților o sarcină insuportabilă sau excesivă (a se vedea, printre altele, *Özgür Gündem împotriva Turciei*, nr. 23144/93, pct. 43, CEDO 2000-III). În cele din urmă, pentru a stabili existența unei obligații pozitive în temeiul art. 10 din convenție, Curtea a luat în considerare natura libertății de exprimare în cauză, capacitatea acesteia de a contribui la dezbaterea publică, natura și întinderea restricțiilor aplicate libertății de exprimare, existența unor alternative pentru exercitarea acestei libertăți, precum și importanța drepturilor contrare altora sau publicului în general (*Appleby*, citată anterior, pct. 42-43 și 47-49).

56. În cele din urmă, Curtea reamintește că a concluzionat deja că neexecutarea unei hotărâri judecătorești în favoarea unui istoric reprezintă o încălcare a art. 10 din convenție, având în vedere că hotărârea în cauză privește un element esențial al dreptului la libertatea de exprimare (*Kenedi împotriva Ungariei*, nr. 31475/05, pct. 43-45, 26 mai 2009).

b) Aplicarea în cauză a principiilor menționate anterior

57. În prezenta cauză, reclamanții au obținut o hotărâre judecătorească definitivă care dispune ca reprezentanții societății *Tele M* să le permită accesul la redacția *Radio M Plus*. Totuși, această hotărâre a rămas neexecutată chiar și după ce reclamanții au solicitat executarea silită și după ce s-au adresat unui executor judecătoresc autorizat să procedeze la executarea silită.

58. Curtea remarcă faptul că părțile au opinii divergente în ceea ce privește sensul pe care Curtea ar trebui să îl adopte în examinarea prezentei cauze. Dacă Guvernul consideră că aceasta ar trebui să analizeze justificarea unei eventuale ingerințe în dreptul reclamanților, în schimb aceștia pretind că a nu a fost respectată obligația pozitivă care revine statului în temeiul art. 10 din convenție. În ceea ce o privește, Curtea remarcă de la început că autoritățile nu au nicio răspundere directă în raport cu această restricție privind libertatea de exprimare a persoanelor în cauză. Aceasta nu este convinsă că poate să rezulte vreo răspundere din partea statului din faptul că o societate privată împiedică accesul reclamanților la redacția postului de radio (*Appleby*, citată anterior, pct. 41). Totuși, rămâne să se pronunțe cu privire la problema de a stabili dacă statul pârât a respectat sau nu o eventuală obligație pozitivă de a proteja de o ingerință din partea altora – în speță reprezentanții societății *Tele M* – exercitarea drepturilor pe care reclamanții le au în temeiul art. 10 din convenție.

59. Curtea va examina, în primul rând, problema de a stabili dacă statul avea o obligație pozitivă față de reclamanți având în vedere circumstanțele specifice ale cauzei. Este necesar să se reamintească faptul că, în această privință, Curtea a sancționat deja inerția autorităților naționale în raport cu alte tipuri de acțiuni infracționale ale terților, care aduseseră atingere libertății de exprimare a jurnaliștilor (a se vedea *Appleby*, citată anterior; *Özgür Gündem*, citată anterior, și *Dink împotriva Turciei*, nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 și 7124/09, pct. 106-108 și 137-138, 14 septembrie).

60. În acest sens, Curtea reamintește jurisprudența sa elaborată în temeiul art. 6 din convenție care garantează fiecăruia dreptul de acces la justiție, care are drept consecință dreptul la executarea hotărârilor judecătorești definitive (*Hornsby împotriva Greciei*, 19 martie 1997, pct. 40, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-II*). Problema care trebuie soluționată în prezenta cauză este de a stabili dacă la interesul personal al unui justițiabil de a pune în executare o hotărâre care îi este favorabilă și la interesul general al societății pentru o bună administrare a justiției, care au fost consacrate de Curte în cauzele privind neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive (*Hornsby*, citată anterior, pct. 41) se poate adăuga interesul reclamanților de a li se respecta dreptul la libertatea de exprimare, prin intermediul executării unei hotărâri judecătorești definitive.

61. În speță, Curtea remarcă faptul că Guvernul nu contestă că, prin accesul la redacția și echipamentele stației de radio *Radio M Plus*, reclamanții doreau să își exercite profesia de jurnaliști de radio, care, în mod evident, reprezintă un element esențial al dreptului la libertatea de exprimare (a se vedea *Kenedi*, citată anterior, pct. 43, și, *mutatis mutandis*, *Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, nr. 37374/05, pct. 27, 14 aprilie 2009). În schimb, Guvernul contestă, astfel cum se confirmă în atestarea C.N.A., că stația menționată anterior a avut activități de radiodifuziune în perioada 2002-2004 (a se vedea supra, pct. 52) și afirmă că, prin urmare, reclamanții nu ar fi putut exercita nicio activitate jurnalistică în această societate.

62. Curtea precizează, de la început, că nu are competența de a se pronunța cu privire la legalitatea activităților unei stații de radio locale. Aceasta observă că atestarea C.N.A. menționează acordarea și transferurile licențelor audiovizuale deținute de societățile în litigiu, și anume *Radio M Plus* și *Tele M*, și concluzionează că stația de radio nu a exercitat nicio activitate de radiodifuziune în perioada 2002-2004. Totuși, Curtea remarcă faptul că somațiile adresate de C.N.A. ca urmare a diverselor transferuri ilegale nu au fost urmate de o decizie de retragere a licenței audiovizuale nr. 246/1997 pe care o exploata *Radio M Plus*, în temeiul Legii nr. 504/2002 a audiovizualului. De altfel, nu a fost efectuată nicio retragere în temeiul art. 57 din aceeași lege, care îi permite C.N.A.-ului să retragă licența audiovizuală în cazul în care titularul său încetează să difuzeze serviciul de programe timp de 45 de zile, din motive de natură tehnică, și timp de 96 de ore, pentru orice alte motive (a se vedea supra, pct. 35). Având în vedere considerentele anterioare, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului conform căruia neexecutarea hotărârii definitive din 6 decembrie 2002 nu a încălcat dreptul la libertatea de exprimare a reclamanților, pe motiv că *Radio M Plus* nu a desfășurat

activități de radiodifuziune în perioada 2002-2004.

63. În continuare, Curtea observă că prezenta cauză nu privește imposibilitatea de a comunica anumite informații sau idei unor terțe persoane, ci modul de exercitare a unei profesii căreia Curtea îi recunoaște rolul esențial într-o societate democratică, și anume acela de „câine de pază” [a se vedea recent *Von Hannover împotriva Germaniei* (nr. 2) (MC), nr. 40660/08 și 60641/08, pct. 102, 7 februarie 2012]. În concluzie, un element esențial pentru libertatea de exprimare, și anume modalitatea sa de exercitare, era în joc pentru reclamant. De asemenea, trebuie să se constate că nu era vorba de o simplă vocație a exercitării unui astfel de drept. Reclamanții dispuneau de mijloacele tehnice care permit comunicarea de programe radio. Curtea observă că, din documentele aflate la dosar, reiese că reclamantii au putut să publice câteva articole în presa scrisă națională și locală, în cursul anilor 2002 și 2003 (a se vedea supra, pct. 33-34). Totuși, aceasta admite că posibilitatea de a scrie articole în ziare nu poate compensa libertatea jurnaliștilor de a alege modalitatea de exprimare. Or, conform jurisprudenței Curții, în afară de esența ideilor și a informațiilor exprimate, art. 10 din convenție protejează, de asemenea, modalitatea de exprimare a acestora (*Jersild împotriva Danemarcei*, 23 septembrie 1994, pct. 31, seria A nr. 298, *News Verlags GmbH & Co.KG împotriva Austriei*, nr. 31457/96, pct. 39-40, hotărârea din 11 ianuarie 2000, și *Vérité Santé Pratique SARL*, citată anterior). În fapt, nu este de competența Curții și nici a instanțelor naționale să se substituie presei pentru a afirma ce tehnică de redactare ar trebui să fie adoptată de jurnaliști (*Jersild*, citată anterior, pct. 31). Este necesar să se țină seama, de asemenea, de potențialul impact al transmiterii unor opinii, care are o anumită importanță atunci când este vorba despre libertatea de exprimare, deoarece se știe că mijloacele de informare în masă audiovizuale au adesea efecte mult mai imediate și puternice decât presa scrisă (*Purcell și alții*, citată anterior). În consecință, Curtea nu poate să admită nici argumentul Guvernului conform căruia reclamantii aveau alte alternative pentru a-și manifesta libertatea de exprimare.

64. În plus, Curtea amintește că statul este ultimul garant al pluralismului, în special în ceea ce privește presa audiovizuală, ale cărei programe se difuzează adesea pe scară foarte largă (*Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei*, 24 noiembrie 1993, pct. 38, seria A nr. 276). Acest rol devine cu atât mai indispensabil atunci când independența presei suferă presiuni externe exercitate de politicieni și deținători ai puterii economice. Prin urmare, trebuie să se acorde o importanță specială contextului libertății presei din România la momentul faptelor. Or, conform rapoartelor întocmite de mai multe organizații naționale și internaționale, situația presei din România în perioada 2002-2004 nu era satisfăcătoare (a se vedea supra, pct. 39-43). În aceste rapoarte se subliniază, între altele, faptul că presa locală se afla, direct sau indirect, sub controlul responsabililor politici sau economici ai regiunii. Curtea nu poate ignora faptul că, în prezenta cauză, reclamantul afirmă că a suferit presiuni politice și economice care au determinat vânzarea unei părți din participația sa la o societate de televiziune (a se vedea supra, pct. 10-12). În aceste condiții, măsurile pe care trebuia să le adopte statul, având în vedere rolul acestuia de garant al pluralismului și al independenței presei, au o importanță considerabilă.

65. Având în vedere considerentele anterioare, Curtea consideră că autoritățile naționale erau obligate să adopte măsuri eficiente pentru a asista reclamanții în punerea în executare a hotărârii judecătorești definitive și executorii din 6 decembrie 2002 a Tribunalului Neamț. Or, în ciuda demersurilor întreprinse de reclamanți, acestora li s-a refuzat accesul la redacția stației de radio. Doar reclamantului i s-a restituit, la 25 octombrie 2004, echipamentele aparținând societății *Radio M Plus*.

66. Curtea reamintește că exercitarea puterii statale care poate influența drepturile și libertățile garantate de convenție antrenează răspunderea statului, independent de forma în care sunt exercitate aceste puteri [*Wos împotriva Poloniei* (dec.), nr. 22860/02, CEDO 2005-IV, și *Vodopyanovy împotriva Ucrainei*, nr. 22214/02, pct. 33, 17 ianuarie 2006]. În plus, decizia statului pârât de a delega unei anumite entități o parte din puterile sale nu o poate sustrage de la responsabilitățile care i-ar fi revenit dacă ar fi ales să le exercite el însuși (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Wos*, citată anterior). Prin urmare, în calitate de depozitar al autorității publice, statul trebuia să aibă un comportament diligent și să îi asiste pe reclamanți în executarea hotărârii care le-a fost favorabilă, în special prin intermediul executorilor judecătorești.

67. În speță, Curtea remarcă faptul că reclamanții au solicitat foarte rapid executarea silită a hotărârii din 6 decembrie 2002. În consecință, un executor judecătoresc s-a deplasat de două ori împreună cu aceștia la sediul stației de radio, dar reclamanții au fost primiți într-o cameră goală la parterul imobilului și numai executorul a putut vizita studiourile dotate cu echipamente speciale, situate la etajul doi al imobilului (a se vedea supra, pct. 19-22). Deși executorul judecătoresc a precizat că hotărârea executorie era clară și că nu era necesară inițierea unei acțiuni în instanță pentru a clarifica înțelesul și întinderea dispozitivului acesteia, nu a solicitat concursul și asistența forțelor de poliție, care se impuneau având în vedere comportamentul necooperant al debitorilor, și nu a întreprins niciun demers pentru a obține executarea hotărârii favorabile reclamanților. Or, în speță, ținând seama de miza procedurii pentru reclamanți, care doreau să își exercite profesia de jurnaliști de radio, și având în vedere faptul că era vorba despre o ordonanță președințială, procedura de executare silită impunea măsuri urgente. Curtea nu poate admite motivele prezentate de executor în fața Guvernului în 2008 pentru a justifica neexecutarea hotărârii din 6 decembrie 2002 (a se vedea supra, pct. 29). În fapt, din documentele aflate la dosar nu reiese că aceste motive au fost notificate reclamanților, acestea fiind invocate pentru prima dată în fața Curții [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Svipsta împotriva Letoniei*, nr. 66820/01, pct. 110, CEDO 2006-III (extrase)].

68. În măsura în care Guvernul susține că reclamanții ar fi putut să formuleze o contestație la această executare, în temeiul art. 399 C. proc. civ., sau să inițieze o acțiune disciplinară împotriva executorului judecătoresc, în temeiul Legii nr. 188/2000, pentru a se plânge de refuzul acestuia de a îndeplini un act de executare (a se vedea supra, pct. 45), Curtea reamintește că a hotărât deja că Guvernul nu a demonstrat caracterul eficient al căilor de atac în cauză (*Constantin Oprea, citată anterior*, pct. 41 *in fine*, și *Elena Negulescu împotriva României*, nr. 25111/02, pct. 43, 1 iulie 2008). În special, Guvernul

nu a oferit exemple de jurisprudență internă pentru a dovedi că, în absența notificării refuzului executorului judecătoresc de a continua executarea și în absența încheierii oficiale a acestei proceduri, reclamanții ar fi putut angaja răspunderea executorului judecătoresc. De altfel, acesta nu a precizat nici în ce fel acțiunea disciplinară era o cale de atac la care reclamanții aveau acces direct și care putea determina executarea hotărârii definitive, având în vedere că aceasta nu putea fi inițiată decât de colegiul director al camerei executorilor judecătorești sau de către ministrul justiției și putea avea ca rezultat doar suspendarea din funcție a executorului [*Topciiov împotriva României (dec.)*, 17369/02, 15 iunie 2006].

69. În plus, în ceea ce privește argumentul Guvernului conform căruia reclamanții aveau, de asemenea, posibilitatea de a obține executarea în temeiul art. 580² C. proc. civ. sau de a iniția o acțiune de obligare a debitorului la plata unei amenzi civile sau a unor despăgubiri în temeiul art. 580³ C. proc. civ. (a se vedea supra, pct. 45), Curtea remarcă, în primul rând, că Guvernul nu a arătat în ce fel ar fi putut fi aplicate dispozițiile art. 580² C. proc. civ. de către reclamanți, și anume să procedeze la executare ei înșiși sau prin intermediul unui terț.

70. De asemenea, în ceea ce privește posibilitatea de a iniția o acțiune de obligare a debitorului la plata unei amenzi civile sau a unor despăgubiri în temeiul art. 580³ C. proc. civ., Curtea remarcă faptul că aceste căi de atac sugerate de Guvern sunt mijloace indirecte de punere în executare a hotărârii definitive și, prin urmare, nu sunt de natură să remedieze direct încălcarea pretinsă. Presupunând că, având în vedere caracterul său special, obligația de executare ar fi necesitat intervenția personală a creditorului și că aceste mijloace de a constrânge debitorul ar fi putut, în principiu, să se dovedească a fi căi de atac eficiente și accesibile, Curtea constată că, în speță, reclamanții au apelat deja la alte mijloace indirecte, și anume două plângeri penale, dar că aceștia nu au reușit să obțină executarea hotărârii definitive. Or, conform jurisprudenței Curții, un reclamant trebuie să folosească în mod normal căile de atac interne cu adevărat eficiente și suficiente. În cazul în care a fost utilizată o cale de atac, nu se impune utilizarea altei căi al cărei scop este practic același (a se vedea *Ghibuși împotriva României*, nr. 7893/02, pct. 28, 23 iunie 2005).

71. Ținând seama de considerentele precedente, Curtea constată că reclamanții au luat inițiativa unor acte de executare suficiente și au depus eforturile necesare pentru a obține executarea hotărârii definitive din 6 decembrie 2002. Or, esențialul arsenalului juridic pus la dispoziția reclamanților pentru a pune în executare hotărârea care le era favorabilă, și anume sistemul executorilor judecătorești, s-a dovedit a fi inadecvat și ineficient. În plus, prin neadoptarea unor măsuri eficiente și necesare pentru a asista reclamanții în executarea hotărârii judecătorești definitive și executorii menționate anterior, autoritățile naționale au privat dispozițiile art. 10 din convenție de orice efect util și au refuzat exercitarea de către reclamanți a profesiei de jurnalist de radio.

72. Prin urmare, trebuie să fie respinsă excepția de neputință a căilor de atac interne invocată de Guvern și să se constate că a fost încălcat art. 10 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

73. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

74. Reclamantii solicită 20 000 de euro (EUR) pentru prejudiciul material pe care l-ar fi suferit în perioada 2002-2004. Aceștia susțin că suma solicitată corespunde salariilor pe care reclamanta ar fi trebuit să le primească în calitate de redactor și, ulterior, de directoare de programe a stației radio *Radio M Plus*, pierderii de venituri suferită de reclamant în calitate de director și participant la 20% din profitul respectivei stații de radio, costurilor presupuse de înființarea unei noi societăți de radiodifuziune și interdicției de a avea acces la redacția stației de radio. În sprijinul acestei solicitări, reclamantii au prezentat contractul de muncă al reclamantei, din care reiese că, începând cu luna octombrie 2002, aceasta primea un salariu lunar de 6 milioane ROL, bilanțul contabil al societății *Radio M Plus*, în care se preciza scăderea considerabilă a profitului acesteia pentru lunile octombrie și noiembrie 2002, precum și cartea de muncă a reclamantului, din care reiese faptul că a lucrat, începând cu 1 februarie 2003, în calitate de coordonator de proiect pentru o organizație neguvernamentală și, ulterior, ca inginer de sisteme, precum și salariile primite.

75. În ceea ce privește prejudiciul moral, reclamantii solicită 5 000 EUR. Aceștia nu precizează dacă solicită suma citată anterior individual sau împreună. În această privință, reclamantii solicită Curții să ia în considerare importanța valorilor aflate în joc pentru aceștia, având în vedere că au fost împiedicați să își exercite profesia de jurnaliști, eforturile depuse și procedurile inițiate pentru punerea în executare a hotărârii definitive din 6 decembrie 2002, precum și suferința care le-a fost cauzată de eșuarea tuturor acestor proceduri și de lipsa protejării drepturilor recunoscute de justiție și, în linii mai generale, de absența protejării mijloacelor de informare în masă independente împotriva presiunilor politice și economice specifice la momentul faptelor.

76. Guvernul consideră că solicitarea reclamanților cu titlu de prejudiciu material este speculativă deoarece prezenta cauză privește numai art. 10 din convenție, nu art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție și că reclamantii nu au dovedit existența unei legături de cauzalitate între prejudiciul solicitat și pretinsa încălcare a convenției.

77. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul consideră că acesta ar fi suficient compensat printr-o constatare a încălcării. În subsidiar, Guvernul consideră că pretențiile reclamanților sunt excesive și că nu s-a stabilit nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul moral solicitat și pretinsa încălcare a convenției.

78. Curtea subliniază că, pentru acordarea unei reparații echitabile în speță, fundamentul care trebuie reținut constă în încălcarea art. 10 din convenție, din cauza

inertiei autorităților naționale care nu au adoptat măsurile eficiente și necesare pentru a asista reclamantii în executarea hotărârii judecătorești definitive și executorii favorabile acestora și care le-ar fi permis să își exercite profesia de jurnaliști de radio. În opinia Curții, este incontestabil că reclamantii au suferit un prejudiciu material din această cauză. Cu toate acestea, Curtea subliniază că, având în vedere caracterul în mod necesar aleatoriu al prejudiciului care decurge din încălcare, ar putea fi imposibilă stabilirea cu precizie a sumelor necesare pentru acordarea unei reparații integrale (*restitutio in integrum*) pentru pierderile materiale suferite de un reclamant [hotărârea *Young, James și Webster împotriva Regatului Unit* (art. 50) din 18 octombrie 1982, pct. 11, seria A nr. 55]. Curtea beneficiază în materie de o putere de apreciere de care face uz în funcție de ce anume consideră a fi echitabil [hotărârile *Sunday Times împotriva Regatului Unit* (nr. 1) (art. 50), 6 noiembrie 1980, pct. 15, seria A nr. 38 și *Smith și Grady împotriva Regatului Unit* (reparație echitabilă), nr. 33985/96 și 33986/96, pct. 18-19, CEDO 2000-IX]. De asemenea, Curtea consideră că reclamantii au suferit un prejudiciu moral, având în vedere angoasa și stresul considerabile pe care aceștia le-au resimțit cu siguranță.

Prin urmare, pronunțându-se în echitate, Curtea consideră că trebuie să li se acorde celor doi reclamanti împreună 18 000 EUR pentru toate prejudiciile.

B. Cheltuieli de judecată

79. De asemenea, reclamantii solicită 37,5 milioane ROL pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și 4 500 EUR pentru cele efectuate în fața Curții.

80. Guvernul se opune acestei solicitări.

81. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, Curtea remarcă, de la început, că respectivele contracte de asistență judiciară depuse la dosar au fost semnate doar de reclamant. Ținând seama de conținutul acestor documente și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma totală de 5 500 EUR pentru toate cheltuielile și o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

82. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Unește cu fondul* excepția preliminară a Guvernului referitoare la neputința căilor de atac interne și o *respinge*;

2. *Declară* cererea admisibilă;

3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 10 din convenție;

4. *Hotărăște*:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, *sumele* următoare, plus orice sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit de către reclamanți, care trebuie convertite în moneda statului pârât, la rata de schimb aplicabilă la data plății:

i) reclamanților, împreună, 18 000 EUR (optsprezece mii de euro) pentru toate prejudiciile;

ii) primului reclamant, 5 500 EUR (cinci mii cinci sute de euro) cu titlu de cheltuieli de judecată;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 10 mai 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererii nr. 22707/05
prezentată de **PAULA BULGARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 15 mai 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Kristina Pardalos, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, introdusă la 17 iunie 2005,
După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamanta, Paula Bulgaru, este resortisant român, s-a născut în 1980 și are domiciliul în București. Aceasta este reprezentată în fața Curții de N. Popescu, avocat în București.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de reclamantă, se pot rezuma după cum urmează.

1. Contextul cauzei

3. Reclamanta face parte dintr-o comunitate religioasă ortodoxă, în interiorul căreia un grup de aproximativ 30 de călugărițe, printre care și reclamanta, militează pentru o reformă spirituală a Bisericii Ortodoxe Române și condamnă cu vehemență colaborarea ierarhilor Bisericii cu fostul regim comunist.

4. Între 2000 și 2001, reclamanta a luat parte la sărbători religioase importante, în cadrul cărora și-a exprimat, în mod public, criticile cu privire la mitropolitul Moldovei și Bucovinei și la alți ierarhi. Poliția i-a aplicat mai multe amenzi contravenționale pentru tulburarea ordinii și liniștii publice. Nefiind plătite, aceste amenzi s-au transformat în închisoare contravențională și reclamanta a petrecut mai multe săptămâni în detenție.

5. La 11 iunie 2002, Curtea de Apel Iași a condamnat reclamanta la plata unei amenzi penale pentru tulburarea ordinii și liniștii publice, în cadrul unei slujbe religioase la Catedrala Mitropolitană din Iași.

6. La 26 octombrie 2002, reclamanta a fost agresată în Catedrala Patriarhală din București, în urma exprimării nemulțumirii sale cu privire la Patriarhul Bisericii Ortodoxe, care oficia slujba religioasă. Potrivit declarațiilor persoanei în cauză, autorii

agresiunii erau gărzile de corp ale patriarhului, care au bătut-o cu bestialitate, înainte de intervenția jandarmilor. Un certificat medical prezentat de reclamantă atestă o fractură nazală și mai multe traumatisme severe.

2. Acțiunea civilă a reclamantei

7. Prin cererea introdusă la 26 ianuarie 2004 în fața Judecătoriei București, reclamanta a cerut obligarea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române la plata unui miliard de lei (ROL) (aproximativ 25 000 EUR), cu titlu de despăgubiri pentru agresiunile suferite din partea agenților patriarhiei, în special pentru cele din data de 26 octombrie 2006.

8. Judecătorul delegat a atras atenția reclamantei asupra obligației de a plăti taxa judiciară de timbru, al cărei quantum este calculat în funcție de valoarea pretențiilor sale. Persoana în cauză și-a micșorat pretențiile la 3,4 milioane ROL (aproximativ 75 EUR) și a plătit taxa judiciară de timbru corespunzătoare.

9. Prin hotărârea din 10 iunie 2004, judecătoria a respins plângerea cu motivarea că reclamanta nu a demonstrat că agresorii erau angajați sau prepuși ai patriarhiei. Aceasta a precizat, de asemenea, că reclamanta nu a formulat plângeri penale care să fi permis organelor de anchetă începerea investigațiilor în vederea identificării și pedepsirii persoanelor răspunzătoare de agresiunile în cauză.

10. Recursul reclamantei a fost anulat prin hotărârea definitivă din 20 decembrie 2004 a Tribunalului București. Hotărârea preciza că reclamanta nu și-a motivat recursul în termenul legal.

3. Plângerea reclamantei împotriva procesului-verbal de contravenție din 21 mai 2004

11. La 21 mai 2004, reclamanta a luat parte la o ceremonie religioasă, la Catedrala Patriarhală din București.

În momentul rugăciunii pentru patriarh, reclamanta, care era însoțită de alte două persoane, a spus cu voce tare că acesta nu merita ca oamenii să se roage pentru el.

12. Persoana în cauză și celelalte două persoane au fost agresate și insultate înainte de a fi date afară din catedrală, într-un mod violent.

13. Poliția i-a aplicat reclamantei o amendă contravențională de 1,5 milioane ROL (aproximativ 40 EUR) pentru tulburarea ordinii și liniștii publice.

14. Reclamanta a contestat procesul-verbal, afirmând că, în conformitate cu dispozițiile din dreptul intern și internațional, cât și cu normele canonice, aceasta avea dreptul și obligația de a denunța abuzurile ierarhilor. Aceasta a declarat că fusese agresată în mod violent de preoți care i-au adus injurii și care au incitat și alte persoane împotriva sa.

15. Aceasta a solicitat, de asemenea, audierea uneia dintre persoanele care o însoțeau. Martorul respectiv a confirmat faptele și a precizat că reclamanta a vorbit pe un ton ridicat, dar că aceasta nu a strigat.

16. Un alt martor menționat în procesul-verbal a declarat că a auzit strigăte într-un moment important al slujbei și că enoriașii prezenți la fața locului au reacționat

și au scos-o afară pe reclamantă. Acesta a precizat că s-a apropiat de persoana în cauză pentru a-i restitui ochelarii și că nu a văzut preoții care ar fi luat parte la incident.

17. Prin hotărârea de la 22 octombrie 2004, Judecătoria București a respins contestația reclamantei, considerând că reieșea din probele administrate la dosar că aceasta cauzase, prin comportamentul său, tulburarea ordinii și liniștii publice.

18. Recursul formulat de reclamantă a fost respins prin hotărârea definitivă din 10 februarie 2005 a Tribunalului București, care a confirmat temeinicia hotărârii primei instanțe.

B. Dreptul intern relevant

1. Regimul juridic al contravențiilor

19. Conform Legii nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, în vigoare la momentul faptelor, constituie contravenție și se sancționează cu amendă sau cu închisoare contravențională următoarele fapte: provocarea sau participarea la scandal în localuri publice; săvârșirea în public de fapte, acte sau gesturi obscene; proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare, amenințări cu acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor acestora, de natură să tulbure ordinea și liniștea publică sau să provoace indignarea cetățenilor ori să lezeze demnitatea și onoarea acestora sau a instituțiilor publice.

20. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 108/2003, publicată în Monitorul Oficial la 26 decembrie 2003, Guvernul a scos închisoarea contravențională de pe lista sancțiunilor aplicabile autorilor contravențiilor. Începând cu acea dată, principalele sancțiuni care pot fi aplicate sunt avertismentul, amendă și obligația de a presta o activitate în folosul comunității. Aceasta din urmă nu poate fi aplicată decât de o instanță. Toate sancțiunile cu închisoare contravențională prevăzute de diferite acte normative în vigoare au fost transformate în prestarea unei activități în folosul comunității.

21. În caz de refuz al contravenientului de a executa o activitate în folosul comunității, instanța poate înlocui această sancțiune cu o amendă. Executarea unei pedepse cu amendă se efectuează potrivit normelor privind executarea creanțelor bugetare, iar în caz de neplată a amenzii aceasta nu poate fi transformată într-o pedeapsă privativă de libertate.

2. Regimul juridic al taxelor judiciare de timbru

22. Conform Legii nr. 146 din 24 iulie 1997 cu privire la taxele judiciare de timbru, în vigoare la momentul faptelor, acțiunile și cererile introduse în fața instanțelor judecătorești sunt supuse taxelor judiciare de timbru, calculate proporțional cu quantumul sumei pretinse. Ministerul Finanțelor Publice poate acorda scutiri, reduceri sau reeșalonări pentru plata taxelor judiciare de timbru.

23. Legea nr. 146/1997 a fost modificată de Legea nr. 195/2004, care prevede că acordarea scutirilor, reducerilor, eșalonărilor sau amânărilor pentru plata taxei judiciare de timbru este de competența instanțelor judecătorești.

3. Regimul juridic al plângerii penale pentru lovire și alte violențe

24. Conform art. 180 C. pen., lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă. Lovirea sau actele de violență care au pricinuit o vătămare ce necesită pentru vindecare îngrijiri medicale de cel mult 20 de zile se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

25. Art. 279 C. proc. pen. prevede, de asemenea, că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea persoanei vătămate. O astfel de plângere trebuie adresată fie instanței, fie procurorului, în funcție de gravitatea violențelor pretinse.

CAPETE DE CERERE

26. Invocând art. 3 din convenție, reclamanta se plânge de violențele la care ar fi fost supusă din partea membrilor clerului și civililor, în prezența agenților de poliție, cu ocazia mai multor manifestări religioase. Aceasta precizează că, din motive etice și religioase, a refuzat să formuleze plângere penală împotriva agresorilor săi. Cu toate acestea, făcând referire la hotărârea *Biyani împotriva Turciei* (nr. 56363/00, pct. 34-37, 3 februarie 2005), reclamanta consideră că autoritățile interne ar fi trebuit să înceapă din oficiu o anchetă cu privire la aceste violențe.

27. Invocând apoi art. 6 din convenție, reclamanta se plânge de obligarea sa la plata unei amenzi contravenționale pentru incidentul din 21 mai 2004. Susține că sancțiunea relevă un caracter punitiv și, în orice caz, reprezintă o sancțiune de natură penală. Reclamanta critică motivarea instanțelor, succintă după părerea sa, care ar fi omis examinarea conținutului și naturii afirmațiilor sale.

28. În temeiul aceluiași articol, reclamanta denunță, de asemenea, stabilirea unor taxe de timbru foarte ridicate care au împiedicat-o să beneficieze de accesul efectiv la o instanță, pentru a solicita despăgubiri pentru violențele și jignirile suferite.

29. Invocând, de asemenea, art. 7 din convenție, aceasta pretinde că condamnarea sa pentru evenimentele din 21 mai 2004 constituie sancționarea pentru fapte care nu sunt prevăzute în dreptul penal intern. Adaugă că criticile sale la adresa patriarhului nu ar putea fi calificate drept „tulburarea ordinii și liniștii publice”, în sensul Legii nr. 61/1991.

30. În plus, invocând art. 9 și art. 10 din convenție, reclamanta susține că obligarea sa la plata unei amenzi contravenționale a adus atingere libertății sale de gândire, de conștiință și de religie. Aceasta susține că nu exista un motiv social imperios care să justifice restrângerea acestor libertăți, că instanțele nu au argumentat suficient pentru a justifica această condamnare și că sancțiunea era prea ridicată pentru o persoană fără nicio formă de venit.

31. În cele din urmă, reclamanta consideră că a făcut obiectul unui tratament discriminatoriu, contrar art. 14 din convenție. Reclamanta susține că autoritățile interne au favorizat conducătorii Bisericii Ortodoxe, din moment ce, în loc să ancheteze cu

privire la violențele la care fusese victimă, acestea i-au aplicat mai multe sancțiuni pentru critica adusă acestor conducători.

ÎN DREPT

A. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din convenție

32. În cadrul art. 3 din convenție, reclamanta se plânge că a fost agresată de membri ai clerului și de laici. Aceasta denunță, de asemenea, pasivitatea agenților de poliție prezenți și neînceperea din oficiu a unei anchete de către autoritățile naționale cu privire la aceste agresiuni.

33. Curtea reamintește că art. 3 din convenție impune statelor contractante o obligație negativă, aceea de a nu supune un individ la un tratament inuman și degradant. Reamintește că răspunderea statului poate fi angajată, de asemenea, când autoritățile au omis să ia în mod preventiv măsuri de ordin practic, adecvate pentru a împiedica ca persoanele aflate în jurisdicția sa să fie supuse la violențe, chiar dacă acestea sunt săvârșite de persoane particulare; totuși, o astfel de obligație pozitivă trebuie interpretată astfel încât să nu impună autorităților o sarcină insuportabilă sau excesivă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Osman împotriva Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, pct. 116, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998 VIII, *Ay împotriva Turciei*, nr. 30951/96, pct. 55, 22 martie 2005, *Mahmut Kaya împotriva Turciei*, nr. 22535/93, pct. 115, CEDO 2000-III, și *Pantea împotriva României* nr. 33343/96, pct. 189-190, CEDO 2003-VI).

34. În speță, Curtea reține că nu se contestă faptul că reclamanta a fost supusă unor acte de agresiune directă din partea agenților de poliție, ci faptul că aceasta a fost agresată de persoane particulare, laici sau membri ai clerului. Prin urmare, trebuie examinat dacă polițiștii prezenți la ceremoniile religioase în cauză și-au respectat obligația de a preveni și elimina atingerile aduse reclamantei și dacă autoritățile interne aveau obligația de a începe o anchetă în absența formulării unei plângeri prealabile.

35. Curtea notează că incidentele în cauză au luat amploare într-un mod imprevizibil, în timpul ceremoniilor religioase, în interiorul bisericii, după ce reclamanta și-a exprimat cu voce tare criticile cu privire la ierarhii Bisericii.

36. Curtea consideră că agenții de poliție prezenți la eveniment nu aveau obligația de a lua măsuri preventive speciale pentru a asigura securitatea reclamantei, dat fiind faptul că niciun element de la dosar nu permite să se presupună că aceștia erau la curent cu intențiile reclamantei și că, în consecință, fuseseră avertizați de existența unui risc sigur și imediat pentru integritatea fizică a acesteia.

37. Cu privire la plângerile legate de pasivitatea polițiștilor și obligația autorităților interne de a începe o anchetă din oficiu, Curtea notează că formularea unei plângeri penale pentru violențele comise de terți constituia la momentul faptelor o cale de atac efectivă, în sensul art. 35 § 1 din convenție, din moment ce conducea la deschiderea unei anchete care ar fi putut rezulta în identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare. Curtea observă că reclamanta nu susține contrariul, dar că aceasta afirmă că, în cauză, convingerile sale etice și religioase au împiedicat-o să formuleze o plângere penală față

de agresorii săi.

38. Curtea a hotărât deja că circumstanțe particulare ar fi putut-o scuti pe reclamantă de obligația de a formula o plângere prealabilă cu privire la acuzația de rele tratamente. Acesta a fost, în special, cazul unui reclamant care a repetat demersurile în fața instanțelor interne, încercând, fără rezultat, deschiderea unei anchete oficiale cu privire la pretinsele violențe care îi fuseseră aplicate în arest, de către polițiști (*Biyani*, citată anterior, pct. 35).

39. Cu toate acestea, în speță, Curtea constată, mai întâi, că violențele denunțate au fost comise de persoane particulare. Consideră apoi că, deși reclamanta avea libertatea de a nu depune plângere penală din cauza convingerilor sale etice și religioase, aceste convingeri nu o scuteau de obligația de a epuiza căile de atac interne. Ținând cont de existența unei căi de atac efective în dreptul intern, de care reclamanta avea cunoștință, dar pe care a ales în mod deliberat să nu o folosească, Curtea consideră că autoritățile nu erau obligate să înceapă din oficiu o anchetă penală, în absența unei plângeri din partea persoanei în cauză.

40. Având în vedere considerațiile anterioare, Curtea consideră că respectivele capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din convenție trebuie respinse pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și 4 din convenție.

B. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 din convenție

41. În cadrul art. 6 din convenție, reclamanta se plânge de obligarea sa la plata unei amenzi contravenționale pentru incidentul din 21 mai 2004. Aceasta pretinde că era vorba despre o condamnare penală, care nu a fost motivată suficient. Reclamanta denunță, de asemenea, cuantumului excesiv al taxelor judiciare de timbru, care au împiedicat-o să solicite despăgubiri civile.

42. În ceea ce privește calificarea sancțiunii, Curtea consideră că, în speță, caracterul contravențional sau penal al acesteia nu prezintă o importanță particulară, din moment ce procedura litigioasă a respectat garanțiile unui proces echitabil.

43. În acest sens, Curtea constată că instanțele sesizate cu contestația reclamantei au examinat legalitatea procesului-verbal într-o manieră contradictorie, în cadrul unei proceduri care a respectat garanțiile procedurale oferite de dreptul intern, și au oferit persoanei în cauză posibilitatea de a-și apăra punctul de vedere și de a audia martori (a se vedea, *a contrario*, *Anghel împotriva României*, nr. 28183/03, pct. 56 și urm., 4 octombrie 2007). Prin urmare, Curtea nu identifică niciun motiv pentru a pune la îndoială temeinicia hotărârilor instanțelor interne, care au confirmat într-un mod suficient motivat legalitatea procesului-verbal litigios.

44. În ceea ce privește capătul de cerere referitor la pretinsa încălcare a dreptului de acces la justiție din cauza taxelor judiciare de timbru excesive, Curtea observă că acțiunea civilă a reclamantei a fost examinată de Judecătoria București, după ce reclamanta a diminuat cuantumul pretențiilor sale și a plătit o parte din taxele judiciare de timbru. În orice caz, Curtea observă că, pe de o parte, reclamanta nu a cerut instanței acordarea unei scutiri sau reduceri a taxelor judiciare de timbru și că, pe de altă parte,

recursul acesteia a fost anulat ca nemotivat.

45. Rezultă că, în cauză, capătul de cerere întemeiat pe art. 6 din convenție este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

C. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 7 din convenție

46. Din punct de vedere al art. 7 din convenție, reclamanta se plânge de condamnarea sa pentru fapte care nu erau prevăzute de dreptul penal intern.

47. Curtea constată că, la 21 mai 2004, reclamanta a fost sancționată cu amendă pentru consecințele comportamentului său, și anume pentru perturbarea slujbei religioase și provocarea de tulburări în interiorul și în exteriorul catedralei, nu pentru conținutul criticilor sale la adresa ierarhilor Bisericii.

48. Instanțele interne care au examinat legalitatea procesului-verbal de contravenție au hotărât că, în temeiul Legii nr. 61/1991, comportamentul reclamantei din data de 21 mai 2004 constituia „tulburarea ordinii și liniștii publice”.

49. Având în vedere considerațiile expuse anterior (supra, pct. 43), Curtea nu poate contesta concluzia instanțelor interne cu privire la încadrarea juridică a acestor fapte.

50. Reiese că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

D. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 9, art. 10 și art. 14 din convenție

51. Reclamanta pretinde încălcarea art. 9, art. 10 și art. 11 din convenție, prin condamnarea sa pentru critica adusă ierarhilor Bisericii Ortodoxe.

52. Curtea reamintește că statele contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a hotărî existența și amploarea unei ingerințe, dar că aceasta se dublează printr-un control european, care se referă în același timp la lege și la deciziile care îl aplică. Marja de apreciere se referă în special la selectarea de metode rezonabile și corespunzătoare pe care le utilizează autoritățile, pentru a asigura derularea pașnică a evenimentelor publice legale (*Plattform „Ärzte für das Leben” împotriva Austriei*, 21 iunie 1988, pct. 34, seria A nr. 139, și *Chorherr împotriva Austriei*, 25 august 1993, pct. 31, seria A nr. 266 B).

53. În speță, Curtea notează că reclamanta a fost sancționată în mai multe rânduri pentru adoptarea unor poziții critice împotriva ierarhilor Bisericii. Hotărârile judecătorești interne cu privire la evenimentele petrecute între 2000 și 2001 fiind anterioare cu mai mult de șase luni introducerii prezentei cereri, Curtea se va limita să examineze amenda contravențională aplicată reclamantei la 21 mai 2004.

54. În acest sens, Curtea consideră că, prin alegerea unei sărbători religioase la Catedrala Patriarhală din București drept cadru pentru criticile sale, reclamanta ar fi trebuit să se aștepte să provoace agitație în asistență, lucru care poate duce la aplicarea unei sancțiuni (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Chorherr*, citată anterior, pct. 32).

55. Curtea acordă, de asemenea, importanță faptului că amenda aplicată nu avea ca scop sancționarea exprimării unei opinii, ci sancționarea tulburării ordinii și liniștii publice. Consideră că quantumul amenzii, deși ridicat pentru o persoană fără venit, era totuși moderat și reține că amenda nu mai putea fi schimbată într-o pedeapsă privativă de libertate (supra, pct. 19 și urm.).

56. Prin urmare, având în vedere circumstanțele speței, Curtea consideră că autoritățile au acționat în cadrul marjei de apreciere care le este recunoscută în materie.

57. În fine, cu privire la acuzațiile de parțialitate a autorităților interne în favoarea conducătorilor Bisericii Ortodoxe, ținând cont de toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la pretențiile formulate, Curtea nu constată niciun indiciu care să permită identificarea existenței unei discriminări împotriva reclamantei, cu încălcarea art. 14 din convenție.

58. Reiese că, în cauză, capetele de cerere întemeiate pe art. 9, art. 10 și art. 14 din convenție sunt în mod vădit nefondate și, prin urmare, trebuie respinse în conformitate cu art. 35 § 3 și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Declară cererea inadmisibilă.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte

DECIZIE

cu privire la admisibilitatea cererilor nr. 5666/04 și 14464/05
prezentate de **OVIDIU TRĂILESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită la 22 mai 2012 într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, *judcători*, Valerian Cioclei, *judcător ad hoc*, și de Santiago Quesada, *grefier de secție*,

Având în vedere cererile menționate anterior introduse la 14 ianuarie 2004 și 8 februarie 2005,

Având în vedere decizia parțială a Curții din 24 august 2010,

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamant,

Având în vedere abținerea lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), și desemnarea lui Valerian Cioclei în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament),

După ce a deliberat în acest sens, pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. Reclamantul, Ovidiu Trăilescu, este resortisant român, s-a născut în 1971 și locuiește în Orșova. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

A. Circumstanțele cauzei

2. Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de părți, se pot rezuma după cum urmează.

1. *Faptele corespunzătoare cererii nr. 5666/04*

3. Reclamantul era angajat ca jurist la o întreprindere.

4. La 22 ianuarie 2000, reclamantul a fost declarat admis la examenul organizat de Ministerul Justiției pentru suplinirea posturilor vacante în magistratură. La 8 iunie 2000, a fost informat că, dată fiind media sa la concurs, trebuia să ocupe postul de procuror stagiar la Parchetul de pe lângă Judecătoria Drobeta Turnu-Severin.

a) Refuzul Ministerului Public de a propune Ministerului Justiției să îl numească pe reclamant în postul de procuror stagiar

5. Constatând că celelalte persoane care au fost admise la același concurs au fost numite în posturile respective și că el era singurul care nu și-a primit numirea, reclamantul a adresat o scrisoare Ministerului Public, pentru a afla cauzele acestei întârzieri.

6. Prin decizia din 6 decembrie 2000, Ministerul Public, reprezentat de Procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, i-a comunicat reclamantului refuzul de a propune Ministerului Justiției numirea sa în postul de procuror stagiar, pe motiv că nu avea o bună reputație, condiție prevăzută de art. 46 lit. c) din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească.

7. La 29 decembrie 2000, prevalându-se de dispozițiile Legii nr. 29/1990 privind contenciosul administrativ, reclamantul a formulat o plângere administrativă împotriva acelei decizii, care a fost înregistrată la Ministerul Public și la Ministerul Justiției.

8. Prin decizia din 3 aprilie 2001, Ministerul Justiției l-a informat pe reclamant cu privire la decizia de reexaminare a dosarului său.

9. Ministerul Public a însărcinat Parchetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți să efectueze o anchetă asupra persoanei reclamantului. La 10 octombrie 2001, parchetul a solicitat angajatorului reclamantului, societatea C., informații privind comportamentul acestuia. Aceeași cerere a fost adresată și vecinilor acestuia.

10. Prin decizia din 20 iunie 2002, Procurorul general l-a informat pe reclamant că Ministerul Public nu a propus Ministerului Justiției numirea sa în postul de procuror stagiar, deși a fost admis la examen. Pentru pronunțarea acestei decizii, Ministerul Public se bazează pe mai multe fapte, astfel cum rezultau din dosarul „personal” întocmit de Parchetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți în urma cercetărilor efectuate asupra persoanei reclamantului în 2000 și 2001. Reiese din decizia ministerului că dosarul „personal” cuprindea informații furnizate de foștii angajatori ai reclamantului, de cunoștințele sale și de Poliția Orșova, recomandări și alte documente.

11. În primul rând, Ministerul Public și-a bazat decizia pe faptul că, în 1998, reclamantul a fost implicat într-o dispută cu un terț, în urma căreia a fost obligat la plata unei amenzi contravenționale. Pentru aceleași fapte, terțul a depus, apoi, o plângere penală împotriva reclamantului pentru lovire și alte violențe care a fost închisă prin împăcarea părților.

12. În al doilea rând, s-a bazat pe faptul că întreprinderea H., unde reclamantul a lucrat ca jurist, l-a concediat pe motive disciplinare. Decizia de concediere a fost anulată printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru viciu de procedură și reclamantul a fost reangajat în același post. În cele din urmă, a constatat că, la 31 august 1998, reclamantul a reprezentat aceeași întreprindere într-un litigiu civil fără să i se fi acordat imputernicire în acest sens.

13. În concluzie, s-a stabilit că reclamantul „nu a respectat întotdeauna regulamentul de ordine interioară și că îl interesau în principal problemele personale și ascensiunea politică, în detrimentul sarcinilor profesionale care îi erau atribuite”.

b) Acțiunea în contencios administrativ pentru contestarea deciziilor prin care se refuza numirea reclamantului în postul de procuror stagiar

14. La 1 iulie 2002, reclamantul a sesizat Curtea de Apel Craiova cu o acțiune în contencios administrativ împotriva Ministerului Public și a Ministerului Justiției, cerând anularea deciziilor de la 6 decembrie 2000 și 20 iunie 2002 menționate anterior (supra, pct. 6 și 10) și obligarea acestora să-l numească în postul de procuror stagiar. În sprijinul pretențiilor sale, a depus la dosar recomandări din partea foștilor săi angajatori, inclusiv a membrilor consiliului de administrație al societății H., a primarului orașului, a reprezentantului consiliului municipal și a vecinilor săi care îi atestau buna reputație. A subliniat că, în ceea ce privește plângerea penală din 1998, nu s-a început urmărirea penală împotriva sa. A adăugat că decizia de concediere a societății H. a fost anulată de instanțe și că reprezentase această societate în temeiul unui mandat general de care dispunea.

15. Reclamantul a cerut curții de apel să dispună Ministerului Public să depună la dosarul acțiunii sale dosarul „personal”, ce cuprindea documentele pe care s-a bazat pentru a-i respinge numirea, și care se afla în arhivele acestui minister.

16. La ședințele din 4 octombrie și 1 noiembrie 2002, reclamantul a arătat că părții au refuzat să furnizeze o copie a dosarului „personal”. Curtea de apel a respins cererea, pe motiv că au fost deja depuse la dosarul cauzei numeroase recomandări și elemente privind personalitatea persoanei în cauză, precum și înscrișuri cu privire la concurs. Prin urmare, Curtea a reținut că prezentarea de noi probe nu aducea precizări suplimentare și nu era de natură să soluționeze cauza.

17. Conform spuselor reclamantului, la ședințele de judecată, procurorul, în calitate de reprezentant al Ministerului Public, era așezat lângă completul de judecată, iar el se afla în fața judecătorilor, în sala de judecată.

18. Prin hotărârea din 1 noiembrie 2002, Curtea de Apel Craiova a respins acțiunea reclamantului. S-a considerat că, din cercetările făcute de Pachetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți în 2000 și 2001, rezulta că reclamantul nu a avut un comportament satisfăcător la locul de muncă și în societate. Într-adevăr, a fost condamnat în 1998 la plata unei amenzi contravenționale pentru tulburarea ordinii publice în urma agresării unei persoane care a depus ulterior plângere penală împotriva lui. Curtea a notat că răspunderea penală a fost înlăturată prin împăcarea părților. De asemenea, reclamantul a fost concediat de societatea H. din motive disciplinare, decizie care a fost anulată apoi pentru nerespectarea condițiilor de formă. Date fiind aceste fapte, curtea de apel a hotărât că reclamantul nu îndeplinea condițiile pentru a deveni magistrat.

19. La 27 ianuarie 2003, reclamantul a formulat recurs împotriva acestei hotărâri. A arătat că reputația unei persoane reprezenta imaginea pe care anturajul său și-a format-o despre aceasta și că nu putea fi determinată numai în funcție de două incidente izolate din viața sa. A subliniat că informațiile primite și reținute de minister din partea angajatorilor săi pentru refuzul numirii sale în postul de procuror erau în contradicție cu recomandările făcute în aceeași perioadă de aceiași angajatori care îi atestau buna reputație, după cum dovedeau și declarațiile pe care le anexase la cererea introductivă

de instanță. A adăugat că curtea de apel a omis să examineze motivele acțiunii sale și a reiterat cererea ca dosarul „personal” să fie cuprins în dosarul cauzei. A contestat capacitatea procurorului de a reprezenta Ministerul Public, în lipsa depunerii la dosar a unei împuterniciri scrise, excepție care a fost respinsă de Curtea Supremă ca nefondată.

20. Prin hotărârea definitivă din 21 octombrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamantului. A reținut că era incontestabil faptul că reclamantul a fost sancționat prin plata unei amenzi contravenționale pentru rănilor provocate unui terț și că acesta din urmă a depus o plângere penală împotriva lui, fiind înlăturată răspunderea penală pe motiv de împăcare a părților. În plus, aceste fapte au fost comise când reclamantul era bolnav și când a fost concediat din motive disciplinare, sancțiune anulată ulterior de către instanță. Curtea Supremă a considerat că această problemă nu era de natură să șteargă existența faptelor care au adus atingere reputației reclamantului. Ea a considerat că, deși autoritățile nu au luat în considerare alte aspecte stabilite în urma cercetărilor efectuate asupra persoanei reclamantului, faptele reținute anterior „nu erau dintre cele care îi puteau asigura buna reputație în sensul art. 46 lit. c) din Legea nr. 92/1992”. A adăugat că această ultimă condiție implica „un comportament ireproșabil în sânul societății, un echilibru emoțional și un comportament rațional chiar în situații limite.”

21. În ceea ce privește refuzul curții de apel de a dispune anexarea dosarului „personal” al reclamantului la dosarul cauzei, Curtea Supremă a considerat că prima instanță nu avea obligația să ceară autorităților aceste dovezi, dacă considera că dovezile de care dispunea erau suficiente pentru stabilirea faptelor.

2. Faptele corespunzătoare cererii nr. 14464/05

a) Cererea reclamantului de a avea acces la dosarul „personal”

22. La 11 februarie 2003, reclamantul a făcut o cerere la Procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție pentru a avea acces la dosarul „personal” și pentru a face copii.

23. Prin scrisoarea din 24 februarie 2003 cu numărul 367/2003, Ministerul Public l-a informat pe reclamant că cererea i-a fost respinsă. Această scrisoare preciza că informațiile solicitate de reclamant nu erau informații de interes public, ci o simplă cerere adresată unei instituții publice. Ministerul a notat că dosarul în cauză fusese întocmit în conformitate cu Legea nr. 92/1992, în urma cererii sale de a fi admis în magistratură, documentele existente în acest dosar neavând un caracter public. Prin urmare, reclamantul nu îl putea consulta sau face copii. A adăugat, în cele din urmă, că reclamantul a fost informat anterior cu privire la motivele pentru care cererea sa de admitere în magistratură a fost respinsă.

24. La 5 martie 2003, în temeiul dispozițiilor Legii nr. 544/2001 și al normelor de aplicare, reclamantul a adresat Ministerului Public o plângere împotriva scrisorii din 24 februarie 2003. Reclamantul nu a primit răspuns la această plângere.

b) Procedura judiciară în contestarea refuzului de acces la dosarul „personal”

25. La 20 martie 2003, reclamantul a sesizat Tribunalul București cu o acțiune împotriva Ministerului Public, în anularea „actului administrativ nr. 367/2003” care i-a refuzat accesul la dosarul său personal. A cerut, de asemenea, acces la dosarul „personal” și la realizarea de copii ale documentelor cuprinse în acest dosar. A arătat că accesul la aceste documente îi era necesar pentru a-și putea restabili buna reputație. S-a bazat pe art. 13, art. 14 și art. 22 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public și pe normele sale de aplicare.

26. În întâmpinare, Ministerul Public a cerut tribunalului să declare acțiunea reclamantului inadmisibilă, pe motiv că informațiile solicitate nu constituiau informații de interes public și că, prin urmare, dispozițiile Legii nr. 544/2001 nu erau aplicabile în speță. A arătat apoi că reclamantul nu îndeplinea condiția cerută de lege pentru a fi numit magistrat, și anume că nu se bucura de o bună reputație.

27. Reclamantul a răspuns ministerului că acțiunea sa era admisibilă, dat fiind că, potrivit art. 14 alin. (1) din Legea nr. 544/2001, datele personale pot deveni informații de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice. A adăugat că legiuitorul a elaborat, de altfel, Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la clasificarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.

28. Pe fondul acțiunii, reclamantul a arătat că cererea sa se baza pe dispozițiile Legii nr. 544/2001. A notat că sancțiunea contravențională nu i-a fost dată în urma unei proceduri echitabile și că constituia un incident izolat care nu-i putea afecta reputația. A contestat, de asemenea, interpretarea dată relațiilor sale profesionale anterioare și a arătat că beneficia de recomandări pozitive din partea angajatorilor săi.

29. Dezbaterile au avut loc la 5 septembrie 2003.

30. Prin hotărârea din 12 septembrie 2003, Tribunalul București a respins acțiunea ca nefondată. Tribunalul a reținut, mai întâi, că decizia contestată nu constituia un act administrativ și nu crea niciun raport juridic între părți, ci numai o opinie asupra modului de soluționare a cererii reclamantului de a avea acces la dosarul său „personal”. Prin urmare, nu putea fi cenzurată pe calea contenciosului administrativ. Tribunalul a hotărât apoi că, potrivit art. 2 lit. c) și a art. 12 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 544/2001, coroborate cu art. 3 lit. a) din Legea nr. 677/2001, informațiile cuprinse în dosarul „personal” aveau un caracter personal și nu de interes public, dispozițiile Legii nr. 544/2001 nefiind prin urmare aplicabile. A adăugat că art. 14 din Legea nr. 544/2001 invocat de reclamant nu era aplicabil în speță, în măsura în care nu a fost numit procuror și nu exercita, prin urmare, o funcție publică.

31. Reclamantul a formulat recurs. A arătat că acțiunea sa se baza pe dispozițiile Legii nr. 544/2001 coroborate cu cele ale Legii nr. 677/2001. A susținut că, în măsura în care informațiile cuprinse în dosar au fost folosite de pârât pentru a-i împiedica accesul la funcția publică, aceste informații au devenit de interes public și că Legea nr. 544/2001 era aplicabilă în speță. A adăugat, de asemenea, că, potrivit art. 13 din Legea nr. 544/2001, informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii constituie

informații de interes public. Or, în opinia acestuia, datele prezentate în dosarul său au fost folosite pentru încălcarea legii.

32. Prin hotărârea definitivă din 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel București a respins recursul reclamantului. A hotărât că datele solicitate de reclamant intrau sub incidența art. 12 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 544/2001, fiind informații cu privire la date personale. În plus, în măsura în care reclamantul nu a ocupat o funcție publică, nu putea pretinde că a suferit o atingere a dreptului său de exercitare a atribuțiilor sale, ceea ce ar fi făcut ca aceste informații să fie de interes public.

B. Dreptul și practica interne și internaționale relevante

1. Dispozițiile relevante cu privire la accesul la funcția de magistrat

33. Dispozițiile legale relevante ale Legii nr. 92/1992 privind organizarea judiciară cu privire la accesul la funcția de magistrat sunt redactate astfel:

Art. 46

„(1) Poate fi numit magistrat cel care îndeplinește următoarele condiții::

[...]

b) este licențiat în drept sau drept economic-administrativ, are stagiul cerut de lege pentru funcția în care urmează să fie numit și dovedește o pregătire profesională corespunzătoare;

c) nu are antecedente penale și se bucură de o bună reputație;

[...]”

34. Potrivit art. 51 din Legea nr. 92/1992, la judecătorii și la parchetele de pe lângă aceste instanțe pot funcționa judecători și, respectiv, procurori stagiați, numiți prin ordin al ministrului justiției, cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 46. Procurorii stagiați sunt numiți la propunerea procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

2. Dispozițiile relevante privind organizarea sălii de judecată și de descriere a procedurii de urmat

35. Potrivit art. 7 din Regulamentul privind organizarea sălilor de ședință din instanțele judecătorești, aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 111 din 27 septembrie 2000, locul ocupat în sala de judecată de către procurorul care reprezintă interesele publice este situat „în partea opusă spațiului destinat persoanelor private de libertate, pe un podium cu înălțimea de 20 - 30 centimetri, orientat astfel încât să asigure procurorului o vizibilitate bună, atât spre biroul judecătorilor, cât și spre public”. În ceea ce privește locul procurorului ce reprezintă interesele Ministerului Public, pârâțul din procedură, Regulamentul nu oferă o indicație specială. Prin urmare, locul ocupat de procuror în sala de judecată este diferit în funcție de calitatea procesuală și este, în orice caz, diferit de cel al completului de judecată.

36. Dispozițiile relevante ale Codului de procedură civilă sunt redactate în felul următor:

Art. 172

„Când partea învederează că partea potrivnică deține un înscris privitor la pricină, instanța poate ordona înfățișarea lui.

Cererea de înfățișare nu poate fi respinsă dacă înscrisul este comun părților sau dacă însăși partea potrivnică s-a referit în judecată la înscris [...].”

Art. 132

„La prima zi de înfățișare instanța va putea da reclamantului un termen pentru întregirea sau modificarea cererii precum și pentru a propune noi dovezi. [...].”

37. Articolul relevant din Codul civil se citește după cum urmează:

Art. 1201

„Este lucru judecat atunci când a doua cerere în judecată are același obiect, este întemeiată pe aceeași cauză și este între aceleași părți, făcută de ele și în contra lor în aceeași calitate.”

3. Dispozițiile legale cu privire la liberul acces la informații de interes public

38. Dispozițiile legale relevante ale Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public sunt redactate în felul următor:

Art. 12

„(1) Se exceptează de la accesul liber următoarele informații:
d) informații cu privire la datele personale, conform legii;”

Art. 13

„Informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate sau o instituție publică nu pot fi incluse în categoria informațiilor clasificate și constituie informații de interes public.”

Art. 14

„(1) Informațiile cu privire la datele personale ale cetățeanului pot deveni informații de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice.”

4. Dispozițiile legale privind protecția persoanelor cu privire la clasificarea datelor cu caracter personal

39. Articolele relevante din Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, intrată în vigoare la 12 decembrie 2001, sunt redactate în felul următor:

Art. 1

„Prezenta lege are ca scop garantarea și protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice, în special a dreptului la viața intimă, familială și privată, cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal.

(2) Exercițarea drepturilor prevăzute în prezenta lege nu poate fi restrânsă decât în cazuri expres și limitativ prevăzute de lege.”

Art. 2

„(1) Prezenta lege se aplică prelucrărilor de date cu caracter personal, efectuate, în tot sau în parte, prin mijloace automate, precum și prelucrării prin alte mijloace decât cele automate a datelor cu caracter personal care fac parte dintr-un sistem de evidență sau care sunt destinate să fie incluse într-un asemenea sistem. [...]”

Art. 3

„[...] în înțelesul prezentei legi, următorii termeni se definesc după cum urmează:

a) date cu caracter personal: orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; o persoană identificabilă este acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale;

b) prelucrarea datelor cu caracter personal: orice operațiune sau set de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal, prin mijloace automate sau neautomate, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea către terți prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea; [...]”

Art. 13

„Orice persoană vizată are dreptul de a obține de la operator [...] confirmarea faptului că datele care o privesc sunt sau nu sunt prelucrate de acesta. Operatorul este obligat, în situația în care prelucrează date cu caracter personal care privesc solicitantul, să comunice acestuia, împreună cu confirmarea, cel puțin următoarele:

a) informații referitoare la scopurile clasificării [...];

b) comunicarea într-o formă inteligibilă a datelor care fac obiectul prelucrării, precum și a oricărei informații disponibile cu privire la originea datelor; [...]

d) informații privind existența dreptului de intervenție asupra datelor și a dreptului de opoziție, precum și condițiile în care pot fi exercitate;

e) informații asupra posibilității de a consulta registrul de evidență a prelucrărilor de date cu caracter personal [...].”

Art. 14

„Orice persoană vizată are dreptul de a obține de la operator, la cerere și în mod gratuit:

a) după caz, rectificarea, actualizarea, blocarea sau ștergerea datelor a căror prelucrare nu este conformă prezentei legi, în special a datelor incomplete sau inexacte; [...].”

Art. 18

„(1) Fără a se aduce atingere posibilității de a se adresa cu plângere autorității de supraveghere, persoanele vizate au dreptul de a se adresa justiției pentru apărarea oricăror

drepturi garantate de prezenta lege, care le-au fost încălcate.”

Art. 25

„(1) În vederea apărării drepturilor prevăzute de prezenta lege persoanele ale căror date cu caracter personal fac obiectul unei prelucrări care cade sub incidența prezentei legi pot înainta plângere către autoritatea de supraveghere. Plângerea se poate face direct sau prin reprezentant. Persoana lezată poate împuternici o asociație sau o fundație să îi reprezinte interesele.”

40. Guvernul a depus la dosarul cauzei o copie a hotărârii definitive nr. 3956 pronunțată la 18 octombrie 2007 de către Înalta Curte de Justiție și Casație. În această hotărâre, Înalta Curte a admis cererea unei persoane fizice angajată în baza Legii nr. 677/2001 împotriva Inspectoratului General al Poliției de Frontieră să transmită informații privind numărul intrărilor și ieșirilor sale din țară în decursul unui an de zile.

41. Convenția Consiliului Europei privind protecția persoanelor cu privire la procesarea automată a datelor personale din 28 ianuarie 1981 a fost ratificată de România la 27 februarie 2002. A intrat în vigoare, pentru România, la 1 iunie 2002. Scopul acestei convenții este „de a garanta [...] oricărei persoane fizice [...] respectarea [...] în special a dreptului său la viața privată, cu privire la procesarea automată a datelor personale care o privesc” (art. 1), acestea din urmă fiind definite la art. 2 ca „orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă”.

CAPETE DE CERERE

42. Invocând art. 6 din convenție, reclamantul se plânge că nu i-a fost soluționată cauza de către o instanță independentă și imparțială și că a fost încălcat principiul egalității părților în proces, din cauza locului ocupat de procurorul general în sala de ședință, adică lângă completul de judecată. Sub unghiul aceluiași articol, el se plânge de refuzul instanțelor de a obliga Ministerul Public să adauge la dosarul cauzei dosarul „personal” al reclamantului, pentru a fi folosit ca probă.

43. Invocând art. 8 din convenție, reclamantul se plânge de o atingere a dreptului la respectarea vieții sale private, din cauza imposibilității de a avea acces la dosarul său personal.

44. El se plânge și de faptul că nu a beneficiat la nivel național de o cale de atac efectivă pentru a contesta refuzul autorităților de a-i permite accesul la dosarul personal, ceea ce aduce atingere dreptului său garantat de art. 13 din convenție.

ÎN DREPT

A. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din convenție

45. Reclamantul se plânge că la audierile în fața instanțelor interne, el era plasat, cum este regula, în partea de jos a sălii de ședință, la un nivel inferior judecătorilor, iar reprezentantul Ministerului Public se afla pe o platformă ridicată lângă completul

de judecată. Se vede aici o încălcare a principiului egalității armelor și a obligației de imparțialitate și independență a instanței. Denunță, de asemenea, refuzul instanțelor de a obliga Ministerul Public să adauge la dosarul cauzei dosarul „personal”, în vreme ce decizia contestată se baza pe documentele cuprinse în acest dosar. Invocă art. 6 § 1 din convenție, ale cărui dispoziții relevante se citesc după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale [...] de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

46. Guvernul susține că acestei cereri nu este aplicabil art. 6 § 1 din convenție, pe motiv că dreptul revendicat de reclamant în cursul procedurii ce face obiectul cererii nr. 5666/04 nu poate fi calificat ca drept de natură civilă sau penală, în sensul art. 6 citat anterior. Consideră apoi că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne în ceea ce privește capătul său de cerere legat de locul procurorului în sala de ședință, dat fiind că nu l-a prezentat niciodată în fața instanțelor naționale și că nu a contestat completul de judecată.

47. Reclamantul contestă argumentele Guvernului.

48. Având în vedere faptele relevante, Curtea consideră că nu este necesar să se examineze aceste excepții ale Guvernului deoarece consideră că aceste capete de cerere urmează să fie respinse ca inadmisibile, fiind vădit nefondate pentru motivele menționate anterior.

1. Cu privire la locul ocupat de procuror în sala de ședință

49. Guvernul face mai întâi trimitere la normele interne aplicabile în materie de organizare a unei săli de ședință (supra, pct. 35). El subliniază că, în speță, procurorul avea calitatea de reprezentant al pârâtului și că, prin urmare, ar fi trebuit să ocupe un loc lângă avocați și consilieri juridici. De altfel, nu există niciun indiciu, altul decât spusele reclamantului, care să dovedească că lucrurile erau altfel în speță. Arată că, în orice caz, în temeiul normelor interne aplicabile, locul procurorului în sala de ședință este diferit de cel al judecătorului și că locul procurorului nu poate, prin el însuși, să constituie o dovadă a lipsei de independență și imparțialitate a instanței sau a nerespectării principiului egalității armelor.

50. Reclamantul susține că, în speță, procurorul prezent la ședință a trebuit să cumuleze calitatea de pârât și cea de procuror de ședință, deși calitatea sa principală a fost cea de pârât în procedură. Prin urmare, a rămas în afara dezbaterilor lângă completul de judecată. El adaugă că procurorii și judecătorii au statuat de magistrat și își exercită activitatea pe lângă aceeași instanță.

51. Curtea notează mai întâi că reclamantul era parte într-o procedură administrativă și nu făcea obiectul unei acuzații de natură penală. Reamintește că imparțialitatea în sensul art. 6 § 1 din convenție se definește de obicei printr-o atitudine lipsită de prejudecată sau părtinire. Existența sa se apreciază în funcție de un dublu demers:

primul constă în încercarea de a determina ceea ce gândea judecătorul respectiv sau care era interesul său într-o anumită cauză; al doilea te face să te asiguri că oferea suficiente garanții pentru a exclude în această privință orice dubiu legitim [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), nr. 73797/01, pct. 118, CEDO 2005-XIII]. Or, a constatat deja că circumstanța denunțată nu este suficientă în sine să conteste egalitatea armelor sau lipsa de imparțialitate și independență, în măsura în care, dacă acordă Ministerului Public o poziție „fizică” privilegiată în sala de judecată, ea nu pune „acuzatul” într-o situație de dezavantaj concret pentru apărarea intereselor sale [*Chalmont împotriva Franței* (dec.), nr. 72531/01, 9 decembrie 2003 și *Morillon împotriva Franței* (dec.), nr. 71991/01, 2 octombrie 2003].

52. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 a) și 4 din convenție.

2. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe principiul contradictorialității

53. Reclamantul consideră că nu a beneficiat de o procedură contradictorie în fața instanțelor interne, pe motiv că dosarul „personal” nu a fost atașat la dosarul cauzei.

54. Guvernul consideră că cererea reclamantului adresată instanțelor interne de a cere parchetului atașarea la dosarul cauzei a conținutului dosarului „personal” reprezintă o cerere de producere de probe. Or, instanțele interne au respins această cerere în mod motivat. Reiese, de asemenea, că deciziile pronunțate de instanțele interne se bazează pe fapte a căror realitate nu a fost contestată de reclamant. Guvernul notează că reclamantul nu a invocat în fața instanțelor interne art. 172 C. proc. civ., conform căruia, la cererea uneia dintre părți, instanța trebuie să dispună celeilalte părți să depună la dosarul cauzei un înscris la care s-a referit în cursul procedurii.

55. Reclamantul consideră că nu a beneficiat de o procedură contradictorie în fața instanțelor interne, pe motiv că dosarul „personal” nu a fost depus la dosarul cauzei. El consideră că din această cauză nu și-a putut pregăti în mod convenabil apărarea. Adaugă că s-a prevalat în fața instanțelor interne de art. 172 C. proc. civ. și că a contestat în fața instanțelor interne faptele din litigiu, și anume că nu avea o bună reputație.

56. Curtea amintește mai întâi că admisibilitatea probelor reiese în primul rând din normele de drept intern și revine, în principiu, instanțelor naționale obligația să aprecieze probele administrate [*Van Mechelen și alții împotriva Țărilor de Jos*, 23 aprilie 1997, pct. 50, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-III*, și *De Lorenzo împotriva Italiei* (dec.), nr. 69264/01, 12 februarie 2004]. Dreptul la o procedură în contradictoriu, în sensul art. 6 alin. 1, „implică în principiu dreptul părților la un proces, penal sau civil, de a lua cunoștință de orice probă sau observație prezentată judecătorului pentru a-i influența decizia și a o discuta” [*Morel împotriva Franței*, nr. 34130/96, pct. 27, CEDO 2000-VI; *Meftah și alții împotriva Franței* (MC), nr. 32911/96, 35237/97 și 34595/97, pct. 1, CEDO 2002-VII și *Augusto împotriva Franței*, nr. 71665/01, pct. 50, CEDO 2007-... (extrase)].

57. În acest caz, dosarul „personal” nu a fost adăugat la dosarul cauzei de către Ministerul Public pentru a nu influența decizia judecătorilor. Cererea reclamantului de

a obliga Ministerul Public să prezinte în fața instanței dosarul „personal” a fost respinsă în mod motivat de instanțele interne care au considerat că dispuneau de suficiente dovezi pentru a soluționa cauza în fond (supra, pct. 16 și 23). Prin urmare, Curtea nu consideră că nedepunerea, de către Ministerul Public, la dosarul cauzei a dosarului „personal” constituie o atingere a principiului contradictorialității.

58. Curtea mai notează că reclamantul a fost informat cu privire la elementele faptice pe care Ministerul Public și apoi instanțele interne și-au întemeiat decizia conform căreia persoana în cauză nu beneficia de o bună reputație. Într-adevăr, atât decizia administrativă din 20 iunie 2002, cât și hotărârile pronunțate de instanțele interne au făcut o prezentare a faptelor pe care au fost întemeiate. Prin urmare, reclamantul avea cunoștință de faptele imputate. În plus, reclamantul nu a contestat realitatea faptelor, ci numai modul în care instanțele interne le-au interpretat. Dacă admisibilitatea probelor și aprecierea lor aparține, în primul rând, dreptului intern și instanțelor naționale [*García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-1], Curtea nu găsește în cazul de față niciun indiciu arbitrar în aprecierea făcută de instanțe și reamintește că sarcina sa nu este să substituie propria apreciere. În consecință, Curtea consideră că, în speță, reclamantul se limitează la a contesta aprecierea faptelor și probelor făcută de instanțe [*mutatis mutandis E.S. împotriva Franței* (dec.), nr. 49714/06, 10 februarie 2009 și *Russu împotriva României* (dec.), nr. 27436/04, 12 ianuarie 2010] și consideră, prin urmare, că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 a) și 4 din convenție.

B. Cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 8 din convenție, considerat separat și coroborat cu art. 13 din convenție

59. Invocând art. 8 din convenție, considerat separat și coroborat cu art. 13 din convenție, reclamantul se plânge de încălcarea dreptului său la respectarea vieții sale private, din cauza imposibilității de a avea acces la dosarul său „personal” și că nu a beneficiat la nivel intern de o cale de atac efectivă pentru a contesta refuzul autorităților de a-i permite accesul la acest dosar. Art. 8 și art. 13 din convenție se citesc în felul următor:

Art. 8

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Art. 13

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de [...] convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când

încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

1. Cu privire la excepția Guvernului întemeiată pe incompatibilitatea ratione materiae a art. 8 din convenție

60. Guvernul susține că art. 8 din convenție nu se aplică în speță, pe motiv că refuzul autorităților interne de a permite reclamantului accesul la dosarul său „personal” nu are nicio repercusiune asupra vieții sale private. Susține că dosarul „personal” a fost, de asemenea, constituit de Ministerul Public cu scopul de a verifica reputația reclamantului, pentru a-i decide accesul la funcția publică. Datele cuprinse în acest dosar nu erau accesibile publicului și nu au fost nici divulgate, nici utilizate de autorități în alt scop decât cel prevăzut de lege. În plus, acest dosar conținea informații cu privire la procedurile judiciare în care reclamantul a fost parte, ceea ce implică că acesta din urmă cunoștea informațiile din el.

61. Reclamantul răspunde că, în măsura în care informațiile cuprinse în acest dosar erau decisive pentru a i se stabili buna sau proasta reputație, aveau legătură neapărat cu viața sa privată.

62. Curtea reamintește că datele cu caracter public pot ține de viața privată în cazul în care sunt obținute și memorate sistematic în dosare păstrate de autoritățile publice (*Haralambie împotriva României*, nr. 21737/03, pct. 77, 27 octombrie 2009). În speță, Ministerul Public a constituit un dosar ce cuprinde informații despre viața reclamantului pentru a-i decide buna reputație, condiție cerută pentru accesul acestuia la funcția de procuror. Acest dosar conținea, fără îndoială, informații privind trecutul reclamantului și, în special, precizări cu privire la fostele raporturi de muncă și asupra procedurilor judiciare în care a fost parte (supra. pct. 10 *in fine*). Fără nicio îndoială, documentele depuse la dosar priveau viața privată a reclamantului într-o astfel de măsură încât problema accesibilității lor de către cel în cauză intră în domeniul de aplicare al art. 8 din convenție (*Gaskin împotriva Regatului Unit*, 7 iulie 1989, pct. 37, seria A nr. 160 și, *mutatis mutandis*, *Gunes împotriva Franței*, nr. 32157/06, pct. 26, 20 noiembrie 2008). Prin urmare, este necesar să se respingă și această excepție a Guvernului.

63. Totuși, Curtea consideră că, în cauză, capătul de cerere al reclamantului cu privire la accesul la datele și informațiile cuprinse în dosarul „personal” este inadmisibil din motivele indicate mai jos.

2. Cu privire la excepția Guvernului întemeiată pe neepuizarea căilor de atac interne

64. Guvernul notează că informațiile solicitate de reclamant nu sunt informații de interes public, ci privesc date personale. Prin urmare, persoana în cauză ar fi trebuit să sesizeze instanțele interne nu cu o acțiune întemeiată pe Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, ci cu o acțiune întemeiată pe Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date. În opinia Guvernului, art. 13 lit. b) coroborat cu art. 18 din Legea nr. 677/2001 confereau persoanei în cauză o cale de atac efectivă,

accesibilă și suficientă pentru a obține din partea operatorului de date comunicarea sub o formă inteligibilă a datelor ce îl priveau, date ce făceau obiectul unei clasificări.

65. Reclamantul consideră că, în măsura în care informațiile cuprinse în dosarul „personal” aveau o legătură cu exercitarea unei funcții publice, respectiv de procuror în cadrul parchetului pe lângă Judecătoria Drobeta Turnu-Severin, au devenit informații de interes public. Prin urmare, orice persoană, inclusiv reclamantul, trebuia să aibă acces la dosar.

66. Arată apoi că putea avea acces la informații personale și în temeiul Legii nr. 677/2001, care completa Legea nr. 544/2001. Totuși, consideră că o nouă procedură angajată în temeiul Legii nr. 677/2001 ar fi fost respinsă de instanțele interne pentru autoritate de lucru judecat. În plus, în temeiul rolului său activ, judecătorul sesizat cu acțiunea întemeiată pe Legea nr. 544/2001 ar fi putut completa și schimba, după caz, încadrarea juridică.

67. Curtea amintește că dispozițiile art. 35 din convenție prescriu epuizarea doar a căilor de atac referitoare la încălcările sancționate, disponibile și adecvate (*Akdivar și alții* citată anterior, pct. 66 și *Dalia împotriva Franței*, 19 februarie 1998, pct. 38, *Culegere de hotărâri și decizii*, 1998-I). Anumite circumstanțe specifice îl pot dispensa pe reclamant de obligația de epuizare a căilor de atac interne care îi sunt disponibile [*Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 75, CEDO 1999-V]. Cu toate acestea, Curtea subliniază că simplul fapt că există îndoieli cu privire la perspectivele de succes ale unei anumite căi de atac care nu este în mod evident sortită eșecului nu constituie un motiv valabil pentru a justifica neutilizarea căilor de atac interne [*Brusco împotriva Italiei* (dec.), nr. 69789/01, CEDO 2001-IX]. Dimpotrivă, există interesul de a sesiza instanța competentă, pentru a-i permite să dezvolte drepturile existente, folosindu-și competența de interpretare [*Ciupercescu împotriva României*, nr. 35555/03, pct. 169, 15 iunie 2010, și *Iambor împotriva României (nr. 1)*, nr. 64536/01, pct. 221, 24 iunie 2008].

68. Curtea notează că reclamantul pretinde încălcarea dreptului la respectarea vieții sale private din cauza refuzului autorităților interne de a-i permite accesul la dosarul „personal” constituit de Ministerul Public cu scopul de a-i decide buna reputație, condiție cerută de lege pentru a-i permite numirea în postul de procuror. Persoana în cauză a sesizat instanțele interne cu o acțiune întemeiată pe Legea nr. 544/2001, iar acestea au respins-o, pe motiv că informațiile solicitate constituiau date cu caracter personal în sensul Legii nr. 677/2001, și nu informații de interes public în sensul Legii nr. 544/2001.

69. În temeiul dispozițiilor Legii nr. 677/2001 în vigoare la momentul faptelor ce fac obiectul cererii nr. 14464/05, datele cu caracter personal sunt definite ca orice informație cu privire la o persoană fizică identificată sau identificabilă și scopul său este să apere drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor fizice, în special dreptul la viața intimă, familială și privată, în funcție de clasificarea datelor cu caracter personal. Curtea notează concordanța între noțiunile prezentate în această lege și cele ale convenției redactate în cadrul Consiliului Europei pentru protecția persoanelor de prelucrarea automată a datelor cu caracter personal din 28 ianuarie 1981 (supra, pct. 41).

70. Legea nr. 677/2001 descrie și procedura ce trebuie urmată de orice persoană interesată pentru a avea acces la datele cu caracter personal clasificate, iar accesul la justiție

este prevăzut de art. 18 din această lege (supra, pct. 39). Nimic nu indică că controlul exercitat de instanță este limitat în vreun fel, pentru a se putea îndoi imediat de eficacitatea unei asemenea căi de atac. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nimic nu permite să se creadă că dispozițiile Legii nr. 677/2001 nu ar oferi reclamantului posibilitatea de a soluționa capătul de cerere sau că nu prezintă nicio perspectivă rezonabilă de succes.

71. În ceea ce privește pretențiile reclamantului cu privire la obiectul unei astfel de acțiuni pentru autoritatea de lucru judecat, Curtea notează că, potrivit art. 1201 C. civ., există autoritate de lucru judecat dacă o a doua cerere privește același obiect, este întemeiată pe aceeași cauză și este între aceiași părți. Or, fără să se speculeze asupra problemei unei noi acțiuni întemeiată pe dispozițiile Legii nr. 677/2001, Curtea nu poate decât să constate că cauza celei de-a doua acțiuni este diferită de prima. Cât privește pretențiile persoanei în cauză cu privire la lipsa rolului activ al judecătorilor în reîncadrarea temeiului juridic al acțiunii, Curtea constată că reclamantul, care are pregătire juridică, a delimitat el însuși cadrul acțiunii sale. De altfel, chiar dacă, pentru susținerea admisibilității acțiunii sale, a făcut referire, în recurs, la complementaritatea legilor nr. 677/2001 și 544/2001, persoana în cauză nu a înțeles să completeze sau să modifice temeiul juridic al acțiunii sale, acest lucru fiindu-i deschis în temeiul art. 132 C. proc. civ.

72. Subliniind din nou rolul său subsidiar în raport cu sistemele naționale de garantare a drepturilor omului (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 7 decembrie 1976, pct. 48, serie A nr. 24), Curtea consideră că reclamantul avea la dispoziție un temei legal care îi permitea să ofere ocazia instanțelor să repare la nivel național pretinsa încălcare a art. 8 din convenție. De altfel, nu a fost dezvăluită nicio circumstanță excepțională care să poată dispensa reclamantul de obligația de epuizare a căii de atac respective. Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și 4 din convenție.

73. În ceea ce privește capătul de cerere al reclamantului întemeiat pe art. 13 coroborat cu art. 8 din convenție, Curtea consideră că, din motivele prevăzute supra la pct. 69-70, reclamantul nu poate pretinde că nu beneficiază în fața autorităților naționale de o cale de atac efectivă pentru a susține pretinsa încălcare a convenției. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 a) și 4 din convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Decide să conexeze cererile;
Declară cererile inadmisibile.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA CONSTANTIN FLOREA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 21534/05)

Hotărârea din 19 iunie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Constantin Florea împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 29 mai 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 21534/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Constantin Florea („reclamantul”), a sesizat Curtea la 6 mai 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, I. Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretinde, în special, că durata procedurii îndreptate împotriva sa a fost nerezonabilă și că prezumția de nevinovăție a fost încălcată.

4. La 15 februarie 2011, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

5. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din regulament), președintele camerei a desemnat-o pe Kristina Pardalos în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul este născut în 1950 și locuiește în Damieniști.

7. Era asociat unic al unei societăți comerciale care deținea un abator situat în localitatea Dămieniști. Pentru carnea obținută din sacrificarea animalelor cumpărate de la ferme locale societatea a încasat în perioada ianuarie – iunie 1996 subvenții de la Direcția județeană pentru agricultură (numită în continuare „direcția”).

8. După un control efectuat în iunie 1996, direcția a considerat că reclamantul a falsificat documente contabile declarând un număr mai mare de animale sacrificate pentru a beneficia de subvenții mai mari. Direcția a considerat că societatea a încasat pe nedrept 245 milioane lei românești, adică echivalentul a 7500 USD. Parchetul de pe lângă Judecătoria Bacău, sesizat de către direcție, a deschis o anchetă pentru investigarea acuzației de înșelăciune, fals material în înscrisuri oficiale și uz de fals.

9. Între 9 și 19 octombrie 1996, reclamantul a fost arestat preventiv prin ordonanța parchetului. La 19 octombrie 1996, bunurile societății au fost puse sub sechestru.

10. Anchetatorii au audiat peste 400 fermieri și au dispus realizarea unei expertize contabile.

11. Prin rechizitoriul din 5 decembrie 1996, parchetul l-a trimis în judecată pe reclamant pentru infracțiunile menționate.

12. Judecătoria Bacău a trimis dosarul la Tribunalul Bacău, care l-a înapoiat judecătoriei. Curtea de Apel Bacău a trimis dosarul tribunalului.

13. La 18 septembrie 1997, tribunalul, fără să administreze noi probe, a trimis dosarul parchetului pentru continuarea anchetei și realizarea unei noi expertize contabile. Parchetul de pe lângă tribunal a trimis dosarul parchetului de pe lângă judecătorie.

14. La 20 august 1998, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale față de reclamant, pe motiv că nu fusese comisă nicio infracțiune. Neînceperea urmăririi penale a fost anulată de parchetul de pe lângă tribunal care a continuat ancheta. O nouă expertiză contabilă a fost efectuată.

15. La 21 decembrie 2000, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale, pe motiv că faptele de care era acuzat au fost comise fără intenție. La 12 aprilie 2002, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău a anulat ordonanța de neîncepere a urmăririi penale și a trimis dosarul la parchetul de pe lângă tribunal pentru continuarea anchetei.

16. O a patra expertiză contabilă a concluzionat că reclamantul a încasat pe nedrept aproximativ 169 milioane lei, aproximativ 5 000 EUR. La cererea reclamantului, o nouă expertiză a fost efectuată în octombrie 2002. Ea a concluzionat că prejudiciul se ridică la aproximativ 103 milioane lei, aproximativ 3 000 EUR.

17. Prin rechizitoriul din 1 noiembrie 2002, reclamantul a fost trimis în judecată în fața Judecătoriei Bacău pentru înșelăciune, fals material în înscrisuri oficiale și uz de fals. Direcția s-a constituit parte civilă pentru suma de 624 milioane lei reprezentând prejudiciul pretins.

18. Instanța a audiat mai mulți martori și a respins cererea reclamantului privind realizarea unei noi expertize, cu motivarea că nu era necesară.

19. Prin hotărârea din 12 mai 2004, judecătoria a considerat că faptele de care reclamantul era acuzat corespundeau definiției infracțiunilor de înșelăciune, fals material în înscrisuri oficiale și uz de fals, întrucât aceste documente nu proveneau de

la o autoritate publică.

20. Examinând documentele dosarului, a considerat că, începând cu ianuarie 1996, reclamantul, pentru a beneficia de subvenții mai mari, a falsificat documente contabile înscriind un număr de animale sacrificate mai mare decât cel real. A concluzionat astfel:

„În perioada ianuarie – mai 1996, cu aceeași intenție dolosivă, reclamantul, administrator al societății comerciale „M”, a falsificat documentele de cumpărare a animalelor și [...] a încasat ilegal din bugetului statului, de mai multe ori, suma de 103 200 500 lei cu titlu de subvenții pentru carnea introdusă pe piață [...]; aceste fapte constituie infracțiunea de înșelăciune [iar] fapta de a falsifica documentele de cumpărare constituie infracțiunea de fals material în înregistrări oficiale care o include pe cea de uz de fals.”

21. A reținut apoi că acțiunea publică pentru toate aceste fapte era prescrisă din noiembrie 2003 și, în consecință, a încetat procesul penal.

22. În ceea ce privește latura civilă a cauzei, în temeiul art. 998 C. civ., instanța l-a obligat pe reclamant la plata către stat a sumei de 103 200 200 ROL. Judecătoria a considerat că elementele răspunderii civile delictuale erau caracterizate în felul următor:

„Existența prejudiciului este sigură și pe deplin dovedită de expertizele întocmite [...] Actul care a provocat acest prejudiciu reiese din faptele expuse, cu alte cuvinte, reclamantul, falsificând documentele de achiziționare, a înșelat partea civilă pentru a obține pentru sine foloase necuvenite [...] Acestea au fost săvârșite cu intenție și acuzațiile privind răspunderea angajaților direcției [...] nu pot fi reținute. Există, de asemenea, o legătură de cauzalitate directă între acțiune și prejudiciul provocat [...]”.

23. Reclamantul a formulat, succesiv, apel și recurs, susținându-și nevinovăția. Hotărârea primei instanțe a fost confirmată, prin două hotărâri definitive, a Tribunalului și a Curții de Apel Bacău din 7 octombrie și, respectiv, din 16 decembrie 2004, cu motivarea că „s-a constatat cu certitudine că acuzatul a săvârșit infracțiunile de care este acuzat”.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

24. Conform art. 10 lit. g) C. proc. pen., acțiunea publică nu mai poate fi exercitată dacă a intervenit amnistia, prescripția sau decesul făptuitorului.

25. Potrivit art. 121 C. pen., prescripția înlătură răspunderea penală și se opune exercitării acțiunii publice. Termenul de prescripție variază între trei și cincisprezece ani, în funcție de infracțiunea săvârșită.

26. Art. 124 C. pen. prevede o formă de prescripție specială, ce intervine indiferent de numărul de întreruperi, dacă termenul general de prescripție este depășit cu încă jumătate.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

27. Reclamantul consideră că durata procedurii penale îndreptate împotriva sa este nerezonabilă. Acesta invocă art. 6 § 1 din convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

A. Cu privire la admisibilitate

28. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 a) din convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

29. Guvernul susține că speța prezintă o anumită complexitate din cauza gravității faptelor, a numărului de martori și a naturii probelor. În ceea ce privește comportamentul autorităților, Guvernul adaugă că nu au existat perioade de inacțiune completă sau târăgănări nejustificate. În cele din urmă, consideră că reclamantul a contribuit la prelungirea duratei procedurii prin cereri de amânare pentru pregătirea apărării, o cerere de recuzare și absența la una din expertize.

30. Curtea reamintește mai întâi că, în general, caracterul rezonabil al duratei unei proceduri se analizează în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriile consacrate de jurisprudența Curții, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente [a se vedea, printre multe altele, *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25444/94, pct. 67, CEDO 1999-II].

31. În speță, Curtea constată că perioada care trebuie luată în considerare a început în iunie 1996 și s-a terminat la 16 decembrie 2004. Prin urmare, aceasta a durat aproximativ opt ani și cinci luni și a implicat trei grade de jurisdicție.

32. Curtea s-a pronunțat de mai multe ori în cauze ce au ridicat probleme similare celor din speță, în care a constatat încălcarea art. 6 § 1 din convenție (*Pélissier și Sassi*, citată anterior).

33. După examinarea tuturor elementelor care i-au fost puse la dispoziție, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să conducă la o altă concluzie în speță. În special, Curtea constată că procedura a fost prelungită fie din cauza necompetenței materiale a instanțelor și a termenului necesar pentru soluționarea conflictului de competență, fie prin intermediul multelor trimiteri între instanțe și diverse parchete, până la constatarea intervenției prescripției răspunderii penale. Or, nu este nerezonabil să se creadă că aceste probleme legate de competența instanțelor și casările repetate au cauzat întârzieri care nu pot fi imputate reclamantului (a se vedea,

mutatis mutandis, Wierciszewska împotriva Poloniei, nr. 41431/98, pct. 46, 25 noiembrie 2003, *SC Concept Ltd SRL și Manole împotriva României*, nr. 42907/02, pct. 51, 22 noiembrie 2007, și *Didu împotriva României*, nr. 34814/02, pct. 29, 14 aprilie 2009).

34. Ținând seama de considerațiile precedente și de jurisprudența sa în domeniu, Curtea consideră că durata procedurii în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței „termenului rezonabil”.

35. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 2 DIN CONVENȚIE

36. Reclamantul denunță încălcarea principiului respectării prezumției de nevinovăție ca urmare a faptului că instanțele interne au pronunțat o hotărâre privind vinovăția sa și i-au aplicat o sancțiune pecuniară, în ciuda prescripției faptelor de care era acuzat. Acesta invocă art. 6 § 2 din convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

37. Guvernul contestă acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

38. Guvernul ridică excepția de incompatibilitate *ratione materiae* a acestui capăt de cerere considerând că susținerile reclamantului privind încălcarea principiului prezumției de nevinovăție sunt consecința unei interpretări greșite a dreptului intern.

39. În această privință, Guvernul arată că instanțele interne trebuie să stabilească mai întâi existența răspunderii penale pentru a înlătura apoi consecințele acesteia ca urmare a intervenției prescripției. Prin urmare, consideră că, în mod întemeiat, instanțele interne au stabilit vinovăția reclamantului și au considerat că a săvârșit infracțiunile de care era acuzat.

40. Guvernul subliniază că încetarea procesului penal nu afectează aplicarea unei sancțiuni civile și că, în speță, în ceea ce privește latura civilă a cauzei, instanțele au constatat că condițiile răspunderii civile delictuale erau îndeplinite și, prin urmare, l-au obligat pe reclamant la repararea prejudiciului cauzat părții civile.

41. Guvernul pledează, de asemenea, că reclamantul nu se poate pretinde victima unei încălcări a dreptului la respectarea prezumției de nevinovăție, întrucât vinovăția i-a fost stabilită legal sub latura penală și civilă a cauzei.

42. Reclamantul susține că, deși se constatare prescripția răspunderii penale, condamnarea sa a adus atingere dreptului la respectarea prezumției de nevinovăție.

43. Curtea reamintește că prezumția de nevinovăție consacrată la art. 6 § 2 face parte din elementele noțiunii de proces echitabil în materie penală, prevăzut la paragraful 1 (*Deweert împotriva Belgiei*, 27 februarie 1980, pct. 56, seria A nr. 35) și trebuie interpretată având în vedere jurisprudența Curții în domeniu. Curtea a examinat

deja cereri din punct de vedere al celor două paragrafe coroborate (*Bernard împotriva Franței*, 23 aprilie 1998, pct. 37, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-II*, și *Janosevic împotriva Suediei*, nr. 34619/97, pct. 96, CEDO 2002-VII) și a hotărât că art. 6 § 2 reglementa întreaga procedură, indiferent de rezultatul procesului și inclusiv în cazul în care acestea au fost oprite ca urmare a intervenției prescripției (*Minelli împotriva Elveției*, 25 martie 1983, pct. 25 și urm., seria A nr. 62, și *Didu*, citată anterior, pct. 41).

44. În speță, reclamantul susține că prescripția se opune stabilirii răspunderii sale penale și obligației civile de plată pentru aceleași fapte. Curtea consideră că problema aplicabilității art. 6 § 2 din convenție și a calității de victimă a reclamantului, contestate de Guvern, se confundă în realitate cu fondul, în cadrul căruia trebuie examinată.

45. Curtea constată totuși că această parte a cererii nu este în mod vădit nefondată în sensul 35 § 3 lit. a) din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

46. Guvernul afirmă că reclamantul a beneficiat de toate garanțiile unui proces echitabil în cadrul căruia dreptul la apărare a fost respectat. El arată că reclamantul a putut cere administrarea tuturor probelor pe care le considera relevante în fața parchetului și a instanțelor interne care, pe baza tuturor documentelor și după o examinare detaliată a dosarului, au răsturnat prezumția de nevinovăție în privința reclamantului și i-au stabilit vinovăția penală și răspunderea civilă delictuală.

47. În ceea ce privește latura civilă a cauzei, Guvernul subliniază că instanța a considerat că prejudiciul era sigur și că reprezenta consecința faptei ilicite a reclamantului, adică falsificarea de documente contabile pentru a obține profituri ilegale pentru sine în detrimentul părții civile.

48. În sfârșit, Guvernul reamintește că temeinicia hotărârii pronunțate în primă instanță a fost confirmată în urma apelului și recursului reclamantului, tribunalul și curtea de apel reținând, la rândul lor, că reclamantul era vinovat de faptele de care era acuzat.

49. Reclamantul contestă poziția Guvernului.

2. Motivarea Curții

50. Curtea reamintește că este încălcată prezumția de nevinovăție atunci când, fără stabilirea legală prealabilă a vinovăției unui acuzat și, în special, fără ca acesta din urmă să fi avut ocazia să își exercite drepturile apărării, o decizie judiciară în ceea ce îl privește reflectă sentimentul vinovăției sale. Acesta este cazul chiar în absența unei constatări formale; este suficientă o motivare care să lase să se întrevadă că instanța consideră persoana în cauză ca fiind vinovată (a se vedea, printre multe altele, *Minelli*,

citată anterior, pct. 37).

51. Curtea reamintește, de asemenea, că a stabilit în cauza *Didu*, citată anterior, că casarea de către instanța care a judecat în ultimă instanță hotărârile de achitare pronunțate de instanțele inferioare și constatarea vinovăției persoanei în cauză, în același timp cu încetarea procesului penal ca urmare a intervenției prescripției răspunderii penale, încălcau art. 6 § 2 din convenție, în măsura în care dreptul la apărare nu a fost respectat în procedura derulată în fața sa, fiind prima instanță care l-a găsit pe reclamant vinovat. De asemenea, în cauza *Giosakis împotriva Greciei (nr. 3)*, (nr. 5689/08, pct. 41, 3 mai 2011), Curtea a sancționat ca fiind contrară art. 6 § 2 din convenție casarea de către Curtea de Casație a hotărârii de achitare pronunțată de curtea de apel, în același timp constatând încetarea procesului penal ca urmare a intervenției prescripției, și asta cu toate că nu a examinat deloc vinovăția celui în cauză.

52. A reieșit din speța citată că apare o problemă în ceea ce privește art. 6 § 2 din convenție, deoarece instanța care dispune încetarea procesului penal ca urmare a intervenției prescripției casează simultan hotărârile de achitare pronunțate de instanțele inferioare și, mai mult, se pronunță pentru prima dată asupra vinovăției celui în cauză, fără să fie respectat dreptul la apărare în procedura dedusă judecării în fața sa. Curtea consideră totuși că respectiva speță nu este aplicabilă în cazul de față pentru următoarele motive.

53. Curtea constată că judecătoria a analizat cauza în fapt și în drept și a studiat în ansamblul ei problema vinovăției în cadrul laturii penale și a răspunderii civile a reclamantului. În baza probelor administrate în prealabil în cadrul unei proceduri contradictorii și cu respectarea dreptului la apărare, judecătoria a apreciat că reclamantul a săvârșit infracțiunile de care era acuzat, constatând prescripția răspunderii penale.

54. Guvernul recunoaște că este vorba de o constatare formală a vinovăției, dar consideră că nu era incompatibilă cu respectarea prezumției de vinovăție întrucât a fost stabilită în urma unei proceduri echitabile. Reclamantul nu contestă modul în care procesul a avut loc în fața judecătoriei, dar se plânge de faptul că această instanță i-a examinat și constatat vinovăția în ciuda împlinirii termenului de prescripție.

55. Curtea observă că judecătoria a examinat mai întâi elementele constitutive ale infracțiunilor, pentru a examina apoi prescripția și răspunderea civilă delictuală. În această privință, Curtea nu va înlocui propria sa apreciere în fapt și în drept cu a judecătoriei în absența arbitrarului, cu excepția cazului și în măsura în care aceasta a adus atingere drepturilor și libertăților garantate de convenție.

56. Desigur, procesul penal împotriva reclamantului încetând ca urmare a intervenției prescripției, examinarea acestei excepții preliminare ar fi putut face inutilă analiza fondului vinovăției reclamantului. Cu toate acestea, Curtea reamintește că este, în principiu, datoria instanțelor interne să vegheze asupra bunei derulări a propriilor proceduri, dreptul la un proces echitabil neimpunând examinarea motivelor într-o anumită ordine [*Cortina de Alcocer și de Alcocer Torra împotriva Spaniei (dec.)*, nr. 33912/08].

57. De altfel, Curtea constată că vinovăția reclamantului a fost stabilită în cadrul unei proceduri a cărei echitate nu a fost considerată contrară convenției și în care nu s-a

evidențiat nicio încălcare a dreptului la apărare. În ceea ce privește latura civilă a cauzei, Curtea constată că judecătoria a soluționat acțiunea civilă și l-a obligat pe reclamant la plată după ce a stabilit că au fost întrunite elementele constitutive ale răspunderii civile delictuale. Curtea consideră că instanța a motivat suficient această soluție, care nu poate fi considerată arbitrară.

58. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

59. Reclamantul se plânge, de asemenea, de punerea sub sechestru a bunurilor societăților, prin ordonanța parchetului. Acesta invocă art. 1 din Protocolul nr. 1 la convenție.

Cu privire la admisibilitate

60. Curtea constată că reclamantul nu a contestat ordonanța parchetului pe motiv că aceasta nu i-ar fi fost adusă la cunoștință. Totuși, reiese din documentele dosarului că această ordonanță i-a fost comunicată, chiar dacă reclamantul afirmă că semnătura de pe procesul-verbal nu-i aparține. Or, el nu a contestat această semnătură nici în timpul procesului penal împotriva sa, nici printr-o acțiune civilă separată, ci a ridicat acest capăt de cerere prima dată în fața Curții.

61. Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și 4 din convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

62. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

63. Reclamantul pretinde 10 milioane euro (EUR) pentru prejudiciul material și moral suferit, din care 8,4 milioane EUR pentru suferințele din cursul procedurii și 1,6 milioane EUR pentru pierderile cauzate de încetarea activității societății.

64. Guvernul consideră că cererea reclamantului trebuie respinsă și, cu titlu subsidiar, consideră că suma pretinsă este exagerată.

65. Curtea reamintește că a stabilit încălcarea art. 6 § 1 din convenție ca urmare

a duratei procesului penal îndreptat împotriva reclamantului. Prin urmare, nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge această cerere. În schimb, aceasta consideră că trebuie să i se acorde reclamantului suma de 1 200 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

66. Reclamantul solicită, fără să prezinte probe, 50 000 EUR pentru cheltuielile efectuate în fața Curții.

67. Guvernul consideră că cererea trebuie respinsă ca nesuținută.

68. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se demonstrează caracterul real, necesitatea și caracterul rezonabil al valorii lor. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile jurisprudenței sale, Curtea respinge cererea privind acordarea de cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

69. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 și 2 din convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție;

3. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție;

4. *Hotărăște*

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 1 200 EUR (o mie două sute euro), care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 19 iunie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

CAUZA TĂNĂSOAICA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 3490/03)

Hotărârea din 19 iunie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Tănăsoaica împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 29 mai 2012,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 3490/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Petre Tănăsoaica („reclamantul”), a sesizat Curtea la 8 ianuarie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de O. Cernăianu, avocat în Râmnicu Vâlcea. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan (art. 28 din Regulamentul Curții), judecător ales să reprezinte România, președintele camerei a desemnat-o pe Kristina Pardalos în calitate de judecător ad-hoc (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

4. Reclamantul susține că i-a fost încălcat în mod nejustificat dreptul la libertatea de exprimare ca urmare a condamnării sale pentru insultă.

5. La 8 februarie 2010, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1955 și locuiește în Călimănești.

A. Originea cauzei

7. La 3 noiembrie 2001, Direcția Apelor Olt, instituție din cadrul Companiei Naționale a Apelor „Apele Române”, (instituție publică de interes național) comunica ziarului local „Viața Vâlci” un document privind calitatea apelor în județul Olt pentru luna octombrie („Buletin de informare asupra calității apelor în B.H. Olt”). După cum reiese din acest document, unsprezece societăți comerciale figurau ca surse de poluare a apelor în județul Olt. Între aceste societăți, figura S.C. A. - S.A., cu o rată de poluare cu amoniu care depășea de opt ori pragul admis. Partea relevantă din acest document se citește după cum urmează:

„[...] Principalele surse de poluare monitorizate în luna octombrie 2001 și indicatorii regulamentari sunt după cum urmează:

Sursa de poluare	Q degajată I/S	Praguri depășite
S.C. A. - S.A. Rm. Vâlcea	802,0	Amoniu – 8,0 ori

Notă: ținând seama de depășirile pragurilor menționate, au fost aplicate amenzi în cuantum total de 21 475 ROL.”

8. Reclamantul, jurnalist de profesie și director al ziarului „Viața Vâlci”, publica, la 15 noiembrie 2001, în același ziar, un articol intitulat „S.C. A. ne otrăvește cu amoniu”. Acest articol era precedat de următorul șapou: „în loc să-și facă treaba pentru care este plătit din bani publici, directorul B. S. are timp să dea în judecată ziarul «Viața Vâlci»”. Textul era însoțit de o fotografie a directorului B.S. Acesta ținea în mână dreaptă un pahar. Textul articolului se traduce după cum urmează:

„În luna octombrie, Direcția Apelor Olt a monitorizat unsprezece surse de poluare de pe raza județului Vâlcea. În urma analizelor, s-a constatat o depășire a pragurilor admise. [...] Societatea comercială A. a depășit, de asemenea, de opt ori pragul de amoniu legal admis și SPGCL B a înregistrat cea mai mare depășire a pragului de amoniu, respectiv de unsprezece ori. Pentru cele menționate, autoritățile au aplicat sancțiuni în cuantum total de 21 475 000 lei.”

B. Condamnarea reclamantului pentru insultă

9. La o dată neprecizată, B.S., director al societății A., a depus o plângere penală pentru insultă și calomnie împotriva reclamantului. În fața Judecătoria Râmnicu Vâlcea, B.S. a afirmat că articolul în cauză conținea acuzații grave în ceea ce îl privește, care ar fi putut, dacă s-ar fi dovedit a fi exacte, să-l expună unei condamnări pentru genocid. De asemenea, B.S. afirma că publicarea fotografiei sale, modificată, reprezentându-l zâmbind cu un pahar de vin în mână, i-a adus atingere onoarei și reputației. Acesta s-a constituit parte civilă și a solicitat o despăgubire de 9 miliarde lei (ROL).

10. Prin hotărârea din 16 aprilie 2002, instanța l-a achitat pe reclamant pentru acuzația de calomnie (art. 206 C. pen.), în ceea ce privește afirmațiile conținute în

articol, care constituiau, potrivit motivării din hotărâre, informații generale, fără referire la persoana lui B.S., și l-a condamnat la plata unei amenzi penale de 2 000 000 ROL (aproximativ 64 EUR) pentru insultă, ca urmare a afirmației din conținutul șapoului și titlul articolului. Instanța a respins acțiunea civilă. Partea relevantă a motivării se citește după cum urmează:

„[...] În șapoul articolului, se afirmă că în loc să-și facă treaba pentru care este plătit din bani publici, directorul B. S. are timp să dea în judecată ziarul *Viața Vâlci*. Trebuie reținut că titlul și șapoul articolului au fost redactate de inculpatul Tănăsoaica Petre – directorul ziarului. În ceea ce privește fotografia părții vătămate, trebuie constatat faptul că a fost publicată fără consimțământul acesteia, în scopul unei asocieri între societatea A. și conducerea sa, ca modalitate tehnică de ilustrare a articolului [...]. În ceea ce privește afirmațiile inculpatului Tănăsoaica Petre, instanța pronunță achitarea sa [...] pentru infracțiunea de calomnie în absența elementelor constitutive ale acestei infracțiuni, dat fiind că nu este vorba despre un fapt determinat, ci despre o afirmație cu caracter general. În ceea ce privește afirmațiile făcute de inculpat în șapou și în titlul articolului, au fost reunite elementele constitutive ale infracțiunii de insultă, motiv pentru care, în conformitate cu art. 205 C. pen., inculpatul este condamnat la plata unei amenzi penale de 2 000 000 ROL [...]”.

11. În urma recursului lui B.S. și al reclamantului, prin hotărârea din 8 iulie 2002, Tribunalul Vâlcea a admis recursul lui B.S., a casat decizia și l-a condamnat pe reclamant la plata unei amenzi de 5 000 000 ROL (adică aproximativ 160 EUR) pentru insultă (art. 205 C. pen.) și la plata, în solidar cu ziarul, a unei despăgubiri de 10 000 000 ROL (adică aproximativ 320 EUR), în favoarea lui B.S. Tribunalul a dispus suspendarea executării pedepsei. Partea relevantă a motivării instanței se citește după cum urmează:

„[...] Prin articolul publicat de inculpatul Tănăsoaica Petre în ziarul «Viața Vâlci» din data de 15 noiembrie 2001, intitulat «S.C. A. ne otrăvește cu amoniu», prin afirmațiile făcute în acest articol și prin publicarea fotografiei părții vătămate, inculpatul a adus atingere onoarei și demnității de care se bucură partea vătămată în cadrul societății A., precum și în exteriorul acesteia, comițând astfel infracțiunea de insultă, prevăzută de art. 205 C. pen., astfel cum s-a stabilit de către prima instanță.”

II. DREPTUL INTERN ȘI INTERNAȚIONAL RELEVANTE

12. Dispozițiile relevante ale Codului penal în vigoare la momentul faptelor se citesc după cum urmează:

A. Legislația națională

Art. 205. Insulta

„Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, ori prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă.”

În urma adoptării Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 58/2002, insulta se pedepsește doar cu amendă. Ordonanța a fost publicată la 27 mai 2002 în Monitorul Oficial.

Art. 206. Calomnia

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la trei luni la trei ani sau cu amendă.”

13. Prin decizia nr. 62/2007 din 18 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 104 din 12 februarie 2007, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională legea de abrogare a art. 205–207 C. pen. care incriminau insulta și calomnia, pe motiv că reputația persoanelor, astfel cum este garantată de Constituție, trebuia protejată în mod imperativ prin sancțiuni de drept penal.¹⁸

B. Textele Consiliului Europei

14. 2. Rezoluția nr. 1577 (2007) a Adunării Parlamentare, intitulată „Spre o depenalizare a calomniei”, prevede următoarele:

„[...]”

11. „[Adunarea] constată cu deosebită îngrijorare că numeroase state membre prevăd pedepse cu închisoarea pentru calomnie și că unele state persistă să recurgă la acestea în practică, de exemplu, Azerbaidjan și Turcia.[...]”

13. Prin urmare, Adunarea consideră că pedepsele cu închisoarea pentru calomnie trebuie abrogate fără întârziere. Acesta solicită, în special statelor ale căror legislații prevăd încă pedepse cu închisoarea – deși nu sunt impuse în practică – să le abroge fără întârziere, pentru a nu oferi nicio scuză, fie și nejustificată, anumitor state care continuă să recurgă la acestea, antrenând astfel o degradare a libertăților publice. [...]

17. În consecință, Adunarea invită statele membre:

17.1. să abolească fără întârziere pedepsele cu închisoarea pentru calomnie;

17.2. să garanteze că nu există nici un recurs abuziv la procedurile penale [...];

17.3. să definească mult mai precis în legislația lor conceptul de calomnie, pentru a evita o aplicare arbitrară a legii, și pentru a garanta că dreptul civil oferă o protecție eficientă a demnității persoanei afectate de calomnie;

[...]”

17.6. să elimine din legislația referitoare la calomnie orice protecție sporită a personalităților publice, conform jurisprudenței Curții [...].”

15. 2. Pasajele relevante din Rezoluția nr. 1165 (1998) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind dreptul la respectarea vieții private, rezoluție adoptată

¹⁸ A se vedea supra, nota 4, pag. 113.

de Adunarea Parlamentară la 26 iunie 1998, sunt descrise în cauza *Axel Springer AG împotriva Germaniei* [(MC), nr. 39954/08, pct. 51, 7 februarie 2012)]

16. Recomandarea nr. 1885(2009) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind elaborarea unui protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului privind dreptul la un mediu sănătos se citește după cum urmează în partea sa relevantă:

„[...]”

9. Având în vedere faptul că societatea în ansamblul său și fiecare individ, în special, trebuie să transmită generațiilor viitoare un mediu sănătos și durabil, potrivit principiului solidarității dintre generații, Adunarea invită guvernele statelor membre:

9.1. să asigure o protecție adecvată a vieții, sănătății, integrității fizice și bunurilor persoanei, astfel cum sunt garantate de art. 2, art. 3 și art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului;

9.2. să creeze sisteme de informații privind mediul și să favorizeze, ori de câte ori este posibil, participarea publicului în procesul decizional [...]”.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 10 DIN CONVENȚIE

17. Reclamantul susține că hotărârea din 8 iulie 2002 a Tribunalului Vâlcea constituie o atingere adusă dreptului său la libertatea de exprimare în temeiul art. 10 din convenție, redactat astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să impună societăților de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune un regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, care implică datorii și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

18. Guvernul contestă acest argument.

Observație preliminară

19. Fără a ridica o excepție preliminară, Guvernul își exprimă îndoielile cu privire la respectarea de către reclamant a termenului de șase luni prevăzut de art. 35 § 1 din convenție.

20. Curtea amintește că cererea a fost depusă la 8 ianuarie 2003, după cum atestă ștampila poștei aplicată pe plicul primei scrisori a reclamantului, primită de Curte la 15 ianuarie 2003, în timp ce ultima hotărâre definitivă internă datează din 8 iulie 2002.

În consecință, reclamantul a sesizat Curtea în termenul de șase luni prevăzut la art. 35 § 1 din convenție.

A. Cu privire la admisibilitate

21. Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 a) din convenție. Pe de altă parte, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

22. Reclamantul susține, în primul rând, că articolul își are originea într-un raport redactat de Direcția Apelor din județul Olt care indică o depășire a nivelului de amoniu în apele deversate de S.C. A. - S.A. Potrivit reclamantului, articolul incriminat se dorea a fi un semnal de alarmă cu privire la pericolul pentru sănătatea publică generat de poluarea produsă de societatea A., condusă de directorul B.S.

23. Reclamantul afirmă că condamnarea sa nu a fost nici proporțională cu scopul legitim urmărit, nici „necesară într-o societate democratică”. Potrivit acestuia, mesajul transmis de articolul în litigiu viza o problemă de interes public, respectiv poluarea apelor și consecințele sale asupra sănătății populației și asupra mediului (*Guerra și alții împotriva Italiei*, 19 februarie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-I*). Articolul critica activitatea unei persoane juridice ce avea ca obiectiv asigurarea unui serviciu de interes public, plătită de către autoritățile locale. Potrivit reclamantului, sursa informațiilor care au stat la baza articolului era una oficială și publică. Acesta adaugă că publicarea articolului în cauză nu viza în nicio măsură viața privată a directorului B.S., ci modul în care acesta administra societatea A., care era sursa de poluare a apei în județul Olt. În fine, reclamantul consideră că fotografia care însoțește articolul în litigiu nu era de natură să aducă atingere reputației lui B.S.

b) Guvernul

24. Curtea reamintește că art. 10 din convenție nu garantează libertatea de exprimare fără nicio restricție, chiar și în cazul comunicării, prin intermediul presei, al unor informații de interes general. Potrivit Guvernului, aceasta implică anumite îndatoriri și responsabilități, pentru a nu aduce atingere dreptului la respectarea reputației. Totuși, instanțele interne sunt cele care trebuie să păstreze un echilibru just între protecția libertății de exprimare și dreptul la reputație al persoanelor aflate în cauză (*Pfeiffer împotriva Austriei*, nr. 12556/03, pct. 35, 15 noiembrie 2007, și *Petrina împotriva României*, nr. 78060/01, pct. 36, 14 octombrie 2008). Guvernul adaugă că plata amenzii

penale pentru insultă impusă reclamantului a fost suspendată de Tribunalul Vâlcea.

25. Potrivit Guvernului, condamnarea reclamantului poate fi analizată ca o ingerință în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare, prevăzută de lege, și care urmărea un scop legitim, și anume protejarea reputației sau drepturilor altora. Afirmările cu privire la otrăvirea cu amoniu și utilizarea abuzivă a banilor publici erau extrem de grave și îl puteau expune pe B.S., dacă se dovedeau a fi adevărate, unei condamnări pentru genocid și deturnare de fonduri publice. Reclamantul a utilizat un stil virulent pentru a-și transmite mesajul către cititori („*a otrăvi*”, „*în loc să-și facă treaba*”, „*cheltuirea banilor publici*”), cu imputări de fapt precise în ceea ce îl privește pe B.S.

26. La cele de mai sus se adaugă utilizarea fotografiei lui B.S., fără acordul prealabil al acestuia, care îl reprezintă zâmbind, cu un pahar de alcool în mână, fotografie care fusese realizată în cursul unei ceremonii de căsătorie la care cel din urmă participa. Guvernul consideră că această fotografie a fost utilizată de către reclamant cu scopul de a induce cititorilor ideea că B.S. era o persoană dependentă de alcool, aducând astfel atingere reputației acestuia (*Gurgenidze împotriva Georgiei*, nr. 71678/01, pct. 55, 17 octombrie 2006).

27. În fine, Guvernul subliniază sursa de informații a reclamantului – buletinul de informare al Direcției Apelor Olt – care era o sursă de ordin tehnic, necesitând explicații din partea unui expert. Potrivit Guvernului, eventuala poluare se referea la apele reziduale deversate de societatea A., nu la apa potabilă. În acest context, potrivit Guvernului, reclamantul ar fi trebuit să solicite informații suplimentare înainte de publicarea articolului incriminat (a se vedea, *a contrario*, *Colombani și alții împotriva Franței*, nr. 51279/99, pct. 65, 25 iunie 2002).

2. Motivarea Curții

28. Părțile sunt de acord cu faptul că condamnarea reclamantului constituie „o ingerință a autorităților publice” în dreptul său la libertatea de exprimare.

29. O astfel de ingerință reprezintă o încălcare a convenției dacă nu îndeplinește cerințele art. 10. Prin urmare, trebuie să se verifice dacă era „prevăzută de lege”, urmărea unul sau mai multe scopuri legitime cu privire la respectivul punct și era „necesară într-o societate democratică”.

a) Prevăzută prin lege

30. Curtea constată că temeiul legal al condamnării reclamantului este art. 205 C. pen., astfel cum era în vigoare la vremea respectivă, care pedepsea calomnia. Ingerința în litigiu era așadar „prevăzută prin lege” în sensul art. 10 din convenție.

b) Scop legitim

31. Nu se contestă faptul că aceasta avea un scop legitim, și anume protejarea reputației sau a drepturilor altora, în sensul art. 10 § 2 din convenție, ceea ce poate

îngloba, potrivit jurisprudenței Curții (*Chauvy și alții împotriva Franței*, nr. 64915/01, pct. 70, CEDO 2004-VI, și *Pfeifer împotriva Austriei*, nr. 12556/03, pct. 35, 15 noiembrie 2007), dreptul la respectarea vieții private, în sensul art. 8 din convenție. În schimb, părțile nu sunt de acord în privința problemei de a stabili dacă ingerința era „necesară într-o societate democratică”.

c) Necesară într-o societate democratică

i) Principii generale

32. Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și garanțiile acordate presei au o deosebită importanță [a se vedea, *mutatis mutandis*, între altele, *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), nr. 29183/95, CEDO 1999-I, pct. 45, și *Dupuis împotriva Franței*, nr. 1914/02, pct. 33, 7 iunie 2007].

33. Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; în cazul în care nu poate depăși anumite limite, mai ales din domeniul protecției reputației a drepturilor terților, aceasta este obligată totuși să comunice respectând îndatoririle și responsabilitățile sale, informații și idei privind toate chestiunile de interes general (*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Culegere* 1997-I, pct. 37; *Fressoz și Roire*, citată anterior, pct. 45). În cadrul acestei funcții a presei, libertatea jurnalistică implică și posibilitatea de a recurge la anumită doză de exagerare, sau chiar de provocare (*Gawęda împotriva Poloniei*, nr. 26229/95, pct. 34, CEDO 2002-II).

34. Curtea reamintește că limitele criticii admisibile în privința unui om politic, vizat în această calitate, sunt mai mari decât în privința unei simple persoane particulare: spre deosebire de al doilea, primul se expune în mod inevitabil și conștient unui control atent al faptelor și gesturilor sale atât din partea ziariștilor, cât și din partea majorității cetățenilor; în consecință, trebuie să arate mai multă toleranță (*Lingens împotriva Austriei*, 8 iulie 1986, pct. 42, serie A nr. 103). Acest principiu nu se aplică numai în cazul oamenilor politici, ci se extinde la orice persoană care poate fi calificată drept persoană publică, și anume că, prin actele sale (*Krone Verlag GmbH & Co. KG împotriva Austriei*, nr. 34315/96, pct. 37, 26 februarie 2002; *News Verlags GmbH & Co. KG împotriva Austriei*, nr. 31457/96, pct. 54, CEDO 2000-I) sau chiar prin poziția sa [*Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei* (nr. 2), nr. 10520/02, pct. 36, 14 decembrie 2006], intră în sfera arenei publice.

35. Art. 10 § 2 din convenție subliniază că exercitarea libertății de exprimare cuprinde „îndatoriri și responsabilități” care sunt valabile și pentru public, chiar și atunci când este vorba despre probleme de mare interes general. Aceste îndatoriri și responsabilități pot avea o importanță deosebită în cazul în care există riscul de a se aduce atingere reputației unei persoane menționate nominal și de a fi încălcate „drepturile altora”. Astfel, trebuie să existe motive specifice pentru a putea scuti publicul de obligația care îi revine de obicei de a verifica declarațiile de fapt calomniatoare. În această privință, intră în special în joc natura și gradul acuzației în cauză, precum și măsura în care publicul poate considera în mod rezonabil sursele sale ca fiind credibile în ceea ce privește susținerile respective [(*Pedersen*

și *Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), nr. 49017/99, pct. 78, CEDO 2004–XI, și *Tønsbergs Blad A.S. și Haukom împotriva Norvegiei*, nr. 510/04, pct. 89, CEDO 2007–III)].

36. Atunci când examinează necesitatea unei ingerințe într-o societate democratică în vederea „protejării reputației sau a drepturilor altora”, Curtea poate verifica dacă autoritățile naționale au păstrat un echilibru just între protejarea a două valori garantate de convenție și care pot fi în conflict în anumite cauze: și anume, pe de o parte, libertatea de exprimare, astfel cum este protejată de art. 10, și, pe de altă parte, dreptul la respectarea vieții private, astfel cum este garantat de art. 8 (*Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, nr. 71111/01, pct. 43, 14 iunie 2007, și *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, nr. 39401/04, pct. 142, 18 ianuarie 2011).

37. De altfel, dreptul la protejarea reputației, fiind un element al vieții private, este un drept care intră în cadrul art. 8 din convenție (*Chauvy și alții*, citată anterior, pct. 70; *Pfeifer*, citată anterior, pct. 35; și *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, nr. 34147/06, pct. 40, 21 septembrie 2010). Totuși, pentru ca art. 8 să fie luat în considerare, atacul asupra reputației personale trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să fi fost realizat într-o manieră care să prejudicieze beneficiul personal al dreptului la respectarea vieții private (*A. împotriva Norvegiei*, nr. 28070/06, pct. 64, 9 aprilie 2009).

38. Curtea reamintește că, în temeiul art. 10 din convenție, statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a examina necesitatea și amploarea unei ingerințe în libertatea de exprimare protejată de această dispoziție (*Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, pct. 60, CEDO 2001–I, și *Pedersen și Baadsgaard*, citată anterior, pct. 68).

39. În cauze precum prezenta speță, Curtea consideră că, în principiu, soluționarea cererii nu poate fi alta, fie că cererea a fost introdusă în fața sa în temeiul art. 10 din convenție de către jurnalistul care a publicat articolul în litigiu, fie în temeiul art. 8, de către persoana care face obiectul respectivului articol. Astfel, aceste drepturi merită *a priori* un respect egal [*Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, nr. 12268/03, pct. 41, 23 iulie 2009; *Timciuc împotriva României* (dec.), nr. 28999/03, pct. 144, 12 octombrie 2010; și *Mosley împotriva Regatului Unit*, nr. 48009/08, pct. 111, 10 mai 2011; a se vedea și pct. 11 din Rezoluția Adunării Parlamentare – supra, pct. 15]. Prin urmare, marja de apreciere ar trebui în principiu să fie aceeași în ambele cazuri.

40. În cazul în care punerea în balanță a acestor două drepturi de către autoritățile naționale a fost realizată respectându-se criteriile stabilite de jurisprudența Curții, trebuie să existe motive serioase pentru ca opinia Curții să se substituie celei emise de instanțele interne [*MGN Limited*, citată anterior, pct. 150 și 155, și *Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), nr. 28955/06, 28957/06, 28959/06 și 28964/06, pct. 57, 12 septembrie 2011].

41. Curtea reamintește că a stabilit deja șase criterii ce trebuie analizate în cazul punerii în balanță a dreptului la libertatea de exprimare și a dreptului la respectarea vieții private: contribuția la o dezbatere de interes general, notorietatea persoanei vizate și subiectul articolului, comportamentul anterior al persoanei în cauză, metoda de obținere a informațiilor și veridicitatea acestora, conținutul, forma și repercusiunile publicării și gravitatea sancțiunii impuse (a se vedea în acest sens, *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 90–95).

ii) *Aplicarea principiilor sus-menționate*

42. Curtea notează că, în speță, reclamantului i-a fost aplicată o amendă penală pentru insultă după ce a publicat, în ziarul local „*Viața Vâlcii*”, articolul de presă intitulat „*S. C. A. ne otrăvește cu amoniu*”, însoțit de o fotografie a lui B.S.

43. Curtea observă că articolul incriminat a fost publicat în urma comunicării la redacția ziarului de către Direcția Apelor Olt a unui buletin de informare asupra calității apelor în județul menționat (a se vedea supra, pct. 7 și 8). Deși mai multe societăți figurau ca surse de poluare a apelor în județul Olt, reclamantul și-a axat articolul pe societatea „A.”, cu o rată de poluare cu amoniu care depășea de peste opt ori pragul admis. Nici instanțele interne, nici Guvernul nu contestă caracterul de interes public al informațiilor cu privire la nivelul de poluare a apelor în județul Olt. În acest sens, Curtea ține să amintească faptul că funcției presei de diseminare a informațiilor și ideilor privind toate problemele de interes general i se adaugă dreptul publicului de a le primi (a se vedea supra, pct. 33).

44. În plus, în domeniul mediului, vizat de articolul incriminat, Curtea reamintește importanța accesului publicului la concluziile studiilor preliminare privind mediul, precum și la informațiile care permit evaluarea pericolului la care acesta este expus, care face parte din obligațiile pozitive în temeiul art. 8 din convenție (a se vedea în acest sens *Tătar împotriva României*, nr. 67021/01, pct. 88, 27 ianuarie 2009, și supra, pct. 16).

45. În ceea ce privește notorietatea lui B.S., Curtea reamintește că este necesar să se facă distincție între persoanele particulare și persoanele care acționează într-un context public, în calitate de personalități politice sau persoane publice. Pe acest subiect, Curtea consideră că, în principiu, aprecierea gradului de notorietate a unei persoane revine în primul rând instanțelor interne. Or, în speță, Curtea constată că instanțele interne nu au analizat acest criteriu, înainte de a concluziona cu privire la încălcarea dreptului la respectarea vieții private a lui B.S. (a se vedea supra, pct. 11).

46. Curtea relevă că B.S. era, la momentul faptelor, director general al unei societăți care asigură un serviciu public și funcționa grație subvențiilor de stat. Din acest punct de vedere, Curtea consideră că, deși nu s-a dovedit că acesta nu se bucura de o largă notorietate la nivel național, poate fi totuși asimilat unei persoane publice, limitele criticii admisibile fiind, în acest caz, mai mari (*Petrenco împotriva Republicii Moldova*, nr. 20928/05, pct. 55, 30 martie 2010).

47. În ceea ce privește subiectul articolului, Curtea observă că analiza articolului în litigiu făcută de instanțele interne se axează pe afirmații considerate calomnioase, fără ca acestea să fie totuși repuse, în cadrul raționamentului, în contextul lor. În absența unei analize critice și circumstanțiale a articolului în litigiu, o astfel de metodă nu permite identificarea cu suficientă certitudine a motivelor care au condus la sancțiunea penală (a se vedea, *a contrario*, *MGN Limited*, citată anterior, pct. 150 și 155).

48. După cum reiese dintr-o lectură simplă a articolului în cauză, reclamantul dorea să tragă un semnal de alarmă și să informeze populația din județul Dolj cu privire la poluarea apelor de către societatea A. În opinia Curții, acest episod privind poluarea răspundea unui interes public, important în speță.

49. Chiar dacă șapoul articolului poate sugera un litigiu subiacent între B. S. și ziarul „*Viața Vâlci*” (a se vedea supra, pct. 8), Curtea nu are niciun element care să confirme această teză și nu i se poate reproșa lui B.S. că s-a făcut remarcă.

50. În ceea ce privește întrebarea dacă reclamantul a acționat cu bună-credință și a respectat obligația obișnuită care revine jurnaliștilor de a verifica acuzațiile de fapt, Curtea notează că afirmațiile incriminate cu privire la B.S. decurgeau dintr-un buletin de informare provenind de la un organism oficial, care nu a fost contestat și care putea fi în mod legitim considerat credibil în ceea ce privește afirmațiile în litigiu. Pentru Curte, atunci când presa contribuie la dezbateră publică asupra problemelor care suscită o preocupare legitimă, aceasta ar trebui în principiu să se poată baza pe rapoarte oficiale fără a fi nevoie să întreprindă cercetări independente. În caz contrar, presa ar putea cel puțin să-și joace rolul său vital de „câine de pază”. Curtea consideră că reclamantul putea să se bazeze în mod rezonabil pe raportul Direcției Apelor Olt fără a fi nevoie să mai verifice el însuși exactitatea faptelor care fuseseră consemnate (a se vedea, *mutatis mutandis, Colombani și alții*, citată anterior, pct. 65).

51. În plus, contrar afirmațiilor Guvernului privind caracterul tehnic al informațiilor conținute în acest document, Curtea este de părere că, chiar dacă datele privind nivelul concentrației de amoniu ar putea fi caracterizate ca tehnice, informațiile referitoare la depășirea unui prag admis par a fi informații care nu necesită un aviz clar în această privință din partea unui expert în domeniu (a se vedea pct. 7, *in fine*). În aceste condiții și ținând seama de interesul public, Curtea nu vede niciun motiv să se îndoiască de faptul că reclamantul a acționat cu bună-credință în această privință.

52. Examinând expresiile utilizate de reclamant, Curtea admite că limbajul utilizat de reclamant ar putea fi considerat provocator. Totuși, este adevărat că orice persoană care se angajează în dezbateră publică de interes general, precum reclamantul din speță, nu trebuie să depășească anumite limite atunci când, în special, respectând reputația și drepturile altora, îi este permis să recurgă la un anumit grad de exagerare, chiar de provocare (a se vedea supra, pct. 33, *in fine*).

53. În ceea ce privește termenii utilizați de reclamant, chiar dacă tribunalul nu a efectuat analiza detaliată a acestora, Curtea poate admite că expresii ca „*în loc să-și facă treaba pentru care este plătit din bani publici*” și „*societatea A. ne otrăvește cu amoniu*” ar putea fi considerate provocatoare. Astfel, afirmațiile reclamantului sunt considerate imputări de fapte sau judecăți de valoare, nefiind lipsite de un temei de fapt. De altfel, afirmațiile incriminate nu conțineau nicio insultă personală și se înscriau în contextul unei dezbateri de interes pentru populația județului Olt. În plus, ele au făcut obiectul publicării într-un ziar cu tiraj local.

54. Faptul că au fost folosite anumite expresii cu scopul cel mai probabil să capteze atenția publicului nu poate în sine să ridice o problemă în temeiul jurisprudenței Curtii [*Flinkkilä și alții*, citată anterior, pct. 74, și *Pipi împotriva Turciei* (dec.), nr. 4020/03, 15 mai 2009].

55. În ceea ce privește publicarea fotografiei lui B.S., care însoțește articolul în litigiu, Curtea constată că instanțele interne nu au discutat niciodată problema impactului publicării acestei fotografii în momentul punerii în balanță a drepturilor care decurg din art. 8 și art. 10 din convenție (a se vedea, *a contrario, MGN Limited*, citată anterior, pct. 155). În consecință,

Curtea nu poate fi de acord cu interpretarea dată de Guvern în ceea ce privește publicarea fotografiei lui B.S.

56. În fine, Curtea amintește că natura și severitatea sancțiunii aplicate sunt de asemenea elemente care se iau în considerare atunci când se impune aprecierea proporționalității ingerinței [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), nr. 33348/96, pct. 111, CEDO 2004–XI]. Or, în speță, cu toate că sancțiunea aplicată reclamantului fusese suspendată, aceasta ar fi putut avea un efect descurajator asupra reclamantului în ceea ce privește exercitarea libertății de exprimare (*ibidem*, *Cumpănă și Mazăre*, citată anterior, pct. 114).

57. Prin urmare, a fost încălcat art. 10 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

58. Potrivit art. 41 din convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

59. Reclamantul solicită 360 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material care rezultă din amenda aplicată de instanțele interne. Cu titlu de prejudiciu moral, el solicită 10 000 EUR ca urmare a atingerii aduse reputației sale profesionale și private.

60. Guvernul se opune plății cu titlu de prejudiciu material invocat de reclamant, întrucât amenda a fost plătită în solidar cu ziarul și, în orice caz, nu există nicio dovadă care să ateste plata acesteia. În ceea ce privește prejudiciul moral, potrivit Guvernului, o despăgubire în cuantum de 1 000 EUR ar fi suficientă. În orice caz, Guvernul consideră că simpla constatare a unei încălcări a art. 10 din convenție poate constitui în sine o reparație suficientă.

61. Curtea observă că reclamantul nu a dovedit în nici un fel că a plătit suma pe care o pretinde cu titlu de prejudiciu material. Prin urmare, este necesar să se respingă această cerere. Curtea consideră totuși că reclamantul a suferit un prejudiciu moral incontestabil ca urmare a condamnării sale. Ținând seama de circumstanțele cauzei și pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41, Curtea acordă reclamantului, ca reparație pentru prejudiciul moral, suma de 7 500 EUR.

B. Cheltuieli de judecată

62. Reclamantul nu solicită rambursarea cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

63. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană,

majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 10 din convenție;
3. *Hotărăște*

a) că statul pârât să-i plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 7 500 EUR (șapte mii cinci sute de euro), pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, care va fi convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 19 iunie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

INDEX

Act administrativ

Miron Cozma împotriva României, pct. 9
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 30

Actualizare cu rata inflației

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 54

Acțiune civilă

Iorga și alții împotriva României, pct. 77

Acțiune disciplinară împotriva executorului

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 46

Acțiune în revendicare

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 5

Acțiune în despăgubiri

Șega împotriva României, pct. 10
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 108

Acuzație în materie penală

Ioan Pop împotriva României, pct. 22

Admisibilitatea probelor

Ioan Pop împotriva României, pct. 34

Agent vamal

Marcel Țehanciuc împotriva României, pct. 3

Amendă civilă

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 45

Amendă contravențională

Paula Bulgaru împotriva României, pct. 4
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 20
Marius Haiducu împotriva României, pct. 3
Nicoleta Gheorghe împotriva României, pct. 3

Amendă penală

Ioan Pop împotriva României, pct. 18
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 35
Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 9
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 5

Anchetă efectivă

Iorga și alții împotriva României, pct. 78
Dorina Stîhi-Boos împotriva României, pct. 56

Arestare ilegală

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 99

Arestare preventivă

Păvălache împotriva României, pct. 3
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 3
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 9

Art. 1 din Protocolul nr. 1

Zelca și alții împotriva României, pct. 17
Agache împotriva României, pct. 36
Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 13
Felicia Mihăieș împotriva României și
Adrian Gavril Senteș împotriva României, pct. 11

Dumitru David împotriva României, pct. 19
Ionel Panfile împotriva României, pct. 14
Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 42
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 130

Art. 2

Iorga și alții împotriva României, pct. 52
Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 45
Panaitescu împotriva României, pct. 21

Art. 2 din Protocolul nr. 1

Marcel Groza împotriva României, pct. 21

Art. 2 din Protocolul nr. 4

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 151

Art. 3

Păvălache împotriva României, pct. 66
Parascineti împotriva României, pct. 31
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 25
Panaitescu împotriva României, pct. 21
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 85
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 32

Art. 5

Miron Cozma împotriva României, pct. 18
Păvălache împotriva României, pct. 102
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 104

Art. 6

Ioan Pop împotriva României, pct. 16
Zelca și alții împotriva României, pct. 11
Agache împotriva României, pct. 36
Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 13
Păvălache împotriva României, pct. 109
Marcel Țehanciuc împotriva României, pct. 13
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 17

Șega împotriva României, pct. 22
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 37
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 115
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 41
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 45
Constantin Florea împotriva României, pct. 27
Marius Haiducu împotriva României, pct. 8
Nicoleta Gheorghe împotriva României, pct. 19

Art. 7

Mihai Sîrghi împotriva României, pct. 17
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 41

Art. 8

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 23
A.M.M. împotriva României, pct. 39
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 104
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 59

Art. 10

Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 18
Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 20
Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României, pct. 10
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 44
Antonescu împotriva României, pct. 22
Tănăsoaica împotriva României, pct. 17

Art. 13

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 13
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 19
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 59

Art. 14

Zelca și alții împotriva României, pct. 11

Dumitru David împotriva României, pct. 15
 Ionel Panfile împotriva României, pct. 26
 Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 42

Art. 34

Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 43

Art. 35

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 18
 Constantin Hațegan împotriva României, pct. 28

Asistență medicală gratuită

Panaiteescu împotriva României, pct. 8

Asistență judiciară internațională

Agache împotriva României, pct. 8

Asociere în participație

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 13

Autoritate tutelară

A.M.M. împotriva României, pct. 55

Aviz al ministrului justiției de trimitere în judecată

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 39

Bun

Zelca și alții împotriva României, pct. 4
 Felicia Mihăieș împotriva României și
 Adrian Gavril Senteș împotriva României, pct. 16
 Dumitru David împotriva României, pct. 20
 Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 45

Bună-credință

Antonescu împotriva României, pct. 28

Cale de atac

Iorga și alții împotriva României, pct. 56
 Păvălache împotriva României, pct. 68
 Parascineti împotriva României, pct. 36
 Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 38
 Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 87
 Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 45
 Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 64

Cale de atac disponibilă

Iorga și alții împotriva României, pct. 60

Calomnie

Marin Stănculescu împotriva României, pct. 6
 Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 8
 Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 17
 Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României, pct. 5
 Antonescu împotriva României, pct. 3
 Tănăsoaica împotriva României, pct. 9

Cerere abuzivă

Constantin Hațegan împotriva României, pct. 28

Circulație pe drumurile publice

Ioan Pop împotriva României, pct. 3
 Marius Haiducu împotriva României, pct. 3

Citare

A.M.M. împotriva României, pct. 36

Completarea cererii de chemare în judecată

Șega împotriva României, pct. 37

Concediere

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 49
 Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 12

Concurență neloială

Florian Goldstein și SC Ring Press SRL
împotriva României, pct. 4

Condiții de cazare ale persoanelor internate

Parascineti împotriva României, pct. 17

Condiții de detenție

Iorga și alții împotriva României, pct. 10
Păvălache împotriva României, pct. 3
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva
României, pct. 9
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 20
Constantin Hațegan împotriva României,
pct. 8

Consilier juridic

Marin Stănciulescu împotriva României,
pct. 32

Contestație la executare

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 45

Contravenție

Iorga și alții împotriva României, pct. 51
Ioan Pop împotriva României, pct. 4
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 4
Nicoleta Gheorghe împotriva României,
pct. 9

Corupție

Păvălache împotriva României, pct. 6

Creanță exigibilă

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 46

Credibilitate

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 34

Cumularea pensiei cu salariul

Ionel Panfile împotriva României, pct. 15

Date cu caracter personal

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 64

Deces

Iorga și alții împotriva României, pct. 20
Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 16
Panaitescu împotriva României, pct. 25

Decizie administrativă

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 17

Despăgubiri

Agache împotriva României, pct. 9
Miron Cozma împotriva României, pct. 8
Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 56
Marin Stănciulescu împotriva României,
pct. 6
Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 7
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 49
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 45
Tănăsoaica împotriva României, pct. 11

Detenție

Iorga și alții împotriva României, pct. 6
Miron Cozma împotriva României, pct. 7
Păvălache împotriva României, pct. 3
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 20
Constantin Hațegan împotriva României,
pct. 7

Discriminare

Zelca și alții împotriva României, pct. 11
Dumitru David împotriva României, pct.
15
Ionel Panfile împotriva României, pct. 26
Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 42

Dosar „personal”

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 10

Dreptul de a introduce o cerere

Constantin Hațegan împotriva României, pct. 31

Dreptul de acces la o instanță

Șega împotriva României, pct. 32
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 133

Dreptul de pensie

Dumitru David împotriva României, pct. 5

Drept de proprietate

Zelca și alții împotriva României, pct. 18
Agache împotriva României, pct. 36
Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 3
Dumitru David împotriva României, pct. 19

Drept vamal

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 3

Dreptul la corespondență

Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 44

Dreptul la instruire

Marcel Groza împotriva României, pct. 21

Dreptul la libertate și siguranță

Miron Cozma împotriva României, pct. 18
Păvălache împotriva României, pct. 102
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 104

Dreptul la libera circulație

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 151

Dreptul la libera exprimare

Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 18
Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 20

Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României, pct. 10

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 44

Antonescu împotriva României, pct. 22
Tănăsoaica împotriva României, pct. 17

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 23
A.M.M. împotriva României, pct. 39
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 104
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 59

Dreptul la un proces echitabil

Zelca și alții împotriva României, pct. 11
Ioan Pop împotriva României, pct. 16
Agache împotriva României, pct. 36
Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 13
Păvălache împotriva României, pct. 109
Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 13
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 17
Șega împotriva României, pct. 22
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 37
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 115
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 41
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 45
Constantin Florea împotriva României, pct. 27
Marius Haiducu împotriva României, pct. 8
Nicoleta Gheorghe împotriva României, pct. 19

Dreptul la un recurs efectiv

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 13
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 18
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 59

Dreptul la viață

Iorga și alții împotriva României, pct. 52
Dorina Stih-Boos împotriva României,
pct. 45
Panaitescu împotriva României, pct. 21

Drepturi salariale

Zelca și alții împotriva României, pct. 2

Educația minorului

Marcel Groza împotriva României, pct. 19

Epuizarea căilor de atac interne

Iorga și alții împotriva României, pct. 56
Păvălache împotriva României, pct. 76
Parascineti împotriva României, pct. 36
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 87
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 64

Examen pentru admiterea în magistratură

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 4

Executarea unei hotărâri judecătorești

Agache împotriva României, pct. 44
Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 25

Executare silită

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 4
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 19

Exequatur

Agache împotriva României, pct. 10

Expertiză medico-legală

Dorina Stih-Boos împotriva României,
pct. 35

Expertiză medico-legală suplimentară

Dorina Stih-Boos împotriva României,
pct. 58

Fals material în înscrisuri oficiale

Constantin Florea împotriva României, pct. 8

Filiație

A.M.M. împotriva României, pct. 23

Flagrant delict

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 4

Folosirea fondurilor publice

Antonescu împotriva României, pct. 24

Funcție publică

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 4
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 31

Funcționar contractual

Ionel Panfile împotriva României, pct. 3

Funcționar public

Zelca și alții împotriva României, pct. 2
Felicia Mihăieș împotriva României și
Adrian Gavril Senteș împotriva României,
pct. 4

Grațiere

Miron Cozma împotriva României, pct. 7

Import

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 4

Informații de interes public

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 27

Infracțiuni în legătură cu serviciul

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 10

Instanță națională

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 31

Insultă

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 8
Tănăsoaica împotriva României, pct. 9

Interceptare telefonică

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 45

Interdicție de a părăsi țara

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 31

Interes public

Ionel Panfile împotriva României, pct. 16
Florian Goldstein și SC Ring Press SRL
împotriva României, pct. 12

Internare medicală nevoluntară

Parascineti împotriva României, pct. 8

Interpretarea dreptului comunitar

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 24

Interzicerea torturii

Păvălache împotriva României, pct. 66
Parascineti împotriva României, pct. 31
Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva
României, pct. 25
Panaitescu împotriva României, pct. 21
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 85
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 32

Închisoare contravențională

Iorga și alții împotriva României, pct. 6
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 4
Nicoleta Gheorghe împotriva României,
pct. 18

Înmatriculare autovehicul

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 3

Înșelăciune

Constantin Florea împotriva României, pct. 8

Înteruperea executării pedepsei

Păvălache împotriva României, pct. 47

Jura novit curia

Iorga și alții împotriva României, pct. 53
Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 45

Jurnalist

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 3
Florian Goldstein și SC Ring Press SRL
împotriva României, pct. 4
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 4
Tănăsoaica împotriva României, pct. 8

Libera circulație a mărfurilor

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 3

Licență audiovizuală

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 30

Limbaj injurios

Constantin Hațegan împotriva României,
pct. 14

Lipsire de libertate în mod ilegal

Miron Cozma împotriva României, pct. 12

Locul procurorului la ședința de judecată

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 45

Luare de mită

Marcel Țehanciuc împotriva României, pct. 3
Marin Stănculescu împotriva României,
pct. 3
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 8

Magistrat

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 3

Magistrat stagiar

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 4

Martor

A.M.M. împotriva României, pct. 36

Măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar

Felicia Mihăieș împotriva României și
Adrian Gavril Senteș împotriva României,
pct. 4

Ionel Panfile împotriva României, pct. 4

Măsuri necesare pentru protecția vieții

Iorga și alții împotriva României, pct. 64

Mediatizare

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 110

Medicamente compensate

Panaiteșcu împotriva României, pct. 13

Militar

Iorga și alții împotriva României, pct. 44

Minor

A.M.M. împotriva României, pct. 2

Marcel Groza împotriva României, pct. 3

„Necesar într-o societate democratică”

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct.
34

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 40

Tănăsoaica împotriva României, pct. 22

Neconstituționalitate

Marin Stănculescu împotriva României,
pct. 19

Ionel Panfile împotriva României, pct. 10

Neglijență în serviciu

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 56

Neîncepere a urmăririi penale

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 36

„Neregulă gravă și evidentă”

Păvălache împotriva României, pct. 105

Nerespectarea hotărârilor judecătorești

Miron Cozma împotriva României, pct. 3

Nevoie socială imperioasă

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 28

Nicio pedeapsă fără lege

Mihai Sîrghi împotriva României, pct. 17

Paula Bulgaru împotriva României, pct. 46

Obligație

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 26

Omor

Iorga și alții împotriva României, pct. 29

Ordonanță președințială

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 17

Penalități

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 4

Penitenciar-spital

Păvălache împotriva României, pct. 29

Pensie anticipată

Ionel Panfile împotriva României, pct. 3

Pensionar

Dumitru David împotriva României, pct. 3

Ionel Panfile împotriva României, pct. 3

Percheziție

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 142

Persoană cu handicap

Marcel Groza împotriva României, pct. 10

Plângere administrativă

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 7

Plângere disciplinară

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 65

Plângere penală

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 22

Marin Stănculescu împotriva României, pct. 6

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 8

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 7

Parascineti împotriva României, pct. 60

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 61

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 23

Paula Bulgaru împotriva României, pct. 37

Tănăsoaica împotriva României, pct. 8

Plângere împotriva actelor procurorului

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 35

Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 4

Poluare

Tănăsoaica împotriva României, pct. 7

Prejudiciu important

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 21

Prescripție extinctivă

Șega împotriva României, pct. 15

Prescripția răspunderii penale

Constantin Florea împotriva României, pct. 39

„Prevăzut de lege”

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 33

Mihai Sîrghi împotriva României, pct. 20

Prezumție de nevinovăție

Păvălache împotriva României, pct. 3

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 13

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 123

Constantin Florea împotriva României, pct. 36

Marius Haiducu împotriva României, pct. 12

Nicoleta Gheorghe împotriva României, pct. 24

Principiul contradictorialității

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 53

Principiul irevocabilității actului**administrativ**

Miron Cozma împotriva României, pct. 8

Principiul justului echilibru

Felicia Mihăieș împotriva României și

Adrian Gavril Senteș împotriva României, pct. 20

Ionel Panfile împotriva României, pct. 22

Principiul publicității ședinței de judecată

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 13

Principiul securității raporturilor juridice

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 34

Principiul supremației ordinii juridice**comunitare**

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 21

Privare de libertate

Miron Cozma împotriva României, pct. 23

Parascineti împotriva României, pct. 49

Probă

Ioan Pop împotriva României, pct. 34

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 63

Marius Haiducu împotriva României, pct. 4

Procedură excesivă

Marcel Țehanciu împotriva României, pct. 13

Șega împotriva României, pct. 42

Proces-verbal

Ioan Pop împotriva României, pct. 4

Marius Haiducu împotriva României, pct. 3

Nicoleta Gheorghe împotriva României,
pct. 3

„Proportionalitate cu scopul legitim urmărit”

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 31

Florian Goldstein și SC Ring Press SRL
împotriva României, pct. 17

Protecția proprietății

Zelca și alții împotriva României, pct. 17

Agache împotriva României, pct. 36

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva
României, pct. 13

Felicia Mihăieș împotriva României și

Adrian Gavril Senteș împotriva României,
pct. 11

Ionel Panfile împotriva României, pct. 14

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 42

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 130

Public

Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 19

Purtarea de cătușe în public

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 22

Radiodifuziune

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României,
pct. 7

Răspundere civilă delictuală

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 62

Constantin Florea împotriva României, pct. 55

Răspundere civilă a personalului medical

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 54

Răspundere penală

Constantin Florea împotriva României, pct. 39

Recomandare

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 19

Recurs efectiv

Păvălache împotriva României, pct. 75

Recurs în anulare

Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 26

Reducere salariu

Felicia Mihăieș împotriva României și

Adrian Gavril Senteș împotriva României,
pct. 5

Refugiat

Panaitecu împotriva României, pct. 8

Regim de impozitare

Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva
României, pct. 34

Regulă nescrisă

Mihai Sîrghi împotriva României, pct. 7

Rele tratamente

Dorina Stihî-Boos împotriva României,
pct. 56

- Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 97
Constantin Hațegan împotriva României, pct. 8
- Remunerație datorată**
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 55
- Repunerea în termenul de prescripție**
Șega împotriva României, pct. 33
- Reputație**
Marin Stănciulescu împotriva României, pct. 34
Petre Tănăsoaica împotriva României, pct. 22
Bălășoiu împotriva României (nr. 2), pct. 4
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 25
- Restitutio in integrum***
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 78
- Reținerea pașaportului**
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 31
- Revocarea grațierii**
Miron Cozma împotriva României, pct. 7
- Rolul activ al judecătorului**
Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 71
- Sarcina probei**
Ioan Pop împotriva României, pct. 21
Marius Haiducu împotriva României, pct. 10
Nicoleta Gheorghe împotriva României, pct. 9
- Siguranța și protecția muncii**
Mihai Sirghi împotriva României, pct. 6
- Spațiu vital al deținutului**
Păvălache împotriva României, pct. 60
- „Speranță legitimă”**
Zelca și alții împotriva României, pct. 18
- Stabilirea paternității**
A.M.M. împotriva României, pct. 3
- Stagiu de cotizare**
Dumitru David împotriva României, pct. 5
- Subminarea puterii de stat**
Miron Cozma împotriva României, pct. 3
- Suplimente salariale**
Zelca și alții împotriva României, pct. 4
- Suspendare din funcție publică**
Marcel Țehanciuc împotriva României, pct. 4
- Școală specială**
Marcel Groza împotriva României, pct. 4
- Taxă judiciară de timbru**
Șega împotriva României, pct. 11
Paula Bulgaru împotriva României, pct. 7
- Taxă de poluare**
Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României, pct. 3
- Televiziune**
Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României, pct. 7
- Termen de prescripție**
Șega împotriva României, pct. 19
- Termen rezonabil**
Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 118
Constantin Florea împotriva României, pct. 29
- Test ADN**
A.M.M. împotriva României, pct. 38

Titlu de proprietate

Pantelimon și Vasilica Savu împotriva României, pct. 3

Trafic de influență

Păvălache împotriva României, pct. 8

Transmitere documente

Agache împotriva României, pct. 43

Transportul deținuților

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 92

Tratament medical

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 12

Păvălache împotriva României, pct. 25

Gheorghe Moșoi Zarafim împotriva României, pct. 12

Tratamente inumane și degradante

Parascineti împotriva României, pct. 46

Tulburarea ordinii și liniștii publice

Paula Bulgaru împotriva României, pct. 17

Ovidiu Trăilescu împotriva României, pct. 18

Ucidere din culpă

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 22

Mihai Sîrghi împotriva României, pct. 6

Unitate psihiatrică

Parascineti împotriva României, pct. 10

Utilitate publică

Felicia Mihăieș împotriva României și

Adrian Gavril Senteș împotriva României, pct. 7

Uz de fals

Constantin Florea împotriva României, pct. 8

Victimă

Miron Cozma împotriva României, pct. 24

Dorina Stihî-Boos împotriva României, pct. 56

Elena Pop Blaga împotriva României, pct. 107

Violențe

Iorga și alții împotriva României, pct. 16

Paula Bulgaru împotriva României, pct. 12